JASHER

1 kaq RAKI

1 Hinaqtinmi Diosqa nirqan: –Noqanchisman rikch'akuq runata ruwasun, payman rikch'akuq runatataq kamarqan, nispa.
2 Diosmi runata hallp'amanta kamarqan, hinan sinqanman kawsay samayta wayrachirqan, hinan runaqa rimaq kawsaq almaman tukupurqan.
3 Wiraqochataq nirqan: –Runapaqqa manan allinchu sapallan kasqanqa. Paymanmi huk yanapakuqta ruwasaq.
4 Wiraqochataq Adanman sinchita puñuchirqan, paytaq puñuykurqan, hinaspan huknin costillanta qechurqan, chay patapitaq aychata hatarichispan Adanman aparqan, Adantaq puñusqanmanta rikch’arirqan, hinaspataq rikukurqan ñawpaqenpi huk warmi sayashaqta.
5 Hinaqtinmi Jesusqa nirqan: –Kayqa tulluypa tullunmi, chaymi warmi sutichasqa kanqa, runamantan kay tulluqa qechusqa kashan, nispa. Adanmi Eva sutiwan suticharqa, payqa llapa kawsaqkunapa maman kasqanrayku.
6 Diosmi paykunata saminchaspa Adanwan Evawan suticharqan kamasqan p'unchaypi, Señor Diostaq nirqan: Miraychis, miraychis, kay pachata hunt'aychis, nispa.
7 Señor Diosmi Adanta warmintawan pusarqan, hinaspan Edén huertaman churarqan p'achachinankupaq, waqaychanankupaqwan. Hinan paykunata kamachispa nirqan: Huertapi llapa sach'akunamantan mikhunkichis, allin kaqta mana allin yachay sach'amantan ichaqa ama mikhunkichischu, chay sach'amanta mikhunaykichis p'unchaypiqa wañunkichispunin, nispa.
8 Dios paykunata saminchaspa kamachispataq, paykunamanta ripurqan, Adanwan warminwantaq Wiraqocha kamachisqanman hina huertapi tiyarqanku.
9 Kay pachapi paykunawan kuska Diospa kamasqan mach’aqwaytaq paykunaman hamurqan, Diospa kamachisqan kamachikuyninta p’akinankupaq.
10 Mach’aqwaytaq warmita aysarqan, convencechirqan yachay sach’amanta mikhunanpaq, chay warmitaq mach’aqwaypa kunkanta uyarirqan, Diospa siminta p’akispataq allin mana allin yachay sach’amanta hap’irqan, hinaspan mikhurqan, chaymantataq qosanmanpas qorqan, paytaq mikhurqan.
11 Adan esposanpiwantaq Diospa kamachisqanta mana kasurqankuchu, chaymi Diosqa chayta yacharqan, phiñakuynintaq paykuna contra rawrarispa ñakarqan.
12 Chay p'unchaymi Señor Diosqa Edén huertamanta qarqorqan, maymantachus hap'isqa kasqanku hallp'ata tarpunankupaq, hinaspan Edén huertapa inti lloqsimuy ladonpi tiyarqanku. Adantaq warminta Evata reqsispa iskay qhari wawakunata kinsa warmi wawakunatawan wachakurqan.
13 Hinaqtinmi piwi naceq wawata Cain sutiwan suticharqan: –Señor Diosmantan huk qharita hap'irqani, hukninpa sutintataq Abel nispa suticharqan, paymi nirqan: Yanqapaqmi kay pachaman hamurqayku, yanqallamantataq qechusqa kasunchis, nispa.
14 Qhari wawakuna wiñarqanku, taytankutaq chay hallp'api hallp'ata qorqan; Caintaq hallp'a tarpuq, Abeltaq ovejakunata qhawaq.
15 Pisi watakuna tukukuqtintaq, Señorman yaqa ofrendata apamurqanku, Caintaq hallp'a rurunmanta apamurqan, Abeltaq ovejankunaq phiwi uñankunamanta wiranmanta apamurqan, Diostaq kutirispa Abelman ofrendanmanwan k'umuykachirqan, hanaq pachamantataq Señor Diosmanta nina uraykamuspa ruphachirqan.
16 Cainmanwan ofrendanmanwan Wiraqochaqa manan kutirirqanchu, manataqmi chaymanqa k’umuykurqanchu, hallp’aq aswan pisi rurunkunatan Señorpa ñawpaqenman apamurqan, Caintaq wawqen Abel contra envidiakurqan chayrayku, hinaspan huk pretextota maskharqan wañuchinanpaq.
17 Wawqen Abelpiwan huk p'unchay chakraman rirqanku llank'anankuta ruwanankupaq. iskayninkutaq chakrapi kasharqanku, Caintaq hallp'anta yapusharqan, Abeltaq ovejankunata michisharqan. ovejataq Cainpa hallp’api yapusqan parteta pasarqanku, chayraykutaq Cainta sinchita llakichirqan.
18 Caintaq phiñasqa wawqen Abelman asuykuspan nirqan: –¿Imataq ñoqawan qanwan hamushanki, ovejaykikunatataq hallp'aypi mikhuq pusamuwaq?
19 Abeltaq wawqen Cainta kutichispa nirqan: –¿Imataq ñoqawan qanwan kashan, ovejaypa aychanta mikhuspa millmankunawan p'achakunaykipaq?
.
21 Caintaq wawqen Abelta nirqan: –Cheqaqtapunichus kunan p'unchay wañuchiqtiykiqa, ¿pitaq yawarniykita mañakuwanman?
22 Abeltaq Cainta kutichirqan: –Cheqaqtapunin kay pachapi kamawaqninchis Diosqa huchaymanta vengakunqa, wañuchiwawaqtiykitaq yawarniyta mañasunki, Señor Diosmi juez, juzgaq ima, paymi runaman kutichipunqa mana allin ruwasqanman hina, millay runatataq kay pachapi millay ruwasqanman hina kutichipunqa, nispa.
23 Kunantaq, kaypi wañuchiwankiman chayqa, cheqaqtapunin Diosqa pakasqa qhawariyniykikunata yachan, kunan p’unchay ruwawanaykipaq willasqayki millay millaykunamantataq juzgasunki.
24 Caintaq wawqen Abelpa nisqanta uyarispa, Cainqa wawqen Abel contra phiñakurqan, chayta willasqanmanta.
25 Hinaqtinmi Cainqa usqhaylla sayarispa yapusqan wawqenpa fierro partenta hap’ispa qonqaylla wawqenta wauchispa wañuchirqan, hinan Cain wawqen Abelpa yawarninta kay pachaman hich’arqan, Abelpa yawarnintaq hallp’aman ovejakunaq ñawpaqenpi puririrqan.
26 Kay qhepatataq Cain wawqenta wañuchisqanmanta kutirikurqan, llakisqataq llakikurqan, paymantataq waqarqan, sinchitataq phiñachirqan.
27 Caintaq sayarispa chakrapi t'oqoyta t'oqorqan, chaypin wawqenpa ayanta churarqan, hinaspan hallp'ata t'ikrarqan.
28 Hinan Señorqa yacharqan Cain wawqenwan ruwasqanta, hinan Señorqa Cainman rikhurimuspa nirqan: –¿Maypitaq kashan qanwan kashaq wawqeyki Abel?
29 Caintaq q'otukuspa nirqan: –Manan yachanichu, ¿wawqeypa waqaychaqninchu kani? Hinan Señor Diosqa payta nirqan: –¿Imatan ruwarqanki? Wawqeykiq yawarninpa kunkanmi wauchisqayki hallp'amanta waqyamuwan.
30 Qanmi wawqeykita wañuchirqanki, ñawpaqeypitaqmi rikch'akurqanki, sonqoykipitaqmi yuyaykurqanki mana rikusqayta, nitaq llapa ruwasqaykikunatapas yachasqayta.
31 Ichaqa qanmi kayta ruwarqanki, wawqeykitataq yanqamanta wañuchirqanki, chanin rimasqaykiraykutaq, kunantaq, chayrayku, ñakasqa kanki, siminta kichariq

hallp’amanta, wawqeykiq yawarninta makiykimanta chaskinanpaq, maypitaq p’amparqanki.
32 Chakra tarpuqtiykiqa manañan qallariypi hinachu kallpanta qosunki, kichkakunata, cardokunatawan hallp’a ruruchinqa, wañunayki p’unchaykamataq hallp’api kuyurispa purinki.
33 Chay ratopin Cainqa Señor Diospa ñawpaqenmanta lloqsipurqan, hinaspan Edén llaqtaq inti lloqsimuy ladonpi kaq hallp'api purirqan, llapan paypa kaqninkunapiwan.
34 Chay p'unchaykunapin Cainqa warminta reqsispa wiksallikuspa huk qhari wawata wachakurqan, hinaspan suticharqan Enoc nispa: —Chay tiempopin Señor Diosqa kay pachapi samayta qallarirqan, nispa.
35 Chay pachakunapitaq Cainpas llaqtata hatarichiyta qallarirqan, llaqtatataq hatarichirqan, churinpa sutinman hinataq Enoc nispa suticharqan. chay p’unchaykunapin Wiraqocha kay pachapi samayta qorqan, manataqmi qallariypi hinachu kuyurirqan, purirqanchu.
36 Iradtaq Enocmanta nacerqan, Iradtaq Mechuyaelta churiyarqan, Mechuyaeltaq Metusaelta churiyarqan.

2 kaq RAKI

1 Adanpa kay pachapi pachak kinsa chunka watayoq kashaqtinmi, warmin Evata wakmanta reqsirqan, hinaspan wiksallikuspa payman rikch'akuq qhari wawata wachakurqan, hinaspan Set sutiwan suticharqan: –Abelpa rantinpi huk mirayta Dios churawasqanrayku, Cain wañuchisqanrayku, nispa.
2 Setqa pachak phisqa watayoqmi kasharqan, huk qhari wawata wachakurqan. Settaq churin Enós sutiwan suticharqan: –Chay tiempopin runakunaq churinkuna askhayayta qallarirqanku, almankuta sonqonkutapas ñak’arichirqanku, Diospa contranpi huchallikuspa, hatarispa ima, nispa.
3 Enospa p’unchayninkunapin runakunaq churinkunaqa Diospa contranpi hatarispa huchallikurqanku, runakunaq churinkunaq contranpi Wiraqochaq phiñakuyninta yapanankupaq.
4 Runakunaq churinkunan rispa huk dioskunata yupaycharqanku, kay pachapi kamaq Señor Diostan qonqapurqanku, chay p'unchaykunapin runakunaq churinkuna broncemanta, fierromanta, k'aspimanta, rumimanta ima rikch'aykunata ruwarqanku, k'umuykukuspataq paykunata yupaycharqanku.
5 Sapanka runan diosninkuta ruwarqanku, paykunamanmi k’umuykurqanku, Enospa wawankunapiwan tukuy p’unchaykunapin runakunaq churinkuna Señorta saqerparirqanku. Wiraqochaq phiñakuynintaq rawrarirqan kay pachapi ruwasqankumanta, millay millay ruwaykunamantawan.
6 Wiraqochataq Gihon mayu unukunata paykunata llallichirqan, thunispataq thuñichirqan, kay pachaq kinsa kaq t’aqantataq thuñichirqan, chhayna kaqtinpas, runakunaq churinkunaqa manan millay ñanninkumanta kutirirqankuchu, makinkupas mast’arisqaraqmi karqan Wiraqochaq ñawpaqenpi mana allinta ruwanankupaq.
7 Chay p’unchaykunapitaq, manan tarpuypas, cosechapas kay hallp’apiqa karqanchu; manataqmi runakunaq churinkunapaq mikhuypas karqanchu, chay p’unchaykunapitaq yarqay ancha hatun karqan.
8 Chay p’unchaykunapi hallp’api tarpusqanku muhutaq kiskaman tukupurqan, ch’uspikunaman, ch’aspikunaman ima. Adanpa p’unchayninkunamantapachan kay willakuyqa karqan kay pachamanta, Diospa ñakayninmanta, kay pachata ñakasqanmanta, Adanpa huchallikusqanmanta Wiraqochaq ñawpaqenpi.
9 Runakuna Diospa contranpi hatarispa, ñanninkuta waqllichiqtinkutaq, kay pachapas waqllipurqan.
10 Enostaq isqon chunka watata kawsarqan, paytaq Cainan churiyarqan.
11 Cainanqa wiñarqan tawa chunka watayoqtaq, yachaysapa kapurqan, yachayniyoq, yachayniyoq ima, llapan runakunaq churinkunapitaq kamachikurqan, runakunaq churinkunatapas yachayman, yachaymanpas pusarqan; Cainanqa ancha yachaysapa runan karqan, tukuy yachayniyoqtaqmi karqan, yachayninwanmi espiritukunata supaykunatapas kamachirqan;
12 Cainantaq yachayninwan yacharqan kay pachapi huchallikusqankumanta runakunaq churinkunata Dios chinkachinanta, qhepa p’unchaykunapitaq Wiraqocha unuq ununta paykunaman apamunanta.
13 Chay p’unchaykunapin Cainanqa rumimanta tablakunapi qelqarqan hamuq tiempopi imakunachus pasananta, hinaspan chaykunata qhapaq kayninkunaman churarqan.
14 Cainanqa enteron pachapi kamachikuran, wakin churinkunatataq Diosta servinankupaq kutirichirqan.
15 Cainanqa qanchis chunka watayoq kashaspan kinsa qhari wawakunata iskay warmi wawakunatawan churiyarqan.
16 Kaymi Cainanpa mirayninkunaq sutin. Piwi churiqpa sutinmi karqan Mahlalel, iskay kaq Enán, kinsa kaqtaq Mered, ñañankunan karqan Ada, Zila ima. Paykunamanta naceq Cainanpa pichqa churinkunam.
17 Matusaelpa churin Lamectaq Cainanwan casarakuspa casarakuspa iskay ususinkunata casarakurqan, Adataq wiksallikuspa huk qhari wawata wachakurqan Lamecpaq, paytaq suticharqan Jabal.
18 Hukmantan wiksallikuspa huk qhari wawata wachakurqan, hinaspan suticharqan Jubal. Ñañan Zilataq chay p'unchaykunapi mana wachakuq kasharqan, manataq wawayoqchu karqan.
19 Chay p'unchaykunapin runakunaq churinkunaqa Diospa contranpi huchallikuyta qallarirqanku, Adanman kamachisqan kamachikuykunatapas p'akiyta qallarirqanku, kay pachapi miranankupaq, askhayanankupaqpas.
20 Runakunaq wakin churinkunan warminkuman unuwan tomachirqanku, chhaynapi mana wawayoq kanankupaq, chhaynapi mana wawayoq kanankupaq, chhaynapi sumaq rikch’ayninku mana chinkananpaq.
21 Runakunaq churinkuna wakin warminkuta ukyachiptinkutaq Zilapas paykunawan kuska tomarqan.
22 Wawayoq warmikunaqa qosankuq ñawpaqenpin viuda hina millay rikch’akurqanku, qosanku kawsashaqtinku, mana wachakuq warmikunallatan k’askakuqku.
23 P'unchaykuna, watakuna tukukuqtintaq Zila machuyapuqtin, Wiraqochan wiksanta kicharirqan.
24 Hinan wiksallikuspa huk qhari wawata wachakurqan, paytataq suticharqan Tubal Caín nispa: –Ch'akiruspaymi tukuy atiyniyoq Diosmanta payta chaskirqani, nispa.

25 Wakmanta wiksallikuspa huk warmi wawata wachakurqan, paytataq Naama sutiwan suticharqan: –Ch'akiruspaymi kusikuywan kusikuywan tarirqani, nispa.
26 Lamectaq machuyasqa, machuyasqaña, ñawinkunapas mana rikuy atiq, Tubal Cain, churin, payta pusasharqan, huk p’unchaytaq Lamec chakraman rirqan, churin Tubal Caintaq paywan kasharqan, chakrapi purishaqtinkutaq Adanpa churin Cain paykunaman ñawpaqman rirqan; Lamecqa ancha machuñan kasharqan, manataqmi askhatachu rikuyta atirqan, churin Tubal Caintaq ancha huch'uyllaraq kasharqan.
27 Tubal Caintaq taytanta nirqan arconta aysananpaq, flechakunawantaq Cainta waqachirqan, payqa karuraqmi kasharqan, hinaspan wañuchirqan animal hina rikhurisqanrayku.
28 Cainpa ayanman flechakuna haykurqan karupiña kashaspapas, pampaman urmaykuspa wañupurqan.
29 Señor Diosmi Cainpa mana allin ruwasqanmanta kutichipurqan wawqen Abelta mana allin ruwasqanman hina.
30 Cain wañupuqtintaq, Lamecwan Tubalwan rirqanku wañuchisqanku uywata qhawaq, hinan rikurqanku, hatun taytanku Cain kay pachaman wañusqa urmaykusqata.
31 Chayta ruwasqanmantan Lamecqa sinchita llakikurqan, makinta t’aqllakuspataq churinta maqaspa wañurachirqan.
32 Lamecpa warminkunan Lamecpa ruwasqanta uyarispa wañuchiyta munarqanku.
33 Chay p'unchaymantapachan Lamecpa warminkunaqa payta cheqnikurqanku, Cainta Tubal Caintawan wañuchisqanrayku, Lamecpa warminkunapas paymanta t'aqakurqanku, chay p'unchaykunapitaq mana uyariyta munarqankuchu.
34 Hinan Lamecqa warminkunaman rirqan, hinaspan paykunata mat’ipayarqan kay asuntomanta uyarinankupaq.
35 Hinaspan warminkunata Adata Zilatawan nirqan: –Uyariychis kunkaytaqa Lamecpa esposankuna, rimasqayta uyariychis, kunanmi yuyaykurqankichis, ninkichistaqmi huk runata k’irisqaywan wañuchisqayta, huk wawatapas k’irisqaywan wañuchisqayta, mana maqanakuyta ruwasqankumanta, ichaqa yachankichismi machuyasqa, yuraq umayoq kasqayta, ñawiypas machuyaywan llasaqyasqa kasqayta, chaytan ruwarqani”, nispa mana yachaspa.
36 Lamecpa warminkunan payta uyarirqanku kay asuntopi, hinaspan taytanku Adanpa yuyaychasqanman hina payman kutimurqanku, ichaqa chay pachamantapachan mana wawayoqchu karqanku, chay p’unchaykunapi Diospa phiñakuynin yapakusqanmanta yachaspa, mana allin ruwasqankumanta unu unuwan ch’usaqyachinanpaq.
37 Cainanpa churin Mahlaleltaq soqta chunka phisqayoq watata kawsarqan, paytaq Jaredta churiyarqan. Jaredtaq soqta chunka iskayniyoq watata kawsarqan, Enoctataq churirqan.

3 RAKI

1 Enocqa soqta chunka phisqayoq watayoqmi kasharqan, Matusaléntataq churiyarqan. Enoctaq Matusalénta nacesqan qhepaman Dioswan purirqan, Señortataq servirqan, runakunaq millay ruwayninkunatapas pisicharqan.
2 Enocpa almanmi Wiraqochaq yachachikuyninpi, yachaypi, hamut'aypipas p'istuykusqa karqan. yachaywantaq runakunaq churinkunamanta sarunchakurqan, askha p’unchaytaq paykunamanta pakakurqan.
3 Askha watakuna tukukuqtinmi, Señor Diosta servishaspa, wasinpi ñawpaqenpi mañakushaspa, Hanaq pachamanta Señor Diospa angelnin waqyamuspa nirqan: –Kaypin kashani, nispa.
4 Paytaq nirqan: –Hatariy, wasiykimanta, pakakusqayki cheqasmantawan lloqsiy, hinaspa runakunaq churinkunaman rikhurimuy, maymanchus rinankuta yachachinaykipaq, Diospa ñanninkunaman haykunankupaq ima ruwanankutapas, nispa.
5 Enoctaq Wiraqochaq siminman hina sayarispa wasinmanta, tiyasqanmanta, pakakusqan cuartomantawan lloqsirqan. runaq churinkunaman rispataq Wiraqochaq ñanninkunata paykunaman yachachirqan, chay pachataq runakunaq churinkunata huñuspa Wiraqochaq yachachikuyninta reqsichirqan.
6 Hinaqtinmi Jesusqa kamachiran: “¿Maypitaq kashan Señor Diospa ñanninkunata, allin ruwaykunatawan yachayta munaqqa?”, nispa. Enocman hamuchun.
7 Hinan llapa runakunaq churinkuna payman huñunakurqanku, llapan kay munaqkuna Enocman risqankurayku, Enoctaq Señorpa siminman hina runakunaq churinkunata kamachirqan, paykunataq hamuspa payman k’umuykurqanku, simintataq uyarirqanku.
8 Diospa espiritun Enoc patapi kasharqan, paytaq llapa runankunaman yachachirqan Diospa yachayninta, ñanninkunatawan, runakunaq churinkunapas Enocpa tukuy p’unchayninkunapin Wiraqochata servirqanku, yachayninta uyarinankupaqtaq hamurqanku.
9 Runakunaq llapa reyninkunan, ñawpaqmanta qhepakama, kamachikuqninkunawan juezkunawan kuska, Enocman hamurqanku yachayniyoq kayninta uyarispanku, payman k’umuykurqanku, hinallataq Enocmanta mañakurqanku paykunapi kamachikunanpaq, chaytan payqa aceptarqan.
10 Llapallankum huñunakurqaku pachak kimsa chunka reykuna hinaspa kamachiqkuna, Enocta rey kananpaq churarqaku, llapankutaqmi paypa kamachisqan hinaspa kamachisqan karqaku.
11 Enoctaq paykunaman yachachirqan yachayta, yachayta, Wiraqochaq ñanninkunatawan; Paykuna chawpipitaq thak kayta ruwarqan, Enocpa kawsasqan pachapitaq thak kay pachantinpi karqan.
12 Enoctaq iskay pachak tawa chunka kinsayoq wata runakunaq churinkunapi kamachikurqan, llapan llaqtankunawantaq chanin-kayta ruwarqan, Wiraqochaq ñanninkunapitaq pusarqan.
13 Enoc, Matusalén, Eliseo, Elimelecpa kinsa churinkuna. Ñañankunan karqan Melca, Nahma, Matusalénqa pusaq chunka qanchisniyoq watata kawsarqan, paytaq Lamecta churiyarqan.
14 Lamecpa pisqa chunka soqtayoq watanpitaq Adan wañupurqan; isqon pachak kinsa chunka watayoqmi wañupuqtin, iskay churinkuna, churin Enocwan Matusalénwan kuska, reykunata p’ampasqankupi hina, Diospa willasqan machaypi, ancha hatun p’amparqanku.
15 Chay cheqaspitaq llapa runakunaq churinkuna Adanmanta hatun waqayta waqaytapas ruwarqanku;

chayraykun runakunaq churinkuna ukhupi costumbreman tukupun kunankama.
16 Adanmi wañupurqan yachay sach'amanta mikhusqanrayku. paywan qhepanta wawankunapiwan, Señor Diospa nisqan hina.
17 Adanpa wañusqan watapin karqan, chaymi karqan Enocpa iskay pachak tawa chunka kinsayoq wata, chay tiempopin Enocqa yuyaykurqan runakunaq churinkunamanta t’aqakunanpaq, qallariypi hina pakakunanpaqwan Wiraqochata servinanpaq.
18 Enoctaq chhaynata ruwarqan, ichaqa manan llapantachu paykunamanta pakakurqan, aswanpas kinsa p’unchay runakunaq churinkunamanta karunchakurqan, chaymantataq huk p’unchay paykunaman rirqan.
19 Kimsa p’unchay cuartonpi kashaqtintaq, Señor Diosnta mañakurqan, yupaycharqantaq, kamachisqankunaman rispataq rikhurimusqan p’unchaypitaq Señorpa ñanninkunata yachachirqan, Señormanta llapan tapusqankupas paykunaman willarqan.
20 Chhaynatataq askha watakunata ruwarqan, qhepamantaq soqta p’unchay pakakurqan, qanchis p’unchaymantataq huk p’unchay llaqtanman rikhurirqan; chay qhepamantaq huk kutita killapi, chaymantataq huk kutita watapi, llapa reykuna, kamachikuqkuna, runakunaq churinkuna payta maskhanankukama, Enocpa uyanta rikuyta, siminta uyariytawan munasqankukama; ichaqa manan atirqankuchu, imaynan llapa runakunaq churinkuna Enocta sinchita manchakurqanku hinata, manchakurqankutaq payman asuykuyta, uyanta tiyaq Dios hina manchakuymanta; chayraykun mana pipas payta qhawayta atirqanchu, muchuchisqa kayta, wañunanta manchakuspa.
21 Llapan reykuna umalliqkunapas yuyaykurqankun runakunaq churinkunata huñunankupaq, Enocman hamunankupaqwan, paykunapura lloqsimunan pachapi llapanku paywan rimanankupaq yuyaykuspanku, chhaynatataq ruwarqanku.
22 Enoc lloqsispa llapanku huñunakuspanku payman hamusqanku p’unchay chayamurqan, Enoctaq paykunaman Wiraqochaq rimayninkunata rimarqan, paytaq paykunaman yachachirqan yachayta yachaytapas, hinaspan ñawpaqenpi k’umuykukuspa nirqanku: Rey kawsachun! ¡Rey kawsachun!
23 Huk tiempo qhepamantaq, reykuna, kamachikuqkuna, runakunaq churinkuna ima Enocwan rimashaqtinku, Enoctaq paykunaman Diospa ñanninkunata yachachishaqtin, rikuytaq Wiraqochaq angelnin hanaq pachamanta Enocta waqyaspa hanaq pachaman pusayta munarqan Diospa churinkunapi kamachinanpaq, imaynan kay pachapi runakunaq churinkunapi kamachikurqan hinata.
24 Chayta uyarispan Enocqa rispa kay pachapi llapa yachaq runakunata huñurqan, yachaykunata yachaykunatawan yachachispa Diospa kamachikuyninkunata qorqan, hinaspan paykunata nirqan: –Hanaq pachaman wicharinaypaqmi kamachiwarqanku, chayraykun mana yachanichu ripunay p'unchayta, nispa.
25 Kunantaq yachayta, yachaytapas yachachisqayki, manaraq saqeshaqtiytaq yachachisqayki, imaynatataq kay pachapi kawsanaykichispaq; chaytataq ruwarqan.
26 Paykunaman yachachirqan yachayta, yachaytapas, yachachirqantaq, qaqcharqantaq, kay pachapi ruwanankupaq kamachikuykunata, taripaykunatawan ñawpaqenkuman churarqan, paykunapurataq thak-kayta ruwarqan, wiñay kawsaytataq yachachirqan, paykunawantaq huk tiempo tiyarqan tukuy kaykunata yachachispa.
27 Chay ratopin runakunaq churinkuna Enocwan kasharqanku, Enoctaq paykunawan rimasharqan, hinan paykunaqa ñawinkuta hoqarirqanku, hanaq pachamantataq hatun caballoman rikch’akuq uraykamurqan, hinan caballoqa wayrapi purisharqan.
28 Hinaspan Enocman willarqanku rikusqankuta, hinan Enoc paykunata nirqan: –Ñoqaraykun kay caballoqa kay pachaman uraykamushan. chayamunñan qanmanta ripunaypaq, manañataqmi qanwanqa rikusaqchu, nispa.
29 Chay ratopin caballo uraykamuspa Enocpa ñawpaqenpi sayasharqan, Enocwan kashaq llapa runaq churinkunapas payta rikurqanku.
30 Enoctaq yapamanta kamachirqan: –Maypitaq kashan Señor Diosninpa ñanninkunata yachayta munaqqa, kunan p'unchay Enocman hamuchun manaraq ñoqanchismanta qechusqa kashaqtin, nispa.
31 Llapan runakunaq churinkunan chay p'unchay huñunakuspa Enocman hamurqanku. Chay p’unchaytaq kay pachapi llapa reykuna kamachikuqninkunawan yuyaychaqninkunawan kuska paywan qhepakurqanku; chaymanta Enoc runaq churinkunaman yachayta yachaytapas yachachirqan, hinaspataq paykunaman hanaq pacha yachachiyta qorqan; Paykunatataq kamachirqan Wiraqochata servinankupaq, ñanninkunapi purinankupaqpas tukuy kawsasqanku p’unchaykunapi, hinallataq paykunawan thak-kaypi purisharqan.
32 Chay qhepatataq sayarispa caballopi sillaykusqa; Jesustaq lloqsirqan, llapa runakunaq churinkunapas qhepanta rirqanku, yaqa pusaq pachak waranqa runakuna; Hinaspan huk p'unchay puriyta paywan rirqanku.
33 Iskaykaq p'unchaypitaq Jesusqa paykunata nirqan: –Carpaykichisman wasiykichisman kutiychis, ¿imaraykutaq rinkichis? ichapas wañuwaqchik; wakintaq paymanta ripurqanku, puchuqtaq soqta p'unchay puririrqanku. Enoctaq sapa p'unchay paykunata nirqan: Karpaykichisman kutiychis, ama wañunkichischu, nispa. ichaqa manan kutimuyta munarqankuchu, hinaspan paywan kuska rirqanku.
34 Soqta kaq p'unchaypitaq wakin qharikuna qhepakurqanku, hinaspan payman k'askakurqanku, hinaspan nirqanku: –Qanwanmi risaqku maymanchus risqaykiman, nispa. Wiraqocha kawsasqanman hina, wañuyllan t'aqawasun.
35 Paykunawan rinankupaqmi sinchita kallpacharqanku, chaymi payqa manaña paykunawan rimarqanñachu. Payta qhepanta rispankutaq mana kutimuyta munarqankuchu;
36 Reykunaqa kutimuqtinkun, Enocwan kuska hayk'a puchuq runakunata yachanankupaq. Qanchis kaq p'unchaypin Enocqa hanaq pachaman wicharqan, nina caballokunawan, carretakunawan ima.
37 Pusaq kaq p’unchaypitaq Enocwan kashaq llapa reykuna kacharqanku, hanaq pachaman wicharisqan cheqaspi Enocwan kashaq runakunata kutichimunankupaq.
38 Llapan reykunaqa chay cheqasman rispanku, rit’iwan hunt’a kashaqta tarirqanku, rit’i patapitaq hatun rit’i rumikuna kashasqa, huknintaq hukninta nirqan: –Hamuy,

rit’ita p’akispa qhawarisunchis, ichapas Enocwan qhepaq runakunaqa wañusqaña kashanku, kunantaq rit’i rumikunaq uranpi kashanku, maskharqankun ichaqa mana tarirqankuchu, hanaq pachaman wicharisqanrayku, nispa.

4 kaq RAKI

1 Enoc kay pachapi kawsasqan p'unchaykunan kinsa pachak soqta chunka phisqayoq wata karqan.
2 Enoc hanaq pachaman wichaspataq, kay pachapi llapa reykuna hatarispa churin Matusalénta hap’ispa hawirqanku, hinaspan taytanpa rantinpi rey kananpaq churarqanku.
3 Matusalénqa Diospa ñawpaqenpi chanintan ruwarqan, taytan Enocpa yachachisqanman hina, hinallataq tukuy kawsayninpi runakunaq churinkunaman yachachirqan yachayta, yachayta, Diosta manchakuytapas, manataqmi allin ñanmantaqa kutirirqanchu nitaq pañamanpas nitaq lloq’emanpas.
4 Ichaqa Matusalén qhepa p’unchaykunapin runakunaq churinkuna Wiraqochamanta t’aqakurqanku, kay pachata waqllichirqanku, suwakuspa suwakurqanku, Diospa contranpitaq hatarirqanku, huchallikurqankutaq, ñanninkutataq waqllichirqanku, manataqmi Metusalaq kunkanta uyariyta munarqankuchu, aswanpas pay contran hatarirqanku.
5 Wiraqochataq paykuna contra sinchita phiñakurqan, chay p’unchaykunapitaq Wiraqocha muhuta ch’usaqyachishallarqan, chhaynapin mana tarpuypas nitaq cosechapas kay hallp’api karqanchu.
6 Mikhunata tarinankupaq hallp’a tarpuqtinkutaq, mana tarpusqanku kiskakuna, ch’uspikuna ima puqusqa kasharqan.
7 Hinallataq runakunaq churinkunaqa manan millay ñanninkumanta kutirirqankuchu, makinkupas mast’arisqaraqmi karqan Diospa ñawpaqenpi mana allinta ruwanankupaq, hinallataq millay ñanninkuwan Wiraqochata phiñachirqanku, Wiraqochataq sinchita phiñakurqan, runaman tukuchisqanmantataq yuyayman kutirimurqan.
8 Hinataq paykunata chinkachiyta, ch’usaqyachiyta yuyaykurqan, chhaynatataq ruwarqan.
9 Matusalapa churin Lamec pachak soqta chunka watayoq kashaqtinmi, Adanpa churin Set wañupurqan.
10 Setpa kawsasqan p'unchaykunan isqon pachak chunka iskayniyoq wata karqan, hinan wañupurqan.
11 Lamecqa pachak pusaq chunka watayoqmi kasharqan tio Enocpa churin Eliseaq ususin Asmuata, hinaspan wiksallisqa kasharqan.
12 Chay tiempopin runakunaq churinkuna hallp’api tarpurqanku, pisi mikhunatataq rururqanku, chaywanpas runakunaq churinkunaqa manan millay ruwayninkumanta t’aqakurqankuchu, chaymi huchallikurqanku, Diospa contranpitaq hatarirqanku.
13 Lamecpa esposanmi wiksallikuspa huk qhari wawata wachakurqan.
14 Hinaqtinmi Matusalénqa Noé sutiwan suticharqan: –Kay pachaqa mana waqlliqmi kasharqan, taytan Lamectaq Menaquem sutiwan suticharqan: –Paymi sonqochawasun ruwasqanchiswan, kay pachapi sinchi llakisqa llank’asqanchiswan, Diospa ñakasqan, nispa.
15 Wawaqa wiñaspa ñuñumanta wikch'usqaña kapurqan, taytan Matusalén ñanninta rirqan, Diospa ñawpaqenpi hunt'asqa, chanin.
16 Llapan runakunaq churinkunan chay p’unchaykunapi Wiraqochaq ñanninkunamanta t’aqakapurqanku, churi-warmikunawan ususikunawan kay pachapi askhayasqankuman hina, millay ruwayninkutataq yachachinakurqanku, Wiraqochaq contranpitaq huchallikurqanku.
17 Sapanka runan diosman tukupurqanku, sapanka runamasinkuta, aylluntapas suwarqanku, suwarqanku ima, kay pachatataq waqllichirqanku, kay pachataq maqanakuywan hunt’aykusqa karqan.
18 Juezninkuwan kamachikuqkunan runakunaq ususinkunaman rirqanku, akllakusqankuman hinataq qosankumanta kallpawan warminkuta hap’irqanku, chay p’unchaykunapitaq runaq churinkuna hallp’a uywakunamanta, chakra uywakunamanta, hanaq pacha p’isqokunamantawan hap’irqanku, hinaspataq yachachirqanku huk rikch’aq animalkunata huk rikch’aq animalkunawan chaqrusqata, chaywantaq Wiraqochata phiñachirqanku; Diostaq lliw kay pachata rikuspa ismusqa karqan, kay pachapi llapa runaq ñanninkunata waqllichisqanrayku, llapan runakunapas, llapa animalkunapas.
19 Wiraqochataq nirqan: Kay pachamanta kamasqay runata pichasaq, ari runamanta hanaq pacha pisqukunaman, chakrapi kaq uywakunawan, uywakunawan kuska, paykunata kamasqaymanta yuyayman kutirikusqayrayku.
20 Wiraqochaq ñanninkunapi puriq llapa runakuna, chay p’unchawkunapi wañurqanku, manaraq Wiraqocha willasqan runaman mana allinta apamushaqtin, kayqa Wiraqochamanta kasqanrayku, runakunaq churinkunamanta Wiraqochaq rimasqan millay mana rikunankupaq.
21 Noetaq Señor Diospa sonqonpi khuyapayakuyta tarirqan, Señor Diostaq payta wawankunatawan akllarqan, paykunamanta muhuta hatarichinanpaq, kay pachapi.

5 CAPÍTULO

1 Noepa pusaq chunka tawayoq wata kawsashaqtinmi, Setpa churin Enoc wañupurqan, wañupuqtintaq isqon pachak phisqayoq watayoq kasharqan.
2 Noepa pachak qanchis chunka isqonniyoq wata kashaqtinmi Enospa churin Cainan wañupurqan, Cainantaq isqon pachak chunka watayoq kasharqan.
3 Noepa iskay pachak kinsa chunka tawayoq wata kashaqtinmi Cainanpa churin Malalel wañupurqan, Malaleltaq pusaq pachak isqon chunka phisqayoq wata kasharqan, hinan wañupurqan.
4 Mahlalelpa churin Jaredtaq chay p’unchaykunapi wañurqan, Noepa kinsa pachak kinsa chunka soqtayoq watapi; Jaredpa llapan p’unchayninkunataq isqon pachak soqta chunka iskayniyoq wata karqan, paytaq wañupurqan.
5 Chay p’unchaykunapin Wiraqochata llapa qatikuqkuna wañuranku, kay pachapi Diospa willakusqan mana allinkunata manaraq rikuspa.
6 Askha watakuna pasaqtintaq, Noepa tawa pachak pusaq chunka watanpi, Señorta qatikuq llapa runakuna runakunaq

churinkunamanta wañupuqtinku, Matusalén sapallan puchuqtintaq, Diosqa Noetawan Matusalénwan nirqan:
7 Rimaychis, hinaspa runakunaq churinkunaman willaychis: Kay hinatan Wiraqocha nin, millay ñanniykichismanta kutirimuychis, hinaspa ruwayniykichista saqeychis, Wiraqochataq kutirikunqa mana allin ruwanaykichismanta willasqaykichismanta, mana hunt'akunanpaq.
8 Señor Diosmi nin: Pachak iskay chunka watata qoykichis. sichus noqaman kutirispa millay ñanniykichista saqenkichis chayqa, ñoqapas karunchakusaqmi mana allin willasqaymanta, manataqmi kanqachu, nin Wiraqocha.
9 Noewan Matusalénmi sapa p'unchay runakunaq churinkunaman Señor Diospa tukuy siminta willarqanku.
10 Runakunaq churinkunan ichaqa mana uyariyta munarqankuchu, nitaq rimasqankuta uyariyta munarqankuchu.
11 Hinan Señor Diosqa pachak iskay chunka watata qorqan: –Kutimunqaku chayqa, Diosmi mana allin ruwasqankumanta wanakunqa, chhaynapi kay pachata mana thuñichinanpaq, nispa.
12 Lamecpa churin Noeqa chay p'unchaykunapin mana warmiyoq kayta munarqanchu wawayoq kayta, nirqanmi: —Diosqa kunanmi kay pachata ch'usaqyachinqa, ¿imaraykutaq wawakunata wachakusaq?
13 Noeqa chanin runan karqan, mirayninkunapi hunt'asqa runan karqan, Señortaq payta akllarqan mirayninmanta muhuta kay pachapi wiñachinanpaq.
14 Wiraqochataq Noeta nirqan: Warmita casarakuspa wawakunata wachamuy, kunan miraypiqa ñawpaqeypi chanin kasqaykitan rikurqani, nispa.
15 Muhukunata, wawaykikunatapas kay pacha chawpipi hatarichinki. Noetaq warmita casarakurqan, hinaspan Enocpa ususin Naamata akllarqan, payqa phisqa pachak pusaq chunka watayoqmi karqan.
16 Noeqa tawa pachak isqon chunka pusaqniyoq watayoqmi kasharqan, chaypachan Naama warmita casarakurqan.
17 Naamataq wiksallikuspa huk qhari wawata wachakurqan, paytataq Jafet sutiwan suticharqan: –Diosmi kay pachapi hatunyachiwarqan. Hinan hukmanta wiksallikuspa huk qhari wawata wachakurqan, paytaq Sem sutiwan suticharqan: –Diosqa puchuqmanmi churawarqan kay pacha ukhupi muhuta wiñachinaypaq, nispa.
18 Noeqa phisqa pachak iskay watayoqmi kasharqan Naama Semta wachakuqtin, chay waynakunaqa wiñaspa Señor Diospa ñanninkunapi purirqanku, taytanku Matusalénwan taytan Noewan tukuy yachachisqankupi.
19 Noepa taytan Lamectaq chay p'unchaykunapi wañupurqan. chaywanpas manan tukuy sonqonwanchu taytanpa ñanninkunaman rirqan, Noepa pachak isqon chunka phisqayoq watapitaq wañurqan.
20 Lamecpa tukuy p'unchawninkunaqa qanchis pachak qanchis chunka watayoqmi karqan, hinan wañupurqan.
21 Wiraqochata reqsiq runakunaq llapa churinkunan chay watapi wañurqanku, manaraq Wiraqocha paykunaman mana allinkunata apamushaqtin; Wiraqochaqa wañunankutan munarqan, chhaynapi Diospa wawqenkunaman, ayllunkunaman ima millay apamunanta mana rikunankupaq, chayta ruwananpaq willakusqanman hina.
22 Chay tiempopin Señorqa Noetawan Matusalantawan nirqan: –Sariychis, runakunaq churinkunaman willaychis chay p'unchaykunapi llapa rimasqay simikunata, ichapas millay ruwayninkumanta kutiripunkuman, chaypachataq mana allin ruwasqankumanta wanakusaq, manataqmi apamusaqchu, nispa.
23 Noewan Matusalénmi sayarispa runakunaq wawankunaq uyarisqanta nirqanku, paykunamanta Diospa tukuy ima nisqanta.
24 Runakunaq churinkunan ichaqa mana uyariyta munarqankuchu, manataqmi llapa willasqankutapas uyariyta munarqankuchu.
25 Chay qhepamanmi Señor Diosqa Noeta nirqan: –Mana allin ruwasqankumantan llapa runaq tukukuyninqa chayamurqan, kay pachatataq ch'usaqyachisaq, nispa.
26 Gofer k'aspita hap'ispa huk cheqasman rispa hatun arcata ruwaspa chay cheqasman churanki.
27 Chhaynatataq ruwanki; kimsa pachak metro sayayniyuq, pichqa chunka metro anchoyuq, kimsa chunka metro sayayniyuq.
28 Huk punkuta kichaspa waqtanpi kichasqata ruwanki, hanaqpitaq huk metrokama tukunki, ukhunta hawapipas qatawan tapaykunki.
29 Kay pachaman unuq unu hunt'ayninta apamusaq, llapa aychakunataq chinkapunqa, hanaq pacha uranmantan kay pachapi llapa kaqkuna chinkapunqa.
30 Qanpas wasiykipas rispa iskay-iskay kawsaqkunata huñunkichis, qharitapas warmitapas, hinaspan arcaman apamunkichis, kay pachapi muhuta hatarichimunaykichispaq.
31 Llapa uywakunaq mikhusqan mikhunata huñuy, qanpaq paykunaq mikhunan kananpaq.
32 Churiykikunapaqmi kinsa sipaskunata akllanki, paykunan churiykikunaq warmin kanqaku.
33 Noetaq sayarispa arcata ruwarqan Diospa kamachisqan cheqaspi, Noetaq Diospa kamachisqanman hina ruwarqan.
34 Pisqa pachak isqon chunka phisqayoq watayoq kashaspan Noeqa arcata ruwayta qallarirqan, Señor Diospa kamachisqanman hinataq phisqa watapi arcata ruwarqan.
35 Chaymantan Noeqa Noepa kamachisqanman hina Metusalaq churin Eliakimpa kinsantin ususinkunata casarakurqan.
36 Enocpa churin Matusalénqa wañupuqtinmi isqon pachak soqta chunka watayoq kasharqan.

6 RAKI

1 Chay tiempopin Matusalén wañupusqan qhepaman Señor Diosqa Noeta nirqan: –Wasiykiwan kuska arcaman haykuy, nispa. Qhawariy, kay pachapi llapa animalkunata, sallqa animalkunata, p'isqokunatapas, llapanku hamuspa arcata muyuykunqaku, nispa.
2 Rispataq arcaq punkunkunapi tiyaykunki, llapa animalkunapas, animalkunapas, p'isqokunapas, huñunakuspa ñawpaqeykipi churakunqaku, ñawpaqeykipi hamuspa k'umuykukuqkunatawan, churiykikunaq makinman hap'ispa entreganki, paykunan arcaman pusamunqaku, ñawpaqeykipi sayaq llapa runakunatapas ripunki.

3 Paqaristinmi Señor Diosqa chayta ruwachirqan, hinan animalkuna, animalkuna, p’isqokunapas askhallaña hamuspa arcata muyuykurqanku.
4 Noeqa rispa arcaq punkunpi tiyaykurqan, ñawpaqenpi k'umuykukuq aychakunatapas arcaman pusarqan, ñawpaqenpi kaq llapa runakunatapas kay pachapi saqerqan.
5 Hinan huk leon warmi hamurqan, iskay uñachankunawan, qhari warmi, kinsantintaq Noepa ñawpaqenpi k’umuykukurqanku, chay iskay uñataq leon warmiq contranpi sayarispa maqarqanku, hinaspan tiyasqanmanta ayqechirqanku, hinaspan ripurqanku, hinaspan tiyasqankuman kutispa Noepa ñawpaqenpi hallp’a patapi k’umuykukurqanku.
6 Hinaqtinmi leon warmiqa ayqekuspa leonkunaq rantinpi sayaykurqan.
7 Noeqa chayta rikuspa sinchita admirakuspan iskay uñakunata hap'ispa arcaman pusaykurqan.
8 Noeqa kay pachapi llapa kawsaq animalkunamantan arcaman pusamurqan, chhaynapin Noeqa arcaman apamurqan.
9 Iskay iskay iskay Noeman arcaman hamurqanku, ichaqa ch’uya animalkunamanta, ch’uya p’isqokunamantawan, Diospa kamachisqanman hina qanchis casarasqakunata pusamurqan.
10 Llapan animalkunapas, animalkunapas, pisqukunapas chaypiraqmi kachkasqaku, sapakamam arcata muyuykurqaku, qanchis punchawmantaraqmi paraqa mana uraykamurqachu.
11 Chay p’unchaytaq, Wiraqocha kay pachata chhaphchirqan, intitaq tutayachirqan, kay pachaq teqsinkunapas sinchitan kuyurirqan, llapan hallp’ataq sinchita kuyurirqan, llimp’i llimp’itaq, t’oqyaypas qaparirqan, kay pachapi llapa pukyukunapas p’akisqa karqanku, ñawpaqpi tiyaq runakunaq mana reqsisqan hina; Diostaq kay atiyniyoq ruwayta ruwarqan, runakunaq churinkunata manchachinanpaq, kay pachapi manaña millay kananpaq.
12 Runakunaq churinkunaqa manan kutimuyta munarqankuchu millay ñanninkumanta, chay pachataq Wiraqochaq phiñakuyninta yaparqanku, manataqmi sonqonkutapas tukuy kayman pusarqankuchu.
13 Qanchis p’unchay tukukuqtintaq, Noepa soqta pachak watanpi, unuqa kay pachaman chayarqan.
14 Ukhupi llapa pukyukunan p’akikurqan, hanaq pachaq ventanankunapas kicharikurqan, tawa chunka p’unchay tawa chunka tutataq kay pachaman paramurqan.
15 Hinaqtinmi Noepas familiankunapiwan llapa kawsaq animalkunapas unuq unuq yakunrayku arcaman haykurqanku, hinan Señor Diosqa wisq’aykuran.
16 Kay pachapi puchuq runakunaq llapa churinkunan pararayku mana allinpi sayk’usqa karqanku, unukuna kay pachaman aswan sinchita hamusqanrayku, animalkunapas animalkunapas arcata muyuykusharqankuraq.
17 Runakunaq churinkunan huñunakurqanku yaqa qanchis pachak waranqa qharikuna warmikuna, hinaspan Noeman arcaman rirqanku.
18 Hinaqtinmi Noeta qaparispanku niranku: –Qawayku buquepi hamunaykupaq, ¿imaraykutaq wañusaqku?
19 Hinaqtinmi Noeqa hatun kunkawan arcmanta paykunata kutichirqan: –¿Manachu llapaykichis Señor Diospa contranpi hatarispaykichis mana kashasqanmanta? chayraykutaq Wiraqocha kay millay ruwayta qankunaman apamurqan, kay pachamanta chinkachinaykichispaq, kuchunaykichispaqwan.
20 ¿Manachu kay pachak iskay chunka wata ñawpaqta rimasqay, manataq Wiraqochaq kunkanta uyariyta munarqankichischu, kunantaq kay pachapi kawsayta munankichis?
21 Paykunataq Noeta nirqanku: —Señorman kutipunaykupaqmi listoña kashanchis. kawsananchispaq, ama wañunanchispaqpas kichariwanchis.
22 Hinaqtinmi Noeqa paykunata contestaran: —Kunanqa almaykichispa ñak'arisqanta rikuspaykichismi Señor Diosman kutiyta munankichis. ¿imaraykutaq mana kutimurqankichischu kay pachak iskay chunka watakunapi, chaytan Wiraqocha qosurqankichis decidisqa tiempota hina?
23 Kunantaq qankuna hamuspa willawankichis almaykichispa sasachakuyniykichisrayku, kunanpas Señor Diosqa manan uyarisunkichischu, manataqmi kay p’unchaypiqa uyarisunkichischu, chhaynapi mana kunan munasqaykiman hina ruwanaykipaq.
24 Runakunaq churinkunan asuykurqanku arcaman haykunankupaq, pararayku haykumunankupaq, paykunaman parata mana aguantayta atisqankurayku.
25 Hinan Señor Diosqa arcaq muyuriqninpi llapa animalkunata animalkunatawan kacharqan. Chay animalkunan paykunata atipaspa chay cheqasmanta qarqorqanku, sapankankutaq rirqanku, hinaspan wakmanta kay pachaman ch’eqerirqanku.
26 Parataq kay pachaman uraykamusharqan, tawa chunka p’unchay tawa chunka tutataq uraykamurqan, unutaq hallp’a pataman sinchita atiparqan; Kay pachapi otaq unupi kaq llapa aychakunapas wañurqankun, runakunapas, animalkunapas, animalkunapas, qasqonkunaña otaq p’isqokunapas, Noepas paywan kuska buquepi kaqkunallan qheparqanku.
27 Unukuna atipaspataq hallp’a patapi sinchita yapakurqan, arcata hoqarispataq hallp’amanta hoqarisqa karqan.
28 Chay arcataq unu pataman phawaykacharqan, unu patamantaq t’ikrakurqan, chhaynapin chay ukhupi kaq llapa kawsaqkuna huk mankapi manka hina muyuchisqa karqanku.
29 Arcapi llapa kawsaq animalkunatan sinchi llakikuy hap'irqan, arctaq p'akisqa hina kasharqan.
30 Arcapi kaq llapa kawsaqkunapas mancharisqallaña karqanku, leonkunapas qaparirqanku, torokunapas qaparirqanku, lobokunapas waqarqanku, arcapi llapa kawsaqkunapas kikin rimayninkupi rimarqanku, waqarqanku ima, chaymi kunkankuqa karuman chayarqan, Noetaq churinkunapiwan qaparirqanku, waqarqanku ima. anchata mancharikurqanku wañuy punkukunaman chayasqankumanta.
31 Noetaq Wiraqochata mañakurqan, kaymantataq qaparirqan, hinaspan nirqan: –Señorníy yanapawayku, manan kallpayku kanchu kay muyuriqninchispi millay millayta aguantanaykupaq, unuq olakunan muyuriwarqanku, millay mayukuna manchachiwarqanku, wañuypa toqllankunan ñawpaqeykuman hamuwarqanku; kutichiwayku, Apu, kutichiwayku, uyaykita k'anchariykuway, khuyapayaykuway, kacharichiwayku, qespichiwayku, nispa.

32 Hinan Señor Diosqa Noepa rimasqanta uyarirqan, hinan Señor Diosqa yuyarirqan.
33 Hinaqtinmi huk wayra kay pachata pasaran, unutaq ch'inlla kasharqan, hinan arcaqa samaykurqan.
34 Ukhu ukhumanta pukyukunapas, hanaq pachaq ventanankunapas wisq’asqaña kapurqan, hanaq pachamanta parapas hark’akurqan.
35 Chay p’unchaykunapin unu pisiyapurqan, chaymi arcaqa Ararat orqokunapi samaykurqan.
36 Hinaqtinmi Noeqa arcaq ventananta kicharirqan, Noetaq chay tiempopi Señorta waqyakurqanraq, hinaspan nirqan: –Señor, kay pachata, hanaq pachata, llapa chaypi kaqkunatapas kamaq, kay wisq’asqa kaymanta, wisq’awasqayki carcelmantawan almaykuta horqomuy, sinchi sayk’usqañan kashani suspiraspay, nispa.
37 Hinan Señor Diosqa Noepa rimasqanta uyarispa nirqan: –Wata hunt'a kaspaqa lloqsinki, nispa.
38 Wata muyuriqtintaq, Noe buquepi tiyananpaq huk wata hunt’a kashaqtin, unuqa ch’akipurqan, chaymi Noeqa arcaq tapantapas wikch’upurqan.
39 Iskaykaq killapa iskay chunka qanchisniyoq p'unchayninpin hallp'a ch'akipurqan, Noewan churinkunapiwan, paywan kaqkunapiwan ichaqa manan buquemanta lloqsirqankuchu Señor Dios willanankama.
40 Chay p'unchaymi Señor Diosqa paykunata willarqan lloqsinankupaq, hinan llapanku arcamanta lloqsirqanku.
41 Hinaspan sapankanku kutipurqanku ñanninkuman, maypi tiyasqankumanwan, Noetaq churinkunapiwan Diospa willasqan hallp’api tiyarqanku, tukuy p’unchayninkupitaq Señor Diosta servirqanku, Señor Diostaq samincharqan Noeta churinkunatawan arcamanta lloqsishaqtinku.
42 Hinaqtinmi Jesusqa paykunata nirqan: Miraychis, kay pachata hunt'aychis. kallpasapa kay, kay pachapi askhayay, chaypitaq miraríy.

7 RAKI

1 Noepa churinkunaq sutinmi karqan: Jafet, Cam, Sem ima. unu hunt'ay qhepatataq wawakuna nacerqanku, manaraq unu hunt'aykushaqtin warmi-qhari casarakusqankurayku.
2 Paykunan Jafetpa churinkuna kanku. Gomer, Magog, Madai, Javan, Tubal, Mesec, Tiras, qanchis churinkuna.
3 Gomerpa churinkunam karqa Asquinaz, Refat hinaspa Tegarma.
4 Magogpa churinkunan karqanku Elicanaf, Lubal ima.
5 Madaipa mirayninkunataq karqanku Acón, Zeelo, Chazoni, Lot ima.
6 Javanpa churinkunam karqa Eliseo, Tarsis, Kitim hinaspa Dudonim.
7 Tubalpa churinkunam karqa Arifi, Kesed hinaspa Taari.
8 Mesecpa churinkunam karqa Dedon, Zarón hinaspa Sebasni.
9 Tiraspa churinkunan karqanku Benib, Gera, Lupirion, Gilac ima. Paykunan Jafetpa mirayninkunaqa ayllunkuman hina, chay p'unchaykunapitaq tawa pachak soqta chunka qharikuna.
10 Kaykunaqa Campa churinkunan kanku. Cus, Mitzraim, Fut, Canaán, tawa churikuna; Cuspa churinkunam karqa Seba, Havila, Sabta, Raama hinaspa Sateca, Raamapa churinkunam karqa Seba hinaspa Dedan.
11 Mitzrainpa churinkunan karqanku Lud, Anom, Patros, Chaslot, Caftor ima.
12 Futpa churinkunan karqan Gebul, Hadan, Benah, Adán ima.
13 Canaánpa churinkunan karqanku Sidón, Het, Amor, Gergasi, Hivi, Arkee, Seni, Arodi, Zimodi, Camoti ima.
14 Paykunan Campa churinkuna ayllunkuman hina, chay p'unchaykunapitaq yaqa qanchis pachak kinsa chunka qharikuna karqanku.
15 Kaykunaqa Sempa churinkunan. Elam, Asur, Arpacsad, Lud, Aram, pichqa churinkuna. Elampa churinkunam karqa Susan, Macul hinaspa Harmón.
16 Asarpa churinkunan karqan Miro, Moquil, Arpacsadpa churinkunataq karqan Selac, Anar, Ascol ima.
17 Ludpa churinkunan karqan Petor, Bizayon, Arampa churinkunataq karqan Uz, Chul, Gater, Mas.
18 Paykunan Sempa churinkuna, ayllunkuman hina. Chay p'unchaykunapitaq kinsa pachak qharikuna karanku.
19 Paykunan Sempa mirayninkuna. Sem churiyarqan Arpacsadta, Arpacsadtaq Selacta wachakurqan, Selactaq Eberta wacharqan, Ebermantataq iskay wawakuna nacerqan, hukninpa sutinmi karqan Péleg, paypa tiemponpi runakunaq churinkuna t'aqanakusqanrayku, qhepa p'unchaykunapitaq kay pacha t'aqasqa karqan.
20 Iskay kaqpa sutinmi karqan Yoctán, chaymi niyta munan, paypa tiemponpiqa runakunaq churinkunaq kawsaynin pisiyapurqan, pisiyarqan ima.
21 Paykunan Yoctanpa churinkuna kanku. Almodad, Selaf, Chazarmovet, Yerac, Hadurom, Ozel, Dicla, Obal, Abimael, Seba, Ofir, Havila, Jobab ima. llapan kaykunaqa Yoctanpa churinkunam.
22 Wawqen Pelegtaq wawan Yenta, Yentaq Serugta churiyarqan, Serugtaq Nahorta wacharqan, Nahortaq Tarata wachakurqan, Tarataq kinsa chunka pusaqniyoq watayoq kasharqan, Haránta Nahortawan churiyarqan.
23 Chay p'unchaykunapin Noepa churin Campa churin Cus machuyapuspa huk warmita casarakurqan, paytaq qhari wawata wachakurqan, paytataq suticharqanku Nimrod nispa: –Chay tiempopin runakunaq churinkuna wakmanta Dios contra hatariyta qallarirqanku, chaymi wawaqa wiñarqan, taytanpas sinchitan munakurqan, machuyasqanpa churin kasqanrayku, nispa.
24 Huertamanta lloqsispa Adanpaq esposanpaqwan Diospa ruwasqan qara p'achakunatataq Cusman qorqanku.
25 Adanwan esposanwan wañupuqtinmi chay p’achakunata Jaredpa churin Enocman qorqanku, Enoctaq Diosman apasqa kaqtintaq churin Matusalénman qorqan.
26 Matusalén wañupuqtintaq Noeqa paykunata hap’ispa arcaman pusarqan, arcmanta lloqsinankamataq paywan kasharqanku.
27 Lloqsisqankupitaq Camqa taytan Noemanta chay p'achakunata suwarqan, hinaspan wawqenkunamanta pakaykurqan.
28 Piwi churin Cush naceqtintaq, chay p'achakunata pakallapi qorqan, askha p'unchaytaq Cuswan kasharqanku.
29 Cushpas churinkunamanta wawqenkunamantapas pakarqanmi, Cushtaq Nemrodta wachakuspan chay p'achakunata qorqan munakusqanrayku, hinan Nimrod wiñarqan, iskay chunka watayoq kashaspataq chay p'achakunata churakurqan.

30 Nimrodtaq kallpasapa kapurqan p’achakunata churakuqtin, Diostaq atiyta kallpatawan qorqan, kay pachapitaq atiyniyoq chakuq karqan, ari, chakrapi atiyniyoq chakuqmi karqan, uywakunatataq hap’irqan altarkunatapas hatarichirqan, paykunamantaq Wiraqochaq ñawpaqenpi uywakunata haywarqan.
31 Nimrodtaq kallpachakurqan, wawqenkunamantataq hatarirqan, wawqenkunaq maqanakuyninkunatataq muyuriqninpi llapa awqankunawan maqanakurqan.
32 Wiraqochataq wawqenkunaq llapa awqankunata makinpi hap’irqan, Diostaq sapa kutilla maqanakuyninkunapi allinyachirqan, kay pachapitaq kamachikurqan.
33 Chay p’unchaykunapin huk runa yachachisqan runakunata maqanakuyman pusamuqtin, paykunata niq: Imaynan Diosqa ruwarqan Nemrodta, payqa kay pachapi atiyniyoq cazaqmi karqan, wawqenkunaq contranpi maqanakuykunapipas atiparqan, awqankuq makinmanta qespichinanpaq, chhaynatan Dios kallpachawasun, kunan p’unchaypas qespichiwasun”, nispa.
34 Nimrod tawa chunka watayoq kashaqtinmi, wawqenkuna Jafetpa mirayninkunawan maqanakurqanku, chhaynapin awqankuq munaychakurqanku.
35 Chay ratopin Nimrod lloqsirqan, hinaspan Cuspa llapa churinkunata ayllunkunatawan huñurqan, tawa pachak soqta chunka qharikunata, wakin amigonkunamantawan reqsisqankunamantawan pusaq chunka qharikunata contratarqan, paykunawantaq maqanakuq rirqan, ñanpi kashaspataq Nimrodqa paywan riq runakunaq sonqonta kallpacharqan.
36 Hinaqtinmi Jesusqa paykunata nirqan: –Ama manchakuychischu, ama mancharikuychischu, llapa awqanchiskunan makinchisman hap'isqa kanqaku, munasqaykiman hinataq paykunawan ruwawaqchis, nispa.
37 Llapan riq runakunataq yaqa phisqa pachak karqanku, awqankunawan maqanakuspataq paykunata wañuchirqanku, atiparqankutaq, Nimrodtaq sapankankupi sayaq oficialkunata churarqan.
38 Hinaqtinmi Jesusqa wakin wawankuta aparqan, llapankutaq Nimrodpa wawqenkunaq kamachin karqanku, Nimrodpas paywan llapa runakunapas wasinkuman kutipurqanku.
39 Nemrodtaq awqankunata atipaspa, maqanakuymanta kusikuywan kutimuqtin, llapa wawqenkuna, ñawpaq reqsiqninkunawan kuska, huñunakurqanku rey kananpaq churanankupaq, rey coronatataq uman pataman churarqanku.
40 Reykunapa costumbrenman hina kamachikusqankunata, llaqtankunata, kamachikuqkunata, juezkunata, kamachikuqkunatawan churarqan.
41 Hinaspan Nahorpa churin Tareta churarqan ejercitopi kamachikuqta, hinaspan payta hatuncharqan, llapa umalliqninkunamantapas aswan hatuncharqan.
42 Sonqoq munasqanman hina kamachikushaqtintaq, llapa awqankunata atipaspa, yuyaychaqninkunawan kuska yuyaycharqan palacionpaq huk llaqtata hatarichinankupaq, paykunataq chhaynata ruwarqanku.
43 Inti lloqsimuy lado chimpapi hatun wayq’ota tarirqanku, hatun hatun llaqtatataq payman hatarichirqanku, chaymi Nimrodqa Sinar llaqtata suticharqan, awqankunata Señorqa sinchita chhaphchispa ch’usaqyachisqanrayku.
44 Nimrodtaq Sinar llaqtapi tiyaran, mana manchakuspataq kamachikurqan, awqankunawantaq maqanakurqan, paykunatataq atiparqan, llapan maqanakuyninkunapitaq t'ikarirqan, qhapaq suyuntaq ancha hatun kapurqan.
45 Llapa nacionkunapas rimaq runakunapas allin reqsisqa kasqanta uyarispankun payman huñunakurqanku, hinaspan kay pachaman k’umuykukuspa ofrendakunata apamurqanku, paymi patronninku reyninkuwan kapurqan, llapankutaq paywan kuska tiyarqanku Sinar llaqtapi, Nimrodtaq kay pachapi Noepa llapa churinkunata kamachirqan, llapankutaq paypa atiyninwan yuyaychasqan karqanku.
46 Llapan kay pachataq huk simillamanta huk simillamantawan karqan, ichaqa Nimrodqa manan Wiraqochaq ñanninkunapichu rirqan, aswan millaytaqmi karqan ñawpaqninmanta llapa runakunamanta, unu hunt’a p’unchaykunamanta chay p’unchaykunakama.
47 Hinataq k’aspimanta rumimantawan dioskunata ruwarqan, paykunaman k’umuykukuspataq Wiraqocha contra sayarirqan, llapa kamachisqankunaman, kay pachapi runakunamanwantaq millay ñanninkunata yachachirqan; churin Mardontaq taytanmanta aswan millay karqan.
48 Nimrodpa churin Mardonpa ruwasqanmanta llapa uyariqkunapas paymanta niqku: –Millay runamantan millay ruwaykuna lloqsimun, nispa. chayraykutaq kay pachapi huk rimayman tukupurqan: Millay runamantaqa millay ruwaymi lloqsimun, chay pachamanta kunankamataq runakunaq rimayninkunapi kunan hina karqan.
49 Chay p’unchaykunapin Nahorpa churin Tara, Nemrodpa ejercitonpa umallin, reypa kamachisqan runakunaq ñawpaqenpi ancha hatun karan, reypas kamachikuqkunapas payta munakuspanku, ancha altoman hoqarinku.
50 Taretaq casarakurqan Cornebopa ususin Amtelo. Chay p'unchawkunapitaq Tarapa warmin wiksallikuspa huk qhari wawata wachakurqan.
51 Tareqa qanchis chunka watayoqmi kasharqan payta naceqtin, Taretaq naceq churinta Abram sutiwan suticharqan, chay p’unchaykunapi rey uywasqanrayku, paywan kuska kaq llapa kamachikuqkunamantapas aswan allinpaq qhawarisqanrayku.

8 RAKI

1 Abram nacesqan tutapin Tareq llapa kamachinkuna, Nimrodpa llapa yachaysapa runakuna, layqankunapiwan hamurqanku, hinaspan Tareq wasinpi mikhurqanku ukyarqanku, chay tutataq paywan kuska kusikurqanku.
2 Llapan yachaysapa runakunapas, layqakunapas Tarepa wasinmanta lloqsimuqtinkun, chay tuta hanaq pachata qhawarispa ch’askakunata qhawanankupaq qhawarirqanku, hinaspan rikurqanku, inti lloqsimuy ladomanta huk ancha hatun ch’aska hamuspa hanaq pachaman phawaykachaspa, tawa ch’askakunatataq hanaq pachaq tawa ladonmanta millp’urqan.
3 Reypa llapa yachaysapa runakunapas, layqankunapas chay rikuspa admirasqa karqanku, yachaysapa runakunataq kayta entienderqanku, ancha allin kaynintataq yacharqanku.
4 Hinaqtinmi paykunaqa ninakurqanku: –Kayqa Tareq kay tuta nacesqan wawatan rikuchishan, paymi wiñaspa mirapunqa, mirapunqa, wiñaypaqtaq kay pachata

hap’ikapunqa, wawankunapiwan, mirayninkunapiwantaq hatun reykunata wañuchispa hallp’ankuta herenciata chaskinqa”, nispa.
5 Chay tutan yachaysapa runakunapas layqakunapas wasinkuman kutipurqanku, tutamantan llapa chay yachaysapa runakunapas layqakunapas temprano hatarispanku huk wasiman huñunakurqanku.
6 Hinaqtinmi paykunaqa ninakurqanku: –Qayna tuta rikusqaykuqa reypa pakasqallan kashan, manan willasqachu, nispa.
7 Qhepa p'unchawkunapi rey yachanqa chayqa, niwasunmi: ¿Imanaqtinmi kay asuntota pakawarqankichis, hinan llapanchis wañunanchispaq ñak'arisunchis, nispa. chayrayku, kunan rispa reyman willasun rikusqanchis rikuymanta, chaypa t’ikrakuyninmantawan, chaypachataq sut’ita qhepakusun.
8 Hinaqtinmi paykunaqa llapallanku reyman rispa pampaman k’umuykuspa nirqanku: –Rey kawsachun, rey kawsachun, nispa.
9 Uyarirqaykutaqmi ejercitoykiq umallin Nahorpa churin Tareq churin nacesqanta, qayna tutataq wasinman chayarqayku, chay tutataq paywan mikhurqayku, ukyarqayku, kusikurqayku ima.
10 Kamachiykikuna Tareq wasinmanta lloqsimuqtinku, sapanka wasiykuman ripuqtinku, hanaq pachata qhawarispayku, inti lloqsimuy ladomanta huk hatun ch’askata hamushaqta rikurqayku, chay ch’askataq sinchi kallpawan phawarirqan, tawa hatun ch’askakunatataq millp’urqan, hanaq pachaq tawa ladonmanta.
11 Hinataq kamachiykikuna admirasqa karqanku rikusqaykumanta, hinaspa ancha mancharisqa karqanku, chay rikusqaykupitaq taripayniykuta ruwarqayku, yachayniykuwantaq yacharqayku chaypa allin t’ikrakuyninta, kay imapas Tarepa nacesqan wawaman tupasqanmanta, paymi wiñaspa anchata miranqa, atiyniyoqtaq kapunqa, kay pachapi llapa reykunatataq wañuchinqa, llapan reyninkutataq herenciata chaskinqa allpakunata, paywan mirayninwan wiñaypaq.
12 Kunantaq wiraqochaykupas reyniykupas, kay wawamanta rikusqaykumanta cheqaqta reqsichimuykiku.
13 Rey allinpaq qhawarikunman kay wawarayku taytanta chanin qonanpaq chayqa, wañuchisaqku manaraq wiñashaspa hallp’api mirashaqtin, millay ruwayninpas ñoqanchis contra yapakushaqtin, ñoqanchispas wawanchiskunapas millay ruwayninwan wañunanchispaq.
14 Reytaq paykunaq rimasqankuta uyarispa allin qhawarisqa karqanku, hinan Tareta waqyamunanpaq kacharqan, Taretaq reypa ñawpaqenman rirqan.
15 Hinaqtinmi reyqa Tareta nirqan: –Ñoqaqa willawarqankun qayna tuta huk qhari wawa nacesqaykimanta, naceqtintaq hanaq pachapi chhaynata qhawasqa kashasqanmanta, nispa.
16 Kunantaq wawata qoway, mana allinnin contranchispi manaraq wiñamushaqtin wañuchinanchispaq, chaninninraykutaq qosqayki, qolqewan qoriwan hunt’a wasiykita.
17 Hinataq Tara reyman kutichispa payta nirqan: Wiraqochay rey, rimasqaykita uyarirqani, kamachiykitaq reyninpa tukuy munayninta ruwanqa.
18 Ichaqa wiraqochay, rey, qayna tuta imachus pasawasqanmanta willasqayki, rey kamachinman ima yuyaychaykunanta qonanta qhawanaypaq, chaymantataq reyman kutichisaq chayllaraq rimasqanmanta; Hinan reyqa nirqan: –Rimay, nispa.
19 Taretaq reyta nirqan: –Moredpa churin Ayon qayna tuta hamuwarqan.
20 Reypa qosusqayki hatun sumaq caballota qoykuway, ñoqataq qosqayki qolqeta qorita, pajata, mikhunata ima, chaninninman hina. Hinan payta nirqani: Suyay, rimasqaykimanta reyta rikunaypaq, reypa ima niwasqantapas ruwasaq, nispa.
21 Kunantaq wiraqochaypas reypas, kay imaymanata willarqayki, kamachinman reyninpa yuyaychasqantawan, chaytan qatikusaq.
22 Reytaq Tareq rimasqanta uyarispa phiñakurqan, hinaspan mana yuyayniyoq hina qhawarirqan.
23 Reytaq Tareta kutichispa nirqan: –¿Chayna mana yuyayniyoqchu, mana yachaqchu, mana yuyayniyoqchu kanki, kay hinata ruwaspa, sumaq caballoykita qolqewan qoriwan otaq pajawan mikhunatawan qonaykipaq?
24 ¿Qolqepas qoripas pisichu kanki, caballoykita mikhuchinaykipaq pajata, mikhunata mana tariyta atisqaykirayku? ¿Imataq qollqepas qoripas, otaq pajapas, mikuypas, chay sumaq caballo qosqayta qonaykipaq, kay pachapiqa manan kanchu?
25 Hinaqtinmi reyqa manaña rimaranchu, hinan Tare reyman kutichirqan: –Kay hinatan reyqa kamachinta rimapayaran.
26 Wiraqochay, rey, valekuyki, imataq kay niwarqanki: Churiykiman qoy wañuchinaykupaq, qolqeta qoritapas qosqayki chaninninta, nispa. ¿imatan ruwasaq qolqewan qoriwan waway wañupuqtin? ¿Pitaq herenciata chaskiwanqa? Cheqaqtapunin wañupuqtiyqa qollqepas qoripas qoq reyniyman kutipunqa.
27 Reyqa Tareq rimasqanta uyarispa, reymanta rikch'anachiytawan uyarispan sinchita llakikurqan, chaymi sinchita llakikurqan, chaymi sinchita phiñakurqan.
28 Hinan Tareqa reypa phiñakuyninta rikuspa reyman kutichirqan: –Llapa kapuwaqniyqa reypa atiyninpin kashan. ima ruwaytapas rey kamachinman ruwayta munaptin, chayta ruwachun, ari, churillapas, reypa atiyninpin kashan, mana chaninniyoq, paymanta kuraq kaq iskay wawqenkunapiwan.
29 Hinaqtinmi reyqa Tareta nirqan: –Manan, aswanpas sullk'a churiykitan rantipusaq, nispa.
30 Tarataq reyman kutichirqan: –Señorniy reytapas valekuykichismi kamachiyki huk simita rimananpaq, reytaq kamachinpa siminta uyarinanpaq, Taretaq nirqan: –Reyniy kinsa p'unchayta qoway, ñoqa kikiypi kay asuntota qhawarinaykama, reyypa rimasqanmanta aylluywan rimanakunaypaq, nispa. reytataq sinchita ñit’irqan kayta ari ninanpaq.
31 Reytaq Tareta uyarirqan, paytaq chayta ruwaspa kinsa p’unchayta qorqan, Tarataq reypa qayllanmanta lloqsirqan, ayllunman wasinman kutispataq reypa llapa rimayninkunata paykunaman willarqan; runakunataq sinchita mancharikurqanku.
32 Kinsa p'unchaypitaq reyqa Tareman kacharqan: –Wawaykita kachamuway, nisqaykiman hina. manataq kayta ruwankichu chayqa, wasiykipi llapa kapuqniykikunata kachamuspa wañuchisaq, mana allqoykipas puchunanpaq, nispa.

33 Hinaqtinmi Tareqa usqhaylla rirqan, reypa mañakusqanman hina, huknin kamachinmanta huk wawata hap'irqan, chay p'unchaymi sirvientan nacerqan, hinan Tareqa chay wawata reyman aparqan, hinaspan valorta chaskirqan.
34 Tayta Diosmi kay asuntopi Tarewan kasharqan, Nemrod Abramta ama wañuchinanpaq, reyqa Taremanta wawata hap'ispa tukuy atiyninwan umanta pampaman t'oqyachirqan, Abram kasqanpi yuyaykusqanrayku. kaytaq chay p'unchaymantapacha paymanta pakasqa karqan, reytaq qonqapurqan, Providenciaq munaynin kasqanman hina, Abrampa wañuyninta mana muchunanpaq.
35 Hinan Tareqa churin Abramta pakallapi pusarqan mamanwan uywaqninwan kuska, hinaspan huk machaypi pakarqan, hinaspan sapa killa mikhunata apamuq.
36 Señor Diosqa Abramwan kuska machaypi kasharqan, hinan payqa wiñarqan, Abramtaq chunka wata machaypi kasharqan, reypas umalliqninkunapiwan, adivinokuna, yachaysapakuna ima, yuyaykurqanku rey Abramta wañuchisqanmanta.

9 RAKI

1 Chay p'unchaykunapin Abrampa kuraq wawqen Tarepa churin Harán casarakurqan.
2 Haranqa kinsa chunka isqonniyoq watayoqmi kasharqan payta pusamushaspa. Haranpa warmintaq wiksallikuspa huk qhari wawata wachakurqan, paytan suticharqan Lot nispa.
3 Hinaqtinmi Jesusqa wakmanta wiksallikuspa huk warmi wawata wachakurqan, paytan suticharqan Milca nispa. Hukmantan wiksallikuspa huk warmi wawata wachakurqan, hinaspan suticharqan Sarai nispa.
4 Haránqa tawa chunka iskayniyoq watayoqmi kasharan Sarai sutiyoq warmita naceshaqtin. chay p'unchawkunapitaq Abram mamanwan ñuñuq warminwan machaymanta lloqsirqanku, reywan kamachisqan runakunawan Abrampa ruwasqanta qonqapusqankuman hina.
5 Abramqa machaymanta lloqsimuspataq, Noeman churin Semmanwan rirqan, paykunawantaq qhepakurqan Señor Diospa yachachikuyninta, ñanninkunatawan yachananpaq, manataqmi pipas yacharqanchu maypi Abram kashasqanmanta, Abramtaq unayta servirqan Noeta churin Semtapas.
6 Abramtaq kinsa chunka isqonniyoq wata Noepa wasinpi kasharqan, Abramtaq kinsa watayoqmantapacha Señor Diosta reqsirqan, wañupunankamataq Señor Diospa ñanninkunapi purirqan, Noepa churin Semwan yachachisqankuman hina. chay p'unchaykunapitaq llapan hallp'aq churinkuna Wiraqochaq contranpi sinchita huchallikurqanku, pay contrataq hatarirqanku huk dioskunatapas yupaycharqanku, kay pachapi kamaq Wiraqochatapas qonqapurqankun; hallp'api tiyaqkunataq, chay pachakunapi, sapankanku diosninkuta ruwarqanku; k'aspimanta rumimanta dioskuna mana rimayta, uyariyta, mana kacharichiyta atiq, runakunaq churinkuna paykunata yupaychaspa diosninku kapurqanku.
7 Chaypachan reypas llapa kamachinkunapas, Tarepas llapa familiankunapiwan ñawpaq kaq karqanku k'aspimanta rumimanta dioskunata yupaychaqkunamanta.
8 Tareqa chunka iskayniyoq hatun diosniyoqmi karqan, chay dioskunaqa k'aspimanta rumimantawanmi ruwasqa karqan, sapa killataq sapankama dioskunata serviq, sapa killataq diosninkunaman mikhuna sacrificiota, ukyana sacrificiotawan apamuq. chhaynatan Tareqa tukuy p'unchaykuna ruwarqan.
9 Llapan chay miraytaq Wiraqochaq ñawpaqenpi millay karqanku, chhaynataq sapanka runata diosninkuman tukupurqanku, ichaqa paykunata kamaq Wiraqochata saqerparirqanku.
10 Chay p'unchaykunapiqa manan huk runapas tarisqachu, llapan teqsimuyuntinpi, Wiraqochata reqsiq (sapankanku kikin Diosninkuta servisqankurayku), aswanpas Noewan wasinpi kaqkunawan, llapan yuyaychasqan runakunapas chay p'unchaykunapi Wiraqochata reqsirqanku.
11 Chay p'unchaykunapin Tareq churin Abramqa Noepa wasinpi hatunyasharqan, manataqmi pipas yacharqanchu, Señor Diostaq paywan kasharqan.
12 Wiraqochataq Abramman allin yuyayniyoq sonqota qorqan, yacharqantaqmi chay miraypa llapa ruwayninkuna yanqa kasqankuta, llapa diosninkupas yanqa kasqankuta, mana imapaq valeq kasqankutapas.
13 Abramtaq kay pachapi inti k'ancharishaqta rikurqan, hinan Abramqa sonqonpi nirqan, kunanqa kay pachapi k'anchariq intiqa Diosmi, paytan servisaq, nispa.
14 Chay p'unchaypin Abramqa intita servirqan, hinaspan payta mañakurqan, ch'isiyaqtintaq sapa kuti hina inti chinkaykuykurqan, hinan Abram sonqonpi nirqan: –¿Manachu kayqa Dios kanman?
15 Hinaqtinmi Abramqa sonqonpi rimashallaran: —¿Pitaq hanaq pachata kay pachata kamaqri? ¿pitaq kay pachapi unancharqa? maypitaq kachkan?
16 Tutataq tutayaykurqan, inti haykuy ladoman, wichay ladoman, sur ladoman, inti lloqsimuy ladomanwan qhawarispataq rikurqan inti hallp'amanta chinkapushaqta, p'unchaytaq tutayapurqan.
17 Abramtaq ñawpaqenpi ch'askakunata killatawan rikuspa nirqan: –Cheqaqtapunin kay pachata runata kamaq Diosqa, kay kamachinkunaqa muyuriqninpi dioskunan kanku, chaymi Abramqa killata yupaychaspa chay tuta tukuyta mañakurqan, nispa.
18 Tutamanta k'anchariqtin, intipas sapa kuti hina kay pachaman k'anchariqtin, Abramqa rikurqan Señor Diospa kay pachapi tukuy ima ruwasqankunata.
19 Abramtaq sonqonpi nirqan Cheqaqtapunin kaykunaqa manan kay pachata llapa runakunatawan kamaq dioskunachu, ichaqa kaykunaqa Diospa kamachinkunan, Abramtaq Noepa wasinpi qhepakurqan, chaypitaq Wiraqochata ñanninkunatawan reqsirqan' hinaspan tukuy kawsasqan p'unchaykunapi Wiraqochata servirqan, llapan chay miraytaq Señorta qonqapurqanku, huk dioskunatataq yupaycharqanku k'aspimanta rumimantawan, tukuy p'unchayninkupitaq hatarirqanku.
20 Rey Nimrodtaq mana imamanta manchakuspa kamachikurqan, kay pachapi llapa runakunapas huk simillamanta, huk simillamanta rimaspa.
21 Hinaqtinmi Nimrod llaqtapi llapa kamachikuqkuna, hatun runankunapiwan rimanakurqanku. Fut, Mitzraim, Cus, Canaán ayllunkunawan kuska, paykunapurataq ninakurqanku: Hamuychis huk llaqtata, chaypi sinchi torreta hatarichisunchis, patantaq hanaq pachaman chayaq,

hinaspan allin reqsisqa kasunchis, llapa teqsimuyuntinpi kamachikusunchis, awqanchiskunaq millay ruwayninkuna tukukunanpaq, paykunata sinchita kamachinanchispaq, ama ch'eqerinanchispaq, nispa kay pachapi guerrankurayku.
22 Llapallankun reypa ñawpaqenman rirqanku, reymantaq kay simikunata willarqanku, reyqa paykunawan rimanakurqan kay asuntopi, paytaq chhaynata ruwarqan.
23 Llapan ayllukunan huñunakurqanku yaqa soqta pachak waranqa qharikuna, hinaspan rirqanku hatun hallp'ata maskhaq llaqtata torretawan hatarichinankupaq, llapan hallp'apitaq maskharqanku manataq huk wayq'u hinata tarirqankuchu Sinar hallp'aq inti lloqsimuy ladonpi, yaqa iskay p'unchay puriypi, chayman purispa chaypi tiyarqanku.
24 Hinaspan ladrillokunata ruwayta qallarirqanku, ninatataq ruphachirqanku, chay llaqtata, torretapas ruwanankupaq.
25 Chay torreta hatarichisqankuqa paykunapaqqa huchallikuymi karqan, huchataqmi karqan, chaymi hatarichiyta qallarirqanku, hanaq pachaq Wiraqochan Diospa contranpi wasichakushaqtinkutaq, sonqonkupi yuyaykurqanku paywan maqanakunankupaq, hanaq pachaman wicharinankupaqwan.
26 Llapan kay runakunapas llapa ayllukunapas kinsa t'aqaman t'aqanakurqanku. ñawpaq kaqmi nirqan Hanaq pachaman wichaspa paywan maqanakusaqku; iskay kaqtaq niran: Hanaq pachaman wichasunchis, chaypi diosninchiskunata churaspa servisunchis, nispa. Kimsa kaq t'aqataq nirqanku: Hanaq pachaman wichaspa arcokunawan lanzakunawan maqasaqku, nispa. Diostaq llapan ruwasqankuta, llapan millay yuyaykuyninkutapas reqsirqan, hinaspan rikurqan llaqtata, torretapas, paykunan hatarichirqanku.
27 Wasita ruwashaspankutaq paykuna kikinkupaq hatun llaqtata, ancha alto kallpasapa torretawan hatarichirqanku; alturanraykutaq chay morteropas ladrillokunapas mana chayman wicharisqankupi wasi ruwaqkunaman chayarqankuchu, wichariqkuna huk wata hunt'ata tukunankukama, chaymantataq wasi ruwaqkunaman chayaspa morterota ladrillokunatawan qorqanku; chhaynatan sapa p'unchay ruwaqku.
28 Qhawariytaq kaykunaqa wicharirqanku hukkunapas tukuy p'unchay uraykamurqanku; makinkumanta huk ladrillo urmaykuspa p'akikunman chayqa, llapankun chay patamanta waqankuman, huk runa urmaspa wañuspataq mana mayqenninkupas qhawarinkumanchu.
29 Wiraqochataq paykunaq yuyaykusqankuta yacharqan, wasita hatarichishaqtinkun flechakunata hanaq pachaman wikch'uykurqanku, llapa flechakunataq yawarwan hunt'a paykunaman urmaykurqanku, chaykunata rikuspataq ninakurqanku: –Cheqaqtapunin hanaq pachapi llapa runakunata wañuchirqayku, nispa.
30 Kayqa Señor Diosmantan karqan, pantachinanpaq, ordenpi ima. allpamanta chinkachinankupaq.
31 Hinaspan torretapas llaqtatapas hatarichirqanku, sapa p'unchaytaq chayta ruwaqku askha p'unchaykuna watakuna pasanankama.
32 Hinaqtinmi Diosqa ñawpaqpi kaq qanchis chunka angelkunata, qayllanpi kaq runakunatawan khaynata niran: "Hamuychis uraykamuspa qallunkuta ch'aqwachisunchis, huk runa runamasinpa rimayninta ama entiendenanpaq, paykunataq paykunata ruwarqanku", nispa.
33 Chay qhepa p'unchaymantapachan sapankanku runamasinkuq qallunta qonqapurqanku, manataq huk simillapi rimayta entiendeyta atirqankuchu, wasi ruwaqtaq runamasinpa makinmanta mana kamachisqan calta otaq rumitapas hap'iqtin, wasi ruwaqqa wikch'upuspa runamasin pataman wikch'uykuq, wañunanpaq.
34 Chhaynata askha p'unchaykuna ruwaranku, askha runakunatataq chhaynata wañuchiranku.
35 Wiraqochataq chaypi kaq kinsa t'aqakunata muchuchirqan, hinaspan paykunata muchuchirqan ruwasqankuman hina, yuyaykusqankuman hina. Hanaq pachaman wichaspa diosniykuta servisaqku niqkunaqa, monokuna, elefantekuna hinan kapurqanku; Hanaq pachata flechakunawan maqasaqku, niqkunapas, Señor Diosmi paykunata wañuchirqan, huk runa runamasinpa makinwan. Kimsa kaq t'aqataq: Hanaq pachaman wichaspa paywan maqanakusaqku, nispa niqkuna, Señor Diosmi kay pachaman ch'eqechirqan, nispa.
36 Paykuna ukhupi puchuqkunapas, paykunaman hamushaq millay yachayta yachaspa, hamut'aspa ima, wasita saqepurqanku, hinallataq llapan hallp'aq hallp'anpi ch'eqesqa karqanku.
37 Hinaqtinmi llaqtata, torretapas manaña hatarichirqankuñachu. chayraykun chay cheqastaqa Babel nispa suticharqan, chaypi Wiraqocha llapan hallp'aq Siminta pantachisqanrayku; Sinar hallp'aq inti lloqsimuy ladonpin kasharqan.
38 Runakunaq churinkunaq hatarichisqan torremanta rimaspaqa, kay pachaqa simin kicharikuspan kinsa t'aqa t'aqanta millp'upurqan, hanaq pachamantataq nina uraykamuspa huk kinsa t'aqata ruphachirqan, huk kinsa t'aqataq kunankama puchusqa kashan, hanaqpi kaq t'aqamantataq, muyuriqnintaq kinsa p'unchay puriyllapi.
39 Hinaqtinmi chay torrepi askha runakuna wañuranku.

10 RAKI

1 Chay p'unchaykunapin Eberpa churin Peleg wañupurqan, Tarepa churin Abrampa tawa chunka pusaqniyoq watanpi, Pelegtaq iskay pachak kinsa chunka isqonniyoq wata karqan.
2 Wiraqochataq runaq churinkunata huchankumanta torrepi ch'eqechiqtin, qhawariychis, askha t'aqaman mast'arikurqanku, llapan runakunaq churinkunataq kay pachaq tawa k'uchunman ch'eqesqa karqanku.
3 Llapan ayllukunan sapankanku rimasqankuman hina, hallp'ankuman hina, llaqtankuman hina.
4 Runakunaq churinkunan ayllunkuman hina askha llaqtakunata hatarichirqanku, llapa risqanku cheqaskunapi, Señor Diospa ch'eqechisqan pachantinpipas.
5 Wakintaq llaqtakunata hatarichirqanku maykunapichus qhepaman chinkachisqa karqanku, chay llaqtakunataq suticharqanku paykunaq sutinkuman hina, otaq wawankuq sutinkuman hina, otaq sapan rikusqankuman hina.
6 Noepa churin Jafetpa churinkunan rirqanku ch'eqesqa kasqanku cheqaskunapi llaqtakunata hatarichimuspa, llapa llaqtankutapas sutinkuwan suticharqanku, Jafetpa churinkunataq kay pachapi t'aqasqa karqanku askha t'aqakunapi, askha simikunapiwan.

7 Jafetpa churinkunam ayllunkuman hina: Gomer, Magog, Medai, Javan, Tubal, Mesec hinaspa Tiras. Paykunam Jafetpa mirayninkunaman hina.
8 Gomerpa mirayninkunataq, llaqtankuman hina, Franza hallp'api tiyaq, Franza mayu patapi, Sena mayu patapi.
9 Refatpa mirayninkunaqa Bartonim runakunan kanku, paykunan Bartonía hallp'api tiyanku Leda mayu patapi, chay mayuqa hatun lamar-qochapin ununta ch'usaqyachin, chaymi hatun lamar-qochapi.
10 Tugarmapa churinkunapas chunka ayllukunam, paykunapa sutinmi: Buzar, Parzunac, Balgar, Elicano, Ragbib, Tarki, Bid, Zebuc, Ongal hinaspa Tilmaz. llapan kaykunaqa wichay ladoman mast'arikuspa samarispa llaqtakunata hatarichirqanku.
11 Llaqtankutan suticharqanku paykunaq sutinkuwan, paykunan kunankama Hitla, Italac mayu patapi tiyashanku.
12 Angoli, Balgar, Parzunac ayllukunan ichaqa Dubnee hatun mayu patapi tiyanku. llaqtankupa sutinkunapas sutinkuman hinam.
13 Javanpa mirayninkunataqmi kanku Macdonia hallp'api tiyaq Javanim runakuna, Medaiare runakunataq Curson hallp'api tiyaq Orelum runakuna, Tubalpa mirayninkunataq Pasía mayu patapi Tuskana hallp'api tiyaqkuna.
14 Mesecpa mirayninkunataq Sibasni runakuna, Tiraspa mirayninkunataq Rusas, Cusni, Ongolis runakuna. llapan kaykunaqa rispa llaqtakunata hatarichirqanku; chay llaqtakunan tarikun Jabus lamar qocha patapi Cura mayu qayllapi, chay mayuqa Tragan mayupin ch'usaqyapun.
15 Eliseoq wawankunapas Almanimikunan kanku, paykunapas rispa llaqtakunata hatarichirqanku; chay llaqtakunaqa Job orqokunaq Sibatmo orqokunaq chawpinpin kashan; paykunamantataqmi karqanku Lumbardi llaqta runakuna, paykunan tiyarqanku Jobpa, Sibatmo orqokunaq chimpanpi, Italia hallp'ata atipaspataq kunankama chaypi qhepakurqanku.
16 Kitimpa mirayninkunaqa Tibreu mayu patapi Canopia wayq'opi tiyaq Romim runakunam.
17 Dudonim runakunapa mirayninkunaqa, Bordna allpapi Gihón lamar qochapa patanpi tiyaq runakunam.
18 Paykunan Jafetpa mirayninkuna llaqtankuman hina, rimasqankuman hina, torreq qhepanta ch'eqesqa kashaspa, llaqtankuta suticharqanku sutinkuman hina. Chay torremanta qhepa p'unchaykunapi hatarichisqanku ayllunkuman hina llapan llaqtankupa sutinmi.
19 Campa mirayninkunaqa karqan Cus, Mitzraim, Fut, Canaán, mirayninkuman hina, llaqtankuman hina.
20 Llapallanmi rispa llaqtakunata sayarichirqanku, paykunaq allin cheqasninta tarisqankuman hina, llaqtankutataq ñawpaq taytankupa sutinwan suticharqanku Cus, Mitzraim, Fut, Canaán.
21 Mitzrainpa mirayninkunaqa qanchis ayllukunam kanku: Ludim, Anamim, Lehabim, Naftuquim, Patrusim, Casluquim hinaspa Cafturim.
22 Llapallanmi Egipto mayu Sihor mayu patapi tiyanku, paykuna kikinkupaq llaqtakunata hatarichispa sutinkuwan suticharqanku.
23 Patrospa Caslocpa mirayninkunan casarakurqanku, paykunamantan lloqsimurqanku Pelistim, Azat, Gerarim, Gitim, Ecronim runakuna, phisqantin ayllukunapi. paykunapas llaqtakunata hatarichirqanku, kunankamataq ñawpa taytankuq sutinwan llaqtankuta suticharqanku.
24 Canaán runakunapas llaqtakunata hatarichirqanku, llaqtankutapas sutinkuwan suticharqanku, chunka hukniyoq llaqtakunata, mana yupay atina llaqtakunatawan.
25 Hampa ayllunmanta tawa qharikuna pampa hallp'aman rirqanku. Chay tawa runakunapa sutinmi: Sodoma, Gomorra, Adma hinaspa Zeboyim.
26 Chay runakunaqa tawa llaqtakunatan hallp'a pampapi hatarichirqanku, llaqtankutataq sutinkuwan suticharqanku.
27 Paykuna wawankunapiwan llapa kaqninkunapiwantaq chay llaqtakunapi tiyarqanku, miraspataq askhayarqanku, thakpitaq tiyarqanku.
28 Canaánpa churin Hivipa churin Hurpa churin Seir rispanmi Paran orqopa chimpanpi huk wayquta tarirurqa, chaypim llaqtata hatarichirqa, qanchis churinkunapiwan ayllunkunapiwan chaypi yacharqaku, hinaspam hatarichisqan llaqtata suticharqa Seir nispa. Chaymi Seir hallp'an kunankamapas.
29 Paykunan Campa wawankunaq ayllunkuna, rimasqankuman hina, llaqtankuman hina, torre qhepata ch'eqesqa kashaspanku.
30 Noepa churin Sempa wakin mirayninkunapas, Eberpa llapa mirayninkunapa taytanpa wawankunapas rispankum chiqisqa kasqanku cheqaskunapi llaqtakunata hatarichirqaku.
31 Sempa churinkunan karqanku Elam, Asur, Arpacsad, Lud, Aram, paykuna kikinkupaqmi llaqtakunata hatarichirqanku, llapan llaqtankutapas sutinkuwan suticharqanku.
32 Hinaqtinmi Sempa churin Asur, wawankunapiwan, wawankunapiwan, chay tiempopi rirqanku, ancha hatun t'aqa paykunamanta, hinaspan rirqanku karu hallp'aman, chay hallp'aman risqanku hallp'apitaq ancha hatun wayq'owan tuparqanku, tawa llaqtakunatataq hatarichirqanku, paykunaq sutinkuman hina, sucedesqankuman hinataq suticharqanku.
33 Asur runakunaq hatarichisqan llaqtakunaq sutinmi karqan: Nínive, Resen, Calac, Rehoboter ima. Asurpa mirayninkunapas chaypim kunankama yachachkanku.
34 Aram runakunapas rispa huk llaqtata hatarichimurqanku, kuraq wawqenkuq sutinwantaq Uz sutiwan suticharqanku, chaypitaq tiyarqanku. chaymi kunankamapas Uz hallp'an.
35 Torremanta iskaykaq wata qhepatataq Asurpa wasinmanta huk runa, Bela sutiyoq, Nínive hallp'amanta wasinpi tiyaq ripurqan maymanpas tariqtin. Chaymi paykunaqa Sodoma llaqtapa chimpanpi chayarqaku, chaypim yacharqaku.
36 Hinaqtinmi chay runaqa sayarispa huk llaqtachata hatarichimurqan, hinaspan sutinwan suticharqan Bela nispa. chaymi kunankama Zoar hallp'an.
37 Paykunan Sem runakunaq ayllunkuna rimasqankuman hina, llaqtankuman hina, torre qhepata kay pachaman ch'eqesqa kasqanku qhepaman.
38 Noepa mirayninkunamanta sapanka reino, llaqtakuna, familiakunapas askha llaqtakunata hatarichirqanku.
39 Llapa llaqtankupi kamachikuqkunata churaranku, kamachikusqankuman hina kamachisqa kanankupaq. Noepa mirayninpa llapallan ayllunkunapas wiñaypaqmi karqaku.

11 RAKI

1 Cuspa churin Nimrodtaq Sinar hallp'apiraq kasharqan, chaypitaq kamachikurqan, chaypitaq tiyarqan, Sinar hallp'apitaq llaqtakunata hatarichirqan.
2 Chay tawa llaqtakunaq sutinmi karqan, chaykunatan suticharqan torreta hatarichisqankupi sucedesqanmanta.
3 Ñawpaq kaq Babel llaqtata waqyaspa nirqan: –Chaypi Señor Diosqa kay pachapi rimaykunata p'enqachisqanraykun. Iskay kaqtaq Erec nispa suticharqan, chaymantapacha Dios ch'eqechisqanrayku.
4 Kimsa kaqtaq Ecedta waqyarqan, chay cheqaspi hatun maqanakuy kashasqanmanta. Tawa kaqtaq Calnata suticharqan, chaypi kamachikuqninkuna, atiyniyoq runakunawan wañuchisqa kasqankurayku, Señor Diosta phiñachisqankurayku, pay contra hatarispa huchallikurqanku.
5 Nimrodtaq Sinar hallp'api chay llaqtakunata sayarichispa, chay llaqtakunaman churarqan llaqtanpa puchuqninta, kamachiqninkunata, qhapaq suyunpi puchuq soldadonkunatawan.
6 Nimrodtaq Babel llaqtapi tiyaran, chaypitaq wakin kamachinkunapi mosoqmanta kamachikurqan, mana manchakuspataq kamachikurqan, Nimrodpa kamachisqan runakunapas kamachikuqninkunapas Amrafel sutiwan suticharqanku, torrepi kamachikuqninkunapas runankunapas atiyninwan urmaykusqankuta.
7 Kay hinaña kaqtinpas, Nimrodqa manan Wiraqochaman kutipurqanchu, hinallataq millay kaypi hinallataq runakunaq churinkunaman millay kaypi yachachispa; hinaspa Mardon, churin, taytanmanta aswan millay karqan, hinallataq taytanpa millay ruwayninkunaman yapashallarqan.
8 Runakunaq churinkunatataq huchallichirqan, chayraykun ninku: “Millay runamantaqa millay ruwaymi lloqsimun”, nispa.
9 Chay tiempopin hatarichisqanku llaqtakunapi tiyashaspa Hampa ayllunkuna maqanakurqanku.
10 Elam rey Kedorlaomertaq Campa mirayninkunaq ayllunkunamanta karunchakurqan, paykunawan maqanakuspataq paykunata kamachirqan, hinaspan pampapi phisqa llaqtakunaman rirqan, paykunawan maqanakuspataq paykunata kamachirqan, paykunataq kamachisqan karqanku.
11 Chunka iskayniyoq watata servirqanku, sapa watataq impuesto pagarqanku.
12 Chay tiempopin Serugpa churin Nahor wañupurqan, Tarepa churin Abrampa tawa chunka isqonniyoq wata kashaqtin.
13 Tarepa churin Abram pitsqa chunka wata kashaqtintaq, Abramqa Noepa wasinmanta lloqsispa taytanpa wasinman ripurqan.
14 Abramtaq Señor Diosta reqsirqan, hinan payqa purirqan ñanninkunata, kamachikuyninkunatawan, Señor Diostaq paywan kasharqan.
15 Chay p'unchaykunapin taytan Tareqa rey Nimrodpa ejercitonpa capitanninraq kasharqan, mana reqsisqa dioskunatapas qatikusharqanraqmi.
16 Abramtaq taytanpa wasinman rispa, yupaychana wasinkupi chunka iskayniyoq dioskuna sayashaqta rikurqan, chaymi Abramqa phiñakurqan taytanpa wasinpi chay idolokunata rikuspa.
17 Abramtaq nirqan: –Señor Diospa kawsasqanman hinaqa manan taytaypa wasinpi qhepanqachu. chaynatam unanchawaqniy Wiraqochapas ruwawanqa, kimsa punchawmanta mana llapanta pakiqtiyqa.
18 Abramtaq paykunamanta ripurqan, phiñakuynintaq sonqonpi rawrarirqan. Abramqa usqhayllan chay cuartomanta taytanpa hawan patioman rirqan, chaypin tarirqan taytanta patiopi tiyashaqta, llapa kamachinkunatapas, hinan Abramqa ñawpaqenpi tiyaykurqan.
19 Abramtaq taytanta tapurqan: —Yayláy, willaway maypin kashan hanaq pachata kay pachata, kay pachapi llapa runakunaq churinkunata kamaq Dios, qantapas ñoqatapas kamaq, nispa. Hinan Tareqa churin Abramta kutichispa nirqan: –Kamawaqninchiskunaqa llapallanchismi wasinchispi kashanku, nispa.
20 Abramtaq taytanta nirqan: –Señorniy, chaykunata willaway; Taretaq Abramta ukhu patio cuartoman pusamurqan, hinan Abram rikurqan llapa cuartota k'aspimanta rumimanta dioskunawan hunt'a kashaqta, chunka iskayniyoq hatun idolokuna, mana yupay atiy dioskunamantataq pisilla.
21 Hinaqtinmi Tareqa churinta nirqan: –Kay runakunan kay pachapi llapa rikusqaykita kamaq, ñoqatapas qantapas llapa runakunatapas kamawarqanku, nispa.
22 Taretaq diosninkunaman k'umuykukuspa, paykunamanta ripurqan, churin Abramtaq paywan kuska ripurqan.
23 Hinaqtinmi Abramqa paykunamanta ripuspa mamanpa qayllanpi tiyaykuspa mamanta nirqan: –Qhawariy, taytaymi rikuchiwarqan hanaq pachata kay pachata kamaqkunata, llapa runakunaq churinkunatapas, nispa.
24 Chay hinaqa, usqhaylla ovejamanta huk cabritota apamuy, hinaspa misk’i mikhunata ruway, taytaypa diosninkunaman sacrificiota hina apamunaypaq. ichapas chaywan paykunapa chaskisqa kayman.
25 Mamantaq chhaynata ruwaspa huk cabritota apamuspa misk’i mikhunata ruwaspa Abramman apamurqan, Abramtaq mamanmanta q’apayniyoq mikhunata hap’ispa taytanpa diosninkunaman aparqan, hinaspan paykunaman asuykuran mikhunankupaq. Taytan Taretaq, mana chayta yacharqanchu.
26 Abramtaq paykuna ukhupi tiyashaq p’unchaypi rikurqan mana kunkayoq kashasqankuta, mana uyarisqankuta, mana kuyurisqankutapas, manataqmi mayqenninkupas makinta haywariyta atirqankuchu mikhunanpaq.
27 Abramtaq paykunata burlakuspa nirqan: –Cheqaqtapunin misk'i mikhuna wayk'usqayqa mana paykunamanqa kusichisqachu, ichapas pisillaña karqan, chayraykun mana mikhuyta munarqankuchu. chayraykun paqarin p’unchayqa mosoq sach’a aychata wakichisaq, kaymanta aswan allin, aswan askha, chayta rikunaypaq.
28 Qhepantin p’unchaytaq Abram mamanta kamachirqan q’apayniyoq aychamanta, hinan maman sayarispa ovejakunamanta kinsa sumaq uñakunata pusamurqan, hinaspan churinpa munasqanman hina sumaq q’apayniyoq mikhunata ruwarqan, hinaspan churin Abramman qorqan. Chaytataq taytan Tareqa mana yacharqanchu.
29 Abramtaq mamanmanta q'apayniyoq mikhunata hap'ispa taytanpa diosninkunaman aparqan cuartoman. Mikhunankupaq asuykuspantaq ñawpaqenkuman

churarqan, Abramtaq p'unchayntin ñawpaqenkupi tiyaykurqan, ichapas mikhunkuman nispa yuyaykuspa.
30 Abramtaq paykunata qhawarispa mana kunkayoq nitaq uyariyniyoq kasqankuta rikurqan, manataqmi mayqenninkupas makinta haywarirqanchu mikhunata mikhunanpaq.
31 Chay p'unchay ch'isiyaqtan Abramqa Diospa espiritunwan p'achasqa kasharqan.
32 Hinaqtinmi qaparispa nirqan: Ay taytaymanta kay millay miraymantawan, llapanku sonqonku yanqaman k'umuykachisqa, kay k'aspimanta rumimantawan ruwasqa idolokunata serviqkuna, mana mikhuyta, asnayta, uyariyta, mana rimayta atiq, mana rimaq simiyoq, mana rikuq ñawiyoq, mana uyariq rinriyoq, mana sienteq makiyoq, mana kuyuriq chakiyoq ima; paykuna hinan chaykunata ruwaqkuna, paykunapi confiaqkunapas.
33 Abramtaq tukuy chaykunata rikuspa taytanpa contranpi phiñakurqan, hinaspan usqhaylla huk hachata hap'ispa dioskunaq cuartonman rirqan, hinaspan taytanpa llapa diosninkunata p'akirqan.
34 Hinaqtinmi chay idolokunata p'akispa, chay hachata paykunaq ñawpaqenpi kaq hatun diospa makinman churaspa lloqsirqan. Taytan Taretaq wasinman kutipurqan, punkupi hacha waqasqanta uyarisqanrayku. chayraykun Tareqa wasiman haykurqan imamantachus kay rimashasqanmanta yachananpaq.
35 Hinaqtinmi Tareqa idolokunaq cuartonpi hachapa qapariyninta uyarispa, idolokunaman phawaylla rirqan, hinan Abramwan tuparqan lloqsishaqta.
36 Taretaq cuartoman haykuspa tarirqan llapa idolokunata urmasqata p'akisqata, hatun kaqpa makinpi hachatapas mana p'akisqata, churin Abrampa ruwasqan misk'i mikhunatapas ñawpaqenkupiraqmi kasharqan.
37 Chayta rikuspataq Tareqa sinchita phiñakurqan, hinaspan usqhaylla cuartomanta Abramman ripurqan.
38 Hinan churin Abramta wasi ukhupi tiyashaqta tarirqan. Jesustaq payta nirqan: –¿Imatataq diosniykunata ruwarqanki?
39 Abramtaq taytan Tarata kutichispa nirqan: –Manan chhaynachu wiraqochay, paykunamanmi sumaq q'apayniyoq mikhunata apamurqani, paykunaman asuykushaqtiymi paykunaman asuykurqani mikhunankupaq mikhunata hap'ispa, llapanku makinkuta haywarirqanku mikhunankupaq, manaraq hatun runa mikhunanpaq makinta haywarishaqtin, nispa.
40 Jatuntaq rikuran ñawpaqpi ruwasqankuta, sinchi phiñakuynintaq paykuna contra rawrarirqan, hinaspan rispa wasi ukhupi kaq hachata hap'ispa paykunaman hamuspa llapankuta p'akirqan, rikusqaykiman hinataq hachaqa makinpiraq kashan.
41 Chayta niqtinmi Tareqa churin Abram contra phiñakurqan. Hinan Tareqa churin Abramta phiñakuspa nirqan: –¿Ima willakuytaq kay willasqaykiri? Llullakunatan rimawanki.
42 ¿Kanchu kay dioskunapi espiritu, alma otaq atiypas tukuy niwasqaykikunata ruwananpaq? ¿Manachu k'aspipas rumipas, manachu ñoqa kikiy chaykunata ruwarqani, chay hina llullakuytachu rimayta atiwaq, paykunawan kashaq hatun diosmi paykunata wañuchirqan nispa? Qanmi chay hachata makinman churarqanki, chaymantataq llapankuta maqarqani nispa ninki.
43 Abramtaq taytanta nirqan: –¿Imaynataq kay idolokunata serviwaq, mana ima ruway atiq idolokunata? ¿Atimanchu chay idolokunapi confiasqaykikuna qespichisunkiman? ¿Uyarinkumanchu mañakuyniykikunata waqyaqtiyki? awqaykikunaq makinmantachu qespichisunkiman, icha awqaykikunawanchu maqanakuyniykikunata maqanakusunkiku, mana rimay atiq, mana uyariy atiq yantatapas rumitapas servinaykipaq?
44 Kunantaq cheqaqtapuni mana allinchu qanpaq, nitaq qanwan t'inkisqa runakunaq churinkunapaqpas, kaykunata ruwayqa; ¿ancha sonsochu kanki, mana yuyayniyoqchu icha pisi yuyayniyoqchu kanki, chaymi k'aspita rumitapas servinki, hinaspa kay hinata ruwanki?
45 Hinallataq qonqaychis Wiraqocha Diosta, paymi hanaq pachata kay pachatapas kamarqan, pichus kay pachapi kamarqasunkichis, chaywantaq kay asuntopi almaykichisman hatun millayta apamunqa rumiwan k'aspiwan servispa?
46 ¿Manachu ñawpa p'unchaykunapi ñawpa taytanchiskuna huchallikurqanku, hinallataq teqsimuyuntinpa Señor Diosnin paykunaman unuq ununta apamuspa, llapan kay pachata thuñichirqan?
47 ¿Imaynatataq kayta ruwashawaqchis, k'aspimanta rumimantawan ruwasqa dioskunata yupaychawaqchis, paykunaqa manan uyariyta atinkumanchu, nitaq rimayta atinkumanchu, nitaq sarunchakuymanta kacharichisunkichismanchu, chhaynapin teqsimuyuntinpi Diospa phiñakuyninta qankunaman urmachisunkichis?
48 Chaynaqa, taytay kaymanta karunchakuy, ama almaykimanpas wasiykipi runakunamanpas mana allinkunata apamuychu.
49 Abramqa usqhayllan taytanpa ñawpaqenmanta phawarispa taytanpa aswan hatun idolomanta hachata hap'ispa ayqekurqan.
50 Taretaq Abrampa tukuy ruwasqanta rikuspa wasinmanta usqhaylla ripurqan, hinan reyman rirqan, hinaspan Nimrodpa ñawpaqenman rispa ñawpaqenpi sayaykurqan, hinaspan reyman k'umuykukurqan. Hinan reyqa nirqan: –¿Imatan munanki?
51 Paytaq nirqan: –Señorniy, valekuyki, uyariwanaykipaq--Kunanqa phisqa chunka wata ñawpaqtaraqmi huk wawa nacewarqan, kay hinatan diosniykunata ruwarqan, chhaynatan rimarqan; kunantaq, wiraqochaypas, reypas, payta waqyay ñawpaqeykiman hamunanpaq, hinaspa kamachikuy simiman hina juzgananpaq, mana allin kayninmanta kacharichisqa kananchispaq.
52 Hinan reyqa kinsa kamachinkunata kacharqan, hinan Abramta reypa ñawpaqenman pusamurqanku. Chay p'unchaymi Nimrodpas, llapan kamachikuqninkunapas, kamachinkunapas ñawpaqenpi tiyasharqanku, Tarapas paykunaq ñawpaqenpi tiyasharqanku.
53 Hinaqtinmi reyqa Abramta tapuran: –¿Imatataq taytaykita diosninkunatawan ruwaranki? Hinaqtinmi Abramqa taytanman rimasqan simikunawan reyman kutichispa nirqan: –Wasipi paykunawan kashaq hatun diosmi uyarisqaykiman hina paykunata ruwarqan, nispa.
54 Hinaqtinmi reyqa Abramta nirqan: –¿Atiyniyoqchu karqanku nisqaykiman hina rimanankupaq, mikhunankupaq, ruwanankupaqpas? Abramtaq reyta kutichirqan: –Mana atiyniyoq kaqtinqa, ¿imanaqtintaq

paykunata servinki, mana yuyayniyoq kasqaykiwantaq runakunaq churinkunata pantachinki?
55 ¿Piensankichu qespichisunaykipaq otaq ima huch'uytapas hatuntapas ruwaspa paykunata servinaykipaq? Hinaspa, ¿imaraykutaq mana musyankichu lliw teqsimuyuntinpa Diosninta, paymi kamasurqanki, paypa atiyninpitaq wañuchiypas kawsachiypas?
56 0 mana yuyayniyoq, mana yuyayniyoq, mana yachaq rey, ay qanmanta wiñaypaq.
57 Ñoqaqa yuyaykurqanin kamachiykikunaman chanin ñanta yachachinaykipaq, ichaqa manan chaytaqa ruwarqankichu, aswanpas kay pachatan hunt'achirqanki huchaykikunawan, ñanniykita qatikuq llaqtaykiq huchankunawan ima.
58 ¿Manachu yachanki, icha manachu uyarirqanki, kay millay ruwasqaykita, ñawpaq p'unchawkunapi ñawpaq taytanchiskuna chaypi huchallikusqankuta, wiñay-wiñay Diostaq unuq ununta paykunaman apamuspa llapankuta chinkachirqan, hinallataq llapan hallp'atapas paykunaq rantinpi chinkachirqan? ¿Qanpas llaqtaykipas kunan hatarispa kay llank'ayta hinachu ruwankichis, teqsimuyuntinpi Señor Diospa phiñakuyninta uraykachinaykipaq, qanmanpas kay pachamanpas mana allinkunata apamunaykichispaq?
59 Chaynaqa, kay millay ruwasqaykitaqa saqerpariy, hinaspa teqsimuyuntinpa Diosninta serviy, almayki makinpi kasqanman hina, chaymantaqa allinmi kanqa.
60 Sichus millay sonqoyki mana uyarinqachu rimayniykunata millay ñanniykikunata saqespa, wiñay-wiñay Diosta servinaykipaq chayqa, p'enqaypin wañunki qhepa p'unchaykunapi, qan, llaqtayki hinallataq llapan qanwan t'inkisqa kaqkunapas, rimayniykikunata uyarispa otaq millay ñanniykikunapi purispa.
61 Abramqa reypa umalliqninkunaq ñawpaqenpi manaña rimariqtinmi, hanaq pachata qhawarispa nirqan: –Señor Diosqa llapa millay runakunatan rikun, paymi paykunata juzganqa, nispa.

12 RAKI

1 Abrampa rimasqanta uyarispan reyqa kamachirqan carcelman wisq'anankupaq. Abramtaq chunka p'unchay carcelpi kasharqan.
2 Chay p'unchaykuna tukukuqtintaq reyqa kamachirqan llapa reykunata, kamachikuqkunata, imaymana provinciakunamanta gobernadorkunata, yachaysapakunatapas ñawpaqenman hamunankupaq, paykunataq ñawpaqenpi tiyarqanku, Abramtaq wisq'asqa wasipiraq kasharqan.
3 Hinaqtinmi reyqa kamachikuqkunata yachaysapakunatawan nirqan: –¿Uyarirqankichu Tarepa churin Abram taytanta ruwasqanta? Kay hinatan payta ruwarqan, ñoqataq kamachirqani ñawpaqeypi pusamuwanankupaq, chhaynatataq rimarqan; sonqonpas manan pantarqanchu, manataqmi ñawpaqeypichu kuyurirqan, kunantaq carcelpi wisq'asqa kashan.
4 Chhaynataq, reyta k'amiq kay runaman ima taripay kananta yuyaykuychis; Paymi tukuy uyarisqaykikunata rimaspa ruwarqa.
5 Llapallankun reyman kutichirqanku: –Reyta k'amiqqa sach'amanmi warkusqa kanqa, nispa. Ichaqa tukuy nisqankunata ruwaspa, diosninchiskunata pisichaspa, chayraykun ruphachisqa kanan, kay asuntopi kamachikuy simiqa kaymi.
6 Rey kayta munaspaqa, kamachinkunata kamachichun ladrillo hornoykipi tuta p'unchay ninata rawrachinankupaq, chaymantataq kay runata chayman wikch'uykusaqku. Reytaq chayta ruwaspa kamachinkunata kamachirqan reypa hornonpi kinsa p'unchay kinsa tuta ninata wakichinankupaq, chay hornoqa Casdim llaqtapin kashan. Hinan reyqa kamachirqan Abramta carcelmanta pusaspa ruphachinankupaq horqomunankupaq.
7 Reypa llapa kamachinkuna, kamachikuqkuna, kamachiqkuna, kamachikuqkuna, juezkuna, chay suyupi tiyaqkuna, yaqa isqon pachak waranqa qharikuna, horno chimpapi sayarqanku Abramta qhawanankupaq.
8 Llapa warmikunapas huch'uy wawakunapas wasi patakunapi, torrekunapipas huñunakurqanku Abramwan imachus pasashasqanmanta qhawanankupaq, llapankutaq karullapi sayarqanku. manataqmi huk runapas puchurqanchu, chay p'unchaypi mana hamuq, chayta qhawananpaq.
9 Abram chayamuqtintaq, reypa layqankuna, yachaysapa runakunawan Abramta rikuspa, reyman qaparirqanku: –Señorniyku, cheqaqtapuni kay runaqa nacesqanmantapachan hatun ch'aska millp'urqan tawa ch'askakunata, chaytan reyman willarqayku kunan phisqa chunka wataña, nispa.
10 Kunantaq taytanpas kamachikuyniykikunata p'akirqan, huk wawata pusamuspataq burlakusunki, chay wawatan wañuchirqanki.
11 Reytaq paykunaq nisqanta uyarispa sinchita phiñakurqan, chaymi Tareta ñawpaqenman pusamunankupaq kamachirqan.
12 Reytaq nirqan: –¿Uyarirqankichu layqakunaq nisqankuta? Kunanqa cheqaqta willaway, imaynatataq ruwarqanki; Cheqaqta rimanki chayqa, mana huchayoqmi kanki.
13 Reypa phiñakuynin sinchita phiñakusqanta rikuspataq, Tareqa reyta nirqan: –Señorniy, rey, cheqaqta uyarirqanki, yachaysapakunaq rimasqankupas allinmi, nispa. Hinaqtinmi reyqa nirqan: –¿Imaynataq kayta ruwawaq, kamachikuyniykunata mana kasukuspa, mana nacesqayki wawata qowanaykipaq, chaninpaqtaq qowanaykipaq?
14 Hinaqtinmi Tare reyman kutichirqan: –Chay tiempopiqa wawayraykun sonqoyta kusikurqani, sirvienteypa churinta pusaspaymi reyman pusarqani, nispa.
15 Reytaq tapuran, ¿Pitaq kayta yuyaychasurqanki? Niway, ama imatapas pakawaychu, chaymantaqa ama wañunkichu, nispa.
16 Taretaq reypa qayllanpi sinchita mancharikuran, reytataq niran: "Kuraq churi Haránmi chayta yuyaychawarqan. Abram nacesqan p'unchaykunapitaq Haranqa kinsa chunka iskayniyoq watayoq kasharqan.
17 Haranmi ichaqa taytanta mana imamantapas yuyaycharqanchu, Tareqa reymanta almanta qespichinanpaqmi chayta niran, sinchita manchakusqanrayku. Reytaq Tareta nirqan: –Chayta yuyaychasuqniyki Harán churiyki Abramwan kuska ninapi wañunqa, nispa. imaraykuchus wañuy sentencian paypi kashan, reypa munayninman hatarisqanmanta, chayta ruwaspa.

18 Chay tiempopin Haranqa Abrampa ñanninkunata qatikuyta munarqan, ichaqa sonqollanpin chayta waqaycharqan.
19 Harantaq sonqonpi nirqan: –Abrampa ruwasqanmantan reyqa Abramta hap'irqan, reyta atipaqtintaq payta qatikusaq, rey atipaqtintaq reypa qhepanta risaq, nispa.
20 Taretaq churin Haranmanta reyman willaqtin, reyqa Haranta Abramwan hap’inankupaq kamachirqan.
21 Hinaspan iskayninta pusamurqanku Abramta wawqen Harantawan ninaman wikch'unankupaq. Chay p'unchaytaq chaypi tiyasharqanku, reypa kamachinkuna, kamachikuqkunapas, llapa warmikunapas, huch'uy wawakunapas.
22 Reypa kamachinkunan Abramta wawqentawan hap’ispa llapa p’achankuta qechuranku, p’achanku p’achankutawan.
23 Makinkuta chakitapas lino waskhakunawan wataykuspankun reypa kamachinkuna hoqarispa hornoman wikch'uykurqanku.
24 Señor Diosqa Abramta munakuspa khuyapayarqan, hinan Señorqa uraykamuspa Abramta ninamanta qespichirqan, manataqmi rupharqanchu.
25 Hinaqtinmi ichaqa Abramqa ninapi qhepakuspa purisharqan.
26 Harantaq ninaman wikch'uykuspanku wañupurqan, hinan payqa usphaman tukupurqan, sonqon mana hunt'asqachu Señorwan. Ninaman wischuq runakunaqa nina rawraymi paykunaman mast'arikurqan, hinan ruphasqa karqanku, chunka iskayniyoq runakunataq wañurqanku.
27 Abramtaq kinsa p’unchay kinsa tuta nina ukhupi purisharqan, hinan reypa llapa kamachinkuna ninapi purishaqta rikuspa reyman willarqanku: –Qhawariyku Abramta nina chawpipi purishaqta, uray p’achankunapas manan ruphasqachu, aswanqa watasqa waskhanpas ruphasqañan, nispa.
28 Reytaq paykunaq rimasqankuta uyarispa sonqon pisiyapurqan, manataq paykunata creeyta munarqanchu; chaymi huk hunt’aq kamachikuqkunata kacharqan kay asuntota qhawanankupaq, paykunataq rispa chayta rikuspa reyman willarqanku; Chayta qhawaq rinanpaqtaq reyqa rikurqan, Abramtataq nina ukhupi purishaqta rikurqan, Haranpa ayantataq ruphashaqta rikurqan, chaymi reyqa sinchita muspharqan.
29 Hinan reyqa Abramta ninamanta horqonankupaq kamachirqan. Hinan kamachinkuna asuykurqanku horqomunankupaq, ichaqa manan atirqankuchu, nina muyuriqpi kasqanrayku, nina rawraytaq hornomanta paykunaman wichasharqan.
30 Hinan reypa kamachinkuna ayqekurqanku, hinan reyqa paykunata qaqcharqan: –Usqhaylla Abramta ninamanta horqoychis ama wañunaykichispaq, nispa.
31 Reypa kamachinkunaqa yapamantan asuykurqanku Abramta horqomunankupaq, hinan nina rawray paykunaman hamuspa uyankuta ruphachirqan, chaymi pusaqninku wañurqanku.
32 Reytaq rikuspa kamachinkuna mana ninaman asuykuyta atisqankuta mana ruphachinankupaq, reyqa Abramta waqyarqan: Hanaq pachapi kaq Diospa kamachin, nina chawpimanta lloqsispa ñawpaqeypi kayman hamuy; Abramtaq reypa kunkanta uyarispa ninamanta lloqsispa reypa ñawpaqenpi sayaykurqan.
33 Abram lloqsimuqtinmi rey llapa kamachinkunapiwan rikurqanku Abramta reypa ñawpaqenman hamushaqta, uray p’achanwan p’achasqa, manan ruphasqachu karqan, watasqa waskhan ichaqa ruphasqa kasharqan.
34 Hinaqtinmi reyqa Abramta tapuran: —¿Imaynataq ninapi mana ruphachiwarqankichu?
35 Abramtaq reyta nirqan: –Hanaq pachaq, kay pachaq Diosninmi, paypin confiashani, paymi tukuy atiyniyoq kani, paymi qespichiwarqan ninaman wikch'uwasqaykimanta, nispa.
36 Abrampa wawqen Harántaq usphaman tukupurqan, hinaspan ayanta maskharqanku, hinaspan wañusqata tarirqanku.
37 Haranqa pusaq chunka iskayniyoq watayoqmi kasharqan Casdim llaqtapi ninapi wañupuqtin. Hinan reypas, kamachikuqkunapas, chay suyupi tiyaqkunapas, Abram ninamanta qespichisqa kasqanta rikuspa, Abramman k'umuykurqanku.
38 Abramtaq paykunata nirqan: –Ama k’umuykuwaychischu, aswanpas kay pachaq kamaqniykichis Diosman k’umuykukuychis, payta yupaychaychis, hinaspan ñanninkunaman riychis, paymi kay ninamanta qespichiwarqan, paymi llapa runaq almanta espirituntawan kamarqan, mamanpa wiksanpi runata kamarqan, kay pachamanpas horqomurqan, paypi hap’ipakuqkunatataq llapanmanta kacharichinqa nanay.
39 Reypa, kamachikuqkunapa ñawpaqenpiqa ancha admirakuypaqmi rikchakurqa, Abram ninamanta qespichisqa kasqanmanta, Harán ruphachisqa kasqanmantawan. reytaq Abramman askha regalokunata qorqan, reypa wasinmantataq iskay umalliq kamachinkunata qorqan; hukninpa sutinmi karqa Oni, hukninpa sutintaq Eliezer.
40 Llapa reykuna, kamachikuqkunapas, kamachikunapas Abrammanmi qorqanku askha qollqeta, qorita, perlakunata, hinan reyqa kamachikuqninkunapiwan kacharqan, hinan payqa thak-kaypi ripurqan.
41 Abramtaq thak-kaypi reymanta lloqsipurqan, hinan reypa askha kamachinkuna payta qatikurqanku, kinsa pachak runakunataq paywan kuska rirqanku.
42 Abramtaq chay p’unchay kutimuspa taytanpa wasinman rirqan, paywan qatikuq runakunawan, Abramtaq tukuy kawsasqan p’unchaykunapi Señor Diosnta yupaycharqan, ñanninkunapi purispa kamachikuy siminta qatikurqan.
43 Chay p'unchaymantapachan Abram runaq churinkunaq sonqonta Tayta Diosta servinankupaq yuyaykurqan.
44 Chay tiempopin Nahorwan Abramwan casarakurqanku wawqen Haránpa ususinkuna. Nahorpa warminmi karqa Milca, Abrampa warminpa sutintaq Sarai. Abrampa warmin Saraitaq mana wachakuq kasharqan. chay p’unchaykunapiqa manan wawayoqchu karqan.
45 Abram ninamanta lloqsimusqanmanta iskay wata tukukuqtin, phisqa chunka iskayniyoq wata kashaqtin, Babel llaqtapi rey Nimrod kamachikuy tiyanapi tiyashaqta, reytaq puñuykuspa musquykurqan reypa hornonpa chimpanpi kaq wayq’opi soldadonkunawan ejercitokunawan kuska sayashaqta.
46 Hinan ñawinta hoqarispa, Abramman rikch’akuq runata rikurqan hornomanta lloqsimushaqta, hinaspan reypa ñawpaqenpi sayashaqta, hinaspan espadanwan reyman phawaykamurqan, rey chay runamanta ayqekuqtin,

mancharikusqanrayku. phawashaqtintaq chay runaqa reypa umanman huk uhuta wikch'uykurqan, chay uhutaq hatun mayuman tukupurqan.
47 Hinan reyqa mosqokurqan llapa soldadonkuna chay mayuman chinkaykuspa wañupusqankuta, hinan reyqa ayqekurqan ñawpaqenpi kashaq kinsa runakunawan, hinan ayqekurqan.
48 Reytaq chay runakunata qhawarispa reykunaq p'achanman rikch'akuq kamachikuq p'achanwan p'achasqa kasharqanku, reykunaq rikch'aynin, hatun kayninpi ima.
49 Paykuna phawashaqtinkun mayuqa reypa ñawpaqenpi hukmanta uhuman tukupurqan, uhumantataq huk p'isqo lloqsimurqan, reypa ñawpaqenman phawaykuspataq reypa ñawinta horqomurqan.
50 Chayta rikuspataq reyqa llakikurqan, hinan puñuymanta rikch'arirqan, espirituntaq ch'aqwarqan. hinaspan sinchi manchakuyta sientekurqan.
51 Tutamantataq reyqa mancharisqa sofnamanta hatarispa, llapa yachaysapa runakunata, layqakunatawan ñawpaqenman hamunankupaq kamachirqan, reyqa musqukusqanmanta willaqtin.
52 Reypa huk yachaysapa kamachin, Anuki sutiyoq, reyman kutichirqan: –Kayqa manan imapaschu, aswanpas Abrampa mirayninpa millayllanmi, chaymi qhepa p'unchaykunapi Wiraqochaypa reyninpa contranpi wiñanqa, nispa.
53 Chayamunqa p'unchaymi Abram mirayninkunapiwan familianpa wawankunapiwan reywan maqanakunqaku, reypa llapa ejercitonta soldadonkunatapas wañuchinqaku.
54 Qan kikiykiman rikch'akuqta rikusqayki kinsa runakunamanta, ayqekuqkunamantawan rimasqaykimantataq, kay niyta munan, qanlla ayqekunki kay pacha reykunamanta kinsa reykunawan, paykunan qanwan kanqa maqanakuypi.
55 Qallariypi hina uhuman tukuq mayumanta rikusqaykipas, uña p'isqopas ñawiykita horqomushaqta, manan imatapas niyta munanchu, aswanpas Abrampa mirayninmi, qhepa p'unchaykunapi reyta wañuchinqa.
56 Kaymi reypa mosqoynin, kaymi sut'inchaynin, mosqoypas cheqaqmi, kamachiykiq sut'inchasqaykipas chaninmi.
57 Kunan chhaynaqa rey, cheqaqtapunin yachanki kunanqa phisqa chunka iskayniyoq watañan pasarqon yachaysapaykikuna Abrampa nacesqanmantapacha kayta rikusqankumanta, reyniy Abramta kay hallp'api kawsananta saqenqa chayqa, wiraqochaypa reyninpa ima k'irisqanmi kanqa, Abrampa mana kawsasqan p'unchaykuna mana qanpas nitaq qhapaq suyuykipas takyachisqan kanqa, ñawpaqtaqa nacesqanmantapachan yacharqanku; ¿Imanaqtintaq reyyqa mana wañuchinqachu, qhepa p'unchawkunapi mana allin ruwayninta qanmanta pakasqa kananpaq?
58 Nimrodtaq Anukiq kunkanta uyarirqan, hinan pakallapi wakin kamachinkunata kacharqan Abramta hap'inankupaq, reypa ñawpaqenman apanankupaq wañunanpaq.
59 Reypa qosqan kamachin Eliezertaq reypa qayllanpi kasharqan, hinaspan uyarirqan Anuki reyman yuyaychasqanta, Abramta wañuchinanpaq reypa nisqantapas.
60 Eliezertaq Abramta nirqan: Usqhaylla sayariy, almaykita qespichiy, mana reypa makinwan wañunaykipaq, chhaynatan mosqoypi qanmanta rikurqan, chhaynatan Anuki t'ikrarqan, chhaynatan Anukipas reyman yuyaycharqan qanmanta.
61 Abramtaq Eliezerpa kunkanta uyarirqan, hinan Abramqa usqhaylla phawarirqan Noepa churin Sempa wasinman, chaypi pakakuspan huk cheqasta tarirqan. reypa kamachinkunan Abrampa wasinman hamurqanku maskhanankupaq, ichaqa manan tarirqankuchu, hinaspan tukuy hallp'ata maskharqanku manataq tarirqankuchu, rispataq tukuy ladoman maskharqanku manataq paywan tupanankuchu karqan.
62 Reypa kamachinkuna Abramta mana tariyta atispankutaq reyman kutipurqanku, reypa phiñakuyninmi ichaqa Abram contra mana tarisqankuman hina thasnukurqan, chaymi reyqa Abrammanta kay asuntota yuyayninmanta qarqorqan.
63 Abramqa Noepa wasinpi huk killa pakasqa kasharqan, rey qonqapunankama, ichaqa Abramqa reyta manchakushallarqanmi. Noepa wasinpim churin Abramta pakallapi qawarqa, Taretaq reypa qawasqanqa ancha hatun karqa.
64 Abramtaq taytanta nirqan: –¿Manachu yachanki reyqa millay yuyaychaqninkunaq yuyaychasqanwan wañuchiwananpaq, kay pachamanta sutiyta chinkachinanpaq yuyaykusqanta?
65 ¿Pitaq kaypi kanki, imataq kay hallp'api kanki? Sayariy, Canaán suyuman kuska risunchis, paypa makinmanta kacharichisqa kananchispaq, qhepa p'unchaykunapi mana paywan wañupunaykipaq, nispa.
66 ¿Manachu yachanki otaq manachu uyarirqanki, manachu munakuywanchu Nimrod tukuy kay hatunchayta qosunki, aswanpas allinninpaqllan kay tukuy allinkunata qosunki?
67 Kaymanta aswan hatun allinkunatataq ruwasunki chayqa, chegaqtapunin kaykunaqa kay pachaq yanqallan, qhapaq kaypas qhapaq kaypas manan imapaqpas valenmanchu phiñakuy p'unchaypi phiñakuy p'unchaypipas.
68 Chay hinaqa, uyariychis rimasqayta, sayarispa Canaán hallp'aman risunchis, chay hallp'ataq Nimrodmanta k'irisqa kanman. hinaspa kay pachapi kamasuqniyki Wiraqochata serviy hinaspa allin kanqa qanpaq; Tukuy yanqa kaqkunatataq wikch'uy.
69 Hinaqtinmi Abramqa manaña rimariranñachu, Noe churin Sempiwan Tareta nispanku: "Cheqaqmi Abrampa nisqasuykiqa", nispa.
70 Taretaq churin Abrampa kunkanta uyarirqan, hinan Tareqa Abrampa nisqanman hina tukuy imata ruwarqan, chaytaqa Señor Diosmantan ruwarqan, rey Abramta mana wañuchinanpaq.

13 RAKI

1 Hinan Tareqa churin Abramta, willkan Lottawan, Haranpa churin Lotta, churin Abrampa esposan Saraita, familianpi llapa runakunatawan pusaspa Ur Casdim llaqtamanta Canaán suyuman rirqan. Harán hallp'akama chayaspataq chaypi qhepakurqanku, chay hallp'aqa ancha

allinmi karqan pastopaq, hinallataq paykunawan riqkunapaqpas.
2 Haran hallp’api runakunataq rikurqanku Abram Dioswan runakunawan allin chanin kashaqta, Señor Diosninpas paywan kashaqta, Haran suyumanta wakin runakunataq Abramwan kuska hamurqanku, paytaq paykunaman yachachirqan Wiraqochaq yachachikuyninta, ñanninkunatawan; chay runakunataq Abramwan wasinpi qhepakurqanku, hinaspan payman k’askakurqanku.
3 Abramtaq kinsa wata chay hallp'api qhepakurqan, kinsa wata tukukuqtintaq Señor Diosqa Abramman rikhurimuspa nirqan: Ur Casdim llaqtamanta horqomuqniyki, llapa awqaykikunaq makinmanta qespichiqniyki Señormi kani.
4 Kunantaq, sichus kunkayniyta uyarinki, kamachiyniykunata, kamachiyniykunata, kamachikuyniykunatawan hunt’anki chayqa, awqaykikunatan ñawpaqeykipi urmachisaq, hanaq pacha ch’askakuna hinataq mirayniykita mirachisaq, makiykiq llapa ruwayninkunamantaq saminchayniyta kachamusaq, manataqmi imatapas pisinkichu.
5 Kunan sayariy, warmiykita llapa kapuqniykikunatawan pusaspa Canaán hallp’aman riy, chaypi qhepakuy, chaypin qanpaq Dios kasaq, saminchasqaykitaq. Hinan Abramqa hatarispa warminta llapa kaqninkunatawan casarakuspa Canaán suyuman rirqan, Señorpa nisqanman hina. Harán llaqtamanta ripushaspan Abramqa phisqa chunka watayoq kasharqan.
6 Abramtaq Canaán hallp'aman chayaspa llaqtaq chawpinpi tiyaykurqan, chaypi tiyaq Canaán runakunaq chawpinpi karpanta sayarichirqan.
7 Canaán suyuman chayaspataq Señor Diosqa Abramman rikhurimuspa nirqan: –Kaymi wiñaypaq qosqay hallp'a, mirayniykitapas hanaq pacha ch'askakunaman hinan ruwasaq, mirayniykimanmi qosaq llapa rikusqayki hallp'akunata.
8 Abramtaq Diospa rimasqan cheqaspi altarta ruwarqan, chaypin Abramqa Señor Diospa sutinta waqyakurqan.
9 Chay tiempopin Abramqa kinsa wata Canaán suyupi tiyaran, chay watapin Noe wañupurqan, chay watapin Abrampa phisqa chunka pusaqniyoq wata wañupurqan. Noepa kawsasqan p'unchaykunan isqon pachak phisqa chunka wata karqan, wañurqantaq.
10 Abramtaq Canaán hallp'api tiyarqanku, paywan warminwan, llapa paywan kuska puriqkunawan, chay suyupi tiyaq runakunawan kuska. Ichaqa Abrampa wawqen Nahor, taytan Tara, Haranpa churin Lot, llapankutaq Harán llaqtapi tiyarqanku.
11 Abrampa Canaán suyupi phisqa wata tiyashaqtinmi Sodoma Gomorra llaqta runakuna, pampapi llapa llaqtakunapas Elam rey Quedorlaomerpa munayninmanta hatarirqanku. Chay pampa llaqtakunapi llapa reykunan chunka iskayniyoq watata Kedorlaomerta servirqanku, sapa watataq impuesto pagarqanku, chunka kinsayoq watapitaq chay p'unchaykunapi pay contra hatarirqanku.
12 Abrampa Canaán suyupi chunka wata tiyasqanpin Sinar rey Nimrodwan Elam rey Quedorlaomerwan maqanakurqanku, hinan Nemrodqa Quedorlaomerwan maqanakuq hamurqan kamachinanpaq.
13 Chay tiempopin Quedorlaomerqa Nimrodpa ejercitonpa huknin umalliqnin karqan, torrepi llapa runakuna ch’eqesqa kaqtinku, puchuqkunapas kay pachaman ch’eqesqa kaqtinkun, Quedorlaomerqa Elam hallp’aman rispa, chaypi kamachikuspa patronnin contra hatarirqan.
14 Chay p’unchaykunapitaq Nimrodqa pampapi llaqtakuna hatarisqankuta rikuspa, hatunchakuspa phiñakuspa Quedorlaomerwan maqanakuq rirqan, Nimrodtaq llapa kamachikuqninkunata kamachisqan runakunatawan huñurqan, yaqa qanchis pachak waranqa runakunata, hinaspan Quedorlaomer contra rirqan, Kedorlaomertaq phisqa waranqa runakunawan paywan tupananpaq lloqsirqan, hinaspan Babel wayq’opi maqanakunankupaq alistakurqanku Elamwan Sinarwan chawpipin kashan.
15 Llapan reykunan chaypi maqanakurqanku, hinan Nemrod llaqtanwan Kedorlaomer llaqtaq ñawpaqenpi atipasqa karqanku, Nimrodpa soldadonkunamantataq yaqa soqta pachak waranqa runakuna wañurqanku, reypa churin Mardontaq paykuna ukhupi urmaykurqan.
16 Hinan Nimrodqa ayqekuspa p’enqaypi p’enqaypiwan hallp’anman kutipurqan, unay tiempotaq Kedorlaomerpa kamachisqan karqan, Kedorlaomertaq hallp’anman kutispa ejercitonpa umalliqninkunata kacharqan muyuriqninpi tiyaq reykunaman, Elasar rey Ariocman, Goyim rey Tidalmanwan, hinaspan paykunawan rimanakurqan, llapankutaqmi kamachikusqanta kasukurqanku.
17 Abrampa chunka phisqayoq wata Canaán hallp'api tiyashaqtinmi, Abrampa qanchis chunka wata kawsasqan watapi, chay watapitaq Señor Diosqa Abramman rikhurimurqan, paytataq nirqan: –Ñoqan Señor Diosqa kani Ur Casdim llaqtamanta horqomuqniyki kay hallp'ata herenciata hina qonaypaq, nispa.
18 Kunanqa ñawpaqeypi puriy, hunt'asqa kay, kamachikuyniykunata hunt'ay, qanmanmi mirayniykimanpas kay hallp'ata qosaq, Mitzraim mayumanta Éufrates hatun mayukama.
19 Ñawpa taytaykikunamanmi hamunki thak-kaypi, allin kawsaypi, tawa kaq miraytaq kay hallp’aman kutimunqaku, wiñaypaqtaq herenciata chaskinqaku; Abramtaq altarta hatarichirqan, payman rikhurimuq Señorpa sutinta waqyaspataq altar patapi Señor Diospaq sacrificiokunata apamurqan.
20 Chay ratopin Abramqa Harán llaqtaman kutispa taytanta mamantawan taytanpa familiankunata qhawaq rirqan, Abramtaq esposanpi llapa kaqninkunatawan Harán llaqtaman kutipurqanku, Abramtaq phisqa wata Harán llaqtapi tiyarqan.
21 Haran llaqtapi askha runakuna, yaqa qanchis chunka iskayniyoq qharikuna, Abramta qatikurqanku, Abramtaq paykunaman yachachirqan Señor Diospa yachachiyninta, ñanninkunatawan, paytaq yachachirqan Señorta reqsinankupaq.
22 Chay p'unchaykunapin Señor Diosqa Harán llaqtapi Abramman rikhurimurqan, hinaspan payta nirqan: –Qhawariy, kay iskay chunka wata ñawpaqtaraqmi niykichis:
23 Ripuy hallp’aykimanta, nacesqayki llaqtamanta, taytaykiq wasinmantawan, qanman wawaykikunamanwan qonaypaq rikuchisqay hallp’aman, chaypi chay hallp’api saminchasqayki, hatun suyuman tukuchisqayki, sutiykitapas hatunyachisqayki, qanpin kay pachapi ayllukuna saminchasqa kanqaku.
24 Kunan sayariy, kay cheqasmanta lloqsiy, qanpas warmiykipas, llapa kaqniykikunatapas, sapanka wasiykipi naceqkunatapas, Harán llaqtapi llapa almakunatapas,

kaymanta horqomuy, hinaspa hatariy Canaán hallp’aman kutipunaykipaq.
25 Hinaqtinmi Abramqa hatarispa warmin Saraita, llapa kaqninkunata, wasinpi llapa naceqkunatapas, Harán llaqtapi uywasqanku almakunatapas casarakuspa Canaán suyuman rirqanku.
26 Abramtaq Señor Diospa nisqanman hina Canaán suyuman kutipurqan. Wawqen Haranpa churin Lottaq paywan rirqan, Abramtaq qanchis chunka phisqayoq watayoq kasharqan Harán llaqtamanta Canaán suyuman kutipuqtin.
27 Señor Diospa Abramman nisqanman hinan Canaán hallp'aman chayarqan, karpanta sayarichispataq Mamre pampapi tiyarqan, wawqenpa churin Lottaq paywan kuska kasharqan.
28 Hinan Señor Diosqa Abramman hukmanta rikhurimuspa nirqan: –Mirayniykimanmi kay hallp'ata qosaq. chaypitaq payman rikhurimuq Wiraqochapaq altarta ruwarqan, kunankamapas Mamre pampakunapin kashan.

14 RAKI

1 Chay p’unchaykunapin Sinar hallp’api huk yachaysapa runa karqan, tukuy yachayniyoq, sumaq rikch’ayniyoq, ichaqa wakcha, mana imayoqmi karqan; sutinqa Rikayonmi karqan, sinchitan kallpachakurqan kawsananpaq.
2 Hinaspan yuyaykurqan Egiptoman rinanpaq, Egipto rey Anompa churin Oswirisman, reyman yachayninta rikuchinanpaq. ichapas paypa ñawpaqenpi khuyapayakuyta tarinman, hatarichinanpaq, mikhunata qonanpaqpas; hinaspa Rikayon chayta ruwarqan.
3 Rikayontaq Egiptoman hamuspa Egiptopi tiyaqkunata tapurqan reymanta, Egiptopi tiyaqkunapas willarqankun Egipto reypa costumbrenta, chaypachan Egipto reypa costumbren karqan reypa wasinmanta ripuspa, watapi huk p’unchaylla hawa llaqtakunapi rikusqa, chay qhepamantaq reyqa palacionman kutiq chaypi qhepakunanpaq.
4 Rey lloqsisqan p’unchaytaq chay suyupi juzgarqan, sapanka p’achayoqtaq chay p’unchay reypa ñawpaqenman hamurqanku mañakusqankuta chaskinankupaq.
5 Rikayontaq Egiptopi chay costumbreta uyarispa, reypa qayllanman mana hamuyta atisqanmantawan, sinchita llakikurqan, sinchitataq llakikurqan.
6 Ch’isiyaqtaq Rikayon lloqsispa huk wasita tarirqan thunisqata, ñawpaqqa Egipto suyupi t’anta ruwana wasi karqan, chaypitaq tutantin tiyarqan k’arak sonqowan, yarqaymantataq k’irisqa, ñawinmantataq puñuy chinkapurqan.
7 Rikayontaq sonqonpi yuyaykurqan imatachus llaqtapi ruwananta rey rikhurimunankama, imaynatas chaypi waqaychanman chayta.
8 Tutamanta hatarispan puririspa, chaypi tiyaq runakunaman qoq verdurakunata imaymana muhukunata vendeqkunawan tuparqan.
9 Rikayontaq chay hinata ruwayta munarqan llaqtapi mantenimientota chaskinanpaq, ichaqa manan reqsisqachu runakunaq costumbrenta, paykuna ukhupi ñawsa hinan karqan.
10 Hinaqtinmi Jesusqa riran verdurakunata vendenanpaq, chhaynapi askha runakuna payta huñunakuspa burlakuspanku verdurankunata qechuranku, manataqmi imatapas saqerparinkuchu.
11 Hinaqtinmi Jesusqa sinchita phiñakuspa hatarispa, ñawpaq tutantin t'anta ruwana wasiman rirqan, iskay kaq tutataq chaypi puñurqan.
12 Chay tutan yapamanta yuyaykurqan imaynatas yarqaymanta qespichikunman chayta, hinaspan yuyaykurqan imayna ruwananta.
13 Tutamanta hatarispataq allin yuyaywan ruwarqan, rispataq kinsa chunka kallpasapa runakunata contratarqan guerrapaq instrumentonkuta makinkupi hap’ispa, Egipto aya p’ampana pataman pusaspa chaypi churarqan.
14 Hinaqtinmi Jesusqa paykunata kamachiran: “Reyqa kay hinatan nin: Kallpanchakuychis, kallpasapa runa kaychis, ama pitapas kaypi p’ampaykuchunku, iskay pachak qolqeta qonankukama, chaymantataq p’ampanqaku, nispa. chay runakunataq chay wata tukuyta Egipto runakunaman Rikayonpa kamachisqanman hina ruwarqanku.
15 Pusaq killamantataq Rikayon runankunapiwan hatun qhapaq qolqeta qoritapas huñurqanku, Rikayontaq askha kawallukunata huk uywakunatapas hap’irqan, aswan askha runakunatataq contratarqan, caballokunatataq qorqan paywantaq qhepakurqanku.
16 Wata muyuriqtintaq, rey llaqtaman ripusqan pachapi, Egiptopi llapa tiyaqkuna huñunakurqanku Rikayonpa runankunaq llank’asqankumanta rimanankupaq.
17 Chay p'unchaypin reyqa lloqsirqan, hinan Egipto runakunaq ñawpaqenman rispa qaparirqanku:
18 Rey wiñaypaq kawsachun. ¿Imataq kay llaqtapi kamachiykikunaman rurasqayki, achka qullqita qurita qunankukama wañusqa aya p'ampasqa kananta mana saqispaykiqa? ¿Hayk’aqllapas kayman rikch’akuq ruwasqachu karqan llapan kay pachapi, ñawpaq reykunaq p’unchayninmantapacha ari Adanpa p’unchayninkunamantapacha, kunan p’unchaykama, wañusqakuna ama p’ampasqa kanankupaq churasqa chaninllapaq?
19 Yachanchismi reykunaq costumbren kashasqanmanta, sapa wata kawsaqkunamanta impuestota horqoyta, ichaqa manan kayllatachu ruwanki, aswanpas wañusqakunamantan sapa p'unchay impuestota mañakunki.
20 Kunanqa, rey, manañan kayta aguantayta atiykumanchu, llapa llaqtan thunisqaña kashan, manachu yachanki?
21 Reytaq tukuy rimasqankuta uyarispa sinchita phiñakurqan, chaymi sinchita phiñakurqan kay asuntomanta, mana imatapas yachasqanrayku.
22 Hinaqtinmi reyqa nirqan: –¿Pitaq, maypitaq kay millay ruwayta mana kamachisqayta hallp’aypi ruwayta atrevikuq? Cheqaqtapunin willawanki.
23 Hinaqtinmi Rikayonpa runanpa llapa ruwayninkunata willarqanku, reypa phiñakuynintaq hatarirqan, chaymi Rikayonta runankunatawan ñawpaqenman pusamunankupaq kamachirqan.
24 Rikayontaq yaqa waranqa wawakunata, qhari wawakunata, ususinkunata hap’ispa, sedawan, bordadowan ima p’achachirqan, hinaspan caballokunapi churaspa runankunawan reyman kacharqan, hinallataqmi askha qolqeta, qoritapas, ancha chaniyoq rumikunatapas hap’irqan, hinallataq huk kallpasapa sumaq kawallutapas, reypaq regalo hina, chaywantaq reypa ñawpaqenman hamuspa k’umuykukurqan ñawpaqninpi allpa; reypas,

kamachinkunapas, Egipto suyupi llapa tiyaqkunapas, Rikayonpa ruwasqanmanta muspharqanku, qhapaq kaynintapas, reyman apamusqan regalokunatapas rikurqanku.
25 Anchatan reyqa kusichiran, paytaq admirakuran; Rikayontaq ñawpaqenpi tiyaykuqtin reyqa tapurqan llapan ruwasqanmanta, Rikayontaq yuyaywan rimarqan reypa, kamachinkunaq, llapan Egiptopi tiyaq runakunaq ñawpaqenpi.
26 Reytaq Rikayonpa rimayninkunata, yachayninwan uyarispataq, Rikayonqa khuyapayakuyta tarirqan, reypa llapa kamachinkunamanta, Egiptopi llapa tiyaqkunamantawan khuyapayakuywan, sumaq sonqowan ima tuparqan, yachaysapa kayninrayku, allin rimayninkunarayku, chay pachamantapachataq anchata munakurqanku.
27 Reytaq kutichispa Rikayonta nirqan: Sutiykiqa manañan Rikayon sutichasqachu kanqa, ichaqa Faraon sutiyki kanqa, wañusqakunamanta impuesto mañakusqaykirayku; Hinan Faraón sutiwan suticharqan.
28 Reypas kamachisqan runakunapas Rikayontan munakurqanku yachayniyoq kasqanrayku, chaymi Egiptopi llapa tiyaqkunawan rimanakurqanku reypa kamachisqan kamachikuq kananpaq.
29 Egiptopi llapa yachaqkunapas yachaysapa runakunapas chhaynatan ruwarqanku, chaymi Egipto suyupi kamachikuyman tukupurqan.
30 Rikayon Faraontan churarqanku Egipto rey Oswirispa kamachisqan, Rikayon Faraontaq Egipto suyuta kamachirqan, sapa p'unchaytaq llapa llaqtata chanincharqan, ichaqa rey Oswirismi watapi huk p'unchay chay hallp'api runakunata juzgaq, chaypin lloqsimuq rikhurimunanpaq.
31 Rikayon Faraontaq Egipto suyupi kamachikuqta q'otukurqan, hinaspan Egiptopi llapa tiyaqkunamanta impuestota mañakurqan.
32 Egiptopi llapa tiyaqkunan Rikayon Faraonta anchata munakurqanku, chaymi kamachirqanku Egiptopi paykunaq mirayninkupi kamachikuq llapa reykunata Faraon nispa waqyanankupaq.
33 Chaymi chay tiempomantapacha Egiptopi kamachikuq llapa reykuna Faraon nispa sutichasqa karqanku.

15 RAKI

1 Chay watapitaq tukuy Canaán hallp'api sinchi yarqay karqan, chay hallp'api tiyaqkunapas manan qhepakuyta atirqankuchu yarqaymanta sinchi millay kasqanrayku.
2 Abramqa llapan kaqninkunapiwantaq yarqaymanta Egiptoman hatarispa uraykamurqanku, Mitzraim mayu patapiñataq chaypi qhepakurqanku ñanpi sayk'usqa kasqankumanta samarinankupaq.
3 Abramwan Saraiwanmi Mitzraim mayu patapi purisharqanku, hinan Abramqa warmin Saraita rikurqan ancha sumaq kashaqta.
4 Abramtaq warmin Saraita nirqan: –Diosqa chhayna sumaq uyayoqta kamasusqaykiraykun Egipto runakunata manchakuni, ama wañuchiwaspa apasunkiman, manan Diosta manchakuychu kay cheqaskunapi, nispa.
5 Cheqaqtapunin kay hinata ruwanki: Llapa mañakuqniykikunaman panay kasqaykita niy, allin kanaypaq, kawsananchispaq, manataq wañuchisqa kananchispaq, nispa.
6 Abramtaq yarqaymanta Egiptoman riq llapa runakunata kamachirqan. Sobrinon Lottapas kamachirqanmi: "Egipto runakuna Saraimanta tapusunkiku chayqa, niychis Abrampa pananmi", nispa.
7 Chaywanpas Abramqa manan paykunapi confiarqanchu, ichaqa Saraita hap'ispa huk cajaman churarqan, hinaspataq mankanku ukhupi pakarqan, Abramqa anchatan Saraimanta llakikurqan Egipto runakunaq millay ruwayninkurayku.
8 Abramqa llapa kaqninkunapiwan Mitzraim mayumanta hatarispa Egiptoman chayarqanku. Llaqta punkukunaman pisillata haykushaqtinkun guardiakuna paykunaq qayllanpi sayarispa nirqanku: –Kapuqniykichismanta reyman diezmota qoychis, chaymantataq llaqtaman haykuwaqchis, nispa. Abrampas paywan kaqkunapas chaynatam ruwarqaku.
9 Abramtaq paywan kashaq runakunawan kuska Egiptoman rirqanku, chayamuqtinkutaq Sarai pakasqa cajata apamurqanku, Egipto runakunataq chay cajata rikurqanku.
10 Hinaqtinmi reypa kamachinkuna Abramman asuykuspanku tapuranku: –¿Imataq kay cajapi mana rikusqaykichista? Kunan chay cajata kichaspa diezmota qoy reyman tukuy ima kasqanmanta.
11 Abramtaq nirqan: –Manan kay cajata kicharisaqchu, aswanpas llapan mañakusqaykikunatan qosaq, nispa. Faraonpa oficialninkunataq Abramta kutichirqanku: –Chay cajaqa ancha chaniyoq rumimanta ruwasqa, chunka kaq t'aqata qowayku, nispa.
12 Abramtaq nirqan: –Tukuy munasqaykita qosaq, ichaqa ama cajata kicharinaykichu, nispa.
13 Reypa umallinkunan Abramta ñit'iykurqanku, hinan chay cajaman chayaspa kallpawan kicharirqanku, hinan rikurqanku huk sumaq warmi sinqapi kashaqta.
14 Reypa umallinkunan Saraita rikuspa admirakurqanku sumaq rikch'ayniyoq kashasqanmanta, chaymi Faraonpa llapa kamachikuqninkunapas kamachinkunapas Saraita rikunankupaq huñunakurqanku, payqa ancha sumaqmi karqan. Hinan reypa oficialninkuna phawaylla phawaylla Faraonman willarqanku tukuy rikusqankuta, hinan reyman Saraita yupaycharqanku. Faraontaq payta pusamunankupaq kamachirqan, hinan warmiqa reypa ñawpaqenman rirqan.
15 Faraontaq Saraita rikuspa anchata kusichirqan, hinan reyqa paymanta anchata kusikurqan, paymanta willaqkunaman willaqkunaman regalota qorqan.
16 Hinaqtinmi chay warmita Faraonpa wasinman aparqanku, hinan Abramqa warminmanta llakikurqan, chaymi Señorta mañakurqan Faraonpa makinmanta kacharichinanpaq.
17 Hinan Saraipas chay rato mañakuspa nirqan: –Diosníy, Señorniy Abramta nirqanki hallp'anmanta taytanpa wasinmantawan Canaán suyuman ripunanpaq, prometerqankitaqmi kamachisqaykita hunt'aqtinqa allinta ruwanaykipaq. kunan qhawariy, kamachiwasqaykikutan ruwarqayku, hallp'aykutapas aylluykutapas saqerpariyku, wak hallp'aman, ñawpaqpi mana reqsisqayku runakunamanpas rirqayku.
18 Hinataq kay hallp'aman hamurqayku yarqaymanta karunchakunaykupaq, kay millay llakitaq ñoqaman chayamuwarqan; kunanqa, Señor Diosníy, qespichiwayku,

kay sarunchakuqpa makinmantataq qespichiwayku, khuyapayakuyniykiraykutaq allinta ruwaway.
19 Hinan Señorqa Saraiq kunkanta uyarirqan, hinan Señorqa huk angelta kacharqan Saraita Faraonpa atiyninmanta qespichinanpaq.
20 Hinaqtinmi reyqa Saraiq ñawpaqenpi tiyaykurqan, hinan Señor Diospa angelnin paykunaq hawanpi sayashaqta rikurqan, hinan Saraiman rikhurimuspa nirqan: –Ama manchakuychu, Señor Diosmi mañakusqaykita uyarirqan, nispa.
21 Hinaqtinmi reyqa Saraiman asuykuspan tapuran: —¿Imataq kayman pusasuqniyki? Paytaq nirqan: –Payqa wawqeymi, nispa.
22 Hinaqtinmi reyqa nirqan: –Ñoqaykumanmi encargawanchis payta hatunchananchispaq, hoqariyninchista, kamachiwasqaykiku allinkunata ruwananchispaqpas. chay pachataq reyqa Abramman askha qolqeta, qorita, ancha chaniyoq rumikunatawan apachirqan, uywakunata, kamachi qharikunata, sirvientakunatawan kuska. reytaq Abramta pusamunankupaq kamachirqan, reypa wasinpa pationpi tiyaykuptintaq reyqa Abramta chay tuta anchata hatuncharqan.
23 Hinaqtinmi reyqa Saraiwan rimananpaq asuykuran, paytaq makinta haywariran llamiykunanpaq, hinan angelqa sinchita maqaykuran, chaymi mancharikuran, manataqmi payman aysayta munaranchu.
24 Rey Saraiman asuykuqtintaq, angelqa pampaman waqaykuspa, tukuy tuta chhaynata ruwaspa, reyqa mancharisqallaña kasharqan.
25 Chay tutan angelqa Sarairayku reypa llapa kamachinkunata llapa familiankunatapas sinchita wañuchirqan, chaymi chay tuta Faraonpa wasinpi tiyaq runakunaqa sinchita waqarqanku.
26 Hinaqtinmi Faraonqa payman pasasqan mana allinkunata rikuspa nirqan: –Cheqaqtapunin kay warmiwan kay warmiwan pasawarqan, hinaspan paymanta karunchakuspa kusikunapaq simikunata rimarqan, nispa.
27 Hinaqtinmi reyqa Saraita nirqan: –Willaway kayman hamusqayki runamanta. Hinan Saraiqa nirqan: –Kay runaqa qosaymi, ñoqataq nirayki wawqey kasqanmanta, mana allin ruwaykunawan mana wañuchinaykipaq, nispa.
28 Reytaq Saraimanta karunchakurqan, Señor Diospa angelpa ñak'ariyninpas paymantawan familianmantawan tukupurqan. Faraontaq yacharqan Sarairayku maqasqa kasqanta, chaymi reyqa anchata admirakurqan.
29 Tutamantataq reyqa Abramta waqyaspa tapuran: –¿Imatataq kayta ruwawarqanki? Imanaqtintaq niranki: Ñañaymi, chayraykun warmita casarakurqani, chayraykun kay sinchi muchuyqa ñoqamanpas wasiymanpas chayamuwarqan, nispa.
30 Chay hinaqa, kaypi esposayki, payta hap'ispa hallp'aykumanta ripuy, paqtan llapanchis wañunanchispaq. Faraontaq aswan askha uywakunata, kamachikunata, sirvientakunata, qolqetawan qoritawan Abramman qonanpaq aparqan, hinaspan warmin Saraiman kutipurqan.
31 Hinaqtinmi reyqa huk sipasta hap'irqan, paytan nacerqan concubinninkunamanta, hinaspan Saraiman qorqan sirvienta kananpaq.
32 Hinaqtinmi reyqa ususinta nirqan: –Aswan allinmi ususiy kay runaq wasinpi sirvienta kay, wasiypi patrona kanaykimantaqa, kay warmirayku mana allinkuna pasawasqanchista rikuspayku, nispa.
33 Abramtaq sayarispa llapa kaqninkunawan Egiptomanta ripurqanku. Faraontaq wakin runankunata kamachirqan paywan llapa riqkunawan kuska rinankupaq.
34 Chaymantataq Abramqa Canaán suyuman kutipurqan, maypichus altarta ruwaran chayman.
35 Abrampa wawqen Haranpa churin Lotpa llumpay uywankuna, ovejakuna, vacakuna, karpakuna ima kasqa, Abramrayku Señor Diosqa paykunata munaychakusqanrayku.
36 Abram chay hallp'api tiyashaqtintaq Lotpa michiqninkuna Abrampa michiqninkunawan ch'aqwarqanku, paykunaq kaqninkuna ancha hatun kasqanrayku, manataqmi chay hallp'api kuska qhepakurqankuchu, chay hallp'ataq uywankurayku mana aguantayta atirqankuchu.
37 Abrampa michiqninkuna ovejankuta michiq rispankuqa manan chay hallp'aq runakunaq chakranman riyta munarqankuchu, Lotpa michiqkunaq uywankunan ichaqa hukta ruwaqku, chay hallp'aq runakunaq chakrankunapi mikhunankupaq saqesqa kasqankurayku.
38 Hinaqtinmi chay nacionpi runakunaqa sapa p'unchay chay sucedesqanta rikuspa Abramman hamuspa Lotpa michiqninkunarayku ch'aqwarqanku.
39 Abramtaq Lotta nirqan: –¿Imatan ruwawashanki kay hallp'api tiyaq runakunaq pisichasqa kanaypaq, michiqniykita kamachinki huk runakunaq chakranpi uywaykikunata mikhuchinanpaq? ¿Manachu yachanki kay hallp'api Canaán runakuna ukhupi wak llaqtayoq kasqayta, ¿imaraykutaq kayta ruwawanki?
40 Abramqa sapa p'unchaymi Lotwan ch'aqwasharqan chayrayku, ichaqa Lotqa manan Abramta uyariyta munarqanchu, hinan payqa ruwashallarqan, hinan chay suyupi tiyaqkuna hamuspa Abramman willarqanku.
41 Abramtaq Lotta nirqan: –¿Hayk'aqkamataq kay suyupi tiyaqkunawan urmachiwaq? Kunanqa valekuyki, amaña ch'aqwayña kachun, ayllunkuna kayku, nispa.
42 Ichaqa valekuyki noqamanta t'aqakunaykipaq, rispa huk cheqasta akllakuy, maypi tiyanaykipaq uywaykikunawan llapa kapuqniykikunawan ima, ichaqa karunchakuway ñoqamanta, qanpas wasiykipas.
43 Ama manchakuychu ñoqamanta ripuyta, pipas mana allinta ruwasunkiman chayqa, willaway, paymantan huchaykita vengakusaq, ñoqamanta ayqekuylla.
44 Abram Lotman tukuy chay simikunata willaqtintaq, Lotqa sayarispa Jordán mayu pampaman qhawarirqan.
45 Hinaqtinmi Jesusqa rikurqan llapa kay cheqas allin unuyoq kashaqta, runapaqpas allin pastoyoq kashaqta, hinallataq uywakunapaqpas.
46 Lottaq Abrammanta chay cheqasman rirqan, chaypitaq karpanta sayarichirqan, Sodoma llaqtapitaq tiyarqan, hinaspan t'aqanakurqanku.
47 Abramtaq Hebrón llaqtapi kaq Mamre pampapi tiyaran, chaypin karpanta sayarichirqan, Abramtaq askha watakuna chaypi qhepakurqan.

16 RAKI

1 Chay tiempopin Elam llaqtapi rey Quedorlaomerqa llapa vecino reykunaman kacharqan, chay tiempopi

kamachikusqan Sinar llaqtapi rey Nimrodman, Goyim rey Tidalman, Elasar rey Ariocmanpas, paykunawanmi rimanakurqan: “Hamuychis, yanapaykuwaychis, Sodoma llaqtapi llapa llaqtakunata, chaypi tiyaq runakunatawan wañuchinaykupaq”, nispa kay chunka kimsayuq watañam contraypi hatarirqaku.
2 Chay tawa reykunaqa yaqa pusaq pachak waranqa runakunan llapa campamentonkuwan kuska rirqanku, hinaspan imayna kasqankuman hina rirqanku, hinaspan ñanninkupi tarisqanku runata wañuchirqanku.
3 Sodoma Gomorra llaqtakunapi phisqa reykuna, Adma llaqta rey Sinab, Zeboim rey Semeber, Sodoma rey Bera, Gomorra rey Bersa, Zoar rey Bela ima, paykunawan tupanankupaq lloqsirqanku, llapankutaq Sidim wayq'opi huñunakurqanku.
4 Chay isqon reykunaqa Sidim wayq'opin maqanakurqanku. Sodoma Gomorra reykunapas Elam reykunapa ñawpaqenpi atipasqa karqaku.
5 Sidim wayq’otaq q’omer t’oqokunawan hunt’a kasharqan, hinan Elam reykuna Sodoma reykunata qatiykacharqanku, Sodoma reykunapas campamentonkupiwan ayqekuspa lime t’oqokunaman urmaykurqanku, llapan puchuqtaq orqoman rirqanku mana imamanta manchakuspa, Elam llaqtapi phisqa reykunapas qatiykachaspa Sodoma llaqtaq punkunkama qatiykacharqanku.
6 Sodoma Gomorra llaqtakunata suwakurqanku, Abrampa wawqen Lottapas, kaqninkunatawan hap’ikapurqanku, Sodoma llaqtakunaq llapa kaqninkunata hap’ispa ripurqanku. Guerrapi kashaq Abrampa kamachin Uniktaq chayta rikuspa Abramman willarqan reykunaq Sodoma llaqtakunata tukuy ima ruwasqankuta, Lotpas paykunaq preso apasqan kasqanmantawan.
7 Chayta uyarispan Abramqa yaqa kinsa pachak chunka pusaqniyoq runakunawan kuska sayarirqan, chay tutataq chay reykunata qatiykachaspa wañuchirqan, hinan llapanku Abrampa runankunaq ñawpaqenman urmaykurqanku, manataqmi pipas puchurqanchu, aswanpas tawa reykunan ayqekurqanku, sapankankutaq ñanninta rirqanku.
8 Abramtaq Sodoma llaqtapi llapa kaqninkunata kutichipurqan, Lottapas, kaqninkunatawan, warminkunata, wawankunata, llapa kaqninkunatapas kutichipurqan, chaymi Lotman mana imatapas pisirqanchu.
9 Chay reykunata maqasqanmanta kutimuqtintaq, runankunawan kuska Sidim wayq’ota pasarqanku, chaypin reykuna maqanakurqanku.
10 Sodoma llaqtapi rey Bera, paywan kuska kaq wakin runankunapiwan, urmasqanku limpi t’oqokunamanta lloqsirqanku Abramwan runankunawan tupanankupaq.
11 Jerusalén llaqtapi rey Adonisedec Sem sutiyoq, runankunawan kuska Abramwan llaqtantawan t’antawan vinowan tupananpaq lloqsirqan, hinaspan Melec wayq’opi kuska qhepakurqanku.
12 Adonisedectaq Abramta samincharqan, Abramtaq awqankunaq qechusqanmanta chunkamanta hukninta qorqan, Adonisedec Diospa ñawpaqenpi sacerdote kasqanrayku.
13 Sodoma Gomorra llaqtakunapi llapa reykuna kamachinkunawan kuska Abramman asuykuspanku valekurqanku presochasqa kamachinkunata kutichipunanpaq, llapan kaqninkunata apananpaq.
14 Abramtaq Sodoma reykunaman kutichispa nirqan: –Hanaq pachata kay pachata kamaq, almaytapas tukuy ñak'ariykunamanta kacharichiq, kunan p'unchay awqaykunamanta qespichiwaqniy, makiyman qowaq Señorqa kawsashaq hinan, paqarin p'unchay mana alabakunaykichispaq, Abramqa qespichisqan kapuqniykumantan qhapaqyapurqan, nispa.
15 Paypi confiaq Señor Diosniymi niwarqan: Manan imapas pisisunkichu, llapa ruwasqaykikunapin saminchasqayki, nispa.
16 Kunantaq chhaynaqa qhawariychis, kaypi llapaykichismi, hap’ispa riychis; Señor kawsasqanman hinaqa manan kawsaq almamanta zapatomanpas q’aytumanpas qechusqaykichu, aswanpas ñoqawan kuska maqanakuyman lloqsiq runakunaq mikhunan gastomantan, hinallataq ñoqawan riq runakunaq partentapas, Anar, Ascol, Mamre ima, paykunapas runankupas, hinallataq equipajeta qhawanankupaq puchuqkunapas, paykunan qechusqankumanta partenkuta qechunqaku.
17 Sodoma llaqtapi reykunan Abramman tukuy ima nisqanman hina qorqanku, hinan payta mat’ipayarqanku ima munasqantapas hap’inanpaq, ichaqa manan munarqanchu.
18 Sodoma reykunatapas puchuq runankunatawan kacharqan, Lotmantataq kamachirqan, hinaspan sapankankuman rirqanku.
19 Wawqenpa churin Lotpas kapurqanmi kaqninkunata apaspa, paykunawan kuska ripurqan, Lottaq wasinman kutipurqan, Sodoma llaqtaman, Abram llaqtanwantaq wasinkuman kutipurqanku Hebrón llaqtapi Mamre pampaman.
20 Hinaqtinmi Señor Diosqa Abramman Hebrón llaqtapi yapamanta rikhurimurqan, hinaspan payta nirqan: –Ama manchakuychu, premioykiqa ancha hatunmi ñawpaqeypi, manan saqesaqchu, mirachinaykikama, saminchanaykikama, mirayniykitapas hanaq pachapi ch'askakuna hina ruwanaykikama, chay ch'askakuna mana tupuypas nitaq yupay atiypas, nispa.
21 Mirayniykikunamanmi qosaq llapa kay hallp’akunata ñawiykiwan rikusqayki hallp’akunata, paykunamanmi qosaq wiñaypaq herenciata hina, ichaqa kallpasapa kay ama manchakuychu, ñawpaqeypi puriy hinaspa hunt’asqa kay.
22 Abrampa qanchis chunka pusaqniyoq wata kashaqtinmi, Pelegpa churin Reu wañupurqan, Reutaq iskay pachak kinsa chunka isqonniyoq wata karqan.
23 Abrampa warmin Haranpa ususin Saraitaq chay p'unchaykunapi mana wachakuqllaraq kasharqan. manataqmi Abrampaqqa churitapas warmi churitapas wachakurqachu.
24 Mana wawayoq kashasqanta rikuspataq, Faraonpa qosqan sirvientan Agarta casarakuspa qosan Abramman qoykurqan warmi kananpaq.
25 Agarqa Saraipa yachachisqanman hinan tukuy imaymanata yacharqan, manan imapipas pisicharqanchu allin ruwayninkunata.
26 Hinaqtinmi Saraiqa Abramta nirqan: –Kaypi kashan sirvientay Agar, payman riy qonqorikuspa wawata wachamuwananpaq, paywan wawayoq kanaypaq, nispa.
27 Abrampa chunka wata Canaán suyupi tiyasqan qhepamanmi Saraiqa Agarta qorqan.

28 Abramtaq esposan Saraiq kunkanta uyarispa kamachin Agarta pusarqan, Abramtaq payman hamuspa wiksallikurqan.
29 Agartaq wiksallisqa kasqanta rikuspa anchata kusikurqan, patronanpas pisichasqa kasharqan, sonqonpitaq nirqan: –Diospa ñawpaqenpi aswan allin kasqayraykulla, patronay Saraimantapas, patronay patronaywan kashasqan p'unchaykunapin mana wiksallikurqanchu, ichaqa ñoqatan Señorqa pisi tiempollapi paywan wiksayachiwarqan", nispa.
30 Saraitaq Agar Abramwan wiksallikusqanta rikuspa, Saraiqa sirvientanmanta envidiakurqan, hinan Sarai sonqollanpi nirqan: –Chayqa manan imapaschu, aswanpas ñoqamanta aswan allinpunin kanman", nispa.
31 Hinaqtinmi Saraiqa Abramta nirqan: –Mana allinniyqa qanwan kachun, Señor Diospa ñawpaqenpi wawakunarayku mañakushaqtiyki, ¿imanaqtintaq mana ñoqamanta mañakurqankichu, Señor Dios qanmanta miray qowananpaq?
32 Qanpa qayllaykipi Agarwan rimaptiyqa, wiksallisqa kasqanrayku, mana imatapas ninkichu. Señor Diosqa ñoqawan qanwan juzgachun, ñoqawan ruwasqaykimanta, nispa.
33 Abramtaq Saraita nirqan: –Qhawariy, sirvientaykiqa makiykipin kashan, payta ruway munasqaykiman hina. Saraitaq ñak'arichirqan, hinan Agarqa ch'inneqman ayqekurqan.
34 Señor Diospa angelninmi ayqekusqan cheqaspi, huk p'uytu qayllapi tarirqan, hinaspan nirqan: –Ama manchakuychu, mirayniykitan askhayachisaq, qhari wawata wachakunki, sutintaq Ismael nispa. kunantaq señorayki Saraiman kutiy, hinaspa paypa makinman kasukuy, nispa.
35 Agartaq chay pukyuta Beer-lahai-roi nispa suticharqan, chayqa kashan Cadeswan Bered ch'inneqwan chawpipin.
36 Agartaq patronninpa wasinman kutipurqan, p'unchaykuna tukukuqtintaq Agarqa Abrampaq qhari wawata wachakurqan, Abramtaq Ismael sutiwan suticharqan. Abramqa pusaq chunka soqtayoq watayoqmi kasharqan payta naceqtin.

17 RUWAY

1 Chay p'unchaykunapitaq, Abrampa isqon chunka hukniyoq watanpi, Kitim runakuna Tubalpa wawankunawan maqanakurqanku, runakunaq churinkunata Wiraqocha kay pachaman ch'eqechiqtin, Kitim runakuna rispa Canopia pampapi cuerpochakurqanku, chaypitaq llaqtakunata hatarichirqanku, Tibreu mayu patapitaq tiyarqanku.
2 Tubalpa mirayninkunataq Toscana llaqtapi tiyaranku, linderonkutaq Tibreu mayukama chayaran, Tubalpa mirayninkunataq Toscanan llaqtapi huk llaqtata hatarichirqanku, taytan Tubalpa churin Sabinapa sutinwantaq Sabina sutita churarqanku, kunankamataq chaypi tiyarqanku.
3 Chay tiempopin Kitim runakuna Tubalpa mirayninkunawan maqanakurqanku, Tubalpa mirayninkunataq Kitim runakunaq ñawpaqenpi atipasqa karqanku, Kitim runakunataq kinsa pachak qanchis chunka qharikunata Tubalpa mirayninkunamanta urmachirqanku.
4 Hinaqtinmi Tubalpa mirayninkunaqa Kitim runakunaman jurarqanku: –Amataqmi ñoqaykuwan casarakunkichischu, nitaq pipas ususinta mayqen Kitimpa churinkunamanpas qonqachu", nispa.
5 Chay p'unchaykunapiqa Tubalpa llapa ususinkunan sumaq rikch'ayniyoq karqanku, chaypachaqa manan mayqen warmikunapas Tubalpa ususinkuna hina sumaq rikch'ayniyoq karqankuchu.
6 Llapa warmikunaq sumaq kayninwan kusikuqkunan Tubalpa ususinkunaman rispa warmi-qhari kasarakurqanku, qharikunaq churinkuna, reykuna, kamachikuqkunapas, warmikunaq sumaq kayninwan anchata kusikuqkunapas, chay p'unchaykunapin Tubalpa ususinkunamanta warmi-qhari kasarakurqanku.
7 Tubalpa churinkuna Kitim runakunaman jurasqanku qhepamanmi, Kitim runakunamanta iskay chunka hina qharikuna Tubalpa wakin ususinkunata casarakunankupaq rirqanku, ichaqa manan mayqentapas tarirqankuchu.
8 Tubalpa mirayninkunaqa manan casarakunankupaq juramentonkuta hunt'arqankuchu, manataqmi jurasqankuta p'akirqankuchu.
9 Cosecha p'unchaykunapitaq Tubal runakuna chakrankuman rirqanku cosechankuta hap'inankupaq, Kitim waynakuna huñunakuspa Sabina llaqtaman rirqanku, sapankankutaq Tubalpa ususinkunamanta huk sipasta hap'ispa llaqtankuman chayarqanku.
10 Tubalpa mirayninkunataq chayta uyarispanku, paykunawan maqanakuq rirqanku, manataq paykunata atipayta atirqankuchu, orqo paykunamanta sinchi alto kasqanrayku, mana atipayta atisqankuta rikuspataq hallp'ankuman kutipurqanku.
11 Wata muyuriqtintaq Tubal runakuna rispa chunka waranqa runakunata contratarqanku chay qaylla llaqtakunamanta.
12 Tubalpa mirayninkunataq Kitim runakunawan maqanakuq rirqanku, hallp'ankuta thuñichinankupaq, llakichinankupaq ima, kay maqanakuypitaq Tubalpa churinkuna Kitimpa mirayninkunata atiparqanku, Kitimpa mirayninkunataq, sinchi llakisqa kasqankuta rikuspa, Tubalpa ususinkunawan wachakusqanku wawakunata hoqarirqanku, hatarichisqa perqa patapi, wawankunaq ñawpaqenpi kanankupaq Tubal.
13 Kitim runakunataq paykunata nirqanku: –¿Qankunachu hamurqankichis churiykichiswan ususiykichiswan maqanakuq, ¿manachu chay pachamanta kunankama aychaykichista tulluykichista hina qhawarisqa karqayku?
14 Chayta uyarispankutaq Tubalpa mirayninkunaqa manaña Kitim runakunawan maqanakurqankuñachu.
15 Llaqtankuman kutipuspankutaq, chay tiempopi Kitim runakuna huñunakuspa iskay llaqtakunata lamar-qocha patapi hatarichirqanku, huknintataq Purtu nispa suticharqanku, huknintataq Ariz nispa.
16 Tarepa churin Abramtaq isqon chunka isqonniyoq watayoq kasharqan.
17 Chay ratopin Señor Diosqa payman rikhurimuspa nirqan: –Ñoqawan qanwan rimanakuyniyta ruwasaq, mirayniykitapas anchatan mirachisaq.
18 Pusaq p'unchayniyoqña kashaspataq señalasqa kanqa, kay rimanakuytaq aychaykichispi wiñaypaq rimanakuy kanqa.

19 Kunantaq sutiykiqa manaña Abramchu kanqa, aswanpas Abrahanmi, warmiykipas manañan Saraichu kanqa, aswanpas Sarami.
20 Iskayniykichistan saminchasaq, mirayniykichistapas askhayachisaqmi, chhaynapi hatun nacionman tukunaykichispaq, reykunapas qankunamanta lloqsimunqaku.

18 RAKI

1 Hinaqtinmi Abrahamqa hatarispa Diospa kamachisqanman hina tukuy imata ruwaran, hinaspan wasinpi kaq runakunata qolqenwan rantisqa runakunatawan pusarispa Señor Diospa kamachisqanman hina señalarqan.
2 Hinaqtinmi mana huk runapas puchurqachu, paytaqa mana señalarqanchu, Abrahampas churin Ismaelpas ñawpaq qarankupi señalasqa karqanku. Ismaelqa chunka kinsayoq watayoqmi karqan, ñawpaq qaranpa aychanta señalasqa kashaqtin.
3 Kinsa p'unchaypitaq Abrahanqa karpanmanta lloqsispa punkupi tiyaykurqan, cuerponpa nanasqan tiempopi intiq k'anchayninwan kusirikunanpaq.
4 Mamre pampapitaq Wiraqocha rikhurimurqan, hinaspan kinsa ministro angelninkunata watukamunanpaq kacharqan, karpa punkunpi tiyashaspataq rikurqan, karumantataq kinsa runakuna hamusharqanku, hinaspan sayarispa phawarirqan paykunawan tupananpaq, paykunaman k'umuykukuspataq wasinman pusamurqan.
5 Hinaqtinmi Jesusqa paykunata nirqan: –Sichus qankuna allin qhawarisqa kani chayqa, hamuychis, hinaspa huk t'antata mikhuychis. hinaspan paykunata ñit'iykurqan, hinaspan paykunaman kutiykurqanku hinaspan unuta qorqan hinaspan chakinkuta mayllirqanku, hinaspan karpa punkupi sach'a ukhuman churarqan.
6 Hinaqtinmi Abrahamqa phawaylla hap'ispa huk torillota hap'irqan, chay torillota, llamp'ullata, allin kaqtawan, hinaspan usqhaylla wañuchirqan, hinaspan kamachin Eliezerman qorqan p'achachinanpaq.
7 Hinaqtinmi Abrahamqa karpaman Saraman hamuspa, payta nirqan: –Usqhaylla kinsa tupuy allin harinata alistay, chayta masaspa tortakunata ruway aychayoq mankata tapananpaq, chaymi payqa chhaynata ruwarqan, nispa.
8 Abrahamqa usqhayllan paykunaq ñawpaqenman apamurqan mantequillata, lecheta, waka aychata, oveja aychatawan, hinaspan ñawpaqenkuman qorqan torillo aycha hunt'aykushaqtin mikhunankupaq.
9 Mikhuyta tukuqtinkun huknin payta nirqan: –Kawsasqayki tiempoman hinan kutimusaq, warmiyki Sarataq qhari wawayoq kanqa, nispa.
10 Qhepamanmi chay runakunaqa ripurqanku, maymanchus kachasqanku cheqaskunaman rirqanku.
11 Chay p'unchaykunapin llapa Sodoma Gomorra llaqta runakuna, llapan phisqa llaqtakunapiwan, sinchi millay huchasapataq Wiraqochaq contranpi karqanku, millay ruwasqankuwantaq Wiraqochata phiñachirqanku, Wiraqochaq ñawpaqenpitaq millay millay, pisichakuspa machuyaypi kallpacharqanku, chay p'unchaykunapitaq millay ruwayninkupas huchankupas Wiraqochaq ñawpaqenpi hatun karqan.
12 Paykunaq hallp'anpiqa ancha hatun wayq'oyoqmi kasqa, yaqa kuskan p'unchay purinapaq, chay wayq'opin unuq pukyunkuna, askha q'omerkunapas unu muyuriqpi kasqa.
13 Sodoma Gomorra llaqtakunapi llapa runakunan tawa kutita watantin chayman rirqanku, esposankuwan, wawankunawan, llapa kaqninkunawan ima, chaypin kusikurqanku tocaspa, tususpa ima.
14 Kusikuy pachakunapitaq llapanku hatarispa runamasinkuq warminkunata hap'iqku, wakintaq, runamasinkuq doncella ususinkunata, paykunawantaq kusikuqku, sapankataq warminta ususintawan runamasinpa makinpi rikuspa mana ima simitapas rimaqkuchu.
15 Chhaynatataq tutamanta tutakama ruwaqku, chay qhepamantaq sapanka qhari wasinkuman kutipurqanku, sapa warmitaq karpanman. chaymi sapa kuti tawa kutita watapi ruwaqku.
16 Huk mana reqsisqa runa llaqtankuman hamuspa chaypi wikch'unanpaq rantisqan kaqninkunata apamuqtin, chay llaqtakunapi runakunaqa huñunakuqku, qharikuna, warmikuna, wawakuna, wayna-sipaskuna, kuraqkunapas, hinaspan chay runaman rispa kallpawan kaqninkunata hap'iqku, sapankaman huk chhikanta qoqku, chay hallp'aman apamusqan dueñoq llapa kaqninkuna tukukunankama.
17 Kamayoqpa dueñon paykunawan ch'aqwaspa ninman: Imataq kay ruwasqaykiqa, hukmanta hukmanta payman asuykamuqku, sapankankutaq pisi hap'isqanta rikuchispa burlakuqku: "Qanpa qowasqayki pisillatan hap'irqani", nispa. llapankumanta kayta uyarispataq, hatarispa paykunamanta ripuq, llakikuypi, k'arak sonqowan ima, llapanku hatarispa qhepanta ripuqtinku, hatun qapariywan, ch'aqwaywan llaqtamanta qarqoqtinku.
18 Elam llaqtamanta huk runan asnonpi tiyashasqa, payqa imaymana colorniyoq sumaq p'achayoqmi kashasqa, asnomanmi waskhawan watasqa kashasqa.
19 Chay runaqa ch'isiyaq inti haykuyamuqtinmi Sodoma llaqtaq callenta pasasharqan, tutapi qhepakunanpaqtaq chaypi qhepakurqan, ichaqa manan pipas wasinman haykuyta munarqanchu. Chay tiempopin Sodoma llaqtapi huk millay millay millay runa, mana allin ruway yachaq runa, sutinmi karqan Hedad.
20 Hinaqtinmi Jesusqa ñawinta hoqarispa llaqtaq callenpi puriq runata rikuspa tapuran: —¿Maymantataq hamunki, maymantataq rishanki?
21 Hinaqtinmi chay runaqa payta nirqan: –Hebrón llaqtamantan rishani maypichus kashani Elam llaqtaman, inti chinkaykushaqtiymi mana pipas wasinman haykunaypaq saqewanmanchu, t'antawan unuwan, asnoypaq pajawan mikhunawanña kashaqtiy, manataqmi imapas pisiwashaqtiypas, nispa.
22 Hinaqtinmi Hedadqa payta nirqan: –Ñoqan tukuy ima pisichisqaykitapas qosunki, ichaqa manan tutantinchu callepi qhepakunki, nispa.
23 Hedadtaq wasinman pusamurqan, asnomanta p'achata q'aytuwan horqospa wasinman pusarqan, hinaspan asnoman pajata mikhunatawan qorqan, puriq runa Hedadpa wasinpi mikhushaspa ukyashaqtin, chay tutataq chaypi qhepakurqan.
24 Tutamantataq puriq runaqa tutamantan hatarirqan purinanta hinalla purinanpaq, hinan Hedadqa nirqan: –Suyay, sonqoykita sonqochay huk t'antawan, chaymantataq

ripuy, hinan chay runaqa ruwarqan. Jesustaq paywan qhepakurqan, p'unchaytaq iskayninku kuska mikhurqanku, ukyarqanku ima, chay runaqa rinanpaq sayariqtin.
25 Hedadtaq payta nirqan: –Kunanqa p'unchaymi pisiyashan, aswan allinmi kanman karqan tutantin qhepakunayki, sonqoyki thasnukunanpaq. Hinan payta ñit'irqan tutantin chaypi qhepakurqan, iskay kaq p'unchaytaq tutamanta hatarirqan ripunanpaq, Hedadtaq ñit'iykurqan: –Sonqoykita huk t'antawan sonqochay, chaymantataq ripuy, iskay kaq p'unchaytaq qhepakuspa paywan mikhurqan, chaymantataq chay runaqa hatarirqan puriyninta hinalla purinanpaq, nispa.
26 Hedadtaq payta nirqan: –Kunanqa p'unchay pisiyashan, ñoqawan qhepakuy sonqoykita sonqochanaykipaq, tutamantataq hatarispa ripuy, nispa.
27 Chay runaqa manan qhepakuyta munarqanchu, aswanpas hatarispan asnonta sillaykushaspa Hedadpa warmin qosanta nirqan: –Qhawariy, kay runaqa iskay p’unchaymi ñoqaykuwan qhepakun mikhuspa ukyaspa, manataqmi imatapas qowarqankuchu, kunantaq mana imatapas qowaspachu ripuwasunman? Hedadtaq payta nirqan: –Upalla kay, nispa.
28 Hinaqtinmi chay runaqa asnonta sillaykuran rinanpaq, hinan Hedadta valekurqan asnoman watananpaq waskhata, p’achantawan qonanpaq.
29 Hedadtaq payta nirqan: –¿Ima ninkitaq? Chaymi Jesusqa payta nirqan: –Señorniymi qowanki chay waskhata, imaymana colorniyoq p'achatapas, chaykunatan wasiykipi pakawarqanki chayta cuidanaypaq, nispa.
30 Hedadtaq chay runata kutichispa nirqan: –Kay rikusqayki waskhaqa, kawsayniykiqa waskha hina largoyachisqa kananta, tukuy rikchaq llimp’iwan llimp’isqa p’achata rikuspa, uvas chakrayoq kanki, chaypin tukuy ruruyoq sach’akunata tarpunki, nispa.
31 Chay puriq runataq kutichirqan: –Manan chhaynachu wiraqochay, rikch'asqañan kasharqani waskhata, imaymana colorniyoq awasqa p'achatapas qoqtiy. Hedadtaq kutichispa nirqan: –Cheqaqtapunin willarqayki mosqoyniykiq sut'inchayninta, allin mosqoytaqmi, kaytaqmi sut'inchayninpas, nispa.
32 Runakunaq churinkunan tawa qolqeta qowanku, chay qolqeqa mosqoykunata sut’inchanaypaqmi, qanllamantan kinsa qolqeta mañakuni.
33 Hinan Hedadpa nisqanwan phiñakuspa sinchita qaparirqan, hinan Hedadta Sodoma llaqtapi juez Serakman pusarqan.
34 Hinan chay runaqa juez Serakpa ñawpaqenman rimarirqan, Hedadtaq kutichirqan: –Manan chhaynachu, ichaqa chhaynapin kashan, nispa. Hinan juezqa puriq runata nirqan: –Kay Hedad runaqa cheqaqtan willasunki, mosqoykunata allinta sut'inchasqanmantan llaqtakunapi reqsisqa kashan, nispa.
35 Chay runaqa juezpa nisqanta qaparispan nirqan: –Manan chay hinachu Señorniy, asno patapi waskhata p'achatawan wasinpi churanaypaq qosqay p'unchaymi, nispa. Juezpa ñawpaqenpim iskayninku atipanakurqaku, hukninmi nirqa: “Chay hinañam kachkan”, nispa.
36 Hedadtaq chay runata nirqan: Tawa qolqeta qoway, mosqosqayta sut'inchanaypaq. Manam ima asignaciontapas ruwasaqchu; hinaspa wasiypi mikusqayki tawa mikuypa gastonta qoway, nispa.
37 Hinan chay runaqa Hedadta nirqan: –Cheqaqtapunin wasiykipi mikhusqaymanta pagasqayki, wasiykipi pakasqayki waskhata, p'achatawan qoykuway, nispa.
38 Hedadtaq juezpa ñawpaqenpi kutichispa chay runata nirqan: –¿Manachu willarqayki musqusqaykipa ima ninan kasqanmanta? waskhaqa niyta munan p’unchayniykikuna waskha hina unayta, mantelpas, uvas chakrayoq kanaykipaq, chaypin tukuy rikch’aq ruru sach’akunata tarpunki.
39 Kaymi musquyniykiq allin sut’inchaynin, kunanqa qoway tawa qolqeta, chaykunatan mañakusqayta, manataqmi imatapas qosqaykichu.
40 Chay runaqa Hedadpa nisqanta uyarispan iskayninku juezpa ñawpaqenpi ch'aqwarqanku, jueztaq kamachinkunata kamachirqan, hinaspan mana yuyaypichu wasimanta qarqorqan.
41 Sodoma llaqtapi runakunaqa paykunata uyarispankun juezmanta ch’aqwaspa ripurqanku, hinaspan paykunaq muyuriqninpi huñunakurqanku, hinaspan wak llaqtayoq runa contra qaparirqanku, hinaspan mana yuyaypichu llaqtamanta qarqorqanku.
42 Hinaqtinmi chay runaqa asnonpi k’arak phiñakuspa waqaspa waqaspa purisharqan.
43 Rishaspataq waqarqan Sodoma waqllisqa llaqtapi imachus pasasqanmanta.

19 RAKI

1 Sodoma llaqtakunapi tawa juezkuna tawa llaqtakunaman karqan, paykunaq sutinmi karqan: Sodoma llaqtapi Serak, Gomorra llaqtapi Sharcad, Adma llaqtapi Zabnac, Zeboim llaqtapi Menón.
2 Abrahanpa kamachin Eliezertaq paykunaman t'ikrarqan Sakraman, Sharcadta Sakruraman, Zebnacta Kezobimman, Menóntataq Matslodinman.
3 Sodoma Gomorra runakunaq tawa juezkunaq munasqanman hinan llaqtakunaq callenkunapi camakunata sayarichirqanku, chay cheqaskunaman pipas chayamuqtintaq hap’ispa huknin camankuman pusaqku, kallpawantaq chaykunapi puñuchiqku.
4 Puñushaqtintaq kinsa qharikuna umanpi sayarispa chakinpi kinsa runakuna sayariqku, hinaspan camapa largonwan tupuqku, chay runa puñunamanta pisi kaqtintaq kay soqta runakuna sapanka puntanpi mast’ariqku, paykunaman qapariqtintaq mana kutichiqkuchu.
5 Puñunamanta aswan hatun kaqtintaq, camapa iskaynin ladonta sapanka puntanpi huñunkuman, chay runa wañuy punkukunaman chayanankama.
6 Hinaqtinmi Jesusqa qaparispallapuni paykunata niqku: “Chay hinatan ruwanqaku hallp’anchisman hamuq runata”, nispa.
7 Sodoma llaqtakunapi runakunaq tukuy imaymana ruwasqankuta uyarispankun, manaña chayman hamurqankuchu.
8 Huk wakcha runa hallp’ankuman hamuqtintaq qollqeta qoritapas qoqku, llapan llaqtapitaq willakuqku, mana huk t’anta t’antatapas qonankupaq, chay wak llaqtayoqtaq wakin p’unchaykuna chaypi qhepakunman, yarqaymantataq wañunman, mana huk t’anta t’antata tariyta atispa, wañupuqtintaq llaqtapi llapa runakuna hamuspa qosqanku qolqenkuta qorinkutapas apakuqku.

9 Payman qosqanku qolqeta otaq qoritapas reqsiyta atiqkunan kutichipurqanku, wañupuqtintaq p’achantapas qechupurqanku, paykunawantaq maqanakurqanku, runamasinta atipaqtaq chaykunata hap’irqan.
10 Chay qhepamanmi apaspa ch’inneqpi wakin sach’a-sach’akunaq uranpi p’ampananku karqan. chhaynatan tukuy p’unchaykunata ruwaqku pimanpas paykunaman hamuspa hallp’anpi wañuqman.
11 Tiempo pasaqtintaq Saraqa Eliezerta Sodoma llaqtaman kacharqan, Lot-ta rikumunanpaq, allin kayninta tapunanpaq.
12 Eliezertaq Sodoma llaqtaman rirqan, hinan Sodoma llaqtamanta huk runawan tuparqan, chaymi Sodoma llaqtayoq runaqa wakcha runaq p'achanta qechuspa ripurqan.
13 Chay wakcha runaqa Eliezerta qaparispan Sodoma llaqtayoq runaq ruwasqanmanta sumaq sonqonta mañakurqan.
14 Hinaqtinmi Jesusqa payta nirqan: –¿Imaraykun chhaynata ruwanki hallp'aykiman hamuq wakcha runata?
15 Sodoma llaqtayoq runataq Eliezerta nirqan: –¿Kay runachu wawqeyki, icha kunan p'unchaychu Sodoma llaqta runakuna juezta churasunkiku kay runamanta rimasqaykimanta?
16 Eliezertaq chay wakcha runarayku Sodoma runawan maqanakurqan, Eliezertaq Sodoma runamanta wakcha runap p'achanta kutichipunanpaq asuykuptin, usqhayllata rumiwan Eliezerta mat'inpi waqaykurqa.
17 Eliezerpa mat’inmanta yawarqa askhallaña lloqsimurqan, chay runaqa yawarta rikuspataq Eliezerta hap’ispa nirqan: “T’uruykipi kay millay yawarta chinkachisqaymanta pagaway, chay hina costumbrepas kamachikuy simipas kay hallp’anchispi”, nispa.
18 Eliezertaq payta nirqan: –Qanmi k'iriwarqanki, qolqeykita paganaypaqmi mañakuwanki, nispa. Eliezertaq mana uyariyta munarqanchu Sodoma llaqtayoq runaq rimasqanta.
19 Chay runaqa Eliezerta hap’ispa Sodoma llaqtapi juez Sacraman aparqan juzgananpaq.
20 Hinaqtinmi chay runaqa juezta nirqan: –Señorniy, ruegakuyki, kay hinatan kay runaqa ruwaran, mat’inmanta yawar lloqsimuq rumiwan maqasqayrayku, manataqmi pagayta munawanchu, nispa.
21 Jueztaq Eliezerta nirqan: –Kay runaqa cheqaqtan rimashan, qolqeta qoy, kay hinatan hallp'aykupi costumbre. Eliezertaq juezpa rimasqanta uyarirqan, hinaspan huk rumita hoqarispa juezta waqachirqan, rumitaq mat’inman laq’arqan, yawartaq juezpa mat’inmanta askhallaña lloqsimurqan, Eliezertaq nirqan: –Hallp’aykipi kay hina costumbre kaqtinqa kay runaman qoy imatachus qonay karqan chayta, kaymi qanpa decidisqaykirayku, qanmi decidirqanki”, nispa.
22 Eliezertaq Sodoma llaqtayoq runata juezman saqespa ripurqan.
23 Elam reykunaqa Sodoma reykunawan maqanakuqtinkun, Elam reykunaqa Sodoma llaqtaq llapa kaqninkunata hap’ikapurqanku, hinaspan Lotta preso hap’irqanku, kaqninkunatawan, Abrahamman willaqtinkutaq Elam reykunawan maqanakuq rirqan, hinaspan Lotpa llapa kaqninkunata, Sodoma llaqtaq kaqninkunatapas makinkumanta kutichipurqan.
24 Chay tiempopin Lotpa esposan huk ususita wachakurqan, hinaspan payta suticharqan Paltit nispa: –Diosqa payta llapa familiantapas Elam reykunamanta qespichisqanraykun, nispa. Lotpa ususin Paltitaq wiñarqan, Sodoma llaqtamanta huknin runataq payta casarakurqan.
25 Huk wakcha runan chay llaqtaman hamurqan mikhunata maskhaq, hinan huk p’unchaykuna chay llaqtapi qhepakurqan, Sodoma llaqtapi llapa runakunan costumbrenkumanta willarqanku kay runaman huk t’antata mana mikhunanpaq, wañusqa hina kay pachaman urmaykunankama, hinan ruwarqanku.
26 Lotpa ususin Paltitaq kay runata rikurqan yarqaymanta yarqaymanta callekunapi puñushaqta, manataq pipas imatapas qoyta munarqanchu kawsachinanpaq, wañunanpaq hinaña kasharqan.
27 Hinaqtinmi almanqa chay runata khuyapayarqan, hinan askha p’unchaykuna pakallapi t’antata mikhuchirqan, chaymi kay runaq alman kawsarirqan.
28 Yakuta apamuq lloqsispaqa unu p’uyñumanmi t’antata churaq, wakcha runaq kasqan cheqasman chayaspataq mankamanta t’antata horqospa mikhunanpaq qoq. chhaynatan askha p’unchaykuna ruwarqan.
29 Sodoma Gomorra llaqtakunapi llapa runakunan admirakurqanku, ¿imaynataq kay runaqa askha p’unchay yarqaymanta wañunman.
30 Hinaqtinmi paykunapura ninakuranku: —Chayqa kanmanmi mikhuspa ukyasqanlla, manan pipas yarqaymanta askha p’unchaykuna aguantayta atinmanchu, nitaq kay runa hinaqa kawsanmanchu, uyanta mana cambiaspaqa. kinsa runakunataq wakcha runaq tiyasqan cheqaspi pakakurqanku, pichus mikhunanpaq t’antata apamurqan chayta yachanankupaq.
31 Lotpa ususin Paltitaq chay p’unchay unuta apamuq rirqan, paytaq unu p’uyñunman t’antata churarqan, wakcha runaq ladonmantaq unuta horqoq rirqan, chay p’uyñumantataq t’antata horqospa wakcha runaman qorqan, paytaq mikhurqan.
32 Kinsantin runakunataq rikurqanku Paltith wakcha runawan ruwasqanta, hinaspan nirqanku: –Qanmi payta yanaparqanki, chayraykun mana yarqaymanta wañurqanchu, manataqmi rikch'ayninpas cambiarqanchu, nitaq wakinkuna hinachu wañurqanchu, nispa.
33 Chay kinsantin runakunataq pakakusqanku cheqasmanta lloqsirqanku, hinaspan Paltita wakcha runaq makinpi t’antatawan hap’irqanku.
34 Paltithta hap’ispa juezninkuq ñawpaqenman aparqanku, paykunatataq nirqanku: Kay hinatan ruwarqan, paymi wakcha runaman t’anta qorqan, chayraykun mana wañurqanchu kay tukuy tiempopi; kunanqa willawayku kay warmiq kamachikuyniyku p’akisqanmanta muchuchiyta.
35 Sodoma Gomorra runakunataq huñunakuspa llaqtaq callenpi ninata rawrachirqanku, hinan chay warmita hap’ispa ninaman wikch’uykurqanku, hinan payqa usphaman tukupurqan.
36 Adma llaqtapitaq huk warmi kasharqan, paymanmi chay hinata ruwarqanku.
37 Huk puriq runa Adma llaqtaman chayamurqan tutantin chaypi qhepakunanpaq, tutamantan wasinman kutipunanpaq, hinaspan sipaspa taytanpa wasinpa punkunpa chimpanpi tiyaykurqan, chaypi qhepakunanpaq,

imaynan inti haykurqan chay cheqasman chayaqtin. sipastaq wasi punkupi tiyashaqta rikurqan.
38 Hinaqtinmi Jesusqa unuta ukyananta mañakuran, paytaq tapuran: —¿Pitaq kanki? Hinan payta nirqan: –Kunan p'unchaymi ñanninta risharqani, inti chinkaykuqtintaq kayman chayarqani, chaymi tutantin kaypi qhepakusaq, tutamantataq tutamanta hatarispa purisqayta hinalla purisaq, nispa.
39 Chay sipasqa wasiman haykuspan chay runaman t’antata unuta apamurqan mikhunanpaq ukyananpaqwan.
40 Adma llaqtapi tiyaq runakunaq chay ruwasqanta yacharuspanku, huñunakuspa juezkunaq ñawpaqenman chay sipasta aparqanku, chay ruwasqanmanta juzganankupaq.
41 Jueztaq nirqan: –Wañuy juzgayqa kay warmimanmi pasanan, kamachikuyninchista p’akisqanrayku, chayraykun kay warmimanta decidikunqa”, nispa.
42 Chay llaqtakunapi tiyaq runakunaqa huñunakuspan chay sipasta horqomurqanku, juezpa kamachisqanman hinataq umanmanta chakikama mielwan hawirqanku, chaypachataq colmenankupi kaq abejakunaq ñawpaqenman churarqanku, hinan abejakuna payman phawaykachaspa llapa cuerpon punkisqa kasharqan.
43 Chay sipastaq abejakunarayku qaparirqan, ichaqa manan pipas repararqanchu nitaq khuyapayarqanchu, chaymi qapariyninqa hanaq pachaman wicharqan.
44 Wiraqochataq phiñakurqan kaymanta hinallataq Sodoma llaqtakunaq llapa llank’ayninkunamantawan, askha mikhuyniyoq kasqankurayku, paykuna ukhupi thak kayniyoq kasqankurayku, kunankamapas manan wakchakunata, wakchakunatawan yanapayta munarqankuchu, chay p’unchaykunapitaq millay ruwayninku huchankupas Wiraqochaq ñawpaqenpi hatun kapurqan.
45 Hinan Señor Diosqa Abrahampa wasinman hamuq iskay angelkunata waqyachimurqan, Sodoma llaqtatawan thuninankupaq.
46 Hinaqtinmi angelkunaqa Abrahampa karpan punkunmanta hatarispanku, ch’isiyaq Sodoma llaqtaman chayarqanku, Lottaq Sodoma llaqtaq punkunpi tiyasharqan, paykunata rikuspataq paykunawan tupananpaq sayarispa pampaman k’umuykukurqan.
47 Hinaspan sinchita ñit’ispa wasinman pusamurqan, mikhunatataq qorqan, hinaspan tutantin wasinpi qhepakurqanku.
48 Hinaqtinmi angelkunaqa Lotta nirqanku: –Hatariy, kay cheqasmanta lloqsiy, qanpas llapa kapuqniykikunapas, kay llaqtaq mana allin ruwasqanwan ama tukusqa kanaykipaq, Señor Diosmi kay cheqastaqa thunipunqa, nispa.
49 Hinan angelkunaqa Lotpa makinta, warminpa makinta, wawankunaq makinta, llapan kaqninkunatapas hap’ispa, hawa llaqtakunamanta hawaman pusamurqanku.
50 Paykunan Lotta nirqanku: –Wañuykita qespichiy, hinan payqa ayqekurqan llapa kaqninkunatawan, nispa.
51 Hinan Señor Diosqa hanaq pachamanta Sodoma llaqtaman, Gomorra llaqtaman, llapa llaqtakunamanpas azufreta, ninatapas parachimurqan.
52 Hinaspan chay llaqtakunata thuñichirqan, llapan pampakunata, llapa llaqtakunapi tiyaqkunata, allpapi wiñaqkunatapas. Lotpa warmin Adotaq kutirispa qhawarirqan llaqtakuna thunisqa kashaqta, Sodoma llaqtapi qhepakuq ususinkuna khuyapayasqanrayku, mana paywan risqankurayku.
53 Qhepaman kutirispataq kachi pilarman tukupurqan, kunankamapas chay cheqaspin kashan.
54 Chay cheqaspi sayaq torokunaqa sapa p’unchaymi chaki puntankama kachita llamiqku, tutamantataq mosoqmanta lloqsimuq, kunankamataq yapamanta llamiqku.
55 Hinan Lotqa iskay ususinkunapiwan ayqekuspanku Adulam machayman ayqekurqanku, chaypin huk tiempo qhepakurqanku.
56 Abrahanqa tutamantan hatarirqan Sodoma llaqtakunapi imachus pasasqanta qhawananpaq. Jesusqa qhawarispataq rikurqan horno q’osñi hina llaqtakunaq q’osñinta wicharishaqta.
57 Lot iskaynin ususinkunapiwantaq machaypi qhepakurqanku, taytankutataq vinota ukyachirqanku, paywantaq puñurqanku, kay pachapiqa manan pipas paykunamanta muhuta hatarichiyta atinmanchu nirqanku, llapan hallp’a ch’usaqyachisqa kasqanpi yuyaykusqankurayku.
58 Iskayninkutaq taytankuwan puñurqanku, wiksallikuspankutaq qhari wawakunata wachakurqanku, piwi churintaq churin Moab sutiwan suticharqan: –Taytaymantapachan paytaqa wiksallikurqani, nispa. payqa kunankamapas Moab runakunapa taytanmi.
59 Sullk'ataq churinta Benami nispa suticharqan. kunankamapas Amón runakunapa taytanmi.
60 Chay qhepatataq Lot iskay ususinkunapiwan chaymanta ripurqanku, Jordán mayu chimpapitaq tiyarqanku iskaynin ususinkunawan churinkunawan, Lotpa churinkunataq wiñarqanku, Canaán suyumantataq casarakurqanku, wawayoqtaq karqanku, askhataq mirarqanku.

20 RAKI

1 Chay tiempopin Abrahamqa Mamre pampamanta lloqsispa Filistea runakunaq hallp'anman rirqan, Gerar llaqtapitaq tiyarqan. Canaán hallp'api iskay chunka phisqayoq watapi kashaqtin, pachak wata kawsashaqtintaq, Filistea runakunaq hallp'an Gerar llaqtaman chayarqan.
2 Chay hallp'aman haykuspankutaq warmin Sarata nirqan: –Qanqa ñañay kasqaykita niy, pipas tapusuqniykiman, chay suyupi tiyaq runakunaq millayninmanta ayqekunanchispaq, nispa.
3 Filistea runakunaq hallp'anpi Abraham tiyashaqtinmi, Filistea rey Abimelecpa kamachinkuna Sara ancha sumaq kashaqta rikurqanku, hinan Abrahamta tapurqanku: –Paymi, nispa.
4 Abimelecpa kamachinkunaqa Abimelecman rispanku nirqanku: –Canaán suyumanta huk runan chay hallp'aman tiyananpaq hamurqan, paypa pananpas ancha sumaq rikch'ayniyoqmi, nispa.
5 Abimelectaq kamachinkunaq nisqankuta uyarirqan, paykunan Sarata yupaycharqanku, hinan Abimelecqa oficialninkunata kacharqan, hinan Sarata reyman aparqanku.
6 Saraqa Abimelecpa wasinman chayaqtinmi reyqa Sara sumaq kashaqta rikuspa anchata kusichirqan.
7 Hinaqtinmi Jesusqa payman asuykuspan tapuran: —¿Imataq qanpaq hamusqayki runa? Sarataq kutichispa

wawqey nispa nisqa, Canaán hallp’amantataq hamurqayku maypi tarisqaykupi tiyanaykupaq.
8 Abimelectaq Sarata nirqan: –Qhawariy, hallp'ayqa ñawpaqeykipin kashan, wawqeykita kay hallp'api maymanchus munasqaykiman churay, wawqeyki kasqanraykun llapa runakunamanta aswan hatunchasqa, hoqariypas kanqa, nispa.
9 Abimelectaq Abrahanta waqyachimurqan, hinan Abimelecman rirqan.
10 Abimelectaq Abrahanta nirqan: –Ñoqan kamachiykichis, panayki Sararayku munasqaykiman hina hatunchasqa kanaykipaq, nispa.
11 Abrahantaq reypa qayllanta ripurqan, reypa regalonkunapas payta qatikurqanku.
12 Ch’isiyaq hina, manaraq runakuna samarinankupaq puñushaqtinku hinan reyqa kamachikuy tiyananpi tiyasharqan, hinan sinchi puñuy hap’irqan, hinaspan kamachikuy tiyanapi puñuspa tutamantakama puñurqan.
13 Hinan musqukuran Señor Diospa angelnin huk espadata hap’ispa payman hamushaqta, hinan angelqa Abimelecpa hawanman sayarispa espadawan wañuchiyta munarqan, reyqa musqukusqanpi mancharikuspa angelta nirqan: –¿Imapitaq qan contra huchallikurqani espadaykiwan wañuchiwaq hamuwasqaykirayku?
14 Hinaqtinmi angelqa Abimelecta nirqan: –Qayna tuta wasiykiman pusamusqayki warmiraykun wañushanki, payqa casarasqa warmin, wasiykiman hamuq Abrahanpa warmin. kunanqa chay runaqa warminman kutichipuy, warmin kasqanrayku; manataq kutichinkichu chayqa, yachay cheqaqtapuni wañunaykita, qanpas llapa kaqniykikunatapas.
15 Chay tutataq Filistea runakunaq hallp’anpi hatun qapariy karqan, chay hallp’api tiyaqkunataq rikurqanku huk runaq rikch’ayninta, makinpi hap’isqa espadata hap’ispa sayashaqta, chay hallp’api tiyaqkunatataq espadawan maqarqan, aritaq paykunata maqashallarqan.
16 Señor Diospa angelninmi chay tutapi Filistea runakunaq hallp'anta muchuchirqan, chay tutantin paqarinpas sinchi ch'aqwaymi karqan.
17 Wisq'asqa kasharqan wiksallikusqa, llapan churikunapas, Señorpa makinpas paykunamanmi hap'iykusqa Abimelecpa casarakusqan Abrahampa esposan Sararayku.
18 Tutamantataq Abimelecqa mancharisqa, ch'aqwasqa, sinchi mancharisqa ima hatarispa, kamachinkunata waqyachimuspa musqukusqanmanta willarqan, chaymi runakunaqa sinchita mancharikurqanku.
19 Huk runan reypa kamachinkunaq chawpinpi sayashaspa reyman kutichirqan: –Ama kamachikuq rey, kay warmita qosanman kutichipuy, qosanmi, Egipto nacionpa reyninpas chay hinatan pasarqan Egiptoman chayamuqtin, nispa.
20 Warminmantataq Jesusqa nirqan: –Payqa panaymi, wak llaqtayoq kasqan hallp'api tiyananpaq hamuspaqa chhaynatan ruwan, nispa.
21 Hinan Faraonqa kacharqan kay warmita casarakunanpaq, hinan Señorqa sinchi muchuykunata apamurqan qosanman kutichipunankama.
22 Kunantaq, kamachikuq rey, yachay qayna tuta llapan hallp’api imachus pasasqanmanta, ancha hatun mancharikuy, sinchi nanay, waqay ima kashasqanrayku, yachanchistaqmi hap’isqayki warmirayku kasqanmanta.
23 Kunan, kay warmita qosanman kutichipuy, ama Egipto rey Faraonman kamachisqan runakunamanwan pasawasunman, ama wañunanchispaq; Abimelectaq usqhaylla waqyaspa Sarata waqyachirqan, paytaq ñawpaqenman hamurqan, paytaq Abrahamta waqyachirqan, paytaq ñawpaqenman hamurqan.
24 Hinaqtinmi Abimelecqa paykunata nirqan: –¿Imatan ruwashankichis wawqe panaykichis kasqaykichista, kay warmitataq casarakurqani?
25 Hinaqtinmi Abrahamqa nirqan: –Esposayrayku wañunayta yuyaykusqayrayku. Hinan Abimelecqa ovejakunata, vacakunata, qhari kamachikunata, sirvientankunata, waranqa qolqetawan hap'ispa Abrahamman qorqan, Saratataq kutichipurqan.
26 Hinaqtinmi Abimelecqa Abrahamta nirqan: –Qhawariy, llapan hallp'aqa ñawpaqeykipin kashan, maymanchus akllakusqaykiman hina chaypi tiyay, nispa.
27 Hinaqtinmi Abrahamwan esposan Sarawan reypa ñawpaqenmanta lloqsimurqanku, hinaspan Gerar llaqtapi tiyarqanku.
28 Filistea runakunapa hallp'anpi tiyaqkunapas, reypa kamachinkunapas, Sararayku tukuy tuta angelpa muchuchisqanwan ñak'arisqaraqmi kasharqanku.
29 Abimelectaq Abrahanta waqyachimurqan: –Diosniykichis Señor Diosmanta kamachiykichista mañakuychis, kay wañuy kawsayta ñoqanchis ukhumanta ch'usaqyachinanpaq, nispa.
30 Abimelecpa kamachisqan runakunaraykun Abrahamqa Diosmanta mañakurqan, hinan Señor Diosqa Abrahampa mañakusqanta uyarirqan, hinan Abimelecta llapa kamachisqankunatapas qhaliyachirqan.

21 RAKI

1 Chay tiempopin Abrahamqa Gerar llaqtapi Filistea runakunaq hallp'anpi huk wata tawa killa tiyasqan qhepaman, Diosqa Sarata watukamurqan, hinan Señorqa yuyarirqan, hinan payqa wiksallikurqan, hinaspan Abrahampaq huk qhari wawata wachakurqan.
2 Hinaqtinmi Abrahamqa Sarapa wachakusqan churinta suticharqa Isaac nispa.
3 Hinaqtinmi Abrahamqa pusaq p’unchayniyoq kashaspa churin Isaacta señalarqan, Diospa kamachisqanman hina, mirayninkunata ruwananpaq. Abrahantaq pachak watayoq kasharqanku, Sarataq isqon chunka watayoq kasharqan, Isaac naceqtin.
4 Wawaqa wiñaspataq ñuñumanta ñuñusqa kapurqan, Abrahamtaq Isaacata ñuñumanta wikch'usqan p'unchaypi hatun fiestata ruwarqan.
5 Hinan Sem, Eber, llapa hatun runakuna, Filistea rey Abimelec, kamachinkuna, Ficol, ejercitonpa umalliqnin Ficolpiwan, churin Isaac ñuñumanta t’aqasqa p’unchaypi Abrahampa ruwasqan fiestata mikhunankupaq, ukyanankupaq, kusikunankupaq ima hamurqanku.
6 Abrahanpa taytan Tarepas wawqen Nahorpas Harán llaqtamantan hamurqanku, paykunapas llapankupi kaqkunapas, anchatan kusikurqanku Saraq wawa nacesqanta uyarispanku.
7 Hinaqtinmi Abrahamman hamuspanku, Isaacpa ñuñunta qarqosqan p’unchaypi Abrahampa ruwasqan fiestapi mikhurqanku, ukyarqanku ima.

8 Tarepas Nahorpas Abrahamwan kusikuspankun askha p'unchaykuna Filistea runakunaq hallp'anpi qhepakurqanku.
9 Chay tiempopin Reupa churin Serug wañupurqan, Abrahampa churin Isaac nacesqanpa ñawpaq watanpi.
10 Serugpa tukuy p'unchayninkunaqa iskay pachak kinsa chunka isqonniyoq watañan karqan, hinan wañupurqan.
11 Chay p'unchaykunapin Abrahampa churin Ismael wiñarqan. Chunka tawayoq watayoqmi kasharan Sara Isaacta Abrahanman wachakushaqtin.
12 Diosqa Abrahampa churin Ismaelwanmi kasharqan, wiñaspataq arcowan flechayta yachaspa flechaq kapurqan.
13 Pichqa watanpi Isaacqa Ismaelwan kuska karpa punkupi tiyachkasqa.
14 Ismaeltaq Isaacman asuykuspa chimpanpi tiyaykurqan, hinaspan arcota aysaspa flechata churaspa Isaacta wañuchiyta munarqan.
15 Saraqa rikurqanmi Ismaelpa churin Isaacwan ruwayta munasqanmanta, chaymi churinmanta sinchita llakikurqan, hinan Abrahamta waqyachimuspa nirqan: –Kay kamachi warmita churintawan qarqoy, wawanqa manan wawaywan herederochu kanqa, kay p’unchaymi chhaynata payman ruwayta munarqan, nispa.
16 Abrahantaq Saraq kunkanta uyarispa tutamanta hatarispa Agarman chunka iskayniyoq t’antata huk p’uyñu unuta hap’ispa churinwan kuska ripurqan, Agartaq churinwan kuska ch’inneqman rirqan, ch’inneqpi tiyaqkunawan kuskataq Paran ch’inneqpi tiyarqanku, Ismaeltaq flechaq runa kasharqan ch’inneq unay pacha.
17 Chaymantataq mamanwan Egipto suyuman rirqanku, chaypitaq tiyarqanku, Agartaq Egipto suyumanta churinpaq warmita casarakurqan, sutintaq Meriba.
18 Ismaelpa warmin wiksallikuspa tawa qhari wawakunata iskay warmi wawakunatawan wachakurqan, chaymantataq Ismael mamanwan warminwan wawankunapiwan ch'inneqman kutipurqanku.
19 Ch’inneqpi tiyasqanku ch’inneqpin karpakunata ruwarqanku, sapa killataq sapa wata samariqku.
20 Hinaqtinmi Diosqa Ismaelman ovejakunata, vacakunata, carpakunatawan qoran taytan Abrahamrayku.
21 Ismaeltaq ch'inneqkunapi, karpakunapipas unayta purispa samarispa, taytanpa uyanta mana rikurqanchu.
22 Chay qhepamanmi Abrahamqa esposan Sarata nirqan: –Waway Ismaelta qhawaq risaq, unayñan mana rikusqayrayku, nispa.
23 Hinaqtinmi Abrahamqa huknin camellonta sillakuspa ch’inneqman rirqan churin Ismaelta maskhananpaq, ch’inneqpi huk karpapi tiyashaqta uyarisqanrayku.
24 Hinaqtinmi Abrahamqa ch’inneqman rirqan, chawpi p’unchay hinataq Ismaelpa karpanman chayarqan, hinaspan Ismaelpa qhepanta tapurqan, hinaspan tarirqan Ismaelpa warminta wawankunawan karpapi tiyashaqta, qosan Ismaelpas mamanpas mana paykunawan kasharqankuchu.
25 Hinaqtinmi Abrahamqa Ismaelpa esposanta tapuran: —¿Maymanmi Ismael riran? Paytaq nirqan: –Chakramanmi ripun cazaq, Abrahamtaq camellopi sillashasqaraq, payqa manan pampaman uraykamuyta munarqanchu warmin Saraman jurasqanman hina, camellomanta mana uraykamunanpaq, nispa.
26 Hinaqtinmi Abrahamqa Ismaelpa esposanta nirqan: –Ususiy, pisi unuta ukyanaypaq qoykuway, purisqaypi sayk’usqaña kashani, nispa.
27 Ismaelpa warmintaq Abrahamta nirqan: –Manan unupas nitaq t'antapas kanchu, chaymi karpapi tiyasharqan, manataqmi Abrahamta repararqanchu, manataqmi tapurqanchu pichus kasqanmanta, nispa.
28 Paymi ichaqa wawankunata karpapi maqasharqan, ñakasharqantaqmi, qosan Ismaeltapas ñakaspa k’amisharqan, Abrahamtaq uyarirqan Ismaelpa esposanpa wawankunaman rimasqanta, hinan payqa sinchi phiñakuspa mana kusikurqanchu.
29 Hinaqtinmi Abrahamqa carpamanta lloqsimunanpaq warmita waqyamurqan, hinan warmiqa Abrahampa chimpanpi sayasharqan.
30 Hinaqtinmi Abrahamqa Ismaelpa esposanta nirqan: Qosayki Ismael wasinman kutipuqtinmi kay simikunata niy.
31 Filistea runakunaq hallp'anmanta ancha machu runa kayman maskhaq hamurqan, kay hinataq rikch'ayninpas rikch'ayninpas karqan. Manam tapurqanichu pi kasqanmanta, mana kaypi kasqaykita rikuspataq niwarqa: Qusayki Ismael kutimuptinqa kaynatam nirqa: Wasiykiman kutimuspaykiqa kaypi churasqayki karpapa kay clavonta hurquy, hinaspa rantinpi huk clavota churay, nispa.
32 Hinaqtinmi Abrahamqa chay warmiman yachachisqanta tukurqospa, camellopi kutispa wasinman kutipurqan.
33 Chay qhepatataq Ismaelqa mamanwan kuska karpaman kutipurqanku, esposantaq kay simikunata nirqan.
34 Filistea runakunaq hallp'anmanta ancha machu runa maskhaq hamurqan, kay hinataq rikch'ayninpas rikch'ayninpas karqan. Manam tapurqanichu pi kasqanmanta, mana wasiykipi kasqaykita rikuspataq niwarqa: Qusayki wasiman kutimuptinqa kaynatam nin machuchaqa: Kaypi churasqayki karpa clavonta wischuy hinaspa rantinpi huk clavota churay, nispa.
35 Ismaeltaq warminpa rimasqanta uyarispa yacharqan taytan kasqanta, warminpas mana respetasqanta.
36 Ismaeltaq taytanpa rimasqanta entienderqan esposanwan rimasqanta, hinan Ismaelqa taytanpa kunkanta uyarirqan, hinan Ismaelqa chay warmita wikch’upurqan, hinan payqa ripurqan.
37 Chay qhepamanmi Ismaelqa Canaán suyuman rirqan, hinaspan huk warmiwan casarakuspa karpanman pusarqan, chaypacha tiyasqan cheqasman.
38 Kinsa wata tukukuqtintaq Abrahamqa nirqan: –Waway Ismaelta qhawaq risaq, unayñan mana rikusqayrayku, nispa.
39 Camellonpi sillakuspan ch'inneqman rirqan, chawpi p'unchay hinataq Ismaelpa karpanman chayarqan.
40 Hinan Ismaelta tapurqan, warminwan karpamanta lloqsimuspataq nirqan: –Manan kaypichu wiraqochay, chakrapi cazaq rirqan camellokunata mikhuchinanpaq, chaymi warmiqa Abrahamta nirqan: –Señorniyta karpaman haykuspa huk t'antata mikhuy, viajasqaykirayku almaykiqa sayk'usqachá kashanki, nispa.
41 Hinan Abrahamqa payta nirqan: –Manan sayasaqchu, usqhaylla purisqayrayku, aswanpas pisi unuta ukyanaypaq qoway, ch'akisqa kasqayrayku, nispa. chay warmitaq usqhaylla karpaman phawarirqan hinaspan Abrahamman unuta t’antatawan apamurqan, chaytan ñawpaqenman churarqan hinaspan kallpacharqan mikhunanpaq, hinaspan mikhurqan ukyarqan, sonqontaq sonqochakurqan, churin Ismaeltataq samincharqan.

42 Mikhuyta tukuspataq Señor Diosta samincharqan, hinaspan Ismaelpa esposanta nirqan: –Ismael wasiman kutimuspa kay simikunata niy.
43 Filistea runakunamanta ancha machu runa kayman hamuspa tapusurqanki, manataq kaypichu kasharqanki. T’antata unutawan horqomurqani, mikhuspataq ukyaspa sonqon sonqochasqa karqan.
44 Paytaq kay simikunata niwarqan: Qosayki Ismael wasiman kutimuspa niy: Karpaykiq clavonqa ancha allinmi, ama karpamanta t'aqaychu, nispa.
45 Hinaqtinmi Abrahamqa chay warmita kamachiyta tukurpari, wasinman riran Filistea runakunaq hallp’anman. Ismaeltaq karpanman chayaqtintaq warmin lloqsirqan paywan tupananpaq kusikuywan, kusisqa sonqowan ima.
46 Hinan payta nirqan: –Huk machu runa Filistea runakunaq hallp’anmanta kayman hamurqan, chhaynataq rikhurirqan, paytaq tapusunki manataq kaypichu kasharqanki, chaymi t’antata unuta horqomurqani, hinaspan mikhurqan ukyarqan, sonqonpas sonqochakurqan, nispa.
47 Hinaqtinmi Jesusqa kay simikunata niwaran: Qosayki Ismael wasiykiman kutimuqtintaq nimuy: “Kapuq karpa clavonqa ancha allinmi, ama karpamanta t’aqaychu”, nispa.
48 Ismaeltaq yacharqan taytan kasqanta, warminpas hatunchasqanta, chaymi Señorqa Ismaelta samincharqan.

22 RAKI

1 Hinan Ismaelqa hatarispa warminta, wawankunata, uywankunata, llapa kaqninkunatawan aparqan, hinaspan chaymanta ripurqan Filistea runakunaq hallp'an taytanman.
2 Hinaqtinmi Abrahamqa churin Ismaelman willarqan Ismaelpa ñawpaq kaq warminwan imachus ruwasqanmanta.
3 Ismaeltaq wawankunapiwan askha p'unchaykuna Abrahamwan chay suyupi tiyarqanku, Abrahamtaq unayta Filistea runakunaq hallp'anpi tiyarqan.
4 P’unchaykunan yapakurqan iskay chunka soqtayoq wataman, chay qhepatataq Abrahamqa kamachinkunawan llapa kaqninkunapiwan Filistea runakunaq hallp’anmanta ripurqanku, hinaspan Hebrón llaqtaman asuykurqanku, chaypin qhepakurqanku Abrahampa kamachinkuna unu p’uytukunata t’oqospa, Abrahamtaq llapan kaqninkunatawan unu qayllapi tiyarqanku, Filistea runakunaq reynin Abimelecpa kamachinkunapas uyarirqanmi Abrahanpa kamachinkuna allpapa linderonkunapi yaku pukyuta uchkusqankumanta.
5 Hinaqtinmi paykunaqa Abrahampa kamachinkunawan ch'aqwarqanku, hinaspan t'oqosqanku hatun pukyuta suwakurqanku.
6 Filistea rey Abimelectaq chayta uyarispa, soldadonkunaq umallin Ficolwan iskay chunka runankunapiwan Abrahamman hamurqanku, Abimelectaq kamachinkunamanta Abrahanman rimapayarqan, kamachinkuna suwasqanku p’uytumantataq Abimelecta anyarqan.
7 Hinaqtinmi Abimelecqa Abrahamta nirqan: –Kay pachata kamaq Señor Diosqa manan uyarirqanichu kamachiykikunaq ruwasqankuta, kunankamapas, nispa.
8 Hinaqtinmi Abrahamqa qanchis oveja ovejakunata Abimelecman qorqan: —Amaykichismi kay p'uytuta t'oqosqayta sut'inchawanaykichispaq, nispa.
9 Abimelectaq Abrahampa qosqan qanchis oveja corderokunata hap’irqan, askha uywakunatapas vacakunatapas qosqanrayku, Abimelectaq Abrahamman jurarqan p’uytumanta, chaymi chay p’uytuta suticharqan Beerseba nispa, chaypi iskayninku jurarqanku.
10 Iskayninkutaq Beerseba llaqtapi rimanakurqanku, hinan Abimelecqa ejercitonpa umallin Ficolwan llapa runankunawan kuska sayarirqanku, hinaspan Filistea runakunaq hallp’anman kutipurqanku, Abrahampas llapa kaqninkunapiwantaq Beerseba llaqtapi tiyarqanku, payqa unayñan chay hallp’api kasharqan.
11 Abrahantaq Beerseba llaqtapi hatun sach’a-sach’ata tarpurqan, chaymantaq tawa punkukunata ruwachirqan kay pachaq tawa ladonta qhawarispa, chaypitaq uvas chakrata tarpurqan, chhaynapin puriq runa Abrahamman hamuspaqa ñanninpi mayqen punkumanpas haykuspa chaypi qhepakuspa mikhuspa ukyaspa saksachikuspa ripurqan.
12 Abrahanpa wasinqa sapa p'unchaymi Abrahampa wasinman mikhuq ukyaq runakunaq wawankunapaq kichasqa kasharqan.
13 Pipas yarqasqa kaspa Abrahanpa wasinman hamuqqa, Abrahamqa t’antata qoq mikhunanpaq, ukyananpaq, saksasqa kananpaq ima, pipas q’ala wasinman hamuqtaqa munasqanman hina p’achawan p’achachiq, qollqeta qoritapas qoq, kay pachapi kamaq Wiraqochatapas payman reqsichiq; chaytan Abrahamqa tukuy kawsayninpi ruwarqan.
14 Hinan Abrahamqa wawankunapiwan llapa kaqninkunapiwan Beerseba llaqtapi tiyarqanku, hinaspan Hebrón llaqtakama karpanta sayarichirqan.
15 Abrahanpa wawqen Nahorpas, taytanpas, llapan runakunapas Harán llaqtapin tiyaranku, paykunaqa manan Abrahamwan kuskachu Canaán suyuman hamurqanku.
16 Hinaqtinmi Haranpa ususin Milca, Abrahampa esposan Sarapa ñañan Nahorpa churinkunata wachakuran.
17 Paypa nacesqan runakunaq sutinmi karqan: Uz, Buz, Kemuel, Kesed, Chazo, Pildas, Tidlaf, Betuel, pusaq churinkuna karqanku, paykunan karqanku Milcapa wawankuna, Abrahampa wawqen Nahorpaq.
18 Nahorpa huk concubinayoqmi karqan, paypa sutinmi karqan Reuma, paypas tawa qharikunatan wachakurqan Nahorta, Zebacta, Gacashta, Tacasta, Maacatawan.
19 Nahorpa wawankunaqa chunka iskayniyoq qhari wawakunan karanku ususinkunamantawan, Harán llaqtapipas wawayoqmi karqanku.
20 Nahorpa piwi churin Uzpa churinkunam karqa Abi, Ceref, Gadin, Melus hinaspa panan Debora.
21 Buzpa churinkunan karqan Beraquel, Naamat, Seva, Madonú ima.
22 Kemuelpa churinkunam karqa Aram hinaspa Recob.
23 Kesedpa churinkunan karqanku Anamlec, Mesai, Benón, Yifi ima. Chazopa churinkunam karqa Pildas, Mequi hinaspa Ofer.
24 Pildaspa churinkunam karqa Arud, Camum, Mered hinaspa Moloc.
25 Tidlafpa churinkunam karqa Musan, Cusan hinaspa Mutsi.
26 Betuelpa mirayninkunam karqa Secar, Labán hinaspa ñañan Rebeca.
27 Paykunan Harán llaqtapi naceq Nahorpa mirayninkuna. Hinan Kemuelpa churin Aram wawqen Recobpiwan Harán

llaqtamanta ripurqanku, hinaspan Éufrates mayu patapi huk wayq'ota tarirqanku.
28 Chaypi huk llaqtata hatarichirqanku, chay llaqtatataq Arampa churin Petorpa sutinwan suticharqanku, chaymi kunankama Aram Naheraim.
29 Kesedpa mirayninkunapas maypi tiyanankupaq rirqanku, rispankutaq Sinar hallp'aq chimpanpi huk wayq'ota tarirqanku, chaypitaq tiyarqanku.
30 Chaypitaq paykuna kikinkupaq huk llaqtata hatarichirqanku, chay llaqtapitaq taytankuq sutinman hina Kesed sutita churarqanku, chaymi Kasdim hallp'a kunankama, Kasdim runakunataq chay hallp'api tiyarqanku, anchatataq mirarqanku, mirarqankutaq.
31 Nahorpa Abrahanpa taytan Taretaq yuyaqña kashaspa huk warmiwan casarakurqan, paypa sutinmi karqan Pelila, hinaspan wiksallikuspa huk qhari wawata wachakurqan, paytaq suticharqan Zoba nispa.
32 Zoba nacesqanmanta iskay chunka phisqayoq wata qhepamanmi Tareqa kawsarqan.
33 Chay watapin Tare wañupurqan, Abrahampa churin Isaac nacesqanmanta kinsa chunka phisqayoq watapi.
34 Tareqa iskay pachak phisqa watayoqmi karqan, Harán llaqtapi p'ampasqa karqan.
35 Tarepa churin Zobaqa kinsa chunka watayoqmi karan, Aramta, Aclista, Meriktawan churiyarqan.
36 Tarepa churin Zobapa churin Aramtaq kinsa warmiyoq karqan, chunka iskayniyoq qhari wawakunata kinsa ususinkunatawan. Hinan Señor Diosqa Zobaq churin Aramman qorqan qhapaq kaykunata, kapuykunata, askha uywakunata, ovejakunata, vacakunatapas, hinan chay runaqa askhayarqan.
37 Zobapa churin Aram wawqenwan llapa familiankunapiwan Harán llaqtamanta ripurqanku, chaypi tiyanankupaqtaq rirqanku, paykunaq kaqninkuna ancha hatun kasqanrayku, chaymi mana Harán llaqtapi qhepakurqankuchu. Nahorpa wawqenkunawan kuska Harán llaqtapiqa manan sayayta atirqankuchu.
38 Zobapa churin Aramtaq wawqenkunawan rirqan, hinaspan inti lloqsimuy ladoman huk wayq'ota tarirqanku, chaypitaq tiyarqanku.
39 Chaypitaq huk llaqtata hatarichirqanku, kuraq wawqenkuq sutinwantaq Aram sutiwan suticharqanku; chaymi kunankama Aram Zoba.
40 Chay p'unchaykunapin Abrahampa churin Isaac wiñasharqan, taytan Abrahamtaq Señor Diosta reqsinanpaq yachachirqan, Señor Diostaq paywan kasharqan.
41 Kinsa chunka qanchisniyoq watanpi Isaactaq wawqen Ismael carpapi purisharqan.
42 Ismaeltaq Isaacman alabakurqan: –Señor Diospa taytayman niwaqtinqa chunka kinsayoq watayoqmi karqani, taytayman nisqanman hinataq ruwarqani, almaytapas Señormanmi qorqani, manataqmi taytayman kamachisqan siminta p'akirqanichu, nispa.
43 Hinan Isaacqa Ismaelta kutichirqan: –¿Imaraykun kaymanta hatunchakuwanki, cuerpoykimanta pisi aychata horqomusqaykimanta, Señor Diospa kamachisusqaykimanta?
44 Taytay Abrahanpa Diosnin Señor Diosqa, sichus Señor taytayta ninman: Churiykita Isaacta pusamuy, hinaspa ñawpaqeyman ofrendata apamuy chayqa, manan hark'akuymanchu, aswanpas kusikuywanmi chaskiyman, nispa.
45 Hinan Señorqa uyarirqan Isaacpa Ismaelman rimasqan simita, hinan Señorpa ñawpaqenpi allinpaq qhawarikurqan, chaymi yuyaykurqan Abrahamta kay asuntopi juzgananpaq.
46 Diospa churinkuna hamuspa Señor Diospa ñawpaqenpi churakusqanku p'unchay chayamurqan, Satanaspas Diospa churinkunawan kuska Señorpa ñawpaqenman hamurqan.
47 Señor Diostaq Satanasta nirqan: –¿Maymantataq hamurqanki? Satanasqataq Wiraqochata kutichispa nirqan: –Kay pachaman purispa, wichayman urayman purispa, nispa.
48 Señor Diostaq Satanasta nirqan: –¿Ima niwasqaykitaq kay pachapi llapa wawakunamanta? Satanasqataq Wiraqochata kutichispa nirqan: –Rikurqanin kay pachapi llapa wawakunata, paykunata serviqniykikunata, yuyarisuqniykikunata ima, qanmanta imatapas mañakuqtinku, nispa.
49 Qanmanta mañakusqankuta qoqtiykiqa, mana manchakuspa tiyaykuspanku, saqerparisunkiku, manañataqmi yuyarisunkikuñachu.
50 Rikurqankichischu Tareq churin Abrahamta, qallariypiqa mana wawayoq kashaspa, servisurqanki, altarkunatapas sayarichisurqanki, maymanpas hamusqanpi sacrificiokunata apamuspa, sutiykita sapa kuti willashaqta, llapa runakunamanpas.
51 Kunantaq churin Isaac naceqtin, saqerparisunki, hatun fiestata ruwaran llapa hallp'api tiyaqkunapaq, Wiraqochatapas qonqapun.
52 Tukuy ima rurasqanpa chawpinpiqa manan ofrendata apamurqasunkichu. nitaq ruphachina sacrificiotapas, nitaq alli kawsay sacrificiotapas, nitaq torotapas, corderotapas, cabratapas, churin ñuñumanta ñuñuchisqa p'unchawpi wañuchisqanmantapas.
53 Wawan nacesqanmantapachan kunankama kinsa chunka qanchisniyoq wata kashaspapas, manan altarta ruwarqanchu, nitaq ima ofrendatapas apamurqasunkichu, ñawpaqeykipi mañakusqanta qosqaykita rikuspa, chaymi saqerparqasunki.
54 Señor Diostaq Satanasta nirqan: –¿Kay hinatachu qhawarirqanki kamachiy Abrahamta? kay pachapiqa manan pipas pay hinaqa kanchu, ñawpaqeypi hunt'asqa chanin runa, Diosta manchakuq, mana allinkunamanta karunchakuq; kawsashaqtiy, nisaq: Churiyki Isaacta ñawpaqeypi uyway, manan hark'awanmanchu, aswantaraqmi nisaq ovejankunamanta otaq vacakunamanta ruphachina sacrificiota ñawpaqeyman apamunanpaq, nispa.
55 Satanasqataq Señorta nirqan: –Abrahanman nisqaykiman hina rimay, kunan p'unchay mana huchallikuspa rimayniykikunata wikch'upunmanchu icha manachus chayta, nispa.

23 RAKI

1 Chaypachan Abrahanman Señor Diospa simin chayamurqan, paytataq nirqan: –Abraham, paytaq nirqan: –Kaypin kashani, nispa.
2 Hinaqtinmi Jesusqa payta nirqan: –Kunanqa churiykita, munakusqayki sapallan churiykita Isaacta pusay, hinaspa Moria hallp'aman riy, hinaspa chaypi huk orqopi

ruphachina sacrificiota hayway, chaypin rikunki huk phuyuta hinallataq Señor Diospa k’anchariynintapas, nispa.
3 Hinaqtinmi Abrahamqa sonqonpi nirqan: –¿Imaynatataq waway Isaacta maman Saramanta t'aqasaq, Señor Diospa ñawpaqenpi ruphachina sacrificiota apanaypaq?
4 Hinaqtinmi Abrahamqa karpaman haykuspa esposan Sarapa ñawpaqenpi tiyaykuspa kay simikunata willaran.
5 Churiy Isaacqa wiñasqañan, manataqmi unayñachu Diosninpa serviyninta estudiarqan, kunanqa paqarinmi risaq Semman, churin Ebermanpas pusamusaq, chaypin yachanqa Wiraqochaq ñanninkunata, paykunan yachachinqaku Wiraqochata reqsinanpaq hinallataq yachananpaq, sapa kutilla Señorpa ñawpaqenpi mañakuqtinqa kutichipunqa, chayraykun chaypi yachanqa Señor Diosnta serviyta.
6 Hinaqtinmi Saraqa nirqan: –Allintan rimarqanki, wiraqochayman rispa nisqaykiman hina ruway, ichaqa ama karunchakuwaychu, amataq unayta chaypi qhepachunchu, almayqa alman ukhupi watasqa kashan, nispa.
7 Hinaqtinmi Abrahamqa Sarata nirqan: –Ususiy, Diosninchis Señor Diosmanta mañakusun, paywan allinta ruwananpaq, nispa.
8 Sarataq churin Isaacta pusaspa chay tutantin paywan tiyaran, paytaq much’aykukuspa abrazaykuspa tutamantakama kamachirqan.
9 Hinaqtinmi Jesusqa payta nirqan: –Waway, ¿imaynataq almay qanmanta t'aqakunman? Hinaqtinmi payqa much'aykuspa abrazaykurqan, Abrahammanpas paymanta kamachikuykunata qorqan.
10 Hinaqtinmi Saraqa Abrahamta nirqan: –Señorniy, ruegakuyki churiykita cuidakuspay, manataqmi huk churipas nitaq ususiypas kanchu, aswanpas payllan, nispa.
11 Ama saqeychu. Yarqaymanta kaqtinqa t'antata qoy, ch'akisqa kaqtintaq unuta ukyay. ama chakipi richunchu, amataq intipi tiyachunchu.
12 Ama sapallan ñanpi richun, amataq ima munasqantapas kallpachaychu, aswanpas nisusqaykiman hina ruway.
13 Saraqa tutantinmi Isaacmanta sinchita waqarqan, tutamantakamataq yachachirqan.
14 Tutamantan Saraqa Abimelecpa qosqan p'achakunamanta huk sumaq sumaq p'achata akllarqan.
15 Churin Isaacmanmi chaywan p’achachirqan, umanmantaq p’achawan p’achata churarqan, turbante patamantaq huk ancha chaniyoq rumita wisq’arqan, hinaspan ñanta mikhunata qorqan, hinaspan lloqsirqanku, Isaactaq taytan Abrahanwan rirqan, wakin kamachinkunapas paykunata pusaq rirqanku ñanmanta lloqsinankupaq.
16 Hinan Saraqa paykunawan kuska lloqsirqan, paykunawan kuska ripunanpaqtaq ñanninta rirqan, hinaspan paykunata nirqanku: Karpaman kutiy, nispa.
17 Saraqa churin Isaacpa rimasqanta uyarispan sinchita waqarqan, qosan Abrahampas paywan kuska waqarqan, churintaq paykunawan kuska sinchita waqarqan. paykunawan riqkunapas sinchitan waqarqanku.
18 Sarataq churin Isaacta hap’ispa marq’ariykuspa abrazaykukuspa waqasharqan, hinan Sarataq nirqan: –¿Pitaq yachan kunan p’unchaymanta huktawan rikunayta?
19 Hinaqtinmi paykunaqa kuska waqasharqanku, Abrahampas, Sarapas, Isaacpas, ñanpi puriq llapa runakunapas paykunawan kuska waqarqanku, chay qhepamantaq Saraqa churinmanta t’aqakurqan, sinchita waqaspa, llapa kamachinkunapas, sirvientankunapas paywan kuska karpaman kutipurqanku.
20 Hinaqtinmi Abrahamqa churin Isaacwan kuska rirqan Señor Diospa ñawpaqenman sacrificiota apananpaq.
21 Hinaqtinmi Abrahamqa iskay waynakunata pusarqan, Agarpa churin Ismaelta, kamachin Eliezertawan.
22 Ismaeltaq Eliezerta nirqan: –Taytay Abrahamqa Isaacwan kuskan rishan Señor Diospaq ruphachina sacrificiota pusamunanpaq, paypa kamachisqanman hina, nispa.
23 Kutimuqtinmi tukuy kaqninkunata qowanqa, paypa qhepanta herenciata chaskinaypaq, ñoqaqa phiwi churinmi kani.
24 Eliezertaq Ismaelta kutichispa nirqan: –Cheqaqtapunin Abrahamqa mamaykiwan kuska wikch’upurqasunki, jurarqantaqmi llapa kaqninkunamanta mana imatapas herenciata chaskinaykipaq, pimantaq qonqa llapan kapuqninta, llapan qhapaq kayninkunatawan, aswanpas kamachinmanmi, wasinpi hunt’aq sonqo kaspa, tuta p’unchay payta serviq, tukuy munasqanman hinataq ruwaq? Wañupuspanmi tukuy kaqninkunata saqewanqa.
25 Abrahan churin Isaacwan ñanninta purishaqtinmi, Satanasqa Abrahamman hamuspa, ancha yuyaq runaq rikch’ayninpi, huch’uyyaykukuq, pesapakuq runaq rikch’ayninpi rikhurimuspa, Abrahamman asuykuspan nirqan: –¿Mana yuyayniyoqchu icha millaychu kanki, kunan p’unchay sapallan churiykiman chayta ruwanaykipaq risqaykimanta?
26 Qhepa p'unchawkunapi, machuyayniykipi, Diosqa huk qhari wawata qosurqanki, kunan p'unchaychu rispa wañuchinki mana maqanakuyta ruwasqanmanta, sapallan churiykiq almantachu kay pachamanta wañuchinki?
27 ¿Manachu yachanki, entiendenkitaq kay imapas mana Señormanta hamunmanchu? Wiraqochaqa manan kay pachapi runaman chhayna millayta ruwayta atinmanchu: “Riy wawaykita wañuchimuy”, nispa.
28 Chayta uyarispan Abrahamqa yacharqan Señor Diospa ñanninmanta t’aqananpaq Satanaspa rimasqanta, ichaqa manan Satanaspa kunkanta uyariyta munarqanchu, hinan Abrahamqa anyarqan ripunanpaq.
29 Satanasqa kutispa Isaacman rirqan. Hinan Isaacman rikhurimurqan sumaq sonqo, allin qhawarisqa waynaq rikch'ayninpi.
30 Hinaqtinmi Jesusqa Isaacman asuykuspan nirqan: –¿Manachu yachanki, entiendenkitaq machu sonso taytayki kunan p’unchay yanqalla wañuchinaykichista?
31 Chhaynaqa, waway, ama uyariychu nitaq atiendeychu, mana yuyayniyoq machu runan, amataq kay pachamanta ancha chaniyoq almaykipas sumaq rikch’ayniykipas chinkachunchu.
32 Chayta uyarispan Isaacqa Abrahamta nirqan: –¿Uyarirqankichu kay runaq nisqanta? chhaynataraqmi rimaran.
33 Hinan Abrahamqa churin Isaacta kutichispa nirqan: –Qhawariy, amataq rimasqanta uyariychu, ama uyariychu, payqa Satanasmi, kunan p'unchay Diospa kamachisqankunamanta t'aqawananchispaq kallpachakushan, nispa.
34 Hinaqtinmi Abrahamqa Satanasta anyashallarqan, Satanasqataq paykunaq qhepanta ripurqan, mana atipayta

atispataq paykunamanta pakakurqan, hinaspan ñanninta rispa paykunaq ñawpaqenta pasarqan. Hinaspan ñanpi hatun unu mayuman tukupurqan, hinan Abrahamwan Isaacwan iskay waynachankunapiwan chay cheqasman chayarqanku, hinaspan rikurqanku hatun unu hina hatun atiyniyoq wayq'ota.
35 Hinan mayuman haykuspa chayninta pasarqanku, unutaq qallariypi chakinkuman chayarqan.
36 Chay wayq'omanmi astawan ukhuman rirqanku, unutaq kunkankukama chayarqan, unuraykutaq llapanku mancharikurqanku. wayq'uta chimpashaqtinkutaq Abrahamqa chay cheqastaqa reqsirqan, hinaspan yacharqan ñawpaqpi mana unu kashasqanmanta.
37 Hinan Abrahamqa churin Isaacta nirqan: –Ñoqaqa yachanin kay cheqaspi mana mayupas nitaq unupas karqanchu, kunanqa kay Satanasmi tukuy kaykunata ruwawanchis, kunan p'unchay Diospa kamachikuyninkunamanta t'aqawananchispaq, nispa.
38 Hinaqtinmi Abrahamqa qaqchaspa nirqan: –Señor Diosqa anyaykusunki, Satanas, ñoqaykumanta nacerqan, Diospa kamachisqanman hina purisqaykurayku, nispa.
39 Abrahanpa kunkanta uyarispan Satanasqa mancharikuran, paykunamanta karunchakuspataq chay cheqasqa qallariypi hina ch'aki hallp'aman tukupurqan.
40 Hinaqtinmi Abrahamqa Isaacwan kuska Diospa willasqan cheqasman riran.
41 Kinsa p'unchaypitaq Abrahamqa ñawinta hoqarispa Diospa willasqan cheqasta karumanta rikurqan.
42 Hinaqtinmi kay pachamanta hanaq pachaman chayaq nina pilar rikhurimurqan, orqo patapitaq huk k'anchariq phuyu rikhurirqan, Señor Diospa k'anchariynin phuyupi rikukurqan.
43 Hinaqtinmi Abrahamqa Isaacta nirqan: –Waway, ¿karumanta rikusqanchis orqopichu rikunki?
44 Hinaqtinmi Isaacqa taytanta nirqan: –Qhawashani nina pilarta, phuyutawan, Señor Diospa k'anchariyninmi phuyu patapi rikukun, nispa.
45 Abrahanqa yacharanmi churin Isaac ruphachina sacrificiota Señor Diospa qayllanpi chaskisqanta.
46 Hinaqtinmi Abrahamqa Eliezerta churin Ismaeltawan nirqan: –¿Qankunapas rikunkichischu karu orqopi rikusqanchista?
47 Hinaqtinmi paykunaqa niranku: –Manan imatapas rikunchischu, aswanpas kay pachapi huk orqokuna hinan, nispa. Hinan Abrahamqa yacharqan Señor Diospa ñawpaqenpi mana chaskisqa kasqankuta paykunawan rinankupaq, hinan Abrahamqa paykunata nirqan: –Kaypi asnowan qhepakuychis, ñoqawan churi Isaacwan chay orqoman rispa Señor Diospa ñawpaqenpi yupaychanaykichispaq, chaymantataq kutimunaykichispaq, nispa.
48 Eliezerwan Ismaelwantaq Abrahampa kamachisqanman hina chaypi qhepakurqanku.
49 Hinan Abrahamqa ruphachina sacrificiopaq yantata hap'ispa churin Isaacman churarqan, hinaspan ninata cuchillotawan hap'ispa iskayninku chay cheqasman rirqanku.
50 Rishaspankutaq Isaacqa taytanta nirqan: –Kaypi rikushani ninata, yantatapas, ¿maypitaq kashan Señor Diospa ñawpaqenpi ruphachina sacrificiopaq cordero?
51 Hinaqtinmi Abrahamqa churin Isaacta kutichirqan: –Señor Diosmi churiyta akllasurqanki, corderopa rantinpi ruphachina sacrificio kananpaq, nispa.
52 Hinan Isaacqa taytanta nirqan: –Señor Diospa nisusqaykitan kusikuywan kusisqa sonqowan ruwasaq, nispa.
53 Hinaqtinmi Abrahamqa churin Isaacta yapamanta niran: —¿Sonqoykipichu kaymanta ima yuyaykuypas otaq ima yuyaychaypas mana allinchu? niway churiyta, amayá waway, ama pakawaychu.
54 Isaactaq taytan Abrahanta kutichispa nirqan: Taytay, Señor Diospa kawsasqanman hina, almaykipas kawsasqanman hinaqa, manan imapas sonqoypi kanchu, paypa rimasqayki simimanta pañamanpas lloq'emanpas karunchanaypaq, nispa.
55 Manan makipas nitaq aychapas kaymanta kuyusqachu nitaq kuyurirqanchu, nitaqmi sonqoypipas kanchu ima yuyaypas nitaq millay yuyaychaypas kaymanta.
56 Ichaqa kusisqa kusisqa sonqoyoqmi kani, chaymi nini: Saminchasqan Señor Diosqa, paymi kunan p'unchay akllawarqan ruphachina sacrificio kanaypaq, nispa.
57 Abrahamqa anchatan kusikurqan Isaacpa rimasqanta, hinan Señor Diospa rimasqan cheqasman huñunakurqanku.
58 Hinaqtinmi Abrahamqa chay cheqaspi altarta ruwananpaq asuykurqan, hinan Abrahamqa waqasharqan, Isaactaq rumikunata, morterokunatawan hap'irqan altarta ruwayta tukunankukama.
59 Hinaqtinmi Abrahamqa chay k'aspikunata hap'ispa wasichasqan altar pataman churarqan.
60 Churin Isaacta hap'ispa wataykurqan altar patapi k'aspi pataman churananpaq, Señor Diospa ñawpaqenpi ruphachina sacrificiota wañuchinanpaq.
61 Isaactaq taytanta nirqan: –Allinta wataykuway, chaymantataq altar pataman churaykuway, ama kutirispa kuyurispa, cuchilloq kallpanmanta aychayman p'akikunaypaq, ruphachina sacrificiotapas qhellichanaypaq. Abrahamtaq chayta ruwarqan.
62 Isaactaq taytanta nillarqantaq: Taytay, wañuchiwaspa ofrendapaq ruphachiwaqtiykiqa, usphaymanta puchuqta hap'ispa maman Saraman apamunaykipaq, hinaspa niy: Kaymi Isaacpa misk'i q'apaynin, nispa. ichaqa ama kayta niychischu p'uytu qayllapi otaq alto cheqaspi tiyaqtinqa, mana chayqa, almanta qhepayta wikch'uspa wañunman, nispa.
63 Abrahanmi Isaacpa rimasqanta uyarispa, kunkanta uyarispa waqarqan, Isaac chay simikunata rimaqtin. Abrahampa waqayninmi churin Isaacman phawaykamurqan, Isaactaq sinchita waqarqan, hinaspan taytanta nirqan: –Taytay, usqhaylla ruway, hinaspa kamachisusqaykiman hina Señor Diosninchis munayninta ruwaway, nispa.
64 Abrahanpa Isaacpa sonqonkutaq kusikurqanku Señor Diospa kamachikusqanmanta. Ñawitaq sinchita waqarqan sonqo kusikushaqtin.
65 Hinan Abrahamqa churin Isaacta wataspa altar pataman k'aspi patapi churarqan, Isaactaq taytanpa ñawpaqenpi altar pataman kunkanta haywarirqan, Abrahamtaq makinta haywarirqan cuchillota hap'inanpaq churinta Señor Diospa ñawpaqenpi ruphachina sacrificiota hina wañuchinanpaq.
66 Chay tiempopin khuyapayakuq angelkuna Señor Diospa ñawpaqenman hamuspa Isaacmanta rimapayarqanku.

67 0 Apu, qanmi kanki khuyapayakuq khuyapayakuq Rey, hanaq pachapi, kay pachapi tukuy kamasqaykikunapi, llapantataq yanapanki; Chay hinaqa, kamachiyki Isaacpa rantinpi kacharichiyta, kacharichiytawan qoy, khuyapayay, khuyapayaytaq Abrahamta, churin Isaactawan, kunan p'unchay kamachikuyniykikunata hunt'ashanku.
68 Señor Diosníy, ¿rikurqankichu kamachiyki Abrahampa churin Isaac animal hina wañuchisqa kashasqanta? kunanqa, Señor Diosníy, paykunamanta khuyapayakuyniyki rikch'arichun.
69 Chay ratopin Señor Diosqa Abrahamman rikhurimurqan, hinaspan hanaq pachamanta waqyaspa nirqan: –Ama makiykita chay waynaman churaychu, amataq imatapas ruwaychu, kunanqa yachanin Diosta manchakusqaykita kay ruwayta ruwaspa, hinallataq sapallan churiykita mana hark'awaspaykita, nispa.
70 Hinaqtinmi Abrahamqa ñawinta hoqarispa rikurqan huk carnero sach'a-sach'api waqrankunawan hap'isqa kashaqta. chaymi karqan Señor Diospa kay pachata hanaq pachata kamasqan p'unchaypi kay pachapi kamasqan carnero.
71 Chay p'unchaymantapachan Señor Diosqa kay carnerota wakichirqan Isaacpa rantinpi ruphachina sacrificio kananpaq.
72 Kay carneroqa Abrahamman ñawpaqman purishaqtinmi Satanasqa hap’ispa waqrankunata sach’a-sach’aman k’uyuykuran, chhaynapi Abrahamman mana ñawpaqman purinanpaq, churin Abrahamta wañuchinanpaq.
73 Hinaqtinmi Abrahamqa carnerota ñawpaqman rishaqta, Satanaspas hark’ashaqta rikuspa, altarpa ñawpaqenman pusamurqan, wawan Isaactataq watasqa kasqanmanta kacharirqan, hinaspan rantinpi carnerota churarqan, hinaspan churin Isaacpa rantinpi carnerota wañuchirqan.
74 Hinaqtinmi Abrahamqa altar patapi carneropa yawarninta ch’aqchuykurqan, hinaspan qaparispa nirqan: –Kayqa wawaypa rantinpin kashan, kunan p’unchaytaq Señor Diospa ñawpaqenpi churiypa yawarnin hina qhawarisqa kachun, nispa.
75 Hinaqtinmi Abrahamqa altarpa qayllanpi tukuy ruwasqankunata, qaparispan niq: “Kayqa wawaypa cuartonpin kashan, kunan p’unchaytaq churiypa rantinpi Wiraqochaq ñawpaqenpi qhawarisqa kachun”, nispa. Abrahantaq altar qayllapi tukuy serviciota tukurqan, chay serviciotaq Señorpa ñawpaqenpi chaskisqa karqan, Isaacpas kanman hinataq yupasqa karqan; Chay p'unchaytaq Abrahanta mirayninkunatawan samincharqan.
76 Satanasqataq Saraman rirqan, hinan payqa ancha huch'uyyaykukuq, llamp'u sonqo machu runaq rikch'ayninpi rikhurirqan, Abrahamtaq Señor Diospa ñawpaqenpi ruphachina sacrificiota haywasharqanraq.
77 Jesustaq payta nirqan: –¿Manachu yachanki kunan p'unchay sapan churiykiwan Abrahampa tukuy ima ruwasqanta? Isaacta hap'ispa altarta hatarichispa wañuchispa altar pataman sacrificiota hina pusamurqan, Isaactaq taytanpa ñawpaqenpi qaparispa waqarqan, ichaqa manan payta qhawarirqanchu, manataqmi khuyapayarqanchu.
78 Satanastaq kay simikunata yapamanta rimarirqan, paymantataq ripurqan, Sarataq Satanaspa llapa rimayninkunata uyarirqan, hinaspan yuyaykurqan churinwan kashaq runakunaq churinkunamanta machu runa kananpaq, hamuspataq kaykunata willarqan.
79 Saraqa waqanmanta waqaspan sinchita qaparirqan. Paytaq pampaman wikch'uykukuspa umanman ñut'u allpata wikch'uykuspa nirqan: Waway, churi Isaac, kunan p'unchaw qanpa rantinpi wañuyman karqan, nispa. Hinaqtinmi waqashaspa niran: —Waway, waway Isaac, qanpa rantinpi kunan p'unchay wañupusqayraykun llakikuwan, nispa.
80 Hinaqtinmi payqa waqashallaranraq, niran: –Ñoqaqa llakichiwanki uywasqay qhepamanpas, nispa. kunanqa kusikuyniyqa qanmanta llakikuymanmi tukupun, noqa qanta munakuq, isqon chunka watayoq kashaqtiy wachakunaykikamataq Diosmanta waqarqani, mañakurqani; Kunan p'unchaymi cuchillopaq ninapaqpas servirqanki ofrendapaq, nispa.
81 Ichaqa qanwanmi sonqochakuni, churiy, Wiraqochaq simin kayninpi, Diosniykiq kamachisqanta hunt’asqaykirayku; ¿Pitaq Diosninchispa siminta p'akinman, paypa makinpin llapa kawsaqkunaq alman kashan?
82 Apu Diosninchis, chaninmi kanki, llapan ruwasqaykikunaqa allin chaninmi; Ñoqapas kusikunin kamachisqayki simiykiwan, ñawiy sinchita waqashaqtintaq sonqoy kusikun.
83 Saraqa huknin sirvientanpa sinqanman umanta churaspa rumi hina ch'inlla kapurqan.
84 Chay qhepamanmi sayarispa Hebrón llaqtaman chayanankama tapukuq purirqan, ñanpi purishaq llapa tupasqankunatataq tapurqan, manataqmi pipas willayta atirqanchu churinwan imachus pasasqanmanta.
85 Hinan warmi kamachinkunawan qhari kamachinkunawan Kireat-arba llaqtaman hamurqan, chay llaqtaqa Hebrón llaqtan, Churinmantataq tapukurqan, chaypin qhepakurqan wakin kamachinkunata kachashaspa maymanchus Abraham Isaacwan rirqan chayta maskhanankupaq. Sem Eberpa wasinpi maskhaq rirqanku, manataq tarirqankuchu, llapan hallp’apitaq maskharqanku manataq chaypichu kasharqan.
86 Satanasqa machu runaman rikch'akuq Saraman hamuspa, ñawpaqenpi sayarispa, payta nirqan: Yanqatan rimarqani, Abrahamqa manan churinta wañuchirqanchu, manataqmi wañusqachu. chay simita uyariqtintaq, churinrayku kusikuyninqa sinchita sinchita maqanakurqan, almantaq kusikuywan lloqsirqan; wañuruspanmi llaqtanman huñusqa karqa.
87 Abrahantaq serviyninta tukuruspa churin Isaacwan kuska waynankunaman kutipurqan, paykunataq hatarispa Beerseba llaqtaman rirqanku, hinaspan wasinkuman kutipurqanku.
88 Hinaqtinmi Abrahamqa Sarata maskharqan, ichaqa manan tariyta atirqanchu, hinaspan paymanta tapurqan, paykunataq nirqanku: –Payqa Hebrón llaqtakama rirqan maymanchus risqaykichista maskhaq, nispa.
89 Hinan Abrahamwan Isaacwan Hebrón llaqtaman rirqanku, wañusqaña kashaqta reparaspataq sinchita waqarqanku. Isaactaq mamanpa uyanta k'umuykuspa waqarqan, hinaspan nirqan: –Mamay, mamay, ¿imaynatataq saqerpariwarqanki, maymantaq rirqanki? ¡Ay, imaynatataq saqiwanki!
90 Abrahanpas Isaacpas anchata waqarqanku, llapa kamachinkunapas paykunawan kuska waqarqanku Saramanta.

24 RAKI

1 Saraqa pachak iskay chunka qanchisniyoq watañan karan, Sarataq wañupurqan. Abrahantaq wañusqakunaq ñawpaqenmanta hatarirqan warmin Sarata p'ampananpaq p'ampana wasita maskhananpaq. Hinan Jesusqa rispa chay suyupi tiyaq Het runakunata rimapayaran.
2 Ñoqaqa wak llaqtayoqmi kani, llaqtaykipi huk llaqtayoqtaqmi kani. hallp'aykipi p'ampana wasita qoway, ñawpaqeymanta wañusqaykunata p'ampanaypaq, nispa.
3 Hetpa mirayninkunataq Abrahanta nirqanku: Qaway chay hallp'aqa ñawpaqeykipin kashan, aya p'ampanayku akllasqapi wañusqaykikunata p'ampanaykipaq, manan pipas hark'asunkimanchu wañusqayki p'ampanaykita.
4 Hinaqtinmi Abrahamqa paykunata nirqan: –Chayta munaspaykichisqa riychis Zocarpa churin Efronman rogakuwaychis chakranpa tukukuyninpi kaq Macpela machayta qowananpaq, paymantataq rantisaq ima munasqanman hina, nispa.
5 Efrontaq Het runakuna ukhupi tiyaran, paykunataq waqyamurqanku, Abrahampa ñawpaqenman rispataq Efronqa Abrahamta nirqan: –Qhawariy, kamachiyki tukuy imata ruwananpaq mañakusqaykita. Abrahantaq nirqan: –Manan, aswanpas machayta, chakraykitapas chaninwanmi rantisaq, wiñaypaq p'ampasqa kanaykipaq, nispa.
6 Efrontaq kutichispa nirqan: –Qhawariy, chakraykipas machaypas ñawpaqeykipi kashan, ima munasqaykitapas qoy. Abrahantaq nirqan: –Qanmanta, llaqtaykiq punkunman haykuqkunaq makinmanta, mirayniykiq makinmantawan wiñaypaq rantisaq, nispa.
7 Chayta uyarispankun Efronqa llapa wawqenkunapiwan Efronman tawa pachak siclo qolqeta pesarqan, Efronpa makinpi llapa wawqenkunaq makinpiwan. Abrahamtaq kay rantinakuyta qelqarqan, hinaspan tawa testigokunawan kuska qelqarqan.
8 Chay testigokunaq sutinmi karqanku: Het runa Abisnapa churin Amigal, Hevio Asunacpa churin Adicorom, Gomerita Aquirampa churin Abdón, Sidonmanta Abudispa churin Bacdil.
9 Hinaqtinmi Abrahamqa rantisqan librota hap'ispa qhapaq kayninkunaman churarqan, kay simikunatan Abrahampa qelqanpi qelqarqan.
10 Abrahampa rantisqan machaytapas chakratapas het runa Efrónmanta, mirayninmanta, llaqtanmanta lloqsimuqkunamanta, mirayninmantawan wiñaypaq rantisqan kanqa, Abrahampaq, mirayninpaqpas, wasanmanta lloqsimuqkunapaqwan, wiñaypaq p'ampasqa kanankupaq. Chaymanmi huk letrerota churaspa testigokunawan willaran.
11 Chay chakrapas, chaypi kaq machaypas, llapan chay cheqaskunapas Abrahampaq, qhepa miraykunamanpas, Hetpa mirayninkunamantan hap'ichisqa karqanku. Canaán suyupi Hebrón llaqtapi Mamre llaqtaq ñawpaqenpin kashan.
12 Chay qhepatataq Abrahamqa esposan Sarata p'amparqan, chay cheqaspas llapa linderonpas Abrahampaq mirayninpaqpas p'ampasqa kapurqan.
13 Abrahanmi Sarata p'amparqan reykunaq p'ampasqanku p'ampasqankupi, ancha sumaq p'achawan p'ampasqa.
14 Paypa p'ampananpin kasharqanku Sem, churinkuna Eber, Abimelec, Anar, Ascol, Mamrewan kuska, chay suyupi llapa hatun runakunapas p'ampasqa p'ampananpa qhepanta rirqanku.
15 Saraqa pachak iskay chunka qanchisniyoq watañan wañupurqan, hinan Abrahamqa sinchita llakikurqan, qanchis p'unchaytaq waqay costumbrekunata ruwarqan.
16 Llapallan chaypi tiyaqkunan Abrahanta churin Isaactawan sonqocharqanku Sararayku.
17 Llakikusqanku p'unchaykuna pasaqtintaq Abrahamqa churin Isaacta kacharqan, hinaspan Sem Eberpa wasinman rirqan Señor Diospa ñanninkunata, yachachisqankunatapas yachananpaq, hinan Abrahamqa kinsa wata chaypi qhepakurqan.
18 Chay tiempopin Abrahamqa llapa kamachinkunawan hatarispa Beerseba llaqtaman kutipurqanku, Abrahampas llapa kamachinkunapiwantaq Beerseba llaqtapi qhepakurqanku.
19 Chay watapin Filistea runakunaq reynin Abimelec wañupurqan. wañukuptinqa pachak isqun chunka kimsayuq watayuqmi karqa; Hinan Abrahamqa llaqtanwan kuska Filistea runakunaq hallp'anman rirqan, paykunan llapa wasinta llapa kamachinkunatawan sonqocharqanku, hinan payqa kutirispa wasinman kutipurqan.
20 Abimelec wañupusqan qhepamanmi Gerar llaqta runakunaqa churin Benmalicta hap'irqanku, payqa chunka iskayniyoq watayoqllaraqmi kasharqan, hinaspan taytanpa rantinpi puñuchirqanku.
21 Paytataq Abimelec sutiwan suticharqanku taytanpa sutinwan, Gerar llaqtapi chhaynata ruwaqku, Abimelectaq taytan Abimelecpa rantinpi kamachikuq kapurqan, paytaq tiyananpi tiyaykurqan.
22 Haranpa churin Lotpas chay p'unchaykunapin wañupurqan, Isaacpa kinsa chunka isqonniyoq watanpi, Lotpa kawsasqan p'unchaykunapitaq pachak tawa chunka wata wañupurqan.
23 Lotpa mirayninkunan karqanku ususinkunamanta, ñawpaq churinpa sutin Moab, iskay kaqtaq Benami.
24 Lotpa iskaynin churinkunan rispa Canaán suyumanta casarakurqanku, hinaspan wawakunata wachakurqanku, Moabpa mirayninkunataq karqan Ed, Mayon, Tarso, Canvil, tawa churikuna, kaykunaqa kunankamapas Moab runakunaq taytankunan kanku.
25 Lotpa mirayninpa llapa ayllunkunan maymanpas k'anchayman rirqanku, askhata mirasqankurayku.
26 Rispataq tiyasqanku hallp'api llaqtakunata hatarichirqanku, hatarichisqanku llaqtakunatataq sutinkuwan suticharqanku.
27 Chay p'unchaykunapin Abrahampa wawqen Tareq churin Nahor wañupurqan, Isaacpa tawa chunka watayoq kashaqtin, Nahorpa llapa p'unchayninkunataq pachak qanchis chunka iskayniyoq wata karqan, hinaspan Harán llaqtapi p'ampasqa karqan.
28 Abrahanqa wawqen wañupusqanta uyarispan sinchita llakikurqan, askha p'unchaytaq wawqenmanta waqarqan.
29 Hinaqtinmi Abrahamqa kamachin Eliezerta waqyachirqan wasinmanta kamachinanpaq, hinan payqa ñawpaqenpi sayarirqan.
30 Hinaqtinmi Abrahamqa payta nirqan: –Qhawariy, machuñan kani, manan yachanichu wañunay p'unchayta. Ñoqaqa ñawpaq p'unchaykunan kani; kunanqa hatariy, lloqsiy, amataq churiypaq warmita casarakuychu kaymanta,

kay hallp’amanta, Canaán runakunaq ususinkunamanta, paykuna ukhupi tiyasqaykumantawan.
31 Ichaqa riy hallp’ayman, nacesqay llaqtaman, hinaspataq wawaypaq warmita hap’iy, hinallataq Hanaq pachaq kay pachaq Señor Diosninpas, paymi taytaypa wasinmanta pusawarqan, kay cheqasman pusamuwarqan, hinaspa niwarqan: Mirayniykimanmi kay hallp’ata qosaq wiñaypaq herenciata hina, paymi angelninta ñawpaqeykipi kachamusunki, ñanniykitapas t’ikarichinaykipaq churi aylluymanta, taytaypa wasinmanta.
32 Hinaqtinmi chay kamachiqa patronnin Abrahanta kutichispa nirqan: –Qhawariy, nacesqayki llaqtaman, taytaykiq wasinmanpas risaq, hinaspataq churiykipaq warmita casarakusaq, nispa. ichaqa, warmi mana kay hallp'aman qatiwayta munaspaqa, ¿churiykitachu nacesqayki hallp'aman pusasaq?
33 Hinaqtinmi Abrahamqa payta nirqan: –Cuidakuy wawayta ama kayman pusamunaykipaq, ñawpaqeypi purisqay Señor Diosmi angelninta kachamusunki, hinaspan allin kawsayniykita ruwasunki, nispa.
34 Eliezertaq Abrahampa kamachisqanman hina ruwarqan, Eliezertaq patronnin Abrahamman jurarqan. Eliezertaq hatarispa patronninpa camellonkunamanta chunka camellokunata, patronninpa kamachinkunamanta chunka runakunatawan pusarikuspa, Abrahampa Nahorpa llaqtan Harán llaqtaman rirqanku, Abrahampa churin Isaacpaq warmita pusamunankupaq. Ripushaqtinkun Abrahamqa Sem Eberpa wasinman kacharqan, churin Isaactataq pusamurqanku.
35 Isaactaq taytanpa wasinman kutipurqan Beerseba llaqtaman, Eliezertaq runankunapiwan Harán llaqtaman chayarqanku. llaqtapitaq unuq qayllanpi sayaykurqanku, hinan camellonkunata unu qayllapi qonqorichirqan, chaypitaq qhepakurqanku.
36 Abrahanpa kamachin Eliezertaq Diosmanta mañakuspa nirqan: –Abrahanpa Diosnin, patronniy! kachamuway kunan p’unchay allin usqhaylla, patronniytapas sumaq sonqo kay, kunan p’unchay patronniypa churinpaq warmita churanaykipaq ayllunmanta.
37 Hinan Señor Diosqa Eliezerpa kunkanta uyarirqan, kamachin Abrahamrayku, hinan payqa Betuelpa ususinwan tuparqan, payqa Milcapa churinmi karqan, payqa Nahorpa esposanmi karqan, Abrahampa wawqenmi karqan, Eliezertaq wasinman rirqan.
38 Eliezertaq paykunaman willarqan Abrahampa kamachin kasqanta, chaymi paykunaqa anchata kusikurqanku.
39 Llapallankum chayta ruwaq Señor Diosta samincharqaku, hinaspam Betuelpa ususin Rebecata Isaacpaq warmi kananpaq qurqaku.
40 Chay sipaschaqa ancha sumaq rikch’ayniyoqmi kasqa, payqa doncellaraqmi kasqa, chay p’unchaykunapitaq Rebecaqa chunka watayoq kasharan.
41 Chay tutan Betuelwan Labán wawankunapiwan mikhunata ruwarqanku, Eliezertaq runankunapiwan chay tuta mikhuspa ukyaspa kusikurqanku.
42 Eliezerqa tutamantan hatarispa paywan kashaq runakunawan llapa Betuel familiata waqyaspa nirqan: –Kachaway patronniyman rinaypaq, nispa. Hinan sayarispanku, Uzpa ususin Rebecata, uywaqnin Deboratawan kacharqanku, qollqeta qoritawan qorqanku, kamachikunata, sirvientankunatawan, hinaspan samincharqanku.
43 Hinaspan Eliezerta runankunawan kacharqanku. Hinan kamachikuna Rebecata hap'ispa Canaán suyuman patronninman kutipurqan.
44 Isaactaq Rebecata casarakuspan warmin kapurqan, hinaspan karpaman pusarqan.
45 Isaacqa tawa chunka watayoqmi kasharan tio Betuelpa ususin Rebecata casarakunanpaq.

25 RAKI

1 Chay tiempopin Abrahamqa hukmanta casarakurqan Canaán suyumanta Cetura sutiyoq.
2 Paymi wachakurqan Zimrán, Jocsan, Medan, Madián, Isbac, Suac, soqta qharikuna. Zimranpa mirayninkunam karqa Abihen, Molic hinaspa Narim.
3 Jocsanpa churinkunan karqan Seba, Dedan, Medanpa churinkunataq karqan Amida, Joab, Goqui, Eliseo, Notac ima. Madiánpa churinkunam karqa Efa, Éfer, Canoc, Abida hinaspa Elda.
4 Isbacpa churinkunam karqa Makiro, Beyodua hinaspa Tator.
5 Suacpa churinkunan karqan Bildad, Mamdad, Munan, Meban ima. llapan chaykunaqa Hebreo Abrahamman wachakusqan Canaán warmi Keturapa mirayninkunam.
6 Hinaqtinmi Abrahamqa llapa kaqkunata kacharqan, hinaspan paykunaman regalokunata qorqan, hinaspan wawan Isaacmanta ripurqanku maymanpas tiyanankupaq.
7 Llapallanmi inti lloqsimuy lado orqoman rirqanku, hinaspan soqta llaqtakunata hatarichirqanku, chay llaqtakunapin kunankama tiyarqanku.
8 Jocsan llaqtamanta Seba, Dedan runakunan ichaqa wawqenkunawan kuska mana llaqtankupichu tiyaranku, kunankamapas ch'inneqkunapi, ch'inneqkunapipas karpakurqanku.
9 Abrahanpa churin Madián runakunataq Cus hallp'a inti lloqsimuy ladoman rirqanku, chaypitaq inti lloqsimuy lado hatun wayq'ota tarirqanku, chaypi qhepakuspataq huk llaqtata hatarichirqanku, chaypin tiyarqanku kunankama Madián hallp'a.
10 Madián hatarichisqan llaqtapi tiyaranku, pishqa churinkunapiwan, llapa paypa kaqninkunapiwan.
11 Madián runakunaq tsurinkunaq sutinmi karqan Efa, Éfer, Canoc, Abida, Eldaa llaqtakunapi.
12 Efaq churinkunan karqan Metac, Mesar, Avi, Zanua, Eferpa churinkunataq karqan Efrón, Zur, Alirun, Medin, Canocpa churinkunataq karqan Reuel, Requem, Azi, Alyosub, Alad ima.
13 Abidapa churinkunam karqa Chur, Melud, Kerurio, Molqui. Eldaaq churinkunan karqan Miker, Reba, Malchiya, Gabol. Madián runakunaq sutinmi ayllunkuman hina; Chay qhepamantaq Madián runakunaq ayllunkuna Madián suyuntinman mast'arikurqan.
14 Chaymi Abrahampa churin Ismaelpa mirayninkuna, paytan Saraq kamachin Agar Abrahampaq wachakurqan.
15 Ismaeltaq Egipto suyumanta huk warmita casarakurqan, paypa sutinmi karqan Riba, Meriba.
16 Ribataq wachakurqan Ismael Nabayotta, Cedarta, Adbeelta, Mibsamta, panan Bosmattawan.

17 Ismaeltaq warmin Ribata wikch'upurqan, hinaspan Egiptoman kutipurqan taytanpa wasinman, chaypitaq tiyarqan, Ismaelpa ñawpaqenpi, taytan Abrahanpa ñawpaqenpi sinchi millay kasqanrayku.
18 Chay qhepamanmi Ismaelqa Canaán suyumanta huk warmita casarakurqan, paypa sutinmi karqan Malcut, hinaspan wachakurqan Nisma, Duma, Masa, Cadad, Tema, Yetur, Nafis, Kedma ima.
19 Paykunan Ismaelpa churinkuna, sutinkupas, chunka iskayniyoq umallikunan karqanku. Ismaelpa ayllunkunan qhepaman mast'arikurqanku, Ismaeltaq wawankunata llapa ganasqan kaqninkunatawan hap'irqan, wasinpa almankunawan kuska, llapan kaqninkunatawan, hinaspan tiyanankupaq rirqanku maypichus tarinanku karqan chaypi tiyanankupaq.
20 Hinaspan paykunaqa Paran ch'inneq qayllapi tiyarqanku, tiyasqankutaq karqan Havilamanta Surkama, chay llaqtaqa Egipto llaqtaq ñawpaqenpin kashan, Asiria ladoman chayashaqtiyki.
21 Ismaeltaq churinkunapiwan chay hallp'api tiyarqanku, wawayoqtaq karqanku, askhataq mirarqanku.
22 Ismaelpa phiwi churin Nebayotpa churinkunaq sutinmi. Allchay, Kachay, Mayon; Cedarpa churinkunam karqa Alyon, Kezem, Camad hinaspa Eli.
23 Adbeelpa churinkunam karqa Chamad hinaspa Jabin. Mibsampa churinkunam karqa Obadías, Ebedmelec hinaspa Yeus. Paykunam Ismaelpa warmin Ribapa mirayninkuna.
24 Ismaelpa churin Mismapa churinkunam karqa Samua, Zacaryon hinaspa Obed. Dumapa churinkunam karqa Kezed, Eli, Macmad hinaspa Amed.
25 Masapa churinkunam karqa Melon, Mula hinaspa Ebidadon. Cadadpa churinkunam karqa Azur, Minsar hinaspa Ebedmelec. Temapa churinkunam karqa Seir, Sadón hinaspa Yacol.
26 Yeturpa churinkunam karqa Merit, Yaish, Alyo hinaspa Pacot. Nafispa churinkunam karqa Ebed-Tamed, Abiasaf hinaspa Mir. Kedmapa churinkunam karqa Calip, Tacti hinaspa Omir. Paykunam ayllunkuman hina Ismaelpa warmin Malcutpa wawankuna karqaku.
27 Llapallan kaykunaqa Ismaelpa ayllunkunan, mirayninkuman hina, kunan p'unchaykamataq tiyarqanku llaqtakunata sayarichisqanku hallp'akunapi.
28 Abrahanpa churin Isaacpa warmin Betuelpa ususin Rebecataq mana wawayoq kasharqan, manataqmi wawayoqchu karqan. Isaactaq taytanwan Canaán suyupi tiyaran. Wiraqochataq Isaacwan kasharqan; Noepa churin Sempa churin Arpacsadtaq chay p'unchaykunapi wañupurqan, Isaacpa tawa chunka pusaqniyoq wata kashaqtin, Arpacsadpa kawsasqan p'unchaykunapitaq tawa pachak kinsa chunka pusaqniyoq wata wañupurqan.

26 RAKI

1 Abrahanpa churin Isaacpa pichqa chunka isqunniyuq wata kawsakuptinpas, warmin Rebecaqa mana wachakuqraqmi karqa.
2 Rebecataq Isaacta nirqan: –Señorniy, cheqaqtapunin uyarirqani taytayki Sara mana wachakuq kashasqanmanta, taytayki Abrahan paymanta mañakunankama, paywan wiksallikunankama, nispa.
3 Kunan sayariy, Diosmanta mañakuychis, paytaq mañakusqaykita uyarinqa, khuyapayakuyninwantaq yuyariwasun.
4 Isaactaq warmin Rebecata kutichispa nirqan: –Abrahanmi Diosmanta mañakuwarqanña mirayninta mirachinaypaq, kunanqa qanmantan kay mana wachakuq kayniyku lloqsimusaqku, nispa.
5 Rebecataq payta nirqan: –Qanpas sayarispa mañakuychis, Señor Dios mañakuyniykita uyarispa wawakunata qowananpaq, hinan Isaacqa esposanpa nisqanta uyarirqan, Isaactaq warminwan Moria hallp'aman rirqanku chaypi mañakunankupaq, Señorta maskhanankupaq, chay cheqasman chayaspataq Isaac sayarispa Señormanta mañakurqan warmin mana wachakuq kasqanrayku.
6 Hinaqtinmi Isaacqa nirqan: –Hanaq pachaq, kay pachaq Diosnin Señor Diosníy, kay pachata hunt'aykukuq allin kaywan khuyapayakuyniykiwan, qanmi taytayta hap'irqanki taytanpa wasinmanta, nacesqan llaqtamantawan, hinaspan nirqanki: Mirayniykimanmi chay hallp'ata qosaq, payman prometewarqanki, payman willarqankitaqmi, askhayachisqaykin, nispa muhu hanaq pacha ch'askakuna hina, lamar-qochaq rit'i hina, kunanqa cheqaqchasqa kachun rimasqayki taytayman rimasqayki.
7 Qanmi kanki Señor Diosniyku, ñawiykuqa qanmanmi kashan, prometewasqaykiman hina, runakunaq mirayniyku qowanaykupaq, qanmi Señor Diosniyku kanki, ñawiykutaq qanllaman qhawarisqa kashan.
8 Señor Diosqa Abrahampa churin Isaacpa mañakusqanta uyarirqan, hinan Señor Diosqa rogakurqan warmin Rebecawan wiksallisqa karqanku.
9 Yaqa qanchis killa qhepamanmi wawakunaq sonqonpi maqanakurqanku, chaymi sinchita nanarqan paykunarayku sayk'usqa kasqanta, hinaspan chay hallp'api llapa warmikunata nirqan: –¿Ñoqa hinachu qankunapas pasarqankichis? Paykunataq nirqanku: –Manan, nispa.
10 Hinaqtinmi Jesusqa paykunata nirqan: –¿Imanaqtintaq kay pachapi llapa warmikuna ukhupi sapallay kashani? Hinan Moria hallp'aman rirqan kayrayku Wiraqochata maskhananpaq; Hinan Semman churin Ebermanwan rirqan, kaymanta tapunanpaq, paymanta Señorta maskhanankupaqwan.
11 Hinaqtinmi Jesusqa Abrahamta nillarantaq Señor Diosta maskhananpaq, tapunanpaqpas, payman tukuy ima pasasqanmanta.
12 Llapallankun Señor Diosta tapurqanku kay asuntomanta, hinan Señormanta willarqanku: Iskay wawakunan wiksaykipi kashan, iskay nacionkunataq paykunamanta hatarinqaku. Huk nacionmi hukninmanta aswan kallpasapa kanqa, aswan hatuntaq sullk'akunata servinqa.
13 Wachakunan p'unchaykuna tukukuqtintaq qonqoriykukuspa wiksanpi mellizokuna kashaqta, Señor Diospa nisqanman hina.
14 Ñawpaq kaqmi chukchayoq p'acha hina pukayasqa lloqsimurqan, hinan llapa runakuna Esau sutiwan suticharqanku: —Kay runaqa wiksanmantapachan hunt'asqaña kashan, nispa.
15 Chay qhepatataq wawqen hamurqan, makinwantaq Esaupa talonmanta hap'iykusqa, chaymi Jacob sutiwan suticharqanku.
16 Abrahanpa churin Isaacqa soqta chunka watayoqmi karan paykunata naceqtin.

17 Qhari wawakunaqa chunka phisqayoq watayoq kanankupaqmi wiñarqanku, runakunaq t'aqanpa chawpinpitaq hamurqanku. Esauqa yuyaysapa, q’otukuq runan karqan, chakrapi yachaq cazaqmi karqan, Jacobtaq hunt’asqa yachaysapa runa karqan, karpakunapi tiyaq, ovejakunata mikhuchiq, Wiraqochaq kamachikuyninkunata, taytanpa mamanpa kamachikuyninkunata yachaq.
18 Isaactaq ayllunkunapiwan Canaán suyupi taytan Abrahamwan tiyarqanku, Diospa kamachisqanman hina.
19 Abrahanpa churin Ismaeltaq wawankunawan llapa kaqninkunawan rirqan, hinaspan Havila hallp'aman kutipurqanku, chaypitaq tiyarqanku.
20 Abrahanpa concubinninkunaq llapa wawankunan inti lloqsimuy lado hallp'aman tiyaq rirqanku, Abrahamqa churinmanta karunchaspa regalokunata qospa ripurqanku.
21 Hinaqtinmi Abrahamqa churin Isaacman tukuy kapuqninta qorqan, llapan qhapaq kayninkunatapas qorqan.
22 Hinaqtinmi Jesusqa kamachiran: —¿Manachu yachanki, entiendenkitaq Señor Diosqa hanaq pachapipas, kay pachapipas Dios kasqanta, manataq huk runapas kanchu?
23 Paymi taytaypa wasinmanta, nacesqay cheqasmantawan pusawarqan, kay pachapi llapa kusikuykunatataq qowarqan; Paymi millay runaq yuyaychasqanmanta qespichiwarqan, paypin confiarqani.
24 Paymi kay cheqasman pusawarqan, Ur Casdim llaqtamantataq qespichiwarqan. Paytaq niwarqan: Mirayniykikunamanmi kay llapa hallp'akunata qosaq, kamachisqayta, kamachikuyniykunata, kamachikuyniykunata hunt'aqtinkutaq, paykunaman herenciata chaskinqaku, nispa.
25 Chhaynaqa, churiy, kunkayniyta uyariy, kamachisqayki Señor Diosniykiq kamachikuyninkunata hunt’ay, ama pañamanpas lloq’emanpas allin ñanmanta kutiychu, qanpaqpas qhepaykiq wawaykikunapaqpas wiñaypaq allin kanaykipaq.
26 Yuyarisuntaq Wiraqochaq musphana ruwayninkunata, khuyapayakuynintawan rikuchiwasqanchista, awqanchiskunaq makinmanta qespichiwasqanchismanta, Wiraqocha Diosninchistaq makinchisman urmachiwasqanchismanta; kunantaq llapan kamachisqayta hunt’ay, amataq Diosniykiq kamachikuyninkunamanta karunchakuychu, amataq payta serviychu, qanpaq, qhepaykiq mirayniykipaqpas allin kananpaq.
27 Wawaykikunaman, mirayniykikunamanwan yachachiy, Wiraqochaq yachachikuyninkunata, kamachikuyninkunatawan, yachachiytaq chanin ñanninta purinankuta, wiñaypaq allin kananpaq.
28 Isaactaq taytanta kutichispa nirqan: –Señorniypa kamachisqanta ruwasaq, manataq Señor Diosniypa kamachikuyninkunata t'aqasaqchu, llapan kamachiwasqankunatan hunt'asaq, nispa. Abrahamtaq churin Isaacta, wawankunatapas samincharqan; Abrahamtaq Jacobta yachachirqan Wiraqochaq yachachikuyninta, ñanninkunatawan.
29 Chay tiempopin Abraham wañupurqan, Isaacpa churinkuna Jacobpa Esaupa chunka phisqayoq watanpi, Abrahampa llapa p’unchayninkunataq pachak qanchis chunka phisqayoq wata karqan, hinaspan wañupuspa llaqtanman huñusqa karqan allin machuyasqa, machuyasqa, p’unchaykunawan saksasqa, churin Isaacwan Ismaelwantaq p’amparqanku.
30 Canaán llaqtapi tiyaq runakunaqa Abrahampa wañupusqanta uyarispankun, llapanku reyninkunawan, kamachikuqninkunawan, llapa runankunawan ima, Abrahamta p’ampanankupaq hamurqanku.
31 Haran hallp'api tiyaqkuna, Abrahampa miraynin llapa ayllukuna, kamachikuqkuna, hatun kamachiqkuna, Abrahampa churinkunapas, Abrahampa wañukusqanmanta uyarispanku, llapanku hamurqanku, Abrahampa khuyapayakuyninta kutichipurqanku, churin Isaactataq sonqocharqanku, hinaspan Abrahamta p'amparqanku Het runamanta Efrónmantawan wawankunamanta rantisqan machaypi p’ampana wasi.
32 Llapa Canaán llaqtapi tiyaqkunapas, llapan Abrahamta reqsiqkunapas, watantinmi Abrahammanta waqarqanku, qharikunapas warmikunapas paymanta waqarqanku.
33 Hinaqtinmi llapa wawakunapas, chay hallp’api tiyaqkunapas Abrahammanta waqarqanku, Abrahamqa llapankupaq allinpuni kasqanrayku, Dioswan runakunawan chanin kashasqanrayku.
34 Manataqmi Abraham hina Diosta manchakuq runaqa hatarirqanchu, wayna kayninmantapachan Diosninta manchakurqan, Wiraqochatataq servirqan, kawsasqanpitaq tukuy ñanninkunapi purirqan, warma kayninmanta wañusqan p’unchaykama.
35 Señor Diostaq paywan kashaspa Nemrodpa llaqtanpa yuyaychasqanmanta qespichirqan, Elam llaqtapi tawa reykunawan maqanakuspataq paykunata atiparqan.
36 Paymi kay pachapi llapa wawakunata Diospa serviyninman pusamurqan, Señorpa ñanninkunatataq yachachirqan, Wiraqochatataq reqsichirqan.
37 Huk arboledata ruwaspa chaypi uvas chakrata tarpurqan, karpanpitaq sapa kutilla mikhunata ukyanatawan wakichiq chay hallp’ata pasaqkunapaq, wasinpi saksasqa kanankupaq.
38 Abrahanraykun Señor Diosqa kay pachata qespichirqan.
39 Abrahampa wañupusqan qhepamanmi Diosqa churin Isaacta wawankunatawan samincharqan, Señortaq taytan Abrahamwan hina Isaacwan kasharqan, taytan Abrahampa kamachisqanman hinan Isaacqa Señorpa llapa kamachikuyninkunata hunt’arqan. manataqmi taytanpa kamachisqan paña ñanmantaqa pañamanchu nitaq lloq’emanchu kutirirqan.

27 RAKI

1 Chay tiempopin Esauqa Abrahampa wañupusqan qhepaman sapa kutilla chakraman rirqan cazaq.
2 Babel llaqtapi rey Nimrodpas Amrafel sutiyoqmi karqan, sapa kutillanmi kallpasapa soldadonkunawan kuska chakrapi cazaq riq, p’unchay chiripitaq runankunawan puriq.
3 Nimrodqa tukuy p’unchaymi Esauta qhawasharqan, Nemrodpa sonqonpin tukuy p’unchay Esau contra envidiakurqan.
4 Huk p'unchaymi Esauqa chakraman rirqan cazaq, hinan Nemrodta tarirqan ch'inneqpi purishaqta iskay runankunawan kuska.
5 Llapan kallpasapa soldadonkunapas llaqtankunapas ch’inneqpin paywan kasharqanku, ichaqa karumanmi ripurqanku, hinaspan huk ladoman rirqanku cazaq, Esautaq Nemrodpaq pakakurqan, ch’inneqpitaq payta maskharqan.

6 Nimrodpas paywan kaq runankunapiwan mana reqsirqankuchu, Nimrodpas runankunapiwan sapa kutilla p’unchay chiripi chakrapi puriqku, runankuna chakrapi maypi cazasqankuta yachanankupaqpas.
7 Hinan Nimrodqa iskay runankunapiwan maypi kasqanku cheqasman chayarqanku, Esautaq qonqayllamanta lloqsispa espadanta horqospa usqhaylla Nimrodman phawaykuspa umantapas kuchurqorqan.
8 Esauqa sinchitan maqanakurqan Nemrodwan kuska kaq iskay runakunawan, paykunaq waqyakuqtinkun Esauqa paykunaman kutirispa espadanwan wañuchirqan.
9 Ch’inneqman rinanpaq saqeq Nimrodpa llapa kallpasapa runakunan karumanta uyarirqanku chay qaparisqankuta, hinaspan chay iskay runakunaq kunkanta reqsirqanku, hinaspan phawaylla phawarirqanku imamantachus chayta ruwashasqanmanta yachanankupaq, chaypin tarirqanku reyninkuta, paywan kuska kaq iskay runakunatawan ch’inneqpi wañusqa puñushaqta.
10 Esauqa Nimrodpa kallpasapa runakunata karumanta hamushaqta rikuspa ayqekurqan. Hinan Esauqa Nimrodpa taytan Nimrodman saqesqan ancha chaniyoq p'achanta hap'irqan, chaywantaq Nimrodqa llapan hallp'ata atiparqan, hinaspan phawaylla wasinpi pakarqan.
11 Esauqa chay p'achakunata hap'ispa Nimrodpa runankunarayku llaqtaman phawarirqan, sayk'usqa sayk'usqataq taytanpa wasinman chayarqan, wawqen Jacobman asuykuspan ñawpaqenpi tiyaykuspan llakisqa wañunanpaq hinaña kasharqan.
12 Hinaqtinmi wawqen Jacobta nirqan: –Kunan p'unchaymi wañusaq, ¿imaraykutaq piwi kaypi derechota munani? Hinan Jacobqa Esaúwan allinta ruwaran, chaymi Esauqa ñawpaq kaq derechonta Jacobman venderan, chaytaqa Señor Diosmi chayta ruwaran.
13 Macpela hallp'a machaypi Esaú hap'isqanta, Het runakunamanta p'ampana pampa kananpaq rantisqanta, Esaútaq Jacobman venderqan, Jacobtaq wawqen Esaumanta llapanta rantirqan chanin qosqa kasqanman hina.
14 Hinaqtinmi Jacobqa llapanta huk libropi qelqaran, paymi testigokunawan willaran, sellarantaq, chay librotaq Jacobpa makinpi qheparan.
15 Cuspa churin Nimrod wañupuqtintaq, runankuna hoqarispa mancharisqa pusamurqanku, hinaspan llaqtanpi p'amparqanku, Nimrodpa kawsasqan p'unchaykunapitaq iskay pachak chunka phisqayoq wata wañupurqan.
16 Nimrodpa kamachikusqan p'unchawkunaqa pachak pusaq chunka pichqayuq watam karqan. Hinan Nemrodqa p'enqaypi, pisichasqa ima Esaupa espadanwan wañurqan, Abrahampa mirayninpas mosqoyninpi rikusqanman hinan wañurachirqan.
17 Nimrod wañupuqtintaq qhapaq suyunqa askha t’aqaman t’aqakurqan, Nimrodpa kamachikusqan llapa suyukunataq kutichipusqa karqan chay suyupi sapankankuq reykunaman, paykunan chaykunata kutichipurqanku Nimrod wañupusqan qhepaman, Nimrodpa wasinmanta llapa runakunataq unay tiempo chay suyupi llapa wakin reykunaq kamachin karqanku.

28 RAKI

1 Chay p’unchaykunapitaq, Abrahampa wañupusqan qhepaman, chay watapi Señorqa sinchi yarqayta chay suyupi apamurqan, Canaán suyupi yarqay sinchita kashaqtintaq, Isaac sayarirqan yarqaymanta Egiptoman uraykamunanpaq, imaynan taytan Abrahanpas ruwarqan hinata.
2 Hinan Señor Diosqa chay tuta Isaacman rikhurimuspa nirqan: –Ama Egiptoman uraykamuychu, aswanpas hatarispa Filistea rey Abimelecpa Gerar llaqtaman riy, chaypi qhepakuy yarqay tukukunankama, nispa.
3 Hinan Isaacqa sayarispa Gerar llaqtaman rirqan Señor Diospa kamachisqanman hina, chaypin huk wata hunt'ata qhepakurqan.
4 Isaacqa Gerar llaqtaman chayaqtinmi chay suyupi tiyaq runakunaqa rikurqanku warmin Rebeca sumaq rikch'ayniyoq kashaqta, hinan Gerar llaqtapi runakunaqa Isaacta tapurqanku warminmanta, paytaq nirqanku: –Payqa panaymi, payqa manchakurqanmi warmin kasqanmanta niyta, mana chayqa chay suyupi runakuna payta wañuchinankupaq, nispa.
5 Abimelecpa umallinkunan rispa reyman chay warmita alabarqanku, ichaqa manan paykunata kutichirqanchu, nitaq rimasqankutapas uyarirqanchu.
6 Ichaqa uyariranmi, Isaacqa ñañanmi nispa nisqankuta, chaymi reyqa sonqollanpi pakaykuran.
7 Chay hallp’api kinsa killa qhepakuqtinmi Abimelecqa ventanamanta qhawarispa rikurqan, Isaacqa warmin Rebecawan pukllashaqta rikurqan, Isaacqa reypa wasinpi tiyasharqan, chaymi Isaacpa wasinqa reypa wasinpa chimpanpi kasharqan.
8 Hinaqtinmi reyqa Isaacta tapuran: –¿Imatataq kayri warmiykita niwaspaykiku: “Paymi? mayna facil-llatataq huknin hatun runapas paywan puñunman karqan, chaypachataq huchata apamuwawaqku karqan.
9 Isaactaq Abimelecta nirqan: –Esposayrayku mana wañunayta manchakuspaymi nirqani: “Payqa panaymi”, nispa.
10 Chay tiempopin Abimelecqa kamachiran llapa kamachikuqninkunata hatun runakunatawan, chaymi paykunaqa Isaacta warmin Rebecatawan reypa ñawpaqenman aparqanku.
11 Reytaq kamachirqan kamachikuq p'achawan p'achachinankupaq, llaqta callekunapi sillakuspa purichinankupaq, llapan hallp'antinpi paykunaq ñawpaqenpi willanankupaq: Kaymi qhari, kaytaq warmin, nispa. Pipas kay runata otaq warminta llamiykuqqa wañunqapunim. Hinan Isaacqa warminwan kuska reypa wasinman kutipurqan, Wiraqochataq Isaacwan kasharqan, hinan payqa hatunyarqan, manataqmi imatapas pisirqanchu.
12 Hinan Señorqa Isaacta Abimelecpa, llapa kamachisqan runakunaq qhawariyninpipas allinpaq qhawarichirqan, Abimelectaq Isaacwan allinta ruwarqan, Abimelecqa yuyarirqanmi taytanwan Abrahamwan juramentota, rimanakuynintawan.
13 Abimelectaq Isaacta nirqan: –Qhawariy, kay pachaqa ñawpaqeykipin kashan. llaqtaykiman kutinaykikama maypi allin rikch’akusunkiman chaypi tiyay; Abimelectaq Isaacman qorqan chakrakunata, uvas chakrakunata, Gerar hallp'amanta aswan allin kaq partekunatapas, tarpunanpaq, cosechananpaq, hallp'a rurunkunata mikhunanpaq, yarqay p'unchawkuna pasanankama.
14 Isaactaq chay hallp'api tarpurqan, pachak kutitataq chaskirqan, Señor Diostaq samincharqan.

15 Hinaqtinmi chay runaqa hatunyarqan, ovejakunata, vacakunata, askha kamachikunatapas hap'irqan.
16 Yarqay p'unchaykuna tukukuqtintaq Wiraqocha Isaacman rikhurimuspa nirqan: –Satariy, kaymanta lloqsispa Canaán suyuykiman kutipuy, nispa. Isaactaq sayarispa Canaán suyupi kaq Hebrón llaqtaman kutipurqan, Señorpa kamachisqanman hina llapan paypa kaqninkunapiwan.
17 Chay qhepatataq Arpacsad llaqtapi churin Selac wañupurqan, chay watapin Jacobpa Esaupa chunka pusaqniyoq wata. Selacpa kawsasqanqa tawa pachak kimsa chunka kimsayuq watañam wañururqa.
18 Chay tiempopin Isaacqa sullk'a churin Jacobta Sem Eberpa wasinman kacharqan, hinan Señor Diospa kamachikusqanta yacharqan, Jacobtaq kinsa chunka iskayniyoq wata Sem Eberpa wasinpi qhepakurqan, wawqen Esautaq mana rirqanchu, mana riyta munasqanrayku, Canaán suyupi taytanpa wasinpi qhepakurqan.
19 Esauqa sapa p'unchaymi chakrakunapi maskhasharqan ima chaskisqantapas wasinman apamunanpaq.
20 Esauqa q'otukuq, q'otukuq runan karqan, runaq sonqonta maskhaq, k'uyukuq, Esautaq chakrapi kallpasapa runa karqan, pachaq pasasqanman hinataq cazaq rirqan. Hinaspan Seir hallp'akama chayarqan, chay llaqtaqa Edom llaqtan.
21 Hinan Seir hallp'api huk wata tawa killa chakrapi cazaq qhepakurqan.
22 Esautaq Seir hallp'api Canaán runaq ususinta rikurqan, paypa sutinmi karqan Jehudit, Eferpa churin Beeripa ususin.
23 Esautaq warmita casarakurqan, hinaspan payman hamurqan. Esauqa tawa chunka watayoqmi kasharqan payta pusaqtin, hinaspan taytanpa tiyasqan Hebrón llaqtaman pusarqan, chaypitaq tiyarqan.
24 Chay p'unchaykunapin, Isaacpa pachak chunka kaq watapi, Jacobpa phisqa chunka watanpi, Noepa churin Sem wañupurqan. Sem wañukuptinqa soqta pachak watanpim karqa.
25 Sem wañupuqtintaq Jacobqa taytanman kutipurqan Canaán suyupi Hebrón llaqtaman.
26 Jacobpa phisqa chunka soqtayoq wata kashaqtinmi Harán llaqtamanta runakuna hamurqanku, hinan Rebecaman willarqanku Betuelpa churin Laban wawqenmanta.
27 Chay p'unchaykunapiqa Labanpa warmin mana wawayoqmi karan, manataqmi wawayoqchu karan, llapa sirvientankunapas manan wawayoqchu karan.
28 Chay qhepamanmi Señor Diosqa Labanpa esposan Adinata yuyarirqan, hinaspan wiksallikuspa mellizo ususinkunata wachakurqan, hinan Labanqa ususinkunata suticharqan kuraq Lea sutiwan, sullk'a Raquelwanwan.
29 Hinan chay runakuna hamuspa Rebecaman willarqanku, hinan Rebecaqa anchata kusikurqan wawqenta Wiraqocha watukamusqanmanta, wawayoq kasqanmantawan.

29 RAKI

1 Abrahanpa churin Isaactaq machuyapurqan, machuyapuspataq ñawinpas llasaqyapurqan. paykunaqa tutayaqmi karqanku, manataqmi rikuyta atirqankuchu.
2 Chay ratopin Isaacqa churin Esauta waqyaspa nirqan: –Ruway armaykikunata, qasqoykita, arcoykitawan, sayarispa chakraman lloqsiy, hinaspa millp'a aychata apamuway, hinaspa misk'i aychata ruwaspa apamuway, manaraq wañushaspa saminchanaypaq mikhunaypaq, kunanqa machuyasqa, yuraq umayoqña kashaqtiy, nispa.
3 Esautaq chhaynata ruwaran. armanta hap'ispataq chakraman rirqan venen aychata maskhaq, sapa kuti hina, taytanman pusamunanpaq kamachisqanman hina, saminchananpaq.
4 Rebecataq uyarirqan Isaacpa tukuy rimasqanta, hinan usqhaylla churin Jacobta waqyaspa nirqan: –Taytaykiqa wawqeyki Esautan niran, kay hinatan uyarirqani, kunanqa usqhaylla ruway, hinaspa willasqaykiman hina ruway, nispa.
5 Hatarispa riy, mañakuyki, ovejakunaman, hinaspa iskay sumaq cabrakunata pusamuway, hinan taytaykipaq sumaq q'apayniyoq aychata apamusaq, manaraq wawqeyki qatiykachasqamanta hamushaqtin, misk'i aychata apamunki, chhaynapi taytayki saminchasunaykipaq.
6 Jacobqa usqhayllan mamanpa kamachisqanman hina ruwarqan, hinaspan misk'i mikhunata ruwaspa taytanpa ñawpaqenman aparqan manaraq Esau qatiykachasqa hamushaqtin.
7 Isaactaq Jacobta nirqan: –Waway, ¿pitaq kanki? Paytaq nirqan: –Ñoqan kani piwi churiyki Esaú, kamachiwasqaykiman hinan ruwarqani, kunanqa hatariy, hinaspa cazasqayta mikhuy, almayki saminchawanaykipaq, niwasqaykiman hina, nispa.
8 Isaactaq sayarispa mikhuspa ukyarqan, sonqonpas sonqochakurqan, Jacobta saminchaspataq Jacobqa taytanmanta karunchakurqan. Isaactaq Jacobta saminchaspa paymanta karunchakuqtin hina, Esauqa chakramanta hap'isqanmanta hamusharqan, hinaspan misk'i mikhunata ruwaspa taytanman apamurqan mikhunanpaq, saminchananpaqwan.
9 Isaactaq Esauta nirqan: –¿Pitaq manaraq hamushaqtiyki apamuwaq, paytataq samincharqani? Esauqa yacharanmi wawqen Jacob chayta ruwasqanta, chaymi Esauqa phiñakurqan wawqen Jacob contra chhaynata ruwasqanmanta.
10 Esautaq nirqan: –¿Manachu Jacob sutichasqa? iskay kutitañataqmi rantinpi churawarqan, ñawpaq kaq derechoyta qechuwarqan, kunantaq saminchayniyta qechuwarqan; Esautaq sinchita waqarqan. Isaactaq churin Esaú waqashaqta uyarispa, Esauta nirqan: –¿Imatataq ruwayman, wawqey, wawqeykiqa mana reparaywanmi hamuspa saminchayniykita qechupurqan, nispa. Esautaq wawqen Jacobta cheqnikurqan taytanpa saminchasqanrayku, chaymi sinchita phiñakurqan.
11 Jacobtaq wawqen Esauta sinchita mancharikuran, hinan hatarispa ayqekurqan Sempa churin Eberpa wasinman, hinaspan chaypi pakakurqan wawqenrayku, Jacobtaq soqta chunka kinsayoq watayoq kasharqan Canaán suyumanta Hebrón llaqtamanta lloqsispa, Jacobtaq chunka tawayoq wata Eberpa wasinpi pakakurqan wawqen Esaurayku Señorpa ñanninkunata, kamachikuyninkunatawan.
12 Esauqa Jacob ayqekuspa ayqekusqanta rikuspa, Jacobpa saminchayninta toqllawan chaskisqanta rikuspataq, Esauqa sinchita llakikurqan, taytanwan mamantawan phiñakullarqantaq. hinallataqmi hatarispa warminta

hap’ispa taytanmanta mamanmantawan Seir hallp’aman ripurqan, chaypitaq tiyarqan; Esautaq chaypi huk warmita rikurqan Hetpa ususinkuna ukhumanta, paypa sutinmi karqan Bosmat, Het runa Elonpa ususin, hinaspan ñawpaq warminmanta yapaspa warmi kananpaq casarakurqan, Esautaq Ada sutiwan suticharqan, chay tiempopi saminchayqa paymantan pasarqan nispa.
13 Esauqa soqta killan Seir hallp'api tiyarqan taytanta mamanta mana rikuspa, chaymantataq Esauqa warminkunata casarakuspa Canaán suyuman kutipurqan, Esautaq iskaynin warminkunata Hebrón llaqtapi taytanpa wasinman churarqan.
14 Esaupa warminkunan Isaacata Rebecatawan phiñachirqanku, phiñachirqanku ima ruwasqankuwan, paykunaqa manan Señor Diospa ñanninkunapichu purirqanku, aswanpas taytankuq yachachisqanman hina k’aspimanta rumimanta taytankuq diosninkunatan yupaycharqanku, taytankumanta aswan millaytaqmi karqanku.
15 Sonqonkupi millay munapayasqanman hinan rirqanku, hinaspan baal runakunaman sacrificiota haywarqanku, inciensotapas ruphachirqanku, chaymi Isaacpas Rebecapas sayk'uykurqanku.
16 Rebecataq nirqan: –Hetpa ususinkunaraykun kawsayniymanta sayk'usqa kashani. Jacobpas Hetpa warmi churinkunamanta warmiwan casarakuptinqa, ¿imapaqtaq kawsayqa ñuqapaq?
17 Chay p’unchaykunapin Esaupa esposan Ada wiksallikuspa huk qhari wawata wachakurqan, Esautaq paypa nacesqan churinta Elifaz nispa suticharqan, Esautaq wachakushaqtin soqta chunka phisqayoq watayoq kasharqan.
18 Chay p'unchaykunapin Abrahampa churin Ismael wañurqan, Jacobpa soqta chunka tawayoq watanpi, Ismaelpa kawsasqan p'unchaykunapitaq pachak kinsa chunka qanchisniyoq wata wañupurqan.
19 Isaactaq Ismael wañupusqanta uyarispa waqarqan, Isaactaq askha p'unchaykuna paymanta waqarqan.
20 Chunka tawayoq wata Jacobpa Eberpa wasinpi tiyasqan qhepamanmi Jacobqa taytanta mamantawan rikuyta munarqan, Jacobtaq taytanpa mamanpa wasinman Hebrón llaqtaman rirqan, chay p’unchaykunapitaq Esauqa qonqapurqan Jacobpa ruwasqanta, chay p’unchaykunapi saminchata qechusqanmanta.
21 Esauqa Jacobpa taytanman mamanman hamushaqta rikuspataq Jacobpa ruwasqanta yuyarirqan, chaymi sinchita phiñakuspa wañuchiyta munarqan.
22 Abrahanpa churin Isaactaq machuyasqaña kasharqan, wiñayñataqmi kasharqan, hinan Esauqa nirqan: –Taytaypa wañunan tiempon qayllaykamushan, wañupuqtintaq wawqey Jacobta wañuchisaq, nispa.
23 Chayta Rebecaman willaqtinmi, payqa usqhaylla wawan Jacobta waqyamunanpaq kacharqan, paytaq nirqan: –Sayariy, Harán llaqtaman ayqekuy wawqey Labanman, hinaspa huk tiempo chaypi qhepakuy, wawqeykiq phiñakuynin qanmanta t'aqakunankama, chaymantataq kutimunaykikama, nispa.
24 Isaactaq Jacobta waqyaspa nirqan: –Ama Canaán ususinkunamanta warmita casarakuychu, kay hinatan taytanchis Abrahamqa kamachiwarqanku Señor Diospa nisqanman hina: Mirayniykimanmi kay hallp'ata qosaq, nispa. sichus wawaykikuna qanwan rimanakusqayta hunt’anqaku chayqa, ñoqapas wawaykikunamanpas hunt’asaqmi qanwan rimasqayta, manataqmi saqesaqchu.
25 Chhaynaqa, churiyqa uyariy, llapan kamachisqayta, Canaán runakunaq ususinkunamanta ama casarakuychu. sayariy, mamaykiq taytan Betuelpa wasinman Harán llaqtaman riy, hinaspa mamaykiq wawqen Labanpa ususinkunamanta warmita casarakuy, nispa.
26 Chhaynaqa, cuidakuy, ama qonqankichu Señor Diosniykita, risqayki hallp’api llapa ñanninkunatawan, chay hallp’aq runakunawantaq t’inkinakunaykipaq, yanqakunata qatipanaykipaq, Wiraqocha Diosniykitapas saqerparinaykipaqpas.
27 Hallp'aman chayaspaykiqa, Señor Diosta serviy, ama pañamanpas lloq'emanpas kutiychu, kamachisqay ñanmanta, yachasqaykimantawan.
28 Tukuy-atiyniyoq Diosmi kay pachapi runakunaq ñawpaqenpi sumaq sonqota qosunki, munasqaykiman hina warmita casarakunaykipaq; Señor Diospa ñanninkunapi allin, chanin runa.
29 Diostaq qanman miraykikunamanwan taytayki Abrahanpa saminchayninta qosunki, mirachisunki, mirachisunki, maymanchus risqayki hallp’api askha runakunaman tukupusunki, Diostaq kutichipusunki kay hallp’aman, taytaykiq tiyasqan hallp’aman, wawakunawan, hatun qhapaq kaywan, kusikuywan kusikuywan ima.
30 Isaactaq Jacobta kamachispa samincharqan, hinaspan askha regalokunata qorqan, qolqewan qoriwan kuska, hinaspan kacharqan. Jacobtaq taytanta mamantawan uyarirqan; paykunata much'aykuspan sayarispa Padan-Aram llaqtaman rirqan. Jacobtaq qanchis chunka qanchisniyoq watayoq kasharqan Canaán suyumanta Beerseba llaqtamanta lloqsispa.
31 Jacob Harán llaqtaman ripuqtintaq Esauqa churin Elifazta waqyaspa pakallapi rimapayarqan: —Kunanqa usqhaylla, espadaykita hap'ispa Jacobta qatiy, hinaspa ñanninta pasay, hinaspa huk orqopi espadaykiwan wañuchiy, hinaspataq llapan kaqninkunata hap'ispa kutimuy, nispa.
32 Esaupa churin Elifazqa taytanpa yachachisqanman hina arcota allinta puriqmi karqan, chakrapi allin reqsisqa cazaq, kallpasapa runapas.
33 Elifaztaq taytanpa kamachisqanman hina ruwarqan, Elifaztaq chunka kinsayoq watayoq kasharqan, Elifaztaq sayarispa mamanpa chunka wawqenkunata pusaspa Jacobta qatiykacharqan.
34 Hinaqtinmi Jacobqa Jacobta qatikuran, Siquem llaqtaq chimpanpi Canaán nacionpa linderonpi.
35 Jacobtaq Elifazta runankunatawan qatikushaqta rikurqan, Jacobtaq rishasqan cheqaspi sayasharqan imachus kashasqanmanta yachananpaq. Elifaztaq espadanta horqospa runankunapiwan Jacobman rirqan; Hinan Jacobqa paykunata nirqan: –¿Imataq kayman hamusqaykichiswan, ima ninantaq espadaykichiswan qatiykachasqaykichispas, nispa.
36 Elifaztaq Jacobman asuykuspan kutichirqan: –Taytaymi kamachiwarqan, kunanqa manan taytaypa kamachiwasqanmantaqa karunchakusaqchu. Hinan Jacobqa Elifazta Esaúwan kallpawan rimapayasqanta rikuspa, Jacobqa asuykuspan Elifazta runankunatawan rogakurqan.

37 Qhawariychis llapan kapuqniykunata, taytaypa mamaypa qowasqankupas, qanman hap'ispa ripuwaqniy, manataq wañuchiwaqchischu, kaytaq chanin kay hina qhawarisqa kachun.
38 Esaúpa churin Elifazpa, runankunapiwan Jacobta sumaqta qhawarichirqan, Jacobpa kunkanta uyarispankutaq mana wañuchirqankuchu, Elifaztaq runankunapiwan Jacobpa llapa kaqninkunata Beerseba llaqtamanta apamusqan qolqeta qoriwan kuska aparqanku. mana imatapas saqerqankuchu.
39 Elifaztaq runankunapiwan paymanta ripuspa Beerseba llaqtaman Esauman kutipurqanku, Jacobwan imachus pasasqanmanta willarqanku, Jacobmanta llapa qechusqankutataq qorqanku.
40 Esauqa phiñakurqanmi churin Elifazmanta, paywan kuska kaq runakunamantawan, Jacobta mana wañuchisqankurayku.
41 Paykunataq Esauta nirqanku: —Jacob kaypi ama wañuchinaykupaq valekuwasqaykuraykun payta khuyapayarqayku, chaymi llapa kaqninkunata hap'ispa qanman apamurqayku. Esautaq Elifazpa Jacobmanta qechusqan qolqeta qoritapas hap'ispa wasinman churarqan.
42 Chay ratopin Esauqa Jacobta Isaac saminchashaqta rikuspa kamachirqan: –Ama Canaán ususinkunamanta warmita casarakunkichu, Canaán ususinkunapas Isaacpa Rebecaq ñawpaqenpi millay kasqankutapas.
43 Chaymantataq tio Ismaelpa wasinman rirqan, kuraq warminkunamantawantaq Nebayotpa panan Ismaelpa ususin Maclatta casarakurqan.

30 RAKI

1 Jacobtaq Harán llaqtaman rirqan, Moria orqokamataq chayarqan, chaypitaq tutantin Luz llaqtaq qayllanpi qhepakurqan. Chay tutapitaq Señor Diosqa Jacobman rikhurimurqan, hinaspan payta nirqan: –Ñoqan kani Abrahampa Señor Diosnin, taytayki Isaacpa Diosninpas, nispa. maypichus puñusqayki hallp'ata qanman mirayniykikunamanwan qosqayki, nispa.
2 Qhawariytaq qanwan kashani, maymanpas risqaykipitaq waqaychasqayki, hanaq pacha ch'askakuna hinataq mirayniykita mirachisaq, llapa awqaykikunatataq ñawpaqeykipi urmachisaq; qanwan maqanakuqtinkutaq mana atipasunkikuchu, kay hallp'amantaq kusichisqayki, wawakunawan, hatun qhapaq kaykunawan ima.
3 Jacobtaq puñusqanmanta rikch'arirqan, rikusqan rikuymantataq anchata kusikurqan; Hinan chay cheqastaqa Betel sutiwan suticharqan.
4 Jacobtaq chay cheqasmanta hatarirqan ancha kusisqa, purishaqtintaq chakinkuna k'ancharirqan kusikuymanta, chaymantataq Inti lloqsimuy lado wawakunaq hallp'anman rirqan, Harán llaqtaman kutispataq michiqpa p'uytun qayllapi sayarirqan.
5 Chaypitaq wakin runakunata tarirqan. Harán llaqtamanta ovejankuta michiq rispanku, Jacobtaq paykunata tapuspa nirqanku: –Noqaykuqa Harán llaqtamantan kayku", nispa.
6 Hinaqtinmi Jesusqa paykunata nirqan: –¿Reqsinkichischu Nahorpa churin Labanta? Paykunataq nirqanku: —Reqsiyku, ususin Raqueltaq taytanpa ovejankunata michinanpaq hamushan, nispa.
7 Paykunawan rimashaqtinraqmi Labanpa ususin Raquel hamurqan taytanpa ovejankunata michinanpaq, payqa michiq warmin karqan.
8 Jacobtaq mamanpa wawqen Labánpa ususin Raquelta rikuspa phawaylla much'aykurqan.
9 Jacobtaq Raquelman willarqan taytanpa panan Rebecaq churin kasqanmanta, hinan Raquel phawaylla taytanman willarqan, Jacobtaq waqashallarqan Labánpa wasinman mana imatapas apamunanpaq kasqanrayku.
10 Labantaq pananpa churin Jacob hamusqanta uyarispa phawaylla much'aykuspa abrazaykuspa wasiman pusaspa t'antata qorqan, hinaspan mikhurqan.
11 Jacobtaq Labanman willarqan wawqen Esaú imayna ruwasqanmanta, churin Elifazpa ñanpi ruwasqanmantawan.
12 Jacobtaq huk killa Labanpa wasinpi tiyaran, Jacobtaq Labanpa wasinpi mikhurqan ukyarqan, chay qhepamantaq Labanqa Jacobta nirqan: –Willaway imatataq paganayki kanqa, ¿imaynataq yanqapaq serviwankiman?
13 Labanqa manan qhari wawayoqchu karqan, aswanpas ususinkunallan, wakin warminkunapas sirvientankunapas chay p'unchaykunapiqa mana wachakuqraqmi karqanku. Kaymi Labanpa ususinkunapa sutin, warmin Adinapa wachakusqan. kurakpa sutinmi karqan Lea, sullk'ataq Raquel. Leataq llamp'u ñawin karqan, Raqueltaq ichaqa sumaq sonqo, allin qhawarisqa karqan, Jacobtaq payta munakurqan.
14 Jacobtaq Labanta nirqan: –Qanchis watata servisqayki Raquel sullk'a ususiykirayku. Labantaq chayta chaskirqan, Jacobtaq ususin Raquelrayku qanchis wata Labanta servirqan.
15 Jacobpa Harán llaqtapi iskaykaq watapi tiyasqan watapi, Jacobpa qanchis chunka isqonniyoq watanpi, Sempa churin Eber wañupuqtintaq tawa pachak soqta chunka tawayoq watayoq kasharqan.
16 Jacobtaq Eber wañupusqanta uyarispa sinchita llakikurqan, askha p'unchaytaq paymanta waqarqan, waqarqan ima.
17 Jacob Harán llaqtapi kinsa wata tiyashaqtinmi Esaupa esposan Ismaelpa ususin Bosmat huk qhari wawata wachakurqan, Esautaq Reuel sutiwan suticharqan.
18 Jacobpa tawa kaq wata Labanpa wasinpi tiyashaqtinmi, Señorqa Labanta watukamurqan, Jacobmanta yuyarispataq churinkuna nacerqan, ñawpaq churin Beor, iskay kaq churintaq Alib, kinsa kaqtaq Coras.
19 Señor Diosqa Labanman qhapaq kayta, yupaychaytawan qorqan, churinkunata ususinkunatawan, Jacobraykutaq chay runaqa askhayarqan.
20 Chay p'unchaykunapin Jacobqa Labanta servirqan tukuy ima llank'aypi, wasipi chakrapipas, Señor Diospa saminchayninmi karqan llapa Labánpa wasinpi chakrapipas.
21 Pichqa kaq watapitaq Canaán suyupi Esaúpa warmin Beerpa ususin Jehudit wañupurqan.
22 Esaupaq wachakusqan ususinkunaq sutinmi karqan, kurakpa sutinmi karqan Marzit, sullk'aq sutintaq Puit.
23 Jehudit wañupuqtintaq Esauqa hatarispa Seir llaqtaman rirqan chakrapi cazaq, Esautaq unayta Seir hallp'api tiyarqan.
24 Soqta kaq watapin Esauqa casarakurqan huk warminkunamantawan, Heve runa Zebeonpa ususin Alibamatapas, Esautaq Canaán suyuman pusarqan.

25 Alibamataq wiksallikuspa Esaupaq kinsa qhari wawakunata wachakurqan: Yeus, Yaalan, Cora ima.
26 Chay p'unchaykunapitaq, Canaán suyupi, Esaúpa uywa michiqninkunawan, Canaán suyupi tiyaq michiqkunawan ima, ch'aqwayta qallarirqanku, Esaupa uywankuna, kapuqninkunapas ancha askha kasqanrayku, Canaán suyupi, taytanpa wasinpi qhepakunankupaq, Canaán hallp'ataq uywankunarayku mana aguantayta atirqankuchu.
27 Esaútaq Canaán suyupi tiyaq runakunawan ch'aqway yapakusqanta rikuspa, hatarispa warminkunata, churinkunata, ususinkunata, llapa kaqninkunata, uywakunata, tukuy kaqninkunata, Canaán suyupi tukuy ima kapuqninkunatawan, ripurqa, chay jallp'api tiyaqkunamanta Seir jallp'aman, Esautaq, tukuy jallp'a jallp'a jallp'aman ripurqa Paymi Seir hallp'api tiyaran.
28 Esauqa sapa kutillanmi Canaán hallp'api taytanta mamanta qhawaq riq, Esautaq horea runakunawan casarakuq, ususinkunatataq Seirpa churinkunaman qoq.
29 Hinan kuraq ususin Marzitta qorqan esposanpa wawqen Zebeonpa churin Anaman, Puittataq qorqan Horeta Bilhanpa churin Azarman. Esautaq wawankunapiwan orqopi tiyaran.

31 RAKI

1 Qanchis kaq watapitaq Jacobpa Labanta servisqan tukukurqan, hinan Jacobqa Labanta nirqan: Warmiyta qoway, servisqay p'unchaykunan hunt'akurqan. Labantaq chhaynata ruwarqan, Labanwan Jacobwantaq chay cheqaspi llapa runakunata huñurqanku, hinaspan fiestata ruwarqanku.
2 Ch'isiyaqtan Labanqa wasiman chayarqan, chay qhepamantaq Jacobqa fiestapi kaq runakunawan kuska chayman rirqan, hinan Labanqa wasipi llapa k'anchaykunata wañuchirqan.
3 Hinaqtinmi Jacobqa Labanta nirqan: –¿Imanaqtintaq kayta ruwawankiku? Labantaq kutichirqan: –Chayna costumbreykuqa kay suyupi ruwaymi, nispa.
4 Chay qhepamantaq Labanqa ususin Leata pusamurqan, Jacobman pusamuspataq Jacobman hamurqan, Jacobtaq mana yacharqanchu Lea kasqanmanta.
5 Labantaq ususin Leata kamachin Zilpata qorqan sirvientan kananpaq.
6 Fiestapi llapa runakunaqa yacharqankun Labanpa Jacobta ruwasqanta, ichaqa manan Jacobman willarqankuchu.
7 Chay tutataq llapa vecinokuna Jacobpa wasinman hamurqanku, hinaspan mikhurqanku, ukyarqanku, kusikurqanku, Leap ñawpaqenpi tocarqanku tocarqanku, tususpa ima, Jacobpa ñawpaqenpitaq kutichirqanku, Helea, Helea.
8 Jacobtaq rimasqankuta uyarirqan ichaqa manan entienderqanchu imachus niyta munasqankuta, ichaqa yuyaykurqanmi kay hallp'api chhayna costumbrenku kanman.
9 Hinan vecinokunaqa Jacobpa ñawpaqenpi tutapi chay simikunata rimarqanku, chay tutataq Labanpa wasinpi llapa k'anchaykuna wañuchisqa kasharqan.
10 Tutamanta p'unchaw k'anchayta rikuqtintaq Jacobqa warminman kutirispa rikurqan, sinqanpi siriykusqa Lea kashaqta, Jacobtaq nirqan: –Kunanqa yachanin qayna tuta vecinokunaq nisqankuta: Helea, nirqanku, manataqmi yacharqanichu, nispa.
11 Hinaqtinmi Jacobqa Labanta waqyaspa nirqan: –¿Imatan kay ruwawarqanki? Cheqaqtapunin Raquelrayku servirqayki, ¿imanaqtintaq q'otuwarqanki, Leatataq qowarqanki?
12 Labantaq Jacobta kutichispa nirqan: –Manan ñoqaykumantaqa sullk'ataqa kurakpa ñawpaqenman qoykuchu, chhaynaqa, panantapas pusayta munaspaqa, qanchis watatawan serviwanaykipaq pusay, nispa.
13 Jacobtaq chayta ruwaspa Raqueltapas casarakurqan, qanchis watatawantaq Labanta servirqan, Jacobpas Raquelman hamurqan, Raquelmanpas aswanta munakurqan Leamanta, Labantaq sirvientan Bilhata qorqan sirvienta kananpaq.
14 Señor Diosqa Leata cheqnisqa kashasqanta rikuspa wiksanta kicharirqan, hinan wiksallikuspa Jacobman tawa qhari wawakunata wachakurqan.
15 Paykunaq sutinmi: Rubén Simeón, Leví, Judá, chay qhepamantaq wawata saqepurqan.
16 Chay tiempopin Raquelqa mana wachakuq kasharqan, manataq wawayoqchu kasharqan, chaymi Raquel panan Leata envidiakurqan, Jacobpaq mana wawayoq kashasqanta rikuspataq, kamachin Bilhata pusarqan, Jacobpaqtaq iskay qhari wawakunata wachakurqan, Danta Neftalítawan.
17 Leataq wawayoq kashasqanta rikuspa, kamachin Zilpatapas casarakuspa Jacobman qorqan warmi kananpaq, Jacobpas Zilpa llaqtaman hamurqan, Jacobmanpas wachakurqanmi iskay qharikunata, Gadta Asertawan.
18 Chay p'unchaykunapin Leaqa wakmanta wiksallikuspa Jacobta wachakurqan iskay qhari wawakunata, huk warmi wawatawan, paykunaq sutinmi karqan Isacar, Zabulon, ñañan Dina ima.
19 Chay p'unchaykunapin Raquelqa mana wachakuqraq kasharqan, chay ratotaq Raquel Señorta mañakuspa nirqan: –Señor Diosníy, yuyariway, watukamuway, ruegakuyki, kunanqa qosaymi wikch'upuwanqa, manan wawayoqchu kani, nispa.
20 Señor Diosníy, ñawpaqeykipi mañakusqayta uyariy, ñak'arisqayta rikuy, huk sirvienta hina wawata qoway, ama k'amisqayta apakunaypaq.
21 Hinan Diosqa payta uyarispa wiksanta kicharirqan, hinan Raquel wiksallikuspa huk qhari wawata wachakurqan, hinaspan nirqan: –Señor Diosmi k'amisqayta qechuwarqan, hinaspan Jose sutiwan suticharqan: —Señor Dios huk qharita yapaykuchun, nispa. Jacobtaq isqon chunka hukniyoq watayoq kasharqan payta wachakushaqtin.
22 Chay ratopin Jacobpa maman Rebeca kacharqan Uzpa ususin Deborata, Isaacpa iskay kamachinkunatawan Jacobman.
23 Hinaqtinmi Harán llaqtaman Jacobman hamuspanku niranku: –Rebeca kachamuwayku, taytaykiq wasinman kutipunaykipaq, Canaán suyuman, nispa. Jacobtaq paykunata uyarirqan mamanpa nisqanta.
24 Chay tiempopin Jacobqa Raquelrayku Labanta servisqan huk qanchis wata hunt'akurqan, Harán llaqtapi tiyasqan chunka tawayoq wata tukukuqtintaq Jacobqa Labanta nirqan, warmiykunata qoway, kachapuway,

hallp’ayman rinaypaq, qhawariy Canaán hallp’amanta mamay kachamuwarqan taytaypa wasinman kutinaypaq.
25 Labantaq payta nirqan: –Manan chhaynachu. ñawpaqeykipi khuyapayakuyta tariruni chayqa, ama saqerpariwaychu; pagayniykita churaway, ñoqataq qosaq, ñoqawantaq qhepakusaq, nispa.
26 Hinaqtinmi Jacobqa payta nirqan: –Kaytan pagawanki, kunan p’unchaymi llapa ovejaykikunata pasaspa ovejakunaq chawpinta, cabrakunaq chawpinpipas llapa ch’iqchikunata, q’omer corderokunatapas qechusaq, kayta ruwawaqtiykitaq kutispa ovejaykikunata mikhuchisaq, qallariypi hinataq uywasaq, nispa.
27 Labantaq chhaynata ruwarqan, hinan Labanqa ovejankunamanta Jacobpa nisqankunata horqospa qorqan.
28 Jacobtaq Labanpa ovejankunamanta llapa horqosqankunata churinkunaq makinman churarqan, Jacobtaq Labanpa ovejankunaq puchuqninta michisharqan.
29 Jacobman kachamusqan Isaacpa kamachinkunaqa, Jacobpa taytanman Canaán suyuman mana paykunawan kutimunanta rikuspa, paymanta ripurqanku, Canaán suyuman kutipurqanku.
30 Deborataq Harán llaqtapi Jacobwan qhepakurqan, manataqmi Isaacpa kamachinkunawan Canaán suyuman kutipurqanchu, Deborataq Jacobpa warminkunawan wawankunawan Harán llaqtapi tiyarqan.
31 Jacobtaq soqta watatawan Labanta servirqan, ovejakuna wachakuqtintaq, Jacobqa Labanwan decidisqanman hina ch'iqchi ch'iqchikunata, ch'eqchi ch'iqchikunatapas qarqorqan, Jacobtaq soqta watata Labanpa wasinpi ruwarqan, chay runataq askhayarqan, uywakuna, sirvientankuna, kamachinkuna, camellokuna, asnokuna ima.
32 Jacobtaq iskay pachak t’aqa uywakunayoq kasqa, uywankunapas hatun sayayniyoq sumaq rikch’ayniyoqmi kasqa, ancha ruruqtaq kasqa, llapa runaq churinkunaq ayllunkunapas Jacobpa uywankunamanta wakinta hap’iyta munarqanku, ancha qhapaq kasqankurayku.
33 Hinaqtinmi askha runakuna hamurqanku Jacobpa ovejankunamanta wakinta mikhuchinankupaq, hinan Jacobqa huk ovejata qorqan kamachinpaq otaq sirvientapaq otaq asnopaq otaq camellopaqpas, otaq Jacobpa ima munasqantapas qorqanku.
34 Hinaqtinmi Jacobqa runakunaq churinkunawan chay rantinakuywan qhapaq kaykunata, hatunchasqata, kapuqkunatapas chaskirqan, Labanpa mirayninkunataq payta envidiakurqanku.
35 Tiempoq pasasqanman hinan Labanpa churinkunaq nisqankuta uyarirqan: —Jacobqa taytanchispa llapa kaqninkunatan qechupurqan, taytanchispa kaqninkunatataq tukuy kay hatunchayta chaskirqan, nispa.
36 Jacobtaq rikurqan Labanpa wawankunaq uyanta, manataqmi chay p’unchaykunapichu ñawpaqpi hina payman kasharqan.
37 Soqta wata tukukuqtintaq Wiraqocha Jacobman rikhurimuspa nirqan: –Sayariy, kay hallp'amanta lloqsiy, nacesqayki hallp'aman kutiy, ñoqataq qanwan kasaq, nispa.
38 Hinaqtinmi Jacobqa chay tiempopi sayarispa wawankunata warminkunata, llapa kaqninkunatawan camellokunapi sillaykuspan Canaán nacionman riran taytan Isaacman.
39 Labanqa manan yacharqanchu Jacobpa ripusqanta, chay p’unchaymi Labanqa oveja rutuq kasharqan.
40 Raqueltaq taytanpa idolonkunata suwaspa hap’ispa tiyasqan camello patapi pakaykurqan, hinaspan rirqan.
41 Kay hinataq imaymana rikch’aykunaqa; piwi kaq runata hap’ispa wañuchispa umanmanta chukchata horqospa, kachita hap’ispa umantapas kachichispa aceitewan hawispa, chaymantataq huk huch’uy tablata hap’ispa cobremanta otaq qorimanta tablata hap’ispa sutinta qelqaspa, chay tablata qallunpa uranpi churaspa, umantataq qallu urapi hap’ispa wasiman churaspa, ñawpaqenpi k’anchaykunata k’anchaykuspa, k’umuykukuspa.
42 Chayman k’umuykuqtinkutaq, chaypi qelqasqa sutiq atiyninwan tukuy ima mañakusqankupi paykunaman riman.
43 Wakintaq runakunaq rikch’ayninman hina ruwanku, qorimanta qolqemantawan, hinaspan paykunaq reqsisqan tiempokunapi paykunaman rinku, chay siqikunataq ch’askakunaq atiyninta chaskispa hamuq tiempopi imakunachus pasananta willanku, chhaynapin Raquel taytanmanta suwasqan rikch’aykunaqa karqan.
44 Raqueltaq taytanpa chay idolokunata suwarqan, Jacobpa mayman risqanta Laban mana yachananpaq.
45 Labantaq wasinman kutimuspa Jacobta wasinmantawan tapurqan, manataq tarisqachu karqan, Labantaq imaymana rikch’ayninkunata maskharqan maymanchus Jacob risqanmanta yachananpaq, manataq tarirqanchu, hinaspan huk rikch’aykunaman rirqan, paykunatataq tapurqan, paykunataq willarqanku Jacob paymanta ayqekusqanmanta taytanpa wasinman, Canaán hallp’aman.
46 Labantaq sayarispa wawqenkunata llapa kamachinkunatawan hap’ispa Jacobta qatiykacharqan, Galaad orqopitaq hap’irqan.
47 Labantaq Jacobta nirqan: –¿Imatataq kayta ruwawarqanki ayqekuspa q'otuwanaykipaq, ususiykunata wawankunatapas espadawan hap'isqata hina pusawanaykipaq?
48 Manataqmi saqewarqankichu much’aykunaypaq, kusikuywantaq kachaykunaypaq, diosniykunata suwaspa ripurqanki.
49 Hinaqtinmi Jacobqa Labanta kutichirqan: —Manchakusqayraykun ususiykikunata kallpawan qechuwawaq, nispa. Kunantaq piwanchus diosniykikunata tarinki chayqa, wañunqan, nispa.
50 Labantaq chay idolokunata maskhaspa Jacobpa carpankunata, mueblenkunatapas t'aqwirirqan, ichaqa manan tarirqanchu.
51 Labantaq Jacobta nirqan: –Ñoqaykuqa huk rimanakuytan ruwasaqku, chaymi ñoqawan qanwan testigo kanqa. Sichus ususiykunata ñak’arichinki, otaq ususiykunamanta huk warmikunata casarakunki chayqa, Diosmi ñoqawan qanwan kaypi testigo kanqa.
52 Rumikunata hap'ispa huk montónta ruwarqanku, hinan Laban nirqan: –Kay montón testigo ñoqawan qanwan, chayraykun Galaad sutiwan suticharqan, nispa.
53 Jacobwan Labánwantaq orqo patapi sacrificiota haywarqanku, chaypitaq montón qayllapi mikhurqanku, hinaspan tutantin orqopi qhepakurqanku, Labantaq tutamanta hatarispa ususinkunawan waqarqan, much’aykurqantaq, hinaspan wasinman kutipurqan.
54 Hinaqtinmi Jesusqa usqhaylla churin Beorta kacharqan, payqa chunka qanchisniyoq watayoqmi karqan, Nahorpa churin Uzpa churin Abicorofwan kuska, paykunawan kuskataq chunka qharikuna kasharqanku.

55 Usqhaylla rispa Jacobpa ñawpaqen ñanninta pasarqanku, huk ñannintataq Seir hallp'aman chayarqanku.
56 Esaúman rispataq nirqanku: –Chay wawqeykipas, aylluykipas, mamaykiq wawqen Labán, Betuelpa churin, ninmi.
57 Uyarirqankichu wawqeyki Jacobpa ruwawasqanta, paymi ñawpaqta q'ala hamuwarqan q'ala, paywan tupanaypaqtaq rirqani, hatunchakuspataq wasiyman pusarqani, hatuncharqanitaq, iskay ususiykunatataq warmipaq qorqani, iskay sirvientaykunatapas.
58 Hinaqtinmi Diosqa noqarayku samincharqan, askhatataq mirarqan, qhari wawakuna, ususinkuna, sirvientakuna ima.
59 Askha ovejakunata, vacakunata, camellokunata, asnokunatapas, askha qolqetapas qoritapas. qhapaq kaynin yapakusqanta rikuspataq, ovejaykunata rutuq rishaqtiy saqerpariwarqan, hinaspan pakallapi hatarispa ayqekurqan.
60 Warminkunata wawankunatawan camellokunaman hoqarispa, hallp'aypi llapa uywankunata, kaqninkunatawan pusarqan, uyanta hoqarispataq taytan Isaacman rinanpaq, Canaán suyuman.
61 Manataqmi saqerparirqanchu ususiykunata wawankunatapas much'anaypaq, ususiykunatataq espadawan hap'isqa presokunata hina pusarqan, diosniykunatapas suwaspa ayqekurqan.
62 Kunantaq Jabuc mayu orqopi saqerqani payta llapan kaqninkunatawan; manataqmi imapas faltanchu.
63 Payman riyta munaspaykiqa, chaypacha riy chaypi tarinki, almaykiq munasqanman hinataq payman ruwayta atinki; Hinan Labanpa kachasqankuna hamuspa Esaúman willarqanku tukuy chaykunata.
64 Esauqa Labanpa kachamusqankunata uyarispan Jacobpa contranpi sinchita phiñakurqan, cheqnikusqanta yuyarispataq phiñakuyninpas rawrarirqan.
65 Esauqa usqhayllan wawankunata, kamachinkunata, soqta chunka qharikunatawan hap'irqan, hinaspan horeo Seirpa llapa mirayninkunata llaqtankutawan huñurqan, kinsa pachak tawa chunka qharikunatawan, tawa pachak runakunatataq hap'irqan, hinaspan Jacobman rirqan wañuchinanpaq.
66 Esauqa askha t'aqamanmi t'aqarqan, hinaspan soqta chunka wawankunata, kamachinkunata, familianpa almankunatapas huk umalliqta hap'ispa, kuraq churin Elifazta qhawarichirqan.
67 Puchuq umakunatataq horeo Seirpa soqta churinkunaman qorqan, sapankankutataq miraykunaman, wawankunamanpas churarqan.
68 Kay campamentopi llapa runakunan imayna kasqankuman hina purirqanku, Esautaq Jacobpa qayllanman paykunaq chawpinta rirqan, paytaq usqhaylla pusarqan.
69 Labanpa kachasqankunaqa Esaú llaqtamanta lloqsispa Canaán suyuman rirqanku, Jacobpa Esaupa maman Rebecaq wasinman chayarqanku.
70 Hinaqtinmi paykunaqa niranku: –Wawqe Esauqa tawa pachak runakunawanmi wawqen Jacobpa contranpi rishan, pay hamushasqanta uyarispan paywan maqanakuq ripun, paywan maqanakuq ripun, llapa kaqninkunata hap'inanpaq", nispa.
71 Rebecaqa usqhayllan Isaacpa kamachinkunamanta qanchis chunka iskayniyoq runakunata kacharqan ñanpi Jacobwan tupanankupaq. Paymi nirqan: –Ichapas Esauqa ñanpi maqanakunman, paywan tupaspaqa, nispa.
72 Chay kachasqakunaqa Jacobwan tupanankupaqmi ñanninta rirqanku, Jabuc wayq'oq chimpanpi mayu ñanpitaq paywan tuparqanku, Jacobtaq paykunata rikuspa nirqan: Kay campamentoqa Diosmantan destinasqa kashan, Jacobtaq chay cheqasta suticharqan Macnayim nispa, nispa.
73 Jacobtaq taytanpa llapa llaqtanta reqsispa much'aykuspa abrazaykuspa paykunawan kuska hamurqan, Jacobtaq taytanmanta mamanmantawan tapurqan, paykunataq nirqanku: Allinmi kashanku, nispa.
74 Chay willakuqkunan Jacobta niranku: –Mamayki Rebecami qanman kachamuwarqanku: Waway, uyarirqanin wawqeyki Esau horeo Seirpa mirayninmanta runakunawan ñanman ripusqanmanta, nispa.
75 Chhaynataq, churiy, kunkayta uyariy, yuyaychakuyniykiwantaq qhaway imatachus ruwanaykita, asuykamuqtintaq payta rogakuy, amataq apuraylla paywan rimaychu, kapuqniykimanta, imachus Dios allinpaq qhawarisusqaykimantawan huk regalota qoy.
76 Imapas ruwasqaykimanta tapusuqtiykiqa, ama imatapas pakaychu, ichapas qan contra phiñakuyninmanta kutirinman, chaywantaq almaykita qespichinki, qantapas llapa qanpa kaqniykikunatapas, payta hatunchanaykipaq deberniyki kasqanrayku, kuraq wawqeyki kasqanrayku.
77 Hinaqtinmi Jacobqa mamanpa rimasqanta uyarispa, Jacobqa kunkanta hoqarispa sinchita waqarqan, mamanpa kamachisqanman hinataq ruwarqan.

32 RAKI

1 Hinaqtinmi Jacobqa wawqen Esaúman willaqkunata kacharqan Seir hallp'a ladoman.
2 Hinaqtinmi Jesusqa paykunata kamachiran: "Señorniy Esautan kay hinata ninkichis: Kaytan nin kamachiyki Jacob: 'Señorniy ama yuyaykuychu taytaypa saminchawasqanqa allinniypaq kasqanta", nispa.
3 Iskay chunka watañan Labánwan kashani, paymi q'otuwarqan, chunka kutitataq qolqeta cambiawarqan, wiraqochayman willasqa hina.
4 Wasinpitaq ancha llank'aywan payta servirqani, qhepamantaq Diosqa rikurqan ñak'arisqayta, llank'asqayta, makiypa llank'aynintawan, hinaspan paypa qayllanpi khuyapayakuyta munapayasqaytawan tarichiwarqan.
5 Chay qhepamanmi Diospa khuyapayakuyninwan khuyapayakuyninwan torokunata, asnokunata, wakakunata, qharikunata kamachikunata, sirvientakunatawan tarirqani.
6 Kunantaq hamushani hallp'ayman, wasiymanwan taytayman mamaymanwan, paykunan Canaán hallp'api kashanku; hinaspataq kachamurqani wiraqochayman tukuy kaykunata yachananpaq, wiraqochaypa ñawpaqenpi allin qhawarisqa kanaypaq, mana yuyaykunanpaq, ñoqa kikiymanta qhapaq kayta tarisqayta, otaq taytaypa saminchawasqan saminchay allinniypi yanapawasqanmanta.
7 Chay willakuqkunaqa Esaumanmi rirqanku, hinaspan Jacobman rishaq Edom hallp'a patapi tarirqanku, Horeo Seirpa mirayninkunamanta tawa pachak runakunataq espadakunata hap'ispa sayasharqanku.
8 Jacobpa kachasqankunaqa Esauman willarqanku Jacobpa Esaumanta llapan rimasqanta.

9 Esautaq paykunata kutichirqan hatunchakuspa pisichaspa, hinaspan paykunata nirqan: –Cheqaqtapunin uyarirqani, cheqaqtataqmi willawarqan Labanta Jacobpa ruwasqanta, paymi wasinpi hatuncharqan ususinkunata warmi kananpaq qorqan, churinkunatawan ususinkunata wacharqan, Labanpa wasinpitaq askha qhapaq kayta, qhapaq kaynintapas mirachirqan, nispa.
10 Qhapaq kayninpas askha kashaqta, qhapaq kayninpas askha kashaqta rikuspataq, Labanpa wasinmanta llapa kaqninkunawan ayqekurqan, Labanpa ususinkunatataq taytankumanta aparqan, espadawan hap'isqa presokuna hina, mana willaspa.
11 Manataqmi Labanllatachu Jacobqa chhaynata ruwaran, aswanpas noqamanmi chayta ruwaran, iskay kutitataq rantinpi churawaran, ch'inllachu kasaq?
12 Kunan p'unchaymi campamentoykunawan hamuni paywan tupanaypaq, sonqoypa munasqanman hinataqmi payta ruwasaq.
13 Hinaqtinmi willakuqkunaqa Jacobman kutispa niranku: –Wawqeykiman Esauman hamurqayku, hinaspan tukuy rimasqaykita willarqayku, chhaynatataq kutichimuwarqanku, tawa pachak runakunawantaq qanwan tupananpaq hamushan, nispa.
14 Chaynaqa, yachay hinaspa qaway imata ruwanaykita, hinaspa Diospa ñawpaqenpi mañakuyki paymanta kacharichisunaykipaq.
15 Jacobpa kachasqankunaman wawqenpa rimasqan simikunata uyarispan Jacobqa sinchita mancharikurqan, llakisqataq tarikurqan.
16 Hinaqtinmi Jacobqa Diosnin Señor Diosta mañakuspa nirqan: –Abrahanpa, Isaacpa ñawpaq taytaypa Diosnin, taytaypa wasinmanta ripushaqtiymi niwarqanki.
17 Ñoqan kani taytaykiq Abrahanpa Wiraqochan Diosnin, Isaacpa Diosninpas, qanmanmi qosaq kay hallp'ata, qhepaykipi mirayniykitapas, mirayniykitapas hanaq pacha ch'askakunata hinan ruwasaq, hanaq pachaq tawa ladonman mast'arikunki, qanpin mirayniykipipas kay pachapi llapa ayllukuna saminchasqa kanqaku.
18 Rimayniykikunatataq takyachirqanki, qhapaq kaykunata, wawakunata, wakakunatapas qowarqanki, sonqoypa ancha munayninman hina kamachiykiman qowasqaykiman hina; tukuy ima mañakusqaytan qowarqanki, chaymi mana imapas pisiwarqanchu.
19 Qhepamanmi niwarqanki: Tayta-mamaykiman, nacesqayki llaqtaman kutiy, ñoqapas allintan ruwasaq, nispa.
20 Kunantaq hamuspay, Labanmanta qespichiwasqaykimantawan, Esaupa makinman urmaykusaq, paymi wañuchiwanqa, ari, wawaykunaq mamankunawan kuska.
21 Chay hinaqa, Señor Diosníy, wawqey Esaúpa makinmantapas qespichiway, payta anchata mancharikusqayrayku.
22 Noqapi chanin kaypas mana kanchu chayqa, Abrahampa, taytay Isaacpa allinninpaq ruway.
23 Yachanin khuyapayakuywan khuyapayakuywan kay qhapaq kayta tarisqayta. kunanmi valekuykichis, kunan p'unchay sumaq sonqo kayniykiwan qespichiwanaykipaq, kutichimuwanaykipaqpas.
24 Jacobtaq manaña Señor Diosmanta mañakurqanñachu, paywan kuska kaq runakunatataq ovejakunawan uywakunawan kuska iskay campamentoman t'aqarqan, kuskantataq Abrahampa kamachin Eliezerpa churin Damesecman wawankunawan kuska campamentopaq qorqan, huknin kuskantataq wawqen Eliezerpa churin Elianota wawankunawan kuska campamentopaq qorqan.
25 Hinaqtinmi Jesusqa paykunata kamachiran: "Karupi kashaychis campamentoykichiswan, ama nishuta asuykamuychischu, Esautaq huk campamentoman hamuspa wañuchinman chayqa, karupi kaq huknin campamentotaq ayqekunqa", nispa.
26 Chay tutan Jacobqa chaypi qhepakurqan, chay tutantintaq kamachinkunaman kamachirqan ejercitokunamanta wawankunamantawan.
27 Chay p'unchaypin Señor Diosqa Jacobpa mañakusqanta uyarirqan, hinan Señor Diosqa Jacobta wawqen Esaú makinmanta qespichirqan.
28 Hinan Señor Diosqa hanaq pacha angelkunaq kinsa angelninkunata kachamurqan, hinan Esaúq ñawpaqenta rispa payman hamurqanku.
29 Chay angelkuna Esauman llaqtanmanwan rikhurimurqanku iskay waranqa runakuna hina, tukuy rikchaq guerrapaq instrumentokunawan adornasqa caballokunapi sillaykuspanku, Esaupa hinaspa llapa runankunapa ñawpaqninpi tawa campamentoman rakisqa kanankupaq, tawa umallikunawan.
30 Huk campamentoman rispataq tarirqanku tawa pachak runakunawan Esauta wawqen Jacobman hamushaqta, kay campamentotaq Esauman llaqtantawan phawaykachaspa mancharichirqan, Esautaq mancharikuspa caballomanta urmaykurqan, llapa runankunataq chay cheqaspi t'aqanakurqanku, sinchita mancharikusqankurayku.
31 Esaumanta ayqekuspankutaq llapa campamentopi runakuna paykunaq qhepanta qaparirqanku, hinan llapa maqanakuq runakunaqa nirqanku:
32 Cheqaqtapunin Jacobpa kamachinkuna kanchis, payqa Diospa kamachin, ¿pitaq contranchispi sayariyta atinman? Hinaqtinmi Esauqa paykunata nirqan: –Chay hinaqa, wiraqochay, wawqey Jacobmi señorniykichis, kay iskay chunka wataña mana rikusqay, kunan p'unchay payta qhawaq hamusqayrayku, ¿kay hinatachu tratawankichis?
33 Hinaqtinmi angelkuna kutichirqanku: —Kawsashaq hinaqa, manan Jacobqa wawqeykichu karqan, manan huk runallapas qanmanta llaqtaykimantawan puchunanpaqqa saqerparirqaykuchu, aswanpas Jacobraykullan mana imatapas ruwasaqkuchu, nispa.
34 Kay campamentoqa Esaumanta runankunamantawan pasaspa ripurqan, Esautaq runankunapiwan huk legua hina ripurqanku, iskay kaq campamentotaq imaymana armakunawan payman hamurqanku, paykunapas Esaúta runankunatawan ruwarqanku imaynan ñawpaq kaq campamentokuna ruwarqanku hinata.
35 Chayta ripunankupaq saqerparispankutaq, kinsa kaq campamentokuna payman hamuspa llapanku mancharisqa kasharqanku, hinan Esaú caballomanta urmaykurqan, llapa campamentotaq qaparirqanku: —Cheqaqtapunin Jacobpa kamachinkuna kayku, payqa Diospa kamachinmi, ¿pitaq contranchispi sayarinman?
36 Esaútaq paykunata kutichirqan: –Chay hinaqa, patronniy Jacob, patroykichispas wawqey, iskay chunka watañataqmi uyanta mana rikuspay, kunan p'unchay

hamushasqanta uyarispay, kunan p’unchay rirqani paywan tupanaypaq, ¿kay hinatachu tratawankichis?
37 Paykunataq kutichirqanku: –Señorpa kawsasqanman hinaqa, manan Jacob wawqeykichu karqan, nisqaykiman hinaqa, manan qanmantapas runaykikunamantapas puchuqtachu saqerqayku, aswanpas wawqeyki kasqanmanta rimasqayki Jacobraykun mana qanwanchu nitaq runaykiwanpas chaqrukusaqkuchu, nispa.
38 Kimsa kaq campamentopas paykunamanta pasarqon, hinallataq runankunawan kuska Jacobman purisharqan, tawa kaq campamentotaq payman hamuqtin, paykunapas paytapas runankunatapas ruwarqanku wakinkuna hina.
39 Esauqa tawa angelkunaq mana allin ruwasqankuta rikuspa, wawqen Jacobta mancharikuspa thakpi paywan tupananpaq rirqan.
40 Esauqa Jacob contra cheqnikusqanta pakarqan, wawqen Jacobta wañunanta manchakuspa, chay tawa campamentokunapi Jacobpa kamachinkuna kasqanpi yuyaykusqanrayku.
41 Chay tuta Jacobtaq kamachinkunawan kuska campamentonkupi qhepakurqan, hinaspan kamachinkunawan decidikurqan Esauman tukuy kaqninkunamanta, llapa kaqninkunamantawan regalota qonanpaq. Jacobtaq tutamanta hatarirqan, runankunapiwan, uywakuna ukhumanta Esaúpaq huk regalota akllarqanku.
42 Jacobqa ovejankunamantan akllarqan wawqen Esauman qonanpaq, iskay pachak tawa chunka uma ovejakunamantan akllarqan, camellokunamanta asnokunamantawan kinsa chunkata akllarqan, vacakunamantataq phisqa chunka wakakunata akllarqan.
43 Llapallankutataq chunka t’aqa t’aqaman churarqan, sapanka t’aqatataq sapankaman churarqan, sapanka t’aqatataq chunka kamachinkunaman entregarqan.
44 Hinaqtinmi Jesusqa paykunata kamachirqan: –Karunchakuychis, t'aqa t'aqakunaq chawpinpitaq huk ch'usaqta churaychis, Esauwan paywan kaqkunawan tupaspa tapusunkichis: ¿Piqpataq kanki, maymantaq rinkichis, piqpataq llapan kaykunaqa ñawpaqeykichispi kashan chayta, nispa ninkichis: Jacobpa kamachinkunan kayku, hinaspan thak-kaypi Esauwan tupanaykupaq hamusaqku, nispa qhepanchista hamun.
45 Ñawpanchispi kaqpas Jacobpa wawqen Esauman apachisqan regalo.
46 Sichus paykuna nisunkichis: Imaraykutaq qhepaykichista qhepan, wawqenwan tupananpaq, uyanta qhawananpaq hamunanta chayqa, ninkichismi: Cheqaqtapunin qhepanchispi kusikuywan hamun wawqenwan tupananpaq, paymi niwarqan: “Payman riq regalowanmi thasnuchisaq, kay qhepatataq uyanta rikusaq, ichapas chaskiwanman”, nispa.
47 Hinaqtinmi llapa qosqakunaqa kamachinkunaq makinman haykurqan, hinaspan chay p’unchaypi ñawpaqenta rirqan, chay tutataq Jabuc mayu patapi campamentonkunawan qhepakurqan, chawpi tutataq hatarirqan, hinaspan warminkunata kamachinkunatawan llapa kaqninkunatawan pusarqan, chay tutataq Jabuc mayu patanta pasarqan.
48 Paypa llapa kaqninkunata mayu chimpanta pasaqtintaq Jacobqa sapallan qhepakurqan, hinan huk runa paywan tuparqan, hinaspan chay tuta paywan maqanakurqan p’unchay p’unchay p’unchaykama, Jacobpa piernanpa t’oqontaq mana junt’arqanchu paywan maqanakusqanrayku.
49 P’unchay p’unchaytataq chay runaqa Jacobta chaypi saqerparispa saminchaspa ripurqan, Jacobtaq p’unchay p’unchaypi mayu patanta pasaspa piernanpi sayaykurqan.
50 Hinan inti lloqsimurqan mayu patanta pasaspa, uywanpa wawankunaq tiyasqan cheqasman.
51 Chawpi p'unchawkama purirqanku, rishaspankutaq ñawpaqenkupi regaloqa pasasharqan.
52 Hinaqtinmi Jacobqa ñawinta hoqarispa qhawarispa, Esauqa karullapiña kashasqa, tawa pachak hina askha runakunawan hamushaqta, Jacobtaq wawqenta sinchita mancharikusharqan.
53 Hinan Jacobqa usqhaylla wawankunata t'aqarqan warminkunaman, sirvientankunaman, ususin Dinatawan huk cajaman churaspa kamachinkunaman entregarqan.
54 Wawankunawan warminkunaq ñawpaqentan pasarqan wawqenwan tupananpaq, hinaspataq pampaman k’umuykukurqan, aritaq qanchis kutita k’umuykukurqan wawqenman asuykunankama, Diostaq Jacobta qorqan khuyapayakuyninta munakuynintawan Esaú runanpa ñawpaqenpi, Jacobpa mañakuyninta Dios uyarisqanrayku.
55 Jacobta manchachikuspa mancharikusqanmi wawqen Esauta hap’irqan, Esautaq Jacobta mancharikuran Diospa angelninkuna Esauta ruwasqankumanta, Esautaq Jacob contra phiñakuyninqa khuyapayakuqman tukupurqan.
56 Esautaq Jacobta phawaykachashaqta rikuspa, payman phawaylla phawaylla abrazaykuspa kunkanman k'umuykuspa much'anakuspa waqarqanku.
57 Chaymi Diosqa Jacobta manchachirqan, khuyapayakuqtataqmi Esauwan hamuq runakunaq sonqonman churarqan, paykunapas Jacobta much’aykuspanku abrazaykurqanku.
58 Esaupa churin Elifazpas, Esaupa churin tawa wawqenkunawan kuska, Jacobta much’aykuspanku abrazaykuspanku, Jacobpa manchakuyninku llapallankuman urmaykusqanrayku.
59 Esauqa ñawinta hoqarispan rikuran Jacobpa mirayninkunawan kuska Jacobpa qhepanta purishaqta, Esau ñanninta k’umuykushaqta.
60 Esautaq Jacobta tapuran: —Wawqeykuna, ¿pitaq kaykunaqa? ¿wawaykikunachu icha kamachiykikunachu? Jacobtaq Esauta kutichispa nirqan: –Diospa kamachiykiman khuyapayaykusqan wawaykunan kanku, nispa.
61 Jacobqa Esauwan runankunawan rimashaqtinmi Esauqa llapa campamentota rikuspa Jacobta nirqan: –¿Maymantataq qayna tuta tupasqay campamentota horqomurqanki? Hinan Jacobqa nirqan: –Señorniypa munakuyninta tarinaypaqmi, Diosqa kamachiykiman khuyapayakuspa qowarqan, nispa.
62 Esaúq ñawpaqenman chayamuqtinmi Jacobqa Esauta tanqarqan: –Señorniyman apamusqay regalota apakuy, hinan Esautaq nirqan: –¿Imaraykutaq kayta munani? Kapuqniykitaqa qan kikiykipaq waqaychay, nispa.
63 Hinaqtinmi Jacobqa nirqan: –Uyaykita rikusqaymantapachan tukuy kaykunata qonaypaqqa, thakpi kawsashanki, nispa.
64 Esautaq mana munarqanchu chay regalota hap'iyta, hinan Jacobqa nirqan: –Señorniy, ruegakuyki, sichus kunan ñawpaqeykipi khuyapayakuyta tarirqani chayqa, makiypi

regaloyta chaskiykuway, chayraykun uyaykita rikurqani diosman rikch'akuq uyata rikusqayman hina, ñoqawan kusisqa kasqaykirayku, nispa.
65 Esauqa chay regalota hap’irqan, Jacobtaq qollarqantaq qolqeta, qorita, bdelliumtawan, sinchita ñit’isqanraykun chaykunata hap’irqan.
66 Esaútaq campamentopi kaq uywakunata t’aqarqan, hinaspan kuskanninta qorqan paywan hamuq runakunaman, paykunan contratasqa hamurqanku, huknin kuskantataq wawankunaman entregarqan.
67 Kuraq churin Elifazman qollqeta, qorita, bdelliumtawan qorqan, Esautaq Jacobta nirqan: –Qanwan qhepakusunchis, ñoqawan kuska wasiyman chayanaykikama pisi-pisimanta risaqku, chaypi kuska tiyakunanchispaq, nispa.
68 Jacobtaq wawqenta kutichispa nirqan: –Señorniypa niwasqanman hinan ruwayta munani, ichaqa wiraqochayqa yachanmi wawakuna llamp’u kasqankuta, ovejakuna, vacakunapas ñoqawan kashaq uñachankunawan kuska, pisi-pisimanta riy, usqhaylla rispaqa llapankun wañunkuman, qanmi yachanki q’epinkuta sayk’usqa kasqankutapas.
69 Chayrayku, wiraqochayqa kamachinpa ñawpaqenta pasachun, ñoqataq pisi-pisimanta risaq wawakunaq ovejakunaq allinninpaq, Señorniypa wasinman Seir llaqtaman chayanaykama.
70 Esautaq Jacobta nirqan: –Ñoqawan kashaq wakin runakunatataq ñanpi cuidasunaykipaq, sayk'uyniykitapas q'epiykitapas apanankupaq, paytaq nirqan: –¿Imatan necesitan wiraqochay, ñawpaqeykipi khuyapayakuyta tariyman chayqa?
71 Qhawariy, Seir llaqtaman hamusaq chaypi kuska tiyanaypaq rimasqaykiman hina, chaypachaqa llaqtaykiwan riy qanta qatikusqaykirayku.
72 Jacobqa Esautan nirqan Esauta runankunatawan paymanta qarqonanpaq, chhaynapi Jacobqa taytanpa wasinman Canaán suyuman rinanpaq.
73 Esaútaq Jacobpa kunkanta uyarirqan, hinan Esauqa tawa pachak runakunawan kuska Seir llaqtaman kutipurqan, Jacobtaq llapa kaqninkunapiwan chay p’unchay Canaán suyuq k’uchunkama rirqanku, chaypin huk tiempo qhepakurqan.

33 RAKI

1 Hinaqtinmi Jacobqa chay nacionpa linderonmanta lloqsispa Salem hallp’aman chayaran, chay llaqtaqa Canaán hallp’apin kashan, chay llaqtaqa Siquem llaqtan.
2 Hinaqtinmi chay hallp'api tiyaq Hamorpa mirayninkunamanta pishqa siclowan rantirqan.
3 Hinan Jacobqa huk wasita sayarichirqan, chaypitaq karpanta sayarichirqan, uywankunapaqtaq t’aqakunata ruwarqan, chayraykun chay cheqasta suticharqan Sucot nispa.
4 Jacobtaq Sucot llaqtapi huk wata soqta killa qhepakurqan.
5 Chaypachan chay suyupi tiyaq wakin warmikuna Siquem llaqtaman rirqanku llaqtapi runakunaq ususinkunawan kuska tusunankupaq kusikunankupaqpas, lloqsiqtinkutaq Jacobpa warminkuna Raquelwan Leawan ayllunkuwan kuska rirqanku.
6 Jacobpa ususin Dinapas paykunawan kuska rispa llaqtaq ususinkunata rikuspa, chay ususinkunaq ñawpaqenpi qhepakurqanku, llaqtapi llapa runakuna paykunaq ladonpi sayashaqtinku kusikuyninkuta qhawanankupaq, llaqtapi llapa hatun runakunapas chaypi kasharqanku.
7 Chay suyupi kamachikuq Hamorpa churin Siquempas paykunata qhawananpaqmi sayasharqan.
8 Hinan Siquem rikuran Jacobpa ususin Dinata mamanwan kuska llaqta ususinkunaq ñawpaqenpi tiyashaqta, hinan chay sipasqa anchata kusichirqan, hinaspan chaypi amigonkunata llaqtantawan tapurqan: —¿Piq ususintaq kay llaqtapi mana reqsisqay warmikuna ukhupi tiyashaq?
9 Paykunataq nirqanku: –Cheqaqtapunin kay llaqtaqa hebreo Isaacpa churin Jacobpa ususin, payqa unayñan kay llaqtapi tiyashan, chay llaqtapi ususinkuna kusikunankupaq lloqsimusqankuta willaqtinkutaq mamanwan sirvientankunawan kuska rirqan rikusqaykiman hina paykuna ukhupi tiyaykunankupaq, nispa.
10 Hinaqtinmi Siquemqa Jacobpa ususin Dinata rikurqan, payta qhawarispataq Dinapi k'uyukurqan.
11 Hinan kacharqan kallpawan hap’inankupaq, Dinataq Siquem wasiman hamuspa kallpawan hap’ispa paywan puñuspa huch’uyyaykuchirqan, sinchitan munakuspa wasinman churarqan.
12 Hinaspan Jacobman chayta willarqanku, Jacobtaq Siquem ususin Dinata qhellichasqanmanta uyarispa, chunka iskayniyoq kamachinkunata kacharqan Siquempa wasinmanta Dinata pusamunankupaq, hinaspan Siquem wasiman rirqanku Dinata apanankupaq.
13 Chayamuqtinkun Siquem runankunawan kuska paykunaman lloqsispa wasinmanta qarqorqan, manataqmi munarqanchu Dinaq ñawpaqenman hamunankuta, ichaqa Siquemqa tiyasharqanmi Dinawan much’aykukuspa, abrazaykukuspa ima.
14 Hinaqtinmi Jacobpa kamachinkuna kutimuspa willarqanku: –Hamuspaykutaq runankunapiwan qarqowarqanku, chhaynatan Siquemqa Dinata ruwarqan, nispa.
15 Jacobtaq yacharqan Siquem ususinta qhellichasqanmanta, ichaqa manan imatapas rimarqanchu, churinkunapas chakrapi uywankunata mikhuchisharqanku, Jacobtaq kutimunankukama ch'inlla kasharqan.
16 Manaraq churinkuna wasiman kutimushaqtinmi Jacobqa kamachinkunaq ususinkunamanta iskay sipaskunata kacharqan Siquempa wasinpi Dinata cuidanankupaq, paywan qhepakunankupaq, Siquemtaq kinsa amigonkunata kacharqan taytan Hamorta, payqa Peredpa churin Quidequempa churin Hamormi karqan, ninanpaq: “Kay sipasta warmichaypaq apamuway”, nispa.
17 Hivio Quidequempa churin Hamortaq churin Siquempa wasinman rispa ñawpaqenpi tiyaykurqan, hinan Hamorqa churinta nirqan: –Siquem: ¿Manachu llaqtaykiq ususinkuna ukhupi warmi mana llaqtaykimanta kaq hebreo warmita casarakunaykipaq?
18 Hinaqtinmi Siquem payta nirqan: –Payllatan chaskiwanki, payqa kusichiwashan. Hamortaq churinpa nisqanman hina ruwarqan, paypa ancha munakusqanrayku.
19 Hamortaq Jacobman rirqan kaymanta rimananpaq, churin Siquempa wasinmanta ripuspataq Jacobpa churinkuna chakramanta hamusharqanku, Hamorpa churin Siquempa ruwasqanta uyarispanku.

20 Qharikunaqa anchatan llakikurqanku pananmanta, llapankutaq phiñasqa wasinkuman kutimurqanku, manaraq uywanku huñuna pacha chayamushaqtin.
21 Hinaspan taytankuq ñawpaqenpi tiyaykurqanku, hinaspan phiñasqa paywan rimarqanku: –Cheqaqtapunin kay runapaqpas wasinpaqpas wañupunan, kay pachaq Señor Diosnin Noeta wawankunatawan kamachisqanrayku, runaqa manan hayk'aqpas suwakunanta, nitaq wasanchay huchatapas ruwanqachu, nispa. kunanqa qhawariychis Siquem pananchiswan qhelli huchapi huchallikuspa qhelli huchapi purin, manataq mayqen llaqta runakunamantapas huk simillatapas payman rimarirqanchu.
22 Cheqaqtapunin yachanki, entiendenkitaqmi Siquempa, taytanpa, llaqtantinpi wañuy juzgasqa kananta.
23 Kay asuntomanta taytankuq ñawpaqenpi rimashaqtinkun Siquempa taytan Hamor hamurqan churinpa Dinamanta rimasqankunata Jacobman willananpaq, Jacobpa ñawpaqenpitaq churinkunaq ñawpaqenpi tiyaykurqan.
24 Hamortaq paykunata nirqan: –Waway Siquempa almanqa ususiykichistan anchata munashan. Mañakuyki, warmi kananpaq qonaykipaq, ñoqaykuwantaq casarakunaykipaq; ususiykikunata qowayku, ñoqaykutaq ususiykuta qosqaykiku, ñoqaykuwan kuskataq hallp'aykupi tiyanki, huk llaqta hinataqmi hallp'api kasaqku.
25 Hallp'aykuqa ancha hatunmi, chaymi chaypi tiyaychis, qhatunaykichispaq, chaypi kapuqniykichista hap'iychis, munasqaykiman hina ruwaychis, manataqmi pipas hark'asunkichismanchu huk simillatapas.
26 Hamortaq Jacobwan churinkunawan manaña rimarirqanchu, hinan rikurqan churin Siquem qhepanta hamushaqta, paykunaq ñawpaqenpi tiyashaqta.
27 Hinaqtinmi Siquemqa Jacobpa ñawpaqenpi churinkunaq ñawpaqenpi niran: —Qanpa allin qhawarisqa kachun ususiykita qowasqaykimanta, ima niwasqaykitapas paypaqmi ruwasaq, nispa.
28 Askha doteta, regalotawan mañakuway, chaytataq qosaq, ima niwasqaykipas ruwasaq, pichus kamachiyniykikunaq contranpi hatariqqa, wañunqa; warmichaypaq sipasllata quway.
29 Simeonwan Levíwantaq q'otuspa churin Hamorta Siquemtawan kutichirqanku: –Llapa niwasqaykikutan qankunapaq ruwasaqku, nispa.
30 Qhawariy panayku wasiykipi kashan, ichaqa paymanta karunchakuychis taytanchis Isaacman kay asuntomanta kachanaykukama, mana paypa munasqanman hinaqa manan imatapas ruwayta atiykuchu.
31 Payqa yachanmi ñawpa taytanchis Abrahanpa imayna kawsasqanta, ima niwasqanchistapas willasqaykikun, manan imatapas pakasqaykikuchu.
32 Simeonwan Levíwanmi chayta niranku Siquemwan taytanwan imamanta rimapayanankupaq, Siquemwan llaqtanwan imachus ruwananta.
33 Simeonwan taytanwan Simeonwan Leviwan rimasqankuta uyarispankun Siquemwan taytanwan wasinkuman kutipurqanku.
34 Ripuqtinkun Jacobpa churinkunaqa taytankuta niranku: –Yachanchismi kay millay runakunaq llaqtankupas wañunanta, Noeman, wawankunaman, qhepa miraykunamanwan Diospa kamachisqanta mana kasukusqankurayku, nispa.
35 Hinallataq, Siquem pananchis Dinata qhellichaspa kayta ruwasqanrayku, mana hayk'aqpas chhayna millay ruwayqa noqanchis ukhupi ruwasqachu kanqa.
36 Kunantaq yachaychis, qhawariychis imatachus ruwanaykichista, yuyaychakuychis, imachus ruwanaykichistapas, kay llaqtapi llapa tiyaqkunata wañuchinaykichispaq.
37 Simeontaq paykunata nirqan: –Kaypi allin yuyaychaymi qankunapaq: niychis, paykuna ukhupi sapanka qharita señalasqa kasqanchista hina señalanankupaq, mana munaspaqa ususinchista hap'ispa ripusaqku, nispa.
38 Kayta ruwanankupaq ari nispanku ruwanqaku chayqa, nanaywan unuman chinkaykuqtinkun espadanchiswan atacasaqku, ch'inlla thakpi kawsaq runaman hina, paykuna ukhupitaq sapa qharita wañuchisaqku.
39 Simeonpa yuyaychasqanmi paykunata kusichirqan, hinan Simeonwan Leviwan yuyaykurqanku yuyaykusqankuman hina ruwanankupaq.
40 Paqaristinmi Siquemwan taytan Hamorwan Jacobpa wawankunaman kutimurqanku Dinamanta rimanankupaq, Jacobpa churinkuna rimasqankuta uyarinankupaq.
41 Hinaqtinmi Jacobpa churinkunaqa q'otukuspa paykunata nirqanku: –Ñoqaykuqa taytayku Isaacmanmi willarqayku llapa rimasqaykikunata, rimasqaykitaqmi payta kusichirqan, nispa.
42 Hinaqtinmi Jesusqa niwarqanku: –Taytan Abrahammi kay pachapi Señor Diosmanta kamachirqan, pipas mana mirayninkunamanta huknin ususinta casarakuyta munaqqa, sapanka qharita señalachinanpaq, imaynan ñoqaykupas señalasqa kashanchis hinata, chay qhepamantaq ususinchista qosunman warmi kananpaq, nispa.
43 Taytaykupa niwasqankuman hinan tukuy ñanniykutaqa willarqaykichis, manan kay niwasqaykikutaqa ruwayta atiykumanchu, ususiykuta mana señalasqa runaman qonaykupaq, p'enqaymi ñoqaykupaq.
44 Ichaqa kaypin aceptasqaykiku, ususiykuta qonaykichispaq, hinallataq ususiykichistapas casarakusaqku, hinaspan qankuna ukhupi tiyasaqku, rimasqaykiman hinataq huk llaqtalla kasaqku, sichus uyariwaqniyku, hinaspa noqayku hina kanaykichispaq, sapankanku qharikunata señalanaykupaq, imaynan ñoqaykupas señalasqa kasqaykuman hina.
45 Qankuna mana uyariwaqchischu, kamachisqaykuman hina llapa qharikuna señalasqa kasqaykuman hina señalanankupaq chayqa, qankunaman hamusaqku, hinaspa ususiykuta qechuspa ripusaqku.
46 Hinan Siquem taytan Hamorpiwan Jacobpa churinkunaq rimasqanta uyarirqanku, chaymi paykunata anchata kusichirqan, Siquemwan taytan Hamorwantaq Jacobpa churinkunaq munayninta usqhaylla ruwarqanku, Siquem Dinata anchata munakusqanrayku, almanpas paywan remachasqa kasharqan.
47 Hinan Siquem taytan Hamorwan llaqta punkuman usqhaylla rirqanku, hinaspan llaqtankupi llapa runakunata huñuspa Jacobpa churinkunaq nisqanta paykunaman willarqanku.
48 Kay runakunaman hamurqayku, Jacobpa churinkunaman, hinaspa paykunaman rimarqayku ususinkumanta, kay runakunataq ari ninqaku munasqaykuman hina ruwanankupaq, hinaspa qhawariy hallp'ayku hatun hatunmi paykunapaq, chaypitaq

tiyanqaku, qhatunqakutaq, huk llaqtallataqmi kasaqku; ususinkuta casarakusaqku, ususiykutapas paykunaman qosaqku warmi kananpaq.
49 Ichaqa kay hinallatan kay runakuna kay ruwayta ari ninqaku, noqanchis ukhupi sapanka qhari qharikuna señalasqa kasqankuman hina, Diosninkuq kamachisqanman hina, kamachisqankuman hina señalasqa kananchispaq ruwaqtinchis, chaypachataq ñoqanchis ukhupi tiyanqaku, uywankuwan, kapuqninkunawan kuska, paykunawan kuskataq huk llaqta hina kasunchis.
50 Llapallan llaqta runakuna Siquempa taytan Hamorpa rimasqanta uyarispankutaq, llaqtankupi llapa runakuna kay yuyaykusqankuta allinpaq qhawarirqanku, chaymi kasurqanku señalasqa kanankupaq, Siquemwan taytan Hamorwanqa ancha allin qhawarisqa karqanku, chay suyupi kamachikuqkuna kasqankurayku.
51 Paqaristinmi Siquemwan taytan Hamorwan tutamanta hatarirqanku, hinaspan llaqtankupi llapa qharikunata llaqta chawpiman huñurqanku, Jacobpa churinkunatataq waqyarqanku, paykunan chay p'unchaypas qhepantin p'unchaypas sapanka qharikunata señalarqanku.
52 Hinan Siquemta, taytan Hamortawan, Siquempa phisqa wawqenkunatawan señalarqanku, chaymantataq sapankanku sayarispa wasinkuman kutipurqanku, Señor Diosmantan Simeonpa yuyaychasqan karqan, chay hinapi Simeonpa yuyaychasqan, Jacobpa iskay churinkunaq makinman Señor Dios qonanpaq.

34 RAKI

1 Llapan qharikuna señalasqa karqanku soqta pachak tawa chunka phisqayoq qharikuna, iskay pachak tawa chunka soqtayoq wawakuna ima.
2 Ichaqa Hamorpa taytan Peredpa churin Kidequem soqta wawqenkunapiwan mana uyariyta munarqankuchu Siquemta taytan Hamortawan, manataq señalakuyta munarqankuchu, Jacobpa churinkunaq yuyaykusqankuqa millaymi karqan paykunaq qhawarisqankupi, chaymi sinchita phiñakurqanku llaqtapi runakuna mana uyarisqankumanta.
3 Iskaykaq p'unchay ch'isiyaqtaq, pusaq wawakunata tarirqanku, mana señalasqa kaqkunata, mamankuna Siquemmanta, taytan Hamormantawan, llaqtapi runakunamantawan pakasqa kasqankurayku.
4 Hinaqtinmi Siquem taytan Hamorpiwan kacharqanku señalasqa kanankupaq paykunata pusamunankupaq, chaymi Quidequem soqta wawqenkunapiwan espadankuwan phawaykuspa wañuchiyta munarqanku.
5 Siquemtapas taytan Hamortapas wañuchiyta munarqankun, paykunawan kuskataq Dinatapas wañuchiyta munarqanku.
6 Paykunataq nirqanku: –¿Imataq kay ruwasqaykichisri? ¿manachu Canaán wawqeykichispa ususinkuna ukhupi warmikuna kankichis, ñawpaqpi mana reqsisqaykichis hebreo runakunaq ususinkunata casarakuyta munaspaykichis, taytaykichispa mana hayk'aq kamachisqan ruwaytapas ruwankichischu?
7 ¿Piensankichu kay ruwasqaykiwan allinta ruwanaykita? ¿Imatataq kutichinki wawqeykichis Canaán runakunaman, paykunan paqarin hamuspa kaymanta tapusunkichis?
8 Ruwasqaykikuna mana paykunaq qayllanpi chanin allinchu rikhurinqa chayqa, ¿imatan ruwankichis kawsayniykichispaq, ñoqataq kawsayniykurayku, kunkayku mana uyarisqaykichispi?
9 Hallp'api tiyaqkunapas, llapan wawqeykichiskunapas Hampa mirayninkuna, chay ruwasqaykichista uyarinkuman:
10 Huk hebreo warmiraykun taytan Siquemwan Hamorwan llaqtankupi tiyaq llapa runakunapas mana reqsisqa kasqankuta ruwarqanku, ñawpaq taytankupas mana hayk'aqpas kamachikusqankuta, maymanmi phawankichis otaq p'enqayniykichista pakankichis, tukuy p'unchayniykichispi Canaán hallp'api tiyaq wawqeykichiskunaq ñawpaqenpi?
11 Kunanpas manan aguantayta atiykumanchu kay ruwasqaykichista, manataqmi kay yugowanqa q'epichiwasunmanchu, ñawpaq taytanchiskunaq mana kamachisqan.
12 Qhawariychis paqarin p'unchaymi llapa wawqenchiskunata huñusaqku, chay hallp'api tiyaq Canaán wawqekunata, llapankutaq hamusaqku, qankunata llapa hap'ipakuqkunatapas maqarisunchis, qankunamantapas paykunamantapas mana puchuqpas puchunanpaq.
13 Hinaqtinmi Hamor churin Siquem, llaqtapi llapa runakunapiwan Quidequempa wawqenkunaq rimasqanta uyarispanku, sinchita mancharikurqanku chay rimasqankuwan, chaymi huchankumanta wanakurqanku.
14 Hinan Siquem taytan Hamorpiwan tayta Kidequemta wawqenkunatawan kutichirqanku: –Llapa rimasqaykichisqa cheqaqmi, nispa.
15 Ama niychischu, nitaq sonqoykichispi yuyaykuychischu, hebreo runakunaq munakuyninraykun ñawpa taytanchiskunaq mana kamachiwasqanchistaqa.
16 Ichaqa manan paykunaq yuyaykusqankuchu nitaq munayninkupaschu karqan ususinkumanta hap'isqayku hina, manataq kay condicionpichu, chaymi paykunaq kunkankuta uyarirqayku, kay rikusqayki ruwaytataq ruwarqayku, paykunamanta munayniyku chaskinaykupaq.
17 Paykunamanta mañakuyniyku chaskiqtinchistaq, paykunaman kutipusaqku, hinaspa niwasqaykikuta ruwasaqku.
18 Hinaqtinmi valekuykichis suyakunaykichispaq, qhepakunaykichispaq, aychanchis qhaliyanankama, wakmanta kallpayoq kanankama, chaymantataq paykunaq contranpi kuska risaqku, sonqoykichispi, sonqoykupi kaqtapas ruwasaqku.
19 Jacobpa ususin Dinataq uyarirqan Kidequempa wawqenkunapiwan tukuy rimasqankuta, Hamorpas churin Siquempiwan llaqtankupi runakunaq rimasqankutapas.
20 Usqhaylla, taytanpa kachamusqan sipasninta Siquem llaqtapi cuidananpaq kacharqan, taytan Jacobman wawqenkunamanwan.
21 Chay hinatan Quidequem wawqenkunapiwan yuyaycharqankichis, Hamorpas, Siquempas, llaqtapi runakunapas chhaynatan paykunata kutichirqanku.
22 Chay simikunata uyarispan Jacobqa phiñakuspa phiñakurqan, paykuna contrataq phiñakurqan.
23 Hinan Simeonwan Levíwan jurarqanku: –Paqarin kay pachaq Diosnin Señor Diosqa manan llapan llaqtapi puchunqachu, nispa.
24 Iskay chunka waynakunan pakakusqaku mana señalasqa, hinan chay waynakuna Simeonwan Leviwan

maqanakurqanku, Simeonwan Levíwantaq chunka pusaqniyoq runakunata wañuchirqanku, iskaytaq ayqekurqanku, hinaspan llaqtapi kaq lime t'oqokunaman ayqekurqanku, hinan Simeonwan Leviwan maskharqanku, ichaqa manan tarirqankuchu.
25 Simeonwan Levíwanmi llaqtapi purisharqanku, chaymi llaqtapi llapa runakunata espadawan wañuchirqanku, manataqmi mayqentapas puchurqankuchu.
26 Llaqta chawpipitaq sinchita mancharikurqanku, chay llaqtapi runakunaq qapariyninmi hanaq pachaman wicharqan, llapa warmikunapas wawakunapas kallpawan qaparirqanku.
27 Simeonwan Levíwanmi llaqtantinta wañuchirqanku. manataqmi huk qaritapas llaqtantinpi puchurqachu.
28 Hinan Hamorta churin Siquemtawan espadawan wañuchirqanku, hinaspan Dinata Siquempa wasinmanta aparqanku, chaymantataq ripurqanku.
29 Jacobpa churinkunataq rispa kutispa wañuchisqa runakunaman hamurqanku, hinaspan llaqtapi chakrapi llapa kaqninkunata suwarqanku.
30 Saqueokunata apashaqtinkutaq kinsa pachak runakuna sayarispa ñut'u allpata wikch'uykuspanku rumiwan ch'aqwarqanku, Simeontaq paykunaman kutirispa espadawan llapankuta wañuchirqan, Simeontaq Levíq ñawpaqenman kutirispa llaqtaman haykurqan.
31 Ovejakunata, toronkutapas, uywankutapas, hinallataq puchuq warmikunata, huch'uy wawakunatapas aparqanku, llapan kaykunatataq pusarqanku, huk punkuta kichaspataq lloqsispa taytanku Jacobman kallpawan hamurqanku.
32 Hinaqtinmi Jacobqa llaqtata tukuy ima ruwasqankuta rikuspa, suwakusqankuta rikuspa, Jacobqa sinchita phiñakurqan, hinan Jacobqa paykunata nirqan: –¿Imatan kay ruwawarqankichis? Qhawariy, chay hallp'api tiyaq Canaán runakuna ukhupi samarirqani, manataq mayqenninkupas ñoqawan chaqrukurqankuchu.
33 Kunantaq chay hallp'api tiyaqkunawan, Canaán runakunawan, Perez runakunawan ima, millakuwayta ruwawarqankichis, pisi runakunallataqmi kani, llapankutaqmi contraypi huñunakuspa wañuchiwanqaku wawqenkunawan llank'asqaykichista uyarispanku, ñoqapas wasiykunapas thunisqa kasaqku.
34 Hinaqtinmi Simeonwan Levíwan llapa wawqenkunapiwan taytanku Jacobta niranku: –Qhawariychis, ¿kay hallp'api tiyashanchis, ¿hinachu Siquem ñañanchista ruwanqa? ¿Imanasqataq Siquempa tukuy ima ruwasqanmanta upallalla kachkanki? ¿Ñañanchistachu ruwanqa callekunapi rabona warmita hina?
35 Simeonwan Levíwan Siquem llaqtamanta preso apasqanku warmikunaqa pusaq chunka phisqayoqmi karqanku, paykunaqa manan qharita reqsirqankuchu.
36 Paykuna ukhupitaq huk sipascha karqan, sumaq rikch'ayniyoq, allin qhawarisqa, Buna sutiyoq, Simeóntaq warmi kananpaq casarakurqan, preso apasqanku qharikunataq tawa chunka qanchisniyoq qharikunata, wakintataq wañuchirqanku.
37 Simeonwan Levíwan Siquem llaqtamanta preso apasqanku llapa wayna sipaskunapas Jacobpa churinkunaq, qhepanku wawankunaq kamachin karqanku, Jacobpa churinkuna Egipto suyumanta lloqsinanku p'unchaykama.
38 Simeonwan Levíwan llaqtamanta lloqsipuqtinkun, llaqtapi pakakuspa llaqta runakuna ukhupi mana wañuq iskay waynakuna sayarirqanku, hinan kay waynakuna llaqtaman rispa chaypi purirqanku, llaqtata ch'usaqyachisqata tarirqanku mana qhariyoq, warmikunalla waqashaqta, chay waynakunataq qaparispanku nirqanku: "Kayqa kaymi", nispa Hebreo Jacobpa churinkunaq millay ruwasqankun kay llaqtata, kunan p'unchay Canaán suyumanta huknin llaqtata thunispa, manataq Canaán suyuntinpi kawsayninkuta manchakurqankuchu.
39 Hinaqtinmi chay runakunaqa llaqtamanta lloqsispa Tapnac llaqtaman rirqanku, hinaspan Tapnac llaqtapi tiyaqkunaman willarqanku tukuy ima pasasqanta, Jacobpa churinkunaq Siquem llaqtata tukuy ima ruwasqankutapas.
40 Tapnac llaqtapi rey Jasubman chayarqan, hinan Siquem llaqtaman kacharqan chay waynakunata qhawanankupaq, reyqa manan paykunata creerqanchu: –¿Imaynataq iskay runakuna Siquem hina hatun llaqtata ch'usaqyachinkuman?
41 Hinaqtinmi Jasubpa kachasqankunaqa kutimuspa willarqanku: –Llaqtaman hamurqayku, thunisqaña, manan pipas chaypiqa kanchu, nispa. waqaq warmikunalla; manataqmi chaypiqa kanchu ovejakunapas nitaq uywakunapas, Jacobpa churinkuna chay llaqtapi llapallan kaqkunata qechurusqankurayku.
42 Hinaqtinmi Jasubqa admirakuspa nirqan: –¿Imaynataq iskay runakuna kay hinata ruwankuman, chhayna hatun llaqtata thuninankupaq, manataq huk runallapas paykuna contra sayariyta atinmanchu?
43 Nimrodpa p'unchayninmantapachan chay hinaqa mana karqanchu, nitaqmi karu tiempomantapas chay hinaqa karqanchu. Tapnac llaqtapi rey Jasubtaq llaqtanta nirqan: –Kallpachakuychis, chay hebreo runakunawan maqanakuq risaqku, llaqtata hinataq paykunata ruwasaqku, llaqta runakunaq huchanmanta vengakusaqku, nispa.
44 Hinaqtinmi Tapnac llaqtapi rey Jasubqa consejeronkunawan rimarispa consejeronninkuna payta niranku: —Sapallaykiqa manan hebreo runakunata atipankichu, paykunaqa atiyniyoqmi kananku llapa llaqtata ruwanankupaq", nispa.
45 Iskayninku llaqtantinta thunispa mana pipas paykunaq contranpi sayariqtinqa, paykuna contra riyta munaspaqa llapankun ñoqanchis contra sayarispa chhaynata ch'usaqyachiwasun.
46 Ichaqa muyuriqniykupi kaq llapa reykunata kachaspa huñunakunankupaq saqenki chayqa, paykunawanmi Jacobpa churinkunawan maqanakusaqku. chaymantan paykuna contra atipanki, nispa.
47 Hinan Jasubqa consejeronkunaq nisqankuta uyarirqan, paykunaq rimasqankuwantaq paytapas llaqtantapas kusichirqan. Tapnac rey Jasubtaq Siquem Tapnac llaqtata muyuriq amor runakunaq llapa reyninkunaman kacharqan.
48 Ñoqawan kuska rispa yanapaykuway, hinan Hebreo Jacobta llapa churinkunatawan wañuchisaqku, kay pachamantataq ch'usaqyachisaqku, Siquem llaqtata chhaynata ruwasqanrayku, ¿manachu yachankichis?
49 Amor runakunapa llapallan reyninkunam Jacobpa churinkunapa Siquem llaqtata mana allin ruwasqankuta uyarispanku anchata admirakurqaku.
50 Amor runakunaq qanchis reyninkunan huñunakurqanku llapa ejercitonkuwan, yaqa chunka waranqa soldadokuna, Jacobpa churinkunawan maqanakunankupaq. Jacobtaq uyarirqan amor runakunaq reyninkuna churinkunawan

maqanakunankupaq huñunakusqankuta, hinan Jacobqa sinchita mancharikurqan, chaymi payta llakichirqan.
51 Hinaqtinmi Jacobqa Simeonpa contranpi Leví contrapas qapariran: "¿Imatan kay ruwasqaykichisri?", nispa. ¿Imanaqtintaq k'iriwarqanki, llapa Canaán runakunata contraypi pusamuwanaykipaq, ñoqatapas wasiytapas thunichiwanaykipaq? Ñuqapas wasiypas samachkarqanim, qamkunam kaynata ruwawankichik, chay allpapi yachaqkunatapas rurasqaykichikwanmi contraypi piñachirqankichik, nispa.
52 Judátaq taytanta nirqan: –¿Yamachu wawqeykuna Simeonwan Levíwan Siquem llaqtapi tiyaqkunata wañuchirqanku? Cheqaqtapunin Siquem ñañanchista huch'uyyaykusqanrayku, Noeman wawankunamanwan Diosninchis kamachikusqanta mana kasusqanrayku, Siquem pananchista kallpawan aparqan, paywantaq wasanchay huchata ruwarqan.
53 Hinan Siquem tukuy mana allinta ruwaran, manataqmi mayqen llaqtanpi tiyaqkunapas hark'akurqanchu: –¿Imanaqtintaq kayta ruwanki? Cheqaqtapunin wawqeykuna rispa llaqtata muchuchirqanku, Señor Diostaq paykunaq makinman entregarqan, chaypi tiyaqkuna Diosninchispa kamachikuyninkunata mana kasukusqankurayku. Chhaynaqa, ¿yanqapaqchu tukuy kaykunata ruwanku?
54 Kunantaq, imanaqtintaq mancharikunki otaq llakisqa kashanki, imanaqtintaq wawqeykunawan mana allinchu kanki, imanaqtintaq paykuna contra phiñakuyniyki rawrarishan?
55 Cheqaqtapunin Siquem llaqtata llaqtantawan paykunaq makinman qoq Diosninchis, paymi llapa Canaán reykunatapas makinchisman hap'ichiwanqa, wawqeykuna Siquem llaqtata ruwasqankuta hina.
56 Kunantaq paykunamanta thak kay, manchakuyniykikunatapas wikch'uy, ichaqa Señor Diosninchispi hap'ipakuy, hinaspa paymanta mañakuy yanapawananchispaq, kacharichiwananchispaq, awqanchiskunatapas makinchisman qowananpaq.
57 Hinan Judá runaqa taytanpa huknin kamachinta waqyamurqan: –Kunan riy, qhawamuy maypichus chay reykunaqa awqanchiswan kuska kashanku chayta, nispa.
58 Karuta qhawarispataq Sihón orqoq chimpanpi wichaspa reykunaq llapa campamentonkunata chakrapi sayashaqta rikurqan, Judá llaqtaman kutispataq nirqan: –Qhawariy, reykunaqa llapa campamentonkuwanmi chakrapi kashanku, askha runakunan, lamar-qocha patapi rit'i hina, nispa.
59 Judátaq Simeonta Levíta, llapa wawqenkunatawan nirqan: –Kallpachakuychis, kallpasapa wawankuna kaychis, Señor Diosninchismi ñoqanchiswan kashan, ama paykunata manchakuychischu, nispa.
60 Sapankaykichis sayariychis, awqanakuy armakunawan, arconwan, espadanwan watasqa, hinan risaqku kay mana señalasqa runakunawan maqanakuq. Señor Diosninchismi, paymi qespichiwasun.
61 Hinaqtinmi paykunaqa hatarirqanku, sapankanku awqanakuy armankuwan watasqa, hatun huch'uy, Jacobpa chunka hukniyoq churinkuna, Jacobpa llapa kamachinkunapas.
62 Isaacpa llapa kamachinkuna Hebrón llaqtapi Isaacwan kashaspanku, llapanku imaymana guerrapaq aparatokunawan equipasqa paykunaman hamurqanku, Jacobpa churinkunapiwan kamachinkunapiwan pachak chunka iskayniyoq runakuna kaspanku, chay reykunaman rirqanku, Jacobpas paykunawan kuska rirqan.
63 Jacobpa churinkunan Abrahampa churin Isaacta Hebrón llaqtaman kacharqanku, chay llaqtaqa Kireat-arba sutiyoqmi.
64 Mañakuykiku ñoqaykurayku Señor Diosniykuman, ñoqayku contra hamuq Canaán runakunaq makinmanta amachawanaykuta, makiykuman entregawanaykupaq.
65 Abrahanpa churin Isaactaq churinkunarayku Señorta mañakuspa nirqan: –Señor Diosníy, taytayman prometewarqanki: Hanaq pacha ch'askakuna hina mirayniykita mirachisaq, prometewarqankitaqmi, simiykitapas takyachimuwarqanki, kunan Canaán reykunaqa huñunakuspanku wawaykunawan maqanakunankupaq, mana maqanakuyta ruwasqankurayku, nispa.
66 Chhaynaqa, Señor Diosníy, kay pachaq Diosnin, kay reykunaq yuyaychayninta waqllichiy, wawaykunawan ama maqanakunankupaq.
67 Hinataq kay reykunaq, llaqtankuq sonqonta churiykunaq manchachikuyninwan admirachiy, hatunchakuyninkutataq uraykachiy, churiykunamanta t'aqakunankupaqwan.
68 Kallpansapa makiykiwan, mast'arisqa makiykiwantaq churiykunata kamachinkunatapas paykunamanta qespichiy, tukuy kaykunata ruwanaykipaq makiykipi atiy, atiy ima kasqanrayku.
69 Jacobpa churinkuna kamachinkunapiwantaq kay reykunaman rirqanku, paykunataq Señor Diosninkupi hap'ipakurqanku, rishaqtinkutaq taytanku Jacobpas Wiraqochamanta mañakuspa nirqan: —Señor Diosníy, atiyniyoq, hatunchasqa Dios, ñawpaq p'unchaykunamantapacha kamachikuq, chaymanta kunankama wiñay-wiñaypaq;
70 Qanmi kanki awqanakuykunata hatarichiq, sayachiqtaq, makiykipin kan atiypas atiypas hatunchaypaq, uraykachinaykipaqpas; O mañakuyniy ñawpaqeykipi chaskisqa kachun, khuyapayakuyniykiwan kutiriwanaykipaq, kay reykunaq, llaqtankuq sonqonta churiypa manchachiyninwan admirachinaykipaq, paykunata, campamentonkutapas manchachinaykipaq, hatun khuyapayakuyniykiwantaq llapa qanpi hap'ipakuqkunata qespichinaykipaq, qanmi kanki runakunata kamachiyniykuman pusayta, atiyniykupi suyukunata pisiyachinaykipaq.

35 RAKI

1 Amor runakunaq llapa reyninkunan hamuspa chakrapi sayarirqanku consejeronkuwan rimanankupaq, Jacobpa churinkunawan imachus ruwananta, paykunata manchakusparaq, nispanku: –Iskaymi Siquem llaqtantinta wañuchirqanku, nispa.
2 Señor Diosqa uyarirqanmi Isaacpa Jacobpa mañakusqankuta, chaymi llapa reykunaq consejeronkunaq sonqonman hunt'aykuran sinchi manchakuywan mancharikuywan ima, chaymi huk simillamanta qaparirqanku.
3 ¿Kunan p'unchay mana yuyayniyoqchu kankichis, icha manachu entiendenkichis hebreo runakunawan

maqanakunaykichista, ¿imanaqtintaq kunan p’unchay wañuchisqaykichista kusikunkichis?
4 Qhawariy, iskaymi Siquem llaqtaman mana manchakuspa, mana manchakuspa hamurqanku, chay llaqtapi tiyaqkunatataq wañuchirqanku, mana pipas paykunaq contranpi sayarinanpaq, ¿imaynataq llapankuwan maqanakunkichis?
5 Cheqaqtapunin yachankichis Diosninku ancha munakusqanta, paykunapaqtaq atiyniyoq ruwaykunata ruwasqanmanta, ñawpaq p’unchaykunamanta mana ruwasqa hina, hinallataq llapan suyukunaq diosninkuna ukhupipas, manan pipas atiyniyoq ruwayninkuna hina ruwayta atinmanchu.
6 Cheqaqtapunin taytan Abrahamta, hebreo runata, Nimrodpa makinmanta, llapa llaqtanpa makinmantawan qespichirqan, paykunan askha kutita wañuchiyta munarqanku.
7 Rey Nimrodpa ninawan wischuykusqan ninamantapas qespichiranmi, Diosninmi chay ninamanta qespichirqan.
8 ¿Pitaq chayman rikch’akuqta ruwanman? Chay p'unchaykunapi Sodoma llaqtapi tiyaq wawqenpa churinta llamiykuspanku, Elam llaqtapi phisqa reykunata Abraham wañuchirqan.
9 Wasinpi hunt'aq kamachintapas pisi runankunatawan hap'ispa, huk tutallapin Elam llaqtapi reykunata qatiykachaspa wañuchirqanku, wawqenpa churinmantaq kutichipurqanku llapa kaqninkunata.
10 Cheqaqtapunin yachankichis kay hebreo runakunaq Diosninqa paykunawan anchata kusikusqanta, paykunapas paywan kusikusqankuta, yachanku llapa awqankumanta qespichisqanmanta.
11 Hinataq qhawariychis Diosman munakuyninwan, Abrahamqa sapallan ancha chaniyoq churinta hap’ispa yuyaykurqan Diosninman ruphachina sacrificiota hina uywayta, manataq Dios hark’aqtinqa, Diosman munakuyninwan chayta ruwanman karqan.
12 Diostaq llapa ruwayninkunata rikuspa jurarqan, hinaspan prometerqan churinkunata llapa mirayninkunatawan llapa sasachakuykunamanta qespichinanpaq, kayta ruwasqanrayku, Diosman munakuyninwantaq wawanmanta khuyapayakuyninta ch’usaqyachirqan.
13 ¿Manachu uyarirqankichis Egipto rey Faraonta, Gerar rey Abimelectapas, Abrahampa esposanta casarakuspanku, paymanta niran: “Payqa panaymi, ama wañurachinankupaq, hinaspa casarakunankupaq yuyaykunkuman?”, nispa. Diostaq paykunaman, llaqtankumanpas tukuy uyarisqaykichista ruwaran.
14 Ñawiykuwanmi rikurqayku Jacobpa wawqen Esau tawa pachak runakunawan payman hamushaqta, payta wañuchiyta munaspa, taytanpa saminchayninta qechupusqanmanta yuyarisqanrayku.
15 Siria nacionmanta hamuspataq wawankunawan mamanta waqachinanpaq riran, ¿pitaq payta qespichirqan, mana paypi confiasqan Diosmantachu? wawqenpa makinmanta, hinallataq awqankunaq makinmantapas qespichirqan, cheqaqtapunin yapamanta paykunata amachanqa.
16 ¿Pitaq mana yachanchu paykunaq Diosninku kallpachasqanta, Siquem llaqtata uyarisqaykichis mana allinkunata ruwanankupaq?
17 Chhaynaqa, ¿atinkumanchu kallpankuwan iskay runakuna Siquem hina hatun llaqtata thuñichinkuman, manachus paykunaq confiasqanku Diosninku kanman karqan chayqa? nispa, llapan kaykunatataq paykunaman ruwarqan llaqtankupi llaqtapi tiyaqkunata wañuchinanpaq.
18 Chhaynaqa, ¿atiwaqchu atipayta llaqtaykimanta llapankuwan maqanakuq lloqsimuqkunata, waranqa kuti aswan askhaña yanapasunaykipaq hamunkuman chaypas?
19 Cheqaqtapunin yachankichis, entiendenkichistaqmi mana paykunawan maqanakuq hamusqayta, aswanpas paykunata akllakuq Diosninkuwanmi maqanakuq hamunkichis, chayraykun llapaykichis kunan p’unchay hamurqankichis ch’usaqyachisqa kanaykichispaq.
20 Chhaynaqa, ama kay millay qankuna kikiykichisman apamunaykichismantaqa, aswan allinmi kanqa paykunawan mana maqanakuyman riychis, pisillaña kanku chaypas, Diosninku paykunawan kasqanrayku.
21 Amor runakunapa reyninkunaqa consejaqninkunapa tukuy nisqankuta uyarispankum, sonqonkupi mancharisqallaña karqaku, chaymi Jacobpa churinkunata manchakuspanku mana paykunawan maqanakuyta munarqakuchu.
22 Hinataq yuyaychaqninkuq rimasqankuta uyarirqanku, llapan rimasqankutataq uyarirqanku, yuyaychaq runakunaq rimayninkunataq reykunata anchata kusichirqan, chhaynatataq ruwarqanku.
23 Reykunaqa Jacobpa churinkunamanta kutirispanku karunchakurqanku, paykunawan maqanakunankupaq mana asuykusqankurayku, paykunata sinchita manchakusqankurayku, sonqonkutaq paykuna ukhupi chullurqan manchakusqankumanta.
24 Señor Diosmi paykunaman hamurqan, kamachin Isaacpa Jacobpa mañakusqankuta uyarisqanrayku, paypi confiasqankurayku. chay p’unchaytaq llapa reykunaqa campamentonkuwan kutipurqanku, sapankanku llaqtankuman, manataq Jacobpa churinkunawan maqanakurqankuchu.
25 Jacobpa churinkunan chay p’unchay ch’isikama Sihón orqoq chimpanpi sayarqanku, chaymi Jacobpa churinkunaqa wasinkuman kutipurqanku.

36 RAKI

1 Chay ratopin Señor Diosqa Jacobman rikhurimurqan: – Hatariy, Betelman riy, chaypi qhepakuy, chaypitaq huk altarta ruway, paymi rikhurimusunki, paymi qantapas churiykikunatapas ñak'ariymanta qespichirqan, nispa.
2 Hinaqtinmi Jacobqa wawankunawan llapa kaqninkunawan kuska sayarispa Señor Diospa nisqanman hina Betelman rirqanku.
3 Jacobqa isqon chunka isqonniyoq watayoqmi kasharqan Betelman wichaqtin, Jacob churinkunapiwan llapa runakunawantaq Luz llaqtapi Betelpi qhepakurqanku, chaypin payman rikhurimuq Señor Diospaq altarta ruwarqan, Jacob churinkunapiwantaq soqta killa Betelpi qhepakurqanku.
4 Chay ratopin Jacobwan kashaq Rebecaq uywaqnin Uzpa ususin Debora wañupurqan. Jacobtaq Betelpa uranpi p'amparqan chaypi kaq encina sach'a uranpi.
5 Jacobpa maman Betuelpa ususin Rebecapas chay tiempopin Hebrón llaqtapi wañupurqan, chay llaqtaqa

Kireat-arba sutiyoqmi, hinaspan p'ampasqa karqan Het runakunamanta Abrahampa rantisqan Macpela machaypi.
6 Rebecaq kawsasqanqa pachak kinsa chunka kinsayoq watayoqmi karqan, paytaq wañupurqan, Jacobtaq maman Rebeca wañupusqanta uyarispa sinchita waqarqan, hinaspan sinchita waqarqan paymanta, encina sach'a urapi uywaqnin Deboramantawan, chay cheqastan suticharqan Allon-bachut nispa.
7 Chay p'unchaykunapin Siria nacionmanta Laban wañupurqan, paywan Jacobwan rimanakusqankuta p'akisqanraykun Diosqa wañuchirqan.
8 Jacobqa pachak watayoqmi kasharan, Señor Diosqa payman rikhurimuspa saminchaspa Israel sutiwan suticharqan, Jacobpa warmin Raqueltaq chay p'unchaykunapi wiksallikurqan.
9 Chay tiempopin Jacobqa llapa kaqninkunapiwan Betelmanta ripurqanku taytanpa wasinman Hebrón llaqtaman rinankupaq.
10 Ñanpi purishaqtinkun, Efrat llaqtaman chayanankupaq pisillaña kashaqtin, Raquel qhari wawata wachakurqan, sinchita llank'aspataq wañupurqan.
11 Jacobtaq Efrat llaqtaman p'amparqan Belén llaqtaman, aya p'ampanan patapitaq huk pilarta churarqan, kunankamapas chaypi kashan. Raquelpa kawsasqanqa tawa chunka pichqayuq watañam wañururqa.
12 Chaymi Jacobqa Raquelpa wachakusqan churinta suticharqa: Benjamín, paña lawpi nacesqanrayku.
13 Raquel wañukusqan qhepamanmi Jacobqa karpanta sayarichirqan kamachin Bilhaq karpanpi.
14 Rubentaq maman Leamanta envidiakurqan chayrayku phiñakuspa phiñasqa sayarispa Bilha karpaman haykurqan, chaymantataq taytanpa puñunanta horqorqan.
15 Chay tiempopin Rubenpa churinkunamanta piwi kaymanta, sacerdote kaymantawan t'aqasqa karqan, taytanpa puñunanta qhellichasqanrayku, piwi kaymanta derechotataq Joseman qosqa karqan, Judá llaqtaman rey kananpaq, Levíman sacerdote kaytataq qosqa karqan, Ruben taytanpa puñunanta qhellichasqanrayku.
16 Chaymi Jacobpa mirayninkuna Padan-Aram llaqtapi naceq, Jacobpa churinkunapas chunka iskayniyoqmi karqanku.
17 Leapa churinkunam karqa punta churin Rubén, Simeón, Leví, Judá, Isacar, Zabulón hinaspa ñañan Dina. Raquelpa churinkunam karqa Josewan Benjamínwan.
18 Leapa sirvientan Zilpapa churinkunam karqa Gadwan Aserwan, Raquelpa sirvientan Bilhapa churinkunam karqa Danwan Neftaliwan. Padan-Aram llaqtapi naceq Jacobpa churinkunam.
19 Jacob churinkunapiwan llapa kaqninkunapiwan rispanku Hebrón llaqtapi Kireat-arba llaqtaman chayarqanku, chaypin Abrahamwan Isaacwan tiyarqanku, Jacobtaq churinkunawan llapa kaqninkunawan kuska Hebrón llaqtapi taytanwan tiyarqanku.
20 Wawqen Esau churinkunapiwan, llapan paypa kaqninkunapiwan Seir hallp'aman rispa chaypi tiyarqanku, Seir hallp'apitaq kapuqniyoq kapurqanku, Esauq mirayninkunataq Seir hallp'api mirarqanku, mirarqankutaq.
21 Esaúpa mirayninkunan Canaán suyupi nacerqan, Esaupa churinkunapas phisqa karqanku.
22 Adaqa wachakurqanmi piwi churin Elifazta, paymanpas wachakurqanmi Reuelta, Alibamataq wachakurqan Jeusta, Yaalamta, Coretatawan.
23 Paykunan Esaúpa wawankuna kanku, paykunan Canaán suyupi nacerqanku. Esaupa churin Elifazpa churinkunam karqa Temán, Omar, Zefo, Gatam, Kenaz hinaspa Amalex, Reuelpa churinkunam karqa Nacat, Zerac, Sama hinaspa Miza.
24 Jeuspa churinkunan karqanku Timna, Alva, Jet. Yaalampa churinkunam karqa Alah, Finor hinaspa Kenaz.
25 Corepa churinkunan karqan Temán, Mibzar, Magdiel, Eram ima. Esaúpa churinkunapa ayllunkunam Seir hallp'api kamachikusqankuman hina.
26 Seir, Lotan, Sobal, Zibeón, Ana, Disan, Ezer, Dison hallp'api tiyaq Horeo Seirpa churinkunaq sutinmi karqan.
27 Lotanpa mirayninkunataq karqan Hori, Heman, ñañan Timna, chaymi Timna Jacobman churinkunamanwan hamurqan, manataqmi uyariyta munarqankuchu, hinaspan rispa Esaupa churin Elifazpa concubina kapurqan, hinaspan Amalekkunata wachakurqan.
28 Sobalpa churinkunan karqan Alván, Manahat, Ebal, Sefo, Onam, Zibeonpa churinkunan karqan Aja, Ana, kaymi karqan taytan Zibeonpa asnonkunata mikhuchishaspa ch'inneqpi Yemi runakunata tariq.
29 Taytanpa asnonkunata mikhuchishaqtintaq, imaymana horakunapi ch'inneqman pusarqan mikhuchinanpaq.
30 Huk p'unchaytaq paykunata pusarqan lamar-qocha patapi huknin ch'inneqman, runakunaq ch'inneq chimpanpi, mikhuchishaqtintaq, huk sinchi wayra-para lamar-qochaq chimpamanta hamuspa chaypi mikhuq asnokunaman samaykurqan, llapankutaq sayarqanku.
31 Chay qhepamantaq lamar-qochaq chimpanpi ch'inneqmanta pachak iskay chunka hatun manchay animalkuna lloqsimurqanku, llapankutaqmi asnokunaq kasqan cheqasman chayarqanku, hinaspan chaypi tiyaykurqanku.
32 Chay uywakuna, chawpinmanta urayman, runaq wawankunaman rikch'akuq karqanku, chawpinkumantataq wichayman, wakinqa osoman rikch'akuq, wakintaq keephasman rikch'akuq, qhepankupi chupayoq hombronkuq chawpinmanta hallp'aman chayaq, ducheephathpa chupankuna hina, kay uywakunataq hamuspa kay asnokunaman sillaykuspanku sillaykuspanku karuman rirqanku, hinaspan ripurqanku kunankama karuman.
33 Chay animalkunamanta hukninmi Anaman asuykuspan chupanwan maqaykuspa chay llaqtamanta ayqekuran.
34 Chay ruwasqanta rikuspataq, kawsayninta sinchita mancharikuran, ayqekuspataq llaqtaman ayqekurqan.
35 Churinkunaman wawqenkunamanmi willaran tukuy ima pasasqanmanta, askha runakunan asnokunata maskhaq rirqanku ichaqa manan tarirqankuchu, Anataq wawqenkunapiwan manaña chay cheqasman rirqankuchu qhepa p'unchaymantapacha, kawsayninkuta sinchita manchakusqankurayku.
36 Seirpa churin Anapa mirayninkunataq karqan Disón, ñañan Alibama, Disonpa mirayninkunataq karqan Hemdán, Esbán, Itran, Querán, Ezerpa mirayninkunataq karqan Bilhan, Zaavan, Acan, Disonpa mirayninkunataq karqan Uz, Aran ima.

37 Paykunan Horreo Seirpa mirayninkuna, Seir hallp'api kamachikusqankuman hina.
38 Esau wawankunapiwantaq chay hallp'api tiyaq Horeo Seir hallp'api tiyarqanku, chaypitaq kapuqniyoq karqanku, mirarqankutaq mirarqankutaq, Jacobtaq wawankunapiwan llapa kaqninkunapiwan, taytanku Isaacwan Canaán suyupi tiyarqanku, Señor Diospa taytan Abrahanta kamachisqanman hina.

37 RAKI

1 Jacobpa pachak phisqayoq wata kawsasqanpi, isqon kaq wata wawankunawan Canaán suyupi tiyasqanpi, Padan-Aram llaqtamanta hamurqan.
2 Chay p'unchaykunapin Jacobqa wawankunawan kuska Hebrón llaqtamanta ripurqan, hinaspan Siquem llaqtaman kutipurqanku, paykunapas llapan kaqninkunatawan, chaypitaq tiyarqanku, Jacobpa mirayninkunaqa uywankupaq allin wira pasto allpata Siquem llaqtapi tarisqankurayku, Siquem llaqtata wakmanta sayarichirqanku, chaypitaq yaqa kinsa pachak qharikuna warmikuna karqanku.
3 Jacobtaq wawankunapiwan llapa kaqninkunapiwan tiyarqanku Simeonpa taytan Hamormanta Jacobpa rantisqan chakrapi, Padán-Aram llaqtamanta manaraq Simeonwan Levíwan llaqtata atipashaqtinku.
4 Siquem llaqtata muyuriq Canaán runakunaq, amor runakunaq llapa reyninkunan uyarirqanku Jacobpa churinkuna Siquem llaqtaman wakmanta hamuspa chaypi tiyasqankuta.
5 Hinaqtinmi paykunaqa niranku: –¿Hebreo Jacobpa churinkunachu wakmanta chay llaqtaman hamuspa chaypi tiyanqaku, chaypi tiyaqkunata maqaspa qarqospa? ¿kunan kutimuspankuchu llaqtapi tiyaqkunata qarqonqaku icha wañuchinqakuchu?
6 Canaán suyupi llapa reykuna huñunakuspankutaq Jacobwan churinkunawan maqanakunankupaq huñunakurqanku.
7 Tapnac llaqtapi rey Jasubtaq llapa vecinon reykunaman kacharqan, Gaas rey Elanman, Siló rey Ihuriman, Chazar rey Paratónman, Sarton rey Susiman, Betcorán rey Labánman, Otnay-ma rey Sabirmanpas.
8 Asuykamuychis, yanapaykuwaychis, hebreo Jacobta wawankunatawan llapa paypa kaqninkunatawan wañuchisun, paykunaqa Siquem llaqtamanmi hamushanku ñawpaq hina llaqtata hap'ikapunankupaq, chaypi tiyaq runakunata wañuchinankupaqpas.
9 Llapa chay reykuna huñunakuspataq llapa campamentonkuwan hamurqanku, lamar-qocha patapi rit'i hina ancha askha runakuna, llapankutaq Tapnac llaqtaq chimpanpi karqanku.
10 Tapnac llaqtapi rey Jasubtaq llapa ejercitonwan kuska paykunaman rirqan, hinaspan llaqta hawapi Tapnac llaqtaq chimpanpi campamentota churarqan, llapan reykunatataq qanchis t'aqaman t'aqarqanku, Jacobpa churinkunaq contranpi qanchis campamento karqanku.
11 Hinaspan Jacobman churinmanwan huk declaracionta apachirqanku: –Llapaykichis lloqsimuychis pampapi tapunaykupaq, llaqtankupi wañuchisqaykichis Siquem runakunaq huchanmanta vengakunaykichispaq, kunantaq Siquem llaqtaman kutispa chaypi tiyaqchis, hinaspa chaypi tiyaqkunata ñawpaq hina wañuchinkichis, nispa.
12 Jacobpa churinkuna chayta uyarispankutaq, Canaán reykunaq nisqanwan sinchita phiñakurqanku, Jacobpa chunka churinkunataq usqhaylla sayarirqanku, sapankankutaq maqanakuy armankuwan watasqaku. Paykunawan kuskataqmi pachak ishkay sirvientekuna karanku guerrapi equipasqa.
13 Hinaqtinmi llapa runakuna, Jacobpa churinkuna, kamachinkunawan kuska, kay reykunaman rirqanku, taytanku Jacobtaq paykunawan kasharqan, llapankutaq Siquem montonasqa patapi sayarqanku.
14 Jacobtaq churinkunarayku Wiraqochamanta mañakurqan, hinaspan makinkunata Wiraqochaman haywarispa nirqan: –Diosní, qanmi kanki tukuy atiyniyoq Dios, qanmi kanki taytayku, qanmi kamawarqanku, makiykiq ruwasqanmi kayku; Mañakuykin churiykunata khuyapayakuyniykiwan awqankuq makinmanta qespichinaykipaq, paykunan kunan p'unchay hamushanku paykunawan maqanakunankupaq, makinmanta qespichinankupaq, makiykipin kashan atiypas atiypas, askha runakunamanta qespichinaykipaq.
15 Churiykunaman, kamachiykikunamanpas qoy sonqo kallpata, kallpatawan awqankunawan maqanakunankupaq, paykunata atipanankupaq, awqankutapas paykunaq ñawpaqenpi urmachinankupaq, amataq churiykuna kamachinkupas Canaán runakunaq makinwan wañuchunku.
16 Ichaqa, churiykuna, kamachinkunaq kawsayninta qechuy allinpaq qhawarisunki chayqa, ancha khuyapayakuyniykipi paykunata hap'iy ministroykikunaq makinwan, kunan p'unchay amor runakunaq reyninkunaq makinwan ama wañunankupaq.
17 Jacobtaq Señor Diosmanta mañakuyta saqeqtinmi kay pachaqa maypi kashasqanmanta chhaphchikurqan, intitaq tutayapurqan, chaymi llapa reykunaqa mancharisqa karqanku, sinchi mancharisqataq paykunata hap'irqan.
18 Hinan Señor Diosqa Jacobpa mañakuyninta uyarirqan, hinan Señorqa llapa reykunaq, ejercitonkunaq sonqonta admirachirqan, Jacobpa churinkunaq mancharikuyninwan, manchakuywan ima.
19 Señor Diosmi paykunata uyarichirqan carretakunaq kunkanta, hinallataq Jacobpa churinkunamanta kallpasapa caballokunaq kunkanta, hinallataq hatun ejercitoq kunkantapas.
20 Hinataq kay reykuna Jacobpa churinkunata sinchita mancharikuspanku hap'ichikurqanku, wasinkupi sayashaqtinkutaq Jacobpa churinkuna paykunaman ñawpaqman puririrqanku, pachak chunka iskayniyoq runakunawan, hatun manchay qapariywan.
21 Reykunaqa Jacobpa churinkunata paykunaman ñawpaqman rishaqta rikuspa, astawanraq mancharikurqanku, qallariypi hina Jacobpa churinkunaq ñawpaqenmanta kutiriyta munarqanku, manataq paykunawan maqanakurqankuchu.
22 Paykunan ichaqa mana kutirirqankuchu, nispanku: "P'enqaymi kanman Hebreo runakunaq ñawpaqenmanta iskay kutita kutirikuyqa", nispa.
23 Hinaqtinmi Jacobpa churinkuna asuykuspanku chay llapa reykunata soldadonkunatawan maqanakurqanku, hinaspan rikurqanku lamar-qochaq rit'i hina askha atiyniyoq llaqtata.

24 Hinan Jacobpa churinkuna Señorta waqyaspa nirqanku: —Señor, yanapawayku, kutichiwayku, qanpin confiayku, amataq wañusunchu kay mana señalasqa runakunaq makinwan, kunan p'unchaymi contraykuman hamurqanku, nispa.
25 Jacobpa churinkunataq guerrapaq armankuwan watakuspanku, sapankanku escudonkuta, jabalinantapas hap’ispa guerraman asuykurqanku.
26 Jacobpa churin Judá, wawqenkunata, chunka kamachinkunatawan ñawpaqman phawarispa, chay reykunaman rirqan.
27 Tapnac llaqtapi rey Jasubpas ñawpaqtaraqmi ejercitonwan kuska Judá llaqtaq ñawpaqenman lloqsimurqan, Judátaq rikurqan Jasubta ejercitontawan payman hamushaqta, hinan Judá runaq phiñakuynin rawrarirqan, phiñakuynintaq sonqonpi rawrarirqan, chaymi Judá maqanakuyman asuykurqan.
28 Jasubqa llapa ejercitonpiwanmi Judá nacionman risharqanku, payqa ancha kallpasapa kallpasapa caballopin sillaykusqa, Jasubpas ancha kallpasapa runan kasqa, umanta chakikama fierrowan broncewan qatasqa.
29 Caballopi kashaspataq iskaynin makinwan ñawpaqmanta qhepamanta flechakunata t’oqyachirqan, imaynan llapa maqanakuyninkunapi imaynachus karqan hinata, manataqmi hayk’aqpas faltarqanchu maymanchus flechankunata apuntarqan chayta.
30 Judá nacionwan maqanakuq Jasub hamuspa Judá nacion contra askha flechakunata phawaykachashaqtinmi, Señor Diosqa Jasubpa makinta wataykurqan, llapa flechakuna t’oqyachisqantaq runankunaman kutiykapurqan.
31 Chaywanpas Jasubqa Judá ladomanmi purisharqan flechakunawan atipachinanpaq, ichaqa kinsa chunka metro hina karupi kasharqan, Judátaq Jasubta flechankunata phawaykachashaqta rikuspa, phiñasqa kallpanwan payman phawarirqan.
32 Judátaq hallp'amanta huk hatun rumita hoqarirqan, soqta chunka siclo llasayninmi karqan, hinan Judá Jasubman phawaykacharqan, chay rumiwantaq escudonta waqaykurqan, chaymi Jasubqa caballomanta pampaman urmaykurqan.
33 Chay escudoqa Jasubpa makinmantan p’akikurqan, hinan chay escudoqa chunka phisqayoq metro hina karuman phatarirqan, chaymi iskay kaq campamentoq ñawpaqenman urmaykurqan.
34 Jasubwan kuska hamuq reykunan karumanta rikurqanku Jacobpa churin Judá runaq kallpanta, Jasubwan ima ruwasqantapas, chaymi Judá llaqtata mancharikurqanku.
35 Hinaspan Jasubpa campamenton qayllapi huñunakurqanku, ch’aqwasqanta rikuspa, Judá espadanta horqospa Jasubpa campamentonmanta tawa chunka iskayniyoq runakunata wañuchirqan, Jasubpa campamenton llapa runakunataq Judá ñawpaqenman ayqekurqanku, manataq pipas contranpi sayarirqankuchu, hinan Jasubta saqespa ayqekurqanku, Jasubtaq pampapi k’umuykusqaraq kasharqan.
36 Jasubtaq campamentonpi llapa runakuna ayqekusqankuta rikuspa, usqhaylla Judá contra mancharikuspa sayarirqan, hinaspan Judá llaqtaq chimpanpi chakiwan sayarirqan.
37 Jasubqa huk kutillatan Judá nacionwan maqanakurqan, escudoman escudoman churaspa, Jasubpa soldadonkunan llapa ayqekurqanku, Judá llaqtata sinchita manchakuspanku.
38 Hinan Jasubqa lanzanta hap’irqan Judá umallanpi maqachinanpaq, Judá ichaqa usqhaylla escudonta umanman churarqan Jasubpa lanzanman, chaymi Judá escudonpas Jasubpa lanzanmanta maqasqa kapurqan, escudopas t’aqakurqan.
39 Judá runaqa escudon p’akisqa kashaqta rikuspa usqhaylla espadanta horqospa Jasubpa tobillonman waqaykurqan, chakintataq kuchurqorqan, Jasubtaq pampaman urmaykurqan, lanzataq makinmanta urmaykurqan.
40 Judá runaqa usqhayllan Jasubpa lanzanta hoqarirqan, chay lanzawantaq umanta kuchuspa chakinman wikch'uykurqan.
41 Jacobpa churinkunataq Judá Jasubwan ruwasqanta rikuspa, llapanku huk reykunaman phawarirqanku, Jacobpa churinkunataq Jasubpa ejercitonwan, chaypi kaq llapa reykunaq ejercitonwan ima maqanakurqanku.
42 Jacobpa churinkunan chunka phisqayoq waranqa runakunata urmachirqanku, hinan calabazata waqashankuman hina waqarqanku, wakintaq wañuyninkuta qespichinankupaq ayqekurqanku.
43 Judá runaqa Jasubpa ayanpa waqtanpi sayashasparaqmi Jasubpa p'achanta qechupurqan.
44 Hinan Judá runakunapas Jasubpa muyuriqninpi fierrota broncetawan horqomurqanku, hinan Jasubpa capitanninkunamanta isqon runakuna Judá contra maqanakuq hamurqanku.
45 Judá runaqa usqhayllan hallp'amanta huk rumita hoqarispa hukninpa umanpi waqaykurqan, uma tulluntaq p'akikurqan, cuerponpas caballomanta pampaman urmaykurqan.
46 Puchuq pusaq capitankunan Judá llaqtaq kallpanta rikuspa sinchita mancharikuspanku ayqekurqanku, Judátaq chunka runankunawan qatiparqanku, hinaspan paykunata hap’ispa wañuchirqanku.
47 Jacobpa churinkunan reykunaq ejercitonta maqasharqankuraq, askhatataq wañuchirqanku, ichaqa chay reykunan mana manchakuspa capitanninkunawan sayarirqanku, manataq maypi kasqankumanta kutirirqankuchu, Jacobpa churinkunaq ñawpaqenmanta ayqekuq ejercitonkumantataq qaparirqanku, ichaqa manan pipas paykunata uyariyta munarqankuchu, mana wañunankupaq kawsayninkuta manchakusqankurayku.
48 Jacobpa llapa churinkunan reykunaq ejercitonta atipaspa Judá llaqtaq ñawpaqenman kutimurqanku, Judátaq Jasubpa pusaq capitankunata wañuchisharqan, p’achankutapas horqosharqanraqmi.
49 Leviqa rikuranmi Gaas rey Elonta, chunka tawayoq capitankunawan kuska payman asuykamushaqta, ichaqa manan Leviqa yacharanchu.
50 Elontaq capitanninkunawan asuykamurqan, Levitaq qhepaman qhawarispa qhepanpi maqanakushaqta rikurqan, Levitaq chunka iskayniyoq kamachinkunawan phawaylla phawarirqan, hinaspan Elonta capitanninkunatawan espadawan wañuchirqanku.

38 RAKI

1 Silo rey Ihuritaq Elonta yanapananpaq wicharqan, Jacobtaq asuykurqan, Jacobtaq makinpi kaq arconta aysaspa huk flechawan Ihurita waqachirqan, chaymi wañurqan.
2 Silo llaqtapi rey Ihuri wañupuqtintaq, tawa puchuq reykuna tiyasqankumanta ayqekurqanku wakin capitankunawan kuska, hinaspan kallpachakurqanku qhepaman kutirinankupaq, nispanku: –Manañan hebreokunawanqa aswan kallpayoqchu kayku, noqaykumanta aswan atiyniyoq kinsa reykunata, capitanninkunatapas wañuchisqanku qhepaman, nispa.
3 Jacobpa churinkunataq puchuq reykuna tiyasqankumanta ripusqankuta rikuspa qatiparqanku, Jacobpas Siquem montón nisqamanta hamurqan sayashasqanmanta, hinaspan reykunata qhepanta rirqanku, kamachinkunawan kuskataq paykunaman asuykurqanku.
4 Reykunapas capitankunapas wakin ejercitonkunapiwan kuska Jacobpa churinkuna paykunaman asuykusqankuta rikuspa, kawsayninkuta manchakuspanku ayqekurqanku Chazar llaqtaman chayanankukama.
5 Jacobpa churinkunan paykunata qatiykacharqanku Chazar llaqtaq punkunkama, hinan reykunawan ejercitonkuwan hatun maqanakuyta wañuchirqanku, yaqa tawa waranqa runakunata, reykunaq ejercitonta maqashaqtinkutaq Jacobqa arcowan hap’iykusqa kasharqan reykunata maqananpaq, hinan llapankuta wañuchirqan.
6 Chazar rey Paratóntataq Chazar llaqtaq punkunpi wañuchirqan, chaymantataq Sarton llaqtapi rey Susita, Betcorin rey Labanta, Macnayma rey Sabirtapas atiparqan, llapankutataq flechakunawan wañuchirqan, sapankankuman flechata churaspataq wañurqanku.
7 Jacobpa churinkunaqa llapa reykuna wañusqaña kashaqta, p’akisqaña kashasqankutapas rikuspa, Chazar punkuq chimpanpi reykunaq ejercitonwan maqanakushallarqanku, tawa pachak runankunatapas wañuchirqankuraqmi.
8 Chay maqanakuypin Jacobpa kamachinkunamanta kinsa runakuna wañurqanku, Judátaq kinsa kamachinkuna wañupusqankuta rikuspa sinchita llakikurqan, chaymi amor runakuna contra phiñakurqan.
9 Reykunaq ejercitonmanta puchuq llapa runakunan sinchita mancharikurqanku, chaymi Chazar llaqtaq perqanpa punkunta phawaylla p’akirqanku, llapankutaq mana imamanta manchakuspa llaqtaman haykurqanku.
10 Chazar llaqtaq chawpinpin pakakurqanku, Chazar llaqtaqa ancha hatun hatunmi karqan, llapan chay ejercitokuna llaqtaman haykuqtinkutaq Jacobpa churinkuna paykunaq qhepanta phawarirqanku llaqtaman.
11 Awqanakuypi yachaysapa tawa kallpasapa runakunan llaqtamanta lloqsispa llaqtaq haykumunan ladoman sayarirqanku, makinkupi hap’isqa espadakunata lanzakunatawan hap’ispa, Jacobpa churinkunaq chimpanpi churakuspankutaq mana munarqankuchu llaqtaman haykunankupaq.
12 Hinan Neftalí phawaykuspa paykunaq chawpinman hamuspa espadanwan iskayninkuta wañuchirqan, hinaspan huk kutillapi umankuta kuchurparirqan.
13 Huk iskaykunaman kutirispataq, ayqekusqankuta rikurqan, qatiykachaspataq paykunata hap’ispa maqaspa wañuchirqan.
14 Jacobpa churinkuna llaqtaman chayaspataq rikurqanku huk perqatataq llaqtaman ripushaqta, hinaspan perqa punkuta maskhaspa mana tariyta atirqankuchu, Judátaq perqa pataman phawaykacharqanku, Simeonwan Levíwantaq payta qatikurqanku, kinsantinkutaq perqamanta uraykamurqanku llaqtaman.
15 Simeonwan Levíwantaq, llaqtaman mana imamanta manchakuspa phawaykuq llapa qharikunata, llaqtapi tiyaqkunatapas warminkuwan huch’uy wawakunatawan wañuchirqanku, chaymi llaqtaq qapariynin hanaq pachaman wicharqan.
16 Hinaqtinmi Danwan Neftaliwan perqa pataman phawaykamurqanku imachus waqay qapariyta hatarichisqanmanta yachanankupaq, Jacobpa churinkunaqa wawqenkunamanta llakisqa kasharqanku, hinaspan uyarirqanku llaqtapi tiyaqkunata waqaspa rogakuspa rimashaqta: –Llaqtapi llapa kapuqniykuta hap'ispa ripuychis, ichaqa ama wañuchiwaykuchu, nispa.
17 Judá, Simeon, Leví ima, llaqtapi tiyaqkunata manaña maqachikuptinkutaq, perqa pataman wichaspa, perqa patapi Danta, Neftalíta ima, wak wawqinkunaman ima waqyarqanku, Simeonwan Levíwantaq llaqtaman yaykumunankuta willarqanku, Jacobpa lliw churinkunataq chayamurqanku saqueokunata apanankupaq.
18 Jacobpa churinkunataq Chazar llaqtamanta qechusqankuta, ovejakunata, vacakunata, hallp'akunatapas hap'ispa, hap'iyta atisqankuta hap'ispa, chay p'unchay llaqtamanta ripurqanku.
19 Qhepantin p’unchaytaq Jacobpa churinkuna Sarton llaqtaman rirqanku, llaqtapi qhepakuq Sarton runakuna reyninkuta wañuchisqankumanta paykunawan maqanakunankupaq huñunakusqankuta uyarisqankurayku, Sartontaq ancha alto, allin hark’asqa llaqta karqan, llaqtatataq muyuriq ukhu murallayoq.
20 Chay murallapa pilaranqa yaqa phisqa chunka metro anchoyoqmi karqan, anchonpas tawa chunka metro hinan karqan, chay murallaraykutaq mana maypipas runaq haykusqanqa karqanchu, Jacobpa churinkunan llaqtaq murallanta rikuspa, chayman haykuyta maskharqanku, ichaqa manan tarirqankuchu.
21 Llaqtaman haykuyqa qhepa ladopin kasharqan, chayman haykuyta munaq runakunataq chay ñanninta rispa llaqtantinta muyurqanku, qhepamantaq llaqtaman haykurqan.
22 Jacobpa churinkunataq mana tariyta atisqankuta rikuspa, sinchita phiñakurqanku, chay llaqtapi tiyaqkunapas Jacobpa churinkuna paykunaman hamushaqta rikuspa, sinchita mancharikurqanku, kallpankumanta, Chazarta ruwasqankumantawan uyarisqankurayku.
23 Sarton llaqtapi tiyaqkunataq, llaqtapi huñunakusqanku qhepaman, Jacobpa churinkunaman mana lloqsiyta atirqankuchu paykunawan maqanakunankupaq, mana chaywan llaqtaman haykunankupaq, ichaqa paykunaman hamushasqankuta rikuspa, sinchita mancharikurqanku, kallpankumanta, Chazarta ruwasqankumantawan uyarisqankurayku.
24 Chaymi Sarton llaqtapi tiyaqkuna, Jacobpa churinkuna manaraq chayamuchkaptin, llaqtapa ñanninpa puententa chaylla qechuruspanku llaqtaman aparqaku.
25 Jacobpa churinkuna hamuspa llaqtaman haykuspanku mana tariyta atirqankuchu, llaqtapi tiyaqkunapas perqa pataman wichaspa rikurqanku, hinaspa rikurqanku Jacobpa churinkuna llaqtaman haykuyta maskhashasqankuta.

26 Chay llaqtapi tiyaq runakunaqa perqa patamantapachan Jacobpa churinkunata k'amirqanku, hinaspan paykunata ñakarqanku, Jacobpa churinkunapas k'amisqankuta uyarispankun sinchita phiñakurqanku, phiñakuyninkutaq sonqonkupi rawrarirqan.
27 Jacobpa churinkunataq phiñakurqanku, hinan llapanku sayarispa kallpankuwan muralla patanta phawaykacharqanku, kallpankuwantaq tawa chunka metro anchota pasarqanku.
28 Muralla patanta pasaspankutaq llaqtaq perqanpa uranpi sayaykurqanku, hinaspan llaqta punkukunata tarirqanku fierromanta punkukunawan wisq'asqata.
29 Jacobpa churinkunan llaqtaq punkunkunata p'akinankupaq asuykurqanku, chaypi tiyaqkunapas manan kacharirqankuchu, perqa patamanta rumikunata flechakunatawan wikch'usqankurayku.
30 Perqa patapi tiyaq runakunaqa tawa pachak qharikuna hinan karqanku, Jacobpa churinkuna llaqta punkukunata mana kichayta munasqankuta rikuspa, saltaspa perqa pataman wicharqanku, Judátaq ñawpaqta llaqtaq inti lloqsimuy ladonman wicharqanku.
31 Chaymantataq Gadwan Aserwan llaqtaq inti haykuy ladonman rirqanku, Simeónwan Levíwantaq wichay ladoman, Danwan Rubénwantaq uray ladoman.
32 Chay llaqtapi tiyaq perqa patapi kaq runakunaqa Jacobpa churinkuna paykunaman hamushaqta rikuspa, llapanku perqamanta ayqekuspanku llaqtaman uraykuspa llaqta chawpipi pakakurqanku.
33 Perqaq uranpi qhepakuq Isacarpas Neftalípiwan asuykuspanku llaqtaq punkunkunata p'akirqanku, llaqta punkukunapitaq ninata rawrachirqanku, chaymi fierroqa chullupurqan, Jacobpa llapa churinkunan llaqtaman haykurqanku, paykunapas llapa runankunapiwan, Sarton llaqtapi tiyaqkunawan maqanakuspataq espadawan wañuchirqanku, manataqmi pipas ñawpaqninkupi sayarirqanchu.
34 Yaqa iskay pachak runakunan llaqtamanta ayqekurqanku, llapankutaq llaqtapi huk torrepi pakakurqanku, Judátaq paykunata qatiykacharqan torrekama, hinan torreta thunirqan, chay torretaq chay runakunaman urmaykurqan, llapankutaq wañurqanku.
35 Jacobpa churinkunataq chay torre pataman wichaspa rikurqanku, karullapitaq huk kallpasapa alto torre kashaqta rikurqanku, patantaq hanaq pachaman chayarqan, Jacobpa churinkunataq usqhaylla uraykamurqanku, hinaspan llapa runankuwan kuska chay torreman rirqanku, chaypin tarirqanku yaqa kinsa pachak qharikunawan, warmikunawan, huch'uy wawakunawan hunt'aykusqata.
36 Jacobpa churinkunan chay torrepi chay runakunata sinchita wañuchirqanku, chaymi ayqekuspa ayqekurqanku.
37 Simeonwan Levíwanmi qatiparqanku, pakakusqanku cheqasmanta chunka iskayniyoq kallpasapa kallpasapa runakuna paykunaman lloqsimuqtin.
38 Chay chunka iskayniyoq runakunan sinchita maqanakurqanku Simeonwan Levíwan, manataqmi Simeonwan Leviwan atipayta atirqankuchu, chay kallpasapa runakunan Simeonpa Leviq escudonta p'akirqanku, huknintaq Leviq umanman espadanwan waqaykurqan, chaymi Leviqa usqhaylla makinta umanman churarqan, espadata manchakusqanrayku, chaymi espadaqa Leviq makinta takaykurqan munarqan ichaqa pisillata Leviq makinta kuchusqa kananpaq.
39 Hinan Leviqa chay kallpasapa runaq espadanta makinpi hap'ispa kallpawan hap'ispa chay atiyniyoq runaq umanta k'irirqan, hinaspan umanta kuchurqan.
40 Chunka hukniyoq runakunan Levíwan maqanakunankupaq asuykurqanku, paykunan rikurqanku huknin wañuchisqa kashaqta, Jacobpa churinkuna maqanakushaqta, Jacobpa churinkuna ichaqa manan atipayta atirqankuchu, chay runakunaqa ancha atiyniyoqmi karqanku.
41 Jacobpa churinkuna mana atipayta atisqankuta rikuspataq, Simeonqa sinchita qaparirqan, chunka hukniyoq atiyniyoq runakunataq Simeonpa qapariyninta uyarispa muspharqanku.
42 Judá llaqtaqa karumantan Simeonpa qaparisqanta yacharqan, chaymi Neftalípas Judápas escudonkuwan phawarirqanku Simeonman Levímanwan, hinaspan chay atiyniyoq runakunawan maqanakushaqta tarirqanku, escudonku p'akisqa kashaqtinpas manan atipayta atirqankuchu.
43 Neftalítaq rikurqan Simeonpa Leviq escudonkuna p'akisqa kashaqta, chaymi kamachinkunamanta iskay escudokunata hap'ispa Simeonman Levímanwan aparqan.
44 Chay p'unchaymi Simeon, Leví, Judá ima, chunka hukniyoq kallpasapa runakunawan kinsantin maqanakurqanku, ichaqa manan atipayta atirqankuchu.
45 Chayta Jacobman willasqa kaspataq sinchita llakikurqan, hinan Señorta mañakurqan, churin Neftalipiwantaq kay atiyniyoq runakuna contra rirqanku.
46 Jacobtaq asuykuspan arconta aysaspa, kallpasapa runakunaman asuykuspan, arcowan kinsa runankuta wañuchirqan, puchuq pusaqtaq qhepaman kutipurqanku, hinaspataq rikurqanku, ñawpaqpi qhepapiwan paykuna contra maqanakuy kashaqta, kawsayninkutataq sinchita mancharikurqanku, Jacobpa churinkunaq ñawpaqenpitaq mana sayayta atirqankuchu, ñawpaqenkumantataq ayqekurqanku.
47 Ayqekuspankutaq Danwan Aserwan tuparqanku, hinan qonqaylla paykunaman urmaykuspa maqanakurqanku, hinaspan iskayninkuta wañuchirqanku, Judá wawqenkunapiwan qatiykacharqanku, puchuqkunatataq maqaspa wañuchirqanku.
48 Jacobpa llapa churinkuna kutispa llaqtantinta purirqanku, pitapas tarinkumanchus icha manachus chayta maskhaspa, chay llaqtapi huk machaypi yaqa iskay chunka waynakunata tarirqanku, Gadwan Aserwantaq llapankuta wañuchirqanku, Danwan Neftaliwantaq iskay kaq torremanta ayqekuq wakin runakunata k'ancharirqanku, hinaspan llapankuta maqarqanku.
49 Jacobpa churinkunan Sarton llaqtapi llapa tiyaqkunata wañuchirqanku, warmikunata, huch'uy wawakunatapas chay llaqtapi saqespa mana wañuchirqankuchu.
50 Sarton llaqtapi llapa tiyaqkunapas atiyniyoq runakunan karanku, hukninmi waranqata qatiykachaq, iskaytaq mana ayqekuqchu chunka waranqa wakin runakunamanta.
51 Jacobpa churinkunan Sarton llaqtapi llapa tiyaqkunata espadawan wañuchirqanku, mana pipas paykuna contra sayarinanpaq, chaymi warmikunata llaqtapi saqerqanku.
52 Jacobpa churinkunan llaqtata llapa qechusqankunata hap'ispa munasqankuta hap'ikapurqanku, hinaspan

llaqtamanta ovejakunata, vacakunata, kapuqkunatapas hap'irqanku, Jacobpa churinkunataq Sartontapas chaypi tiyaqkunatawan ruwarqanku, imaynan Chazartapas chaypi tiyaqkunatapas ruwarqanku hinata, hinaspan kutirispa ripurqanku.

39 RAKI

1 Jacobpa churinkuna Sarton llaqtamanta ripuqtinkutaq, Tapnac llaqtapi tiyaq runakunawan tupaspa, iskay pachak metrota hinaña rirqanku, paykunawan maqanakuq lloqsisqankurayku, Tapnac llaqtapi reyta llapa runankunatawan maqasqankurayku.
2 Chaymi Tapnac llaqtapi llapa puchuqkunaqa Jacobpa churinkunawan maqanakuq lloqsimurqanku, hinaspan yuyaykurqanku Chazarmanta Sartonmantawan hap'isqanku saqueokunata, saqueokunatawan kutichipuyta.
3 Tapnac llaqtapi wakin runakunaqa Jacobpa churinkunawanmi chay cheqaspi maqanakurqanku, hinan Jacobpa churinkuna paykunata atiparqanku, hinaspan paykunaq ñawpaqenmanta ayqekurqanku, hinaspan qatiykacharqanku Arbelan llaqtaman, llapankutaq Jacobpa churinkunaq ñawpaqenpi urmarqanku.
4 Jacobpa churinkunataq kutispa Tapnac llaqtaman hamurqanku, Tapnac llaqtaq qechusqankunata qechunankupaq, Tapnac llaqtaman chayaspataq uyarirqanku Arbelan llaqta runakuna wawqenkunaq qechusqanta qespichinankupaq paykunawan tupanankupaq lloqsisqankuta, Jacobpa churinkunataq Tapnac llaqtapi chunka runanta saqerqanku llaqtata suwanankupaq, hinaspan Arbela llaqta runakunaman rirqanku.
5 Arbelan llaqtapi qharikunaqa warminkuwan kuska Jacobpa churinkunawan maqanakuq rirqanku, warminku maqanakuypi yachaysapa kasqankurayku, tawa pachak qharikuna warmikuna lloqsirqanku.
6 Jacobpa llapa churinkunan sinchita qaparirqanku, hinaspan llapanku phawarirqanku Arbelan llaqtapi tiyaq runakunaman.
7 Arbelan llaqtapi tiyaqkunaqa uyarirqankun Jacobpa churinkunaq qapariyninta, leonkunaq qapariyninta, lamar-qochaq olakunaq qapariyninta hina.
8 Jacobpa churinkunaraykutaq manchakuywan mancharikuywan sonqonkuta hap'ikapurqan, mancharisqataq paykunata mancharikurqanku, hinaspan kutirispa ñawpaqenkuman ayqekurqanku llaqtaman, Jacobpa churinkunataq llaqta punkukama qatiykacharqanku, llaqtapitaq paykunaman hamurqanku.
9 Jacobpa churinkunan llaqta ukhupi paykunawan maqanakurqanku, llapan warmikunataq Jacobpa churinkunawan maqanakurqanku, chay p'unchayntinmi ch'isikama sinchita maqanakurqanku.
10 Jacobpa churinkunataq mana atipayta atirqankuchu, Jacobpa churinkunataq chay maqanakuypi yaqa wañupurqanku, Jacobpa churinkunataq Wiraqochaman qaparirqanku, ch'isiyaqtaq sinchita kallpata hap'irqanku, Jacobpa churinkunataq Arbelan llaqtapi llapa tiyaqkunata espadawan wañuchirqanku, qharikunata, warmikunata, huch'uy wawakunatapas.
11 Sartonmanta ayqekuq runakunamanta puchuqkunapas, Jacobpa churinkuna Arbelanpi paykunata maqarqanku, Jacobpa churinkunapas Arbelanwan Tapnactawan ruwarqanku imaynan Chazarta Sartontawan ruwarqanku hinata, warmikunataq llapa qharikuna wañusqa kasqankuta rikuspa, llaqtaq hawankunaman rirqanku, Jacobpa churinkunatataq waqarqanku para hina rumikunata parachispa.
12 Jacobpa churinkunaqa usqhayllan llaqtaman haykuspanku llapa warmikunata hap'ispa espadawan wañuchirqanku, Jacobpa churinkunataq hap'irqanku llapa saqueokunata, saqueokunata, ovejakunata, vacakunata, wakakunatapas.
13 Jacobpa churinkunan Macnayma llaqtata ruwarqanku Tapnac llaqtata, Chazar llaqtata, Silo llaqtata ima ruwarqanku hinata, chaymantataq ripurqanku.
14 Pichqa kaq p'unchawpitaq Jacobpa churinkuna uyarirqanku Gaas llaqta runakunawan maqanakuq huñunakusqankuta, reyninkuta, kamachiqninkunatawan wañuchisqankurayku, Gaas llaqtapi chunka tawayuq kamachiqkuna kasqankurayku, ñawpaq maqanakuypitaq Jacobpa churinkuna llapankuta wañuchirqanku.
15 Chay p'unchaytaq Jacobpa churinkuna guerrapaq armankuwan watasqa, Gaas llaqtapi tiyaq runakunawan maqanakuq rirqanku, Gaas llaqtapitaq amor runakunaq kallpasapa kallpasapa llaqtan karqan, Gaastaq amor runakunaq llapa llaqtakunamanta aswan kallpasapa aswan allin hark'asqa llaqta karqan, kinsa perqayoqtaq.
16 Jacobpa churinkuna Gaas llaqtaman chayaspataq, llaqtaq punkunkunata wisq'asqata tarirqanku, yaqa phisqa pachak runakunatataq hawa perqa patapi sayashaqta, lamar-qocha patapi rit'i hina askha runakunapas Jacobpa churinkunata pakaykusharqanku.
17 Jacobpa churinkunan asuykurqanku llaqtaq punkunkunata kichanankupaq, asuykamushaqtinkutaq, llaqta qhepapi embuscakuq runakuna maypi kasqankumanta lloqsimuspa Jacobpa churinkunata muyuykurqanku.
18 Jacobpa churinkunan Gaas llaqta runakunaq chawpinpi wisq'asqa kasharqanku, chaymi maqanakuyqa ñawpaqninkupi qhepankupipas kasharqan, perqa patapi kaq llapa runakunataq perqamanta flechakunata rumikunatawan wikch'uykusharqanku.
19 Judátaq Gaas llaqtayoq runakuna llumpay llasaqyapushaqta rikuspa sinchita t'oqyachirqan, chaymi llapa Gaas runakunapas mancharikurqanku Judá runaq qapariyninta uyarispa, runakunapas perqamanta urmaykurqanku atiyniyoq qaparisqanwan, llapan hawa llaqtamantapas llaqta ukhumanta runakunapas sinchitan manchakurqanku kawsayninkuta.
20 Jacobpa churinkunan llaqta punkukunata p'akinankupaq asuykusharqankuraq, Gaas llaqta runakunan perqa patamanta rumikunawan flechakunawan paykunaman wikch'uykuspa punkumanta ayqechirqanku.
21 Jacobpa churinkunan llaqta hawamanta paykunawan kashaq Gaas runakunaq contranpi kutimurqanku, hinaspan calabazata maqashaq hina manchayta maqarqanku, manataqmi Jacobpa churinkuna contra sayariyta atirqankuchu, Judá nacionpa qaparisqanwan manchakuywan manchakuywan hap'ichikusqankurayku.
22 Jacobpa churinkunan llaqta hawapi kaq llapa runakunata wañuchirqanku, Jacobpa churinkunapas asuykamusharqankuraqmi llaqtaman haykunankupaq, llaqta perqakunaq uranpi maqanakunankupaqpas, ichaqa

manan atirqankuchu chay llaqtapi qhepakuq Gaas llaqtapi llapa runakuna Gaas llaqtaq perqankunata tukuy ladoman muyurisqankurayku, chaymi Jacobpa churinkunaqa mana llaqtaman asuykurqankuchu paykunawan maqanakunankupaq.
23 Jacobpa churinkunan huk k'uchuman asuykurqanku perqaq uranpi maqanakunankupaq, Gaas llaqtapi tiyaq runakunaqa para hinan flechakunata rumikunatawan wikch'uykurqanku, hinaspan perqa ukhumanta ayqekurqanku.
24 Perqa patapi kaq Gaas llaqta runakunaqa, Jacobpa churinkuna perqa ukhumanta mana atipayta atisqankuta rikuspa, Jacobpa churinkunata kay simikunawan k'amirqanku.
25 ¿Imataq qankunawan atipachikuwaqchis? Chhaynaqa, ¿atiwaqchu Gaas llaqtata, chaypi tiyaq runakunatawan ruwayta, imaynan mana ancha atiyniyoq amor runakunaq llaqtankunatapas ruwarqankichis hinata? Cheqaqtapunin noqayku ukhupi pisi kallpa runakunaman chaykunata ruwarqanki, llaqta punkupitaq wañuchirqanki, qapariyniykita uyarispa mancharisqa kaspankuqa manan kallpayoq karqankuchu.
26 ¿Kay cheqaspichu maqanakuyta atiwaqchis? Cheqaqtapunin kaypi llapaykichis wañunkichis, ñoqaykutaq chay ch'usaqyachisqaykichis llaqtakunaq huchanmanta vengakusaqku.
27 Gaas llaqtapi tiyaqkunan Jacobpa churinkunata sinchita k'amirqanku, diosninkuwantaq k'amirqanku, perqamantataq flechakunata rumikunatawan wikch'urqanku.
28 Judá wawqenkunapiwantaq Gaas llaqtapi tiyaq runakunaq nisqanta uyarispanku sinchi phiñakurqanku, chaymi Judá runaqa Diosmanta envidiakurqan, hinaspan qaparirqan: —Señor, yanapay, ñoqaykumanpas wawqeykumanpas yanapaykuway, nispa.
29 Hinaqtinmi Jesusqa karuta phawarirqan, qechusqa espadanta hap’ispa, hallp’amanta kallpanwan phawaykuspa perqaman seqarqan, espadantaq makinmanta urmaykurqan.
30 Judá runakunataq perqa patapi qaparirqanku, perqa patapi kaq llapa runakunataq mancharisqa karqanku, wakintaq perqamanta llaqtaman urmaykuspa wañurqanku, perqa patapiraq kashaqkunapas Judá runaq kallpanta rikuspa, sinchita mancharikuspa, llaqtaman ayqekurqanku mana imamanta manchakuspa.
31 Wakintaq perqa patapi Judáwan maqanakunankupaq asuykurqanku, Judá runaq makinpi mana espada kashaqta rikuspa wañuchinankupaq asuykurqanku, perqamanta wawqenkunaman wikch’uykuyta yuyaykurqanku, llaqtamanta iskay chunka runakunataq paykunata yanapanankupaq wicharqanku, hinaspan Judá llaqtata muyurirqanku, llapankutaq qaparirqanku, hinaspan espadawan asuykurqanku, hinaspan mancharikurqanku Judá, Judátaq perqamanta wawqenkunata qaparirqanku.
32 Jacob churinkunapiwan perqa uranmanta arcota horqospa perqa patapi kinsa runakunata wañuchirqanku, Judátaq qaparispa qaparirqan: —Señorníy, yanapawayku, Señorníy qespichiwayku, hinaspan perqa patapi sinchi kunkawan qaparirqan, chay qapariytaq karumanta uyarikurqan.
33 Chay qapariy qhepatataq yapamanta qaparirqan, perqa patapi Judá llaqtata muyuriq llapa runakunataq mancharikurqanku, sapankankutaq Judá qapariyninta, khatatatasqanwan ima espadankuta makinmanta wikch’uykurqanku, hinaspan ayqekurqanku.
34 Hinan Judá runakunaqa makinkumanta urmasqa espadakunata hap’ikapurqan, Judátaq paykunawan maqanakuspa iskay chunka runankuta perqa patapi wañuchirqan.
35 Yaqa pusaq chunka qharikuna warmikunataq llaqtamanta perqaman wichasharqanku, llapankutaq Judá llaqtata muyuykusharqanku, Señor Diostaq sonqonkupi Judá llaqtata manchakuyta rikuchirqan, mana payman asuykunankupaq.
36 Hinaqtinmi Jacobqa llapa paywan kaqkunapas perqa uranmanta arcota horqomurqanku, hinaspan perqa patapi chunka runakunata wañuchirqanku, hinan Jacobpa churinkunaq ñawpaqenpi perqaq uranman urmaykurqanku.
37 Perqa patapi kaq runakunaqa iskay chunka runankuq urmasqanta rikusparaqmi Judá suyuman phawarirqanku, ichaqa manan asuykurqankuchu Judá llaqtaq kallpanwan sinchita mancharikusqankurayku.
38 Huknin kallpasapa soldadon Arud sutiyoq, espadanwan Judá runaq umanman waqachinanpaq asuykamurqan, hinan Judá runaqa usqhaylla escudonta umanman churarqan, espadataq escudonta tuparqan, hinan iskayman t’aqakurqan.
39 Kay kallpasapa runaqa Judá llaqtata maqaspa phawarirqan, Judá runata manchakuspa, chakinkuna perqa pataman llimp’iykuspa, perqa urapi kaq Jacobpa churinkunaq chawpinman urmaykurqan, Jacobpa churinkunataq payta maqaspa wañuchirqanku.
40 Hinaqtinmi Judá runaqa chay atiyniyoq runaq maqasqanta nanachirqan, chaymi Judá runaqa yaqa wañupurqan.
41 Danta uyarispan Judá runaqa perqa patapi qaparirqan, chaymi phiñakuyninpas sonqonpi rawrarirqan, paypas sayarispa karuta rispa phawarispa hallp'amanta phawaykuspa phiñasqa kallpanwan perqaman seqarqan.
42 Dantaq Judá llaqtaq qayllanpi perqa pataman chayaqtinmi perqa patapi llapa runakuna ayqekurqanku, paykunan Judá llaqtaq contranpi sayasharqanku, hinaspan iskay kaq perqaman wicharqanku, iskay kaq perqamantataq Danman Judá suyuman flechakunata rumikunatawan wikch’uykurqanku, hinaspan perqamanta qarqonankupaq kallpachakurqanku.
43 Danwan Judá nacionta flechakunawan rumikunawan maqaykuran, yaqapaschá perqa patapi wañuchisqa karqanku, maymanpas Danwan Judáwan perqamanta ayqekuqtinkutaq iskay kaq perqamanta flechakunawan rumikunawan atacasqa karqanku.
44 Jacob churinkunapiwantaq ñawpaq kaq perqaq urayninpi llaqta punkupiraq kasharqanku, iskay kaq perqa patapi kashaspataq mana arconkuta llaqtapi tiyaq runakunaq contranpi aysayta atirqankuchu.
45 Danwan Judáwanqa, iskay kaq perqamanta urmamuq rumikunata, flechakunatapas manaña aguantayta atispanku, iskay kaq perqaman phawaykacharqanku, iskay kaq perqa patapi kaq llaqta runakunataq iskay kaq perqa patapi Danwan Judáwan paykunaman hamusqankuta rikuspa, llapanku qaparispanku perqakunaq chawpinman uraykamurqanku.
46 Jacob churinkunapiwan llaqta runakunaq qapariyninta uyarispanku, llaqta punkupiraq kasharqanku, iskay kaq

perqa patapi kashaspataq mana rikusqa Danmanta Judámantawan llakisqa kasharqanku.
47 Hinan Neftalí phiñasqa kallpawan wichaspa ñawpaq kaq perqa pataman phawaykurqan llaqtapi uyarisqanku qapariykunata qhawananpaq, hinan Isacarwan Zabulonwan llaqtaq punkunkunata p'akinankupaq asuykurqanku, hinaspan llaqtaq punkunkunata kichaspa llaqtaman haykurqanku.
48 Neftalítaq ñawpaq kaq perqamanta iskay kaq perqakama saltaspa wawqenkunata yanapananpaq hamurqan, perqa patapi kaq Gaas llaqtapi tiyaqkunatapas, Neftalí kinsa kaq wawqenkunata yanapananpaq hamushaqta rikuspa, llapanku ayqekuspa llaqtaman uraykamurqanku, Jacobtaq llapan churinkunapiwan llapa waynachankunapiwan llaqtaman rirqanku.
49 Judá, Danpas, Neftalípas perqamanta uraykamuspanku, llaqtapi tiyaqkunata qatiparqanku, Simeonpas Levípas hawa llaqtamanta karqanku, manataqmi yacharqankuchu punku kicharisqa kashasqanmanta, chaymantataq perqaman wichaspa wawqenkunaman llaqtaman uraykamurqanku.
50 Llaqtapi tiyaqkuna llapanku llaqtaman uraykamurqanku, Jacobpa churinkunataq paykunaman huk ladoman hamurqanku, ñawpaqmanta qhepamantawantaq maqanakurqanku, Jacobpa churinkunan paykunata manchayta wañuchirqanku, yaqa iskay chunka waranqa qharikunata warmikunatawan wañuchirqanku, manan mayqenninkupas Jacobpa churinkunaq contranpi sayariyta atirqankuchu.
51 Llaqtapi yawarqa askhallaña puririrqan, unu mayu hina, yawartaq mayu hina llaqta hawaman purispa Betcorin ch'inneqman chayarqan.
52 Betcorin llaqtapi runakunaqa karumantan rikurqanku Gaas llaqtamanta yawar lloqsimushaqta, hinan qanchis chunka hina qharikuna phawarirqanku yawarta qhawaq, hinaspan yawar kasqan cheqasman chayarqanku.
53 Yawarpa purisqanta qatispa Gaas llaqtaq perqanman chayarqanku, chay llaqtamantataq yawar lloqsimushaqta rikurqanku, Gaas llaqtapi tiyaq runakunaq qapariynintataq uyarirqanku, hanaq pachaman wicharisqanrayku, yawartaq mayu hina askhallaña purisharqan.
54 Jacobpa llapa churinkunan Gaas llaqtapi tiyaqkunata wañuchisharqanku, ch'isikamataq wañuchisharqanku, yaqa iskay chunka waranqa qharikuna warmikuna, Corin llaqtapi tiyaq runakunataq nirqanku: –Cheqaqtapunin kay hinata Hebreo runakunaq ruwasqankuqa, kunankamapas amor runakunaq llapa llaqtankunapin maqanakushanku, nispa.
55 Hinaqtinmi chay runakunaqa usqhaylla Betcorin llaqtaman phawarirqanku, sapankankutaqmi maqanakuq armankuta hap'ispa Betcorin llaqtapi llapa tiyaqkunata qaparirqanku, paykunapas maqanakuy armankuwan watasqa Jacobpa churinkunawan maqanakuq rinankupaq.
56 Jacobpa churinkuna Gaas llaqtapi tiyaqkunata wañuchisqanku qhepamantaq, llaqtantinpi purirqanku llapa wañuchisqa runakunata q'apanankupaq, llaqta ukhuman hamuspankutaq kinsa ancha atiyniyoq runakunawan tuparqanku, manataqmi espadankupas karqanchu.
57 Jacobpa churinkunan maypi kasqanku cheqasman wicharqanku, hinan atiyniyoq runakuna ayqekurqanku, hukninmi Zabulonta hap'irqan, paytan rikurqan pisi sayayniyoq waynata, kallpanwantaq pampaman phawaykachirqan.
58 Jacobtaq espadanwan phawaykacharqan, hinan Jacobqa wasanpa urayninpi espadawan waqarqan, hinaspan iskayman kuchurqan, ayantaq Zabulonman urmaykurqan.
59 Iskaykaqtaq Jacobta hap'ispa pampaman urmachinanpaq hap'irqan, hinan Jacobqa payman kutirispa qaparirqan, Simeonwan Levíwan phawaylla phawaylla wasanpi espadawan waqaspa pampaman urmachirqanku.
60 Hinaqtinmi chay atiyniyoq runaqa phiñasqa kallpawan hallp'amanta sayarirqan, hinan Judá runaqa manaraq sayashaspa payman hamuspa espadawan umanpi waqaykurqan, umantaq p'akikuspa wañupurqan.
61 Hinaqtinmi kinsa kaq atiyniyoq runaqa, compañeronkuna wañuchisqa kasqankuta rikuspa, Jacobpa churinkunaq ñawpaqenmanta ayqekurqan, Jacobpa churinkunataq llaqtapi qatiparqanku. chay atiyniyoq runa ayqeshaqtintaq llaqtapi tiyaq runakunaq huknin espadanta tarirqan, chayta hoqarispataq Jacobpa churinkunaman kutirispa chay espadawan maqanakurqan.
62 Hinaqtinmi chay atiyniyoq runaqa Judá nacionman phawarirqan espadawan umanta maqananpaq, manataqmi ima escudopas karqanchu. hinaspan maqayta munashaqtin Neftalí usqhaylla escudonta hap'ispa Judá umaman churarqan, chaymi atiyniyoq runaq espadanqa Neftalí llaqtaq escudonta tuparqan, Judátaq espadamanta ayqekurqan.
63 Hinan Simeonwan Levíwan chay atiyniyoq runata espadankuwan phawaykacharqanku, hinaspan espadankuwan kallpawan maqarqanku, chaymi iskaynin espadakuna chay atiyniyoq runaq cuerponman haykuspa iskayman t'aqarqanku.
64 Chay tiempopin Jacobpa churinkuna Gaas llaqtapi llapa yachaqkunawan kuska kinsa kallpasapa runakunata wañuchirqanku, p'unchaytaq pisiyapusharqan.
65 Jacobpa churinkunataq Gaas llaqtata purispa llaqtaq qechusqankunata hap'ikapurqanku, huch'uy wawakunatapas warmikunatapas mana kawsanankupaq, Jacobpa churinkunapas Gaas llaqtata ruwarqanku Sartonta Silotawan ruwasqankuta hina.

40 RAKI

1 Jacobpa churinkunan Gaas llaqtamanta llapa qechusqankunata aparqanku, tutamantataq llaqtamanta lloqsirqanku.
2 Paykunan lloqsisharqanku Betcorin llaqtapi tiyaq runakunawan, chaymi Betcorin llaqtapi tiyaqkunapas chay wasiman risharqanku paykunawan tupanankupaq, chay tutataq Jacobpa churinkuna Betcorin llaqtapi tiyaqkunawan maqanakurqanku.
3 Llapan Betcorin llaqtapi tiyaqkunapas kallpasapa runakunan karanku, hukninmi mana ayqeyta munarqanchu waranqa runakunaq ñawpaqenmanta, chaymi chay tuta castillo patapi maqanakurqanku, chay tutataq karumanta qapariyninku uyarikurqan, qaparisqankuwantaq hallp'a chhaphchikurqan.
4 Jacobpa llapa churinkunan chay runakunata mancharikurqanku, tutayaqpi maqanakuyman mana costumbrasqa kasqankurayku, sinchitan p'enqasqa karqanku, Jacobpa churinkunataq Señorta qaparirqanku: — Señorníy, yanapawayku, kay mana señalasqa runakunaq makinwan ama wañunaykupaq, nispa.

5 Wiraqochataq Jacobpa churinkunaq kunkanta uyarirqan, Wiraqotaq hatun manchachikuyta, ch'aqwaytawan hatarichirqan Betcorin llaqta runakunata hap'inanpaq, tuta tutayaqpitaq huknin hukninwan maqanakurqanku, askhataq maqanakurqanku.
6 Jacobpa churinkunan yachaspa, Señor Diosqa chay runakunaman qhelli espirituta apamusqanta, sapankanku runamasinwan maqanakusqankutapas, Betcorin llaqtapi t'aqa t'aqakunamanta lloqsispa, Betcorin llaqtaq castillo uraykamunankama, aswan karumanpas rirqanku, chay tutataq wayna-sipasninkuwan kuska mana imamanta manchakuspa qhepakurqanku.
7 Betcorin llaqtapi runakunaqa tutantinmi maqanakurqanku, huk runa wawqenwan, huknintaq runamasinwan, hinaspan qaparirqanku castillo patapi, qapariyninkutaq karumanta uyarikurqan, llapan hallp'ataq kunkankuwan khatatatarqan, kay pachapi llapa runakunamanta aswan atiyniyoq kasqankurayku.
8 Canaán runakuna, het runakuna, amor runakuna, hev runakuna, Canaán suyupi llapa reykunapas, Jordán mayu chimpapi tiyaqkunapas, chay tuta qaparisqankuta uyarirqanku.
9 Paykunataq nirqanku: –Cheqaqtapunin kay hinaqa, qanchis llaqtakunawan maqanakuq hebreo runakunaq maqanakuyninkuna. ¿Pitaq chay hebreo runakunapa contranpi sayarinman?
10 Canaán runakunaq llapa llaqtankunapi tiyaqkunapas, Jordán mayu chimpapi kaq llapa runakunapas, Jacobpa churinkunata sinchita mancharikurqanku, paykunan nirqanku: –¿Qhawariychis, chay llaqtakunata hinan ñoqanchistapas ruwawasun, ¿pitaq paykunaq kallpanku contra sayarinman?
11 Chay tutapitaq Corin runakunaq qapariyninqa sinchitapuni yapakurqan. tutamantakamataq maqanakurqanku, askha runakunataq wañuchisqa karqanku.
12 Achikyamuqtinmi Jacobpa llapa churinkuna achikyayta hatarispa castilloman wicharqanku, Corin runakunamanta puchuqkunatataq manchayta maqarqanku, llapankutaqmi chay castillopi wañuchisqa karqanku.
13 Soqta kaq p'unchaytaq rikhurimurqan, hinan Canaán llaqtapi llapa tiyaqkuna karumanta rikurqanku Betcorin llaqtapi llapa runakunata Betcorin llaqtaq castillonpi wañusqa kashaqta, corderokunaq cabrakunaq ayankuna hina ch'eqesqata.
14 Jacobpa churinkunan Gaas llaqtamanta llapa qechusqankuta pusaspa Betcorin llaqtaman rirqanku, hinaspan llaqtata tarirqanku lamar-qochaq rit'i hina hunt'a runakunawan, hinaspan paykunawan maqanakurqanku, Jacobpa churinkunataq ch'isiyaqkama chaypi wañuchirqanku.
15 Jacobpa churinkunan Betcorin llaqtata ruwarqanku Gaas llaqtata, Tapnac llaqtata hina, Chazar llaqtata, Sarton llaqtata, Silo llaqtata ima ruwarqanku hinata.
16 Jacobpa churinkunataq Betcorin llaqtamanta qechusqanta, llaqtakunapi llapa saqueokunatawan aparqanku, chay p'unchaytaq Siquem llaqtaman wasinkuman kutipurqanku.
17 Jacobpa churinkuna Siquem llaqtaman wasinkuman kutispataq llaqtamanta hawapi qhepakurqanku, chaypitaq guerramanta samarirqanku, hinaspan tutantin chaypi qhepakurqanku.
18 Llapa kamachinkunapas llaqtakunamanta llapa qechusqankuwan kuska, llaqtamanta hawaman ripurqanku, manataqmi llaqtaman haykurqankuchu, nispanku: "Ichapas astawanraq maqanakuwasunman, Siquem llaqtaman muyuykuwasunman", nispa.
19 Jacob churinkunapiwan kamachinkunapiwan chay tutantin p'unchay qhepantin p'unchaytaq Jacobpa Hamor llaqtamanta phisqa siclo qolqewan rantisqan chakrapi qhepakurqanku, llapan hap'isqankupas paykunawan kasharqan.
20 Jacobpa churinkunaq hap'isqanku llapa saqueokunaqa lamar-qocha patapi rit'i hina hatunmi karqan.
21 Chay hallp'api tiyaqkunaqa karumantapachan paykunata qhawarqanku, chay hallp'api tiyaq llapa runakunataq kay hinata ruwaq Jacobpa churinkunata mancharikurqanku, ñawpaq p'unchaykunamantaqa manan mayqen reypas chay hinata ruwaqchu.
22 Canaán runakunaq qanchis reyninkunan yuyaykurqanku Jacobpa churinkunawan allipunakunankupaq, Jacobpa churinkunarayku kawsayninkuta sinchita mancharikusqankurayku.
23 Qanchis kaq p'unchaypitaq Hebrón rey Jafia pakallapi kacharqan Ai reyman, Gabaón reyman, Salem reyman, Adulam reyman, Laquis reyman, Chazar reyman, Chazar reyman, Canaán reykunamanpas, paykunaq kamachisqan llapa reykunamanpas.
24 Riychis ñoqawan, hinaspa hamuwaychis Jacobpa churinkunaman rinaykupaq, paykunawantaq allipunakusaq, paykunawantaq rimanakusaq, paqtan llapa hallp'aykichis Jacobpa churinkunaq espadanwan ch'usaqyachisqa kanqaku, imaynan Siquem llaqtata muyuriq llaqtakunatawan ruwarqanku hinata, uyarisqaykiman hina rikusqaykiman hina.
25 Noqaman hamuspaykiqa ama askha runakunawan hamuychischu, aswanpas sapa rey kinsa umallinkunata pusamuchun, sapanka capitankunataq kinsa oficialninkunata pusamuchun.
26 Llapaykichis hamuychis Hebrón llaqtaman, hinan Jacobpa churinkunaman risaqku, hinaspan paykunata valekusaqku thak-kaypi rimanakunankupaq.
27 Llapa reykunaqa Hebrón reypa kachamusqanman hinan ruwarqanku, llapanku yuyaychasqanman hina kamachisqan kasqankurayku, Canaán suyupi llapa reykunapas huñunakurqanku Jacobpa churinkunaman rinankupaq. Jacobpa churinkunataq kutispa Siquem cheqasman rirqanku, chay suyupi reykunapi mana confiasqankurayku.
28 Jacobpa churinkunataq kutispa chunka p'unchay chakrapi qhepakurqanku, manataqmi pipas paykunawan maqanakuq hamurqanchu.
29 Jacobpa churinkuna mana ima guerra kasqanta rikuspa, llapanku huñunakuspa Siquem llaqtaman rirqanku, Jacobpa churinkunataq Siquem llaqtapi qhepakurqanku.
30 Tawa chunka p'unchay tukukuqtintaq, amor runakunaq llapa reyninkuna huñunakurqanku Hebrón llaqtaman, Hebrón rey Jafía llaqtaman.
31 Jacobpa churinkunawan allipunakunanpaq Hebrón llaqtaman hamuq reykunaqa ishkay chunka hukniyoq reykunan karanku, paykunawan riq capitankunapas soqta chunka isqonniyoqmi karanku, runankunapas pachak pusaq chunka isqonniyoqmi karanku, llapan reykunapas runankunapas Hebrón orqo qayllapin samarqanku.

32 Hebrón reyqa kinsa capitankunawan isqon runakunawan kuska lloqsirqan, hinan chay reykuna yuyaykurqanku Jacobpa churinkunaman allipunakunankupaq rinankupaq.
33 Hinan Hebrón reyta nirqanku: –Runaykikunawan ñawpaqeykuman riy, hinaspa Jacobpa churinkunawan rimapayawayku, qhepaykita hamusaqku, rimasqaykita takyachinaykupaq, Hebrón reytaq chayta ruwarqan, nispa.
34 Jacobpa churinkunan uyarirqanku Canaán suyupi llapa reykuna huñunakuspa Hebrón llaqtapi samaykusqankuta, hinan Jacobpa churinkuna tawa kamachinkunata qhawaq kacharqanku: –Riychis kay reykunata qhawamuy, hinaspa maskhaychis hinaspa t'aqwiriychis runanku pisichus icha askhachus icha manachus chayta, pisillaña kaqtinkutaq llapanta yupaspa kutimuychis, nispa.
35 Jacobpa kamachinkunaqa pakallapin chay reykunaman rirqanku, Jacobpa churinkunaq kamachisqanman hinataq ruwarqanku, chay p'unchaytaq Jacobpa churinkunaman kutimuspa nirqanku: –Chay reykunaman hamurqayku, pisillan kanku, llapankutataq yuparqayku, iskay pachak pusaq chunka pusaqniyoqtaq karqanku, reykuna qharikuna ima.
36 Jacobpa churinkunataq nirqanku: –Paykunaqa pisillan kanku, chayraykun mana llapanchischu paykunaman risaqku. Tutamantataq Jacobpa churinkuna sayarispa soqta chunka iskayniyoq runankumanta akllarqanku, Jacobpa churinkunamantataq chunka paykunawan rirqanku. Hinaspan awqa armankuwan watakurqanku: –Noqaykuwan maqanakuqmi hamushanku, manan yacharqankuchu paykunawan thak-kaypi hamusqankuta, nispa.
37 Jacobpa churinkunan kamachinkunawan kuska Siquem llaqta punkuman rirqanku, taytanku Jacobtaq paykunawan kasharqan.
38 Lloqsimuspankutaq, Hebrón rey kinsa umallinkunapiwan isqon runakunawan kuska Jacobpa churinkunawan maqanakuq ñanninta hamusharqanku, Jacobpa churinkuna qhawarispataq karumanta rikurqanku Hebrón rey Jafiata capitanninkunawan kuska paykunaman hamushaqta, Jacobpa churinkunataq Sequem punkupi sayarispa wañurqanku mana ñawpaqman puriychu.
39 Hebrón reyqa capitankunawan kuskan Jacobpa churinkunaman asuykunankama ñawpaqman purisharqan, hinaspan capitanninkunapiwan pampaman k'umuykurqanku, Hebrón reytaq capitankunawan kuska Jacobpa churinkunaq ñawpaqenpi tiyaykurqan.
40 Hinaqtinmi Jacobpa churinkuna payta nirqanku: –¿Imataq pasasunki Hebrón rey? ¿Imanasqataq kunan p'unchaw ñuqaykuman hamurqanki? ¿imatataq ñuqaykumanta mañakuwanki? Hebrón reytaq Jacobta nirqan: –Señorniy, kunan p'unchaymi hamushanku Canaán runakunaq llapa reyninkuna qanwan allipunakunankupaq, nispa.
41 Jacobpa churinkunaqa Hebrón reypa rimasqanta uyarispankun mana munarqankuchu imachus rimasqanta, Jacobpa churinkunaqa manan paypi iñirqankuchu, Hebrón rey q'otukuspa rimasqanta yuyaykusqankurayku.
42 Hinaqtinmi Hebrón reyqa Jacobpa churinkunaq rimasqanta yacharqan, rimasqanta mana creesqankuta, hinan Hebrón reyqa Jacobman asuykuspa nirqan: –Señorniy, valekuyki, llapan kay reykuna thak-kaypi hamusqaykimanta, mana llapan runankuwan hamusqankurayku, manataqmi awqa-qari armankutapas apamurqankuchu, hamusqankurayku, nispa wiraqochaymanta churinkunamantawan thak kayta maskhanaypaq.
43 Hinaqtinmi Jacobpa churinkuna Hebrón reyman kutichirqanku: –Llapa reykunaman kachamuy, cheqaqta rimawaqtiykutaq, sapankanku ñawpaqeykuman hamuchunku, mana armasqa hamuwayku chayqa, yachasunmi noqaykumanta thak kayta maskhasqankuta, nispa.
44 Hebrón rey Jafiataq huknin runanta reykunaman kacharqan, llapankutaq Jacobpa churinkunaq ñawpaqenman rispa pampaman k'umuykurqanku, chay reykunataq Jacobpa wawankunaq ñawpaqenpi tiyaykurqanku, hinaspan paykunata nirqanku:
45 Uyarirqaykutaqmi amor runakunaq reyninkunaman espadaykiwan, ancha atiyniyoq makiykiwan ima ruwasqaykichista, manataq pipas ñawpaqeykichispi sayariyta atirqanchu, kawsayniykuraykutaq manchakurqaykichis, paykunaman hina mana ñoqaykuman chayamuwanaykichispaq.
46 Chhaynaqa, qankunaman hamurqayku thak kay rimanakuyta ruwanaykupaq, kunantaq noqaykuwan rimanakuy thak kaywan cheqaq kaqwan rimanakuywan, ama ñoqaykuwan chaqrukunaykichispaq, mana qankunawan chaqrukusqaykurayku.
47 Jacobpa churinkunaqa yacharqankun cheqaqtapuni paykunamanta thak kayta maskhaq hamusqankuta, hinan Jacobpa churinkuna paykunata uyarispa paykunawan rimanakurqanku.
48 Jacobpa churinkunan paykunaman jurarqanku ama chaqrukunankupaq, hinan Canaán runakunaq llapa reyninkunapas jurarqanku, Jacobpa churinkunapas chay p'unchaymantapachan paykunaman impuesto pagarqanku.
49 Chay qhepatataq llapa reykunaq umallinkuna runankuwan kuska Jacobpa ñawpaqenman hamurqanku, Jacobpaq churinkunapaqwan regalokunata hap'ispa, hinaspan pampaman k'umuykurqanku.
50 Hinan chay reykuna Jacobpa churinkunata kallpachaspa mañakurqanku amor runakunaq qanchis llaqtankunamanta llapa qechusqankuta kutichipunankupaq, Jacobpa churinkunataq chhaynata ruwarqanku, hinaspan kutichipurqanku llapa hap'isqankuta, warmikunata, huch'uy wawakunata, uywakunata, llapa qechusqankutapas, hinaspan paykunata kacharqanku, sapankankutaq llaqtankuman ripurqanku.
51 Hinaqtinmi llapa reykuna Jacobpa churinkunaman yapamanta k'umuykurqanku, chay p'unchaykunapitaq askha regalokunata paykunaman apachirqanku otaq apamurqanku, Jacobpa churinkunapas kay reykunata runankunatawan kacharqanku, paykunamantataq thak-kaypi llaqtankuman rirqanku, Jacobpa churinkunapas wasinkuman kutipurqanku, Siquem llaqtaman.
52 Chay p'unchaymantapachan Jacobpa churinkunawan Canaán runakunaq reyninkunawan thak kawsay karqan, Israel runakuna Canaán suyuta hap'ikapunankukama.

41 RAKI

1 Wata muyuriqtintaq Jacobpa churinkuna Siquem llaqtamanta lloqsirqanku, hinaspan Hebrón llaqtaman chayarqanku taytanku Isaacman, chaypitaq tiyarqanku,

ovejankuta vacakunatapas sapa p’unchaymi Siquem llaqtapi mikhurqanku, chay p’unchaykunapin allin wira pasto karqan, Jacobtaq churinkunapiwan llapa familiankuwan Hebrón wayq’opi tiyarqanku.
2 Chay p'unchaykunapin, Jacobpa pachak soqta kaq watanpi, Jacobpa Padan-Aram llaqtamanta chunka wata hamusqanpi, Jacobpa warmin Lea wañurqan. Payqa pichqa chunka hukniyuq watayuqmi karqa Hebrón llaqtapi wañukuptin.
3 Hinan Jacob churinkunapiwan Hebrón llaqtapi kaq Macpela chakra machaypi p'amparqanku.
4 Jacobpa churinkunan taytankuwan kuska Hebrón wayq’opi tiyarqanku, chay suyupi llapa tiyaqkunataqmi yacharqanku kallpankuta, allin reqsisqa kasqankutaq suyuntinpi purirqan.
5 Jacobpa churin José, wawqen Benjamín, Jacobpa warmin Raquelpa churinkuna, chay p'unchawkunapiqa waynaraqmi karqanku, amor runakunaq llapa llaqtankunapi maqanakusqankupitaq wawqenkunawan mana lloqsirqankuchu.
6 Josetaq wawqenkunaq kallpanta, hatun kayninkutapas rikuspa, paykunata yupaychaspa hatuncharqan, ichaqa paykunamanta aswan hatun rankikurqan, hinaspa paykunamanta aswan hatunchakurqan; Jacobpas taytanpas aswan munakurqanmi mayqen churinkunamantapas, payqa machuyayninpa churinmi karqan, payta munakuyninwanmi askha colorniyoq punchuta ruwarqan.
7 Joseqa taytan wawqenkunamanta aswan munakusqanta rikuspa, wawqenkunamanta aswan hatunchakusharqan, paykunamantataq millay willakuykunata taytanman apamurqan.
8 Jacobpa churinkunapas Josepa tukuy sonqonwan imayna kawsasqanta rikuspa, taytankupas mayqenninkumantapas aswan munakusqanta rikuspa, payta cheqnikurqanku, manataqmi tukuy p’unchaykuna thakpi paywan rimayta atirqankuchu.
9 Joseqa chunka qanchisniyoq watayoqmi kasharan, wawqenkunamantapas aswan hatunchakushaspan paykunamanta aswan hatunchakusharan.
10 Chay ratopin mosqoykuspa wawqenkunaman hamuspa musquyninta willaran, paykunatataq nirqan: Musqukurqanin, llapallaykutaq chakrapi gavillakunata watasharqayku, gavillaytaq hatarispa hallp'aman churakurqan, gavillaykichistaq muyurirqan, k'umuykukuspataq k'umuykukurqan, nispa.
11 Hinaqtinmi wawqenkunaqa payta tapuranku: –¿Ima ninantaq kay mosqosqayki mosqosqayki? ¿Sonqoykipichu yuyaykushanki kamachikunaykipaq otaq kamachiwanaykuta?
12 Hinaqtinmi Jesusqa hamushaspa taytan Jacobman willaran, Jacobtaq Joseta much’aykurqan siminmanta kaykunata uyarispa, Jacobtaq Joseta samincharqan.
13 Jacobpa churinkunaqa, taytanku Joseta saminchaspa much'aykusqanta, anchata munakusqanta rikuspa, paymanta envidiakuspa astawan cheqnikurqanku.
14 Kay qhepatataq Joseqa huk mosqoyta musqukurqan, wawqenkunaq qayllanpitaq taytanman willarqan mosqoyta, Josetaq taytanta wawqenkunamanwan nirqan: –Qhawariychis hukmanta mosqoyta, intipas killapas chunka hukniyoq ch’askakunapas k’umuykuwasqankuta, nispa.
15 Taytanqa Josepa rimasqankunata, mosqokusqantawan uyarispan, wawqenkuna Joseta cheqnikusqankuta rikuspa, wawqenkunaq ñawpaqenpi Joseta anyarqan: –¿Ima ninantaq kay mosqosqayki mosqoy, qanmanta kuraq wawqeykikunaq ñawpaqenpi hatunchakusqayki?
16 ¿Sonqoykipichu yuyaykushanki mamaykiwan chunka hukniyoq wawqeykikunawan hamuspa k’umuykumunaykichista, kaykunata rimanaykichista?
17 Wawqenkunan paymanta envidiakurqanku rimasqanmanta, mosqokusqanmantawan, hinallataq payta cheqnikurqanku, Jacobtaq chay mosqoykunata sonqonpi waqaycharqan.
18 Jacobpa churinkunaqa huk p'unchaymi Siquem llaqtapi taytankuq ovejankunata michiq rirqanku, chay p'unchaykunapiqa michiqkunaraqmi karqanku. Jacobpa churinkuna Siquem llaqtapi mikushaqtinkutaq, uywakuna huñuna tiempo pasarqan, manataqmi chayarqankuchu.
19 Jacobtaq churinkuna Siquem llaqtapi tardasqankuta rikuspa, sonqollanpi nirqan: –Yaqapaschá Siquem llaqtapi runakunaqa paykuna contra maqanakunankupaq hatarirqanku, chayraykun kunan p'unchayqa tardashanku, nispa.
20 Jacobtaq churin Joseta waqyaspa kamachirqan: –Qhawariy, wawqeykikunan kunan p'unchay Siquem llaqtapi mikhuchishanku, manaraqmi kutimunkuchu. kunan rispa maypi kasqankuta qhaway, hinaspa willaway wawqeykikunaq allin kayninmanta, ovejakunaq allin kayninmantawan.
21 Jacobtaq churin Joseta Hebrón wayq’oman kacharqan, Josetaq wawqenkunata maskhaspa Siquem llaqtaman hamurqan, manataq tariyta atirqanchu, Josetaq Siquem llaqtaq qayllanpi chakrata muyurqan, wawqenkuna mayman kutirisqankuta qhawananpaq, ch’inneqpitaq ñanninta faltarqan, manataq yacharqanchu may ñannintachus rinanta.
22 Hinan Señorpa angelnin chakraman purishaqta tarirqan, hinan Joseqa Señorpa angelninta nirqan: –Wawqeykunatan maskhashani. ¿Manachu uyarirqanki maypi mikusqankuta? Wiraqochaq angeltaq Joseta nirqan: –Wawqeykikunata kaypi mikhushaqta rikurqani, uyarirqanitaqmi Dotan llaqtaman mikhuq risaqku nisqankuta, nispa.
23 Hinan Joseqa Señor Diospa angelninpa kunkanta uyarirqan, hinan Dotán llaqtapi wawqenkunaman rirqan, Dotán llaqtapitaq ovejakunata mikhuchishaqta tarirqan.
24 Hinaqtinmi Joseqa wawqenkunaman ñawpaqman rirqan, manaraq paykunaman asuykushaspataq, wawqenkunata wañuchinankupaq yuyaykurqanku.
25 Simeontaq wawqenkunata nirqan: –Qhawariychis, kunan p'unchaymi mosqoypi kaq runa hamuwashanchis, kunantaq hamuspa wañuchisunchis, ch'inneqpi huknin t'oqoman wikch'upusunchis, taytan maskhawaqtinkutaq nisunchis millay animal mijurusqanmanta, nispa.
26 Rubentaq wawqenkunaq Josemanta rimasqankuta uyarispa paykunata nirqan: –¿Manachu kaytaqa ruwanaykichis, ¿imaynataq taytanchis Jacobta qhawarisunman? Kay t'oqoman wikch'uykuy chaypi wañunanpaq, ichaqa ama makiykitapas haywariychu yawarninta hich'anaykipaq; Rubentaq chayta nirqan paykunaq makinmanta kacharichinanpaq, taytanman kutichimunanpaq.

27 Joseqa wawqenkunaman chayaqtinmi paykunaq ñawpaqenpi tiyaykurqan, paykunataq payman hatarispa hap’ispa hallp’aman maqarqanku, p’achayoq p’achantapas askha colorniyoq p’achata horqorqanku.
28 Hinaspan Jesusta hap’ispa huk t’oqoman wikch’uykurqanku, chay t’oqopiqa manan unu kasharqanchu, aswanpas mach’aqwaykuna, alacránkuna ima. Hinan Joseqa manchakurqan t'oqopi kaq mach'aqwaykunata alacránkunatapas. Hinan Joseqa sinchita qaparirqan, Señor Diostaq mach'aqwaykunata alacránkunatapas t'oqoq patanpi pakarqan, manataqmi Joseta ima mana allintapas ruwarqankuchu.
29 Hinaqtinmi Joseqa t'oqonmanta wawqenkunata waqyaspa nirqan: –¿Imatan qankunata ruwarqani, imapitaq huchallikurqani? ¿Imanaqtintaq mana Señor Diosta manchakunkichischu? ¿Manachu tulluykichismanta, aychaykichismantawan kani, ¿manachu taytaykichis Jacobqa taytaykichis? ¿imanaqtintaq kunan p'unchay kayta ruwawankichis, imaynatataq taytanchis Jacobta qhawariwaqchis?
30 Hinan qaparispa wawqenkunata t’oqomanta waqyaspa nirqan: Judá, Simeon, Leví, wawqeykuna, hoqariwaychis, maypichus churawarqankichis chay laqhayaq cheqasmanta, kunan p’unchay hamuychis khuyapayawanaykichispaq, qankuna Señor Diospa wawankuna, taytay Jacobpa churinkuna, nispa. Qankunaman huchallikurqani chayqa, ¿manachu Abrahampa, Isaacpa, Jacobpa churinkuna kankichis? mana tayta-mamayoq wawata rikuspankuqa khuyapayaqku, otaq yarqasqata, mikhunanpaq t’antata qoqku, otaq ch’akisqata, unuta ukyanankupaq, otaq q’alata, p’achawan taparqanku!
31 Chhaynaqa, ¿imaynataq wawqeykichismanta khuyapayakuyniykichista hark’ankichis, aychaykichismanta tulluykichismantawan kasqayrayku, qankunapaq huchallikusqayraykutaq, ¡cheqaqtapunin taytayrayku kayta ruwankichis!
32 Hinaqtinmi Joseqa t’oqomantapacha kay simikunata rimarqan, wawqenkunapas manan uyariyta atirqankuchu, manataqmi Josepa rimasqanta uyariyta atirqankuchu, Josetaq t’oqopi waqashaspa waqasharqan.
33 Hinaqtinmi Joseqa nirqan: –Ay, kunan p'unchay taytay yachanman karqan, wawqeykunaq ruwawasqankuta, kunan p'unchay rimawasqanku simikunatapas, nispa.
34 Llapa wawqenkunan uyarirqanku t’oqopi qapariyninta waqaynintawan, hinan wawqenkuna rirqanku t’oqomanta t’aqakurqanku, Joseq waqaynintapas t’oqopi waqaynintapas mana uyarinankupaq.

42 RAKI

1 Hinan rispa huk ladoman tiyaykurqanku, arco hina karullapi, chaypi tiyarqanku t’anta mikhunankupaq, mikhushaspataq yuyaykurqanku imachus paywan ruwakunanta, wañuchinankupaqchu icha taytanman kutichinankupaqchu.
2 Hinaqtinmi Jesuspa yuyaychasqanta hap’ishaspa rikurqanku, huk t’aqa Ismael runakuna Galaad ñanninta karumanta Egiptoman uraykamushaqta.
3 Judátaq paykunata nirqan: –¿Ima gananciatataq wawqenchista wañuchisunman? ichapas Diosqa ñuqanchikmanta mañakunman; Chay hinaqa, kaymi paymanta yuyaychasqaykichis: Qhawariychis kay t'aqa Ismael runakuna Egiptoman uraykamushaq.
4 Kunan chhaynaqa, hamuychis payta paykunaman wikch’upusunchis, amataq makinchis payman kachun, paykunawan kuskataq pusanqaku, chay hallp’aq runakuna ukhupi chinkapunqa, manataq makinchiswan wañuchisaqkuchu. Chay propuestaqa wawqenkunatan kusichirqan, hinaspan Judá runakunaq nisqanman hina ruwarqanku.
5 Kay asuntomanta rimashaqtinkun, manaraq Ismael runakunaq t’aqan paykunaman hamushaqtinku, Madián llaqtamanta qanchis qhatuq runakuna paykunaq qayllanta pasarqanku, pasashaqtinkutaq ch’akisqa kasharqanku, hinaspan ñawinkuta hoqarispa rikurqanku Joseq q’oñichisqan t’oqota, hinan qhawarirqanku, hinaspa rikurqanku llapa rikch’aq pisqukuna payman hamushaqta.
6 Hinan kay madianita runakunaqa t’oqoman phawarirqanku unuta ukyanankupaq, unuyoq kashasqanmanta yuyaykusqankurayku, t’oqoq ñawpaqenman hamuspataq t’oqopi Joseq qapariyninta waqashaqtawan uyarirqanku, hinaspan t’oqoman urayta qhawarirqanku, hinaspan rikurqanku sumaq rikch’ayniyoq, allin qhawarisqa waynacha kashaqta.
7 Paykunataq waqyaspa nirqanku: –¿Pitaq kanki, pitaq kayman pusamusurqanki, pitaq kay t'oqopi, ch'inneqpi churasurqanki? llapankutaq yanaparqanku Joseta sayarichinankupaq hinaspataq horqorqanku, t’oqonmantataq hoqarirqanku, hinaspataq pusarqanku hinaspa purisqankupi rirqanku, wawqenkunaq qayllantataq pasarqanku.
8 Paykunan paykunata nirqanku: –¿Imanaqtintaq kayta ruwashankichis kamachinchista qechuwananchispaq, hinaspa ripunaykichispaq? cheqaqtapunin kay waynata t’oqopi churarqayku ñoqayku contra hatarisqanrayku, qantaq hamuspa pusamuspa pusamunkichis; kunanqa, kamachiykuta kutichipuwayku.
9 Madián runakunataq Jacobpa churinkunata tapuranku: —¿Kay runachu kamachiykichis, icha kay runachu yanapasunkichis? Yaqapaschá llapaykichis kamachinkuna kankichis, payqa mayqenniykichismantapas aswan sumaqmi, aswan allin qhawarisqataqmi, ¿imanaqtintaq llapaykichis llullakuspa rimapayawankichis?
10 Chhaynaqa, manan uyarisaqkuchu rimasqaykita, nitaq atiendesqaykikuchu, ch'inneqpi t'oqopi waynata tarispayku hap'isqaykurayku. chayraykun puririsunchis.
11 Hinaqtinmi Jacobpa llapa churinkuna paykunaman asuykuspanku, paykunaman asuykuspanku niranku: —Kamachiykuta kutichipuwayku, ¿imanaqtintaq llapaykichis espadawan wañunkichis? Hinan madianitakuna paykuna contra qaparirqanku, hinaspan espadankuta horqospa Jacobpa churinkunawan maqanakunankupaq asuykurqanku.
12 Simeontaq paykunaq contranpi tiyasqanmanta sayarispa pampaman phawaykuspa espadanta horqospa madianitakunaman asuykurqan, chaymi paykunaq ñawpaqenpi manchay qaparirqan, chaymi karumanta qaparisqan uyarikurqan, Simeonpa qaparisqanwantaq hallp’a chhaphchikurqan.
13 Madianita runakunaqa sinchitan mancharikurqanku Simeonpa qaparisqanwan, chaymi uyankuman k’umuykuspa sinchita mancharikurqanku.

14 Simeontaq paykunata nirqan: –Cheqaqtapunin ñoqaqa kani Hebreo Jacobpa churin Simeon, wawqellaywanmi Siquem llaqtata, amor runakunaq llaqtankunatapas thunirqani. chhaynatataq Diosqa ruwawanqa, sichus llapa wawqeykichiskuna Madián llaqta runakuna, hinallataq Canaán reykunapas qankunawan hamunkuman chayqa, manan ñoqawan maqanakunkumanchu.
15 Chay hinaqa, chay wayna-sipaskunata kutichipuwayku, mana chayqa hanaq pachapi pisqukunaman, kay pachapi animalkunamanpas aychaykita qosaq.
16 Madianita runakunataq Simeonta astawan mancharikuspanku, Jacobpa churinkunaman mancharikuspa, mancharisqa, khuyapayakuq simikunawan asuykuspanku nirqanku.
17 Cheqaqtapunin niranki chay waynaqa kamachiyki kasqanta, qan contra sayarisqanmanta, chaymi t'oqopi churarqanki; ¿imatataq ruwanki patronninpa contranpi hatariq kamachiwan? Chaynaqa, kunanqa rantikuwayku, tukuy ima mañakusqaykichikta qusqaykiku. Jacobpa churinkuna wawqenkuta ama wañuchinankupaqmi, kayta ruwaspa Wiraqocha kusikurqan.
18 Madianita runakunaqa rikurqankun Joseqa sumaq rikch'ayniyoq, allin qhawarisqa kasqanta. sonqonkupi payta munarqanku, wawqenkunamantataq usqhaylla rantinankupaq.
19 Jacobpa churinkuna Madianita runakunata uyarispankutaq wawqen Joseta iskay chunka qolqewan venderqanku, wawqen Rubentaq mana paykunawanchu kasharqan, Madián runakunataq Joseta pusaspa Galaad llaqtaman rirqanku.
20 Ñanninta purishaspankun madianita runakunaqa pesapakurqanku chay waynata rantispa ruwasqankumanta, huknintaq hukninta nirqan: –¿Imatan ruwarqayku kay waynata hebreo runakunamanta qechuspayku, payqa sumaq rikch'ayniyoqmi, allin qhawarisqataqmi, nispa.
21 Yaqapaschá kay waynaqa hebreo runakunaq hallp'anmanta suwasqa kashan, ¿imaraykutaq chayta ruwarqayku? maskhasqa, makinchispi tarisqa kaqtintaq paywan wañusaqku.
22 Cheqaqtapunin kallpasapa atiyniyoq runakuna payta vendewarqanku, kunan p'unchay rikusqayki hukninpa kallpanwan. ichapas kallpankuwan, atiyniyoq makinkuwan ima hallp'anmanta suwarqanku, chayraykutaq paykunaman qosqayku pisi chaninwan vendewarqanku.
23 Chhaynata rimashaqtinkun qhawarirqanku, hinaspan rikurqanku qallariypi hamushaq Ismael runakunaq t'aqanta, Jacobpa churinkunaq rikusqantataq Madianitakunaman ñawpaqman purishaqta, madianitataq ninanakurqanku: –Hamuychis kay waynata vendesun ismaelitakunaman, paykunaq hamushaq ismaelitakunaman, hinaspan paypaq pisi qolqe qosqanchista hap'isunchis, hinaspan kasunchis", nispa mana allin kayninmanta kacharichisqa.
24 Chayta ruwaspataq Ismael runakunaman chayarqanku, hinan madianitakuna Joseta ismael runakunaman venderqanku iskay chunka qolqewan, chay qolqetan wawqenkunaman qorqanku.
25 Madianitakuna Galaad llaqtaman rirqanku, Ismael runakunataq Joseta pusaspa huknin camelloman sillaykunankupaq saqerqanku, hinaspan Egiptoman pusasharqanku.
26 Joseqa uyarirqanmi Ismael runakuna Egiptoman ripusqankuta, hinan Joseqa waqaspa waqarqan Canaán suyumanta, taytanmanta ancha karunchakunanpaq, camellopi sillakuspataq sinchita waqarqan, huknin runantaq payta qhawaspa camellomanta uraykachispa chakipi purichirqan, chaywanpas Joseqa waqaspan waqasharqan, paytaq nispas nin: Taytay, taytay, nispa.
27 Ismaelitakunamanta hukninmi sayarispa Joseypa uyanta waqaykurqan, hinan payqa waqasharqan. Josetaq ñanpi sayk'usqa kasharqan, manataq riyta atirqanchu almanpa k'arak sonqonrayku, llapankutaq maqarqanku, ñanpitaq ñak'arichirqanku, mana waqananpaqtaq mancharichirqanku.
28 Wiraqochataq rikurqan Joseq hatun munayninta, sasachakuynintawan, hinan Wiraqocha chay runakunaman tutayayta, ch'aqwaytawan uraykachirqan, sapa maqaqpa makintaq ch'akipurqan.
29 Hinaqtinmi paykunaqa tapuranakurqanku: –¿Imatan Diosqa ñanpi ruwawaranchis? manataqmi yacharqankuchu Joserayku paykunaman kay pasasqanta. Hinan chay runakunaqa ñanninta rirqanku, hinaspan Raquel p'ampasqa Efrat ñanninta pasarqanku.
30 Joseqa mamanpa aya p'ampananmanmi chayaran, hinan Joseqa usqhaylla mamanpa aya p'ampananman phawaykuspa aya p'ampana pataman k'umuykuspa waqarqan.
31 Hinaqtinmi Joseqa mamanpa sepulturanpi kallpawan qaparispan nirqan: –Mamay, mamay, wachawaqniy, kunan rikch'ariy, hinaspa wawaykita qhawamuy, imaynan esclavopaq vendesqa kashan, manataq pipas khuyapayakuqchu, nispa.
32 Hatariy, churiykita rikuy, waqay ñoqawan kuska sasachakuyniykunamanta, wawqeypa sonqonta qhaway.
33 Mamayta rikch'arichiy, rikch'ariy, puñuyniykimanta rikch'ariy noqapaq, wawqeykuna contra maqanakuyniykikunata pusay. O, imaynatataq punchuyta qechuwaspanku iskay kutitaña esclavopaq vendewanku, taytaymantataq t'aqawarqanku, manataq pipas khuyapayawaqniy kanchu.
34 Rikch'ariy, Diospa ñawpaqenpitaq paykunaq contranpi huchaykita churay, hinaspa qhawariy pikunatachus Dios taripaypi chaninpaq qhawarichinqa, pikunatataq huchachanqa, nispa.
35 Hatariy, mamay, hatariy, puñuyniykimanta rikch'ariy hinaspa taytayta qhaway imayna alman kunan p'unchay ñoqawan kashasqanmanta, sonqochaychis, sonqonta thasnuychis.
36 Hinan Joseqa kay simikunata rimashallarqan, hinan Joseqa kallpawan qaparispa mamanpa sepulturanpi sinchita waqarqan; rimayta saqespataq, k'arak sonqomantataq aya p'ampana patapi rumi hina ch'inlla kapurqan.
37 Hinaqtinmi Joseqa hallp'a ukhumanta huk kunkata payman rimashaqta uyarirqan, chay kunkataq k'arak sonqowan kutichirqan, waqaspa, mañakuspataq kay simikunawan kutichirqan.
38 Churiy, churi Josey, waqasqaykipa kunkanta, waqasqaykipa kunkantapas uyarirqanim; Rikurqanim waqasqaykita; Waway, Yachanin sasachakuyniykikunata, chaymi llakichiwan, llakikuyniyman yapakun askha llakikuy.

39 Chhaynaqa, waway Jose churiy, Wiraqochata suyakuy, payta suyay ama manchakuychu, Wiraqocha qanwan kashan, paymi tukuy sasachakuymanta qespichisunki.
40 Waway, sayariy, patronniykiwan kuska Egiptoman uraykamuy, ama manchakuychu, waway, Señor qanwanmi kashan. Hinaqtinmi payqa Joseman kay simikuna hina rimashallarqan, hinan payqa ch'inlla kasharqan.
41 Chayta uyarispan Joseqa anchata admirakuspa waqashallarqan. Chay qhepamantaq huknin Ismaelíta rikurqan aya p'ampana patapi waqashaqta waqashaqta, chaymi pay contra phiñakurqan, hinaspan chaymanta qarqorqan, hinaspan maqaspa ñakarqan.
42 Hinaqtinmi Joseqa chay runakunata nirqan: –Qankunataqa khuyapayakusaq taytaypa wasinman kutichipuwanaykipaq, paymi askha qhapaq kayta qosunkichis, nispa.
43 Paykunataq nirqanku: –¿Manachu esclavo kanki, ¿maypitaq taytayki kashan? taytaykipas kanman karqan chayqa, manaraqmi iskay kutitañachu vendesqa kanki karqan huk kamachipaq chhayna pisi chaninpi; Hinan phiñakuyninkuqa pay contra kasharqanraq, hinan maqaspa muchuchirqanku, Josetaq sinchita waqarqan.
44 Wiraqochataq Joseq ñak'ariyninta rikurqan, Wiraqochataq yapamanta kay runakunata maqaspa muchuchirqan, Wiraqochataq kay pachaman tutayaqman tukuchirqan, llipyataq t'oqyamurqan, t'oqyaypas qaparirqan, t'uqyaypa, sinchi wayraq kunkanwantaq hallp'a chhaphchikurqan, runakunataq mancharikurqanku, manataq yacharqankuchu maymanchus rinankuta.
45 Unan animalkunapas camellokunapas sayashaspankun pusarqanku, ichaqa manan riyta munarqankuchu, maqarqankun, hinaspan pampapi k'umuykurqanku. Hinaqtinmi runakunaqa ninakurqanku: –¿Imatataq kay Dios ruwawarqanchis? ¿imataq huchanchiskuna, ima huchanchistaq kay hinata hap'iwasqanchismanta?
46 Paykunamanta huknintaq paykunata nirqan: –Yaqapaschá kay kamachita ñak'arichisqanchis hucharayku kunan p'unchay kay hina pasawanchis. kunan chhaynaqa sinchita valekuychis pampachawananchispaq, chaymantaqa yachasun piqparaykun kay millay chayamuwanchis, hinallataq sichus Dios khuyapayawasun chayqa, yachasunmi kay kamachita ñak'arichisqanchis huchamanta llapan kay hamuwasqanchista.
47 Hinaqtinmi chay runakunaqa chay hinata ruwaranku, hinan Joseta rogakuspanku, paykunata pampachananpaq mat'ipayaranku; Paykunataq nirqanku: —Señor Diospaq qanpaqpas huchallikurqayku, kunanqa Diosniykitan mañakuyku kay wañuyta ñoqaykumanta wikch'upunanpaq, payman huchallikusqaykurayku, nispa.
48 Josetaq rimasqankuman hina ruwarqan, Wiraqochataq Joseta uyarirqan, Wiraqochataq Joserayku chay runakunaman chayachisqan muchuyta ch'usaqyachirqan, chaymi animalkuna hallp'amanta hatarispa paykunata pusarqanku, hinan purirqanku, sinchi wayrataq pisiyapurqan, hallp'ataq thak kapurqan, runakunataq purirqanku Egiptoman uraykamunankupaq, chay runakunataq chayta yacharqanku kay millaymi Joseyrayku paykunaman chayamusqa.
49 Hinaqtinmi paykunapura ninakuranku: —Yachanchismi ñak'arisqanrayku kay millay ñak'arichiwasqanchista. kunanqa, imanaqtintaq kay wañuyta almanchisman apamusun? Kay kamachiwan imata ruwananchispaq yuyaychaykunata hap'isunchis.
50 Huk runataq kutichispa nirqan: –Cheqaqtapunin niwarqanku taytanman kutichipunaykupaq, nispa. kunanqa chhaynaqa hamuychis, kutichipusunchis, willawasqanchis cheqasman risunchis, ayllunmantataq qechusunchis paypaq qosqanchis preciota, chaymantataq ripusaqku.
51 Huk runataq kutichispa nirqan: –Qhawariychis kay yuyaychayqa ancha allinmi, ichaqa manan chayta ruwayta atiykumanchu ñanqa ancha karu kasqanrayku, manataqmi ñanniykumanta lloqsiyta atiykumanchu", nispa.
52 Huk runañataqmi paykunata nirqan: –Kay yuyaychakuyqa manan karunchakusaqkuchu, nispa. kunan p'unchaymi Egiptoman risaqku, Egiptoman chayaspaykutaq chaypi hatun chaninpi vendesaqku, mana allin ruwasqanmantataq qespichisqa kasaqku, nispa.
53 Chaymi chay runakunaqa kusikurqanku, hinan paykunaqa Josewan kuska Egipto llaqtaman rirqanku.

43 RAKI

1 Jacobpa churinkuna wawqen Joseta madianitakunaman vendeqtinkutaq, sonqonku p'akisqa karqanku, chay ruwasqankumantataq pesapakurqanku, kutichimunanpaqtaq maskharqanku, ichaqa manan tarirqankuchu.
2 Rubentaq Joseta hoqarispa taytanman kutichipunanpaq kutipurqan, chay t'oqoq qayllanpitaq mana ima simitapas uyarirqanchu, hinan Joseta waqyarqan! ¡Jose! manataqmi pipas kutichirqanchu nitaq ima simitapas rimarqanchu.
3 Rubentaq nirqan: —Joseqa mancharikuspan wañupun, otaq mach'aqwaypas wañuchirqan. Rubentaq t'oqoman uraykamurqan, hinaspan Joseta maskhaspa mana tarirqanchu t'oqopi, hinaspan wakmanta lloqsimurqan.
4 Rubentaq p'achanta llik'ispa nirqan: –Warmaqa manan kanchu, ¿imaynatataq taytayta allipunachisaq wañusqaña kaqtin? wawqenkunaman rispataq Josemanta llakisqa kashaqta tarirqan, taytankuta paymanta allipunachinankupaqtaq yuyaychakusharqanku, Rubentaq wawqenkunata nirqan: T'oqoman hamuspaymi rikurqani Jose mana chaypi kashaqta, imatataq taytanchisman nisunman, taytayqa ñoqamanta waynallata maskhanqa, nispa.
5 Wawqenkunan payta kutichirqanku: –Kay hinatan ruwarqayku, qhepamantaq sonqoyku maqawarqanku kay ruwasqaykumanta, kunantaq tiyashayku huk pretextota maskhanaykupaq imaynatas taytaykuta allipunachisaqku chayta, nispa.
6 Rubentaq paykunata nirqan: –¿Imatan ruwashankichis taytanchispa yuraq chukchankunata aya p'ampanaman uraykachimunaykichispaq? chay ruwasqaykiqa manan allinchu.
7 Rubentaq paykunawan tiyaykurqan, llapankutaq sayarispa juranakurqanku Jacobman chayta ama willanankupaq, llapankutaq nirqanku: Taytanchisman otaq wasinmanpas kayta willaq runaqa, nitaq mayqen wawamanpas chayta willaq runaqa, llapanchismi pay contra sayarispa espadawan wañuchisaqku, nispa.
8 Jacobpa churinkunaqa sullk'amanta kuraqkama manchanakurqanku, manataqmi pipas huk simillatapas rimarqankuchu, chaymi sonqonkupi pakarqanku.

9 Chay qhepamantaq tiyaykurqanku taytanku Jacobman tukuy chaykunamanta rimanankupaq.
10 Isacartaq paykunata nirqan: –Kaypi yuyaychasunkichis kay ruwayta munaspaykichisqa, Josepa p'achanta hap'ispa llik'ispa huk cabrata wañuchispa yawarninman challpuychis, nispa.
11 Taytanchisman kachamuychis, rikuspataq ninqa millay animalmi mikhurapun, chayraykun p'achanta llik'irqoychis hinaspa qhaway yawarnin p'achan patapi kanqa, kayta ruwaspaykichistaq taytanchispa rimapayakuyninmanta kacharichisqa kasun.
12 Isacarpa yuyaychasqanmi paykunata kusichirqan, payta uyarispankutaq Isacarpa yuyaychasqanman hina ruwarqanku.
13 Usqhaylla Joseq p'achanta hap'ispa llik'irqanku, hinaspan huk cabritota wañuchirqanku, chay p'achatataq cabritoq yawarninman challpurqanku, chaymantataq ñut'u allpaman sarurqanku, hinaspan Neftalípa makinwan taytanku Jacobman p'achata apachirqanku, hinaspan kamachirqanku kay simikunata ninanpaq.
14 Uywakunata huñuspa Siquem llaqtaman riq ñankama chayarqayku, ch'inneqpi kay p'achata yawarwan ñut'u allpawan challpusqata tarirqayku. kunanqa yachay wawaykiq p'achanchus icha manachu chayta, nispa.
15 Neftalítaq rispa taytanman rirqan, paytaq p'achata qorqan, hinaspan wawqenkunaq kamachisqan simikunata willarqan.
16 Jacobtaq Joseq p'achanta rikuspa yacharqan, hinaspan pampaman k'umuykuspa rumi hina ch'inlla kapurqan, qhepamantaq sayarispa sinchita waqaspa qaparirqan, hinaspan nirqan: –Waway Joseq p'achanmi!
17 Hinan Jacobqa usqhaylla huknin kamachinta wawankunaman kacharqan, hinaspan paykunaman rispa ovejakunawan kuska ñanninta hamushaqta tarirqan.
18 Yaqa ch'isiyaqmi Jacobpa churinkuna taytankuman hamurqanku, p'achanku llik'isqa, ñut'u hallp'a umankupi kashaqtataq rikurqanku, taytankutaq qaparishaqta, sinchi kunkawan waqashaqtataq tarirqanku.
19 Hinaqtinmi Jacobqa churinkunata nirqan: –Cheqaqta niwaychis, ¿ima mana allintataq kunan p'unchay qonqayllamanta apamuwarqankichis? paykunataq taytanku Jacobta kutichirqanku: –Kunan p'unchaymi hamusharqayku ovejakuna huñusqa kashaspa, ch'inneqpi ñan patapi Siquem llaqtaman chayarqayku, kay p'achatataq hallp'api yawar hunt'aykusqata tarirqayku, chayta yachaspaykutaq kachamurqayku yachayta atispaykiqa, nispa.
20 Jacobtaq churinkunaq nisqankuta uyarispa sinchita qaparirqan: –Wawaypa p'achanmi, millay animalmi mikhurqan, nispa. Joseqa llik'isqañan kashan, kunan p'unchaymi payta kachamurqani, qankunawan allinchus icha manachus chayta qhawanaypaq, ovejakunaq allinchus icha manachus chayta qhawanaypaq, qankunamanta willakuyta kutichimuwanaypaq, kamachisqayman hinataq rirqan, kay p'unchaytaqmi kay p'unchay paywan pasarqan, waway qanwan kashaqta yuyaykushaqtiy.
21 Hinaqtinmi Jacobpa churinkunaqa nirqanku: –Manan ñoqaykuman hamuwarqankuchu, nitaqmi rikurqaykuchu qanmanta lloqsisqaykumantapacha, kunankamapas, nispa.
22 Jacobtaq paykunaq rimasqankuta uyarispa hukmanta kallpawan qaparirqan, sayarispataq p'achankunata llik'irqan, wasanmantaq waqra p'achata churakurqan, sinchitan waqarqan, waqaspataq kunkanta hoqarispa waqaspa qaparirqan, kay simikunatataq nirqan:
. makiywanmi kayqa churiywan pasarun.
24 Qanraykun llakichiwan churiy Jose, qanmanta llakichiwan. mayna misk'iraqmi karqanki kawsayniypi, kunantaq imayna sinchi k'arakta wañuyniyki ñoqapaq.
25 0 qanpa rantinpi wañusqaymanta Jose churiy, llakichiwan qanmanta churiy, waway, waway. Waway José, ¿maypitaq kachkanki, ¿maymantataq aysasqa kanki? rikchariy, wasiykimanta rikchariy, hinaspa hamuy qanmanta llakikuyniyta qawamuy, churi Josey.
26 Kunan hamuy, ñawiymanta uyaypa waqayninta yupaspa, Señorpa ñawpaqenman apamuy, phiñakuynin ñoqamanta kutirinanpaq.
27 0 Jose churiy, imaynatataq urmarqanki, kay pacha qallariymanta kunankama mana pipas urmasqanpa makinwan; awqaq maqasqanwanmi wañuchisqa karqanki, millay millay huchachasqa, ichaqa cheqaqtapunin yachani kay hina pasasusqaykita, askha huchaykunamanta.
28 Kunan rikch'ariy hinaspa qhaway imayna k'arak llakikuyniy qanpaq churiy, manaña uywarqaykichu, nitaq modarqankichu, nitaq samayta almatapas qorqaykichu chaypas, ichaqa Diosmi kamasurqanki, tulluykikunatapas hatarichisunki, aychawantaq qatarqan, sinqaykipitaq kawsay samayta samachirqan, chaymantataq qowarqanki.
29 Cheqaqtapunin qowawaqniy Diosqa ñoqamanta qechurqasunki, chay hinataqmi qanman chayamusunki
30 Jacobtaq kay simikuna hina Josemanta rimashallarqan, sinchitataq waqarqan; pampaman urmaykuspataq ch'inlla kapurqan.
31 Jacobpa llapa churinkunapas taytankuq ñak'arisqanta rikuspa, huchankumanta wanakurqanku, paykunapas sinchitan waqarqanku.
32 Judátaq sayarispa taytanpa umanta pampamanta hoqarispa wasanman churarqan, taytanpa waqaynintataq uyanta picharqan, Judátaq sinchita waqarqan, taytanpa umantataq waqaypi k'umuykuspa rumi hinaraq kasharqan.
33 Jacobpa churinkunataq taytankuq ñak'arisqanta rikuspa waqasharqanku, Jacobtaq rumi hinaraq pampapi puñusharqan.
34 Llapan churinkuna, kamachinkuna, kamachinpa wawankunapas sayarispanku, paypa muyuriqninpi sayarirqanku sonqochanankupaq, chaymi payqa mana sonqochayta munarqanchu.
35 Hinaqtinmi Jacobpa llapa familiankuna sayarispa sinchita llakikurqanku Josemanta taytankuqwan llakikusqankumanta, chay yuyayqa Jacobpa taytan Abrahampa churin Isaacmanmi chayarqan, hinaspan Josemanta, paypas llapa familianmantawan sinchita waqarqan, Hebrón llaqtapi tiyasqan cheqasmanta ripurqan, paywan kuska runankunatapas, hinaspan churin Jacobta sonqocharqan, hinan payqa mana munarqanchu consolasqa kanankupaq.
36 Kay qhepatataq Jacobqa hallp'amanta hatarirqan, waqantaq uyanta phawaykamusharqan, hinan churinkunata nirqan: Hatariychis espadaykichista arcoykichistawan hap'ispa chakraman lloqsiychis, hinaspa maskhaychischu wawaypa ayanta tarispa apamuwaqchischu icha manachu p'ampanaypaq, nispa.

37 Maskhaychistaq, mañakuykichis, uywakunaq chawpinta, maskhaychistaq, manaraq hap’ispa apamuwashaqtiykichis ñawpaq hamuqkunatapas, ichapas kunan p’unchay Wiraqocha khuyapayapunman ñak’ariyniyta, ñawpaqeykichispitaq wakichinman churiyta llik’irqoqta, hinaspataq apamuwananpaq, hinaspataq churiypa huchanta vengakusaq.
38 Churinkunataq taytankuq kamachisqanman hina ruwarqanku, tutamantan hatarirqanku, sapankataq espadankuta arcontawan hap’ispa, chakraman rirqanku animalkunata maskhaq.
39 Hinaqtinmi Jacobqa qaparisharan, waqasharan, waqasharan, wasi ukupi purishaspa, makinta laq’ashaspa, khaynata niran: “Churiy José, churi Josey”, nispa.
40 Jacobpa churinkunan ch'inneqman rirqanku animalkunata hap'inankupaq, hinan huk lobo paykunaman hamuspa hap'ispa taytankuman pusamurqanku, hinaspan nirqanku: Kaymi ñawpaq kaq tarisqayku, kamachiwasqaykiman hinataq pusamurqayku, churiykiq ayantapas manan tarirqaykuchu, nispa.
41 Hinaqtinmi Jacobqa churinkunaq makinmanta chay animalta hap’ispa sinchita waqaq kunkawan qaparirqan, chay animalta makinpi hap’ispa, k’arak sonqowantaq chay animalta nirqan: –¿Imanaqtintaq wawayta Joseta mikhurqanki, ¿imaynataq mana manchakurqankichu kay pachaq Diosninta, nitaq churi Joserayku sasachakuyniytapas?
42 Churiytataq yanqata mikhurqanki, mana ima maqanakuyta ruwasqanrayku, chaywantaq huchachawarqanki, chayraykun Diosqa qatiykachasqa runata maskhanqa.
43 Hinan Señor Diosqa chay animalpa siminta kicharirqan Jacobta sonqochananpaq rimasqanwan, hinan Jacobta kutichispa kay simikunata nirqan.
44 Imaynan kay pachapi kamawaqninchis Dios kawsashan, almaykipas kawsashanman hina, wiraqochay, manan churiykita rikurqanichu, manataqmi llik’irqorqanichu, ichaqa karu hallp’amantan hamurqani kunan p’unchay noqamanta ripuq churiyta maskhaq, manataqmi yachanichu kawsashaqchus wañusqachus kasqanta.
45 Kunan p’unchaytaq chakraman hamurqani churiyta maskhaq, churiykikunataq tariwarqanku, hap’iwaspataq llakikuyniyta yaparqanku, kunan p’unchaytaq ñawpaqeykiman pusamuwarqanku, kunantaq llapan rimayniykunata qanman willarqani.
46 Kunantaq chhaynaqa, runaq churin, makiykipin kashani, kunan p’unchaytaq ruwaway, qanpi allin rikch’akusqanman hina, ichaqa kamawaqniy Diospa kawsayninwanmi, manan churiykita rikurqanichu, nitaqmi llik’irqorqanichu, nitaqmi runaq aychanqa simiyman haykurqanchu tukuy kawsayniy p’unchaykunapi.
47 Hinaqtinmi Jacobqa chay animalpa rimasqanta uyarispan anchata admirakuran, chaymi chay animalta makinmanta kachamuran.
48 Hinaqtinmi Jacobqa sapa p’unchay Josemanta waqashaspa waqasharqan, askha p’unchaytaq churinmanta waqasharqan.

44 RAKI

1 Madián runakunamanta Joseta rantiq Ismaelpa churinkunapas Josewan kuska Egiptoman rirqanku, Egipto nacionpa patankunaman chayarqanku, Egiptoman asuykuspankutaq, Abrahampa churin Medanpa churinkunamanta tawa runakunawan tuparqanku.
2 Ismael runakunataq paykunata nirqanku: –¿Qankunachu kay kamachita noqaykumanta rantiyta munankichis? Paykunataq nirqanku: –Ñoqaykuman qoykuwaychis, hinan Joseta paykunaman entregarqanku, hinaspan rikurqanku ancha sumaq wayna kashaqta, iskay chunka siclo qolqewantaq rantirqanku, nispa.
3 Ismael runakunaqa Egipto llaqtamanmi puririrqanku, chay p’unchaytaq Medanimi runakunapas Egiptoman kutipurqanku, hinan Medanimi runakunaqa ninakurqanku: –Uyariykuñan Potifar, Faraonpa guardia capitan, huk allin kamachita maskhashasqanmanta, paymi ñawpaqenpi sayanqa payta yanapananpaq, hinaspa wasinta qhawaq kananpaq churananpaq, nispa.
4 Chhaynaqa, hamuychis payman vendesunchis imachus munasqanchisman hina, sichus payman qowasunman imachus mañakunanchista chayqa.
5 Hinaqtinmi kay Medan runakunaqa Potifarpa wasinman rispa, payta niranku: –Uyarirqaykuñan allin kamachita maskhashasqaykita, kusichiwaqniyku kamachiykuta, munayniykuman qowawaqtiyku, hinan vendesaqku, nispa.
6 Hinaqtinmi Potifarqa niran: –Ñoqaq pusamuychis, hinan payta rikusaq, kusichiwaqtintaq qosqaykichis imachus mañasqaykichista, nispa.
7 Medanim runakunataq Joseta pusamuspa Potifarpa ñawpaqenman churarqanku, hinan Potifar rikuspa anchata kusichirqan, Potifartaq paykunata nirqan: –Willawaychis imatataq kay waynamanta mañakushankichis?
8 Paykunataq nirqanku: Tawa pachak qolqetan munayku, Potifartaq nirqan: –Qanmanmi qosqayki vendesqanmanta qelqata apamuqtiyki, willawasqaykipas, yaqapaschá suwasqa kanman, kay waynaqa manan esclavochu, nitaq esclavoq churinchu, ichaqa paypin qhawani sumaq rikch’ayniyoq runaq rikch’ayninta”, nispa.
9 Medanim runakunaqa rispanku, payta vendeq Ismael runakunata payman pusamurqanku, paykunataq nirqanku: “Payqa kamachin, ñoqaykutaq paykunaman venderqayku”, nispa.
10 Potifartaq ismael runakunaq rimasqankuta uyarirqan, Medanimi runakunaman qolqeta qoshaspa, hinan Medanim runakunaqa qolqeta hap'ispa purirqanku, Ismael runakunapas wasinkuman kutipurqanku.
11 Potifartaq Joseta hap’ispa wasinman pusarqan servinanpaq, hinan Joseqa Potifarpa allin qhawarisqan kapurqan, hinaspan paypi confiarqan, hinaspan wasinta qhawaq kananpaq churarqan, llapa kaqninkunatataq makinman entregarqan.
12 Wiraqochataq Josewan kasharqan, hinan payqa qhapaq runaman tukupurqan, Señor Diostaq samincharqan Potifarpa wasinta Joserayku.
13 Potifartaq llapa kaqninkunata Joseq makinman saqepurqan, Josetaq imakunatapas yaykuchiq lloqsichiq, Potifarpa wasinpitaq tukuy imapas munasqanman hina kamachisqa karqan.
14 Joseqa chunka pusaqniyoq watayoqmi kasharan, payqa sumaq ñawiyoq, sumaq rikch'ayniyoq wayna, manataqmi pay hinachu Egipto suyuntinpi karqan.

15 Patronninpa wasinpi kashaqtinmi, wasiman haykuspa lloqsispa patronninta yanapashaspa, patronninpa esposan Zelicaqa Joseta qhawarispa qhawarirqan, hinan payqa wayna-sipaslla kasharqan.
16 Paytaq sonqonpi sumaq kayninta munapayarqan, sapa p'unchaytaq Joseta q'oturqan, Zelicataq sapa p'unchay Joseta convencechirqan, ichaqa manan Joseqa ñawinta hoqarirqanchu patronninpa esposanta qhawananpaq.
17 Zelicataq payta nirqan: –Mayna sumaq rikch'ayniykipas rikch'ayniykipas, cheqaqtapunin llapa kamachikunata qhawarqani, manataqmi qan hina sumaq kamachita rikurqanichu. Hinan Joseqa payta nirqan: –Cheqaqtapunin mamaypa wiksanpi kamawaqniyqa llapa runakunata kamarqan, nispa.
18 Paytaq payta nirqan: –May sumaq ñawiykiqa, Egipto suyupi llapa runakunata, qharikunatapas warmikunatawan ch'uyancharqanki. Hinan payta nirqan: –Kawsashaqtiyku may sumaqmi kanku, ichaqa aya p'ampanapi rikunki chayqa, paykunamantan karunchakuwaq, nispa.
19 Hinaqtinmi Jesusqa payta nirqan: –Mana sumaqmi, kusikunapaqmi llapa rimasqaykikuna. kunan, wasi ukupi kaq arpata hap'iy, makiykiwan tocay, rimasqaykita uyarisun, nispa.
20 Hinaqtinmi Jesusqa payta nirqan: –Mana sumaq, kusikunapaqmi rimasqayqa, Diosniypa yupaychananta, hatunchaynintawan rimaspayqa. Hinan payta nirqan: –Mana sumaqmi umaykiq chukchaykiqa, qhawariy chay wasipi kaq qori peineta, chayta hap'iy, hinaspa umaykiq chukchanta k'uyuy, nispa.
21 Jesustaq payta nirqan: –¿Hayk'aqkamataq kay simikunata rimanki? amaña kay simikunata rimawaychu, sayarispataq wasiykipi ruwaykunata qhaway.
22 Hinan payta nirqan: –Manan pipas wasiypi kanchu, manataqmi imapas atiendenapaq kanchu, aswanpas rimasqaykiman hina, munasqaykiman hinallan. chaywanpas, tukuy chaykuna kashaqtinpas, manan Joseta pusayta atirqanchu, manataqmi ñawinta payman churarqanchu, aswanpas ñawinta urayman hallp'aman churarqan.
23 Zelicataq sonqonpi Joseta valekurqan paywan puñunanpaq, Josetaq wasipi tiyashaspa llank'ayninta ruwasharqan, Zelicataq ñawpaqenpi tiyaykurqan, sapa p'unchaytaq rimayninwan aysarqan paywan puñunanpaq, otaq hayk'aqllapas qhawarinanpaq, ichaqa manan Joseqa uyariyta munarqanchu.
24 Hinaqtinmi Jesusqa payta nirqan: –Sichus mana rimasqaykiman hinachu ruwanki chayqa, wañuy castigowanmi muchuchisqayki, fierromanta yugotataq churasqayki, nispa.
25 Hinaqtinmi Joseqa payta nirqan: –Cheqaqtapunin runata kamaq Diosqa presokunaq wasankunata kacharichin, paymi carcelniykimanta juzgasqaykimantawan qespichiwanqa, nispa.
26 Payta mana atipayta atispataq, paypi takyasqaraq kashaqtinpas, chay munapayasqanqa sinchi onqoymanmi wikch'uykuran.
27 Egipto nacionpi llapa warmikunan payta watukamurqanku, hinaspan nirqanku: –¿Imanaqtintaq pisiyashanki? mana ima pisiq qan; cheqaqtapunin qosaykiqa reypa ñawpaqenpi hatun allin qhawarisqa kamachikuq, ¿sonqoykiq munasqanmantachu pisichisunki?
28 Zelicataq paykunata nirqan: –Kunan p'unchaymi yachankichis maymantachus kay ch'aqway paqarimushan chayta, hinaspan kamachin kamachinkunata llapa warmikunapaq mikhunata wayk'upunankupaq, paykunapaqtaq mikhunata ruwarqan, llapa warmikunataq Zelicapa wasinpi mikhurqanku, nispa.
29 Hinan cuchillokunata qorqan citronkunata qaranta mikhunankupaq, hinaspan kamachirqan Joseta ancha chaninniyoq p'achawan p'achachinankupaq, paykunaq ñawpaqenpi rikhurimunanpaqwan, Josetaq paykunaq ñawpaqenman hamuspa llapa warmikuna Joseta qhawarirqanku, manataq ñawinkuta qechuyta atirqankuchu, llapankutaq makinkuta kuchurqanku makinkupi kaq cuchillokunawan, makinkupi kaq citronkunapas yawarwanmi hunt'a kasharqan.
30 Manataqmi yacharqankuchu ima ruwasqankuta ichaqa Josepa sumaq kayninta qhawashallarqanku, manataqmi paymanta ñawinkuta kutirirqankuchu.
31 Zelicataq paykunaq ruwasqankuta rikuspa paykunata nirqan: –¿Imataq kay ruwasqaykichisri? qhawariychis citronkunata mikhunaykichispaq, llapaykichistaq makiykichista kuchurqankichis.
32 Llapan warmikunataq makinkuta rikuspa yawar hunt'a kashaqta rikurqanku, yawarninkutaq p'achankuman uraykamushaqta, hinaspan nirqanku: "Wasiykipi kaq kamachiqa atipawarqankun, manataqmi ñawiykuta kutirichiyta atirqaykuchu sumaq kayninrayku", nispa.
33 Hinaqtinmi Jesusqa paykunata nirqan: –Cheqaqtapunin kay hinata pasarqankichis payta qhawashaqtiykichis. ¿imaynataq mana ruwaymanchu wasiypi sapa kuti kashaqtin, sapa p'unchay wasiyman haykuspa lloqsishaqta rikushaqtiy? Chhaynaqa, ¿imaynatataq kayrayku mana pisiyanaypaq otaq mana chinkaymanpaschu?
34 Paykunataq nirqanku: Simikunaqa cheqaqmi, ¿pitaq kay sumaq rikch'ayta wasipi rikuspa paymanta karunchakunman, manataq wasiykipi kamachiykichu, yanapaqniykichu, imanaqtintaq mana payman willankichu sonqoykipi kaqta, hinaspataq kay asuntowan almaykita wañunanta saqenki?
35 Paytaq paykunata nirqan: –Sapa p'unchaymi kallpachakushani payta convencechinaypaq, manataqmi munayniyman hinachu chaskinqa, tukuy allin kaqtataqmi prometerqani, chaywanpas manan paymanta kutimuywan tupayta atirqanichu; Chayraykun rikusqaykiman hina pisiyashani.
36 Zelicataq Joseta munapayasqanrayku sinchita onqorqan, payraykutaq sinchita munakuy onqorqan, Zelicapa wasinpi llapa runakunapas qosanpiwan mana imatapas yacharqankuchu kaymanta, Zelicaqa Joseta munakusqanrayku onqosqa kashasqanmanta.
37 Wasinpi llapa runakunan tapuranku: –¿Imanaqtintaq onqoshanki, pisiyashanki, manataq imatapas pisishanki? Paykunatataq nirqan: –Manan yachanichu sapa p'unchay mirashaqta, nispa.
38 Llapa warmikuna amigonkunapiwan sapa p'unchay payta rikuq rirqanku, paywantaq rimapayarqanku, paytaq paykunata nirqan: —Josepa munakuyninwanllan kayqa kanman. Paykunataq nirqanku: –Pakallapi hap'ispa hap'iy, nispa.

39 Zelicataq Joseta munakusqanmanta astawan mana allinman tukupurqan, hinan pisi kallpayasharqan sayananpaq.
40 Huk p'unchaytaq Joseqa patronninpa llank'ayninta wasipi ruwasharqan, hinan Zelicaqa pakallapi hamuspa qonqaylla payman urmaykurqan, Josetaq paymanta aswan atiyniyoq kaspa pampaman uraykachirqan.
41 Zelicataq waqarqan sonqonpi payta munakusqanrayku, waqaspataq waqarqan, uyanta waqaykuspataq rogakuspa, k'arak sonqowantaq payta rimapayarqan:
42 ¿Hayk'aqllapas uyarirqankichu, rikurqankichu otaq reqsirqankichu noqa hina sumaq rikch'ayniyoq warmita, otaq noqamanta aswan allin warmita, sapa p'unchay rimaqniykita, munakuyniykiwan pisiyayman urmaykuqta, tukuy kay hatunchayta qosuqtiykitapas, chaywanpas manan uyariwaqchu kunkaytaqa?
43 Patronniykita manchakuspataq mana muchuchisunkiman chayqa, reypa kawsasqanman hinaqa manan ima mana allinpas patronnikimantaqa hamunqachu kaywanqa; kunan, chhaynaqa mañakuy uyariway, hinaspa consentiy qosqay hatunchayrayku, kay wañuytapas ñoqamanta wikch'upuy, imanaqtintaq qanrayku wañusaq? Hinan payqa manaña rimarqanñachu.
44 Hinaqtinmi Joseqa contestaran: –Ama kapuway, kay asuntota patronniyman saqey, nispa. Qhawariy, patronniyqa manan yachanchu wasipi imachus ñoqawan kashasqanmanta, paypa llapa kaqninkunata makiyman qowasqanrayku, imaynatataq patronniypa wasinpi kaykunata ruwasaq?
45 Wasinpipas anchatan hatunchawarqan, wasinpi qhawaqtaq churawarqan, hatunchawarqantaqmi, kay wasipipas manan pipas ñoqamanta aswan hatun kanchu, patronniypas manan imatapas hark'awarqanchu, manaqa qan warmin kanki chayqa, ¿imaynataq kay simikunata rimawankiman, imaynatataq kay hatun millayta huchatawan ruwayman Diosman qosaykimanpas?
46 Chhaynaqa, karunchakuway, amataq kay hina simikunata rimaychu, manan uyarisaqchu rimasqaykita. Zelicataq ichaqa mana uyariyta munarqanchu Joseta kay simikunata rimaqtin, ichaqa sapa p'unchaymi payta aysarqan uyarinanpaq.
47 Kay qhepatataq Egipto mayu hunt'aykusqa, llapan Egiptopi tiyaqkunapas lloqsirqanku, hinallataq reypas umalliqkunapas timbrekunawan tusuykunawan ima lloqsirqanku, Egiptopi hatun kusikuymi karqan, Sihor lamar-qocha unu hunt'aykusqan tiempopitaq fiesta karqan, chaymantaq tukuy p'unchay kusikunankupaq rirqanku.
48 Egipto runakunaqa costumbrenkuman hina mayuman kusikunankupaq lloqsiqtinkun Potifarpa wasinpi llapa runakuna paykunawan rirqanku, Zelicataq ichaqa mana paykunawan riyta munarqanchu, payqa niwarqanmi: "Mana llakisqañan kashani, chaymi sapallan wasipi qhepakurqan, manataqmi huk runapas paywan kuskachu wasipi kasharqan", nispa.
49 Sayarispataq wasinpi yupaychana wasiman wicharqan, kamachikuq p'achawan p'achasqataq, umanmantaq churarqan ónix rumimanta ancha chaniyoq rumikunata, qolqewan qoriwan llusisqa, uyanta qarantapas sumaqcharqan imaymana warmikunaq ch'uyanchanapaq unukunawan, templotapas wasitapas casiawan, inciensowan ima q'apaycharqan, hinaspan mirrota, inciensowan ima q'apayachirqan aloes, chay qhepamantaq yupaychana wasiq punkunpi tiyaykurqan, chay wasiq ñanninta Joseqa llank'ayninta ruwananpaq pasasharqan, hinan Joseqa chakramanta hamushaspa wasiman haykurqan patronninpa llank'ayninta ruwananpaq.
50 Chayta pasanan cheqasman chayaspataq Zelicapa llapa ruwasqanta rikuspa kutirirqan.
51 Zelicataq rikurqan Joseta kutirishaqta, hinan payta waqyaspa tapurqan: ¿Imataq Joseqa onqosunki? llamkaynikiman hamuy, hinaspa qaway, tiyanaykiman pasanaykikamam sitiota churasqayki, nispa.
52 Josetaq kutispa wasiman chayarqan, chaymantataq tiyasqan cheqasman pasarqan, hinaspan sapa kuti hina patronninpa llank'ayninta ruwananpaq tiyaykurqan, hinaspan rikukurqan Zelica payman hamuspa umalliq p'achawan ñawpaqenpi sayashaqta, p'achanmanta q'apaytaq karuman mast'arisqa kasharqan.
53 Usqhaylla hap'ispa Joseta p'achantapas hap'ispa nirqan: –Reypa kawsasqan hina mana mañakusqayta hunt'awaqtiykiqa kunan p'unchaymi wañunki, hinaspan huk makinta haywarispa p'achanpa uranmanta espadata horqospa Joseq kunkanman churarqan, hinaspan nirqan: Hatarispa mañakusqayta hunt'ay, manataq kunan p'unchay wañunki chayqa, nispa.
54 Hinaqtinmi Joseqa mancharikuran payta kay ruwasqanmanta, hinan paymanta ayqekunanpaq sayarirqan, paytaq p'achanpa ñawpaqninta hap'irqan, ayqekusqanmanta manchakuspataq Zelica hap'isqan p'acha llik'ikurqan, Josetaq chay p'achata Zelicapa makinpi saqerqan, hinaspan ayqekuspa lloqsirqan, mancharisqa kasqanrayku.
55 Zelicataq Joseq p'achan llik'isqata, makinpi saqespa ayqekusqanta rikuspa, kawsayninta mancharikurqan, mana paymanta willakuy mast'arikunanpaq, hinan sayarispa q'otukuspa ruwarqan, p'achasqa p'achantapas p'achakuspa huk p'achankunata churakurqan.
56 Joseq p'achanta hap'ispa ladonman churarqan, hinaspan rispa onqosqa tiyasqan cheqaspi tiyaykurqan, manaraq wasinpi runakuna mayuman lloqsishaqtinku, hinaspan huk waynata waqyarqan, payqa chaypacha wasipi kasharqan, hinaspan kamachirqan wasipi runakunata waqyananpaq.
57 Paykunata rikuspataq sinchita waqaspa paykunata nirqan: –Qhawariychis, ima hebreo runatan patronniykichis wasiman apamuwarqan, kunan p'unchaymi ñoqawan puñuq hamurqan, nispa.
58 Lloqsisqaykichis qhepamanmi payqa wasiman hamurqan, wasipi mana pipas kashaqta rikuspa, ñoqaman hamuspa hap'iwarqan, ñoqawan puñuyta munaspa.
59 P'achankunata hap'ispa llik'ispaymi sinchita qaparirqani, kunkanta hoqarispataq, kawsayninta manchakuspa, p'achanta ñawpaqeypi saqespa ayqekurqan.
60 Wasinpi runakunaqa manan imatapas rimarqankuchu, ichaqa sinchitan phiñakurqanku Joseq contranpi, chaymi patronninman rispa q'otukuq siminta willarqanku.
61 Potifartaq phiñasqa wasinman kutimurqan, warmintaq qaparirqan: –¿Imataq kay ruwawarqanki, nispa. wasiyman kamachita wayk'uy, kunan p'unchaymi ñoqawan pukllananpaq hamuwarqan; chhaynatan kunan p'unchay ruwawaran.

62 Potifartaq warminpa rimasqanta uyarispa kamachirqan Joseta sinchita maqanankupaq, hinan paykunapas payta ruwarqanku.
63 Payta maqashaqtinkun Joseqa kallpawan qaparirqan, hinan hanaq pachata qhawarispa nirqan: –Señor Diosníy, yachankin mana huchayoq kasqayta, imanaqtintaq kunan p'unchay llullakuspa wañusaq, kay mana señalasqa millay runakunaq makinwan, pikunatachus reqsinki?
64 Potifarpa runankuna Joseta maqashaqtinkun, Jesusqa qaparispa waqasharqan, chaypitaq chunka hukniyoq killayoq wawa kasharqan, hinan Señorqa wawaq siminta kicharirqan, hinaspan Joseta maqashaq Potifarpa runankunaq ñawpaqenpi kay simikunata rimarqan.
65 ¿Imatan munashankichis kay runamanta, ¿imanaqtintaq kay millaytataq payta ruwankichis? mamayqa llullakuspa riman, llullakuspataq rimarin; chhaynapin chay rantinakuyqa karqan.
66 Wawataq paykunaman sut'ita willaran tukuy ima pasasqanta, Zelicapa llapa rimasqankunatapas Joseman sapa p'unchay willaran.
67 Llapallan runakunataq wawaq rimasqanta uyarispanku anchata admirakurqanku wawaq rimasqanmanta, hinan wawaqa manaña rimarispa ch'inlla kapurqan.
68 Potifartaq churinpa nisqanwan sinchita p'enqakuspa runankunata kamachirqan ama Joseta maqanankupaq, hinan runakunaqa manaña Joseta maqarqankuñachu.
69 Potifartaq Joseta hap'ispa kamachirqan reypa juezninkuna sacerdotekunaq qayllanpi juzganankupaq, chhaynapi juzganankupaq.
70 Hinaqtinmi Potifarwan Josewan reypa juezninkuna sacerdotekunaq ñawpaqenman rispa, Jesusqa paykunata niran: —Amachaykichis, imayna juzgasqa kananta kamachiman, chhaynatan ruwaran, nispa.
71 Sacerdotekunan Joseta nirqanku: –¿Imanaqtintaq patronniykiwan kayta ruwarqanki? Hinan Joseqa paykunata kutichirqan: –Manan chhaynachu wiraqochaykuna, kay hinatan pasarqan. Potifartaq Joseta nirqan: –Cheqaqtapunin llapa kaqniykunata makiykiman hap'ichirqani, manataqmi imatapas hark'arqaykichu warmillaymanta, ¿imaynataq kay millayta ruwawaq?
72 Hinaqtinmi Joseqa nirqan: –Señorniy, Señor Diospa kawsasqanman hina, almaykipas kawsasqanman hina, señoríy, warmiykimanta uyarisqayki simiqa manan cheqaqchu, kunan p'unchaymi chhaynata ruwashanku, nispa.
73 Wasiykipi kasqaymanta huk wata pasarqon; ¿Qhawarqankichu ima mana allintapas noqapi, otaq imatapas kawsayniyta mañakuwaq?
74 Hinan sacerdotekuna Potifarta nirqanku: –Kachamuway, Josepa llik'isqa p'achanta ñawpaqeykuman apamunankupaq, chaypi llik'isqa p'achata rikusun, chay llik'i p'achaq ñawpaqenpi kashanman chayqa, uyanqa paypa chimpanpichá kasharqan, paytaq hap'ispa hap'irqan, payman hamunanpaq, esposaykitaq q'otukuspa tukuy rimasqanta ruwarqan, nispa.
75 Paykunan Joseq p'achanta juez kasqanku sacerdotekunaq ñawpaqenman aparqanku, hinaspan rikurqanku Joseq ñawpaqenpi waqashaqta, llapan juzgaq sacerdotekunapas yacharqankun payta ñit'isqanta, hinaspan nirqanku: –Wañuy juzgayqa manan kay kamachimanchu, manan imatapas ruwarqanchu, aswanpas juzgasqanqa, carcel wasiman wisq'asqa kananpaqmi, chay willakuyqa paywanmi pasarqan", nispa warmiykipa contranpi lluqsiy.
76 Potifartaq paykunaq nisqankuta uyarispa, reypa presokuna wisq'asqa kasqanku wasiman churarqan, Josetaq chunka iskayniyoq wata wisq'asqa wasipi kasharqan.
77 Chay hinaña kashaqtinpas, patronninpa warminqa manan paymanta kutirirqanchu, manataqmi saqerqanchu sapa p'unchay paywan rimayta uyarinanpaq, kinsa killa tukukuqtintaq Zelicaqa sapa p'unchay Joseman risharqan wisq'asqa wasiman, paytataq aysarqan payta uyarinanpaq, Zelicataq Joseta nirqan: –Hayk'aqkamataq kay wasipi qhepakunki? kunanmi ichaqa uyariy, kunanmi kay wasimanta horqomusqayki, nispa.
78 Hinaqtinmi Joseqa kutichirqan: –Aswan allinmi kay wasipi qhepakuy, Diospa contranpi huchallikunaymantaqa. Hinan payta nirqan: –Manachus munasqayta hunt'awaq chayqa, ñawiykita horqosaq, chakiykiman watanakunata yapasqayki, ñawpaqpi mana reqsisqayki runakunaq makinmanmi entregasqayki, nispa.
79 Hinaqtinmi Joseqa kutichispa nirqan: –Qhawariy, kay pachaq Diosninmi tukuy ima ruway atiwasqaykimanta qespichiwanman, ñawsakunaq ñawinta kicharin, watasqa kaqkunatataq kacharichin, kay hallp'api mana reqsiq wak llaqtayoq runakunatapas waqaychan, nispa.
80 Zelicataq Joseta uyarinanpaq mana convencechiyta atispa, payta aysayta saqerparirqan. Joseqa wisq'asqa wasillapiraqmi wisq'asqa kasharqan. Josepa taytan Jacobpas, Canaán suyupi llapa wawqenkunapas, chay p'unchaykunapipas waqasharqankun, waqasharqankun Josemanta, Jacobqa manan munarqanchu churin Josemanta sonqochayta, Jacobtaq sinchita qaparirqan, hinaspan waqarqan, waqarqan ima.

45 RAKI

1 Chay watapin Joseqa wawqenkuna vendesqanku qhepaman Egiptoman uraykamurqan, chaymi Jacobpa churin Rubénqa Timna llaqtaman rispa Canaán llaqtayoq Aviq ususin Eliuramta casarakurqan.
2 Rubenpa warmin Eliuramtaq wiksallikuspa tawa churikunata wachakurqan Hanocta, Paluta, Quetzrónta, Carmitawan. Wawqen Simeontaq wawqen Dinata casarakurqan, paytaq phisqa qhari wawakunata wachakurqan Memuelta, Yaminta, Ohadta, Jakinta, Zocartawan.
3 Chay qhepamantaq Canaán warmi Bunaman chayarqan, paytan Simeon Siquem llaqtamanta preso aparqan, Bunataq Dinaq ñawpaqenpi kashaspa payta yanaparqan, Simeontaq payman hamuspa Saulta wachakurqan.
4 Hinaqtinmi Judá runakunaqa Adulam llaqtaman rirqan, hinaspan Adulam llaqtamanta Hira sutiyoq runaman rirqan, chaypin Judá Canaán llaqtamanta huk runaq ususinta rikurqan, paypa sutinmi karqan Suapa ususin Aliyat, hinaspan payta hap'ispa payman hamurqan, Aliyattaq Judá, Er, Onan, Silota wachakurqan. kimsa churikuna.
5 Leviwan Isacarwantaq inti lloqsimuy ladoman rirqanku, hinaspan Eberpa churin Yoctanpa churin Jobabpa ususinkunata casarakurqanku. Yoctanpa churin Jobabpa iskay warmi churinkunam karqa. kurakpa sutinmi karqan Adina, sullk'ataq Arida.

6 Levitaq Adinata hap'irqan, Isacartaq Arida llaqtata hap'ikapurqan, hinaspan Canaán suyuman chayarqanku taytankuq wasinman, Adinataq Leviman wachakurqan, Gersonta, Quehatta, Meraritawan. kimsa churikuna.
7 Aridataq Isacar Tola, Puva, Job, Somrón, tawa churikunata wachakurqan. Dantaq Moab hallp'aman rispa, Moab casta Camudanpa ususin Afalaletta casarakuspa Canaán suyuman pusarqan.
8 Aflaletqa mana wachakuqmi karan, manataqmi wawayoqchu karan, chaymi Diosqa Danpa esposan Afalaletta yuyariran, hinaspan wiksallikuspa huk qhari wawata wachakurqan, hinaspan suticharqan Chushim nispa.
9 Gadwan Neftalíwantaq Harán llaqtaman rispa Nahorpa churin Uzpa churin Amurampa ususinkunata casarakurqanku.
10 Kaymi Amurampa ususinkunaq sutin. Kurakpa sutinmi karqan Merima, sullk'apa sutintaq Uzit. Neftalítaq Merimata hap'ikapurqan, Gadtaq Uzit llaqtata hap'ikapurqan. Canaán suyuman, taytankuq wasinman pusarqan.
11 Merimataq Neftalí Yaczeelta, Gunita, Jazerta, Salemtawan tawa churikunata wachakurqan. Uzittaq qanchis qharikunata wachakurqan Gad Zefión, Chagi, Suní, Esbón, Eri, Arodi, Arali ima.
12 Asertaq lloqsispa, Ismaelpa churin Hadadpa churin Aflalpa ususin Adonta casarakurqan, hinaspan Canaán suyuman pusarqan.
13 Chay p'unchaykunapin Aserpa warmin Adon wañupurqan. Adon wañukusqan qhepamanmi Aser mayu chimpaman rispa Sempa churin Eberpa churin Abimaelpa ususin Hadurata casarakurqan.
14 Chay sipaschaqa sumaq rikch'ayniyoq, allin yuyayniyoq, Sempa churin Elampa churin Malquielpa esposanmi karqan.
15 Haduratаq huk ususita Malquielpaq wachakurqan, paytaq suticharqan Serac, chay qhepamantaq Malkiel wañupurqan, Haduratаq taytanpa wasinpi qhepakurqan.
16 Aser llaqtapi esposan wañupuqtintaq, Hadurata casarakuspa Canaán suyuman pusarqan, ususin Seractapas pusarqan, kinsa watayoq kashaspa, Jacobpa wasinpi uywasqa karqan.
17 Chay sipasqa sumaq rikch'ayniyoqmi karqan, Jacobpa mirayninkunaq ch'uyanchasqa ñanninkunapin rirqan. manataqmi imatapas pisirqachu, Wiraqochataqmi yachayta, entiendeytapas qorqan.
18 Aserpa warmin Haduratаq wiksallikuspa Yimnata, Yishvata, Yishvita, Beriastawan wachakurqan. tawa churinkuna.
19 Zabulontaq Madián llaqtaman rispa Canaán suyuman pusarqan, Moladpa churin Moladpa churin Merisata.
20 Merusataq Zabulonman wachakurqan Seredta, Elonta, Yacleeltawan. kimsa churikuna.
21 Hinaqtinmi Jacobqa Tarepa churin Zobapa churin Aramman kacharqan, paytaq churin Benjamín Mecaliata casarakurqan, payqa Arampa ususinmi karqan, hinaspan Canaán suyuman Jacobpa wasinman chayarqan. Benjaminqa chunka watayoqmi kasharan Arampa ususin Mecaliata casarakunanpaq.
22 Mecaliataq wiksallikurqan, Benjamín Bela, Beker, Asbel, Gera, Naamán ima, phisqa qhari wawakunata wachakurqan. Chaymantataq Benjamín rispa, Abrahampa churin Somronpa ususin Aribatta casarakurqan, ñawpaq warminwan kuska, chunka pusaqniyoq watayoqtaq karqan. Aribattaq Benjamín Achita, Voshta, Mupimta, Chupimta, Ordtawan wacharqan. pichqa churinkuna.
23 Chay p’unchaykunapin Judá runakunaqa Sempa wasinman rispa, Sempa churin Elampa ususin Tamarta casarakurqan, piwi churin Erpaq warmi kananpaq.
24 Ertaq warmin Tamarman rirqan, warmintaq warmin kapurqan, payman hamuspataq mirayninta hawamanta ch'usaqyachirqan, Señorpa ñawpaqenpiqa millay ruwasqanmi karqan, chaymi Señorqa wañuchirqan.
25 Judá piwi churin Er wañukusqan qhepamanmi Judá Onánta nirqan, wawqeykiq esposanman riy, hinaspa wawqeykipaq mirayta wiñachiy, nispa.
26 Onanqa Tamarta casarakuspan payman hamurqan, Onanqa wawqenpa ruwasqanman hinan ruwarqan, Señorpa ñawpaqenpiqa millaymi karqan, paytapas wañuchirqanmi.
27 Onán wañupuqtintaq Judá Tamarta nirqan: –Taytaykiq wasinpi qhepakuy churiy Silo wiñanankama, Judátaq manaña kusikurqanchu Tamarta Silo llaqtaman qonanpaq, nispa.
28 Tamartaq sayarispa rispa taytanpa wasinpi qhepakurqan, Tamartaq taytanpa wasinpi huk tiempo kasharqan.
29 Wata muyuriqtintaq, Judá runaq warmin Aliyat wañupurqan. Judátaq warminrayku sonqochakurqan, Aliyat wañupuqtintaq Judá amigon Hirawan kuska Timna llaqtaman rirqanku ovejankuta rutunanpaq.
30 Tamartaq uyarirqan Judá runakuna Timna llaqtaman ovejakunata rutuq risqanta, Silo llaqtaqa wiñasqaña kashasqanmanta, Judátaq mana kusikurqanchu.
31 Tamartaq sayarispa viudan p’achanta p’achakuspa p’achawan p’achawan p’achawan p’achawan p’achawan p’achaykukuspataq rispa tiyaykurqan Timna llaqtaman riq ñanpi llapa runakunaq purinan ñanpi.
32 Judátaq payta rikuspa hap’ispa payman hamurqan, paywantaq wiksallikurqan, wachakushaqtintaq wiksanpi mellizokuna kasharqan, ñawpaq kaq Perezta suticharqan, iskay kaqtaq Zara sutiwan.

46 RAKI

1 Chay p’unchaykunapin Joseqa Egipto suyupi carcelpi wisq’asqaraq kasharqan.
2 Chay tiempopin Faraonpa yanapaqninkunaqa Egipto reypa t’anta ruwaqkunaq umalliqninkuna, t’anta ruwaqkunaq umallinkunapiwan sayasharqanku.
3 Hinan mayordomoqa vinota hap’ispa reypa ñawpaqenman churarqan ukyananpaq, t’anta ruwaqtaq reypa ñawpaqenpi t’antata churarqan mikhunanpaq, reyqa vinota ukyaspa t’antata mikhuspa, kamachinkunawan, reypa mesanpi mikhuq ministronkunawan ima.
4 Mikhushaqtinku ukyashaqtinkun mayordopas t’anta ruwaqpas chaypi qhepakurqanku, Faraonpa ministronkunan mayorpa apamusqan vinopi askha ch’uspikunata tarirqanku, t’anta ruwaqpa t’antanpitaq nitro rumikunata tarirqanku.
5 Hinan guardiakunaq capitannin Joseta churarqan Faraonpa oficialninkunata yanapananpaq, Faraonpa oficialninkunataq huk wata wisq'asqa karqanku.
6 Wata tukukuptintaq, iskayninku huk tutallapi, maypi wisq’asqa kasqankupi, musqukurqanku, tutamantataq Joseqa paykunaman hamurqan sapa kuti hina paykunata

qhawananpaq, paykunata rikuspataq rikurqan uyanku llakisqa, llakisqa ima kashaqta.
7 Hinaqtinmi Joseqa paykunata tapuran: —¿Imanaqtintaq kunan p'unchay uyaykichisqa llakisqa, llakisqa ima kashankichis? Paykunataq nirqanku: –Musqukurqayku, manataqmi pipas sut'inchaqqa kanchu, nispa. Hinan Joseqa paykunata nirqan: –Willawaychis musquyniykichista, Diosmi munasqaykiman hina thak-kaypi kutichipusunkichis, nispa.
8 Mayornerotaq Joseman mosqokusqanta willaran, paytaq nirqan: Musqukusqaypin rikurqani ñawpaqeypi hatun uvas sach'ata, chay uvas sach'a patapitaq kinsa k'allmakunata rikurqani, uvas sach'ataq usqhaylla t'ikarispa hatun sayayman chayarqan, t'ikakunan puquspa uvasman tukupurqan.
9 Uvaskunata hap’ispa huk vasopi ñit’ispa Faraonpa makinman churarqani, hinan payqa ukyarqan. Josetaq payta nirqan: –Uvas sach'a patapi kinsa k'allmakunaqa kinsa p'unchaymi, nispa.
10 Chaywanpas kinsa p’unchaymantan reyqa kamachisunki horqomusunaykipaq, paytaq llank’anaykiman kutichipusunki, reymantaq vinonta ukyachinki, imaynan qallariypi mayordona kashaqtiyki hinata. ichaqa, qanpi sumaq sonqo kayta tarisaq, allin kaqtin Faraonman yuyariwanaykipaq, sumaq sonqowan ruwawanaykipaq, kay carcelmantataq horqomuwanaykipaq, Canaán hallp’amanta suwawasqa kasqayrayku, kaypitaq esclavopaq vendesqa kasqayrayku.
11 Hinallataq patronniypa warminmanta willasqaykipas llulla, kay carcelman yanqapaq churawasqankurayku; Hinan mayordomoqa Joseta kutichirqan: –Qhepa t'ikrasqaykiman hina rey allinta ruwawanman chayqa, tukuy munasqaykitan ruwasaq, hinaspa kay carcelmanta horqomusqayki, nispa.
12 T'anta ruwaq runapas, Joseqa mayorpa mosqokusqanta allinta sut'inchasqanta rikuspa, asuykuspan Joseman willarqan tukuy mosqokusqanta.
13 Hinaqtinmi Jesusqa payta nirqan: –Musqukusqaypin rikurqani kinsa yuraq canastakunata umaypi, hinan qhawarirqani, aswan hanaq canastapitaq Faraonpaq tukuy rikch'aq t'anta mikhunata rikurqani, p'isqokunataq umaymanta mikhusharqanku, nispa.
14 Hinaqtinmi Joseqa payta nirqan: –Kimsa canasta rikusqaykiqa kinsa p’unchaymi, kinsa p’unchayllapin Faraón umaykita horqospa sach’aman warkusunki, p’isqokunan aychaykita mikhunqaku, mosqoypi rikusqaykiman hina, nispa.
15 Chay p’unchaykunapin reina wachakunanpaqña kasharqan, chay p’unchaytaq Egipto reyman qhari wawata wachakurqan, hinaspan willarqanku reypa phiwi churinta hap’isqanmanta, Egipto llaqtapi llapa runakunapas Faraonpa oficialninkunawan kamachinkunawan kuska anchata kusikurqanku.
16 Nacesqanpa kinsa p’unchayninpin Faraonqa huk fiestata ruwarqan oficialninkunapaq, kamachinkunapaqwan, Zoar suyupi, Egipto suyupi ejercitokunapaqwan.
17 Llapan Egipto runakunapas, Faraonpa kamachinkunapas, wawanpa fiestanpi reywan mikhuq, ukyaq hamurqanku, reypa kusikusqanmanta kusikunankupaqpas.
18 Reypa kamachinkunapas kamachinkunapas pusaq p’unchaymi fiestapi kusikurqanku, pusaq p’unchaytaq reypa wasinpi tukuy rikch’aq tocanakunawan, tocakunawan, tusukunawan ima kusikurqanku.
19 Joseq mosqokuyninta sut’inchasqan mayordomoqa, Joseta qonqapurqan, manataqmi prometesqanman hinachu reyman paymanta rimarqan, runapi hap’ipakusqanrayku Joseta muchuchinanpaq Señor Diosmanta.
20 Chay qhepamanmi Joseqa iskay wata carcelpi qhepakurqan chunka iskayniyoq wata hunt’anankama.

47 RAKI

1 Chay p'unchaykunapin Abrahampa churin Isaacqa Canaán suyupi tiyasharqan. payqa pachak pusaq chunka watayoqmi karqan, Jacobpa wawqen Esautaq Edom hallp'api kasharqan, churinkunapiwantaq Seir runakuna ukhupi kapurqan.
2 Esauqa uyarirqanmi taytanpa wañunanpaq tiempoña kashaqta, hinan churinkunawan familiantin Canaán suyuman, taytanpa wasinman rirqanku, Jacob churinkunapiwantaq Hebrón llaqtapi tiyasqanku cheqasmanta lloqsirqanku, llapankutaq taytanku Isaacman rirqanku, hinaspan Esauta churinkunatawan karpapi tarirqanku.
3 Jacob churinkunapiwantaq taytan Isaacpa ñawpaqenpi tiyasharqanku, Jacobtaq churin Josemanta waqasharqanraq.
4 Isaactaq Jacobta nirqan: –Wawaykikunata kayman pusamuway, paykunata saminchasaq. Jacobtaq chunka hukniyoq wawankunata taytan Isaacpa ñawpaqenman pusamurqan.
5 Hinan Isaacqa Jacobpa llapa churinkunaman makinta churarqan, hinaspan paykunata hap’ispa abrazaykuspa hukmanta hukmanta much’aykurqan, Isaactaq chay p’unchaypi paykunata samincharqan, hinaspan paykunata nirqan: –Ñawpaq taytaykichispa Diosnin saminchasunkichis, hanaq pacha ch’askakuna hina mirayniykichista mirachichun, nispa.
6 Isaacpas Esaúpa churinkunatapas samincharqanmi: –Diosqa manchachisunkichis llapa qhawaqniykikunapaq, llapa awqaykikunapaqpas, nispa.
7 Isaactaq Jacobta churinkunatawan waqyachirqan, llapankutaq hamuspa Isaacpa ñawpaqenpi tiyaykurqanku, hinan Isaacqa Jacobta nirqan: Kay pachaq Señor Diosninmi niwarqan: Mirayniykikunamanmi kay hallp'ata qosaq herenciata hina, wawaykikuna kamachikuyniykunata, ñanniykunata hunt'aqtinku, taytayki Abrahanman jurasqayta hunt'asaq, nispa.
8 Chhaynaqa, churiy, wawaykikunata, wawaykikunaq wawankunatapas yachachiy Señor Diosta manchakunankupaq, hinallataq Señor Diosniykita kusichiq allin ñanninta rinankupaq, Wiraqochaq ñanninkunata, kamachikuyninkunatawan hunt’aqtiykiqa Wiraqochapas Abrahamwan rimanakuynintan hunt’asunki, tukuy p’unchaykunapitaq allinta ruwanqa qanwan mirayniykikunawanpas.
9 Isaacqa Jacobta wawankunatawan kamachiyta tukuruspanmi, espiritunta saqerparispan wañururqa, hinaspam llaqtanman huñururqa.
10 Jacobwan Esauwantaq taytanku Isaacpa uyanta k’umuykuspa waqarqanku, Isaactaq pachak pusaq chunka watayoq kasharqan Canaán hallp’api, Hebrón llaqtapi wañupuqtin, churinkunapiwan Macpela machayman

aparqanku, chay machaytan Abrahamqa Het runakunamanta rantirqan p’ampasqa kananpaq.
11 Canaán suyupi llapa reykunan Jacobwan Esauwan kuska Isaacta p’ampanankupaq rirqanku, Canaán suyupi llapa reykunan Isaacta anchata respetarqanku wañupuqtin.
12 Jacobpa churinkunapas Esaupa churinkunapas q’ala chakiwan purispa waqaspanku Kireat-Arba llaqtaman chayanankukama purirqanku.
13 Jacobwan Esauwanmi taytanku Isaacta p’amparqanku Hebrón llaqtapi Kireat-Arbapi kaq Macpela machaypi, reykunaq p’ampasqanku p’ampasqankupi hina ancha respetasqa p’amparqanku.
14 Jacob churinkunapiwan, Esaupiwan, churinkunapiwan, Canaán suyupi llapa reykunapiwan sinchita llakikurqanku, p'ampaspankutaq askha p'unchaykuna waqarqanku.
15 Isaac wañupuqtintaq, uywankunata, kaqninkunata, tukuy kaqninkunatawan churinkunaman saqirqa. Esautaq Jacobta nirqan: –Ama hina kaspa, taytaykupa tukuy puchusqanta iskayman t'aqasaqku, ñoqataq akllakusaq, Jacobtaq nirqan: –Chayta ruwasaqku, nispa.
16 Hinaqtinmi Jacobqa Canaán hallp’api Isaacpa tukuy puchusqankunata, uywakunata, hallp’akunatapas hap’ispa, iskay t’aqaman churarqan Esauta churinkunamanwan, hinaspan Esauta nirqan: –Qhawariy, tukuy kaykunaqa ñawpaqeykipin kashan, qan kikiykipaq akllakuy kuskanta hap’inaykipaq”, nispa.
17 Hinaqtinmi Jacobqa Esauta nirqan: –Uyariy, imatachus nisqayki: Hanaq pachaq kay pachaq Diosninmi ñawpa taytanchiskuna Abrahanta Isaactawan nirqan: –Mirayniykimanmi kay hallp'ata qosaq wiñaypaq herenciata hina, nispa.
18 Chay hinaqa, taytaykupa tukuy puchusqanqa ñawpaqeykipin kashan, llapan hallp’ataq ñawpaqeykipi kashan. Paykunamanta akllakuy ima munasqaykitapas.
19 Llapan hallp’ata munaspaqa qanpaq wawaykikunapaqwan wiñaypaq hap’iy, ñoqataq kay qhapaq kayta hap’isaq, qhapaq kaytataq munanki chayqa, kay hallp’ata hap’isaq ñoqapaq, wawaykunapaqwan wiñaypaq herenciata chaskinaypaq.
20 Ismaelpa churin Nabayottaq wawankunawan kuska chay hallp'api kasharqan, chay p'unchaytaq Esaú rispa paywan rimanakurqan.
21 Kay hinatan Jacob niwarqan, chhaynatataq kutichimuwarqan, kunan yuyaychayniykita qoy, uyarisaqku.
22 Nabayottaq nirqan: –¿Imataq Jacobpa nisusqaykiri? qhawariychis, llapan Canaán runakunan hallp’anpi allinta tiyashanku, Jacobtaq nin, tukuy p’unchaymi mirayninwan kuska chayta herenciata chaskisaq, nispa.
23 Kunan rispa taytaykiq llapa qhapaq kayninta hap'ispa wawqeyki Jacobta saqey, paypa nisqan hina.
24 Esautaq sayarispa Jacobman kutipurqan, hinaspan Ismaelpa churin Nabayotpa yuyaychasqanta ruwarqan. Esautaq Isaacpa puchusqan qhapaq kaykunata, almakunata, animalkunata, uywakunata, kapuqninkunatapas, llapan qhapaq kaykunatawan hap'irqan. wawqen Jacobmanqa manan imatapas qorqanchu; Jacobtaq Canaán suyuta hap'ikapurqan, Egipto mayumanta Éufrates mayukama, hinaspan wiñaypaq hap'ikapurqan, wawankunapaq, mirayninkunapaqwan wiñaypaq hap'ikapurqan.
25 Jacobqa wawqen Esaúmantan hap’irqan Hebrón llaqtapi kaq Macpela machayta, chay machaytan Abrahamqa Efrón llaqtamanta rantirqan, wiñaypaq p’ampasqa kananpaq.
26 Hinaqtinmi Jacobqa rantisqa libropi tukuy kaykunata qelqarqan, hinaspan firmarqan, tawa hunt’aq testigokunawantaq tukuy chaykunata willarqan.
27 Kay simikunatan Jacob qelqapi qelqarqan: Canaán hallp’a, het runakunaq, hev runakunaq, jebuseokunaq, amor runakunaq, ferez runakunaq, Gergasikunaq llapa qanchis nacionkunapiwan, Egipto mayumanta Éufrates mayukama.
28 Hebrón Quireat-arba llaqtata, chaypi kaq machaytapas, Jacob wawqen Esaumanta llapanta rantirqan, chaniyoq kananpaq, wiñaypaq mirayninpaq herencia kananpaq.
29 Hinaqtinmi Jacobqa rantisqa librota, firmatapas, kamachikuykunata, kamachikuykunata, revelasqa librotawan hap’ispa, t’uru mankaman churarqan unayta qhepananpaq, hinan wawankunaq makinman qorqan.
30 Esauqa wawqen Jacobmantan wañupusqan qhepaman taytanpa saqesqan llapa kaqninkunata qechupurqan, hinaspan llapa kaqninkunata qechupurqan, runamanta, animalkunamanta, camellomanta, asnomanta, toromanta, corderomanta, qolqemanta, qorimanta, rumikunamanta, bdelliomanta, Abrahampa churin Isaacpa llapa qhapaq kaynintapas. manataqmi imapas puchurqachu Esaupa mana apasqanqa, wañukusqan qipata Isaacpa tukuy ima saqisqanmantaqa.
31 Esautaq tukuy chaykunata hap’ispa wawankunapiwan Horreo Seir hallp’aman rirqanku, wawqen Jacobmanta wawankunamantawan karunchakusqa.
32 Esauqa Seirpa mirayninkunawanmi hallp'akunata hap'irqan, chay p'unchaymantapachan Esaúqa manaña Canaán suyuman kutirqanchu.
33 Llapan Canaán suyun Israel runakunaq herencian kapurqan wiñaypaq herencia kananpaq, Esautaq llapa wawankunawan Seir orqota herenciata chaskirqan.

48 RAKI

1 Chay p'unchaykunapin, Isaac wañupusqan qhepaman, Señor Diosqa kamachirqan, tukuy pachantinpi yarqaytataq hatarichirqan.
2 Chay tiempopin Egipto rey Faraonqa Egipto suyupi kamachikuy tiyananpi tiyasharqan, hinaspan puñunanpi siriykusharqan, mosqokusqanta musqukusharqan, Faraontaq musqukusqanpi rikurqan Egipto mayu patapi sayashaqta.
3 Saynashaspataq rikurqan, mayumanta qanchis wira aychayoq, allin khuyapayasqa wakakuna lloqsimushaqta.
4 Paykunaq qhepantataq qanchis vacakuna, mana allin aychayoq, mana allin qhawarisqa wakakuna wicharirqanku, qanchis millay vacakunañataqmi millp’upurqanku allin qhawarisqa wakakunata.
5 Rikcharispantaq wakmanta puñuykurqan, iskay kaq kutipitaq mosqokurqan, rikuspataq rikurqan qanchis trigo huk k’aspi pataman wicharimuqta, rankipi allin, qanchis llañu t’urukunataq inti lloqsimuy wayrawan phatarirqan, paykunaq qhepantataq wicharirqan, chay llañu t’urukunataq hunt’akunata millp’urqan, Faraontaq mosqokusqanmanta rikch’arirqan.

6 Tutamantataq reyqa mosqokusqankunata yuyarirqan, hinan musqukusqanmanta espiritun llakisqa mancharikurqan, hinan reyqa usqhaylla kacharqan Egipto suyupi llapa layqakunata, yachaysapa runakunatawan waqyamunanpaq, hinaspan Faraonpa ñawpaqenpi sayarirqanku.
7 Hinan reyqa paykunata nirqan: –Mosqokusqaytan mosqokurqani, manataqmi pipas chaykunata sut'inchaqqa kanchu. Hinan reyta nirqanku: Kamachiykikunaman mosqoyniykikunata willay, uyarisunchis, nispa.
8 Hinan reyqa musqukusqankunata paykunaman willarqan, llapankutaq kutichispa huk kunkallawan reyman nirqanku: Rey wiñaypaq kawsachun; kaytaq musquyniykikunaq sut'inchaynin.
9 Qanchis allin wakakuna rikusqaykiqa, qhepa p’unchaykunapi naceq qanchis ususikunatan rikuchin, qhepa p’unchaykunapitaq naceq qanchis vacakuna rikusqayki, millp’uq qanchis wakakunapas, huk señalmi, naceq ususikuna reypa kawsasqan tiempopi llapanku wañunankumanta.
10 Iskay kaq mosqoypi rikusqaykitaq, qanchis hunt'a allin trigokuna huk k'aspi pataman wicharimuqta, kaymi sut'inchaynin: qhepa p'unchawkunapi qanchis llaqtakunata Egipto suyuntinpi hatarichinki, nispa. qanchis phatasqa trigokunaq qhepanta wiñamuqta, ñawiykiwan qhawashaqtiykitaq millp’uqta rikusqaykiqa, huk señalmi, hatarichisqayki llaqtakuna llapanku thunisqa kanankumanta, qhepa p’unchaykunapi, reypa kawsasqan tiempopi.
11 Kay simikunata rimaqtinkutaq reyqa manan ninrinta k’umuykachirqanchu rimasqankuman, manataqmi paykunaman sonqonta takyachirqanchu, reyqa yachayninpi yachasqanrayku, mosqoykunamanta mana allin t’ikrayta qosqankuta; Reypa ñawpaqenpi rimayta tukuruspankutaq, reyqa paykunata tapuran: —¿Imataq kay niwasqaykichikri? cheqaqtapunin llullakunata rimarqankichis, llullakuspataqmi rimarqankichis; chayrayku kunan musquyniykunamanta allin sut’inchayta qoy, ama wañunaykichispaq.
12 Reytaq kay qhepata kamachirqan, hinaspan huk yachaysapa runakunata kachaspa waqyamurqan, paykunataq hamuspa reypa ñawpaqenpi sayarqanku, reyqa paykunaman willarqan mosqoyninkunata, llapankutaq kutichirqanku ñawpaq kaq sut’inchasqanman hina, reypa phiñakuynintaq rawrarispa sinchita phiñakurqan, reytaq paykunata nirqan: Cheqaqtapunin llullakuspa rimankichis, nisqaykichikpitaq llullakuspa rimankichis.
13 Reytaq kamachirqan Egipto suyuntinpi huk willakuy lloqsimunanpaq, kay hinata: –Reyqa hatun runankunapiwanmi yuyaykunku: Pipas yachayniyoq runa mosqoykunaq sut’inchayninta yachaq, manataq kunan p’unchay reypa ñawpaqenpi mana hamunqa chayqa, wañunqan”, nispa.
14 Mosqokusqanpa allin sut’inchayninta reyman willaqqa, reymanta tukuy ima mañakusqantan qosqa kanqa. Egipto suyupi llapa yachaysapa runakunan reypa ñawpaqenman hamurqanku, Egiptopi, Gosenpi, Ramésespi, Tacpanchespi, Zoarpi, Egipto suyupa linderonkunapi llapa layqakunawan, layqakunawan kuska, llapankutaqmi reypa ñawpaqenpi sayarirqanku.
15 Egipto nacionmanta llapa kamachikuq runakuna, kamachikuqkunapas, reypa kamachinkunapas, llapan Egipto llaqtakunamanta huñunakuspanku, llapanku reypa ñawpaqenpi tiyaykurqanku, hinan reyqa mosqokusqanmanta willakurqan yachaysapa runakunaman, kamachikuqkunamanpas, reypa ñawpaqenpi tiyaqkunapas, chay rikusqankuwan admirakurqanku.
16 Reypa ñawpaqninpi kaq llapa yachaysapa runakunan, mosqoyninkunata sut’inchasqankupi sinchita t’aqanakurqanku; wakintaq reyman sut'incharqanku: –Qanchis allin wakakunaqa qanchis reykunan, reypa mirayninmantapachan Egipto suyupi uywasqa kanqaku, nispa.
17 Qanchis millay wakakunaqa qanchis umallikunan kanku, paykunan qhepa p’unchaykunapi paykuna contra sayarispa wañuchinqaku. qanchis trigoñataqmi Egipto suyupa qanchis hatun kamachikuqkuna, awqankuq qanchis pisi atiyniyoq kamachiqninkunaq makinman urmaykunqaku, rey wiraqochanchispa maqanakuyninkunapi.
18 Wakinmi reyman kay hinata t'ikrarqanku: –Qanchis allin wakakunaqa Egipto nacionpa kallpasapa llaqtankunan, qanchis millay wakakunaqa Canaán suyupi qanchis nacionkunan, paykunan qhepa p'unchaykunapi Egipto qanchis llaqtakunata contra hamuspa ch'usaqyachinqaku, nispa.
19 Iskaykaq mosqoypi rikusqaykipas, qanchis allin mana allin trigota, Egipto nacionpa gobiernon qallariypi hina mirayniykiman kutimunanmanta.
20 Paypa kamachikusqan tiempopin Egipto nacionmanta runakunaqa Canaán nacionmanta aswan kallpayoq qanchis llaqtakuna contra sayarinqaku, hinaspan ch’usaqyachinqaku, Egipto nacionpa gobiernontaq mirayniykiman kutipunqa.
21 Hinaqtinmi wakinqa reyta niranku: —Kaymi musqusqaykipa sut'inchaynin. qanchis allin wakakunaqa qanchis reinakunan, paykunatan qhepa p’unchaykunapi esposapaq casarakunki, qanchis millay wakakunan rikuchin chay warmikuna llapanku reypa kawsasqanpi wañunankuta.
22 Iskay kaq mosqoypi rikusqayki qanchis allin mana allin trigokunaqa chunka tawayoq wawakunan kanku, qhepa p’unchaykunapitaq sayarispa maqanakunqaku, qanchistaq aswan atiyniyoq qanchiskunata maqanqaku.
23 Wakintaq reyman kay simikunata nirqanku: Qanchis allin wakakunaqa qanchis wawakuna nacenaykichistan rikuchin, qhepa p'unchawkunapitaq qanchis wawaykikunaq wawankunata wañuchinqaku, nispa. iskay kaq mosqoypi rikusqayki qanchis allin trigokuna, chay kamachikuqkuna kanku, paykunawanmi qanchis aswan pisi atiyniyoq kamachikuqkuna maqanakunqaku, ch’usaqyachinqakutaq qhepa p’unchaykunapi, wawaykikunaq huchanmantataq vengakunqaku, kamachikuqtaq yapamanta mirayniykiman kutimunqa.
24 Reytaq Egiptopi yachaysapa runakunaq llapan rimasqankuta uyarirqan, mosqokusqanta sut'inchasqankutapas, manataqmi mayqenninkupas reyta kusichirqankuchu.
25 Reytaq yachayninpi yacharqan llapan kay rimaykunapi mana llapanpichu allinta rimasqankuta, kayqa Wiraqochamantan karqan Egiptopi yachaysapa runakunaq rimayninta yanqachananpaq, wisq’asqa wasimanta Jose lloqsinanpaq, Egiptopi hatun kananpaqwan.

26 Reyqa rikuranmi Egipto nacionpi llapa yachaysapa runakunamanta, layqakunamantapas mana pipas paywan rimasqankuta, hinan reypa phiñakuynin rawrarirqan, sinchi phiñakuynintaq sonqonpi rawrarirqan.
27 Hinaqtinmi reyqa kamachirqan llapa yachaysapa runakuna, layqakuna ñawpaqenmanta lloqsinankupaq, llapankutaqmi p'enqaypi p'enqaypiwan reypa ñawpaqenmanta lloqsirqanku.
28 Reytaq kamachirqan Egipto suyuntinman huk willakuyta apachinankupaq, Egipto suyupi llapa layqakunata wañuchinankupaq, manataq mayqenninkupas kawsananpaq saqesqa kanankupaq.
29 Reypa guardia capitankuna hatarispanku, sapanka espadankuta horqospa Egipto nacionpi layqakunata, yachaysapa runakunatawan wañuchiyta qallarirqanku.
30 Chay qhepatataq reypa umallin Merod hamuspa reypa ñawpaqenpi k'umuykukuspa ñawpaqenpi tiyaykurqan.
31 Hinan mayordomoqa reyta nirqan: –Reyqa wiñaypaq kawsachun, gobiernonpas hatunchasqa kachun, nispa.
32 Chay p'unchaykunapin phiñakurqanki kamachiykiwan, kunanqa iskay watañan pasarqon, hinaspan guardiaman churawarqanki, huk tiempotaq t'anta ruwaqkunaq umalliqninwan karqani.
33 Ñoqaykuwanmi kasharqan guardiakunaq capitanninpa hebreo kamachin, paypa sutinmi karqan Jose, patronnin paywan phiñakuspa wisq'asqa wasiman wisq'aykusqanrayku, chaymi chaypi yanapawarqanku.
34 Cuerpopi kashaqtiykutaq, huk tutallapi mosqoykunata musqukurqayku, t'anta ruwaqkunaq umalliqninwan ima. musqukurqayku, sapakama musquyninpa sut'inchayninman hina.
35 Tutamanta hamuspaykutaq chay kamachiman willarqayku, paytaq mosqoyniykuta t'ikrawarqanku, sapankaman mosqoyniykuman hina, allintachu t'ikrarqan?
36 Paypa t'ikrawasqanchisman hinan chay sucedesqanqa karqan. manataqmi ima rimasqanpas pampaman urmarqanchu.
37 Kunantaq wiraqochaypas reypas Egipto runakunata mana yanqapaqchu wañuchinku; qhawariychis, chay kamachiqa patronninpa guardia capitanpa wasinpi wisq'asqaraqmi kashan, wisq'asqa kasqan wasipi.
38 Rey munaptinqa, pusamuchun, ñawpaqnikiman hamuspa, musqusqayki mosqosqaykipa allin nisqanmanta willasunaykipaq.
39 Hinan reyqa mayornero umalliq rimasqanta uyarirqan, hinan reyqa kamachirqan Egipto llaqtapi yachaysapa runakunata ama wañuchinankupaq.
40 Hinan reyqa kamachinkunata kamachirqan Joseta ñawpaqenman pusamunankupaq, hinan reyqa paykunata nirqan: –Riychis, ama mancharichiychischu, paqtan pantaspa mana allinta rimayta yachanqachu, nispa.
41 Hinan reypa kamachinkuna Joseman rirqanku, hinaspan usqhaylla carcelmanta horqomurqanku, reypa kamachinkunataq ruturqanku, carcelpi p'achanta cambiaspataq reypa ñawpaqenman rirqan.
42 Reyqa reypa tiyananpi tiyashasqa, qori efodwan watasqa kamachikuq p'achawan, chay patapi kaq sumaq qoripas llimp'i llimp'i llimp'i llimp'i, carbúnculo, rubí, esmeralda ima, reypa umanpi llapa ancha chaniyoq rumikunawan kuska, ñawita musphachirqan.
43 Reypa tiyasqan tronoqa qoriwan qolqewan, ónix rumikunawanmi qatasqa kasqa, qanchis chunka gradasniyoqtaqmi kasqa.
44 Egipto nacionpin costumbrenku karqan, sapanka reywan rimaq hamuqqa, kamachikuq otaq reypa qhawarisqan allin qhawarisqa kaqtinqa, kinsa chunka hukniyoq gradakama reypa tiyananman seqaq, reyqa kinsa chunka soqtayoq gradaman uraykuspa paywan rimaq.
45 Comun runakunamanta huknin kaqtinqa kinsa kaq gradasmanmi wichariq, reytaq tawa kaq gradaman uraykamuspa paywan rimaq, costumbrenkutaqmi karqan, pipas llapan qanchis chunka simikunapi rimayta entiendeq chayqa, qanchis chunka gradasman wichariq, wichaspataq reyman chayanankama rimaq.
46 Pipas qanchis chunkata mana hunt'ayta atiqqa, rimayta yachasqan simikunaman hina askha gradakunata wichariq.
47 Chay p'unchaykunapin Egipto nacionpi costumbre karqanku, manan pipas paykunata kamachikuqchu, aswanpas qanchis chunka simipi rimayta entiendeqmi.
48 Joseqa reypa ñawpaqenman hamuqtinmi reypa ñawpaqenpi pampaman k'umuykukuspa kinsa kaq gradasman wicharqan, reyqa tawa kaq gradaman tiyaykuspan Josewan rimarqan.
49 Reytaq Joseta nirqan: –Musqukurqanin, manataqmi kanchu t'ikraq allinta t'ikrananpaq, kunan p'unchaytaq kamachirqani Egipto suyupi llapa layqakuna, chay llaqtapi yachaysapa runakunapas ñawpaqeyman hamunankupaq, paykunamantaq willarqani mosqoyniykunata, manataqmi pipas allintachu t'ikrawarqan.
50 Kay qhepatataq kunan p'unchay uyarirqani qanmanta, yachaysapa runa kasqaykita, sapa mosqoy uyarisqaykitapas allinta t'ikrayta atisqaykita.
51 Hinaqtinmi Joseqa Faraonta kutichirqan: —Faraonqa willachun mosqokusqanta. cheqaqtapunin chay t'ikrakuykunaqa Diospa; Faraontaq Joseman mosqokusqanta willaran, wakakunaq mosqokuyninta, trigo musqukusqanmantawan, reytaq rimayta saqepurqan.
52 Hinaqtinmi Joseqa reypa ñawpaqenpi Diospa espiritunwan p'achasqa kasharqan, chay p'unchaymantapachan reypa tukuy ima pasananta yacharqan, reypa mosqoyninpa allin sut'inchaynintataq yacharqan, reypa ñawpaqenpitaq rimarqan.
53 Hinan Joseqa reypa allin qhawarisqan kapurqan, hinan reyqa ninrinta sonqonta k'umuykachispa Josepa llapa rimasqankunata uyarirqan. Hinan Joseqa reyta nirqan: –Ama yuyaykuychu iskay mosqoylla kasqankuta, huk mosqoylla, mosqoypi reyman rikuchisqan hallp'api Diospa akllakusqanta, kay hinataqmi mosqoyniykiq sut'inchaynin.
54 Qanchis allin vacapas, trigopas qanchis watayoqmi, qanchis millay vacapas, trigopas qanchis watayoqmi. huk musquyllam.
55 Qhawariy, hamuq qanchis watakunaqa ancha askhan kanqa llapan hallp'api, chay qhepamantaq qanchis wata yarqay qatinqa, sinchi millay yarqay; Chay hallp'amanta llapan askha kaqkunata qonqapunqa, yarqaymi chay hallp'api tiyaqkunata tukuchinqa.
56 Reyqa huk mosqoyllatan mosqokurqan, chaymi Faraonman yapamanta mosqoykurqan, Diospa takyachisqanrayku, pisi tiempollamantataq Diosqa chayta hunt'achinqa.

57 Kunantaq yuyaychasqayki, almaykitapas, kay suyupi tiyaq runakunaq almantapas yarqaymanta millay millay kasqanmanta qespichisqayki, llapan qhapaq suyuykipi huk allin yuyayniyoq yachayniyoq runata maskhanaykipaq, llapan kamachikuykunata yachaq, Egipto hallp'api kamachikuq kananpaq churanaykipaq.
58 Egipto nacionman churasqayki runapas, paypa kamachisqan runakunata churachun, paykunan hamuq allin watakunapi mikhunata huñunankupaq, hinaspa trigota huñuspa waqaychanaykichisman churachunku.
59 Chay mikhunata waqaychachunku qanchis wata yarqay, qanpaq, llaqtaykipaqpas, llapan hallp'aykipaqpas, mana yarqaywan qanpas hallp'aykipas chinkananpaq.
60 Llapan hallp'api tiyaqkunapas kamachisqa kachunku, sapanka runa chakranpa rurunkunata, imaymana mikhunata, qanchis allin watakunapi huñunankupaq, waqaychanankupitaq churanankupaq, yarqay p'unchawkunapi tarinankupaq, chaypi kawsanankupaqwan.
61 Kaymi musquyniykiq allin sut'inchaynin, kaytaqmi yuyaychay qosqa almaykita qespichinaykipaq, llapa kamachisqan runakunaq almankunatapas.
62 Hinaqtinmi reyqa Joseta tapuran: —¿Pitaq nin, pitaq yachan rimasqayki allin kasqanta? Hinan reyta nirqan: –Kayqa señalmi kanqa llapa rimasqayta cheqaq kasqanmanta, yuyaychasqaypas qanpaq allin kasqanmantawan, nispa.
63 Qhawariy, warmiyki kunan p'unchaw wachakuq taburetepi tiyashan, qhari wawata wachakusunki, paywantaq kusikunki; wawayki mamanpa wiksanmanta lloqsimuqtinqa, kay iskay wata ñawpaqta naceq ñawpaq churiyki wañupunqa, kunan p'unchay naceq wawapitaq sonqochakunki.
64 Joseqa kay simikunata reyman rimayta tukuspataq reyman k'umuykukuspa lloqsirqan, reypa qayllanmanta Jose lloqsipuqtintaq, chay p'unchaypi Joseq reyman rimasqan señalkuna pasarqan.
65 Reinataq chay p'unchaypi qhari wawata wachakurqan, reytaq churinmanta kusikuy willakuyta uyarispa kusikurqan, willakuqtaq reypa qayllanmanta lloqsipuqtin, reypa kamachinkunaqa reypa ñawpaq churinta pampaman wañusqa urmasqata tarirqanku.
66 Reypa wasinpin sinchi waqaypas qapariypas kasharan, reytaq chayta uyarispa niran: "¿Ima qapariykunatan waqaytapas wasi ukupi uyarirani?", nispa. hinaspataq reyman willarqanku ñawpaq churin wañupusqanmanta; chaymantan reyqa yacharqan Joseq llapan rimasqan allin kashasqanmanta, reyqa Josepa nisqan hina chay p'unchaypi naceq wawawanmi churinrayku sonqocharqan.

49 RAKI

1 Chay qhepatataq reyqa kacharqan llapa oficialninkunata, kamachinkunata, reypa llapa kamachikuqninkunata, allin qhawarisqa runakunatawan huñuspa, llapankutaq reypa ñawpaqenman hamurqanku.
2 Hinaqtinmi reyqa paykunata nirqan: –Qhawarinkichis, uyarinkichistaqmi kay hebreo runaq llapa rimasqankunata, llapa señalkuna hunt'akunanta, manataqmi mayqen rimasqanpas pampaman urmarqanchu, nispa.
3 Yachankichismi chay mosqoymanta allinta sut'inchasqanmanta, cheqaqtapunin chay mosqoyqa hunt'akunanta, kunanqa yuyaykuychis, hinaspa yachankichis imatachus ruwanaykichista, imaynatas chay hallp'a yarqaymanta qespichisqa kanantapas.
4 Kunanpacha maskhaychis, chayman rikch'akuq runakunata tarinkumanchus icha manachus chayta, paypa sonqonpin yachaypas yachaypas kashan, hinan payta churasaq chay hallp'api kamachikuqta.
5 Uyarirqankichismi hebreo runapa yuyaychasqanta, chaywantaq yarqaymanta hallp'ata qespichinanpaq, yachanitaqmi chay hallp'aqa mana yarqaymanta qespichisqa kananta, aswanpas yuyaychawaqniy hebreo runaq yuyaychasqanwanmi.
6 Llapallankun reyman kutichispa nirqanku: –Hebreo runaq yuyaychasqanqa allinmi. kunan chhaynaqa, wiraqochanchis, reyniykupas, qhawariy llapan hallp'a makiykipi kashaqta, allin qhawarisqaykichista ruway.
7 Pitachus akllakunki, yachayniykiwan yachanki yachaysapa kayninta, yachayninwan suyuta qespichiyta atiq runata, paytan reyqa churanqa suyu kamachikuq kananpaq.
8 Reytaq llapa oficialkunata nirqan: Ñoqaqa yuyaykurqanin, Diosqa hebreo runaman tukuy rimasqankunata willasqanmantapachan, manan pipas pay hina yuyaysapa, yachaysapa llapan hallp'api kanchu; ñawpaqeykipi allin kaqtinqa hallp'a patamanmi churasaq, yachayninwanmi hallp'ata qespichinqa.
9 Llapan oficialkunan reyman kutichispa nirqanku: –Ichaqa Egipto nacionpi kamachikuykunapin qelqasqa kashan, manan p'akikunanchu: Manan pipas Egipto suyupi reychu kanqa, nitaq reypa qhepanpas kanqachu, aswanpas runaq churinkunaq llapa rimayninkunata yachaqmi", nispa.
10 Kunanqa, wiraqochanchis, reyninchis, kay hebreo runaqa hebreo rimayllatan rimayta atin, ¿imaynataq noqanchispi iskay kaq kamachikuqta, mana rimayninchistapas yachaq runa?
11 Mañakuykiku payta waqyamuy, ñawpaqeykiman hamuspa tukuy imapi pruebananpaq, allinpaq qhawarisqaykiman hina ruwananpaq.
12 Hinaqtinmi reyqa nirqan: Paqarinmi hunt'akunqa, rimasqaykiqa allinmi. Chay p'unchaytaq llapa oficialkuna reypa ñawpaqenman hamurqanku.
13 Chay tutan Señor Diosqa huknin serviq angelninta kacharqan, hinaspan Egipto hallp'aman Joseman hamurqan, Señorpa angelnintaq Joseq patanpi sayasharqan, hinan Joseqa tuta p'anapi puñushaqta rikurqan patronninpa wasinpi carcelpi, patronnin warminrayku carcelman kutichipusqanrayku.
14 Hinaqtinmi angelqa puñusqanmanta rikch'arichirqan, hinan Joseqa sayarispa chakichankunapi sayarirqan, Señor Diospa angelnintataq paypa chimpanpi sayashaqta rikurqan. Señor Diospa angelninmi Josewan rimarirqan, hinaspan chay tutapi runakunaq llapa rimayninkunata yachachirqan, paytataq suticharqan Josef nispa.
15 Hinan Señor Diospa angelnin paymanta ripurqan, Josetaq kutispa puñunanpi puñuykurqan, hinan Joseqa admirakurqan chay rikusqanmanta.
16 Tutamantan reyqa llapa oficialninkunata kamachinkunatawan waqyachimurqan, llapankutaq reypa ñawpaqenpi tiyaykurqanku, hinan reyqa Joseta pusamunankupaq kamachirqan, reypa kamachinkunapas Faraonpa ñawpaqenman Joseta pusamurqanku.

17 Reytaq lloqsimuspa kamachikuy tiyanaq gradasninta seqarqan, Josetaq reyman tukuy rimaykunapi rimarqan, Josetaq payman wichaspa reywan rimarqan qanchis chunka gradapi reypa ñawpaqenman chayanankama, reypa ñawpaqenpitaq tiyaykurqan.
18 Reyqa Josemantan anchata kusikuran, reypa llapa oficialninkunapas Josepa llapa rimasqankunata uyarispankun reywan kuska anchata kusikurqanku.
19 Reypa, oficialkunaq qhawariyninpipas allinmi karqan Joseta reypa qhepanta Egipto suyuntinpi iskay kaq kananpaq churanankupaq, hinan reyqa Joseta rimapayarqan:
20 Kunanmi yuyaychawarqanki Egipto hallp'api yachaysapa runata churanaypaq, yachayninwan chay hallp'ata yarqaymanta qespichinanpaq; kunan chhaynaqa, Dios tukuy kaykunata willasusqaykimantapacha, llapan rimasqayki simikunatapas, manan kanchu llapan hallp'api qan hina allin yuyayniyoq yachaysapa runa.
21 Manañan sutiykiqa Jose sutichasqachu kanqa, aswanpas Zafnat Paanea sutiykin kanqa. iskay kaqmi kanki, rimasqaykiman hinataqmi kamachikuqniypa tukuy ruwayninkuna kanqa, rimasqaykiman hinataqmi llaqtaypas lloqsispa haykunqa.
22 Makiykiq uranmantan kamachiykunapas, oficialniykunapas sapa killa qosqa sueldonkuta chaskinqaku, chay suyupi llapa runakunapas qanmanmi k'umuykunqaku. kamachikuy tiyanaypillan qanmanta aswan hatun kasaq, nispa.
23 Reytaq makinmanta anillonta horqospa Josepa makinman churarqan, hinan reyqa Joseta kamachikuq p'achawan p'achachirqan, qori coronatataq umanman churarqan, qorimantataq kunkanman churarqan.
24 Reytaq kamachinkunata kamachirqan, reypa carretanpa chimpanpi kaq iskay kaq carretaman seqachirqanku, reypa caballonkunamanta hatun kallpasapa caballoman sillaykuchispataq Egipto hallp'a callekunapi purichirqanku.
25 Hinan reyqa kamachirqan llapa tocaqkunata, arpakunata, huk tocakunatapas Josewan kuska rinankupaq. waranqa timbrelkuna, waranqa mecolot, waranqa nebalimkuna qhipanta rirqanku.
26 Pichqa waranqa qharikuna, makinkupi k'ancharishaq espadakuna hap'ispa, Joseq ñawpaqenpi purispa pukllaq rirqanku, iskay chunka waranqa reypa hatun qharinkuna qoriwan qatasqa qaramanta chumpiwan watasqa, Joseq paña ladonpi purirqanku, iskay chunka waranqataq lloq'e ladonpi, llapa warmikunapas sipaskunapas wasi pataman rirqanku otaq callekunapi sayarqanku pukllaspa Josewan kusikuspa, Josepa rikch'ayninta, sumaq kaynintapas qhawarispa.
27 Reypa soldadonkunan paypa ñawpaqenta qhepantawan rirqanku, inciensowan, cassiawan, tukuy rikch'aq sumaq q'apaykunawan ima, ñanta q'apachispa, mirrata, áloetapas ñan patapi ch'eqechirqanku, iskay chunka runakunataq kay simikunata tukuy hallp'antinpi sinchi kunkawan willarqanku.
28 ¿Qhawankichu kay runata, paytan reypa akllasqan iskaykaq kananpaq? llapan kamachiy ruwaykunan paywan kamachisqa kanqa, kamachikuyninta p'akiqqa, otaq ñawpaqenpi pampaman mana k'umuykuqqa wañunqa, reypa, iskay kaq reypa contranpi hatarisqanrayku.
29 Willakuq runakuna manaña willaqtinkutaq, llapa Egipto runakuna Joseq ñawpaqenpi pampaman k'umuykukuspa nirqanku: –Rey kawsachun, iskay kaqpas kawsachun, nispa. Egipto suyupi llapa runakunataq ñan patapi k'umuykurqanku, willaqkuna paykunaman asuykuqtinkutaq k'umuykurqanku, hinaspan Joseq ñawpaqenpi tukuy rikch'aq tocakunawan, mecolwan, nebalwan ima kusikurqanku.
30 Caballopi sillaykuspan Joseqa hanaq pachata qhawarispa qaparispa nirqan: –Wakcha runata hallp'amanta hatarichin, wanu urqumanta wakcha runata hoqarin, nispa. Tukuy-atiyniyoq Señor Diosníy, kusisqan qanpi confiaq runaqa.
31 Hinan Joseqa Faraonpa kamachinkunawan oficialninkunawan kuska Egipto suyuntinta purirqanku, hinaspan Egipto suyuntinta, reypa llapa qhapaq kayninkunatapas rikuchirqanku.
32 Chay p'unchaymi Joseqa Faraonpa ñawpaqenman kutispa, reyqa Joseman qorqan Egipto suyupi hallp'ata, chakrakunata uvas chakrakunatawan, reytaq Joseman qorqan kinsa waranqa talento qolqeta, waranqa talento qorita, ónix rumikunata, bdellio nisqa rumikunata, askha regalokunatawan.
33 Qhepantin p'unchaytaq reyqa kamachirqan llapa Egipto runakunata Joseman ofrendakunata regalokunatawan apamunankupaq, reypa kamachisqanta mana kasukuqqa wañunanpaq. Hinan llaqtaq callenpi alto cheqasta ruwarqanku, chaypi p'achakunata mast'arirqanku, pipas Joseman imatapas apamuqtinqa alto cheqasmanmi churarqanku.
34 Egipto nacionpi llapa runakunan alto cheqasman imatapas wikch'uykurqanku, hukninmi qorimanta anillota, huknintataq qorimanta anillokunata, qorimanta qolqemanta ruwasqa imaymana vasokunata, ónix rumikunata, bdelliumtawan. sapankataqmi imatapas qoq kapuqninkumanta.
35 Hinaqtinmi Joseqa llapa chaykunata hap'ispa qolqe waqaychanan wasikunaman churarqan, hinan reypa llapa oficialninkuna, allin qhawarisqa runakunapas Joseta hatuncharqanku, hinaspan askha regalokunata qorqanku, reyqa iskay kaq kananpaq akllakusqanmanta.
36 Hinaqtinmi reyqa On llaqtapi sacerdote Ahirampa churin Potiferaman kacharqan, paytaq ususin Osnatta pusaspa Joseman qoykurqan warmi kananpaq.
37 Chay sipaschaqa ancha sumaq rikch'ayniyoq doncella kasharqan, manan qhariqa reqsirqanchu, chaymi Joseqa casarakurqan warmi kananpaq. Hinan reyqa Joseta nirqan: –Ñoqaqa Faraonmi kani, manataqmi pipas makintapas chakintapas hoqariyta atinmanchu Egipto suyupi llaqtayta kamachinanpaq, nispa.
38 Joseqa kinsa chunka watayoqmi Faraonpa ñawpaqenpi sayasharqan, hinan Joseqa reypa ñawpaqenmanta lloqsipurqan, hinaspan Egipto llaqtapi reypa iskay kaq reypa kapurqan.
39 Hinan reyqa pachak kamachikunata Joseman qorqan wasinpi yanapanankupaq, Josepas askha kamachikunata kachaspa rantirqan, paykunataq Joseq wasinpi qhepakurqanku.
40 Chaymantataq Joseqa reypa wasinman rikch'akuq ancha sumaq wasita ruwarqan, reypa palacionpa ñawpaqenpi, chay wasipitaq hatun yupaychana wasita ruwarqan, ancha sumaq rikch'ayniyoq, tiyananpaq hina. kimsa watañam Joseqa wasinta sayarichirqa.

41 Hinaqtinmi Joseqa ancha sumaq tronota ruwaran askha qori qolqewan, chay tronotataq ónix rumikunawan, bdelliumwan ima qataykuran, llapan Egipto hallp'aman rikch'akuqta, Egipto mayuman rikch'akuqta, llapan Egipto hallp'ata qarpan. Josetaq wasinpi kamachikuy tiyananpi allinta tiyaykurqan, Wiraqochataq Joseq yachayninta yaparqan.
42 Egipto nacionpi llapa runakunapas, Faraonpa kamachinkunapas, kamachikuqninkunapas Joseta anchata munakurqanku, chaytaqa Señor Diosmantan Joseman hamurqan.
43 Joseq soldadonkuna maqanakuq soldadokuna, tawa chunka waranqa soqta pachak soldadokuna, armakunata apaspa reyta Josetawan awqanku contra yanapananankupaq, reypa oficialninkunawan, kamachinkunawan, Egipto suyupi tiyaqkunawan ima.
44 Hinaqtinmi Joseqa kallpasapa soldadonkunaman, llapa soldadonkunamanpas qorqan escudokunata, jabalinakunata, gorrakunata, p’achakunata, p’achakunata, rumikunatapas.

50 RAKI

1 Chay tiempopin Tarsispa mirayninkuna Ismaelpa churinkunawan maqanakurqanku, chaymi Tarsispa mirayninkunaqa unay tiempo Ismael runakunata suwarqanku.
2 Chay p’unchaykunapin Ismaelpa mirayninkunaqa pisilla karqanku, chaymi mana atipayta atirqankuchu Tarsispa mirayninkunata, sinchitataqmi sarunchasqa karqanku.
3 Ismael runakunaq machu runakunan Egipto reyman qelqata apachimurqanku: –Kachamuway kamachiykikunaman oficialkunata, ejercitokunatawan, Tarsis llaqta runakunawan maqanakunaykupi yanapawanaykupaq, unayñan wañuchishayku, nispa.
4 Faraontaq Joseta kacharqan reypa wasinmanta kallpasapa soldadonkunata, ejercitotawan kuska.
5 Havila hallp’amanmi rirqanku Ismaelpa mirayninkunaman, Tarsispa mirayninkuna contra yanapananankupaq, Ismaelpa mirayninkunataq Tarsispa mirayninkunawan maqanakurqanku, Josetaq Tarsis runakunata atiparqan, llapan hallp’ankutataq kamachirqan, Ismaelpa mirayninkunapas kunankamapas chaypi tiyanku.
6 Tarsis hallp'a kamachikuqtintaq, Tarsis llaqtantin runakuna ayqekuspanku, Javan llaqtayoq wawqenkuq wawqenkunaq linderonman chayarqanku, Josetaq llapa kallpasapa soldadonkunawan ejercitontinwan Egiptoman kutipurqanku, manataqmi huk runapas faltarqanchu.
7 Wata muyuyninpitaq, Joseq Egiptopi iskay kaq watapi kamachikusqanpi, Joseq nisqan hina qanchis watantin hallp’api askha mikhunata qorqan, chay p’unchaykunapin Señorqa qanchis watapaq kay pachapi llapa rurukunata samincharqan, paykunataq mikhurqanku, sinchitataq saksarqanku.
8 Chay tiempopin Joseq kamachisqan karqan, hinaspan allin watakunapi llapa mikhunata huñuqku, sapa watataq trigota huñuqku, hinaspataq Joseq qolqe waqaychanan wasiman churaqku.
9 Ima pachapas mikhunata huñuqtinkutaq Joseqa kamachirqan trigota apamunankupaq, hinallataq chakra hallp’atapas apamunankupaq, mana suwakunanpaq.
10 Joseqa watan-watan kayman hina ruwaspa, lamar-qochaq rit'i hina trigota askhata huñurqan, waqaychasqankunaqa hatunmi karqan, manataqmi yupayta atirqankuchu askha kasqanrayku.
11 Hinallataq llapan Egiptopi tiyaqkunapas qanchis allin watakunapi askha imaymana mikhunata waqaychanankupi huñurqanku, ichaqa manan Jose hinachu ruwarqanku.
12 Chay qanchis wata mikhunata Josewan Egipto runakunawan huñusqanku mikhunata, qanchis wata yarqaymanta waqaychaspa, llapan hallp'ata yanapananpaq.
13 Egipto llaqtapi tiyaqkunan sapankanku yarqay tiempopi mikhunata waqaychanankupaq trigota waqaychanankuta, pakasqa cheqasninkuta ima trigowan hunt’achirqanku.
14 Hinan Joseqa huñusqan mikhunata Egipto nacionpi llapa llaqtakunaman churarqan, hinaspan llapa tiendakunata wisq’arqan, guardiakunatataq churarqan.
15 Josepa warmin Osnat, Potiferapa ususinmi iskay churikunata wachakurqan: Manasés, Efraín, Josetaq kinsa chunka tawayoq watayoq kasharqan paykunata wachakushaqtin.
16 Chay waynakuna wiñaspataq purirqanku ñanninkunapi hinallataq kamachisqanman hina, manan karunchakurqankuchu taytankuq yachachisqan ñanmanta, nitaq pañamanpas lloq’emanpas.
17 Wiraqochataq wayna-sipaskunawan kasharqan, paykunataq wiñarqanku, allin yuyayniyoq, yachayniyoqtaq karqanku tukuy yachaypi, llapan kamachikuypi ima, llapan reypa oficialninkunapas, Egiptopi tiyaq hatun runankunapas, waynakunata hatuncharqanku, reypa wawankuna ukhupitaq wiñarqanku.
18 Chay qanchis watataq tukuy hallp'api mikhunata tukupurqan, qanchis wata yarqaytaq Joseq nisqan hina hamurqan, yarqaytaq llapan suyupi karqan.
19 Egipto nacionpi llapa runakunan Egipto nacionpi yarqay qallarisqanta rikurqanku, chaymi llapa Egipto runakunaqa trigo waqaychanankuta kicharirqanku yarqay paykunata atipasqanrayku.
20 Hinan waqaychasqankupi llapa mikhunata tarirqanku, manataq mikhunankupaq hinachu karqan, chaymi yarqayqa lliw hallp'api atiparqan, Egipto llaqtapi tiyaq llapa runakunataq Faraonpa ñawpaqenman hamuspa qaparirqanku, yarqay paykunaman sinchita hap'isqanrayku.
21 Paykunan Faraonta niranku: –Sirvienteykikunaman mikhunata qoy, ¿imanaqtintaq noqaykupas huch'uy wawaykupas ñawpaqeykipi yarqaymanta wañusaqku?
22 Faraontaq paykunata nirqan: –¿Imanaqtintaq qapariwankichis? ¿manachu Joseqa kamachirqan yarqay watakunapaq qanchis wata askha kashaqtin sarata huñunankupaq? ¿Imanasqataq mana uyarirqankichu kunkanta?
23 Egipto runakunataq reyman kutichirqanku: –Señorniyku, kawsashaqtiykipas, kamachiykikunan Joseypa kamachisqanman hina ruwarqanku, kamachiykikunapas qanchis wata miraypi chakrankupi llapa rurukunata huñuspa kunankamapas waqaychanku, nispa.
24 Yarqay sirvienteykikunaman yarqay apaptintaq, waqaychanaykuta kicharirqayku, hinan rikurqayku llapa ruruykupas ch’uspikunawan hunt’a kashaqta, manataq mikhunapaq hinachu kasharqan.
25 Egiptopi tiyaq runakunaman tukuy ima pasasqanta reyqa uyarispanmi reyqa sinchita mancharikuran

yarqaymanta. Hinan reyqa Egipto llaqta runakunata kutichirqan: –Tukuy chaykuna pasasqaykichismantapacha, Joseman riychis, ima nisusqaykichistapas ruwaychis, ama kamachikuyninkunata p'akiychischu, nispa.
26 Llapan Egipto runakunataq Joseman rispa nirqanku: –Mikhunata qowayku, ¿imaraykutaq yarqaymanta ñawpaqeykipi wañusaqku? imaraykuchus qanchis watakunapi kamachisqaykiman hina ruruykuta huñurqayku, waqaychaspaykutaq churarqayku, chhaynataq chayamuwarqanku.
27 Egipto runakunaq llapan rimasqankuta, paykunaman imachus pasasqantawan Joseqa uyarispanmi, Joseqa llapa rurunkunata kicharqan, hinaspan Egipto runakunaman venderqan.
28 Lliw hallp'apin yarqay yapakurqan, llapan suyukunapin yarqay karqan, Egipto suyupin ichaqa rurukuna vendenapaq karqan.
29 Egipto nacionpi llapa runakunan Joseman hamurqanku trigota rantinankupaq, yarqay paykunata atipasqanrayku, llapa trigonkuta suwakusqanrayku, sapa p’unchaytaq Joseqa llapa Egipto runakunaman vendeq.
30 Canaán suyupi llapa tiyaqkuna, Filistea runakuna, Jordán mayu chimpapi tiyaqkunapas, inti lloqsimuy ladopi tiyaq runakunapas, karu llaqtakunapi tiyaqkunapas, Egipto nacionpi trigo kashasqanmanta uyarispanku, trigota rantinankupaq Egiptoman hamurqanku, yarqaymi paykunata atiparqan.
31 Hinaspan Joseqa trigo waqaychanakunata kicharqan, hinaspan kamachikuqkunata churarqan, sapa p'unchaytaq sayarispa llapa hamuqkunaman vendeqku.
32 Joseqa yacharqanmi wawqenkunapas Egiptoman trigo rantiq hamunankuta, kay pachapi yarqay kasqanrayku. Hinan Joseqa llapa llaqtanta kamachirqan Egipto suyuntinpi willanankupaq.
33 Reypa, iskay kaq hatun runankunaqpas kusikunmi, pipas Egiptopi triota rantiyta munaqqa, manan kamachinkunata Egiptoman kachanqachu rantinanpaq, aswanpas churinkunata, hinallataq mayqen Egiptomanta otaq Cananeomantapas, mayqen tiendakunamantapas Egiptopi trita rantisqanmanta hamuspa, llapan hallp’api qhatuq rispa, wañunqa, manan pipas rantinqachu aswanpas wasinpa yanapayninpaqmi.
34 Pipas iskay kinsa animalkunata pusaq runaqa wañupunqan, huk runaqa uywallantan pusanqa.
35 Hinaqtinmi Joseqa Egipto nacionpa punkunkunapi centinelakunata churaspa kamachiran: —Pipas trigo rantiq hamunman chayqa, ama saqeychischu sutinta, taytanpa sutinta, taytanpa sutinpas, p’unchaypi qelqasqa kaqtinpas, ch’isiyaq sutinkuta apachimuwaychis sutinkuta yachanaypaq”, nispa.
36 Hinan Joseqa Egipto suyuntinpi oficialkunata churarqan, hinaspan kamachirqan tukuy chaykunata ruwanankupaq.
37 Hinan Joseqa tukuy chaykunata ruwaspa kay kamachikuykunata ruwarqan, chhaynapi wawqenkuna Egiptoman trigo rantiq hamunankuta yachananpaq. Joseq llaqtantaq sapa p'unchay Egiptopi willachirqanku kay Joseypa kamachisqan simikunaman hinallataq kamachikuykunaman hina.
38 Inti lloqsimuy ladomanta, inti haykuy ladomanta, llapa teqsimuyuntinpi tiyaqkunan uyarirqanku Egipto nacionpi Joseypa kamachikuyninkunata kamachikuyninkunatawan, hinan kay pachaq chimpanpi tiyaqkuna hamurqanku, hinaspan p’unchay-p’unchay Egiptoman trigota rantirqanku, chaymantataq ripurqanku.
39 Egipto suyupi llapa oficialkuna Joseypa kamachisqanman hina ruwarqanku, Egiptoman trigo rantiq llapa hamuqkunapas, punku qhawaqkunapas sutinkuta, taytankuq sutintawan qelqaqku, sapa p'unchaytaq ch'isiyaq Joseq ñawpaqenman pusaqku.

51 RAKI

1 Hinaqtinmi Jacobqa Egipto nacionpi trigo kashasqanta uyariran, chaymi churinkunata waqyariran Egipto nacionman rinankupaq trigota rantinankupaq, paykunamanpas yarqaymi atiparan, chaymi churinkunata waqyaspa niran:
2 Uyarini Egipto suyupi trigo kashasqanmanta, kay pachapi llapa runakunataq chayman rinku rantinankupaq, kunanqa, ¿imanaqtintaq llapa hallp’a runakunaq qayllanpi saksasqa kasqaykichista rikuchikunkichis? Qankunapas Egiptoman uraykamuychis, chayman hamuqkunamanta trigota rantimuwayku, ama wañunaykupaq, nispa.
3 Jacobpa churinkunaqa taytankuq kunkanta uyarispankun, Egiptoman uraykamurqanku, chayman hamuq wakin runakunamanta trigota rantinankupaq.
4 Taytanku Jacobtaq paykunata kamachirqan: –Llaqtaman haykuspaqa ama huk punkullapichu haykuychis, chay suyupi tiyaq runakunarayku, nispa.
5 Jacobpa churinkunataq lloqsispa Egiptoman rirqanku, Jacobpa churinkunapas taytankuq kamachisqanman hinan tukuy imata ruwarqanku, Jacobtaq mana Benjaminta kacharqanchu, paymi nirqan: Wawqen hina ñanpi mana imapas pasananpaq, nispa. Jacobpa chunka churinkunam lloqsirqaku.
6 Jacobpa churinkuna ñanpi purishaqtinkun, Josewan ruwasqankumanta wanakuspa rimanakurqanku: –Yachanchismi wawqenchis Jose Egiptoman uraykamusqanta, kunantaq maymanchus risaqku chayta maskhasaqku, tarispataq patronninmanta qespichisaqku, mana chayqa kallpawanmi wañusaqku”, nispa.
7 Jacobpa churinkunataq chayta chaskispa Josepa rantinpi kallpacharqanku patronninpa makinmanta kacharichinankupaq, Jacobpa churinkunataq Egiptoman rirqanku. Egiptoman asuykuspankutaq t'aqanakurqanku, Egipto suyupa chunka punkuntataq pasarqanku, chay p'unchaytaq punku qhawaqkuna sutinkuta qelqarqanku, ch'isiyaqtaq Joseman pusamurqanku.
8 Hinaqtinmi Joseqa llaqta punku qhawaq runakunaq sutinta leerqan, hinan wawqenkuna llaqtaq chunka punkunkunaman haykusqankuta reparqan, chaymi Joseqa kamachirqan Egipto suyuntinpi willanankupaq.
9 Llapa waqaychaq guardiakuna lloqsiychis, llapa trigo waqaychanakunata wisq'aychis, huklla kichasqalla kachun, chay hinapi hamuqkuna rantinankupaq.
10 Hinaqtinmi Joseq llapa oficialninkuna chay tiempopi chayta ruwarqanku, hinaspan llapa tiendakunata wisq’arqanku, hukllatataq kichasqata saqerqanku.
11 Hinaqtinmi Joseqa wawqenkunaq sutinta qelqasqata willarqan kichasqa tienda patapi tiyaq runaman, hinaspan nirqan: –Pipas trigo rantiq hamusunki chayqa, sutinta tapuy, chay sutiyoq runakuna ñawpaqeykiman hamuqtinkutaq

hap'ispa kachamurqanku, paykunataq chayta ruwarqanku, nispa.
12 Jacobpa churinkuna llaqtaman haykuspankutaq, manaraq trigota rantishaspa, Joseta maskhanankupaq llaqtapi huñunakurqanku.
13 Hinan rabona warmikunaq perqankunaman rirqanku, kinsa p'unchaytaq rabona warmikunaq perqankunapi Joseta maskharqanku, rabona warmikunaq perqankunapi Jose hamunanta yuyaykusqankurayku, Joseqa ancha sumaqmi karqan, allin qhawarisqataqmi karqan, Jacobpa churinkunataq kinsa p'unchay Joseta maskharqanku, manataqmi tarirqankuchu.
14 Hinan wasi patapi tiyaq runaqa Joseypa sutichasqan sutikunata maskharqan, ichaqa manan tarirqanchu.
15 Hinaqtinmi Jesusqa Joseyman kacharqan: –Kimsa p'unchayñan pasarqon, sutinku willawasqayki runakunaqa manan hamurqankuchu. Hinan Joseqa kamachikunata kacharqan Egipto suyuntinpi runakunata maskhanankupaq, Josepa ñawpaqenman pusamunankupaq.
16 Joseq kamachinkuna Egiptoman rispa mana tariyta atispa Gosen llaqtaman rirqanku mana chaypi kashaspa, Raméses llaqtaman rispa mana tariyta atirqankuchu.
17 Joseqa chunka soqtayoq kamachikunatan kachasharqan wawqenkunata maskhanankupaq, hinan paykunaqa llaqtaq tawa k'uchunman mast'arikurqanku, tawa kamachinkunataq rabona warmikunaq wasinman rirqanku, chaypitaq chunka runakunata tarirqanku wawqenkuta maskhashaqta.
18 Chay tawa runakunan paykunata hap'ispa ñawpaqenman pusamurqanku, hinan pampaman k'umuykurqanku, Josetaq yupaychana wasipi kamachikuy tiyananpi tiyasharqan, kamachikuq p'achawan p'achasqa, umanpitaq qorimanta hatun corona kashasqa, llapa kallpasapa runakunataq muyuriqninpi tiyasharqanku.
19 Jacobpa churinkunan Joseta rikurqanku, rikch'ayninpas, sumaq rikch'ayniyoq kayninpas, sumaq rikch'ayniyoq kayninpas, paykunaq qhawarisqankuman hina, hukmantataq pampaman k'umuykurqanku.
20 Joseqa wawqenkunata rikuspa reqsirqan, paykunan ichaqa mana reqsirqankuchu, paykunaq qhawariyninpi Joseqa ancha hatunmi karqan, chayraykun mana reqsirqankuchu.
21 Hinaqtinmi Joseqa paykunata niran: —¿Maymantataq hamushankichis? Llapallankum nirqaku: –Kanaán suyumantam sirvienteykikunaqa hamurunku trigota rantinankupaq, enteron pachapi yarqay kasqanraykum, Egipto nacionpi trigo kasqanta uyarispanku, huk hamuq runakunapa chawpinta hamurunku trigota rantinankupaq, nispa.
22 Hinan Joseqa paykunata nirqan: –Sichus nisqaykiman hina rantikuq hamurqankichis chayqa, ¿imanaqtintaq llaqtaq chunka punkunta haykunkichis? chay allpata qhawaq hamusqaykilla kanman.
23 Llapallankun Joseta kutichispa nirqanku: –Manan chhaynachu wiraqochay, allintan niyku, kamachiykikunaqa manan wateqaqchu kanku, aswanpas trigo rantiqmi hamurqayku, kamachiykikunaqa llapallankun wawqenkuna kanku, Canaán suyupi huk runaq churinkuna, taytaykutaq kamachiwarqanku: "Llaqtaman chayaspaqa ama huk punkullapichu haykuychis chay hallp'api tiyaq runakunarayku", nispa.
24 Hinaqtinmi Joseqa yapamanta paykunata kutichispa nirqan: –Chay hinatan niykichis, chay hallp'ata qhawaqmi hamurqankichis, chayraykun llapaykichis llaqtaq chunka punkunta hamurqankichis. chay hallp'a q'ala kayninta qhawaqmi hamurqanki.
25 Saynatapunin trigo rantiq hamuqqa kinsa p'unchayña chay hallp'api kashanki, ¿imatataq ruwanki kay kinsa p'unchayña kashasqayki rabona warmikunaq perqankunapi? Cheqaqtapunin wateqaqkunapas chay hinata ruwanku.
26 Paykunataq Joseta nirqanku: –Karunchu wiraqochanchis kay hinata rimayqa, chunka iskayniyoq wawqekunan kanchis, taytanchis Jacobpa churinkuna, Canaán suyupi, Isaacpa churin, Abrahampa churin, Hebreo runa, sullk'ataq kunan p'unchay taytanchiswan kashan Canaán hallp'api, huktaq mana kashanchu, ñoqanchismanta chinkapusqanrayku, yuyaykurqaykutaqmi ichapas kay hallp'api kanman, chhayna kashanchis Payta tukuy hallp'antinpi maskhaspa, rabona warmikunaq wasinkunamanpas chaypi maskhaq hamurqanku.
27 Hinaqtinmi Joseqa paykunata nirqan: –¿Kay pachantinpichu payta maskharqankichis, Egipto llaqtallapi payta maskhanaykichispaq? ¿Imatataq wawqeykiqa rabona warmikunaq wasinkunapi ruwanan Egipto suyupi kashaspapas? ¿Manachu ninkichis: "Abrahanpa churin Isaacpa mirayninmantan kankichis, ¿imatataq Jacobpa churinkuna rabona warmikunaq wasinkunapi ruwanqaku?", nispa.
28 Paykunataq niranku: –Ismael runakuna suwawasqankuta uyarispayku, Egiptopi vendesqankuta niwasqaykurayku, kamachiyki wawqeykupas ancha sumaq qhawarisqa, allin qhawarisqa, chaymi yuyaykurqayku rabona warmikunaq wasinkunapi kananta, chayraykun kamachiykikuna chayman rirqanku payta maskhaq, kacharichimunankupaqpas, nispa.
29 Hinaqtinmi Joseqa paykunata kutichirqan: –Cheqaqtapunin llullakuspa llullakuspa rimankichis, Abrahampa wawankunan kankichis nispa. Faraonpa kawsasqanman hina qhawaqmi kankichis, chayraykun rabona warmikunaq wasinman hamurqankichis mana reqsisqa kanaykichispaq.
30 Hinaqtinmi Joseqa paykunata nirqan: –Kunanqa payta tarinkichis, patronnintaq askha qolqeta mañakusunkichis chayqa, ¿qonkichischu? Hinaspan nirqanku: "Qosqa kanqa", nispa.
31 Hinaqtinmi Jesusqa paykunata niran: —Patronnin mana ancha qolqewan t'aqanakunanpaq munaqtinqa, ¿imatataq payta ruwankichis? Paykunataq kutichirqanku: –Mana qowasun chayqa, wauchispa wawqenchista hap'ispa ripusaqku, nispa.
32 Hinaqtinmi Joseqa paykunata nirqan: –Chaytan qankunaman willaykichis. qhamiyaqkunan kankichis, chay hallp'api tiyaqkunata wañuchiq hamusqaykirayku, Canaán suyupi iskay wawqeykikuna ñañaykichisrayku Siquem llaqtapi tiyaqkunata wañuchisqankuta uyarirqayku, kunantaq Egiptoman wawqeykichisrayku chhaynata ruwanaykipaq hamushankichis.
33 Kayllawanmi yachasaq cheqaq runakuna kasqaykichista. sichus qankunamanta hukninta wasiykichisman kachawaqchis taytaykichismanta sullk'a wawqeykichista pusamunanpaq, kayman pusamuwananpaq, kay ruwayta ruwaspataq yachasaq allin kasqaykita.

34 Hinaqtinmi Joseqa qanchis chunka kallpasapa soldadonkunata waqyaspa nirqan: –Kay runakunata pusaychis, hinaspa guardiaman pusaychis, nispa.
35 Chay kallpasapa runakunaqa chunka runakunata hap’ispa hap’ispa guardiaman churarqanku, kinsa p’unchaytaq guardiapi karqanku.
36 Kinsa p’unchaypitaq Joseqa paykunata guardiamanta horqomuchirqan, paytaq paykunata nirqan: –Qankuna kikiykichispaq kayta ruwaychis cheqaq qharikuna kankichis chayqa, kawsanaykichispaq, huknin wawqeykichismi guardiapi wisq’asqa kanqa, wasiykichispaq trigota Canaán hallp’aman wasiykichisman apamushaqtiykichis, sullk’a wawqeykichista pusamuspa kayman pusamuwaqchis, chhaynapi yachanaypaq cheqaq runa kasqaykichista ima.
37 Hinan Joseqa paykunamanta lloqsispa cuartoman haykuspa sinchita waqarqan, paykunamanta khuyapayasqanrayku, uyanta mayllikuspataq paykunaman kutipurqan, paykunamanta Simeonta hap’ispataq watanankupaq kamachirqan, ichaqa Simeonqa manan chayta ruwayta munarqanchu, ancha atiyniyoq runa kasqanrayku, manataqmi watayta atirqankuchu.
38 Hinan Joseqa kallpasapa soldadonkunata waqyaspa qanchis chunka kallpasapa runakuna ñawpaqenman hamurqanku hojasqa espadakunata hap’ispa, Jacobpa churinkunataq paykunata mancharikurqanku.
39 Hinan Joseqa paykunata nirqan: –Kay runata hap'ispa carcelman wisq'aychis wawqenkuna payman hamunankama, Joseq kallpasapa runakunan usqhaylla hap'irqanku Simeonta watanankupaq, Simeontaq sinchita manchay qaparirqan, karumantataq qapariy uyarikurqan.
40 Chay qapariy uyarikuspankun Joseypa llapa kallpasapa runakuna mancharikuspanku uyankuman k’umuykamurqanku, chaymi sinchita mancharikuspa ayqekurqanku.
41 Hinaqtinmi Josewan kashaq llapa runakuna ayqekurqanku, kawsayninkuta sinchita mancharikusqankurayku, Josewan churin Manaseslla chaypi qhepakurqanku, Josepa churin Manasasqataq Simeonpa kallpanta rikuspa sinchita phiñakurqan.
42 Josepa churin Manasasqataq Simeonman sayarirqan, hinan Manasasqa Simeonta kunkanpa wasanpi puñunanwan sinchita maqaykurqan, hinan Simeonqa sinchita phiñakurqan.
43 Manasasqataq Simeonta hap’ispa sinchita hap’ispa wataspa wisq’asqa wasiman pusarqan, Jacobpa llapa churinkunataq muspharqanku chay waynaq ruwasqanmanta.
44 Hinan Simeonqa wawqenkunata nirqan: –Ama mayqenniykichispas ninaykichischu: “Egipto runaq wañuchisqanmi”, nispa.
45 Kay qhepatataq Joseqa kamachirqan waqaychana wasi umalliqta waqyanankupaq, apasqankuman hina sakunkuman trigo hunt’achinankupaq, sapankaq qolqentapas bolsanman kutichipunankupaq, ñanpaq mikhunata qonankupaqwan, chhaynatataq paykunaman ruwarqan.
46 Hinan Joseqa paykunata kamachirqan: –Qhawariychis, ama wawqeykichista nisqayman hina pusamunaykichispaq kamachisqayta p’akinaykichispaq, wawqeykichista kayman pusamuqtiykichismi yachasaq cheqaq runakuna kasqaykichista, chay hallp’api qhatuq kankichis, wawqeykichistapas kutichipusaqchis, thak-kaypitaq taytaykichisman kutipunkichis, nispa.
47 Llapallankum nirqaku: –Señorninchikpa nisqanman hinam ruwasaqku, hinaspam pampaman qunqurakurqaku, nispa.
48 Sapanka runan asnonkuman trigonkuta hoqarispa Canaán suyuman taytankuman ripurqanku. Hinan samapakuna wasiman chayarqanku, hinan Leviqa asnonman mikhunata qonanpaq bolsanta mast’arirqan, hinaspan rikurqan qolqen hunt’a llasaq bolsanpiraq kashaqta.
49 Hinaqtinmi chay runaqa sinchita mancharikuspa wawqenkunata nirqan: –Qolqeymi kutichipuwashan, bolsaypiraqmi kashan, chaymi runakunaqa sinchita mancharikurqanku, hinaspan nirqanku: –¿Imataq kayri Diospa ruwawasqanchis?
50 Llapallankun nirqanku: –¿Maypitaq Señor Diospa khuyapayakuynin ñawpa taytanchiskunawan, Abrahamwan, Isaacwan, Jacobwan, kunan p'unchay Señor Diosqa Egipto reypa makinman entregawanchis contranchispi yuyaykunanchispaq?
51 Judátaq paykunata nirqan: –Cheqaqtapunin Diosninchis Señor Diospa ñawpaqenpi huchasapa huchayoq kanchis, wawqenchista, aychanchista vendespanchis, ¿imaraykutaq ninkichis: ¿Maypitaq Señor Diospa ñawpaq taytanchiskunawan khuyapayakuynin?
52 Rubentaq paykunata nirqan: –¿Manachu niykichis, ama chay wayna contra huchallikuychischu, manachu uyariwankichis? kunantaq Diosqa payta mañakuwanchis, imaynatataq niyta atrevikunkichis: ¿Maypitaq Señorpa ñawpaq taytanchiskunawan khuyapayakuynin, Señorman huchallikushaspaykichis?
53 Hinan chay cheqaspi tuta qhepakurqanku, tutamantan hatarispa asnonkuman trigota q’epicharqanku, hinaspan Canaán hallp’api taytankuq wasinman chayarqanku.
54 Hinaqtinmi Jacobqa wawqenkunapiwan churinkunawan tupananpaq lloqsirqanku, hinan Jacobqa rikurqan wawqen Simeon mana paykunawan kashaqta, hinan Jacobqa churinkunata nirqan: –¿Maypitaq kashan wawqeykichis Simeon, paytan mana rikunichu? Churinkunam Egiptopi tukuy ima pasasqanta willarqaku.

52 RAKI

1 Wasinkuman haykuspankutaq sapankanku bolsankuta kichaspa rikurqanku, rikurqankutaq sapankankuq qolqe p’uytunta chaypi kashaqta, chaymi paykunapas taytankupas sinchita mancharikurqanku.
2 Hinaqtinmi Jacobqa paykunata tapuran: –¿Imataq kay ruwasqaykichisri? Wawqeykita Joseta kacharqani allin kasqaykita tapunanpaq, chaymi niwarqanki. Sallqa animalmi mikururqapuni.
3 Simeontaq qankunawan rirqan mikhunata rantiq, qantaq ninki Egipto rey carcelman wisq’aykusqanmanta, Benjamíntapas wañuchinanpaqmi pusayta munanki, Benjamín wawqen Josemantawan llakisqa yuraq chukchayta aya p’ampanaman uraykachiyta munanki.
4 Chhaynaqa, wawayqa manan qanwan kuskachu uraykamunqa, wawqen wañupun, sapallantaq qhepapun, rishasqayki ñanpipas wawqenman hinan mana allinkuna pasanman.

5 Rubentaq taytanta nirqan: –Wawaykita mana pusaspa ñawpaqeykipi churaptiyqa, iskaynin churiykunata wañuchinki, nispa. Jacobtaq churinkunata nirqan: –Kaypi qhepakuychis, amataq Egiptoman uraykamuychischu, wawayqa manan qankunawan kuska Egiptoman uraykamunqachu, nitaq wawqen hina wañunqachu, nispa.
6 Judátaq paykunata nirqan: Trigo tukukunankama paymanta karunchakuychis, paytaq ninqa: Wawqeykichista uraykachiychis, yarqaymanta wawqeykichispa kawsaynintapas, wasinpa kawsaynintapas peligropi tarikuqtin, nispa.
7 Chay p'unchaykunapin yarqayqa lliw hallp'api sinchitapuni kasharqan, chaymi kay pachapi llapa runakuna Egiptoman hamurqanku mikhunata rantinankupaq, paykuna ukhupi yarqay sinchita atipasqanrayku, Jacobpa churinkunapas huk wata iskay killa Canaán llaqtapi qhepakurqanku trigonku tukukunankama.
8 Trigonku tukukusqan qhepamantaq Jacobpa llapa familiankuna yarqaymanta k'irisqa karqanku, Jacobpa churinkunaq llapa ñuñunkunapas huñunakuspa Jacobman asuykurqanku, llapankutaq payta muyuykurqanku, hinaspan nirqanku: –T'antata qowayku, ¿imaraykutaq llapayku yarqaymanta wañusaqku ñawpaqeykipi?
9 Jacobtaq churinpa wawankunaq nisqankuta uyarirqan, hinan sinchita waqarqan, khuyapayakuynintaq paykunamanta rikch'arirqan, Jacobtaq churinkunata waqyaspa llapanku hamuspa ñawpaqenpi tiyaykurqanku.
10 Hinaqtinmi Jacobqa paykunata nirqan: –¿Manachu rikurqankichis t'antata qowayku, manataq kanchu? kunanqa chayrayku kutimuspayku pisi mikhunata rantimuwayku.
11 Judátaq taytanta nirqan: –Wawqeykuta noqaykuwan kachamuwaqtiykiqa uraykamusaqkun trigota rantimuq, manataq payta kachamunkichu chayqa, manan uraykamusaqkuchu, Egipto reymi astawanqa kamachiwarqanku: "Manan uyayta rikunkichu mana wawqeyki qanwan kaqtinqa, Egipto reyqa kallpasapa atiyniyoq reymi, qhawariychis sichus risaqku", nispa pay mana wawqenchiswanqa llapanchismi wañuchisqa kasunchis.
12 ¿Manachu yachanki, manachu uyarirqanki kay reyqa ancha atiyniyoq, yachaysapa kasqanta, manataq payman rikch'akuq kay pachapi mana kanchu? qhawariychis kay pachapi llapa reykunata manataqmi rikurqaykuchu chay rey hina, Egipto rey hinata; Cheqaqtapunin kay pachapi llapa reykuna ukhupiqa manan pipas kanchu Filistea runakunaq reynin Abimelecmanta aswan hatun, chaywanpas Egipto reyqa paymanta aswan hatunmi aswan atiyniyoqmi, Abimelectaq huknin oficialninwan tupachisqalla kanman.
13 Yayay, manan rikunkichu palacionta, kamachikuy tiyanantapas, llapa kamachinkunatapas ñawpaqenpi sayashaqta. chay reytaqa manan rikurqankichu kamachikuy tiyananpi hatunchakuyninpi, reypa rikch'ayninpipas, rey p'achanwan p'achasqata, umanpi hatun qori coronayoqta; Diospa qosqan hatunchayta, hatunchaytapas manan rikurqankichu, kay pachapiqa manan pay hinaqa kanchu.
14 Yayay, manan rikurqankichu sonqonpi Diospa qosqan yachayta, hamut'aytapas, yachaytapas, nitaqmi uyarirqankichu misk'i kunkanta rimapayawaqtinku.
15 Taytay, noqaykuqa manan yachaykuchu, pichus sutiykuta, tukuy ima pasawasqaykutapas reqsichiwarqanku, chaywanpas payqa tapullarqankin: "¿Kawsashanraqchu taytayki, allinchu kashan?", nispa.
16 Egipto nacionpa gobiernonpa ruwayninkunataqa manan rikurqankichu patronnin Faraonta mana tapuspaqa. manataqmi rikurqankichu llapa Egipto runakunaman mancharikusqanta, manchakuynintapas.
17 Hinallataq paymanta ripuqtiykutaq, Egiptoman amenazarqayku amor runakunaq wakin llaqtankuna hina ruwanaykupaq, sinchitan phiñakurqayku qhawaq hina noqaykumanta rimasqan llapa rimayninkunamanta, kunantaq yapamanta ñawpaqenman hamuqtiyku manchakuynin llapaykuman urmaykuwasun, manataqmi mayqenniykupas paywan rimayta atisaqkuchu nitaq pisillatapas hatuntapas.
18 Chhaynaqa, taytay, kachamuwayku wawata noqaykuwan kuska, hinaspan uraykuspa mikhunata rantimusaqku, manataq yarqaymanta wañusaqkuchu. Hinaqtinmi Jacobqa nirqan: –¿Imanaqtintaq reyman willawaq wawqeyoq kasqaykita? ¿imataq kay ruwasqayki?
19 Judátaq taytan Jacobta nirqan: –Chay waynata cuidaway, hinan sayarispa Egiptoman uraykuspa trigota rantisaqku, kutimusaqku, kutimusaqku chay wayna mana ñoqaykuwan kaqtinqa, wiñaypaq huchaykita apakusaq, nispa.
20 ¿Rikurqankichu llapa wawanchiskuna yarqaymanta waqashaqta, makiykipipas mana saksachinaykipaq atiyniyoq kashaqta? kunanqa khuyapayakuyniyki paykunamanta rikch'arichun, wawqeykutataq kachaykuway, ñoqaykutaq risaqku.
21 Egipto rey wawaykita qechupunanta niqtiyki, ¿imaynatataq ñawpaq taytanchiskunata Señor Diospa khuyapayakuyninta rikuchisunki? Wiraqocha kawsasqanman hinaqa manan saqesaqchu payta pusamunaykama, ñawpaqeykipi churanaykama; ichaqa Wiraqochamanta mañakuwayku, sumaq sonqowan ruwawanaykupaq, Egipto reypa runankunaq ñawpaqenpi sumaqta sumaqta chaskiwanaykupaq, manachus tardaykuman karqan chayqa, kunanqa iskay kaq kutitan churiykiwan kutimurqayku.
22 Hinaqtinmi Jacobqa churinkunata nirqan: –Señor Diospin confiashani, Egipto reypa ñawpaqenpi, llapa runanpa ñawpaqenpipas, qespichisunaykichispaq, khuyapayachisqasuykichispaqwan", nispa.
23 Chay hinaqa, sayarispa chay runaman riy, hinaspa chay hallp'api tarinapaq kaqkunamanta huk regalota hap'ispa ñawpaqenman apamuy, tukuy atiyniyoq Diostaq paypa ñawpaqenpi khuyapayasunki, wawqeykichis Benjamínta Simeontawan kuska kachamunanpaq.
24 Llapallan runakunataq sayarispa wawqen Benjaminta hap'irqanku, makinkupitaq hap'irqanku huk hatun regalota kay hallp'amanta aswan allin kaqkunamanta, hinallataq iskay kuti qolqeta hap'irqanku.
25 Hinaqtinmi Jacobqa Benjamín llaqtamanta churinkunata sinchita kamachiran: "Risqayki ñanpi cuidakuychis, amataq ñanpipas, nitaq Egiptopipas paymanta t'aqakuychischu", nispa.
26 Jacobtaq churinkunamanta sayarispa makinkunata mast'arirqan, churinkunamantataq Señorta mañakurqan: –Hanaq pachaq kay pachaq Diosnin Señor, taytanchis Abrahamwan rimanakuyniykita yuyariy, taytay Isaacwan yuyariy, churiykunatataq sumaq sonqowan ruway, amataq Egipto reypa makinman qoychu, nispa. chayta ruway

Diosníy, khuyapayakuyniykirayku, llapa wawaykunatapas kacharichiy, Egiptopa atiyninmantataq qespichiy, iskay wawqenkutataq paykunaman kachamuy.
27 Jacobpa churinkunaq llapa esposankuna wawankunapiwan hanaq pachaman qhawarispa llapanku Señor Diospa ñawpaqenpi waqarqanku, tayta-mamankuta Egipto reypa makinmanta kacharichinanpaq.
28 Hinaqtinmi Jacobqa Egipto reyman qelqata qelqaspa Judá nacionman, churinkunamanwan Egipto reyman qorqan.
29 Kamachiyki Jacob, Isaacpa churin, Hebreo Abrahampa churin, Diospa kamachikuqnin, atiyniyoq yachayniyoq reykama, pakasqakunata willaq reykama, Egipto rey.
30 Egipto rey wiraqochay yachachun, Canaán suyupi yarqaymi sinchita hamuwarqanku, chaymi churiykunata kachamurqani qanmanta pisi mikhunata rantimuwanankupaq.
31 Churiykuna muyuykuwarqanku, ancha machuña kaspataq mana ñawiywan rikuy atinichu, ñawiykuna ancha llasaqyasqaña kaptin, hinallataq sapa p'unchaw waqasqayrayku, waqaymanta, ñawpaqniymanta chinkasqa Josemanta, hinallataq churiykunata kamachirqani Egiptoman hamuspa llaqtaq punkunkunaman ama haykunankupaq, chay hallp'api tiyaqkunarayku.
32 Kamachillarqanitaqmi Egipto muyuta purinankupaq churiy Joseta maskhanankupaq, ichapas chaypi tarinkuman, hinan paykunata ruwarqanku, qantaq paykunata qhawarirqanki chay hallp'api qhawaq runakunata hina.
33 ¿Manachu qanmanta uyarirqayku Faraonpa mosqokusqanta sut'inchasqaykita, cheqaqta rimasqaykitapas? Chhaynaqa, ¿imaynataq yachayniykiwan mana yachawaqchu churiykuna qhawaq kasqankuta mana wateqaq kasqankutapas?
34 Kunantaq, wiraqochay, reypas, wawayta ñawpaqnikipi kachamuni, churiykunata rimasqaykiman hina; Ruegakuyki, wawqenkunawan hawkalla kutimuwanankama.
35 ¿Manachu yachanki, icha manachu uyarirqankichu Diosninchis Faraonta mamay Sarata hap'ispa ruwasqanta, Filistea rey Abimelecta ima ruwasqantapas, hinallataq taytanchis Abrahampa Elam isqon reyninkunata ruwasqanmanta, paywan kashaq pisi runakunawan llapankuta wañuchisqanmantawan?
36 Iskay churiykuna Simeonwan Levíwan amor runakunaq pusaq llaqtankunaman ruwasqankuta, panan Dinarayku paykunata thunirqanku?
37 Wawqen Benjamínraykutaq sonqochakurqanku wawqen Joseta wañupusqanmanta; ¿imatataq paypaq ruwanqaku, payrayku mayqen runakunaq makinpas paykunata atipashaqta rikuspa?
38 Egipto rey, ¿manachu yachanki Diospa atiynin ñoqanchiswan kashasqanmanta, hinallataq Diospas hayk'aqllapas mañakusqanchista uyarispa mana tukuy p'unchay saqewasqanchista?
39 Churiykuna paykunawan ruwasqaykimanta willawaqtinkutaq, manan qanrayku Wiraqochata waqyarqanichu, chaypachaqa runaykikunawan kuskan wañunkiman karqan manaraq churi Benjamin ñawpaqniykiman hamushaqtin, ichaqa yuyaykurqanin churiy Simeon wasiykipi kashaqtin, ichapas paywan sumaq sonqo kayta atiwaq, chayraykun mana kaytaqa ruwarqanichu.
40 Chhaynaqa, waway Benjamín wawaykunawan kuska qanman hamushan, payta cuiday, ñawiykitataq payman churasunki, chaymantan Diosqa ñawinta churasunki qan pataman hinallataq llapan qhapaq suyuykipipas.
41 Kunantaq tukuy sonqoypi kaqkunata willarqayki, wawqenkunawan kuska churiykuna qanman hamushanku, paykunarayku llapan hallp'a pachata t'aqwiriy, wawqenkunawan thak-kaypitaq kutichipuy.
42 Jacobtaq churinkunaman chay qelqata Judá suyuman qorqan Egipto reyman qonanpaq.

53 RAKI

1 Jacobpa churinkunan sayarispa Benjamín llaqtata llapa regalokunatawan aparqanku, hinaspan Egiptoman rirqanku, Joseq ñawpaqenpitaq sayarqanku.
2 Hinan Joseqa wawqen Benjamín paykunawan kashaqta rikuspa paykunata napaykurqan, hinan chay runakunaqa Josepa wasinman hamurqanku.
3 Joseqa wawqenkunata mikhunankupaq qonanpaqmi wawqenkunata kamachirqan.
4 Chawpi p'unchaytataq Joseqa Benjamínwan kuska chay runakunata waqyachirqan, Joseq wasinpi kamachikuqmanmi willarqanku bolsankupi qolqe kutichimusqanmanta, hinaspan paykunata nirqan: –Allinmi kanqa, ama manchakuychischu, wawqen Simeontan paykunaman pusamurqan, nispa.
5 Simeontaq wawqenkunata nirqan: –Egipto runakunaq patronninqa anchatan khuyapayawarqan, manan ñawiykichiswan rikusqaykichis hinachu watasqata hap'iwarqan, llaqtamanta lloqsispa kacharichiwarqan, wasinpitaq sumaqta qhawariwarqan, nispa.
6 Hinan Judá runakunaqa Benjamín makinmanta hap'ispa Joseq ñawpaqenman rirqanku, hinaspan pampaman k'umuykurqanku.
7 Hinaqtinmi runakunaqa Joseyman qoykurqanku, llapankutaq ñawpaqenpi tiyaykurqanku, hinan Joseqa paykunata tapuran: –¿Allinchu kashankichis, wawaykichispas allinchu kashanchis, ¿allinchu yuyaq taytaykichispaq? Paykunataq nirqanku: –Allinmi, Judátaq Jacobpa apachisqan qelqata hap'ispa Joseq makinman qorqan, nispa.
8 Josetaq cartata leespa yacharqan taytanpa qelqasqanta, waqayta munaspataq huk ukhu cuartoman haykuspa sinchita waqarqan; Hinaspan lloqsipurqan.
9 Jesusqa ñawinta hoqarispan wawqen Benjamínta rikuspa tapuran: —¿Kaychu wawqeykichis rimapayawasqayki? Benjamíntaq Joseman asuykurqan, Josetaq makinta umanman churaspa nirqan: –Waway, Dios khuyapayasunki, nispa.
10 Joseqa mamanpa churin wawqenta rikuspataq waqayta munarqan, hinaspan cuartoman haykuspa waqarqan, uyanta mayllikuspataq manaña waqarqanchu, hinaspan nirqan: –Mikhunata wakichiychis, nispa.
11 Joseqa ukyaq vasoyoqmi kapurqan, chay vasoqa qolqemantan karqan, chay vasoqa sumaq k'achanchasqan karqan ónix rumikunawan, bdelliumwan ima, Joseqa wawqenkunaq qayllanpin chay vasota waqarqan, paywan kuska mikhunankupaq tiyashaqtinku.
12 Hinaqtinmi Joseqa runakunata nirqan: –Kay vasowanmi yachani piwi churi Ruben, Simeon, Leví, Judá, Isacar,

Zabulón, huk mamamanta wawakuna kasqankuta, nacesqaykiman hina mikhunaykichispaq tiyaychis, nispa.
13 Wakkunatapas nacesqankuman hina churarqan, hinaspan nirqan: –Yachanin kay sullk'a wawqeykiq mana wawqenniyoq kasqanta, ñoqapas pay hina mana wawqeyoq kasqayta, chaymi payqa tiyaykunqa ñoqawan mikhunanpaq", nispa.
14 Benjamíntaq Joseq ñawpaqenman rispa kamachikuy tiyanapi tiyaykurqan, hinan runakunaqa Josepa ruwasqanta rikuspa admirakurqanku. chay runakunataq Josewan kuska mikhurqanku ukyarqanku, chaymantataq paykunaman regalokunata qorqan, Josetaq Benjamínman huk regalota qorqan, Manaseswan Efrainwantaq taytankuq ruwayninkunata rikurqanku, paymanpas regalokunata qorqanku, Osnattaq huk regalota qorqan, Benjaminpa makinpitaq phisqa regalokuna karqan.
15 Hinan Joseqa vinota tomanankupaq pusamurqan, manataq tomayta munarqankuchu, hinaspan nirqanku: —Jose chinkapusqan p'unchaymantapachan mana vinota ukyarqaykuchu, nitaq ima sumaq mikhunatapas mikhurqaykuchu, nispa.
16 Hinan Joseqa paykunaman jurarqan, hinaspan sinchita ñit'irqan, hinaspan chay p'unchaypi paywan kuska askhata ukyarqanku, chaymantataq Joseqa wawqen Benjamínman kutirirqan paywan rimananpaq, Benjamíntaq Joseq ñawpaqenpi kamachikuy tiyanapi tiyasharqanraq.
17 Hinaqtinmi Joseqa payta tapuran: —¿Wawayoqchu kanki? Paytaq nirqan: Kamachiykiqa chunka churiyoqmi, paykunaq sutinkutaq: Bela, Beker, Asbal, Gera, Naaman, Achi, Rosh, Mupim, Chupim, Ord, paykunatataq mana rikusqay wawqeypa sutinwan suticharqani, nispa.
18 Hinaqtinmi Jesusqa paykunata kamachirqan ch'askakunaq mapanta apanankupaq, chaytan Joseqa tukuy tiempota yacharqan, hinan Joseqa Benjamínta nirqan: –Uyarirqanin Hebreo runakuna tukuy yachaywan reqsisqa kasqankuta, ¿imatapas yachankichu kaymanta?
19 Hinaqtinmi Benjaminqa nirqan: Kamachiykipas yachanmi taytaypa yachachiwasqan yachaykunata, hinan Joseqa Benjamínta nirqan: –Qhawariy kay wawqeyki José Egiptopi maypi kashasqanmanta, Egiptoman uraykamusqanmanta nisqayki, nispa.
20 Benjamíntaq hanaq pacha ch'askakunaq mapanwan chay instrumentota rikurqan, hinaspan yachaysapa kaspa chaypi qhawarirqan maypi wawqen kashasqanmanta yachananpaq, Benjamintaq llapan Egipto hallp'ata tawa t'aqaman t'aqarqan, hinaspan tarirqan ñawpaqenpi kamachikuy tiyanapi tiyaq wawqen Jose kashaqta, Benjamíntaq sinchita muspharqan, wawqen Benjamín sinchita admirakusqanta rikuspa Joseqa nirqan: Imatataq rikurqanki, hinaspataq ¿Imanasqataq admirakunki?
21 Benjamíntaq Joseta nirqan: –Kaywanmi rikuni wawqey Jose ñoqawan kuska kamachikuy tiyanapi tiyashaqta, Josetaq payta nirqan: –Ñoqan wawqeyki Jose kani, ama kayta wawqeykikunaman willaychu; Qhawariy, ripuqtinkutaq paykunawan kuska kachasqayki, llaqtaman kutichimunankupaqtaq kamachisqayki, paykunamantataq apasqayki, nispa.
22 Hinataq, kawsayninkuta atrevikuspa qanrayku maqanakuspaqa, chaypachan yachasaq imachus ruwawasqankumanta wanakusqankuta, ñoqataq paykunaman reqsichikusaq, apaqtiytaq saqerparisunkikuman chayqa, ñoqawan qhepakunki, paykunawantaq ch'aqwasaq, ripunqakutaq, manataqmi paykunaman reqsisqachu kasaq.
23 Chay tiempopin Joseqa oficialninta kamachirqan sasankunaman mikhunata hunt'achinanpaq, sapankankuq qolqentapas bolsanman churananpaq, vasotapas Benjamín runakunaq bolsanman churananpaq, ñanpi mikhunata qonanpaqpas, hinan paykunata ruwarqanku.
24 Paqaristinmi tutamanta hatarispanku asnonkuman trigota q'epiykuspanku Benjamín llaqtawan rirqanku, wawqen Benjamínwan kuskataq Canaán suyuman rirqanku.
25 Manaraqmi Egipto nacionmanta karutachu rirqanku, Joseymi wasinpi kamachikuq runata kamachirqan: –Hatariy, kay runakunata qatiy, manaraq Egipto llaqtamanta karuman chayashaqtinku, hinaspa paykunata niy: "¿Imanaqtintaq patronniypa vasonta suwarqankichis?", nispa.
26 Hinaqtinmi Joseq oficialninqa sayarispa paykunaman chayaran, paykunamantaq Josepa llapa rimasqankunata paykunaman willaran. Chayta uyarispankutaq sinchita phiñakurqanku, hinaspan nirqanku: Patronninpa vasonta tariq runaqa wañupunqan, ñoqaykupas esclavo kasaqku, nispa.
27 Hinan usqhaylla rirqanku, sapankankutaq asnonkumanta bolsankuta uraykachirqanku, hinaspan bolsankupi qhawarqanku, hinan Benjaminpa bolsanpi vasota tarirqanku, llapankutaq p'achankuta llik'ispa llaqtaman kutipurqanku, Benjamín llaqtatataq ñanpi maqarqanku, sapa kutitaq maqarqanku llaqtaman chayanankama, Joseq ñawpaqenpitaq sayarqanku.
28 Hinaqtinmi Judá runaqa sinchita phiñakuspa nirqan: –Kay runaqa kunan p'unchaymi Egiptota ch'usaqyachinaypaq kutichimuwarqan, nispa.
29 Hinaqtinmi runakunaqa Josepa wasinman chayarqanku, hinan Joseta tarirqanku kamachikuy tiyananpi tiyashaqta, llapa kallpasapa runakunatataq paña ladonpi lloq'e ladonpi sayashaqta.
30 Hinaqtinmi Joseqa paykunata nirqan: –¿Imatataq qolqemanta vasoyta qechuspa ripurqankichis? ichaqa yachanin copayta hap'isqaykita, chaywan yachanaykipaq, wawqeyki ima hallp'apichus kashasqanmanta.
31 Judátaq nirqan: –¿Imatan wiraqochanchista nisaqku, imatataq rimasaqku, imaynatataq chaninpaq qhawarikusaqku, kunan p'unchaymi Diosqa llapa kamachiykikunaq huchanta tarirqan, chayraykun kunan p'unchay kayta ruwawarqanku, nispa.
32 Josetaq sayarispa Benjamín runata hap'ispa wawqenkunamanta sinchita hap'irqan, wasiman hamuspataq paykunaman punkuta wisq'arqan, Josetaq wasinpa hawanpi kaq runata kamachirqan: "Rey nin: Taytaykichisman thak-kaypi riychis, paypa makinpi vasoyta tarisqa runatan hap'irqani", nispa.

54 RAKI

1 Judá runaqa Josepa paykunawan imayna ruwasqanta rikuspa, Judá asuykuspan punkuta kicharqan, hinaspan wawqenkunawan kuska Josepa ñawpaqenman rirqan.
2 Hinaqtinmi Judá runakunaqa Joseta nirqan: –Señorniypa ñawpaqenpiqa ama llakikuypaqchu rikch'akuchun,

¿manachu kamachiyki huk simillatapas ñawpaqeykipi rimanman? Josetaq payta nirqan: –Rimay, nispa.
3 Judá runakunataq Joseypa ñawpaqenpi rimarirqan, wawqenkunapas ñawpaqenkupi sayasharqanku. Judátaq Joseta nirqan: –Cheqaqtapunin wiraqochaykuman mikhunata rantiq hamushaqtiykuqa, chay hallp'api qhawaq runakunata hina qhawariwarqanki, chaymi Benjamín llaqtata ñawpaqeykiman pusamurqayku, kunankamapas ñoqaykuwanmi pukllashanki, nispa.
4 Kunan rey rimasqayta uyarichun, wawqeykuta kachamuway taytaykuman rinanpaq, ama kunan p'unchaw Egiptopi tiyaq runakunawan kuska almayki wañupunman.
5 ¿Manachu yachanki iskay wawqeykuna Simeonwan Levíwan Siquem llaqtata, amor runakunaq qanchis llaqtakunatawan, pananchis Dinarayku, hinallataq wawqen Benjamínrayku imatachus ruwanankuta?
6 Noqataq kallpaywan, iskayninkumanta aswan hatun, aswan atiyniyoq, kunan p’unchay hamusaq qanman, hallp’aykimanpas, wawqeykuta mana kachayta munaspaqa.
7 ¿Manachu uyarirqanki akllawaqninchis Diosninchis taytanchismanta Sara mamanrayku Faraonta ruwasqanmanta, payta wasintawan sinchi muchuykunawan wañuchisqanmanta, kunankamapas Egipto runakuna kay musphanata willanakusqankumanta? chay hinatan Diosniyku ruwasunki Benjamín runamanta, paytan kunan p’unchay taytanmanta qechurqanki, kunan p’unchay hallp’aykipi mana allinkunata huñuwasqaykimantawan; Diosninchis taytanchis Abrahamwan rimanakuyninta yuyarispa mana allinkunata apamunqa, kunan p'unchay taytanchispa almanta llakichisqaykirayku, nispa.
8 Kunan kunan p’unchay rimasqay simiykunata uyariy, wawqeykuta kachamuy ripunanpaq, mana chayqa qanpas hallp’aykipi runakunapas espadawan wañunkichis, manan llapaykichista atipawaqchischu.
9 Hinaqtinmi Joseqa Judá llaqtata nirqan: –¿Imanaqtintaq simiykita kicharirqanki, imanaqtintaq ñoqaykumanta alabakunki: Kallpaykiqa qanwanmi kashan? Faraonpa kawsasqanman hina, llapa kallpasapa runaykunata qankunawan maqanakunankupaq kamachisaq chayqa, cheqaqtapunin qanpas kay wawqeykikunapas t’uruman chinkaykuwaqchis.
10 Judátaq Joseta nirqan: –Cheqaqtapunin qanpas llaqtaykipas manchakuwaqchis. Wiraqocha kawsasqanman hina, huk kutilla espadayta horqosaq chayqa, manañan hukmanta p'istuykusaqchu, kunan p'unchay llapan Egiptota wañuchinaykama, qanwan qallarispa patronniyki Faraonwan tukusaq.
11 Hinan Joseqa payta nirqan: –Cheqaqtapunin kallpaqa manan qanllachu. Qanmanta aswan kallpasapa, aswan atiyniyoqmi kani, espadaykita horqospaqa kunkaykimanmi churasaq llapa wawqeykikunaq kunkanmanpas.
12 Judátaq payta nirqan: –Cheqaqtapunin kunan p'unchay qan contra simiyta kichariqtiyqa millp'uykimanmi, kay pachamanta ch'usaqyachisqa kanaykipaq, kunan p'unchaytaq qhapaq suyuykimanta chinkapunkiman, nispa. Hinan Joseqa nirqan: –Cheqaqtapunin atiyniyoq kani, atiyniyoqtaqmi kani rumiwan simiykita wisq'anaypaq, mana rimayta atinaykikama, nispa. qhaway hayk’a rumikuna ñawpaqeykupi kashan, cheqaqtapunin huk rumita hap’iyman, hinaspa simiykiman kallpawan haykuyman, hinaspataq chukchaykita p’akiyman.
13 Judátaq nirqan: –Diosmi ñoqayku ukhupi testigo kashan, kunankamaqa manan qanwan maqanakuyta munarqaykuchu, wawqeykullata qowayku, hinan qanmanta ripusaqku, nispa. Hinan Joseqa kutichirqan: –Kawsaq Faraon hina, Canaán suyupi llapa reykuna qankunawan huñunakuqtinkuqa, manan makiymanta hap'iwaqchischu, nispa.
14 Kunantaq taytaykiman riy, wawqeykitaq kamachi kapuwanqa, reypa wasinta suwakusqanrayku. Judátaq nirqan: –¿Imataq qanpaq otaq reypa caracterninpaq, cheqaqtapunin reyqa wasinmanta, llapan hallp'aman qolqeta qoritawan apachimun, qollqetapas qoritapas, wawqenchispa bolsanman churasqayki vasoykimanta, hinaspataq ninki suwasusqaykita?
15 Dios hark'achun wawqenchis Benjamín otaq Abrahampa mirayninpas qanmanta, reymanta, kamachikuqmanta, pimantapas suwakunankupaq.
16 Chhaynaqa, amaña kay huchachayta saqey, paqtan kay pachantinpi llapa runakuna nisqaykita uyarinkuman: “Egipto reyqa pisi qolqellawanmi chay runakunawan ch’aqwarqan, hinaspan paykunata huchachaspa wawqenkuta kamachipaq hap’irqan”, nispa.
17 Hinaqtinmi Joseqa nirqan: –Kay vasota apaspa ñoqamanta ripuy, hinaspa wawqeykita esclavo kananpaq saqey, suwa runaq juzgasqanmi esclavo kananpaq, nispa.
18 Judátaq nirqan: –¿Imanaqtintaq mana p'enqakunkichu rimasqaykimanta, wawqenchista saqespa vasoykita apakunaykipaq? Cheqaqtapunin copaykita otaq waranqa kutikama qowawaqku chayqa, manan wawqeykutaqa saqesaqkuchu piqpa makinpi qolqe tarisqarayku, chhaynapin mana wañusaqkuchu.
19 Hinaqtinmi Joseqa nirqan: –¿Imanaqtintaq wawqeykichista saqerparispa iskay chunka qolqewan venderqankichis, ¿imanaqtintaq kay wawqeykichista mana chay hinatachu ruwankichis?
20 Judátaq nirqan: –Señor Diosmi ñoqawan qanwan testigo kashan, manan maqanakuyniykikunata munaykuchu. kunanqa wawqeykuta qowayku, mana ch'aqwaspa qanmanta ripusaqku.
21 Hinan Joseqa nirqan: –Llapan reykuna huñunakuqtinkuqa manan wawqeykita makiymanta hap'iyta atinqakuchu. Judátaq nirqan: –¿Ima nisunmantaq taytanchista, wawqenchis mana ñoqanchiswan hamushaqta rikuspa, paymanta llakikunanta?
22 Hinaqtinmi Joseqa kutichirqan: –Kaytan taytaykiman willanki: ‘Waskaqa p’uyñu qhepatan ripun’, nispa.
23 Judátaq nirqan: –Cheqaqtapunin rey kanki, ¿imanaqtintaq kaykunata rimashanki? ay, qanman rikch'akuq reymantaqa, nispa.
24 Hinaqtinmi Joseqa kutichirqan: –Wawqeykichis Josemanta rimasqayqa manan llulla juzgasqachu, llapaykichismi madián runakunaman iskay chunka qolqewan venderqankichis, llapaykichistaq taytaykichisman negaspa nirankichis: —Huk millay animalmi payta mikhurqan, Joseqa llik’isqañan, nispa.
25 Judátaq nirqan: –Sempa ninan sonqoypi rawrashan, kunanmi llapa hallp'aykichista ninawan ruphachisaq. Hinan Joseqa kutichirqan: –Cheqaqtapunin cuñadayki Tamar wawaykikunata wañuchiq, Siquem llaqtapi ninata wañuchirqan, nispa.

26 Judátaq nirqan: —Aychaymanta huk chukchallatapas horqosaq chayqa, Egipto suyuntintan yawarninwan hunt'achisaq, nispa.
27 Hinaqtinmi Joseqa kutichispa nirqan: –Chay hinatan ruwashanki vendesqayki wawqeykita hina, p’achanta yawarman challpuspa taytaykiman aparqanki, chhaynapi millay animal mijurusqanmanta, kaypitaq yawarnin kashan nispa ninanpaq, nispa.
28 Chayta uyarispan Judá runakunaqa sinchita phiñakurqan, chaymi ñawpaqenpi huk rumi kasharqan, chay rumiqa tawa pachak siclo hina llasaqmi karqan, Judátaq phiñakurqan huk makinpi rumita hap’ispa hanaq pachaman wikch’uykuspa lloq’e makinwan hap’irqan.
29 Chay qhepamantaq chakinpa uranman churarqan, hinaspan tukuy kallpanwan chaypi tiyaykurqan, chay rumitaq Judá nacionpa kallpanmanta ñut’u allpaman tukupurqan.
30 Joseqa Judá runakunaq ruwasqanta rikuspa sinchita mancharikurqan, ichaqa churin Manasasta kamachirqan, Judá runaq ruwasqanman rikch'akuq huk rumiwanpas ruwallarqantaq, Judátaq wawqenkunata nirqan: –Ama mayqenniykichispas niychischu: “Kay runaqa Egipto runan, ichaqa kay ruwasqanwanqa taytanchispa ayllunmantan”, nispa.
31 Hinaqtinmi Joseqa nirqan: –Manan qankunallamanchu kallpata qowanchis, noqaykupas atiyniyoq runakunan kayku, ¿imaraykutaq llapaykumanta alabakunkichis? Judátaq Joseta nirqan: –Wawqeykuta kachamuway, amataq kunan p'unchay llaqtaykita thuñichiychu, nispa.
32 Hinaqtinmi Joseqa paykunata nirqan: –Riychis taytaykichisman willamuychis, wawqeykichis Josemanta nisqaykiman hina millay animalmi payta mikhupun, nispa.
33 Judátaq wawqen Neftalíta nirqan: –Usqhaylla riy, Egipto suyupi llapa callekunata yupaspa, hamuspa willaway. Hinan Simeonqa payta nirqan: –Ama kay ruwayqa llakichisunkichu, nispa. kunanqa orqoman rispaymi orqomanta huk hatun rumita hoqarispa Egipto nacionpi llapa rumikunata wañuchisaq, nispa.
34 Joseqa uyariranmi wawqenkunaq ñawpaqenpi rimasqankuta, manataqmi yacharankuchu Josepa entiendesqanta, paykunan yuyaykurqanku hebreo simita mana rimayta yachasqanta.
35 Joseqa anchatan mancharikurqan wawqenkuna Egiptota mana thuninankupaq, hinan churin Manasesta kamachirqan: –Usqhaylla riy, Egiptopi llapa tiyaqkunata, llapa kallpasapa runakunatawan huñumuway, kunantaq caballopi, chakipi, tukuy rikch’aq tocanakunawan ima, ñoqaman hamuchunku, hinan Manasesqa rispa chayta ruwarqan, nispa.
36 Neftalítaq Judá kamachisqanman hina ripurqan, Neftalíqa huknin phawaykachaq ciervo hina llamp’u chakiyoqmi karqan, trigokunaq patanman rispa mana p’akikuqchu.
37 Hinaspan Egipto nacionpa llapa callenkunata yuparqan, hinaspan tarirqan chunka iskayniyoq kashaqta, hinan usqhaylla hamuspa Judá llaqtaman willarqan, Judátaq wawqenkunata nirqan: –Usqhaylla espadankuta wasanman churakuychis, hinan Egipto chimpaman hamusaqku, hinaspa llapankuta wañuchisaqku, ama huk puchuqpas puchuchun, nispa.
38 Judátaq nirqan: –Ñoqaqa kallpaywanmi kinsa callekunata thunisaq, sapankaykichistaq huk calleta thuninkichis. Judá runakuna chayta rimashaqtinkun, Egipto llaqtapi tiyaqkuna, llapa atiyniyoq runakunapiwan imaymana tocakunawan, sinchi qapariywan ima, paykunaman hamurqanku.
39 Paykunaq yupayninqa karqan phisqa pachak caballopi puriq soldadokuna, chunka waranqa chakipi puriq soldadokuna, tawa pachak qharikuna, mana espadawan, mana lanzawan maqanakuyta atiqkuna, makinkuwan kallpankuwanlla.
40 Llapa kallpasapa runakunan sinchita qaparispanku, Jacobpa churinkunata muyuykuspanku mancharichiranku, qaparisqankuta uyarispan allpapas khatatatarqan.
41 Jacobpa churinkuna chay tropakunata rikuspataq, kawsayninkuta anchata mancharikurqanku, Josetaq chayta ruwarqan Jacobpa churinkunata manchachinanpaq, thak kanankupaq.
42 Judátaq wakin wawqenkunata mancharisqata rikuspa, paykunata nirqan: –¿Imanaqtintaq mancharikunkichis Diospa khuyapayakuynin ñoqaykuwan kashaqtin? Hinan Judá llaqtaqa Egipto nacionpi llapa runakunata Josepa kamachisqanman hina muyuykusqankuta rikuspa, Josellan paykunata kamachirqan: –Ama mayqenninkutapas llamiychischu, nispa.
43 Hinan Judá runaqa usqhaylla espadanta horqospa sinchita k’arakta qaparirqan, espadanwantaq waqarqan, pampaman phawaykuspataq llapa runakuna contra qaparirqan.
44 Chayta ruwashaqtintaq Señor Diosqa Judá llaqtata wawqenkunatawan manchachirqan, chay kallpasapa runakunata, muyuriqninkupi kaq llapa runakunatapas.
45 Llapallankun chay qapariyta uyarispanku ayqekurqanku, mancharikuspataq huk-hukman urmaykurqanku, askhataq wañupurqanku, llapankutaq Judá llaqtamanta, wawqenkunaq ñawpaqenmanta, Joseq ñawpaqenmantawan ayqekurqanku.
46 Ayqekushaqtinkun Judá wawqenkunapiwan qatiykacharqanku Faraonpa wasinman, hinan llapanku ayqekurqanku, Judátaq hukmanta Josepa ñawpaqenpi tiyaykuspa leon hina qaparirqan, hinaspan sinchita sinchita qaparirqan.
47 Chay qapariyqa karumantan uyarikurqan, Sucot llaqtapi llapa tiyaqkunapas uyarirqankun, chay qapariyta uyarispankutaq llapa Egipto chhaphchikurqanku, hinallataq Egipto nacionpa Gosen hallp’aq perqankunapas hallp’a chhaphchikusqanmantan urmaykurqan, Faraonpas kamachikuy tiyananmanta pampaman urmaykurqan, Egiptopi Gosenpi llapa wiksallisqa warmikunapas chayta uyarispankun wiksallikurqanku chay kuyuriypa qapariynin, manchay mancharisqa kasqankurayku.
48 Hinaqtinmi Faraonqa willaran: –¿Imataq Egipto suyupi kay pasaq? hamuspankutaq qallariymanta tukukuykama tukuy imaymanata willarqanku, Faraontaq mancharikuspa muspharqan, sinchitataq mancharikurqan.
49 Chaykunata uyarispanmi astawan mancharikuran, chaymi Joseyman kachamuran: “Hebreo runakunatan pusamuwarqanki llapa Egipto runakunata thuñichinaypaq, nispa. ¿imatataq chay suwa kamachiwan ruwanki? kachariychis, wawqenkunawan kuska ripuchun, ama paykunaq millayninkupi chinkapusunchu, ñoqanchispas, qanpas llapan Egiptopas.

50 Manataq kayta ruwayta munankichu chayqa, llapan chaniyoq kaqniykunata qanmanta wikch'uy, hinaspa paykunawan kuska hallp'ankuman riy, chaypi kusikunki chayqa, kunan p'unchay llapan llaqtayta thuñichinqaku, llapa llaqtaytataq wañuchinqaku; Egipto suyupi llapa warmikunapas qaparisqankuwanmi wiksallikunku; qapariyllawan rimasqankuwan ima ruwasqankuta qhaway, astawanqa espadawan maqanakuspankuqa, hallp'ata thuñichinqaku; kunanqa akllakuy munasqaykita, ñoqatapas, hebreo runakunatapas, Egiptotapas, Hebreo runakunatapas, nispa.
51 Hinaspan paykunaqa Joseman willarqanku Faraonpa llapa rimasqankunata, Joseqa sinchitan mancharikuran Faraonpa rimasqanwan, Judáwan wawqenkunapiwan Joseq ñawpaqenpi sayasharqankuraq phiñasqa phiñasqa, hinallataq Jacobpa llapa churinkuna Joseman qaparirqanku, lamar-qochaq qaparisqan hina, olakunaq qaparisqan hina.
52 Hinan Joseqa wawqenkunata Faraontawan sinchita mancharikurqan, chaymi Joseqa wawqenkunaman reqsichikunanpaq huk p'unchayta maskharqan, mana chayqa llapan Egiptota thunirqanku.
53 Hinan Joseqa churin Manasesta kamachirqan, hinan Manasesqa Judá llaqtaman asuykuspa makinta hombronman churarqan, hinan Judá runakunaq phiñakuyninqa thasnukurqan.
54 Judátaq wawqenkunata nirqan: –Ama mayqenniykichispas niychischu Egipto waynaq ruwasqanqa, taytaypa wasinpa ruwasqanmi, nispa.
55 Joseqa Judá runaq phiñakuynin thasnukusqanta rikuspa, llamp'u simipi Judá llaqtata rimananpaq asuykurqan.
56 Hinan Joseqa Judá llaqtata nirqan: –Cheqaqtapunin rimanki, kunan p'unchaytaqmi cheqaqta rimankichis kallpaykichismanta, qanwan kusikuq Diosniykipas aswan allin kawsayniykichista yapachun. ichaqa cheqaqtapuni willaway imaraykun llapa wawqeykikuna ukhumanta chay waynamanta ñoqawan ch'aqwashanki, mana mayqenninkupas huk simillatapas paymanta rimawasqankuman hina.
57 Judátaq Joseta kutichispa nirqan: –Cheqaqtapunin yachanki taytanpaq waynapaq seguro kasqayta, nispa: Manachus payman pusaqtiyqa wiñaypaqmi huchachasaq, nispa.
58 Chayraykun llapa wawqeykuna ukhumanta asuykurqani, qanmanta ripunanta mana saqeyta munasqaykita rikusqayrayku. kunan chhaynaqa, ñawiykipi khuyapayakuyta tarisaq, noqaykuwan rinanpaq kachamunaykipaq, hinaspa qhawariy paypa rantinpi qhepakusaq, ima munasqaykipipas servinaypaq, maymanpas kachawaqniypi ancha kallpawan serviq risaq.
59 Kunan kachamuway qan contra hatariq atiyniyoq reyman, yachankitaqmi imatachus payta hallp'antapas ruwanayta; caballeriayoq, chakipi puriq soldadokunayoqña otaq sinchi atiyniyoq runakunaña kanman chaypas, llapankuta wañuchisaq, reypa umantapas ñawpaqeykiman pusamusaq, nispa.
60 ¿Manachu yachanki icha manachu uyarirqanki taytanchis Abrahanqa kamachin Eliezerwan kuska Elam llaqtapi llapa reykunata huk tutallapi wañuchisqankuta, manataq huktapas puchuqta saqerqankuchu? chay p'unchaymantapachataq taytanchispa kallpanta qowarqanku herencia hina, noqaykupaq, mirayniykupaqpas wiñaypaq.
61 Hinaqtinmi Joseqa kutichirqan: –Qankunaqa cheqaqtan rimankichis, manan llullakuyqa simiykichispichu kashan, niwaranchistaqmi hebreo runakunaq atiyniyoq kasqankuta, Señor Diosninkupas paykunawan anchata kusikusqanmanta, ¿pitaq paykunaq ñawpaqenpi sayanman?
62 Ichaqa, chhaynapin wawqeykita kachamusaq, mamanpa churin wawqenta ñawpaqeyman pusamuwaqtiyki, paymantan nirqanki Egiptoman uraykamusqanmanta. wawqenta pusamuwaptiykichistaq paypa rantinpi hap'ikapusaq, manan mayqenniykichispas taytaykichispaq seguridad karqanchu, noqaman hamuqtintaq, qankunawan kuska kachamusaq wawqenta, paypaq seguro karqankichis.
63 Chayta rimaqtinmi Judá runaqa Jose contra phiñakurqan, hinaspan wawqenkunata nirqan: –¿Imaynatataq kay runaqa kunan p'unchay maskhashan pay kikinta, llapan Egipto llaqtatapas chinkachiyta?
64 Simeontaq Joseta kutichirqan: –¿Manachu qallariypi willarqaykiku maymanchus risqanta mana yachasqaykumanta, wañusqachus kawsashasqanmantapas, ¿imaraykutaq wiraqochay kay hinata riman?
65 Hinan Joseqa Judá runakunaq uyanta qhawaspa repararqan: –Kay wawqeykichispa rantinpi huknin wawqeykita pusamuway, nispa.
66 Hinaqtinmi Joseqa wawqenkunata nirqan: –Cheqaqtapunin ninkichis wawqeykichisqa wañusqaña otaq chinkasqa kasqanta, kunan p'unchay waqyaspa ñawpaqeykichisman hamuspa, ¿wawqenpa rantinpichu qowaqchis?
67 Hinan Joseqa rimayta qallarirqan: –Jose, José, kunan p'unchay ñawpaqeypi hamuy, hinaspa wawqeykikunaman rikhurimuspa paykunaq ñawpaqenpi tiyaykuy, nispa.
68 Chayta Joseqa paykunaq ñawpaqenpi rimaqtinmi, sapanka huk ladota qhawarirqanku maymantachus Joseqa ñawpaqenkuman hamunanta.
69 Hinaqtinmi Joseqa tukuy ruwasqankuta qhawaspa paykunata nirqan: –¿Imanaqtintaq kayman-hayman qhawashankichis? Ñoqaqa kani Egiptoman vendesqayki Joseymi, kunanqa ama llakikuychu vendewasqaykimanta, yarqay kashaqtinmi Diosqa ñawpaqeykichista kachamuwarqan.
70 Wawqenkunaqa Josepa nisqanta uyarispankun mancharikurqanku, Judátaq sinchita mancharikurqanku.
71 Benjamíntaq Joseq rimasqanta uyarispa wasi ukhupi paykunaq ñawpaqenpi kasharqan, hinan Benjamín wawqen Joseman phawaykuspa abrazaykuspa kunkanman k'umuykuspa waqarqanku.
72 Josepa wawqenkuna Benjamín wawqenpa kunkanman urmaykusqanta rikuspa paywan kuska waqashaqta rikuspa, Joseman k'umuykuspa abrazaykurqanku, Josewan kuskataq sinchita waqarqanku.
73 Josepa wasinpitaq Joseq wawqenkuna kasqankuta uyarikurqan, chaymi Faraonqa anchata kusikurqan, Egiptota mana wañuchinankupaq manchakusqanrayku.
74 Hinan Faraonqa kamachinkunata Joseman kacharqan payman hamuq wawqenkunamanta felicitanankupaq, Egiptopi llapa ejercitopi soldadokunaq umalliqninkunapas Josewan kuska kusikunankupaq hamurqanku, llapan Egiptotaq Joseq wawqenkunamanta anchata kusikurqanku.

75 Hinan Faraonqa kamachinkunata Joseman kacharqan: –Wawqeykikunata niy llapa kaqninkunata apamuspa ñoqaman hamunankupaq, Egipto hallp'api aswan allin kaq cheqasmanmi churasaq, hinan paykunaqa ruwarqanku, nispa.
76 Josetaq wawqenkunata kamachirqan wawqenkunaman regalokunata p'achakunatawan apamunanpaq, hinaspan askha p'achakunata apamurqan reypa p'achankunata, askha regalokunatawan, Josetaq wawqenkunaman rakirqan.
77 Sapanka wawqenkunamanmi qorimanta qolqemanta huk p'achata qorqan, kinsa pachak qolqetawan, Josetaq llapankuta kamachirqan chay p'achawan p'achasqa kanankupaq, Faraonpa ñawpaqenman apanankupaqwan.
78 Faraonqa, Josepa llapa wawqenkuna kallpasapa, sumaq rikch'ayniyoq kasqankuta rikuspa, anchata kusikurqan.
79 Chay qhepamanmi Faraonpa qayllanmanta lloqsirqanku Canaán suyuman, taytankuman rinankupaq, wawqen Benjamíntaq paykunawan kasharqan.
80 Hinan Joseqa sayarispa Faraonmanta chunka hukniyoq carretakunata paykunaman qorqan, Josetaq paykunaman carretanta qorqan Egiptopi coronasqa kasqan p'unchaypi taytanta Egiptoman pusananpaq. Hinan Joseqa llapa wawqenkunaq wawankunaman kacharqan p'achakunata, sapankankuman pachak qolqeta, hinallataq reypa warminkunaq p'achanmanta wawqenkunaq warminkunaman p'achakunata apachirqan, hinaspan paykunata apachirqan.
81 Sapanka wawqenkunamanmi chunka qharikunata qorqan, paykunawan kuska Canaán suyuman rinankupaq, paykunata servinankupaq.
82 Joseqa wawqen Benjaminpa makinwanmi chunka churinkunapaq chunka p'achakunata apachirqan, Jacobpa mirayninkunamanta aswan askha p'achakunata.
83 Faraonpa qolqenwanmi sapankaman apachirqan phisqa chunka qolqeta, chunka carretakunatawan, taytanman apachirqan chunka asnokunata, Egipto suyupi llapa sumaq kaqkunata, chunka asnokunatawan trigowan t'antawan, mikhunatawan, taytanpaq, llapa paywan kaqkunamanpas, ñanpi mikhunata hina.
84 Ñañan Dinamanmi apachirqan qolqemanta, qorimanta, inciensomanta, mirramanta, áloemanta, warmikunaq adornokunamantawan, chay p'achakunatataq Faraonpa warminkunamanta Benjaminpa warminkunaman apachirqan.
85 Llapan wawqenkunaman, warminkumanpas, tukuy laya ónix rumikunata, bdelliumtawan qorqan, Egipto hatun llaqta runakuna ukhupi llapa chaniyoq kaqkunamantawan, manan imapas puchurqanchu, aswanpas taytanpa wasinman Josepa apachisqanmi.
86 Hinan wawqenkunata kacharqan, paykunataq rirqanku, wawqen Benjamíntaq paykunawan kuska kacharqan.
87 Hinaqtinmi Joseqa paykunawan kuska Egipto nacionman ripurqan, taytanmantawan familianmantawan Egiptoman hamunankupaq kamachirqan.
88 Hinaqtinmi Jesusqa paykunata nirqan: –Ama ch'aqwaychischu ñanpi, kay ruwayqa Señor Diosmantan hamurqan, askha runakunata yarqaymanta hark'ananpaq, chay suyupiqa phisqa wataraqmi yarqay kanqa, nispa.
89 Paykunatataq kamachirqan: Canaán suyuman chayaspaykichisqa ama qonqayllachu taytaypa ñawpaqenman hamuychis, aswanpas yachayniykichisman hina ruwaychis, nispa.
90 Joseqa manañan paykunata kamachirqanñachu, hinan kutirispa Egiptoman kutipurqan, Jacobpa churinkunataq Canaán suyuman rirqanku, taytanku Jacobman kusikuywan kusikuywan ima.
91 Hinaqtinmi chay hallp'aq linderonkunaman chayaspa ninakurqanku: –¿Imatan taytanchispa ñawpaqenpi kaymanta ruwasun, qonqayllamanta payman hamuspa willasun chayqa, sinchitan mancharikunqa rimasqanchiswan, manataqmi creewasunchu, nispa.
92 Wasinkuman asuykunankukamataq rirqanku, Aserpa ususin Seractataq tarirqanku paykunawan tupananpaq lloqsishaqta, chay sipastaq ancha allin, mana yuyayniyoq, arpa tocayta yachaq.
93 Hinan waqyamurqanku, paytaq paykunaq ñawpaqenman hamuspa much'aykurqan, paykunataq hap'ispa arpata qorqanku: –Kunanqa taytanchista ñawpaqenman riy, hinaspa ñawpaqenpi tiyay, arpata tocaspa kay simikunata rimay, nispa.
94 Paykunataq wasinkuman rinanpaq kamachirqanku, hinan payqa arpata hap'ispa usqhaylla paykunaq ñawpaqenman rirqan, hinaspan Jacobpa qayllanpi tiyaykurqan.
95 Hinan payqa allinta tocaspa takirqan, misk'i simikunawantaq rimarirqan: Tioy Joseqa kawsashanmi, Egipto suyuntinpitaq kamachikun, manataq wañusqachu, nispa.
96 Hinataq kay simikunata yapamanta rimaspa rimashallarqan, Jacobtaq rimayninta uyarirqan, paywantaq allinpaq qhawarirqanku.
97 Uyarirqanmi iskay kinsa kutita yapamanta rimashaqtin, kusikuytaq Jacobpa sonqonman haykurqan misk'i rimayninkunawan, Diospa espirituntaq pay patapi kasharqan, llapan rimasqankunatataq yacharqan cheqaq kayninta.
98 Hinaqtinmi Jacobqa Seracta samincharan, paypa ñawpaqenpi kay simikunata rimaspa, payta nirqan: –Ususiy, ama hayk'aqpas wañuy atipasunkichu, qanmi espirituyta kawsarichiwarqanki, nispa. rimasqaykiman hinaraqmi ñawpaqeypi rimay, tukuy rimasqaykiwan kusichiwasqaykirayku.
99 Paytaq kay simikunata takishallarqan, Jacobtaq uyarirqan, kusikurqantaq, kusikurqantaq, Diospa espirituntaq pay patapi kasharqan.
100 Paywan rimashaqtinraqmi churinkuna caballokunawan, carretakunawan, reypa p'achankunawan, kamachinkunawan ima, paykunaq ñawpaqenpi phawaykachasharqanku.
101 Jacobtaq paykunawan tupananpaq sayarirqan, churinkunatataq rikurqan reypa p'achanwan p'achasqa kashaqta, rikurqantaq Josepa paykunaman apachisqan qhapaq kaqkunata.
102 Paykunataq nirqanku: –Wayqeyku José kawsashasqanmanta, Egipto suyupi kamachikuq kasqanta, willasqaykuman hina rimapayawaqniykumantawan, nispa.
103 Hinataq Jacobqa churinkunaq llapa rimayninkunata uyarirqan, sonqontaq kuyurirqan rimasqankuwan, mana creeyta atisqanrayku, Josepa llapan qosqankunata, payman kachamusqankunatapas rikuspa, hinallataq llapa señalkunata Josepa paykunaman rimasqanta rikuspa.

.
105 Hinaqtinmi Jacobqa nirqan: –Ñoqaqa waway Joseqa kawsashallanmi, manaraq wañushaspaymi payta qhawaq risaq, nispa.
106 Hinan churinkuna willarqanku tukuy ima pasasqanta, hinan Jacobqa nirqan: “Egiptoman uraykamusaq wawayta miraynintawan qhawaq”, nispa.
107 Jacobtaq sayarispa Josepa kachamusqan p’achakunata churakurqan, mayllakuspa chukchanta rutukuspataq, Josepa apachisqan turbanteta umanman churakurqan.
108 Jacobpa wasinpi llapa runakunapas warminkunapas Josepa apachisqan p'achawan p'achakurqanku, Josewantaq anchata kusikurqanku kawsashasqanmanta, Egipto suyupi kamachikusqanmantawan.
109 Canaán llaqtapi llapa tiyaqkuna chayta uyarispanku, Jacobwan kuska anchata kusikurqanku kawsashasqanmanta.
110 Jacobtaq kinsa p’unchay paykunapaq fiestata ruwarqan, hinan Canaán suyupi llapa reykuna, chay suyupi allin qhawarisqa runakunapas Jacobpa wasinpi mikhurqanku, ukyarqanku, kusikurqanku ima.

55 RAKI

1 Chay qhepatataq Jacobqa nirqan: –Egiptopi wawayta qhawaq risaq, chaymantataq kutimusaq Canaán suyuman, maymantachus Diosqa Abrahamman rimarqan, manan nacesqay hallp'amanta lloqsiyta atiymanchu, nispa.
2 Señor Diosmi payman hamurqan: –Wasiykiwan kuska Egiptoman uraykamuy, chaypi qhepakuy, ama manchakuychu Egiptoman uraykamuyta, chaypin hatun nacionman tukuchisqayki, nispa.
3 Hinaqtinmi Jacobqa sonqonpi nirqan: –Wawayta qhawaq risaq, Egipto nacionpi llapa runakunaq sonqonpi Diosta manchakuyraqchus kashan icha manachus chayta, nispa.
4 Wiraqochataq Jacobta nirqan: –Ama Joseyta manchakuychu, payqa hunt'aq sonqollanta waqaychan serviwananpaq, qanpa qhawarisqaykiman hina, Jacobtaq anchata kusikurqan churinmanta.
5 Chay tiempopin Jacobqa churinkunata wasinkunatapas kamachirqan Señor Diospa nisqanman hina Egiptoman rinankupaq, hinan Jacobqa churinkunawan llapa familiankunawan kuska hatarirqan, hinaspan Beerseba llaqtamanta Canaán suyumanta lloqsirqan, kusikuywan kusikuywan ima, hinaspan Egipto hallp'aman rirqanku.
6 Egiptoman qayllaykuqtinkutaq Jacobqa Judá runata Joseman kacharqan Egiptopi imayna tarikusqanmanta rikuchinanpaq, Judátaq taytanpa nisqanman hina ruwarqan, hinaspan usqhaylla phawarispa Joseman chayarqan, hinaspan Gosen hallp’api llapa familiankunapaq huk cheqasta churarqanku, Judátaq kutispa ñanninta taytanpa kasqanman chayarqan.
7 Joseqa carretata hap’ispa llapa kallpasapa soldadonkunata, kamachinkunata, Egipto suyupi llapa oficialkunatapas huñurqan taytan Jacobwan tupanankupaq, hinan Egipto suyupi Joseq kamachisqanta willarqanku: “Jacobwan mana tupananpaq mana riqkunaqa wañunqakun”, nispa.
8 Paqaristinmi Joseqa Egipto suyuntinpi hatun kallpasapa ejercitota ripurqan, llapankutaqmi sumaq linomanta, morado p’achawan p’achasqa, qolqemanta, qorimanta instrumentokunawan, guerrapaq instrumentokunawan ima p’achasqa.
9 Llapallankum Jacobwan tupanankupaq rirqaku tukuy rikchaq takikunawan, tamboreswan, timbrekunawan, mirratawan áloewan tukuy ñanninta maqchispanku, llapankutaqmi chaynata rirqaku, qaparisqankuraykum allpapas khatatatarqa.
10 Egipto nacionpi llapa warmikunan Jacobpa wasi patanman perqakunamanpas rirqanku Jacobwan tupanankupaq, Joseq umanpitaq Faraonpa rey coronan kashasqa, Faraonqa taytanwan tupananpaq ripusqan tiempopin chay coronata payman kachamurqan.
11 Joseqa taytanmanta phisqa chunka metro karuman chayaqtinmi carretamanta uraykamuspa taytanman puririrqan, Egipto suyupi llapa oficialkuna, umalliqninkunapiwan Joseqa taytanman chakiwan ripushaqta rikuspa, paykunapas uraykamuspa chakipi Jacobman rirqanku.
12 Jacobtaq Josepa campamentonman asuykuqtin, Jacobqa Josewan kuska payman hamushaq campamentota qhawarqan, chaymi Jacobqa admirakurqan.
13 Hinaqtinmi Jacobqa Judá runata nirqan: –¿Pitaq Egipto campamentopi rey p'achawan p'achasqa, reypa coronanwan p'achasqa, carretanmanta uraykamuspa noqaykuman hamushaq runari? Judátaq taytanta kutichirqan: –Payqa rey Jose churiykin, nispa. Jacobtaq kusikurqan churinpa k'anchariyninta rikuspa.
14 Joseqa taytanman asuykuspan taytanta k’umuykukurqan, campamentopi llapa runakunataq Jacobpa ñawpaqenpi paywan kuska pampaman k’umuykurqanku.
15 Hinaqtinmi Jacobqa phawaylla phawarispa churin Joseman usqhaylla rispa kunkanman k’umuykuspa much’aykurqan, paykunataq waqarqanku, Josepas taytanta abrazaspa much’aykurqan, waqarqankutaq llapan Egipto runakunapas paykunawan kuska waqarqanku.
16 Hinaqtinmi Jacobqa Joseta nirqan: –Uyaykita rikuspaymi kusisqa wañusaq, kawsashaqtiyki, k'ancharishaqllaraq kashaqtiyki, nispa.
17 Jacobpa churinkunapas, warminkunapas, wawankunapas, kamachinkunapas, Jacobpa lliw ayllunkunapas Josewan llumpayta waqaspanku, much'aykuspanku, llumpayta waqaspanku.
18 Chaymantataq Joseqa llapa runankunapiwan Egipto llaqtaman kutipurqanku, Jacobtaq churinkunapiwan llapa wawankunapiwan Josewan kuska Egiptoman hamurqanku, Josetaq paykunata Egipto suyupa aswan allin kaqninpi, Gosen hallp'aman churarqan.
19 Hinaqtinmi Joseqa taytanta wawqenkunatawan nirqan: –Ñoqaqa rispa Faraonman willasaq: Wawqeykuna, taytaypa familiankunapas, llapa kaqninkunapas ñoqaman hamuwarqanku, Gosen hallp'apin kasharqanku, nispa.
20 Joseqa wawqenkunamanta Rubenta, Isacar Zabulonta, wawqen Benjamintawan hap’ispa Faraonpa ñawpaqenman churarqan.
21 Hinaqtinmi Joseqa Faraonta nirqan: –Wawqeykuna, taytaypa familiankunapas, llapa ovejankunapas, uywankupas, Canaán suyumanta Egipto suyupi tiyaq hamuwarqanku. Yarqaymi paykunaman sinchitapuni kasharqan.
22 Hinaqtinmi Faraonqa Joseta nirqan: –Taytaykita wawqeykikunatapas kay hallp'aq aswan allin kaqninpi

churay, amataq llapan allin kaqkunata hark'aychu, hinaspa kay suyupi wirata mikhuchiy, nispa.
23 Hinan Joseqa nirqan: –Gosen hallp'apin paykunata churarqani, michiqkuna kasqankurayku, Egipto runakunamanta t'aqakuspa ovejankuta michinankupaq Gosen llaqtapi qhepakuchunku, nispa.
24 Faraontaq Joseta nirqan: –Wawqeykikunawan tukuy ima nisusqaykita ruway. Jacobpa churinkunataq Faraonman k'umuykukuspa thak-kaypi ripurqanku, chaymantataq Joseqa taytanta Faraonpa ñawpaqenman pusarqan.
25 Hinaqtinmi Jacobqa Faraonman hamuspa qonqorikurqan, hinan Jacobqa Faraonta samincharqan. Jacobtaq llapa churinkunapiwan llapa familiankunapiwan Gosen hallp'api tiyarqanku.
26 Iskaykaq watapi, Jacobpa pachak kinsa chunka kaq watanpi, Joseqa taytanta wawqenkunata, llapa taytanpa ayllunkunatapas huch'uy wawankunaman t'antawan mikhuchirqan, tukuy yarqay p'unchaykunapi. manataqmi imatapas faltarqankuchu.
27 Josetaq paykunaman qorqan llapan hallp'amanta aswan allin kaqninta. Egiptopi aswan allin kaqkunapas Joseypa tukuy p'unchawninkunapin karqanku; Josepas paykunamanpas, llapan taytanpa wasinmanpas, p’achakunata, p’achakunatawan watan-watan qorqan; Jacobpa churinkunapas wawqenpa tukuy p'unchawninkunam Egiptopi mana imamanta manchakuspa qepakurqaku.
28 Jacobqa sapa kutillanmi Josepa mesanpi mikhuqku, Jacobpa churinkunapiwanqa manan tuta p’unchaypas Josepa mesanmanta lloqsiqkuchu, Jacobpa wawankuna wasinkupi mikhusqankumantaqa.
29 Yarqay p’unchaykunapin llapa Egipto runakuna Joseq wasinmanta t’antata mikhurqanku, llapan Egipto runakuna yarqaymanta llapan kaqninkunata vendesqankurayku.
30 Joseqa Faraonpa qolqenwanmi Egipto nacionpa llapa hallp'ankunata chakrankunatawan t'antapaq rantirqan, yarqay p'unchaykunapitaq Joseqa llapa Egiptoman t'antata qorqan, Josetaq llapan hallp'api rantisqanku trigopaq llapa qolqeta qoritapas huñurqan, askha qori qolqetawan huñurqan, chaymantapas askha onix rumikunatan huñurqan Qolqenku tukukuqtinmi Joseman apamuranku p'achakunata.
31 Hinan Joseqa hap’irqan llapa qolqeta qoritawan, yaqa qanchis chunka iskayniyoq talento qorita qolqeta, hinallataq ónix rumikunata, bdelliumtawan askhata, Josetaq tawa t’aqaman pakarqan, huk partetataq Puka lamar-qocha qaylla ch’inneqpi pakarqan, huk partetataq Perat mayu patapi Persia hinaspa Media ch’inneqpa chimpanpi.
32 Puchuq qori qolqemanta huk t’aqata hap’ispa, llapa wawqenkunaman, llapa taytanpa familiankunaman, taytanpa wasinpi kaq warmikunamanpas qorqan, wakintataq Faraonpa wasinman apamurqan, yaqa iskay chunka talento qori qolqetawan.
33 Josetaq Faraonman qorqan llapa qori qolqeta puchuq qolqeta, Faraontaq qolqe waqaychana wasiman churarqan, chay qhepamantaq yarqay p’unchaykuna tukukurqan, llapan hallp’apitaq tarpurqanku, cosecharqanku ima, sapa watataq hayk’a qorita cosecharqanku. manataqmi imatapas faltarqankuchu.
34 Joseqa Egipto nacionpin mana imamanta manchakuspa tiyarqan, llapan hallp'antaq paypa yuyaychasqan kasharqan, taytanpas llapa wawqenkunapiwan Gosen hallp'api tiyaspa hap'ikapurqanku.
35 Joseqa ancha machuyasqañan kasharan, wiñayñataqmi karan, iskay churinkuna, Efraín, Manasés ima, Jacobpa wasinpi sapa kuti qhepakurqanku, wawqen Jacobpa churinkunawan kuska, Señor Diospa ñanninkunata, kamachikuy simintawan yachanankupaq.
36 Jacob churinkunapiwantaq Gosen hallp'api Egipto hallp'api tiyarqanku, chaypitaq hap'ikapurqanku, chaypitaq askhayarqanku.

56 RAKI

1 Jacobqa chunka qanchisniyoq watatan Egipto suyupi kawsarqan, Jacobpa p'unchayninkunataq pachak tawa chunka qanchisniyoq wata karqan.
2 Chay tiempopin Jacobqa chay onqoywan hap’ichikurqan, chaymi payqa wawan Joseta Egiptomanta waqyamunanpaq kacharqan, churin Josetaq Egiptomanta hamurqan, Josetaq taytanman hamurqan.
3 Hinaqtinmi Jacobqa Joseta churinkunatawan nirqan: –Wañupushani, ñawpa taytaykichispa Diosninmi watukamusunkichis, Señor Diospa jurasqan hallp’aman, qankunaman, qhepaykichis wawaykichiskunamanwan qonaykichispaq, kunanqa wañupuqtiy, Canaán hallp’api Hebrón llaqtapi Macpela llaqtapi kaq machaypi p’ampaykuwaychis.
4 Jacobtaq churinkunata jurachirqan Hebrón llaqtapi Macpela llaqtapi p'ampanankupaq, churinkunataq jurarqanku.
5 Hinaqtinmi Jesusqa paykunata kamachirqan: –Señor Diosniykichista serviychis, ñawpa taytaykichista qespichiqmi qankunapas tukuy sasachakuymanta qespichisunkichis, nispa.
6 Hinaqtinmi Jacobqa nirqan: –Llapa wawaykita waqyamuwaychis, Jacobpa churinkunaq llapa wawankunan ñawpaqenman hamuspa tiyaykurqanku, Jacobtaq paykunata samincharqan, hinaspan paykunata nirqan: Ñawpa taytaykichispa Señor Diosninmi waranqa kutita qosunkichis, saminchasunkichistaq, taytaykichis Abrahanpa saminchaynintapas qosunkichis. Jacobpa churinkunaq llapa wawankunan chay p'unchaypi lloqsirqanku saminchasqan qhepata.
7 Qhepantin p’unchaytaq Jacob wawankunata waqyarqan, llapankutaq huñunakurqanku, payman hamuspa ñawpaqenpi tiyaykurqanku, Jacobtaq chay p’unchaypi churinkunata samincharqan manaraq wañushaspa, sapankanku saminchasqanman hina samincharqan; Israelmanta Señor Diospa kamachikuy siminpi qelqasqa kashan.
8 Jacobtaq Judá runata nirqan: –Wawaytaqa reqsinin wawqeykikunapaq kallpasapa runa kasqaykita. Paykunata kamachiy, churiykikunam churinkupi wiñaypaq kamachikunqaku.
9 Wawaykikunata yachachiy arcota, llapa guerrapaq armakunatapas, awqankunata kamachikuq wawqenkuq maqanakuyninkunata maqanakunankupaq.
10 Chay p'unchaytaq Jacobqa wawankunata kamachirqan: –Kunan p'unchaymi llaqtayman huñusqa kasaq, nispa.

Egipto llaqtamanta apaykuway, hinaspa kamachisqaykiman hina Macpela machaypi p'ampaykuway, nispa.
11 Ichaqa cuidakuychis ama mayqen churiykichispas apawawanaykichispaq, qankunalla, kay hinatan ruwawankichis, cuerpoyta apaspa Canaán suyuman p'ampawanaykichispaq.
12 Judá, Isacar, Zabulón ima p'achayta apanqaku inti lloqsimuy ladoman. Sur lawpi Rubén, Simeón hinaspa Gad, inti chinkaykuy lawpi Efraín, Manases hinaspa Benjamín, norte lawpi Dan, Aser hinaspa Neftalí.
13 Ama Leviqa apakuychu, paypas churinkunawanmi Israel runakunawan Señor Diospa rimanakuy arcanta campamentopi apanqaku, amataq churiy Josepas apachunchu, rey hina hatunchasqa kachun. Chaywanpas Efrainwan Manaséswanmi rantinpi kanqaku.
14 Chhaynatan ruwawankichis apawaspaykichis; amayá imatapas qonqaychu tukuy kamachisqaymantaqa; kayta ruwawaqtiykichistaq, Wiraqocha sumaqta yuyarisunkichis, qhepaykichis wawaykichistapas wiñaypaq.
15 Qankuna churiykuna, sapankaykichis wawqeykichista, aylluykichistapas hatunchaychis, wawqeykichistapas wawaykichispa wawanykichistapas kamachiychis, tukuy p’unchay ñawpa taytaykichispa Diosnin Señor Diosta servinankupaq.
16 Chay suyupi wiñaypaq kawsanaykichispaq, qanpas wawaykichispas, wawaykichispa wawankunapas, Señor Diosniykichispa ñawpaqenpi allin kaqta chanin kaqta ruwaspa, tukuy ñanninkunapi purinaykichispaq.
17 Qantaq, churi Josey, pampachaykuway wawqeykikunaq k’aspinta, llapa mana allin ruwasqankutawan, qan pataman huñusqanku k’iriypi, Diosmi yuyaykurqan qanpaq, wawaykikunapaqpas allinninpaq.
18 Churiy, ama wawqeykikunata saqeychu Egiptopi tiyaqkunaman, amataq sonqonkuta k’iriychu, qhawariychis, paykunata Diospa makinman, makiykipiwan entregasqayrayku, Egipto runakunamanta cuidanaypaq; Jacobpa churinkunataq taytankuman kutichirqanku: –Yay, taytayku, tukuy kamachiwasqaykikuta, chhaynatan ruwasaqku, nispa. Dioslla ñuqanchikwan kachun.
19 Hinaqtinmi Jacobqa churinkunata nirqan: –Diosqa qankunawan kachun, tukuy ñanninta hunt'aqtiykichis. ama ñanninmantaqa nitaq pañamanpas nitaq lloq’emanpas kutiychu allin kaqta, chanin kaqta ruwaspa.
20 Yachanin kay hallp’api qhepa p’unchaykunapi askha sinchi sasachakuykuna chayamunaykichista, ari wawaykichiskuna, wawaykichiskunaq wawankuna, Wiraqochallata serviychis, paytaq qespichisunkichis tukuy sasachakuykunamanta.
21 Diosta yupaychanaykichispaq rispaykichis, qhepaykichis wawaykichiskunaman, wawaykichiskunamanpas Señor Diosta reqsinaykichispaq yachachinkichis chayqa, Señor Diosmi wawaykichiskunamanta huk kamachita qankunaman wawaykichiskunamanwan hatarichisunkichis, Señor Diostaq makinwan llapa ñak’ariykunamanta qespichisunkichis, Egiptomantataq horqosunkichis, taytaykichispa hallp’anmantaq kutichipusunkichis mana manchakuspa herenciata chaskikunaykichispaq.
22 Jacobtaq churinkunata manaña kamachirqanñachu, chakintataq puñunaman aysarirqan, wañupuspataq llaqtanman huñusqa kapurqan.
23 Hinaqtinmi Joseqa taytanman urmaykuspa qaparispa waqarqan, much’aykurqantaq, k’arak kunkawantaq qaparirqan, hinaspan nirqan: Taytay, taytay, nispa.
24 Hinaqtinmi churinpa esposankunapas, llapa familiankunapas Jacobpa contranpi hamuspanku, Jacobpa contranpi waqaspanku, Jacobmanta sinchita qaparirqaku.
25 Jacobpa llapa churinkunan kuska sayarirqanku, p'achankutapas llik'irqanku, llapankutaq wasankupi saco p'achawan churakurqanku, uyankuman k'umuykukuspataq hanaq pachaman ñut'u hallp'ata umankuman wikch'uykurqanku.
26 Hinaqtinmi Osnat Joseq esposanman willarqanku, hinan payqa sayarispa huk sacota churakurqan, paywan kuskataq llapa Egipto warmikunan hamuspa Jacobmanta waqarqanku, waqarqanku ima.
27 Jacobta reqsiq llapa Egipto runakunapas chay p’unchaypi llapanku hamurqanku, llapan Egiptotaq askha p’unchay waqarqanku.
28 Canaán hallp’amantataq warmikuna Egiptoman hamurqanku Jacob wañupusqanta uyarispanku, qanchis chunka p’unchaytaq Egiptopi paymanta waqarqanku.
29 Chay qhepatataq Joseqa kamachinkunata kamachirqan taytanta mirrawan, inciensowan, tukuy imaymana inciensowan, q’apaykunawan ima q’apayachinankupaq, chaymantataq Joseq kamachisqanman hina Jacobta k’uyurqanku.
30 Egipto llaqtapi llapa runakuna, kurak runakuna, Gosen hallp'api tiyaqkunapas Jacobmanta waqarqanku, waqarqanku ima, llapa churinkunapas, wasinmanta wawakunapas askha p'unchaymi taytanku Jacobmanta waqarqanku, waqarqanku ima.
31 Waqasqan p'unchaykuna tukukuqtintaq, qanchis chunka p'unchay tukukuqtin, Joseqa Faraonta nirqan: –Taytayta Canaán suyupi p'ampasaq jurachiwasqanman hina, chaymantataq kutimusaq, nispa.
32 Hinan Faraonqa Joseta kacharqan: –Ray taytaykita p'ampamuy, paypa nisqanman hina, jurachisusqaykiman hina. Hinan Joseqa llapa wawqenkunawan kuska Canaán suyuman rirqan taytanku Jacobta p'ampanankupaq kamachisqanman hina.
33 Faraontaq kamachirqan Egipto suyuntinpi willanankupaq: —Pipas mana Josewan wawqenkunawan Canaán suyuman rinqachu Jacobta p'ampananpaq chayqa, wañunqan, nispa.
34 Llapa Egipto runakunan Faraonpa willakusqanta uyarirqanku, hinan llapanku sayarirqanku, Faraonpa llapa kamachinkuna, wasinpi kurak runakunapas, Egipto suyupi llapa kurak runakunapas Josewan kuska rirqanku, Faraonpa llapa oficialninkunapas, umalliqninkunapas Josepa kamachinkuna hina, Jacobta p’ampanankupaq rirqanku Canaán suyupi.
35 Jacobpa churinkunan p'ampasqa p'ampanata aparqanku. Taytankuq tukuy kamachisqanman hinan churinkunapas payman qorqan.
36 Chay p'ampana p'ampanaqa ch'uya qorimantan karqan, muyuriqninpitaq ónix rumikunawan, bdellio rumikunawan ima k'uyusqa karqan. Chay p'uyñu qatataq qorimanta awasqa, q'aytukunawan watasqa, hawanpitaq ónix rumimanta, bdelliomantawan ganchokuna kasqa.
37 Hinan Joseqa taytan Jacobpa umanman qorimanta hatun coronata churarqan, qori k'aspitataq makinman churarqan,

hinaspan reykunaq kawsasqanku tiempopi costumbrenkuman hina aya p'ampanata muyurirqanku.
38 Egipto nacionmanta llapa tropakunan payta ñawpaqenman rirqanku, qallariypiqa Faraonpa llapa kallpasapa runakunan, Josepa kallpasapa runakunan, qhepantataq Egiptopi wakin tiyaqkunapas, llapankutaqmi espadakunawan watasqa kasharqanku, p'achawan p'achasqataqmi kasharqanku, guerrapaq p'achakunapas.
39 Llapa waqaqkunapas waqaqkunapas p'ampana wasiq chimpanpi karuta rirqanku, waqaspa, waqaspa, wakin runakunataq p'ampana qhepata rirqanku.
40 Hinaqtinmi Joseq familiankunapiwan q'ala chakiwan waqashaspa aya p'ampana qayllaman rirqanku. sapanka runan adornonkuwan p'achasqa kasharqanku, llapankutaqmi guerrapaq armankuwan armasqa kasharqanku.
41 Hinaqtinmi Jacobpa phisqa chunka kamachinkuna p'ampana wasiq ñawpaqenman rirqanku, hinaspan ñan patapi mirrata, áloetapas, tukuy rikch'aq q'apaq q'apaykunatawan ch'eqerqanku, Jacobpa llapa churinkunataq q'apaq q'apaq q'apaq wasi patapi purirqanku.
42 Hinaqtinmi Joseqa huk llasa campamentowan rirqan, sapa p'unchaytaq chhaynata ruwaqku Canaán suyuman chayanankukama, Jordán mayu chimpapi kaq Atad trillana wasiman chayarqanku, chay cheqaspitaq sinchita llakikurqanku.
43 Canaán suyupi llapa reykunan chayta uyarispanku, sapankanku wasinkumanta lloqsirqanku, Canaán suyupi kinsa chunka hukniyoq reykunapas, llapankutaqmi runankuwan kuska Jacobmanta waqanankupaq, waqanankupaqpas hamurqanku.
44 Hinaqtinmi llapa reykunaqa Jacobpa p'ampananta rikurqanku, Joseq coronantaq chaypi kashasqa, paykunapas coronankuta p'ampana pataman churaspa coronakunawan muyuykurqanku.
45 Llapa reykunaqa Jacobpa churinkunawan Egiptopa churinkunawanmi Jacobpa churinkunawan anchata llakikurqaku, Canaán nacionpi llapallan reykuna Jacobpa churinkunapa mana manchakuq kasqanta yachasqankurayku.
46 Chaymi Esaúman chayarqan: —Jacobqa Egipto nacionpin wañupurqan, churinkunapas llapan Egiptopiwan Canaán suyuman apashanku p'ampanankupaq, nispa.
47 Chayta uyarispanmi Esauqa Seir orqopi tiyasharan, chaymi churinkunawan, llapa llaqtankunawan, llapa familiankunawan ima, ancha hatun runakuna, Jacobmanta waqaq waqaq hamurqanku.
48 Esau hamuqtintaq wawqen Jacobmanta waqarqan, Egipto suyuntin Canaán suyuntinpitaq wakmanta sayarispa Esauwan kuska Jacobmanta sinchita waqarqanku
49 Hinaqtinmi Joseqa wawqenkunapiwan taytanku Jacobta chay cheqasmanta pusamurqanku, hinaspan Hebrón llaqtaman rirqanku taytankunaq qayllanpi Jacobta machaypi p'ampanankupaq.
50 Kireat-arba machayman chayaqtinkutaq Esauqa churinkunawan kuska Josewan wawqenkunawan machaypi hark'akuq hina sayarispa nirqan: —Manan Jacobtaqa p'ampanqakuchu, noqanchispaq, taytanchispaqpas, nispa.
51 Hinaqtinmi Joseqa wawqenkunapiwan Esaupa churinkunaq nisqankuta uyarispanku sinchita phiñakurqanku, hinan Joseqa Esauman asuykuran: –¿Imataq kay rimasqankuri? chegaqtapunin taytay Jacob rantirqan qanmanta hatun qhapaq kaywan Isaac wañupusqan qhepaman, kunan iskay chunka phisqayoq wata ñawpaqta, hinallataq llapan Canaán hallp'atapas rantirqan qanmanta churiykikunamantawan, qanmanta mirayniykikunamantawan.
52 Jacobtaq churinkunapaq mirayninkunapaqwan wiñaypaq herenciata rantirqan, ¿imanaqtintaq kunan p'unchay kaykunata rimashanki?
53 Esautaq kutichirqan: –Qanqa llullakuspan llullakuspa rimanki, nisqaykiman hinaqa manan imatapas kay hallp'apiqa venderqanichu, nitaq wawqey Jacobpas kay hallp'apiqa ñoqaq imatapas rantirqanchu, nispa.
54 Chaykunatan Esauqa rimaran Joseta q'otunanpaq, Esauqa yacharanmi chay p'unchaykunapi Joseqa mana kashasqanta, chay p'unchaykunapin Esauqa Canaán suyupi llapa kaqninkunata Jacobman venderqan.
55 Hinaqtinmi Joseqa Esauta nirqan: –Cheqaqtapunin taytayqa rantisqayki qelqapi kaykunata churarqan, testigokunawantaq willarqan, Egipto suyupitaq ñoqaykuwan kashan, nispa.
56 Esautaq payta nirqan: –Qelqapi llapa tarisqaykikunata apamuy, chay hinatan ruwasaqku, nispa.
57 Hinan Joseqa wawqen Neftalíta waqyaspa nirqan: –Usqhaylla, ama qhepakuychu, ama hina kaspa Egiptoman phawaykuspa llapa qelqakunata apamuy. rantiymanta qelqa, sellasqa qelqa hinallataq kichasqa qelqa, hinallataq llapa ñawpaq qelqakuna maypichus llapa nacekuy derechoq ruwayninkuna qelqasqa kashan, apamuy.
58 Kayman pusamuwayku, Esaúpa churinkunaq llapa rimasqankuta yachanaykupaq.
59 Neftalítaq Joseq kunkanta uyarispa usqhaylla phawarirqan Egipto suyuman uraykamunanpaq, Neftalitaq ch'inneqpi kaq ciervokunamantapas aswan k'anchariq chakipi puriq, mana ñut'uspa trigota hap'iq.
60 Esautaq Neftalí qelqakunata apamuq ripusqanta rikuspa, churinkunapiwan machay contra sayarirqanku, Esautaq llapa runankunapiwan Josewan wawqenkunawan maqanakunankupaq sayarirqanku.
61 Jacobpa llapa churinkuna Egipto runakunapas Esaúwan runankunawan maqanakurqanku, Esaupa churinkunapas llaqtankunapas Jacobpa churinkunaq ñawpaqenpi atipasqa karqanku, Jacobpa churinkunapas Esaú llaqtanmanta tawa chunka runakunata wañuchirqanku.
62 Chay tiempopin Jacobpa churin Danpa churin Cusim Jacobpa churinkunawan kasharqan, ichaqa awqanakuy cheqasmanta pachak metro karullapin kasharqan, Jacobpa churinkunawan kuska Jacobpa p'ampanan qayllapi qhepakusqanrayku.
63 Chushimtaq upa, mana uyariq kasharqan, chaywanpas entienderqanmi runakuna ukhupi mancharikusqanku kunkata.
64 Hinaqtinmi Jesusqa tapuran: —¿Imanaqtintaq mana wañusqakunata p'ampankichischu? Paykunataq Esaú, churinkunapiwan rimasqankuta kutichirqanku. Esaumanmi phawarirqan maqanakuy chawpipi, hinan Esauta espadawan wañuchirqan, umantapas kuchurqospa karuman phawaykamurqan, hinan Esaú maqanakuypi kaq runakuna ukhupi urmaykurqan.

65 Chushim chayta ruwaqtintaq Jacobpa churinkuna Esaúpa churinkunata atiparqanku, Jacobpa churinkunataq taytanku Jacobta kallpawan machaypi p'amparqanku, Esaupa churinkunataq chayta rikurqanku.
66 Jacobta p'amparqanku Hebrón llaqtapi, Macpela machaypi, chaytan Abrahamqa Hetpa churinkunamanta rantirqan p'ampasqa kananpaq, ancha chaninniyoq p'achawantaq p'ampasqa karqan.
67 Manataqmi mayqen reypas payta hatuncharqanchu, imaynan Joseqa taytanman qorqan hinata, reykunaq p’ampasqanku hina ancha hatunchasqata p’ampasqanrayku.
68 Joseqa wawqenkunapiwan qanchis p'unchaymi taytankumanta waqarqanku.

57 CAPÍTULO

1 Chay qhepamanmi Esauq churinkuna Jacobpa churinkunawan maqanakurqanku, Esautaq Hebrón llaqtapi Jacobpa churinkunawan maqanakurqanku, Esautaq wañusqaraq puñusharqan, manataq p'ampasqachu karqan.
2 Chaymi paykunaqa sinchita maqanakurqanku, Esaupa churinkuna Jacobpa churinkunaq ñawpaqenpi atipasqa karqanku, Jacobpa churinkunapas pusaq chunka qharikunata wañuchirqanku, Jacobpa churinkunamantataq mana huk runapas wañurqanchu. Josepa makinmi Esaúpa mirayninkuna llapallan runakunata atiparurqa, hinaptinmi Esaupa churin Elifazpa churin Zefota hinaspa pichqa chunka runankunata preso hapiruspan fierromanta cadenakunawan wataruspan kamachinkunapa makinman quykurqa Egiptoman apanankupaq.
3 Jacobpa churinkuna Zefota llaqtantawan preso apasqanku qhepamanmi, llapa puchuqkunaqa sinchita mancharikurqanku Esaupa wasinmanta, ama preso apasqa kanankupaq, chaymi llapanku ayqekurqanku Esaupa churin Elifazwan llaqtanwan kuska, Esauq ayanwan kuska, hinaspan Seir orqoman rirqanku.
4 Seir orqoman chayaspataq Seir llaqtapi Esauta p’amparqanku, ichaqa manan umantapas Seir llaqtaman aparqankuchu, Hebrón llaqtapi maqanakuy kasqan cheqaspi p’ampasqa kasqanrayku.
5 Esaupa churinkuna Jacobpa churinkunamanta ayqekuptinkum, Jacobpa churinkuna qatiparqaku Seir llaqtapa linderonkama, ichaqa manam huk runatapas wañuchirqakuchu paykunapuramanta qatipaspanku, Esaupa apasqanku cuerponmi chaqwata hatarichirqa, chaymi paykunaqa ayqekurqaku, Jacobpa churinkunapas paykunamanta kutirispanku wawqinkunapa kasqanman wicharirqaku Hebrón llaqtapin qhepakurqanku chay p'unchaypi, qhepantin p'unchaypiwan maqanakuymanta samanankukama.
6 Kimsa p’unchaypitaq horeo Seirpa llapa churinkunata huñurqanku, inti lloqsimuy ladomanta llapa wawakunatataq huñurqanku lamar-qochaq rit’i hina askha runakunata, hinaspan Egiptoman uraykamurqanku Josewan wawqenkunawan maqanakunankupaq, wawqenkuta qespichinankupaq.
7 Hinan Joseqa Jacobpa llapa churinkunapiwan uyarirqanku Esaúpa wawankuna, inti lloqsimuy ladomanta runakunapas wawqenkuta qespichinankupaq maqanakuq hamusqankuta.
8 Hinan Joseqa wawqenkunapiwan Egiptopi kallpasapa runakunawan Ramses llaqtapi maqanakurqanku, Josetaq wawqenkunapiwan sinchita maqanakurqanku Esauq churinkunawan inti lloqsimuy ladomanta runakunawan.
9 Paykunamantan soqta pachak waranqa runakunata wañuchirqanku, paykuna ukhupitaq horeo Seirpa mirayninkunamanta llapa kallpasapa runakunata wañuchirqanku. pisillañan puchurqanku, inti lloqsimuy ladomanta askha runakunatapas, Esaupa mirayninkunatapas wañuchirqankun; Esaupa churin Elifazpas, Inti lluqsimuy ladupi kaqkunapas, Josepa wawqenkunapa ñawpaqenmanmi ayqekurqaku.
10 Joseqa wawqenkunapiwan qatiparqanku Sucot llaqtaman chayanankukama, Sucot llaqtapi kinsa chunka runakunata wañuchirqanku, wakintaq ayqekurqanku, sapankankutaq llaqtankuman ayqekurqanku.
11 Hinan Joseqa wawqenkunapiwan Egiptopi atiyniyoq soldadokunapiwan kutirirqanku, llapa awqankunata atipasqankurayku.
12 Elifazpa churin Sofo runankunapiwantaq Jacobpa churinkunaq kamachin Egiptopiraq kasharqanku.
13 Esaupa churinkunapas Seirpa churinkunapas hallp'anman kutipuqtinkun, Seirpa churinkunaqa rikurqanku Jacobpa mirayninkunaman Egipto runakunaq makinmanpas urmaykusqankuta.
14 Hinaqtinmi Seirpa churinkuna Esaúpa churinkunata nirqanku: Qankunaqa rikurqankichismi, chayraykun yachankichis kay campamento qankunarayku kashasqanmanta, manataqmi huk kallpasapa runapas nitaq guerrapi allin yachaqpas puchunchu, nispa.
15 Kunantaq hallp'aykumanta lloqsiychis, ñoqaykumanta Canaán suyuman riychis ñawpa taytaykichispa tiyasqan hallp'aman. ¿imaraykutaq wawaykichiskuna qhepa p’unchaykunapi wawanchiskunaq ruwayninkunata herenciata chaskinqaku?
16 Esaupa mirayninkunaqa manan uyariyta munarqankuchu Seirpa mirayninkunata, Seirpa mirayninkunapas paykunawan maqanakunankupaqmi yuyaykurqanku.
17 Esaupa mirayninkunataq pakallapi kacharqanku África suyupi rey Angeasman, Dinhaba.
18 Wakin runaykikunata kachamuwayku, ñoqaykuman hamuchunku, hinan horeo Seirpa wawankunawan kuska maqanakusaqku, paykunan yuyaykurqanku ñoqaykuwan maqanakunankupaq, hallp’amanta qarqowanaykupaq.
19 Dinhaba llaqtapi rey Angeasmi chhaynata ruwarqan, chay p’unchaykunapin Esauq mirayninkunawan amigontin kasharqan, chaymi Esaúq mirayninkunaman phisqa pachak kallpasapa soldadokunata kacharqan, pusaq pachak caballerokunatawan.
20 Hinaqtinmi Seirpa mirayninkunaqa Inti lloqsimuy ladomanta runakunaman, Madián runakunamanwan kacharqanku: –Qhawarqankichismi Esauq mirayninkuna Jacobpa churinkunawan maqanakusqankupi, yaqa llapanchispa wañuchiwasqanchista, nispa.
21 Kunantaq hamuychis yanapawayku, paykunawan kuska maqanakusaqku, chay hallp’amantataq qarqosaqku, Jacobpa churin wawqenkunawan maqanakusqankupi paykunarayku wañuq wawqenchiskunaq huchanmanta vengakusaqku.

22 Inti lloqsimuy ladomanta llapa runakunan Seir llaqtayoq runakunata uyarirqanku, hinan pusaq pachak runakuna hina espadakunawan hamurqanku, chaymi Esaupa mirayninkunaqa chay tiempopi Seir llaqtayoq runakunawan maqanakurqanku Paran ch'inneqpi.
23 Hinaqtinmi Seirpa mirayninkunaqa Esaupa churinkunata atiparqanku, chay p'unchaytaq Seirpa mirayninkunaqa Dinhaba llaqtapi rey Angeas llaqtamanta iskay pachak runakunata wañuchirqanku.
24 Iskaykaq p'unchaypitaq Esaupa mirayninkuna iskay kaq kutipi Seir llaqtayoq runakunawan maqanakuq hamurqanku, chaymi iskay kaq kutipi Esaúq mirayninkuna sinchita maqanakurqanku, chaymi Seirpa mirayninkunata sinchita llakichirqan.
25 Esaupa mirayninkunaqa Seirpa mirayninkuna paykunamanta aswan atiyniyoq kasqankuta rikuspa, Esaupa mirayninmanta wakin runakuna kutirispa Seirpa mirayninkunata awqankunata yanaparqanku.
26 Iskaykaq maqanakuypitaq Esaúq mirayninkunamanta phisqa chunka pusaqniyoq runakuna wañurqanku Dinhaba llaqtapi rey Angeas llaqtapi.
27 Kinsa p'unchaypitaq Esauq mirayninkuna uyarirqanku iskay kaq maqanakuypi wakin wawqenkuna paykunawan maqanakunankupaq t'aqakusqankuta. Chayta uyarispankum Esaupa mirayninkuna waqarqaku.
28 Paykunataq nirqanku: –¿Imatan ruwasunman awqanchis Seir runakunata yanapananchispaq wawqenchiskunata? Esaupa mirayninkunataq hukmanta kacharqanku Dinhaba llaqtapi rey Angeasman.
29 Huk runakunata kachamuwayku Seir llaqtayoq runakunawan maqanakunaykupaq, paykunaqa iskay kutiñan ñoqaykumanta aswan llasa karqanku.
30 Angeasqa yapamantan Esaupa mirayninkunaman soqta pachak kallpasapa runakunata kacharqan, paykunataq Esaupa mirayninkunata yanapanankupaq hamurqanku.
31 Chunka p'unchaymantataq Esaúq mirayninkuna Seirpa mirayninkunawan hukmanta maqanakurqanku Paran ch'inneqpi, chaymi Seirpa mirayninkunata sinchita maqanakurqanku, chaymi Esaupa mirayninkunaqa Seirpa mirayninkunata atiparqanku, Seirpa mirayninkunataq Esaupa mirayninkunaq ñawpaqenpi atipasqa karqanku, Esaupa mirayninkunataq yaqa iskay waranqa runakunata wañuchirqanku.
32 Chay maqanakuypitaq Seir miraymanta llapa kallpasapa qharikuna wañurqanku, llaqtankupi puchuq wawankunalla.
33 Llapan Madián runakunapas inti lloqsimuy ladomanta runakunapas chay maqanakuymanta ayqekuspankun Seir llaqtayoq runakunata saqespa ayqekurqanku maqanakuy sinchita rikuspa.
34 Esaupa mirayninkunaqa yaqa iskay pachak phisqa chunka qharikunatan wañuchirqanku, Esauq mirayninmantataq yaqa kinsa chunka qharikuna wañurqanku, ichaqa wawqenkuna wawqenkunamanta kutirispa horeo Seirpa mirayninkunata yanapanankupaq, Esaupa mirayninkunapas wawqenkuq millay ruwasqankuta yapamanta uyarirqanku, chaymi wakmanta waqarqanku.
35 Maqanakuy qhepatataq Esauq mirayninkuna kutispa Seir llaqtaman wasinkuman kutipurqanku, Esauq mirayninkunataq Seirpa mirayninkunaq hallp'anpi qhepaqkunata wañuchirqanku. warminkutapas huch'uy wawakunatapas wañuchirqankun, manan huk almatapas kawsaqta saqerqankuchu, aswanpas phisqa chunka wayna sipaskunata, sipaskunatawan, paykunan kawsanankupaq saqerqanku, Esauq wawankunapas manan wañuchirqankuchu, waynakunataq kamachinkuman kapurqanku, sipaskunatapas warmipaq hap'irqanku.
36 Esaupa mirayninkunataq Seirpa mirayninpa rantinpi Seir llaqtapi tiyarqanku, hinaspan hallp'ankuta hap'ikapuspa hap'ikapurqanku.
37 Esaupa mirayninkunaqa Seirpa mirayninkunamanmi chay hallp'api llapa kaqninkunata, toronkutapas, kaqninkunatapas, Seirpa mirayninkunatapas, Seirpa mirayninpa mirayninkunatapas, kunankamapas Seirpa mirayninkunapa rantinpim Seir llaqtapi tiyarqaku, Esaupa mirayninkunañataqmi chay allpata rakinakurqaku Esaúpa pichqa churinkunaman.
38 Chay p'unchaykunapin Esauq mirayninkuna yuyaykurqanku hap'ikapusqanku hallp'api rey coronata churanankupaq. Hinaspan paykunapura ninakurqanku: –Manan chhaynachu, paymi hallp'anchispi kamachiwasun, noqanchistaq paypa yuyaychasqan kasunchis, awqanchiskunawantaq maqanakuyninchiskunata maqanakunqa, paykunan chayta ruwarqanku, nispa.
39 Esaupa llapa mirayninkunan jurarqanku: –Manan mayqen wawqenpas paykunaq kamachinanta kamachinanpaq, aswanpas huk wak llaqtayoq runallan, mana wawqenkunamantachu, Esaúpa llapa mirayninkunan sapankanku phiñakurqanku wawankuwan, wawqenkunawan, amigonkunawan ima, Seirpa wawankunawan maqanakushaspa wawqenkunamanta mana allin ruwasqankumanta, nispa.
40 Chaymi Esaupa churinkuna jurarqanku: –Chay p'unchaymantapachan wawqenkunamanta mana reyta akllakuyta munarqankuchu, aswanpas wak llaqtamanta reyta akllakuyta munarqanku, kunankamapas, nispa.
41 Chaypin Dinhaba llaqtapi rey Angeas llaqtamanta huk runa kasharqan. sutinmi karqan Beorpa churin Bela, payqa ancha kallpasapa runan karqan, sumaq rikch'ayniyoq, tukuy yachayniyoq, yuyayniyoq, yuyaychaq runa; Angeas llaqtapi runakunaqa manan pay hinaqa karqanchu.
42 Esaupa llapa mirayninkuna payta hap'ispa hawirqanku, rey kananpaq coronarqanku, k'umuykukuspataq nirqanku: Rey kawsachun, rey kawsachun, nispa.
43 Chay p'achata mast'arirqanku, sapankaman qorimanta, qolqemanta, anillokunata otaq pulserakunata apamurqanku, hinaspan qolqewan qoriwan, ónix rumikunawan, bdelliumwan ima ancha qhapaqyachirqanku, hinaspan reypa tiyananta churarqanku, uman patamantaq reypa coronanta churarqanku, paypaqtaq huk palaciota ruwarqanku, chaypitaq payqa rey kapurqan Esaupa llapallan mirayninkuna.
44 Angeas llaqtapi runakunaqa Esaúpa mirayninkunamantam guerrapaq pagasqankuta qechuruspanku Dinhaba llaqtapi patronninpa kasqanman kutirqaku.
45 Belataq kinsa chunka watata kamachikurqan Esaupa mirayninkunata, Esaupa mirayninkunataq Seirpa mirayninpa rantinpi tiyarqanku.

58 RAKI

1 Israel runakuna Egiptoman kinsa chunka iskayniyoq watapi uraykamuqtinkun, Joseq qanchis chunka hukniyoq watanpi, chay watapin Egipto rey Faraon wañupurqan, churin Magróntaq paypa rantinpi kamachikurqan.
2 Faraontaq manaraq wañupushaspa Joseta kamachirqan churin Magrónpa taytan kananpaq, Magróntaq Joseq qhawarisqan kananpaq, yuyaychasqanpipas kananpaq.
3 Llapan Egipto runakunan aceptarqanku Joseta paykunaq rey kananpaq, llapa Egipto runakunan Joseta munakurqanku, Faraonpa churin Magrónllan taytanpa tiyananpi tiyasharqan, chay p'unchaykunapitaq taytanpa rantinpi rey kapurqan.
4 Magronqa tawa chunka hukniyoq watayoqmi kasharqan kamachikuyta qallariqtin, tawa chunka watataq Egipto suyupi kamachikurqan, Egipto suyuntinpitaq taytanpa sutinwan Faraón sutiwan suticharqanku, imaynan Egipto suyupi kamachikuq llapa reykunata ruwaqku hinata.
5 Faraonqa taytanpa rantinpi kamachikushaqtinmi, taytanpa kamachisqanman hina Egipto nacionpa kamachikuyninkunata, llapa kamachikuykunatapas Joseq makinman churarqan.
6 Joseqa Egipto nacionta rey kapurqan, Egipto suyuntinpi rey kapusqanrayku, Egipto suyuntinpitaq paypa kamachisqan, yuyaychasqanpas kasharqan, Faraon wañupusqan qhepamanmi llapa Egipto runakuna Joseman munakurqanku, chaymi paykunata munakurqanku rey kananpaq.
7 Paykuna ukhupin ichaqa wakin runakuna mana munaspa nirqanku: Manan wak llaqtayoq runaqa kamachiwasunchu, nispa. chaywanpas llapan Egipto gobiernon chay p'unchaykunapi Joseman qokurqan, Faraon wañupusqan qhepaman, paymi kamachikuq kaspa, munasqanman hina ruwaspa llapa suyupi mana pipas hark'akuspa.
8 Egipto suyuntinmi Joseq kamachisqan kasharqan, hinan Joseqa llapa awqankunawan maqanakurqan, hinaspan paykunata atiparqan. hinallataq llapan hallp'ata, llapan Filistea runakunatapas, Canaán suyupa linderonkama, Joseman kamachirqan, llapankutaq paypa kamachisqan karqanku, sapa watataq Joseman impuestota qorqanku.
9 Egipto rey Faraontaq taytanpa rantinpi kamachikuy tiyananpi tiyaykurqan, ichaqa Joseq kamachisqan, yuyaychasqanmi karqan, qallariypiqa taytanpa kamachisqan hina.
10 Manataqmi Egipto hallp'allapichu kamachikurqan, Josepa yuyaychasqanman hina, aswanpas Joseymi chay pacha Egiptomanta Perat hatun mayukama lliw suyuta kamachirqan.
11 Joseqa tukuy ruwayninkunapin allin karqan, Wiraqochataq paywan kasharqan, Wiraqochataq Joseman yapamanta yachayta, hatunchayta, hatunchayta, munakuytawan qorqan Egipto runakunaq sonqonpi, llapan hallp'apipas, Josetaq tawa chunka watata llapan suyuta kamachirqan.
12 Llapan Filistea suyukuna, Canaán, Sidón, Jordán mayu chimpapi, Joseman tukuy p'unchayninkunapi regalokunata apamurqanku, llapan suyutaq Joseq makinpi kasharqan, kamachisqanman hinataq sapa wata impuesto pagasqankuta apamurqanku, Joseqa llapa muyuriqnin awqankunawan maqanakuspa paykunata kamachirqan, llapan suyutaq Joseq makinpi kasharqan, Josetaq kamachikuy tiyananpi allinta tiyaykurqan Egipto.
.
14 Askha p'unchaykuna watakuna tukukuqtinmi, Esaúq mirayninkuna reyninku Belawan hallp'ankupi ch'inlla tiyashaqtinku, Esauq mirayninkunaqa askhayapurqanku, hinaspan yuyaykurqanku Jacobpa wawankunawan, Egipto suyuntinwan maqanakuq rinankupaq, Elifazpa churin Zefota wawqenkuta, runankunatawan qespichinankupaq, chay p'unchaykunapipas Joseq kamachin kasharqanku.
15 Esaupa mirayninkunaqa inti lloqsimuy ladomanta llapa runakunaman kacharqanku, paykunawan thak-kaypi kanankupaq, inti lloqsimuy ladomanta llapa runakunataq paykunaman hamurqanku Esaúq mirayninkunawan Egiptoman maqanakuq rinankupaq.
16 Angeas runakunamantataq paykunaman hamurqan Dinhaba rey, paykunapas Ismaelpa mirayninkunaman kacharqanku, paykunapas paykunaman hamurqanku.
17 Llapan kay runakunan huñunakuspa Seir llaqtaman hamurqanku Esaúq mirayninkunata maqanakuyninkupi yanapanankupaq, kay campamentoqa ancha hatunmi karqan, lamar-qochaq rit'i hina askha runakunawan, yaqa pusaq pachak waranqa runakuna, chakipi puriq soldadokuna, caballopi puriq soldadokuna ima, llapan chay tropakunan Egiptoman uraykamurqanku Jacobpa churinkunawan maqanakunankupaq, Rameses qayllapitaq campamentota churarqanku.
18 Hinan Joseqa wawqenkunawan kuska Egipto nacionmanta soqta pachak qharikunawan kuska rirqan, Ramses hallp'api paykunawan maqanakurqanku. Jacobpa churinkunañataqmi Esaúpa mirayninkunawan yapamanta maqanakurqaku, Jacobpa churinkuna Egiptoman uraykamusqankupa pichqa chunka watanpi, chaymi karqa Belapa kimsa chunka wata Esaúpa mirayninkunata Seir llaqtapi kamachikuptin.
19 Hinan Señor Diosqa Esaupa llapa kallpasapa soldadonkunata, inti lloqsimuy ladomanta runakunatapas Josepa wawqenkunaman qorqan, chaymi Esaupa mirayninkuna, inti lloqsimuy ladomanta runakunapas Joseq ñawpaqenpi atipasqa karqanku.
20 Esaú runakunamanta, inti lloqsimuy ladomanta runakunamantawan, Jacobpa churinkunaq ñawpaqenpi yaqa iskay pachak waranqa qharikuna urmarqanku, Beorpa churin Bela reyninkutaq maqanakuypi urmaykurqan, Esauq mirayninkunataq reyninku maqanakuypi urmaspa wañusqa kashaqta rikuspa, maqanakuypi makinku pisi kallpayapurqan.
21 Joseqa wawqenkunapiwan Egipto suyuntinpiwanmi Esaúpa wawanpi runakunata maqasharqankuraq, Esaupa llapa runakunan Jacobpa churinkunata mancharikuspa ayqekurqanku.
22 Hinaqtinmi Joseqa wawqenkunapiwan llapa Egiptopiwan huk p'unchay purinanta qatiparqanku, hinan kinsa pachak runakunata wañuchirqanku. Chay qhepamantaq paykunamanta kutiripurqanku.
23 Hinan Joseqa llapa wawqenkunapiwan Egiptoman kutipurqanku, manan huk runallapas faltarqanchu, Egipto runakunamantan ichaqa chunka iskayniyoq qharikuna wañurqanku.
24 Joseqa Egiptoman kutispataq, Zefota runankunatawan kamachirqan, fierrokunawan wataspataq astawan llakikurqanku.

25 Esaupa mirayninkuna, inti lloqsimuy ladomanta runakunapas p’enqaypin llaqtankuman kutipurqanku, paykunawan kaq llapa kallpasapa runakuna maqanakuypi urmasqankurayku.
26 Esaupa mirayninkuna reyninku guerrapi wañupusqanta rikuspa, inti lloqsimuy ladomanta runakunamanta huk runata usqhaylla hap’irqanku. Paypa sutinmi karqa Zaracpa churin Jobab, Botzra suyumanta, paykunam reyninku Belapa rantinpi kamachikurqaku.
27 Jobabtaq paypa rantinpi rey hina Bela tronopi tiyaykurqan, Jobabtaq chunka watata Edom llaqtapi kamachikurqan, Esaupa mirayninkunaqa manañan Jacobpa churinkunawan maqanakuq rirqankuñachu, Esaupa churinkuna Jacobpa churinkunaq valorninta yachasqankurayku, chaymi paykunata sinchita mancharikurqanku.
28 Chay p'unchaymantapachan Esaupa mirayninkunaqa Jacobpa churinkunata cheqnikurqanku, kunankamataq paykunapura sinchita cheqnikurqanku cheqnikurqanku.
29 Chunka wata qhepamanmi Botzra llaqtamanta Zaracpa churin Jobab wañupurqan, Esaúq mirayninkunataq Temán suyumanta Cusam sutiyoq runata hap’ikapurqanku, Jobabpa rantinpitaq rey kananpaq churarqanku, Cusamtaq Edom llaqtapi iskay chunka wata kamachikurqan.
30 Chay p’unchaykunapin Egipto rey Jose, wawqenkunapiwan, llapa Israelpa mirayninkunapiwan, Josepa wawqenkunawan kuska, Egiptopi allinta tiyarqanku, mana ima hark’asqapas, mana ima millaypas mana ima sasachakuypas tarikuspa, chay pachataq Egipto hallp’aqa Josepa wawqenkunaq p’unchayninkunapi guerramanta samarisqa kasharqan.

59 RAKI

1 Kaymi Egiptopi tiyaq Israel runakunaq sutin, Jacobpa llapa churinkuna Egiptoman hamurqanku, sapankanku wasinkumanwan.
2 Leapa mirayninkunan karqan Ruben, Simeon, Leví, Judá, Isacar, Zabulon, panan Dina ima.
3 Raquelpa churinkunam karqa Josewan Benjamínwan.
4 Leapa sirvientan Zilpapa churinkunam karqa Gad hinaspa Aser.
5 Raquelpa sirvientan Bilhapa churinkunam karqa Dan hinaspa Neftalí.
6 Paykunaq mirayninkunan Canaán suyupi nacerqanku, manaraq taytanku Jacobwan Egiptoman hamushaspa.
7 Rubenpa churinkunam karqa Canoc, Palu, Quetzrón hinaspa Carmi.
8 Simeonpa churinkunam karqa Jemuel, Jamin, Ohad, Jaquin, Zocar hinaspa Canaán warmipa churin Saul.
9 Levipa mirayninkunaqa karqan Gerson, Quehat, Merari, panan Jocabed, Egiptoman risqankupi paykunaq nacesqan.
10 Judápa churinkunan karqanku Er, Onán, Sela, Pérez, Zarac ima.
11 Erwan Onanwantaq Canaán suyupi wañurqanku. Pérezpa churinkunam karqa Kesrón hinaspa Camul.
12 Isacarpa churinkunam karqa Tola, Puva, Job hinaspa Somrón.
13 Zabulonpa churinkunan karqan Sered, Elon, Jacleel, Danpa churintaq Cusim.
14 Neftalípa churinkunam karqa Jaczeel, Guni, Jetzer hinaspa Silam.
15 Gadpa churinkunan karqanku Zifión, Chagi, Suní, Esbón, Eri, Arodi, Arelí ima.
16 Aserpa mirayninkunataq karqanku Jimna, Jisva, Jisvi, Beria, panan Serac ima. Beriaspa churinkunam karqa Queber hinaspa Malquiel.
17 Benjamínpa churinkunam karqa Bela, Beker, Asbel, Gera, Naaman, Aqui, Ros, Mupim, Chupim hinaspa Ord.
18 Egipto suyupi naceq Joseq churinkunan karqan Manasés, Efraín ima.
19 Jacobpa wasanmanta lloqsimuq llapa almakunaqa qanchis chunka almayoqmi karqanku. Paykunan taytanku Jacobwan kuska Egiptoman hamurqanku chaypi tiyanankupaq, Josepas llapa wawqenkunapiwan Egiptopi mana imamanta manchakuspa tiyarqanku, Joseq kawsasqan p'unchaykunapitaq Egiptomanta aswan allin mikhunata mikhurqanku.
20 Joseqa isqon chunka kinsayoq watatan Egipto suyupi tiyarqan, Josetaq pusaq chunka watata Egipto suyuntinpi kamachikurqan.
21 Josepa p'unchayninkuna wañunanpaq qayllaykamuqtintaq, wawqenkunata, taytanpa llapa familiankunatapas waqyamunanpaq kacharqan, llapankutaq huñunakuspa ñawpaqenpi tiyaykurqanku.
22 Hinaqtinmi Joseqa wawqenkunata, taytanpa llapa familiankunatapas nirqan: –Wañupusaq, Diosmi watukamusunkichis, kay hallp'amantataq pusamusunkichis, ñawpaq taytaykichisman qonanpaq jurasqan hallp'aman, nispa.
23 Dios watukamusunkichis kaymanta ñawpa taytaykichispa hallp'anman pusamusuqtiykichis, chaymantataq tulluykunata kaymanta pusamusunkichis.
24 Hinaqtinmi Joseqa Israelpa mirayninkunata jurachirqan: “Diosmi watukamusunkichis, kaymantataq tulluykunata pusamunkichis”, nispa.
25 Chay qhepatataq Joseqa wañupurqan, Israel runakuna Egiptoman qanchis chunka hukniyoq watapi.
26 Joseqa pachak chunka watayoqmi kasharqan Egipto suyupi wañupuqtin, llapa wawqenkuna llapa kamachinkunapiwan hatarispanku, costumbrenkuman hina Joseta llumpay millp’ucharqanku, wawqenkunapas llapan Egiptopiwantaq qanchis chunka p’unchay paymanta waqarqanku.
27 Hinan Joseta huk ataúdman churarqanku q'apaykunawan tukuy rikch'aq q'apaykunawan hunt'asqata, hinaspan mayu patapi p'amparqanku, chaymi Sihor, churinkunata, llapa wawqenkunatawan, llapan taytanpa ayllunkunapiwan qanchis p'unchay llakikurqanku.
28 Joseq wañupusqan qhepamanmi, chay p’unchaykunapi llapa Egipto runakuna Israelpa mirayninkunata kamachiyta qallarirqanku, taytanpa rantinpi kamachikuq Egipto rey Faraontaq Egipto suyupi llapa kamachikuykunata hap’ispa Egipto suyupi llapa gobiernota kamachirqan, hinaspan llaqtanta allinta kamachirqan.

60 RAKI

1 Wata hunt'aykuqtintaq, qanchis chunka iskayniyoq wata Israel runakuna Egiptoman uraykamuqtinku, Joseq

wañupusqan qhepaman, Esaúq churin Elifazpa churin Zefo runankunapiwan Egiptomanta ayqekurqanku.
2 Hinaqtinmi payqa África nacionpa reynin Angeasman chayaran, chay llaqtaqa Dinhaba llaqtan, chaymi paykunata ancha respetasqa chaskirqan, chaymi Zefota churarqan ejercitonpa capitan kananpaq.
3 Zefotaq Angeaspa llaqtanpa allin qhawarisqan kapurqan, chaymi askha p'unchaykuna África suyupi rey Angeespa ejercitonpa capitan karqan.
4 Hinan África nacionmanta rey Angeesta engañarqan llapa soldadonkunata huñunanpaq, Egipto runakunawan Jacobpa churinkunawan maqanakuq rinanpaq, wawqenkunaq huchanmanta vengakunanpaq.
5 Ichaqa Angeasqa manan uyariyta munarqanchu Sofota chayta ruwananta, Angeasqa yacharqanmi Jacobpa churinkunaq kallpanta, Esaúq mirayninkunawan maqanakusqankupi ejercitonta ima ruwasqankutapas.
6 Chay p'unchaykunapin Zefoqa ancha hatun karqan Angeas llaqtaq qayllanpi, llapa llaqtanpa ñawpaqenpipas, sapa kutinmi paykunata aysarqan Egipto nacionwan maqanakunankupaq, ichaqa manan munarqankuchu.
7 Chay p’unchaykunapitaq Kitim hallp’api Puzimna llaqtapi huk runa karqan, paypa sutinmi karqan Uzú, paytaq Kitimpa wawankunaq mana allin diosman tukupurqan, chay runataq wañupurqan, manataq qari wawayoqchu karqan, huk ususillanmi karqan Jania sutiyoq.
8 Chay sipastaq ancha sumaq, sumaq yuyayniyoq, yuyaysapa kasqa, manan pipas pay hinaqa rikusqachu karqan sumaq kayninmanta yachayniyoq kayninmantawan llapan hallp’api.
9 África suyupi rey Angeas llaqta runakunataq payta rikuspa hamuspa payman alabarqanku, hinan Angeas Kitim runakunaman kacharqan, paytaq mañakurqan warmi kananpaq casarakunanpaq, Kitim llaqta runakunataq rimanakurqanku warmi kananpaq qonankupaq.
10 And when the messengers of Angeas were going forth from the land of Chittim to take their journey, behold the messengers of Turnus king of Bibentu came unto Chittim, for Turnus king of Bibentu also sent his messengers to request Jania for him, to take unto himself for a wife, for all his men had also praised her to him, therefore he sent all his servants unto payta.
11 Turnoq kamachinkuna Kitim llaqtaman hamuspataq Janiata mañakurqanku reyninku Turnoman warmi kananpaq apanankupaq.
12 Kitim llaqta runakunataq paykunata nirqanku: –Manan qoyta atiykumanchu, África nacionmanta rey Angeas manaraq hamushaqtiykichis warmi kananpaq casarakunanpaq munasqanrayku, payman qonanchispaqpas, kunanqa manan kaytaqa ruwayta atiykumanchu, Turnoman qonanchispaq Angeas sipasta qechunanchispaq, nispa.
13 Anchatan mancharikunchis Angeastaqa, paqtan maqanakuspa wañuchiwasunman, patronayki Turnotaq mana paymanta qespichiwasunmanchu.
14 Turnopa kachasqankunaqa Quitim runakunapa tukuy rimasqanta uyarispankum, patronninman kutirispanku Kitimpa mirayninkunapa lliw rimasqankuta willarqaku.
15 Hinaqtinmi Kitim runakuna Angeasman yuyarinapaq qelqata apachirqanku: –Turnoqa Janiatan waqyachimurqan warmi kananpaq casarakunanpaq, chhaynatan kutichirqayku, nispa. uyarirqaykutaqmi llapa ejercitonta huñurusqanmanta qanwan maqanakuq rinanpaq, hinaspan yuyaykushan Sardunia ñanninta pasayta wawqeyki Lucuswan maqanakunanpaq, chay qhepamantaq qanwan maqanakuq hamunqa.
16 Angeastaq uyarirqan Kitim runakunaq rimasqankuta, chaykunatan payman apachirqanku qelqapi, hinan phiñakuynin rawrarirqan, hinaspan sayarispa llapa ejercitonta huñurqan, hinaspan lamar-qochaq islakunata, Sardunia ñanninta, Sardunia rey Lucusman hamurqan.
17 Lucoq churin Niblostaq uyarirqan tio Angeas hamushaqta, hinaspan lloqsirqan huk llasa ejercitowan paywan tupananpaq, hinan payqa much’aykurqan, abrazaykurqantaq, Niblostaq Angeasman nirqan: –Allin kayninmanta taytayta tapuqtiykiqa, hayk’aqmi qanwan kuska Turnowan maqanakuq risaq, paymanta mañakuy ejercitonpa capitan kananpaq churawananpaq, Angeastaq chayta ruwarqan chay hinata, wawqenman hamuspa wawqenwan tupananpaq hamurqan, allin kayninmantataq tapurqan.
.
19 Paytaq barcokunapi hamurqan, Astoras provinciamantaq hamurqanku, Turnotaq paykunaman hamushaqta rikurqan, Sardunia llaqtaman ripusqanrayku, chay llaqtata thuñichiyta yuyaykusqanrayku, chaymantataq Angeas llaqtaman pasayta munarqan paywan maqanakunanpaq.
20 Angeas wawqen Lucuswantaq Canopia wayq’opi Turnowan tuparqanku, chay cheqaspitaq paykunapura sinchi kallpawan maqanakuy karqan.
21 Sardunia rey Lucuswan maqanakuyqa sinchitan karqan, llapan ejercitonkunataq urmarqanku, churin Niblospas chay maqanakuypi urmarqan.
22 Tiyun Angeastaq kamachinkunata kamachirqan, paykunan Niblospaq qori ataúdta ruwarqanku, chaymanmi churarqanku, Angeastaq yapamanta Turnowan maqanakurqan, Angeastaq paymanta aswan kallpasapa karqan, hinaspan wañuchirqan, llapa llaqtantataq espadawan wañuchirqan, Angeastaq wawqenpa churin Niblospa huchanmanta vengakurqan, ejercitonpa ejercitonpa huchanmantawan wawqe Lucus.
23 Turno wañuqtintaq, chay maqanakuypi kawsaq runakunaq makinqa pisi kallpayapurqan, chaymi Angeas wawqen Lucuspa ñawpaqenmanta ayqekurqanku.
24 Angeas wawqen Lucowantaq paykunata qatiparqanku Alfanuwan Romawan chawpipi kaq hatun ñankama, hinaspan Turnoq llapa ejercitonta espadawan wañuchirqanku.
25 Sardunia rey Lucotaq kamachinkunata kamachirqan broncemanta ataúdta ruwanankupaq, chayman churin Niblospa ayanta churanankupaq, chay cheqaspitaq p’amparqanku.
26 Chay patapin hatun ñan patapi hatun torreta sayarichirqanku, kunankamataq Niblos sutiwan suticharqanku, Bibentu rey Turnutapas chaypi p’amparqanku Nibloswan kuska.
27 Alfanuwan Romawan chawpinpi hatun ñanpitaq huk ladonpi Niblospa aya p’ampanan, huk ladonpitaq Turnoq aya p’ampanan, kunankamataq paykunaq chawpinpi huk pavimento.
28 Niblos p’ampasqaña kaqtintaq, taytan Lucus ejercitonwan kuska Sardunia hallp’anman kutipurqan,

África suyupi rey Angeastaq llaqtanwan kuska Bibentu llaqtaman rirqan, chaymi Turno llaqta.
29 Hinataq Bibentu llaqtapi tiyaqkuna allin reqsisqa kayninta uyarispanku anchata mancharikurqanku, hinaspan waqaspa, mañakuywan ima paywan tupanankupaq lloqsirqanku, Bibentu llaqtapi tiyaqkunataq Angeas llaqtamanta valekurqanku ama paykunata wañuchinankupaq, nitaq llaqtankutapas thuñichinankupaq; chhaynatataq ruwarqan, chay p'unchaykunapi Bibentuqa Chitim runakunaq huknin llaqtan hina yupasqa kasqanrayku; chayraykun mana chay llaqtata thuñichirqanchu.
30 Ichaqa chay p'unchaymantapachan África nacionmanta reypa soldadonkuna Kitim llaqtaman riqku suwakunankupaq, suwakunankupaqpas, maypachachus rirqanku chayqa, paykunawan kuska riq.
31 Kay qhepatataq Angeas ejercitonwan kutirispa Puzimna llaqtaman chayarqanku, chaymantan Angeas Uzuq ususin Jania warmita hap'ispa África llaqtaman llaqtanman pusarqan.

61 CAPÍTULO

1 Chay tiempopin Egipto rey Faraonqa llapa llaqtanta kamachirqan Egiptopi allin takyasqa palaciota ruwanankupaq.
2 Jacobpa churinkunatapas kamachirqanmi Egipto runakunata wasi ruwaypi yanapanankupaq, Egipto runakunataq huk sumaq sumaq palaciota ruwarqanku reypa tiyananpaq, chaypitaq tiyarqan, gobiernontataq mosoqyachirqan, mana manchakuspataq kamachikurqan.
3 Chay watapin Jacobpa churin Zabulón wañupurqan, chay watapin Israel runakuna Egiptoman rirqanku qanchis chunka iskayniyoq watapi, Zabulontaq pachak chunka tawayoq watayoq wañupurqan, hinaspan ataúdman churaspa wawankunaq makinman qorqanku.
4 Qanchis chunka phisqayoq watapitaq wawqen Simeon wañupurqan, wañupuqtintaq pachak iskay chunka watayoq kasharqan, ataúdman churaspataq wawankunaq makinman qorqanku.
5 Esaúpa churin Elifazpa churin Sofo, Dinhaba rey Angeaspa ejercitopa capitanmi, sapa p'unchay Angeesta aysasharqan Egipto suyupi Jacobpa churinkunawan maqanakunanpaq, chaymi mana munarqanchu chayta ruwayta, kamachinkuna Jacobpa churinkunaq tukuy atiyninta willasqankurayku Esau.
6 Chay p'unchaykunapin Zefoqa sapa p'unchay Angeesta aysarqan Jacobpa churinkunawan maqanakunanpaq.
7 Huk tiempo qhepamantaq Angeasqa Zefoq rimasqanta uyarirqan, hinaspan rimanakurqan Jacobpa churinkunawan Egiptopi maqanakunanpaq, Angeastaq llapa llaqtanta ordenpi churarqan, lamar-qocha patapi rit'i hina askha runakunata, hinaspan yuyaykurqan Egiptoman maqanakuq rinanpaq.
8 Angeaspa kamachinkuna ukhupin kasharqan chunka phisqayoq watayoq wayna, Beorpa churin Balaamtaq sutin karqan, chay waynataq ancha yachaysapa karqan, layqa ruwaytapas allintan entienderqan.
9 Angeastaq Balaamta nirqan: –Amayku, layqawan layqawayku, chhaynapi yachanaykupaq pichus kay maqanakuypi atipananta, nispa.
10 Balaamtaq kamachirqan cera apamunankupaq, chaymantataq carretakunaman, caballopi sillakuqkunaman rikch'akuqta ruwarqan, Angeas ejercitotawan Egipto ejercitotawan rikch'akuqta, chaykunatataq chaypaq hap'isqan q'otukuspa yanusqa unuman churarqan, hinaspan mirto sach'a k'allmakunata makinpi hap'irqan, hinaspan unu pataman hukllacharqan, hinaspan unu patapi rikhurirqan Egipto runakunapa hinaspa Jacobpa churinkunapa rikchakuq rikchayninkunapa ñawpaqenman wichiykuq Angeas tropakunapa rikchayninman rikchakuq.
11 Chayta Balaamqa Angeesman willarqan, hinan Angeas mana imatapas ruwaspa Egiptoman maqanakuq rinanpaq armakurqanchu, chaymi llaqtanpi qhepakurqan.
12 Elifazpa churin Zefotaq Angeas Egipto runakunawan maqanakuq riyta munashaqta rikuspa, África suyumanta Angeasmanta ayqekurqan, hinaspan Quitim llaqtaman rirqan.
13 Llapan Kitim runakunan payta chaskirqanku, hinaspan contratarqanku llapa p'unchaykuna maqanakuyninkupi maqanakunanpaq, chaymi Zefoqa chay p'unchaykunapi sinchita qhapaqyapurqan, chay p'unchaykunapitaq África reypa soldadonkunapas mast'arikurqankuraq, Kitim runakunataq huñunakuspa Cutisia orqoman rirqanku, paykunan ñawpaqman purisharqanku.
14 Huk p'unchaymi Zefoqa huk uña vaquillata chinkachirqan, hinaspan maskhaq rirqan, hinaspan uyarirqan orqo muyuriqpi waqashaqta.
15 Hinaqtinmi Zefo rispa rikuran hinaspa rikuran huk hatun machay orqoq uranpi, chaypitaq hatun rumi kashasqa machaypa haykuyninpi, Zefotaq rumita t'aqaspa machayman haykuspa qhawarispa rikukurqan, huk hatun animal torota mikhushaqta; Chawpimanta wichayman runaman rikch'akuq, chawpimanta uraymantaq uywaman rikch'akuq, Zefotaq chay uywata sayarispa espadanwan wañuchirqan.
16 Chayta uyarispankutaq, Quitim llaqtapi tiyaq runakunaqa anchata kusikuspanku nirqanku: –¿Imatan ruwasaqku kay uywanchista mikhuq animalta wañuchiq runata?
17 Llapallankum huñunakurqaku watapi huk punchawta payman sapaqchanankupaq, hinaspam suticharqaku Zefo sutiyuqta, chay punchawpim watan-watan upyana sacrificiokunata apamuqku.
18 Chay tiempopin rey Angeaspa esposan Uzuq ususin Jania onqorqan, hinan Angeas oficialninkunawan sinchita onqorqanku, chaymi Angeas yachaysapa runakunata nirqan: –¿Imatan ruwasaq Janiata, imaynatataq onqosqanmanta qhaliyachisaq? Yachayniyoq runakunan payta nirqanku: –Llaqtanchispi wayrapas mana Kitim hallp'a wayra hinachu, ununchispas mana paykunaq unu hinachu, chayraykun reina onqorqan, nispa.
19 Wayrawan unuwan t'ikrakusqanraykun onqorqan, hinallataq llaqtanpi Purma llaqtamanta hamuq unullata ukyasqanrayku, chay unutaqa ñawpaq taytankunan puentekunawan uywarqanku.
20 Angeasqataq kamachinkunata kamachirqan, paykunataq Kitim llaqta Purma unumanta mankakunapi pusamurqanku, chay unukunatataq África suyupi llapa unukunawan pesarqanku, chay unukunatataq tarirqanku África unumanta aswan llamp'u kaqta.

21 Angeastaq kayta rikuspa, llapa oficialninkunata kamachirqan rumi rutuqkunata waranqa waranqa chunka waranqapi huñunankupaq, mana yupay atiy rumikunatataq ruturqanku, wasi ruwaqkunataq hamurqanku, sinchi kallpasapa puentetataq ruwarqanku, yaku pukyutataq Chitim hallp'amanta África suyuman chayachirqanku, chay unutaqmi karqan reina Janiapaq, llapan llakikuyninpaqpas, upyananpaq chaywan yanuy, mayllakuy, bañakuy, hinallataq chaywan qarpanapaq llapa muhukunamanta mikuna tarinapaq, hinallataq allpapi llapa rurukunata.
22 Hinan reyqa kamachirqan Kitim hallp'amanta hatun barcokunapi apamunankupaq, rumikunatapas apamurqanku chaywan hatarichinankupaq, wasi ruwaqkunapas hatun wasikunata ruwarqanku reina Janiapaq, reinataq onqoyninmanta qhaliyapurqan.
23 Wata muyuriqtintaq África nacionmanta tropakuna Kitim hallp'aman hamusharqanku sapa kuti hina suwakunankupaq, Elifazpa churin Zefotaq paykunaq willakusqankuta uyarirqan, paykunamantataq kamachirqan paykunawan maqanakuspataq paykunaq ñawpaqenmanta ayqekurqanku, Kitim hallp'atataq paykunamanta qespichirqan.
24 Kitim runakunataq rikurqanku Zefoq kallpasapa kayninta, Kitim runakunataq yuyaykurqanku, Zefotataq rey kananpaq churarqanku, paytaq rey kapurqan, kamachikushaqtintaq Tubalpa mirayninkunata, muyuriqnin islakunatawan kamachinankupaq rirqanku.
25 Reyninku Zefotaq paykunaq umallinta rispa Tubalwan islakunatawan maqanakurqanku, hinaspan paykunata kamachirqanku, maqanakuymanta kutimuspankutaq paypaq kamachikuyninta mosoqyachirqanku, hinaspan hatun kamachina wasita ruwarqanku reypa tiyananpaq, tiyananpaqpas, hinaspan huk hatun kamachikuy tiyanata churarqanku, hinan Sofoqa lliw Quitim hallp'api, Italia hallp'apipas phisqa chunka wata kamachikurqan.

62 RAKI

1 Chay watapin qanchis chunka isqonniyoq wata Israel runakuna Egiptoman uraykamushaqtinku, Jacobpa churin Ruben Egipto suyupi wañupurqan. Ruben wañuptinqa pachak iskay chunka pichqayuq watayuqmi karqa, hinaspam ataúdman churarurqaku, hinaptinmi churinkunapa makinman quykurqaku.
2 Pusaq chunka watapitaq wawqen Dan wañupurqan. wañukuptinqa pachak iskay chunka watañam karqa, ataúdmanpas churaspankum wawankunapa makinman qurqaku.
3 Chay watapin Edom rey Cusam wañupurqan, paypa qhepantataq Bedadpa churin Hadad kinsa chunka phisqayoq wata kamachikurqan. pusaq chunka hukniyoq watapitaq Jacobpa churin Isacarqa Egipto suyupi wañupurqan, Isacartaq pachak iskay chunka iskayniyoq watayoq kasharqan Egipto suyupi ataúdman churaspa churinkunaq makinman qorqanku.
4 Pusaq chunka iskayniyoq watanpitaq wawqen Aser wañupurqan, wañupuqtintaq pachak iskay chunka kinsayoq watayoq kasharqan, Egipto suyupitaq ataúdman churarqanku, wawankunaq makinmantaq qorqanku.
5 Pusaq chunka kinsayoq watapitaq Gad wañupurqan, pachak iskay chunka phisqayoq watayoq kashaspataq Egipto suyupi ataúdman churarqanku, wawankunaq makinmantaq qorqanku.
6 Edom rey Bedadpa churin Hadadpa pusaq chunka tawayoq watapi, Edom rey Bedadpa churin Hadadpa phisqa chunka wata kamachikusqan watapin, Hadadqa llapa esaú runakunata huñurqan, tawa pachak waranqa runakunata hina, hinaspan Moab hallp'aman rirqan, hinaspan Moabwan maqanakuq rirqan, payman impuesto paganapaq.
7 Chayta uyarispankun Moab runakuna sinchita mancharikurqanku, chaymi Madián runakunata kacharqanku Edom rey Bedadpa churin Hadadwan maqanakunankupaq.
8 Hadadtaq Moab hallp'aman chayarqan, Moabwan Madián runakunawantaq paywan tupanankupaq lloqsirqanku, Moab pampapitaq paywan maqanakurqanku.
9 Hadadtaq Moabwan maqanakurqan, hinan Moab runakunamanta Madián runakunamantawan askha wañuchisqakuna wañurqanku, yaqa iskay pachak waranqa runakuna.
10 Chaymi Moab llaqtata sinchitapuni maqanakurqanku, chaymi Moab runakunaq maqanakuynin sinchita rikuspa, makinkuta pisiyachispa qhepaman kutirirqanku, hinaspan Madián runakunata saqerqanku maqanakuyman rinankupaq.
11 Madián runakunan mana yacharqankuchu Moab llaqtaq yuyaykusqanta, aswanpas kallpachakuspankun Hadadwan llapa soldadonkunawan maqanakurqanku, hinan llapa Madián runakunaq ñawpaqenpi urmarqanku.
12 Hadadtaq llapa Madián runakunata sinchita wañuchirqan, hinaspan espadawan wañuchirqan, Moab llaqtata yanapaq hamuqkunamantapas manan puchuqtapas saqerqanchu.
13 Madián runakunaq llapa mirayninkuna guerrapi wañupuqtinku, Moabpi kaq wawakunapas ayqekuqtinkutaq, Hadadqa llapa Moab runakunata payman impuestota qorqan, hinaspan kamachisqanman hina sapa wata impuesto pagarqanku, hinan Hadadqa kutirispa hallp'anman kutipurqan.
14 Wata muyuriqtintaq, chay hallp'api kaq Madián runakunaq wakin wawqenkuna Moab llaqtarayku Hadadwan maqanakuypi urmaykusqankuta uyarispanku, Moab runakunaq qhepanta kutirispa Madián llaqtata maqanakunankupaq saqerqanku, hinan Madián llaqtamanta phisqa umalliqkuna yuyaykurqanku hallp'ankupi qhepaq wakin wawqenkunawan Moabwan maqanakunankupaq wawqenkunapa causanmanta.
15 Madián runakunan kacharqanku Inti lloqsimuy ladomanta llapa wawqenkunaman, llapa wawqenkutawan, llapan Cetura miraykunata, Moabwan maqanakunankupaq Madián runakunata yanapanankupaq.
16 Chayta uyarispankun Moab llaqta runakunaqa sinchita mancharikurqanku inti lloqsimuy ladomanta llapa runakuna maqanakunankupaq huñunakusqankumanta, chaymi paykunaqa Edom hallp'aman Bedadpa churin Hadadman yuyarinankupaq apachirqanku.
17 Kunan hamuychis, yanapawayku, hinan Madián runakunata atipasaqku, llapanku huñunakuspanku, inti lloqsimuy lado wawqenkunawan kuska maqanakuq hamuwarqanku, maqanakuypi urmaq Madián runakunaq huchanmanta vengakunankupaq.

18 Edom rey Bedadpa churin Hadadtaq llapa ejercitonwan Moab hallp'aman rirqan Madiánwan maqanakuq, Madián inti lloqsimuy ladomanta runakunawantaq Moab chakrapi Moabwan maqanakurqanku, chaymi paykunapura sinchita maqanakurqanku.
19 Hadadtaq llapa Madián runakunata inti lloqsimuy ladomanta runakunatapas espadawan wañuchirqan, chay tiempopin Hadadqa Moab llaqtata Madián runakunaq makinmanta qespichirqan, hinan Madián llaqtamanta puchuqkunapas, inti lloqsimuy ladomanta runakunapas Hadadpa ejercitontawan ayqekurqanku, Hadadtaq paykunata qatiykacharqan hallp'ankuman, hinaspan paykunata sinchita wañuchirqan, chaymi wañuchisqa runakunaqa ñanpi wañurqanku.
20 Hadadtaq Moab llaqtata Madián runakunaq makinmanta qespichirqan, llapa Madián runakuna espadawan wañuchisqa kasqankurayku, Hadadtaq kutirispa hallp'anman kutipurqan.
21 Chay p'unchaymantapachan Madián runakuna Moab runakunata cheqnikurqanku, paykunarayku maqanakuypi urmasqankurayku, tukuy p'unchaykunapitaq paykunapura sinchi kallpawan awqanakuy kasharqan.
22 Moab hallp'a ñanpi Madián runakunaq llapa tarisqankunataq Moabpa espadanwan wañurachirqan, Madián suyu ñanpi Moabpi llapa tariqkunapas. chhaynatan Madián Moab llaqtata Moab llaqtata Madián llaqtakama askha p'unchaykuna ruwarqanku.
23 Hinaqtinmi Jacobpa churin Judá Egiptopi wañupurqan, Jacobpa Egiptoman pusaq chunka soqtayoq watanpi, wañukushaqtintaq pachak iskay chunka isqonniyoq watayoq kasharqan, hinaspan llumpayta q'apaspanku ataúdman churarqanku, hinan wawankunaq makinman qorqanku.
24 Pusaq chunka isqonniyoq watanpitaq Neftali wañupurqan, pachak kinsa chunka iskayniyoq watayoq kashaspa, ataúdman churaspa churinkunaq makinman qorqanku.
25 Isqon chunka hukniyoq watapin Israel runakuna Egiptoman uraykamurqanku, chaymi kinsa chunka wata Esaúpa churin Elifazpa churin Zefo Kitim runakunata kamachikushaqtin, África nacionmanta runakunaqa Quitim runakunaman hamurqanku sapa kuti hina suwanankupaq, ichaqa manan paykunaman hamurqankuchu kay chunka kinsayoq wataña.
26 Chay watapin paykunaman hamurqanku, Elifazpa churin Sofotaq wakin runankunawan paykunaman lloqsispa sinchita wañuchirqanku, hinan África nacionmanta soldadokuna Zefoq ñawpaqenmanta ayqekurqanku, wañuchisqa runakunataq ñawpaqenpi urmarqanku, Zefotaq runankunapiwan qatiykacharqanku, hinaspan paykunata maqarqanku África ladoman qayllaykunankama.
27 África nacionmanta rey Angeasqa Zefoq ruwasqanta uyarispan sinchita llakichirqan, chaymi tukuy p'unchay Zefota manchakurqan.

63 RAKI

1 Isqon chunka kinsayoq watapin Jacobpa churin Levi Egiptopi wañupurqan, Levitaq pachak kinsa chunka qanchisniyoq watayoq kasharqan, hinaspan ataúdman churarqanku, hinan wawankunaq makinman qorqanku.
2 Leví wañupusqan qhepamanmi llapa Egipto runakuna Josepa wawqen Jacobpa churinkuna wañusqa kashaqta rikuspa, Jacobpa mirayninkunata ñak'arichiyta qallarirqanku, chay p'unchaymantapacha Egiptomanta lloqsinanku p'unchaykamataq kawsayninkuta k'iriyta qallarirqanku, hinaspan makinkumanta hap'irqanku llapa uvas chakrakunata, chakrakunatawan, chaykunatan Joseqa paykunaman qorqan, Israel runakunaq llapa sumaq wasikunatapas kawsarqan, Egipto suyupi llapa wirakunatapas, Egipto runakunaqa Jacobpa churinkunamanta llapanta chay p'unchawkunapi qechurqanku.
3 Chay p'unchaykunapin llapa Egipto nacionpa makinqa Israel runakuna contra sinchita llakikurqan, chaymi Egipto runakunaqa Israel runakunata k'irirqanku, Israel runakuna Egipto runakunarayku sayk'usqa kanankama.
4 Chay p'unchaykunapin Israel runakuna Egiptoman kutipusqanku pachak iskayniyoq watapi, Egipto rey Faraon wañupurqan, churin Meloltaq paypa rantinpi kamachikurqan, chay p'unchaykunapitaq Egiptopi llapa kallpasapa runakuna, Joseta wawqenkunatawan reqsiq miraykunapas wañurqanku.
5 Paykunaq rantinpi huk miraymi hatarirqan, paykunan mana reqsirqankuchu Jacobpa churinkunata, llapan allin ruwasqankutapas, Egipto suyupi llapan kallpankutapas.
6 Chay p'unchaymantapachan llapa Egipto nacionqa Jacobpa churinkunaq kawsayninta k'iriyta qallarirqanku, imaymana llank'aykunawantaq ñak'arichiyta qallarirqanku, yarqay p'unchaykunapi paykunata qespichiq ñawpa taytankuta mana reqsisqankurayku.
7 Kaytaq Wiraqochamanta karqan, Israelpa wawankunapaq, qhepa p'unchayninkupi allinninpaq, llapan Israelpa wawankuna Wiraqocha Diosninkuta reqsinankupaq.
8 Israel llaqtan Israel runakunarayku Egipto suyupi señalkunata, hatun milagrokunatawan yachanankupaq, Israelpa mirayninkuna ñawpaq taytankuq Señor Diosninta manchakunankupaq, tukuy ñanninkunapi purinankupaq, paykunapas mirayninkupiwan tukuy p'unchay.
9 Melolqa iskay chunka watayoqmi karqan kamachikuyta qallariqtin, isqon chunka tawayoq watataq kamachikurqan, Egipto suyuntinpitaq taytanpa sutinwan Faraón sutiwan suticharqanku, imaynan Egiptopi kamachikuq llapa reykunata ruwaqku.
10 Chay tiempopin África nacionmanta rey Angeaspa llapa soldadonkuna saqueanankupaq sapa kuti hina Kitim hallp'aman mast'arikurqanku.
11 Esaupa churin Elifazpa churin Zefotaq chay willakusqankuta uyarispa, soldadonkunawan kuska paykunawan tupananpaq rirqan, chaypitaq ñanpi maqanakurqan.
12 Hinan Zefoqa África suyupi reypa soldadonkunata espadawan wañuchirqan, manataqmi mayqenninkupas puchuqchu saqerqan, manataqmi hukllapas África suyupi patronninman kutipurqanchu.
13 Angeasqa Elifazpa churin Zefo llapa soldadonkunata wañuchisqanmanta uyarispan, llapa soldadonkunata huñurqan, llapan África suyupi runakunata, lamar-qocha patapi rit'i hina askha runakunata.

14 Hinaqtinmi Angeasqa wawqen Lucusman kacharqan: –Hamuy llapa runaykikunawan yanapaykuway Zefota, llapa Chitim runakunatawan wañuchinaypaq, Lucustaq llapan ejercitonwan hamurqan, ancha hatun ejercitowan, wawqen Angeasta yanapananpaq Zefowan Kitimpa wawankunawan maqanakunanpaq, nispa.
15 Chayta uyarispankun Zefoqa Kitim runakunapiwan sinchita mancharikurqanku, sonqonkupitaq sinchita mancharikurqanku.
16 Hinan Sofoqa Edom hallp'aman huk cartata apachirqan Edom rey Bedadpa churin Hadadman, Esaú llapa miraykunamanpas.
17 Uyarirqanin África nacionmanta rey Angeas wawqenwan kuska ñoqanchiswan maqanakunanchispaq hamushaqta, chaymi anchata manchakunchis, ejercitonqa ancha hatunmi, astawanqa wawqenwan ejercitonwan kuska contranchisman hamusqanrayku.
18 Kunantaq qankunapas ñoqawan kuska hamuychis, yanapawaychis, Angeaswan wawqen Lucuswan kuska maqanakusaqku, paykunaq makinmanta qespichiwayku, mana chayqa, yachaychis llapanchis wañunanchista.
19 Esaupa mirayninkunam huk cartata apachirqaku Kitimpa mirayninkunaman hinaspa reyninku Sofoman, chaypim nirqaku: –Angeaswan llaqtanwanqa manam maqanakuyta atichwanchu, ñawpaq kaq rey Belapa tiemponmantapacha, Egipto rey Jacobpa churin Josepa tiemponmantapacha, paywanmi Jordán mayupa chimpanpi taytanta pamparuptin maqanakurqanchik, nispa.
20 Esaupa mirayninkuna wawqenkunaq rimasqanta uyarispan Zefoqa manaña rimarqanchu.
21 Hinan Angeas wawqen Lucuswan llapa soldadonkunata huñurqanku, pusaq pachak waranqa runakunata, Quitim runakunaq contranpi.
22 Hinaqtinmi llapa Chitim runakuna Sofota nirqanku: –Ñawpa taytaykikunaq Diosninta mañakuwayku, Angeaspa ejercitonmantawan qespichiwaykuman, uyarirqayku hatun Dios kasqanta, paypi llapa confiaqkunata qespichisqanmantawan, nispa.
23 Hinaqtinmi Zefoqa uyariran chay nisqankuta, hinan Zefoqa Señor Diosta maskhaspa nirqan:
24 0 Abrahanpa, Isaacpa ñawpaq taytaykunapa Diosnin, kunanmi yachani cheqaq Dios kasqaykita.
25 Kunan kunan p'unchay yuyariway taytanchis Abrahamwan rimanakuyniykita, ñawpaq taytanchiskuna willawarqankun, kunan p'unchaytaq ñoqawan khuyapayakuywan ruway taytanchiskuna Abrahanpa, Isaacpa allinninpaq, ñoqatapas Kitimpa wawankunatapas qespichiwaychis, awqanakuypaq hamuq África reypa makinmanta.
26 Hinan Señor Diosqa Sofoq kunkanta uyarirqan, Abrahamwan Isaacwan ima payta qhawarirqan, chaymi Señorqa Zefota Kitim runakunatawan Angeaspa llaqtanmantawan qespichirqan.
27 Chay p'unchaymi Zefoqa África nacionpa rey Angeaswan llapa llaqtankunawan maqanakurqan, hinan Señor Diosqa Angeas llaqtapi llapa runakunata Quitim runakunaq makinman qorqan.
28 Angeaswan maqanakuyqa sinchitan karqan, hinan Zefoqa Angeas llaqtayoq llapa runakunata wawqen Lucotawan espadawan wañuchirqan, chay p'unchay ch'isikamataq yaqa tawa pachak waranqa runakuna paykunamanta wañurqanku.
29 Angeastaq llapa runankuna wañupushaqta rikuspa, huk cartata apachirqan África suyupi llapa runakunaman payman hamunankupaq, maqanakuypi yanapanankupaq, chay cartapitaq qelqarqan: –Africapi llapa tarisqakuna chunka watayoqmanta wichayman hamuchunku, nispa. llapanku hamuchunku, qhawaytaq mana hamuqtinqa wañupunqa, llapan kapuqninkunatapas, llapan wasinwan kuska, reyqa hap'inqa.
30 Angeaspa rimasqanta uyarispan África suyupi llapa wakin runakunaqa mancharikurqanku, hinan chunka watamanta wichayman kinsa pachak waranqa qharikuna qhari wawakunantin llaqtamanta lloqsirqanku, hinaspan Angeas llaqtaman chayarqanku.
31 Chunka p'unchaw tukukuqtintaq, Angeasqa Zefowan Kitim runakunawan ima mosoqmanta maqanakurqan, chaymi paykunapura maqanakuyqa sinchi kallpawan karqan.
32 Angeaspa, Lucopa ejercitonmantataq, Zefoqa askha k'irisqakunata makinman kacharqan, yaqa iskay waranqa runakunata, chay maqanakuypitaq Angeas ejercitopi umalliq Sosiftar urmarqan.
33 Sosiftar urmaykuqtintaq, Africamanta soldadokunaqa ayqekunankupaq qhepankuta kutirirqanku, hinan ayqekurqanku, Angeas wawqen Lucowantaq paykunawan kasharqanku.
34 Zefotaq Kitim runakunawan qatiykacharqanku, hinan iskay pachak qharikunata ñanpi sinchitaraq maqarqanku, hinaspan taytanwan ayqekuq Angeaspa churin Azdrubalta qatiparqanku, iskay chunka runankunatataq ñanpi wañuchirqanku, Azdrubaltaq Chitimpa mirayninkunamanta ayqekurqanku, manataq wañuchirqankuchu.
35 Hinan Angeas wawqen Lucowan ayqekurqanku wakin runankuwan kuska, hinaspan ayqekurqanku, hinaspan manchakuywan mancharisqawan África suyuman hamurqanku, Angeastaq tukuy p'unchaykuna manchakurqan Elifazpa churin Zefowan maqanakuq rinanpaq.

64 RAKI

1 Chay tiempopin Beorpa churin Balaamqa Angeaswan kuska maqanakuypi kasharqan, hinan Zefoqa Angeesta atipashaqta rikuspa Kitim llaqtaman ayqekurqan.
2 Hinan Zefoqa Kitim mirayninkunapiwan payta chaskirqanku, Zefoqa Balaampa yachayniyoq kayninta yachasqanraykun, Sofoqa Balaamman askha regalokunata qorqan, paywantaq qhepakurqan.
3 Sofoqa guerramanta kutimuspataq, Chitim llaqtapi llapa runakunata kamachirqan, paywan maqanakuq riqkunata yupanankupaq, manataqmi huk runapas faltarqanchu.
4 Chayta uyarispan Zefoqa kusikurqan, qhapaq suyunta mosoqyachirqan, llapa kamachisqan runakunapaqtaq fiestata ruwarqan.
5 Ichaqa Zefoqa manan Wiraqochata yuyarirqanchu, manataqmi yuyaykurqanchu Wiraqocha maqanakuypi yanapasqanmanta, hinallataq payta llaqtantawan África reypa makinmanta qespichisqanmanta, ichaqa purisharqanraqmi Kitimpa mirayninkunaq ñanninkunapi hinallataq millay millay miraykunaq ñanninkunapi, huk

dioskunata yupaychananpaq, chaykunatan wawqenkuna Esauq wawankuna yachachirqanku; chayraykun ninku: “Millay runamantaqa millay ruwaymi lloqsimun”, nispa.
6 Zefotaq allinta kamachikurqan Kitim runakunata, ichaqa manan reqsirqanchu Señor Diosta, paytawan llapa llaqtantawan África reypa makinmanta qespichiqninqa. África tropakunan manaña sapa kuti hinachu Kitim llaqtaman hamurqanku saqueanankupaq, paykunaqa yacharqankun Zefoq atiyninta, paymi llapankuta espadawan wañuchirqan, chaymi Angeasqa Elifazpa churin Zefota, Kitimpa mirayninkunatapas tukuy p’unchaykunapi manchakurqan.
7 Chay tiempopin Sofoqa guerramanta kutimurqan, África ladopi llapa runakunata atiparqan, espadawan maqanakuypitaq paykunata wañuchirqan, chaymi Sofoqa Quitim runakunawan yuyaycharqan, Jacobpa churinkunawan, Egipto rey Faraonwan ima maqanakuq Egiptoman rinankupaq.
8 Sofoqa uyarirqanmi Egiptopi kallpasapa runakuna wañupusqankuta, Jacobpa wawqenkuna Jacobpa wawqenkuna wañupusqankuta, Israelpa mirayninkunapas Egiptopi qhepakusqankutapas.
9 Zefotaq yuyaykurqan paykunawan llapa Egiptowan maqanakuq riyta, Esaupa wawqenkunaq huchanmanta vengakunanpaq.
10 Hinan Sofoqa Edom rey Bedadpa churin Hadadman, Esaupa llapa wawqenkunamanwan willaqkunata kacharqan.
11 ¿Manachu nirankichis: “Africa nacionpi reywanqa manan maqanakunaykichispaqchu”? Qhawariy, paywan maqanakuspaymi payta llapan llaqtantawan maqarqani.
12 Chayraykun yuyaykurqani Egiptowan chaypi kaq Jacobpa mirayninkunawan maqanakunaypaq, chaymi paykunamanta vengakusaq, Canaán suyupi taytankuta p’ampanankupaq risqankupi, Canaán suyupi Josepa, wawqenkunawan, ñawpaq taytankunawan ima ruwawasqanchismanta.
13 Chhaynaqa, sichus paykunawan Egiptowan maqanakunaypaq yanapawanaykipaq hamuwaqchis chayqa, wawqenchiskunaq huchanmantan vengakusaqku.
14 Esaupa mirayninkunaqa Sofoq nisqanta uyarispankun, Esaupa mirayninkunaqa askha runakuna huñunakurqanku, hinaspan Zefota Kitim runakunatawan maqanakuypi yanapanankupaq rirqanku.
15 Hinan Zefoqa inti lloqsimuy ladomanta llapa runakunaman, Ismaelpa llapa mirayninkunamanpas chay hina simikunata kacharqan, paykunataq huñunakuspa Zefota Kitim runakunatawan yanaparqanku Egiptowan maqanakuypi.
16 Llapan chay reykuna, Edom rey, inti lloqsimuy ladomanta miraykuna, Ismaelpa llapa mirayninkuna, Kitim rey Zefo ima, lloqsispa Hebrón llaqtapi llapa soldadonkunata huñurqanku.
17 Chay campamentoqa sinchi llasa karan, kinsa p’unchay puriykama, askha runakunan lamar-qocha patapi rit’i hina mana yupay atina.
18 Llapan reykunapas soldadonkunapas uraykamuspankun Egipto suyuntin contra maqanakurqanku, hinaspan Patros wayq'opi kuska karpakurqanku.
19 Llapan Egipto runakunaq willakusqankuta uyarispanku, Egipto suyupi llapa runakunapas, Egipto suyupi llapa llaqtakunamantapas, kinsa pachak waranqa runakuna huñunakurqanku.
20 Egipto runakunapas chay p'unchaykunapi Gosen hallp'api tiyaq Israel runakunata kacharqanku, paykunaman hamunankupaq, chay reykunawan maqanakuq rinankupaq.
21 Israel runakunan huñunakurqanku pachak phisqa chunka qharikuna hina, hinaspan maqanakuq rirqanku Egipto runakunata yanapanankupaq.
22 Israel runakuna, Egipto runakunapas yaqa kinsa pachak waranqa runakuna, pachak phisqa chunka qharikuna, chay reykunaman rirqanku maqanakuyman, hinaspan Gosen hallp'amanta hawamanta Patros chimpapi tiyarqanku.
23 Egipto runakunaqa manan Israelpi creerqankuchu campamentonkupi paykunawan kuska maqanakuq rinankupaq, llapan Egipto runakunan nirqanku: Ichapas Israelpa mirayninkunaqa Esaupa, Ismaelpa mirayninkunaman entregawasunman, wawqenkuna kasqankurayku, nispa.
24 Llapan Egipto runakunan Israel runakunata nirqanku: –Kaypi qhepakuychis, chaymi risaqku Esauq Ismaelpa mirayninkunawan maqanakuq, kay reykuna atipawasun chayqa, llapanta paykunaman hamuspa yanapawayku, Israelpa mirayninkunapas chaytan ruwarqanku.
25 Kitim rey Esaúpa churin Elifazpa churin Zefo, Edom rey Bedadpa churin Hadad, llapa campamentonku, inti lloqsimuy ladomanta llapa runakuna, Ismaelpa mirayninkuna, rit'i hina askha runakuna, Tacpanches chimpapi Patros wayq'opi huñunakurqanku.
26 Siriamanta Beorpa churin Balaamtaq Zefopa campamentonpi kasharqan, Kitim runakunawan kuska maqanakuyman hamusqanrayku, Balaamtaq Zefoq runankunaq ñawpaqenpi ancha respetasqa runa karqan.
27 Hinaqtinmi Sofoqa Balaamta nirqan: –Ñoqaykupaq watuchiway, ñoqaykupas Egipto runakunapas, pikunachus maqanakuypi atipananta yachanaykupaq, nispa.
28 Balaamtaq sayarispa adivina yachayta pruebarqan, yachaytataq allinta yacharqan, ichaqa pantasqa kasharqan, makinpitaq chay llank'ayqa ch'usaqyachisqa karqan.
29 Yapamantan pruebarqan ichaqa manan atirqanchu, Balaamtaq chayta saqespa mana hunt’arqanchu, kayqa Señormantan karqan, Zefo llaqtantawan Israel runakunaq makinman urmachinanpaq, paykunan awqanakuyninkupi Señor Diospi hap’ipakurqanku, ñawpaq taytankuq Diosnin.
30 Zefowan Hadadwantaq awqa-tinkuyman churakurqanku, llapan Egipto runakunataq kinsa pachak waranqa runakuna hina sapallanku maqanakurqanku.
31 Llapan Egipto runakunan chay reykunawan maqanakurqanku Patrospa Tacpanchespa chimpanpi, chaymi Egipto runakunawan sinchita maqanakurqanku.
32 Chay maqanakuypi reykunaqa Egipto runakunamanta aswan kallpasapa karqanku, chay p’unchaytaq Egiptomanta pachak pusaq chunka hina runakuna wañurqanku, reykunaq soldadonkunamanta kinsa chunka hina runakunapas, llapan Egipto runakunapas reykunaq ñawpaqenmanta ayqekurqanku, chaymi Esaúq Ismaelpa mirayninkunaqa Egipto runakunata qatiykacharqanku, Israelpa mirayninkunaq campamenton kasqan cheqaskama.
33 Llapan Egipto runakunan Israel runakunata qaparirqanku: –Usqhaylla yanapawayku, Esaú, Ismael, Kitim miraymantawan qespichiwayku, nispa.

34 Israelpa mirayninkunamanta pachak pichqa chunka runakunam chay reykunapa campamentonman kallparqaku, chaymi Israelpa mirayninkuna Tayta Diosta qaparirqaku paykunata qespichinanpaq.
35 Hinan Señor Diosqa Israelta uyarirqan, hinan Señor Diosqa llapa rey qharikunata paykunaq makinman qorqan, Israelpa mirayninkunan chay reykunawan maqanakurqanku, hinan Israelpa mirayninkunaqa yaqa tawa waranqa rey runakunata wañuchirqanku.
36 Señor Diosmi reykunaq campamentonman sinchita mancharichirqan, chaymi Israel runakuna mancharikurqanku.
37 Reykunaq llapa tropankunan Israel runakunaq ñawpaqenmanta ayqekurqanku, Israel runakunataq qatiykacharqanku Cus hallp'a patakama.
38 Israel runakunan ñanpi iskay waranqa runakunata wañuchirqanku, Israelpa mirayninkunamantataq mana huk runapas wañurqanchu.
39 Egipto runakunaqa Israelpa mirayninkuna reykunawan chhayna pisi runakunawan maqanakusqankuta, sinchi millay maqanakuy kasqanta rikuspa.
40 Llapan Egipto runakunan sinchita mancharikurqanku sinchi maqanakuypi, chaymi llapa Egipto runakuna ayqekurqanku, sapankanku p'achasqa soldadokunamanta pakakuspa, ñanpi pakakurqanku, hinan Israel runakunata saqerqanku maqanakunankupaq.
41 Israel runakunan reykunaq runankunata sinchita maqachirqanku, hinaspan Cus hallp'a pataman qarqosqanku qhepaman kutipurqanku.
42 Llapan Israel runakunan yacharqanku Egipto runakunaq ruwasqankuta, awqanakuypi ayqekusqankuta, sapallanku maqanakunankupaq saqerparisqankuta.
43 Chaymi Israel runakunapas llullakuspa imatapas ruwaranku, chaymi Israel runakunapas guerramanta kutimuspanku wakin Egipto runakunata ñanpi tarispanku chaypi wañuchiranku.
44 Wañuchishaqtinkutaq kay simikunata paykunaman nirqanku.
45 ¿Imanasqataq noqaykumanta ripuwarqankiku, pisi runakunalla kaspaykutaq, kay reykunawan maqanakunaykupaq, paykunan askha runakunata wañuchiwarqanku, chhaynapi almaykichista qespichinaykupaq?
46 Hinaqtinmi Israel nacionniyoq runakuna ñanpi tupasqankumanta, paykunapura ninakurqanku: – Wañuychis, waqaychis, payqa Ismaelita otaq Edom llaqtayoqmi otaq Kitim runakunamantan, chaymi paypa hawanpi sayarispa wañuchirqanku, hinaspan yacharqanku Egipto runa kasqanta, nispa.
47 Israelpa mirayninkunaqa Egipto runakunapa contranpi llullakuspam chaykunata ruwarqaku, paykunaqa guerrapi saqerparispanku ayqekuspankum.
48 Israel runakunan Egipto nacionmanta iskay pachak runakunata hina ñanpi wañuchiranku.
49 Llapan Egipto runakunan Israel runakunaq millay ruwasqankuta rikurqanku, chaymi llapa Egipto runakunaqa Israel runakunata sinchita manchakurqanku, hatun atiyninkuta rikusqankurayku, manataqmi huk runapas urmarqanchu.
50 Hinaqtinmi llapa Israel runakuna Gosen llaqtaman rispa kusisqa kutipurqanku, Egipto nacionmanta wakin runakunataq sapankanku tiyasqankuman kutipurqanku.

65 RAKI

1 Chaykuna qhepatataq, Egipto rey Faraonpa llapa consejeronkuna, Egiptopi llapa kurak runakunapiwan huñunakuspa reypa ñawpaqenman hamuspa pampaman k'umuykukuspa, ñawpaqenpi tiyaykurqanku.
2 Egipto nacionpi consejerokuna, kurak runakunapas reyta nispanku.
3 Qhawariy, Israelpa mirayninkunaqa aswan hatunmi, aswan atiyniyoqtaqmi noqaykumanta, yachankitaqmi awqanakuymanta kutimuqtiyku ñanpi tukuy mana allin ruwasqankuta.
4 Qanpas rikurqankitaqmi kallpasapa atiyninkuta, kay atiyqa paykunapaqmi taytankumanta hamun, imaraykuchus pisi runakunallan rit'i hina askha runakunaq contranpi sayarirqanku, espadaq k'uchunpitaq paykunata wañuchirqanku, manataqmi hukllapas urmarqanchu, askha kaqtinkutaq chhaynaqa llapanta chinkachinkuman karqan.
5 Kunantaq yuyaychawayku imatachus paykunawan ruwanaykuta, chawpiykumanta pisi-pisimanta ch'usaqyachinaykukama, ama kay suyupi llumpay mirachiwanaykupaq.
6 Israelpa mirayninkuna kay hallp'api mirariqtinkuqa hark'awasunmi, ima awqanakuypas kanman chayqa, paykunan hatun kallpankuwan awqanchiswan kuska maqanakunqaku, hallp'amantataq ch'usaqyachiwasun, karunchakuwasuntaq.
7 Chaymi reyqa Egipto nacionmanta kurak runakunata kutichispa niran: "Israel contraqa manan ripusaqkuchu.
8 Qhawariy, chay hallp'apiqa Pitón, Rameses llaqtakunan kashan, mana awqanakuypaq mana hark'asqa llaqtakuna, qankunapas ñoqaykupas chay llaqtakunata hatarichinaykupaq, kallpachanaykupaqpas.
9 Kunantaq qankunapas riychis, paykunaman q'otukuspa ruwaychis, Egiptopi Gosenpipas reypa kamachisqanman hina huk kunkata willaychis.
10 Llapallan Egipto runakuna, Gosen, Patros, llapa chaypi tiyaqkunapas! reymi kamachiwanchis Pitomta Rameses llaqtatawan hatarichinaykupaq, maqanakuypaqtaq allin takyachinaykupaq; Qankuna ukhupi llapa Egiptomanta, Israelpa mirayninkunamanta, llapa llaqtakunapi tiyaqkunamantawan, sapa p'unchay reypa kamachisqanman hina, sapa p'unchay pagasqankuta qonqaku; chhaynaqa, ñawpaqta rispa, q'otukuspa ruwaychis, huñunakuspa Pitón llaqtaman, Raméses llaqtaman hamuychis wasita sayarichinaykipaq, nispa.
11 Wasita hatarichishaqtiykichistaq reypa kamachisqanman hina Egipto suyuntinpi sapa p'unchay kay hina willakuyta ruwachiy.
12 Israel nacionmanta wakin runakuna qanwan kuska wasita sayarichimuqtinkutaq, sapa p'unchay pisi p'unchaykunalla pagankichis.
13 Sapa p'unchay pagasqankuwan qankunawan wasichakusqanku qhepaman, sapa p'unchay hukmanta hukmanta pakallapi aysakuychis, chaymantataq hatarispa llank'ana kamachiqninku, oficialninku ima kapunkichis, qhepamantaq saqenkichis mana qolqewan wasi

hatarichinankupaq, mana munaqtinkutaq, tukuy atiyniykichiswan obligankichis wasi ruwanankupaq.
14 Chhaynata ruwankichis chayqa allinmi kanqa Israel runakunaq contranpi hallp'ayku kallpachay, wasi ruwaypi sayk'usqa kasqankurayku, llank'aypi ima, Israel runakuna pisiyapunqa, sapa p'unchay warminkumanta qechusqaykirayku.
15 Egipto suyupi llapa kurak runakunan reypa yuyaychasqanta uyarirqanku, chay yuyaychasqankuqa Faraonpa kamachinkunapipas, llapan Egipto runakunapipas allinpaqmi qhawarisqa, hinan reypa nisqanman hina ruwarqanku.
16 Llapallan kamachikunan reymanta karunchakurqanku, hinaspan Egipto suyuntinpi, Tacpanches llaqtapi, Gosenpi, Egipto muyuriq llaqtakunapiwan willarqanku.
17 Qankunaqa rikurqankichismi Esaupa, Ismaelpa mirayninkuna imatachus ruwawasqankuta, paykunan ñoqayku contra maqanakuq hamuspa wañuchiyta munarqanku.
18 Chayraykun reyqa kamachiwarqanku hallp'ata allinta sayarichinaykupaq, Pitom, Rameses llaqtakunata hatarichinaykupaq, awqanakuypaq hark'anaykupaq, sichus wakmanta ñoqayku contra hamunkuman chayqa.
19 Pipas Egipto nacionmanta Israel runakunamantawan wasita sayarichimuq hamuqqa, sapa p'unchay pagayninta reypa qowasun, kamachiwasqanchisman hina.
20 Faraonpa kamachinkunaq nisqankuta uyarispankun Egipto runakunapas Israelpa mirayninkunapas hamurqanku Faraonpa kamachinkunawan, Pitomwan Ramseswan kuska wasita sayarichinankupaq, ichaqa manan mayqen Leví runakunapas wawqenkunawan kuska wasita sayarichiq hamurqankuchu.
21 Faraonpa llapa kamachinkunapas umalliqninkunapiwanmi qallariypiqa q'otukuspa llapa Israelwan kuska sapa p'unchay contratasqa llank'aq hina wasita sayarichirqanku, qallariypitaq Israelman sapa p'unchay pagasqankuta qorqanku.
22 Faraonpa kamachinkunaqa Israel nacionwan kuskan wasita sayarichirqanku, Israelwan kuskataq huk killa llank'arqanku.
23 Killa tukukuqtinmi, Faraonpa llapa kamachinkunaqa sapa p'unchay Israel runakunamanta pakallapi lloqsiyta qallarirqanku.
24 Chay tiempopin Israel nacionqa llank'ayta qallarirqanku, ichaqa sapa p'unchay pagasqankutan chaskirqanku, chay tiempopi Egipto nacionmanta wakin runakuna Israelwan llank'asharqankuraq. chayraykun Egipto runakunaqa chay p'unchaykunapi Israelman qolqeta qorqanku, paykunapas, Egipto runakuna llank'aqmasinkuna, llank'asqankumanta qolqeta hap'inankupaq.
25 Wata tawa killa tukukuqtintaq llapa Egipto runakuna Israel runakunamanta t'aqakurqanku, chaymi Israel runakuna sapallanku llank'aypi llank'asharqanku.
26 Israelpa mirayninkunamanta llapan Egipto runakuna t'aqakusqanku qhepamanmi kutipurqanku, hinaspan sarunchakuq, kamachikuq kapurqanku, wakintaq Israelpa mirayninkunaq umalliqnin hina sayarirqanku, llank'asqankumanta qolqe qosqankuta chaskinankupaq.
27 Egipto runakunaqa sapa p'unchaymi Israelpa mirayninkunata chhaynata ruwaqku, llank'ayninkupi ñak'arichinankupaq.
28 Llapan Israel runakunan sapallanku llank'aypi llank'asharqanku, chaymi Egipto runakunaqa Israelpa mirayninkunaman mana ima qolqetapas qorqankuchu.
29 Israel runakunamanta wakin runakuna pagana mana qosqa kasqankurayku mana llank'ayta munaqtinkutaq, Faraonpa kamachinkunapas saruncharqanku, sinchita maqaspataq kallpawan kutichirqanku wawqenkunawan llank'anankupaq. chhaynatan llapa Egipto runakuna Israelpa mirayninkunata tukuy p'unchaykunapi ruwarqanku.
30 Llapan Israel runakunan Egipto runakunata sinchita mancharikurqanku, chaymi llapa Israel runakuna kutispa sapallanku mana pagasqa llank'arqanku.
31 Israelpa mirayninkunan Pitomta Ramsestawan hatarichirqanku, llapan Israel runakunataq llank'ayta ruwarqanku, wakintaq ladrillokunata ruwarqanku, wakintaq wasicharqanku, Israel runakunataq Egipto suyuntin hallp'ata perqankunatawan sayarichirqanku, allin takyachirqanku ima, Israelpa mirayninkunapas askha watakunan llank'arqanku, Señor Dios paykunata yuyarispa Egiptomanta horqomunankama.
32 Leví runakunan ichaqa Israel wawqenkunawan kuska llank'anapi llank'arqanku qallariymantapacha Egiptomanta lloqsinanku p'unchaykama.
33 Llapa Levipa mirayninkunaqa yacharqankun Egipto runakuna israelitakunaman q'otuspa tukuy chay simikunata rimasqankuta, chaymi Levíq mirayninkunaqa wawqenkunawan kuska llank'anaman asuykurqanku.
34 Egipto runakunaqa manan yuyaykurqankuchu Levíq mirayninkunata llank'achinankupaq, qallariypi wawqenkunawan mana kasqankurayku, chaymi Egipto runakunaqa sapallankuta saqerqanku.
35 Egipto runakunaq makinkunan Israel runakuna contra sinchitapuni chay llank'aypi churakurqanku, chaymi Egipto runakunaqa Israel runakunata sinchitapuni llank'achirqanku.
36 Egipto runakunan Israelpa mirayninkunata sinchita llank'aspanku, ladrillokunawan, chakrapi tukuy imaymana llank'aywan ima, k'arakta phiñachirqanku.
37 Israel runakunataq Egipto rey Melolta suticharqanku "Meror, Egipto rey", nispa, paypa tiemponpi Egipto runakuna tukuy imaymana llank'aykunawan k'arakta phiñachisqankurayku.
38 Egipto runakunaq Israelpa mirayninkunata llank'achisqanku llapa llank'aykunatan sinchitapuni mañakurqanku Israelpa mirayninkunata ñak'arichinankupaq, ichaqa astawan ñak'arichisqankuman hinan astawan yapakurqanku, wiñarqankutaq, chaymi Egipto runakunaqa Israelpa mirayninkunarayku llakisqa karqanku.

66 RAKI

1 Chay tiempopin Edom rey Bedadpa churin Hadad wañupurqan, inti lloqsimuy ladomanta Mesreca llaqtamanta Samlataq paypa rantinpi kamachikurqan.
2 Egipto nacionpi rey Faraonpa chunka kinsayoq wata kamachikusqanpi, Israel runakuna Egiptoman risqanku pachak iskay chunka phisqayoq watanpi, Samlaqa chunka pusaqniyoq watañan Edom nacionpi kamachikurqan.
3 Rey kashaspataq, Elifazpa churin Zefowan Kitimpa mirayninkunawan maqanakuq rinankupaq, África suyupi

rey Angeaswan maqanakusqankurayku, llapan ejercitonta wañuchisqankurayku.
4 Ichaqa manan paywanqa maqanakurqanchu, Esauq mirayninkunan hark'arqanku: –Payqa wawqenkunan karqan, chaymi Samlaqa Esauq mirayninkunaq kunkanta uyarirqan, hinaspan llapa soldadonkunawan Edom hallp'aman kutipurqan, Elifazpa churin Sofowantaq mana maqanakurqanchu.
5 Egipto rey Faraontaq chayta uyarispa nirqan: –Edom rey Samlaqa Quitim runakunawan maqanakunanpaqmi yuyaykurqan, chay qhepamantaq Egiptowan maqanakuq hamunqa", nispa.
6 Chayta uyarispankun Egipto runakunaqa Israel runakunata astawan llank'achirqanku, paqtan Israel runakunaqa Hadadpa p'unchayninkunapi Esaúq mirayninkunawan maqanakusqankuman hina paykunata ruwanqaku.
7 Chaymi Egipto runakunaqa Israel runakunata nirqanku: –Usqhaylla ruwaychis, llank'anaykichista hunt'aychis, kay suyuta kallpachaychis, ama wawqeykichis Esaúq wawqeykichiskuna maqanakuq hamunankupaq, qankunarayku ñoqayku contra hamunqaku, nispa.
8 Israel runakunataq sapa p'unchay Egipto runakunaq llank'ayninta ruwarqanku, Egipto runakunataq Israel runakunata ñak'arichirqanku chay suyupi pisiyanankupaq.
9 Egipto runakunan Israelpa mirayninkunata astawan llank'achirqanku, chhaynatan Israel runakunapas askhayarqanku, llapan Egiptotaq Israel runakunawan hunt'aykurqanku.
10 Israel runakuna Egiptoman pachak iskay chunka phisqayoq watapi uraykamuqtinkun, llapa Egipto runakuna rikurqanku Israel contra yuyaykusqanku mana allinchu kashasqanmanta, aswanpas askhayasqankuta, wiñasqankutapas, chaymi Egipto hallp'a Gosen hallp'apas Israel runakunawan hunt'aykusqa kasharqan.
11 Chaymi Egipto nacionpi llapa kurak runakunapas yachaysapa runakunapas reypa ñawpaqenman asuykuspanku qonqoriykuspanku ñawpaqenpi tiyaykurqaku.
12 Egipto suyupi llapa kurak runakunapas yachaysapa runakunapas reyta nirqanku: –Reyqa wiñaypaq kawsachun. Israelpa mirayninkuna contran yuyaychawarqankiku, reypa nisqanman hinataqmi paykunata ruwarqayku.
13 Llank'ay yapakusqanman hinan ichaqa chay hallp'api yapakunku, wiñankutaq, kay hallp'antaq llapan suyu hunt'aykusqa kashan.
14 Kunanqa, wiraqochanchis, reyniykupas, llapan Egipto runakunaq ñawiykin qanpi kashan, yachayniykiwan paykunaman yuyaychanaykipaq, chaywantaq Israel nacionta atipankuman, paykunata chinkachinankupaq, otaq kay hallp'amanta pisiyachinankupaq. Hinan reyqa paykunata kutichirqan: –Kaymanta yuyaychaychis, paykunawan imatachus ruwanaykuta yachanaykupaq, nispa.
15 Uz hallp'api Mesopotamia llaqtamanta Job sutiyoq reypa consejeronmi reyman kutichirqan:
16 Rey munaptinqa, kamachinpa yuyaychasqanta uyarichun. Hinan reyqa payta nirqan: –Rimay, nispa.
17 Hinan Jobqa reypa, umallikunaq ñawpaqenpi, Egipto suyupi llapa kurak runakunaq ñawpaqenpiwan rimapayarqan.
18 Qhawariychis, Israelpa mirayninkunaq llank'ayninta respetaspa ñawpaqpi yuyaychasqan reypa yuyaychasqanqa ancha allinmi, llank'aqkunamantaqa ama wiñaypaqmi karunchakuychischu.
19 Ichaqa kay yuyaychasqaykichismi, reypa ñak'arichinanpaq allinpaq qhawariqtinqa, pisiyachiwaqchis.
20 Unaymantañan guerrata manchakushanchis, chaymi niranchis: Israel runakuna kay suyupi miraykapuqtinqa, guerra kaqtinqa, chay hallp'amantan qarqowasun, nispa.
21 Reypa munasqanman hinaqa, reypa kamachikuynin lloqsimuchun, Egipto nacionpi kamachikuykunapi qelqasqa kachun, chay kamachikuykunaqa manan qechusqa kanqa, israelitakunaq naceq qhari wawakunan yawarninta pampaman hich'aykunankupaq.
22 Chayta ruwaspaykichisqa, Israelpa llapa qhari wawankuna wañupuqtinkun, awqanakuyninkupi mana allin ruwayqa tukupunqa. rey chayta ruwachun, hinaspa llapa hebreo parterakunata waqyachichun, kaypitaq kamachichun wañuchinankupaq; chhaynapin reypas umallikunatapas kusichirqan, reyqa Jobpa nisqanman hinan ruwarqan.
23 Hinan reyqa hebreo parterakunata waqyachimurqan, hukninpa sutinmi karqan Sefra, hukninpa sutintaq Pua.
24 Parterakuna reypa ñawpaqenman hamuspa paypa qayllanpi sayarirqanku.
25 Hinaqtinmi reyqa paykunata nirqan: –Hebreo warmikunata parterata ruwaspaykichis, qari warmi kaqtinqa wañuchinkichis, ususi kaqtintaq kawsanqa, nispa.
26 Chayta mana ruwankichischu chayqa, qankunata llapa wasiykichistapas ninawanmi ruphachisaq.
27 Parterakunaqa Diosta manchakuspankun Egipto reypa nitaq rimasqantapas mana uyarirqankuchu, hebreo warmikuna parteraman qhari wawata otaq ususinta wachakuqtinkutaq parteraqa wawata tukuy ima necesitasqanta ruwaspa kawsachirqan. chhaynatan parterakuna tukuy p'unchay ruwaqku.
28 Hinaqtinmi reyman willarqanku, hinan payqa kachaspa parterakunata waqyamurqan, hinaspan paykunata nirqan: –¿Imanaqtintaq kay hinata ruwaspa wawakunata qespichirqankichis?
29 Parterakunataq kutichispa reypa ñawpaqenpi rimapayarqanku.
30 Ama reyqa piensachunchu hebreo warmikuna Egipto warmikuna hina kasqankuta, llapa Israel miraykunan qhaliyasqaña kashanku, manaraq partera paykunaman hamushaqtintaq wachakushanku, ñoqaykutaq sirvienteykikuna, askha p'unchaykunaña mana mayqen hebreo warmipas wachawarqanchischu, llapan hebreo warmikunapas paykunaq parteranku kanku, allin kasqankurayku.
31 Chay rimasqankuta uyarispan Faraonqa paykunata creerqan, hinan parterakunaqa reymanta karunchakurqanku, hinan Diosqa paykunata allinta tratarqan, chaymi runakunaqa mirarqanku, sinchitataq wiñarqanku.

67 RAKI

1 Egipto suyupiqa Levipa mirayninmanta huk runam karqa, paypa sutinmi karqa Amram, Kehatpa churin, Israelpa churin Levipa churin.

2 Hinaqtinmi kay runaqa rispa casarakurqan taytanpa panan Levipa ususin Jocabedta, payqa pachak iskay chunka soqtayoq watayoqmi kasharqan.
3 Hinan chay warmiqa wiksallikuspa huk ususita wachakurqan, hinaspan suticharqan Miriam nispa, chay p'unchaykunapi Egipto runakuna Israel runakunaq kawsayninta k'arakta phiñachisqankurayku.
4 Wakmanta wiksallikuspa huk qhari wawata wachakurqan, paytataq Aaron sutiwan suticharqan, wiksallikusqan p'unchaykunapin Faraonqa Israel qharikunaq yawarninta hich'ayta qallarirqan.
5 Chay p'unchaykunapin Quitim llaqtapi rey Elifazpa churin Sofo wañupurqan, paypa rantinpitaq Janeas kamachikurqan.
6 Sofoqa kinsa chunka watañan Quitim runakunata kamachirqan, wañuspataq p'amparqanku Kitim hallp'api Nabna llaqtapi.
7 Qhepantataq Kitim miraymanta huknin kallpasapa Janeas rey kapurqan, paytaq phisqa chunka wata kamachikurqan.
8 Kitim rey wañukusqan qhepamanmi Beorpa churin Balaam Kitim llaqtamanta ayqekurqan, hinaspan Egiptoman rirqan Egipto rey Faraonman.
9 Faraontaq payta jap'irqan, yachayniyoq kasqanmanta uyarisqanrayku, payman regalokunata qospa consejero kananpaq churaspa hatunyachirqan.
10 Balaamtaq Egiptopi tiyaran reypa llapa allin qhawarisqan runakunawan hatunchaspa, llapanku yachayniyoq kayta yachayta munasqankurayku.
11 Israel runakuna Egiptoman pachak kinsa chunka kaq watapi uraykamushaqtinmi, Faraonqa mosqokurqan reypa tiyananpi tiyashaqta, hinaspan ñawinta hoqarispa huk machu runata rikurqan ñawpaqenpi sayashaqta, chay machu runaq makinpitaq balanzakuna kashasqa, chay balanzakunaqa qhatuqkunaq utilizasqanmi.
12 Machu runaqa chay balanzata hap'ispa Faraonpa ñawpaqenpi warkusqa.
13 Chay machu runaqa Egipto suyupi llapa kurak runakunata, llapa kamachiqninkunata, hatun runakunatawan hap'ispa, huk balanzallapi wataspa churarqan.
14 Hinaqtinmi huk lecheyoq uñachata hap'ispa huk balanzaman churarqan, hinan uñachaqa llapanmanta aswan atiyniyoq kapurqan.
15 Faraontaq admirakuran chay millay rikuywan, imanasqataq chay cabrito lliwta atipananmanta, hinan Faraonqa rikch'arispa rikuran mosqoylla kashasqanmanta.
16 Hinaqtinmi Faraonqa tutamanta hatarispa llapa kamachinkunata waqyaspa musqukusqanmanta willarqan, chaymi runakunaqa sinchita mancharikurqanku.
17 Hinaqtinmi reyqa llapa yachayniyoq runakunata nirqan: –Musqukusqayta sut'inchaychis, chhaynapi yachanaypaq, nispa.
18 Beorpa churin Balaamtaq reyman kutichispa nirqan: –Kayqa manan imatapas niyta munanchu, aswanpas qhepa p'unchaykunapi Egipto contra hatun millay wiñananpaqmi, nispa.
19 Israelpaq huk qhari wawa nacenqa, paymi Egipto suyuntinta, chaypi tiyaq runakunatawan wañuchinqa, Israel runakunatataq Egiptomanta kallpawan horqomunqa.
20 Kunanqa rey, kay asuntomanta yuyaykuy, Israel runakunaq suyakuyninkuta, suyakuyninkutawan chinkachinaykipaq, manaraq Egipto contra kay millay rikhurimushaqtin.
21 Hinaqtinmi reyqa Balaamta nirqan: –¿Imatan Israel llaqtata ruwasaqku? cheqaqtapunin huk hinamanta qallariypi paykunaq contranpi yuyaycharqayku, manataqmi atipayta atirqaykuchu.
22 Kunantaq paykuna contra yuyaychaychis, chaywantaq paykunata atipasunman.
23 Balaamtaq reyman kutichispa nirqan: –Kunan kachamuy iskaynin yuyaychaqniykikunata waqyamuy, hinan qhawarisaqku imachus yuyaychasqankuta kay asuntomanta, qhepamantaq kamachiyki rimarinqa, nispa.
24 Hinaqtinmi reyqa iskay consejeronkunata waqyamurqan Madianita Reuelta, Uz llaqtayoq Jobtawan, hinaspan reypa ñawpaqenpi tiyaykurqanku.
25 Hinaqtinmi reyqa paykunata nirqan: –Iskaykichismi uyarirqankichis mosqosqay mosqokusqayta, chay mosqoypa ima ninantapas. kunanqa yuyaychaychis, yachaychis, qhawaychistaq Israelpa mirayninkunaman imachus ruwananta, chaywantaq paykunata atipasunman, manaraq millayninku noqanchis contra wiñashaqtin.
26 Madianita Reueltaq reyman kutichispa nirqan: –Rey kawsachun, reypas wiñaypaq kawsachun, nispa.
27 Rey allinpaq qhawariqtinqa, hebreo runakunata saqespa saqerparichun, ama makinta haywarichun.
28 Paykunatan Señor Diosqa ñawpaq p'unchaykunapi akllarqan, kay pachapi llapa suyukunamanta, kay pachapi reykunamantawan herencianmanta suerteta hap'ispa. ¿Pitaq mana castigasqalla paykuna contra makinta haywarirqan, Diosninkuq mana vengakusqan?
29 Cheqaqtapunin yachanki Egipto nacionman Abrahán rey Faraon, esposan Sarata rikuspa casarakusqanta, Abrahamqa mancharikusqanraykun Egipto nacionmanta qharikuna warminrayku wañuchinankuta, nispa nisqanrayku.
30 Egipto rey Sarata hap'iqtintaq, Diosqa sinchi muchuykunawan wasintawan wañuchirqan, warmin Sarata Abrahamman kutichipunankama, chaymantataq qhaliyapurqan.
31 Filistea runakunaq reynin Gerarita Abimelectaq Abrahampa esposan Sarata castigarqan, runamanta animalkama llapa wiksakunata hark'aspan.
32 Tuta musqukusqanpi Diosninku Abimelecman hamuspa mancharichirqan Abrahamman hap'isqan Sarata kutichipunanpaq, chay qhepamantaq Gerar llaqtapi llapa runakuna Saramanta muchuchisqa karqanku, hinan Abrahamqa paykunarayku Diosmanta mañakurqan, hinaspan paymanta valekurqan, hinaspan paykunata qhaliyachirqan.
33 Hinan Abimelecqa mancharikurqan llapa millay runakunata paymanwan llaqtanman chayamusqanmanta, chaymi esposan Sarawan Abrahamman kutispa askha regalokunata qorqan.
34 Gerar llaqtamanta qarqospa Isaactapas chhaynatan ruwarqan, chaymi Diosqa musphana ruwaykunata ruwarqan, chaymi Gerar llaqtapi llapa unukuna ch'akipurqan, ruruq sach'ankunapas mana wiñarqanchu.
35 Gerar llaqtamanta Abimelec, huknin amigon Ahuzat, ejercitonpa capitan Picolpiwan payman rirqanku, hinaspan k'umuykukuspa pampaman k'umuykukurqanku.

36 Paykunaraykutaq mañakurqanku rogakunanpaq, paytaq paykunarayku Señormanta mañakurqan, Señor Diostaq payta valekurqan, paytaq qhaliyachirqan.
37 Jacobpas, ch'uya runapas, wawqen Esaupa makinmanta, mamanpa wawqen Siria Labanpa makinmantawan hunt'aq sonqo kayninwanmi qespichisqa karqan. chay hinallataqmi Canaán suyupi llapa reykunaq makinmanta, paykunaq contranpi wawankunatawan wañuchinankupaq huñunakusqanku, Señor Diostaq paykunata makinmanta qespichipurqan, paykunaman kutirispa maqarqanku, ¿pitaq hayk'aqllapas mana muchuchikuspa paykuna contra makinta haywarirqan?
38 Ñawpaq kaq taytaykiq taytan Faraonmi Jacobpa churin Joseta Egipto suyupi llapa kamachikuqkunamanta aswan hatunta wiñachirqan, yachayninwanmi chay suyupi llapa tiyaqkunata yarqaymanta qespichirqan.
39 Chay qhepamanmi Jacobta wawankunatawan kamachirqan Egiptoman uraykamunankupaq, chhaynapi Egipto nacionpas Gosen nacionpas yarqaymanta qespichisqa kanankupaq.
40 Saynaqa, sichus allinpaq qhawarisunki chayqa, amaña Israel runakunata chinkachiychu, manataq munasqaykichu kanman Egiptopi tiyanankuta chayqa, kaymanta kachamuy, ñawpaq taytankuq tiyasqanku Canaán hallp'aman rinankupaq.
41 Faraontaq Jetroq nisqanta uyarispa sinchita phiñakurqan, chaymi reypa qayllanmanta p'enqaypi sayarispa, hallp'an Madián llaqtaman rirqan, hinaspa Joseq k'aspinta aparqan.
42 Hinaqtinmi reyqa Uz llaqtayoq Jobta nirqan: –¿Ima ninkitaq Job, ¿ima ninkitaq hebreo runakunamanta?
43 Hinaqtinmi Jobqa reyta nirqan: –Qhawariy, kay suyupi llapa tiyaqkunan atiyniykipi kashanku, reyqa allinpaq qhawarisqanman hina ruwachun, nispa.
44 Hinaqtinmi reyqa Balaamta nirqan: –Balaam, imatataq ninki, rimariy uyarinaykupaq, nispa.
45 Balaamtaq reyta nirqan: –Hebreo runakunaq contranpi reypa yuyaykusqankunamantan paykunaqa qespichisqa kanqaku, reyqa manan ima yuyaychaywanpas paykunata atipayta atinqachu, nispa.
46 Nina rawraq ninawan pisiyachiyta yuyaykunki chayqa, manan paykunata atipayta atiwaqchu, cheqaqtapunin Diosninkuqa taytanku Abrahanta Caldea provinciaq Ur llaqtamanta qespichirqan. espadawan wañuchiyta yuyaykunki chayqa, taytanku Isaacmi chaymanta qespichisqa karqan, rantinpitaq huk carnero churasqa karqan.
47 Sinchi sinchi llank'aywantaq pisiyachiyta yuyaykunki chayqa, manan kaypipas atipankichu, taytanku Jacobqa tukuy imaymana llank'aykunapin Labanta servirqan, allintataqmi kawsarqan.
48 Kunantaq, Rey, uyariy rimasqayta, kaymi paykunaq contranpi yuyaychasqa, chaywantaq paykunata atipanki, manataq karunchakunaykichu.
49 Rey munaspaqa kamachichun kunan p'unchaymantapacha naceq llapa wawankunata unuman wikch'uykunankupaq, kaywanmi sutinkuta pichawaq, manan mayqenninkupas, nitaq taytankupas chhaynata pruebasqa kasqankurayku.
50 Reyqa Balaampa rimasqanta uyarispan reypas umallikunapas kusichirqan, reyqa Balaampa nisqanman hinan ruwarqan.
51 Hinan reyqa kamachirqan Egipto suyuntinpi huk willakuyta horqomunankupaq, kamachikuy simita ruwanankupaqpas, chaypin nirqanku: "Kunan p'unchaymantapacha hebreo runakunaq naceq qhari wawakunataqa unumanmi wikch'uykunqaku", nispa.
52 Hinan Faraonqa llapa kamachinkunata waqyaspa nirqan: –Kunan rispa maskhaychis Israel runakunaq tiyasqan Gosen hallp'api, hinaspa qhawaychis Hebreo runakunaq sapanka churinkuna mayuman wikch'usqa kanankuta, sapa ususinkunatan ichaqa kacharichinkichis, nispa.
53 Israel runakunaqa Faraonpa kamachikusqanta uyarispanku, qhari wawankuta mayuman wikch'uykunankupaq, wakin runakunaqa warminkumanta t'aqakurqanku, wakintaq paykunaman k'askakurqanku.
54 Chay p'unchaymantapachataq, qosankuwan qhepakuq Israel warmikunaq wachakunan tiempo chayamuqtin, chakraman rirqanku chaypi wachamunankupaq, chakrapitaq wachakurqanku, wawankutataq chakrapi saqespa wasinkuman kutipurqanku.
55 Ñawpa tayta-mamankuman mirachinanpaq juraq Señorqa, hanaq pachapi kaq huknin angelninta kachamurqan, sapanka wawakunata unuwan mayllinanpaq, hawinanpaq, p'istunanpaq, makinmanpas churananpaq iskay llañu rumikunata, hukninmantan lecheta chuparqan huknin mielmantawan, chukchantataq qonqoriman wiñachirqan, chaywantaq qatakurqan. sonqochananpaq, chayman k'askakunanpaqpas, chaymanta khuyapayakuyninwan.
56 Hinataq, Dios paykunata khuyapayaspa, kay hallp'a patapi mirachiyta munaspataq, kay pachanta kamachirqan, chaypi waqaychasqa kanankupaq, wiñasqanku pachakama, chay qhepamantaq hallp'a siminta kicharispa aqturqan, llaqtamantataq t'ikarirqanku hallp'a qura hina, hinallataq sach'a-sach'a pastokuna hina, sapankankutaq ayllunkuman kutipurqanku taytanpa wasinpi, paykunawan qhepakurqanku.
57 Israel nacionpa wawankunapas, Diospa khuyapayakuyninwanmi kay pachapi chakrapi qora hina karanku.
58 Llapa Egipto runakunan chayta rikuspa, sapankanku chakrankuman rirqanku torokunaq yugonkuwan, yapunankuwan, hinaspan yapurqanku, imaynan tarpuy tiempopi hallp'ata yapushan hinata.
59 Yapushaspankutaq Israelpa miraynin wawakunata mana k'iriyta atirqankuchu, chaymi runakunaqa astawan yapakurqanku, sinchitataq wiñarqanku.
60 Faraontaq sapa p'unchay kamachirqan Gosen llaqtaman Israelpa wawakunata maskhaq rinankupaq.
61 Hukninta maskhaspa tarispankutaq, mamanpa sinqanmanta kallpawan horqospa mayuman wikch'uykurqanku, warmi wawatataq mamanwan saqerqanku. chhaynatan Egipto runakunaqa Israel runakunata tukuy p'unchaypi ruwarqanku.

68 RAKI

1 Chay tiempopin Diospa espiritun Aaronpa panan Amrampa ususin Miriampi kasharqan, hinaspan wasimanta profetizakuq lloqsispa nirqan: –Qhawariy, kay kutipin taytaymanta mamaymantawan huk qhari wawa nacewasun,

paymi Israel llaqtata qespichinqa Egipto nacionmanta, nispa.
2 Amramtaq ususinpa nisqanta uyarispa, warminta wasiman kutipurqan, Jacobpa ayllunmanta llapa qhari wawakunata unuman wikch'uykunankupaq Faraon kamachishaqtin.
3 Chaymi Amramqa warminta Jocabedta casarakuran, Jocabedta qarqosqanmanta kinsa wata qhepaman.
4 Wachakusqanmanta qanchis killa tukukuqtintaq huk qhari wawata wachakurqan, wasintintaq intiq killa k'anchaynin hina hatun k'anchaywan hunt'aykusqa karqan.
5 Warmiqa chay wawata rikuspa, chay wawata rikuspa, kimsa killa ukhu cuartopi pakaykurqa.
6 Chay p'unchaykunapin Egipto runakunaqa rimanakurqanku chaypi llapa hebreo runakunata wañuchinankupaq.
7 Egipto warmikunataq Israel runakunaq tiyasqan Gosen llaqtaman rirqanku, waynachankutataq hombronkuman apaspa, manaraq rimayta atiq wawachankuta.
8 Chay p'unchaykunapitaq, Israelpa warminkuna wachakuqtinku, sapanka warmi churinta pakasqa Egipto runakunaq ñawpaqenmanta, Egipto runakuna mana yachanankupaq, chay hallp'amanta mana ch'usaqyachinankupaq.
9 Egipto warmikuna Gosen llaqtaman chayarqanku, mana rimayta atiq wawankunawantaq hombronkupi kasharqanku, huk Egipto warmi hebreo warmiq wasinman haykuqtintaq wawan waqayta qallarirqan.
10 Chayta qapariqtinmi wasi ukhupi kaq wawaqa kutichirqan, hinan Egipto warmikuna Faraonpa wasinman willaq rirqanku.
11 Hinan Faraonqa oficialninkunata kacharqan wawakunata hap'ispa wañuchinankupaq. chhaynatan Egipto runakunaqa tukuy p'unchay Hebreo warmikunata ruwarqanku.
12 Jocabedpa churinta pakakusqanmanta kimsa killa hinañam, Faraonpa wasinpi yacharurqaku.
13 Hinaqtinmi chay warmiqa apuraylla churinta aparqan manaraq oficialkuna hamushaqtin, hinan huk arcata hap'irqan k'aspikunamanta, hinaspan chayman llusiykurqan, hinaspan wawata churarqan, hinaspan mayu patapi banderakunaman churarqan.
14 Ñañan Miriamtaq karullapi sayasharqan, paywan imachus ruwananta, imachus rimasqanwan imachus kananta yachananpaq.
15 Chay tiempopin Diosqa Egipto hallp'aman manchay ruphayta kachamurqan, chaymi runaq aychanta inti hina ruphachirqan, chaymi Egipto runakunata sinchita saruncharqan.
16 Llapan Egipto runakunan mayupi bañakunankupaq uraykamurqanku, sinchi rupaywan aychanku ruphachisqanrayku.
17 Faraonpa ususin Batiapas mayupi bañakuq rirqan, sinchi rupasqanrayku, sipaschankunapas mayu patapi purirqanku, Egipto suyupi llapa warmikunapas.
18 Hinaqtinmi Batia mayu pataman qhawarispa, unu patapi buqueta rikuspa, sirvientanta kacharqan apamunanpaq.
19 Chayta kicharispan wawata rikurqan, hinan wawa waqashaqta khuyapayasharqan, hinaspan nirqan: –Kayqa hebreo wawakunamanta hukninmi, nispa.
20 Mayu patapi puriq Egipto warmikunan ñuñuchiyta munarqanku, ichaqa manan ñuñuchiyta munarqanchu, chaytaqa Señor Diosmantan hamurqan, mamanpa ñuñunman kutichipunanpaq.
21 Ñañan Miriamtaq mayu patapi Egipto warmikuna ukhupi kasharqan, chayta rikuspataq Faraonpa ususinta nirqan: –¿Risaqchu hebreo warmikunata ñuñuq wawata ñuñuchisunaykipaq?
22 Faraonpa ususintaq payta nirqan: –Riy, sipastaq wawaq mamanta waqyamurqan, nispa.
23 Faraonpa ususintaq Jocabedta nirqan: –Kay wawata apaspa ñuñuchiway, sapa p'unchaymi pagasqayki iskay t'aqa qolqeta, nispa. Hinan warmiqa wawata hap'ispa ñuñuchirqan.
24 Iskay wata tukukuqtintaq, wawaqa wiñaspa, Faraonpa ususinman pusamurqan, churin hinataq paymanqa Moises sutiwan suticharqan, nispa.
25 Hinaqtinmi taytan Amram sutiyoq runaqa Chabar sutiwan suticharan, paymi niran: "Paypaqmi karunchakusqan esposanwan huñunakuran", nispa.
26 Maman Jocabedtaq Jekutiel sutiwan suticharqan: "Tukuy atiyniyoq Diosman suyakusqayrayku, Diosmi kutichipuwarqan", nispa.
27 Ñañan Miriamtaq Jered nispa suticharqan, paypa qhepanta mayuman uraykamusqanrayku, imachus tukukuyninta yachananpaq.
28 Wawqen Aarontaq payta suticharqan Abi Zanuc nispa: —Taytayqa mamayta saqespa payman kutipurqan, nispa.
29 Amrampa taytan Quehattaq Abigdor sutiwan suticharqan, Jacobpa wawan p'akisqata Dios allichasqanrayku, qhari wawankuta manaña unuman wikch'uyta atisqankurayku.
30 Enfermerankutaq Abi Socóta waqyaspa nirqan: –Ham runaq mirayninkunaraykun kinsa killa karpanpi pakasqa kasharqan, nispa.
31 Llapan Israel runakunan Netanelpa churin Semaías sutiwan suticharqanku, paykunan nirqanku: "Paypa tiemponpin Diosqa qaparisqankuta uyarispa sarunchaqninkunamanta qespichirqan", nispa.
32 Moisesqa Faraonpa wasinpin kasharqan, Faraonpa ususin Batiapaqtaq churin hina kasharqan, Moisesqataq reypa wawankuna ukhupi wiñarqan.

69 RAKI

1 Chay p'unchaykunapin Edom rey wañupurqan chunka pusaqniyoq wata kamachikusqanpi, hinaspan p'ampasqa karqan Edom hallp'api reypa wasinta hina hatarichisqan templopi.
2 Esaupa mirayninkunataq mayu patapi kaq Petor llaqtaman kacharqanku, chaymantataq huk waynata pusamurqanku, paypa sutinmi karqan Saul, hinaspan Samla llaqtaq rantinpi rey kananpaq churarqanku.
3 Saultaq Edom hallp'api tawa chunka watata Esaúpa mirayninkunata kamachirqan.
4 Egipto rey Faraonqa Israelpa mirayninkunamanta Balaampa yuyaychasqan mana allinchu kasqanta rikuspa, Egipto suyuntinpi mirarispa mirarispa.
5 Chay p'unchaykunapin Faraonqa kamachirqan Egipto suyuntinpi Israel runakunaman huk willakuyta: –Manan

pipas sapa p'unchay llank'asqanmanta pisiyachinqachu, nispa.
6 Pipas sapa p'unchay llank'ayninpi pisichikuqtinqa, sullk'a churinta chaypa rantinpi churanqaku.
7 Chay p'unchaykunapin Egipto nacionpa llank'ayninqa Israelpa mirayninkunaman astawan kallpachakurqan, piqpa sapa p'unchay llank'ayninpipas huk ladrillolla pisiyaqtinqa, Egipto runakunan sullk'a wawanta mamanmanta kallpawan hap'ispa, taytanpa pisita saqesqan ladrillopa rantinpi wasiman churarqanku.
8 Egipto nacionmanta runakunaqa sapa p'unchaymi Israel nacionniyoq runakunata chay hinata ruwaqku.
9 Ichaqa Leví aylluqa manan qallariymantapachachu wawqenku israelitakunawan llank'arqanku, Levíq mirayninkunaqa yacharqankun Egipto runakunaq q'otukuyninta, qallariypi Israel runakunawan ruwasqankuta.

70 RAKI

1 Moisespa nacesqanmanta kinsa kaq watapin Faraonqa mikhunata tiyasharqan, reina Alparanittaq paña ladonpi, Batiataq lloq'e ladonpi, wayna Moisestaq sinqanpi puñusharqan, Beorpa churin Balaamtaq iskaynin churinkunawan, reypa qayllanpi llapa kamachikuqkunapas mesapi tiyasharqanku.
2 Hinaqtinmi waynaqa reypa umanman makinta haywarispa reypa umanmanta coronata horqospa umanman churarqan.
3 Reywan kamachikuqkunawantaq chay waynaq ruwasqanta rikuspa, reywan kamachikuqkuna mancharisqa karqanku, huk runataq runamasinman admirakusqanmanta willakurqan.
4 Hinaqtinmi reyqa mesapi ñawpaqenpi kashaq umallikunata nirqan: –¿Imatan rimankichis, imatataq ninkichis kamachikuqkuna, kay ruwasqanmanta, ¿imataq juzgasqa kankichis chay waynata?
5 Layqa Beorpa churin Balaamtaq reypa umalliqninkunaq ñawpaqenpi kutichispa nirqan: –Señorniy, rey, kunan yuyariy, askha p'unchaykuna mosqokusqaykita, kamachiykiq sut'inchasusqaykitapas, nispa.
6 Chay hinaqa, kay wawaqa hebreo wawakunamantan, paykunapin Diospa espiritun kashan, rey wiraqocha ama piensachunchu kay wayna mana yachaspa kayta ruwasqantaqa.
7 Payqa hebreo waynan, warmallaraq kashaspapas yachayniyoqpas, yachayniyoqpas paywanmi kashan.
8 Llapa hebreo runakunan reykunatapas allin qhawarisqa runakunatawan q'otuspa tukuy chaykunata ruwanku, kay pachapi reykunata runankunatapas khatatatachinankupaq.
9 Cheqaqtapunin yachanki taytanku Abraham chhaynata ruwasqanta, paymi Babel rey Nimrodpa, Gerar rey Abimelecpa ejercitonta q'oturqan, Het runakunaq hallp'antapas, Canaán suyupi llapa suyukunatapas hap'ikapusqanmantawan.
10 Egiptoman uraykamuspataq warmin Saramanta nirqan: "Payqa panaymi, Egiptota reynintawan pantachinanpaq", nispa.
11 Churin Isaacpas Gerar llaqtaman rispan chaypi tiyaran, chaymi Filistea rey Abimelecpa ejercitonta atiparan.
12 Hinaspapas Filistea runakunaq qhapaqsuyunta urmachiyta yuyaykurqan, warmin Rebeca panan kasqanmanta.
13 Jacobpas wawqentan traicionarqan, hinaspan makinmanta ñawpaqkaq derechonta, saminchaynintawan qechurqan.
14 Hinaspan Padan-Aram llaqtaman rirqan mamanpa wawqen Labanpa wasinman, hinaspan q'otukuspa ususinta, uywankunata, llapa kaqninkunatawan hap'ispa, ayqekuspa Canaán suyuman kutipurqan taytanman.
15 Churinkunan wawqen Joseta venderqanku, paymi Egiptoman rispa kamachi kapurqan, hinaspan chunka iskayniyoq wata carcelpi wisq'asqa karqan.
16 Ñawpa Faraonqa mosqoykunata musqukunankama, carcelmanta qarqospa, Egipto suyupi llapa kamachikuqkunamanta aswan hatuncharqan, musqukusqanmanta sut'inchasqanrayku.
17 Diosqa tukuy hallp'api yarqayta hatarichispan, taytanta llapa wawqenkunata, taytanpa llapa familiankunatapas pusamurqan, mana qolqewan nitaq qolqewantaq paykunata uywarqan, Egipto runakunatataq esclavopaq rantirqan.
18 Chay hinaqa, wiraqochay rey, kay wawaqa paykunaq rantinpi Egipto suyupi hatarirqan, paykunaq ruwasqankuman hina ruwananpaq, llapa reywan, kamachikuqkunawan, juezkunawan ima, pisipaq qhawarinanpaq.
19 Reypa munasqanman hinaqa, kunanmi yawarninta allpaman hich'aykusun, ama wiñaspa gobiernota makiykimanta qechunanpaq, Egiptopa suyakuyninpas pay kamachikusqan qhepaman chinkapunman.
20 Hinaqtinmi Balaamqa reyta nirqan: –Huk Egipto nacionpi llapa juezkunata, yachaysapa runakunatawan waqyasunchis, hinaspa yachasunchis, nisqaykiman hina kay waynaman wañuy juzgasqa kananta, chaymantataq wañuchisaqku, nispa.
21 Hinan Faraonqa kacharqan Egiptopi llapa yachaysapa runakunata waqyamunanpaq, paykunataq reypa ñawpaqenman hamurqanku, Señor Diospa angelnin paykuna ukhuman hamurqan, payqa Egiptopi yachaysapa runaman rikch'akurqan.
22 Hinaqtinmi reyqa yachaysapa runakunata nirqan: –Cheqaqtapunin uyarirqankichis kay wasipi kaq hebreo waynaq ruwasqanta, chhaynapin Balaam juzgarqan.
23 Qankunatapas juzgaspa qhawariychis imachus chay warmacha ruwasqanmanta.
24 Faraonpa huknin yachaysapa runanman rikch'akuq angelqa, Egipto suyupi llapa yachaysapa runakunaq ñawpaqenpi, reypa umalliqninkunaq ñawpaqenpi, kay hinata kutichispa nirqan.
25 Rey munaptinqa rey runakunata waqyachichun, paykunan ónix rumita, nina q'umirtawan apamunqaku, hinaspa wawaq ñawpaqenman churanqaku, wawataq makinta haywarispa ónix rumita hap'inqa chayqa, yachasunmi waynaqa yachaywan tukuy ruwasqanta ruwasqanta, chaymi wañuchinanchis.
26 Q'umir pataman makinta haywarin chayqa, yachasunmi mana yachaywanchu kayta ruwasqanta, kawsanqataq.
27 Chaymi reypa, kamachikuqkunaq qhawariyninpipas allinman rikch'akurqan, chaymi reyqa Señor Diospa angelninpa nisqanman hina ruwarqan.

28 Hinan reyqa kamachirqan ónix rumita q'umirtapas apamuspa Moisespa ñawpaqenman churanankupaq.
29 Chay waynatataq ñawpaqenkupi churarqanku, waynataq kallpachakurqan ónix rumiman makinta haywarinanpaq, Señorpa angelninmi ichaqa makinta hap'ispa q'umir pataman churarqan, q'umirtaq makinpi wañupurqan, hinaspan hoqarispa siminman churarqan, hinaspan siminmanta huk chikanta, qallunpa huk partentapas ruphachirqan hinaspa qallu.
30 Chayta rikuspataq reywan kamachikuqkuna musyakurqanku Moisespa reypa umanmanta coronata horqospa mana yachaywan ruwasqanta.
31 Chaymi reywan kamachikuqkuna wawata mana wañuchiyta munarqankuchu, chaymi Moisesqa wiñaspa Faraonpa wasinpi qhepakurqan, Señortaq paywan kasharqan.
32 Chay waynaqa reypa wasinpi kashaqtinmi, morado p'achawan p'achasqa kasharqan, reypa wawankuna ukhupitaq wiñarqan.
33 Moisestaq reypa wasinpi wiñaspa, Faraonpa ususin Batia churinta hina qhawarirqan, Faraonpa llapa familiankuna payta yupaycharqanku, Egipto runakunataq mancharikurqanku.
34 Sapa p'unchaymi lloqsispa Gosen hallp'aman rirqan, chaypin wawqenkuna Israel runakuna kasharqanku, Moisestaq sapa p'unchay paykunata rikurqan samay pisiyasqa, sinchi llank'aypi ima.
35 Moisestaq paykunata tapurqan: –¿Imanaqtintaq sapa p'unchay kay llank'anata ruwashankichis?
36 Hinaqtinmi paykunaqa willarqanku tukuy ima pasasqanta, manaraq naceshaqtin Faraonpa kamachikusqantawan.
37 Hinaspan Beorpa churin Balaam paykuna contra llapa consejasqankunata, reypa coronanta qechuruspa wañuchinanpaq ima yuyaychasqantapas willarqanku.
38 Chaykunata uyarispan Moisesqa Balaam contra phiñakurqan, chaymi payqa wañuchiyta munarqan, sapa p'unchaytaq payta pakaykusharqan.
39 Balaamtaq Moisesta mancharikuran, chaymi iskaynin churinkunapiwan Egiptomanta hatarispa lloqsirqanku, hinaspan ayqekuspa almankuta qespichirqanku, hinaspan Cus hallp'aman aparqanku Cus rey Kikianoman.
40 Moisestaq reypa wasinpi lloqsispa haykusharqan, chaymi Señor Diosqa Faraonpa, llapa kamachinkunaq, llapa Egipto runakunaq ñawpaqenpi, Moisesta anchata munakurqanku.
41 Moises Gosen llaqtaman wawqenkunata qhawaq ripusqan p'unchaymi Israel runakunata rikurqan q'epipi llank'asqankuta, chaymi Moisesqa llakisqa kasharqan.
42 Moisestaq Egiptoman kutispa Faraonpa wasinman rispa reypa ñawpaqenman rirqan, Moisesqataq reypa ñawpaqenpi k'umuykukurqan.
43 Moisestaq Faraonta nirqan: –Señorniy! Faraontaq payta nirqan: –Rimay, nispa.
44 Moisestaq Faraonta nirqan: –Gosen llaqtapi kaq Israelpa mirayninkunata huk p'unchay qosqa kachun, chaypi llank'asqankumanta samarinankupaq, nispa.
45 Hinaqtinmi reyqa Moisesta kutichispa nirqan: –Qhawariy, uyaykita hoqarirqani, mañakusqaykita hunt'anaypaq, nispa.
46 Faraontaq kamachirqan huk willakuyta Egiptopi Gosenpiwan willanankupaq.
47 Qankunaman, llapa Israel runakuna, kay hinatan reyqa nin: soqta p'unchaymi llank'anaykichista llank'anaykichistapas ruwankichis, qanchis kaq p'unchaymi ichaqa samarinkichis, manataqmi ima llank'anatapas ñawpaqtaqa ruwankichischu, chhaynatan tukuy p'unchayta ruwankichis, reypas Batia churin Moisespas kamachikusqankuman hina.
48 Moisesqa kusikurqan reypa qosqanta, chaymi llapa Israel runakuna Moisespa kamachisqanman hina ruwarqanku.
49 Chaymi Señor Diosmanta Israel runakunaman hamurqan, ñawpaq taytankurayku Israel runakunata qespichinanpaq Señor Diosqa yuyariyta qallarirqan.
50 Señor Diosqa Moiseswanmi kasharqan, chaymi Egipto suyuntinpi allin reqsisqa karqan.
51 Moisesqa llapa Egipto runakunaq ñawpaqenpi, llapa Israel runakunaq qhawariyninpipas hatunmi kapurqan, Israel llaqtanpaq allin kaqta maskhaspa, paykunamanta thak simikunata reyman rimaspa.

71 RAKI

1 Chunka pusaqniyoq watayoq kashaqtintaq, Moisesqa taytanta mamantawan rikuyta munaspa Gosen llaqtaman rirqan, Moisestaq Gosen llaqtaman asuykuspan Israel runakuna llank'asqanku cheqasman chayarqan, q'epinkuta qhawaspataq rikurqan huk Egipto runata huknin hebreo wawqenta maqashaqta.
2 Maqasqa runaqa Moisesta rikuspa yanapayta mañakuq phawarirqan, Faraonpa wasinpi Moisesta anchata respetasqa kasqankurayku, payta nirqan: –Señorniy yanapaway, kay Egipto runaqa tutamanta wasiyman hamuspa watawarqan, hinaspan ñawpaqeypi esposayman hamurqan, kunantaq kawsayniyta qechuyta maskhashan, nispa.
3 Moisesqa chay millay kaqta uyarispan Egipto runa contra phiñakurqan, hinaspan kayman huk ladoman kutirirqan, mana pipas chaypi kashaqta rikuspataq Egipto runata maqaspa rit'ipi pakaykurqan, hinaspan hebreo runata maqaqpa makinmanta qespichirqan.
4 Hebreo runaqa wasinman rirqan, Moisestaq wasinman kutispa reypa wasinman kutipurqan.
5 Chay runaqa wasinman kutipuspataq, warminta qhellichayta yuyaykurqan, Jacobpa wasinpiqa manan allinchu karqan warmin qhellichasqa kashaspa warminman hamuyqa.
6 Warmitaq wawqenkunaman willaq rispa, warmi wawqenkuna wañuchiyta munarqanku, wasinman ayqekuspataq ayqekurqan.
7 Iskay kaq p'unchaypitaq Moisesqa wawqenkunaman rispa iskay runakuna ch'aqwashaqta rikurqan, hinaspan millay runata nirqan: –¿Imanaqtintaq runamasiykita maqashanki?
8 Hinaqtinmi Jesusqa payta tapuran: —¿Pitaq noqaykupi kamachikunaykipaq churasurqanki? ¿Egipto runata wañuchisqaykiman hinachu wañuchiwayta yuyaykunki? Moisestaq mancharikuspa nirqan: –¿Cheqaqtapunichu chay willakuyqa yachakun?

9 Chayta uyarispanmi Faraonqa Moisesta wañuchinankupaq kamachirqan, chaymi Diosqa angelninta kachamurqan, paytaq guardiakunaq capitanman rikch'akuq Faraonman rikhurimurqan.
10 Hinan Señor Diospa angelqa guardia capitanpa makinmanta espadata hap'ispa umantapas qechurqan, guardia capitanpa rikch'aynin Moisespa rikch'ayninman tukupusqanrayku.
11 Señor Diospa angelninmi Moisespa paña makinmanta hap'ispa Egiptomanta horqomurqan, Egipto nacionpa hawanmantataq tawa chunka p'unchay puriyta churarqan.
12 Wawqen Aaronllan Egipto suyupi qhepakurqan, hinaspan Israel runakunaman profetizarqan:
13 Ñawpa taytaykichispa Diosnin Señor Diosmi nin: Sapanka runan millay millay kaqkunata wikch'uychis, amataq Egipto idolokunawan qhellichakuychischu, nispa.
14 Israelpa mirayninkunam chay tiempopi Aaronpa rimasqanta mana uyariyta munarqakuchu.
15 Wiraqochataq paykunata chinkachiyta yuyaykurqan, manachus Abrahanwan, Isaacwan, Jacobwan rimanakusqanta Wiraqocha yuyarirqan chayqa.
16 Chay p'unchaykunapin Faraonpa makinqa sinchitapuni Israel runakuna contra sayarirqan, chaymi paykunata ñut'urqan, saruncharqan ima, Diosqa rimayninta kachamunankama, paykunata reparanankama.

72 RAKI

1 Chay p'unchaykunapin Cuspa mirayninkunawan, inti lloqsimuy ladomanta Aram runakunawan ima hatun maqanakuy karqanku, chaymi paykunaq makinpi kashaq Cus reypa contranpi hatarirqanku.
2 Hinaqtinmi Cus rey Kikianos llapa Cuspa mirayninkunawan rirqan, rit'i hina askha runakunawan, hinaspan rirqan Aramwan inti lloqsimuy lado wawakunawan maqanakuq, paykunata kamachinanpaq.
3 Kikianos lloqsispataq, layqa Balaamta saqerqan, iskaynin churinkunawan, llaqtata qhawanankupaq, chay suyupi aswan pisi clase runakunatapas.
4 Chaymi Kikianus rirqan Aramman, inti lloqsimuy lado wawakunamanwan, paykunawan maqanakuspataq paykunata atiparqan, llapankutaq k'irisqa urmarqanku Kikianus llaqtanpa ñawpaqenpi.
5 Askha runakunatan preso hap'ispa qallariypi hina kamachirqan, hinaspan hallp'ankupi campamentota churarqan sapa kuti hina paykunamanta impuestota chaskinanpaq.
6 Beorpa churin Balaamtaq, Cus rey llaqtata, llaqtapi wakchakunatapas qhawananpaq saqerparispa, hatarispa, chay suyupi runakunawan kuska yuyaycharqan rey Kikiano contra hatarinankupaq, wasinman kutimuqtin ama llaqtaman haykunankupaq.
7 Chay suyupi runakunaqa payta uyarispankun jurarqanku, hinaspan iskay churinkunatawan rey kananpaq churarqanku.
8 Chaymi paykunaqa hatarispa llaqtaq perqankunata iskay esquinapi hoqarirqanku, hinaspan sinchi allin takyasqa wasita hatarichirqanku.
9 Kimsa kaq esquinapitaq mana yupay atina zanjakunata t'oqorqanku, llapan Cus hallp'a muyuriq llaqtawan mayuwan chawpipi, chaypi mayu unuta phatarichirqanku.
10 Tawa kaq k'uchupin askha mach'aqwaykunata huñurqanku layqakusqankuwan, layqakusqankuwan ima, llaqtata kallpachaspa chaypi tiyarqanku, manataqmi pipas ñawpaqenkuman lloqsirqanchu nitaq haykurqanchu.
11 Kikianustaq Aramwan inti lloqsimuy lado wawakunawan maqanakurqan hinaspan ñawpaq hina paykunata kamachirqan, hinaspan sapa kuti impuesto pagasqankuta qorqanku, hinaspan rispa hallp'anman kutipurqan.
12 Cus rey Kikianus llaqtanman asuykuqtintaq, paywan kuska llapa soldadokunaq umalliqninkunawan, ñawinkuta hoqarispa, llaqtaq perqankuna sayarichisqa, ancha altoman churasqa kashaqta rikurqanku, chaymi chay runakunaqa admirakurqanku.
13 Paykunan paykunapura ninakuranku: —Maqanakuypi tardasqaykuta rikuspa, sinchita mancharikusqaykuraykun kay hinata ruwarqanku, llaqta perqakunatapas hoqarispanku, allin takyachirqanku, Canaán suyupi reykuna mana maqanakuq hamunankupaq, nispa.
14 Hinaqtinmi reyqa soldadokunapiwan llaqta punkuman asuykurqanku, hinaspan qhawarirqanku llaqtaq punkunkuna wisq'asqa kashaqta, hinan centinelakunata qaparirqanku: Kichariwayku llaqtaman haykunaykupaq, nispa.
15 Ichaqa centinelakunaqa manan paykunaman kichariyta munarqankuchu layqa Balaam reyninpa kamachisqanman hina, manataqmi saqerqankuchu llaqtankuman haykunankupaq.
16 Chaymi llaqta punku chimpapi paykunawan maqanakurqanku, chay p'unchaytaq Kikianus llaqtapi pachak kinsa chunka ejercito runakuna wañurqanku.
17 Qhepantin p'unchaytaq maqanakushallarqanku, mayu patapitaq maqanakurqanku; kallpachakurqankun pasanankupaq ichaqa manan atirqankuchu, chaymi wakinqa t'oqokunapi chinkaykuspa wañurqanku.
18 Chaymi reyqa kamachirqan sach'akunata kuchuspa balsakunata ruwanankupaq, chay pataman pasanankupaq.
19 Chay zanjakunaq kasqan cheqasman chayaqtinkun unuqa molinokuna muyuykusqa, chunka balsakunapi iskay pachak runakunataq unupi wañurqanku.
20 Kimsa p'unchaypitaq mach'aqwaykunaq kasqan ladoman maqanakuq hamurqanku, ichaqa manan chayman asuykurqankuchu, mach'aqwaykunaqa pachak qanchis chunka qharikunata wañuchirqanku, hinaspan Cushwan maqanakuyta saqerqanku, isqon watataq Cush muyuykurqanku, manan pipas lloqsimurqanchu nitaq haykurqanchu.
21 Chay tiempopin Moisesqa Egiptomanta ayqekurqan Faraonmanta, paymi Egipto runata wañuchisqanmanta wañuchiyta munarqan.
22 Moisesqa chunka pusaqniyoq watayoqmi kasharan Faraonpa qayllanmanta Egipto nacionmanta ayqekuqtin, ayqekuspataq ayqekuran Kikianoq campamentonman, chay tiempopin Cush llaqtata muyuykusharqan.
23 Moisesqa isqon watañan Cus rey Kikianoq campamentonpi kasharqan, Cush llaqtata muyuykushaqtinku, Moisesqa lloqsispa paykunawan kuska haykurqan.
24 Reypas, kamachikuqkunapas, llapa maqanakuq runakunapas Moisesta munakurqanku, payqa hatunmi karqan, allin qhawarisqataqmi karqan, sayayninpas allin

qhawarisqa leon hinan karqan, uyanqa inti hinan karqan, kallpanpas leon hinan karqan, reypa yuyaychaqninpas karqan.
25 Isqon wata tukukuqtintaq, Kikianus wañuy onqoywan hap’ichikurqan, onqoynintaq atiparqan, qanchis kaq p’unchaypitaq wañupurqan.
26 Hinaqtinmi kamachinkunaqa balsamowan llusiykuspanku apaspa p’amparqanku Egipto nacionpa wichay ladonpi llaqta punkupa chimpanpi.
27 Hinaqtinmi Jesuspa hawanman huk sumaq kallpasapa alto wasita hatarichirqanku, urayninpitaq hatun rumikunata chururanku.
28 Chay rumikunapitaq reypa qelqaqninkunaqa reyninku Kikianuspa tukuy atiyninta, llapa maqanakusqankunatapas grabarqanku, kunan p’unchay chaypi qelqasqa kashan.
29 Cus rey Kikiano wañupuqtintaq, runankunata, soldadonkunatapas sinchita llakichirqan, guerramanta.
30 Hinaqtinmi paykunapura ninakuranku: –Wasiykumanta isqon wata karupi ch’inneqpi tiyasqaykurayku, kunan tiempopi imatachus ruwanaykuta yuyaychawayku, nispa.
31 Llaqtawan maqanakusaqku nisun chayqa askhan k’irisqa otaq wañusqa urmaykusun, kaypi muyuykusqa kashaspaqa wañusuntaqmi.
32 Kunanmi Aram llaqtapi llapa reykunapas, inti lloqsimuy ladomanta runakunapas reyninchis wañupusqanta uyarispanku qonqayllamanta awqa-tinkuywan maqanakuwasun, manataqmi ima puchuqtapas saqewasunchu.
33 Chhaynaqa, rispayku reyta churamusun, llaqtata qowanankama muyuykusunchis, nispa.
34 Hinan chay p’unchaypi Kikianuspa ejercitonmanta huk runata rey kananpaq akllayta munarqanku, manataqmi Moises hina akllasqanku imatapas tarirqankuchu paykunapi kamachinanpaq.
35 Usqhaylla, sapanka p'achankuta p'achakuspa pampaman wikch'uykurqanku, hatun montónta ruwaspataq Moisesta churarqanku.
36 Hinaqtinmi paykunaqa hatarispanku trompetakunata tocaspanku qaparispanku niranku: Rey kawsachun, reypas kawsachun!
37 Llapan runakunapas, allin qhawarisqa runakunapas jurarqankun, Kikianoq esposan Cusita reina Adonías warmita qonankupaq, chay p’unchaytaq Moisesta rey kananpaq churarqanku.
38 Cus llaqtapi llapa runakunan chay p'unchaypi huk willakuyta horqomurqanku: –Sapa runan Moisesman imallatapas qonan kapuqninmanta, nispa.
39 Chay montonasqa patamanmi huk hojata mast’arirqanku, sapankataqmi ima kaqninkutapas chayman wikch’uykurqanku, hukninmi qori pendienteta, huknintaq qolqeta.
40 Cuspa mirayninkuna Moisesman montón pataman ónix rumikunamanta, bdelliomanta, perlakunamanta, mármol rumikunamantawan wikch'uykurqanku, askha qolqeta, qoritapas.
41 Hinan Moisesqa llapan Cus runakunaq qosqan qolqeta qorita, llapa vasokunata, bdelliumta, ónix rumikunatapas hap’ispa qhapaq kayninkunaman churarqan.
42 Chay p'unchaymi Moisesqa Cuspa mirayninkunata kamachirqan, Cus rey Kikianoq rantinpi.

73 RAKI

1 Egipto rey Faraonpa pichqa chunka pichqayuq wata kamachikusqanpi, pachak pichqa chunka qanchisniyuq watapi Israel runakuna Egiptoman uraykuptinku, Cus llaqtapi Moises kamachikurqa.
2 Moisesqa iskay chunka qanchisniyoq watayoqmi kasharan Cus llaqtapi gobiernayta qallarispa, tawa chunka watataq kamachikuran.
3 Hinan Señor Diosqa Moisesta llapa Cuspa mirayninkunaq munakuyninta khuyapayaynintawan qorqan, Cuspa mirayninkunapas anchatan munakurqanku, chaymi Moisesta Señor Diospa, runakunaq allin qhawarisqan karqan.
4 Qanchis kaq p’unchay kamachikushaqtintaq Cuspa llapa mirayninkuna huñunakuspa Moisespa ñawpaqenman rispa pampaman k’umuykurqanku.
5 Hinaqtinmi llapa wawakuna reypa qayllanpi huñunakuspa nirqanku: –Consejawayku kay llaqtata imachus ruwananta yachanaykupaq, nispa.
6 Isqon watañan llaqtata muyuykushayku, manataqmi wawaykutapas esposaykutapas rikurqaykuchu.
7 Hinaqtinmi reyqa paykunata nirqan: –Sichus tukuy kamachisqayta uyariwaqchis chayqa, Señor Diosmi llaqtata makiykuman qowasun, ñoqaykutaq kamachikusaqku, nispa.
8 Sichus paykunawan maqanakusun ñawpaq maqanakuypi hina, manaraq Kikianus wañupushaqtin, askhanchismi ñawpaq hina k’irisqa urmaykusun.
9 Kunantaq kay asuntomanta qankunapaq yuyaychay kashan. rimasqayta uyarinkichis chayqa, llaqtan makinchisman entregasqa kanqa, nispa.
10 Hinaqtinmi llapa soldadokuna reyman kutichispa niranku: –Señorninchis kamachikusqanta ruwasaqku, nispa.
11 Hinan Moisesqa paykunata nirqan: –Chay llaqtata pasaspa llapa campamentopi huk kunkata willamuychis.
12 Reymi nin: Sach'a-sach'aman riychis, hinaspa cigüeña uñakunata pusamuychis, sapankanku huk uñata makinkupi hap'ispa, nispa.
13 Pipas reypa nisqanta p'akispa wawanta mana pusamuqtinqa wañupunqan, reyqa llapan kaqninkunatan hap'ikapunqa.
14 Chaykunata apamuptiykiqa waqaychankim, wiñanankukamam uywanki, halcónpa uñachankunapa purisqanman hinam flechawan puriyta yachachinki.
15 Hinaqtinmi Cus llaqtantin runakuna Moisespa nisqanta uyarispanku, campamentopi llapa runakunata willarqanku:
16 Llapa Cuspa wawankuna, reypa kamachisqanqa, llapanku kuska sach'a-sach'aman rispa, chaypi kaq cigüeñakunata sapankanku uñachankuta makinpi hap'ispa wasiykichisman apamunkichis.
17 Pipas reypa kamachikuyninta p’akiqqa wañunqa, reyqa llapan kaqninkunatan hap’ikapunqa.
18 Llapan runakunataq chhaynata ruwarqanku, hinaspan sach’a-sach’aman lloqsispa abeto sach’akunaman seqaspa hap’irqanku, sapankanku huk uñata makinpi, llapan cigüeña uñakunata, ch’inneqman pusaspataq reypa kamachisqanman hina uywarqanku, hinaspataq yachachirqanku phawaykachanankupaq, halcón uñakunaman rikch’akuq.

19 Cigüeña uñakunata uywasqanku qhepamanmi reyqa kamachirqan kinsa p’unchay yarqaymanta kanankupaq, hinan llapa runakuna chhaynata ruwarqanku.
20 Kinsa p’unchaypitaq reyqa paykunata nirqan: kallpachakuychis, kallpasapa runa kaychis, sapankaykichistaq armaduraykichista churakuychis, espadankupi chumpita churakuychis, sapankaykichistaq caballopi sillaykuychis, sapankaykichistaq uña cigüeñaykichista hap’iychis.
21 Mach'aqwaykunaq kasqan cheqaspitaq hatarispa llaqtawan maqanakusaqku. llapan runakunataq reypa kamachisqanman hina ruwarqanku.
22 Hinaqtinmi sapankanku uñachankuta makinpi hap’ispa ripurqanku, mach’aqwaykunaq kasqanman chayaspataq reyqa paykunata nirqan: –Sapakamataq mach’aqwaypa uñanta kachamuychis, nispa.
23 Sapakamataq reypa kamachisqanman hina cigüeña uñachankuta kacharqanku, uñakunataq mach’aqwaykunaman phawaykacharqanku, llapankutataq mikhuspa chay cheqasmanta ch’usaqyachirqanku.
24 Reywan runakunawan chay cheqaspi llapa mach’aqwaykuna wañuchisqa kashaqta rikuspa, llapa runakuna sinchita qaparirqanku.
25 Hinaqtinmi llaqtata asuykuspanku, chay llaqtata hap’ispa atiparqanku, hinan llaqtaman haykurqanku.
26 Chay p’unchaypin waranqa pachak qharikuna wañurqanku, chay llaqtapi tiyaq llapa runakuna, ichaqa manan huk runapas wañurqanchu.
27 Chaymi Cuspa llapallan mirayninkuna sapakama wasinman rirqaku, warminmanpas wawankunamanpas hinaspa llapallan kaqninkunamanpas.
28 Layqa Balaamtaq llaqtata hap’ikapusqankuta rikuspa punkuta kicharirqan, iskay churinkunapiwan pusaq wawqenkunapiwan ayqekuspa Egiptoman kutipurqanku Egipto rey Faraonman.
29 Kamachikuy qelqapi willasqa layqakuna, layqakuna ima, Egipto nacionman Señor Dios muchuchikuqtin Moisespa contranpi sayarirqanku.
30 Chaymi Moisesqa yachayninwan llaqtata hap'ikapurqan, Cuspa mirayninkunataq kamachikuq tiyanaman churarqanku Cus rey Kikianoq rantinpi.
31 Hinaqtinmi reypa coronanta umanman churaranku, Kikianoq esposan Cusita reina Adonías warmi kananpaq.
32 Moisesqa ñawpa taytankunaq Señor Diosnintan manchakurqan, chaymi mana payman hamurqanchu, manataqmi qhawarirqanchu.
33 Moisesqa yuyarirqanmi kamachin Eliezerta Abrahampa jurachisqanmanta, payta nirqan: Canaán runakunaq ususinkunamantaqa manan huk warmitapas churiy Isaacpaq casarakunkichu, nispa.
34 Hinaqtinmi Isaacqa Jacob wawqenmanta ayqekuqtin, payta kamachiran: “Ama Canaán runakunaq ususinkunamanta warmita casarakunkichu, amataq Hampa mirayninkunamanta mayqenwanpas hukllachakunkichu”, nispa.
35 Señor Diosninchismi Noepa churin Hamta, wawankunata, llapa mirayninkunatapas, Sempa wawankunaman, Jafetpa mirayninkunamanpas, paykunaq qhepa mirayninkunamanpas kamachi kanankupaq, wiñaypaq qorqan.
36 Chayraykun Moisesqa mana sonqonta nitaq ñawintachu Kikianoq esposanman kutirirqan Cus suyupi kamachikusqan p’unchaykunapi.
37 Moisesqataq tukuy kawsayninpi Señor Diosnta manchakurqan, Moisesqataq cheqaq-kaypi Wiraqochaq ñawpaqenpi purirqan, tukuy sonqonwan almantawan, manan allin ñanmanta kutirirqanchu tukuy kawsasqan p’unchaykunapi; manataqmi pañamanpas nitaq lloq’emanpaschu saqerqan, chaypin Abraham, Isaac, Jacob ima purirqanku.
38 Hinan Moisesqa Cuspa mirayninkunaq qhapaqsuyunpi kallpachakurqan, Cuspa mirayninkunatataq sapa kuti yachayninwan pusarqan, Moisestaq qhapaq suyunpi allinta kawsarqan.
39 Chay tiempopin Arampas inti lloqsimuy ladomanta runakunapas uyarirqanku Cuspa rey Kikianos wañupusqanmanta, chaymi Arampas inti lloqsimuy ladomanta wawakunapas chay p’unchaykunapi Cus contra hatarirqanku.
40 Hinan Moisesqa Cuspa llapa mirayninkunata huñurqan, paykunaqa kinsa chunka waranqa hina ancha atiyniyoq runakuna karqanku, hinaspan Aramwan inti lloqsimuy ladomanta runakunawan maqanakuq rirqan.
41 Qallariypiqa inti lloqsimuy ladomanta runakunamanmi rirqanku, inti lloqsimuy ladomanta runakunaq willakusqankuta uyarispankutaq paykunawan tupanankupaq rirqanku, hinaspan paykunawan maqanakurqanku.
42 Inti lloqsimuy ladomanta runakunawan maqanakuyqa sinchitan karqan, chaymi Señor Diosqa inti lloqsimuy ladomanta llapa runakunata Moisespa makinman qorqan, hinan kinsa pachak runakuna wañurqanku.
43 Inti lloqsimuy ladomanta llapa runakunan qhepaman kutispa qhepaman kutipurqanku, chaymi Moisespas Cus llaqtayoq runakunapas paykunata qatikuspa kamachikurqanku, hinaspan costumbrenkuman hina impuesto pagarqanku.
44 Chaymi Moisesqa llapa runakunawan kuska Aram nacionman guerraman rirqanku.
45 Aram runakunapas paykunawan tupanankupaqmi rirqanku, paykunawantaq maqanakurqanku, hinan Señor Diosqa Moisespa makinman entregarqan, hinan Aram runakunamanta askha k’irisqa urmarqanku.
46 Arampas Moiseswan Cus llaqta runakunawan atipachikurqanku, sapa kuti impuesto pagasqankutapas qorqanku.
47 Hinan Moisesqa Aramta inti lloqsimuy ladomanta runakunatawan Cuspa mirayninkunata kamachirqan, Moisespas paywan llapa runakunapas Cus hallp'aman kutipurqanku.
48 Hinan Moisesqa Cuspa mirayninkunaq qhapaqsuyunpi kallpachakurqan, Señor Diostaq paywan kasharqan, Cuspa llapa mirayninkunataq mancharikurqanku.

74 RAKI

1 Watakuna tukukuqtinmi Edom rey Saul wañupurqan, Acborpa churin Baal Canantaq paypa rantinpi kamachikurqan.
2 Moisespa chunka soqtayoq wata Cus llaqtata kamachikushaqtinmi, Acborpa churin Baal-Cananqa Edom

suyupi llapa Edom runakunata kinsa chunka pusaqniyoq watata kamachirqan.
3 Paypa tiemponpin Moab llaqtaqa Edom nacionpa munaychakusqan contra sayarirqan, Bedadpa churin Hadadpa tiemponmantapachan Edom nacionpa kamachisqan kasharqan, paymi paykunata madián llaqtatawan atiparqan, hinaspan Moab llaqtata Edom llaqtata kamachirqan.
4 Acborpa churin Baal-Canan Edom suyupi kamachikushaqtinmi, Moab llaqtapi llapa runakuna Edom llaqtata saqepurqanku.
5 Chay p'unchaykunapin África suyupi rey Angeas wañupurqan, churin Azdrubaltaq paypa rantinpi kamachikurqan.
6 Chay p’unchaykunapitaq Kitim runakunaq reynin Janeas wañupurqan, paytataq p’amparqanku Canopia pampapi pay kikinpaq hatarichisqan yupaychana wasipi tiyananpaq, Latinotaq paypa rantinpi kamachikurqan.
7 Iskay chunka iskayniyoq watapi Moisespa Cuspa mirayninkunata kamachikushaqtinmi, Latinuqa tawa chunka phisqayoq watata Quitimpa mirayninkunata kamachirqan.
8 Pay kikinpaqtaq hatun atiyniyoq torreta ruwarqan, chaypitaq tiyananpaq sumaq yupaychana wasita ruwarqan, costumbreman hina kamachikuyninta purichinanpaq.
9 Kinsa kaq wata kamachikushaqtinmi llapa yachaysapa runankunaman willachirqan, paykunan askha barcokunata ruwarqanku.
10 Latinotaq llapa soldadonkunata huñurqan, barcokunapitaq hamurqanku, chaymantaq rirqanku África rey Angeaspa churin Azdrubalwan maqanakunankupaq, Áfricaman hamuspataq Azdrubalwan ejercitonwan maqanakurqanku.
11 Latinotaq Azdrubalta atiparqan, Latinotaq Azdrubalmanta hap’irqan taytanpa Kitimpa wawankunamanta apamusqan unu purina ñanta, Uziq ususin Janiasta warminpaq hap’iqtin, chaymi Latinoqa unu purina puenteta thunirqan, Azdrubalpa llapa ejercitontataq sinchita maqarqan.
12 Azdrubalmanta puchuq kallpasapa runakunataq kallpachakurqanku, sonqonkutaq envidiawan hunt’aykusqa, wañuywantaq munakurqanku, hinaspataq yapamanta Chitim rey Latinowan maqanakurqanku.
13 Chay maqanakuyqa sinchipunin karqan África suyupi llapa runakunawan, llapankutaq k’irisqa urmarqanku Latino llaqtanpa ñawpaqenpi, rey Azdrubalpas chay maqanakuypi urmarqan.
14 Rey Azdrubalpa ancha sumaq warmi churinmi karqan, paypa sutinmi karqan Uspezena, África nacionmanta llapa qharikunan p’achankupi payman rikch’akuqta bordarqanku.
15 Latinu runakunataq Azdrubalpa ususin Uspezenata rikuspa reyninku Latinoman alabarqanku.
16 Latinutaq kamachirqan payman pusamunankupaq, hinan Latinoqa Uspezena warmita casarakuspa Kitim llaqtaman kutipurqan.
17 Angeaspa churin Azdrubal wañupusqan qhepamanmi, Latino maqanakuymanta hallp’anman kutipuqtin, África suyupi llapa tiyaqkuna sayarispa, Azdrubalpa sullk’a wawqen Angeaspa churin Anibalta hap’irqanku, hinaspataq wawqenpa rantinpi África suyupi llapa hallp’api rey kananpaq churarqanku.
18 Rey kashaspataq yuyaykurqan Kitim llaqtaman rispa Kitim runakunawan maqanakunanpaq, wawqen Azdrubalpa huchanmanta, África suyupi tiyaq runakunaq huchanmantawan vengakunanpaq.
19 Askha barcokunatan ruwarqan, llapan ejercitonwan kuska chayman haykuspa Kitim llaqtaman rirqan.
20 Chaymi Anibalqa Quitim runakunawan maqanakurqan, Kitim runakunataq Anibalpa awqankunapiwan k'irisqa urmarqanku, chaymi Anibalqa wawqenpa huchanmanta vengakurqan.
21 Anibaltaq chunka pusaqniyoq watata Kitim runakunawan maqanakurqan, Anibaltaq Quitim hallp'api tiyarqan, chaypitaq unayta karpakurqan.
22 Hinaqtinmi Anibalqa Kitim runakunata sinchita muchuchirqan, hatun runakunata, kamachikuqninkunatawan wañuchirqan, wakin runakunamantawantaq yaqa pusaq chunka waranqa runakunata wañuchirqan.
23 P’unchaykuna, watakuna tukukuqtintaq, Anibalqa África suyunman kutipurqan, wawqen Azdrubalpa rantinpitaq allinta kamachikurqan.

75 RAKI

1 Chay tiempopin Israel runakuna pachak pusaq chunka wata Egiptoman uraykamuqtinku, Egiptomanta kallpasapa runakuna lloqsimurqanku, kinsa chunka waranqa chakipi puriq, Israelpa mirayninkunamanta, paykunaqa Josepa mirayninmi karqanku, Josepa churin Efrainpa mirayninmanta.
2 Hinaqtinmi paykunaqa niranku, ñawpa tiempopi Señor Diospa Israelpa mirayninkunaman churasqan tiempoqa tukukapunñan.
3 Hinaqtinmi chay runakunaqa cinturonkuta watakuspanku, sapakama espadankuta waqtanman churaranku, armadurankutapas churakuspanku, kallpankupi confiaspanku, Egiptomanta kallpasapa makiwan kuska lloqsiranku.
4 Ichaqa manan ima mikhunata ñanta aparqankuchu, qolqellata qorillata, nitaqmi chay p’unchaypaq t’antatapas makinkuman aparqankuchu, paykunan yuyaykurqanku Filistea runakunamanta paganankupaq mikhunata chaskinankupaq, mana chayqa kallpawanmi hap’ikapurqanku.
5 Kay runakunataq ancha atiyniyoq kallpasapa runakuna karqanku, huk runan waranqata qatiyta atirqan iskaytaq chunka waranqata atipayta atirqan, chaymi kallpankupi hap’ipakuspa paykuna hina kuska rirqanku.
6 Gat hallp'amanmi rirqanku, hinaspan Gat llaqtapi michiqkunata tarirqanku Gat llaqta runakunaq uywankunata mikhuchishaqta.
7 Paykunataq michiqkunata nirqanku: –Ovejakunamanta huk chhikanta qowayku mikhunaykupaq, yarqasqa kashayku, kunan p'unchayqa manan t'antata mikhurqaykuchu, nispa.
8 Hinan michiqkuna nirqanku: –¿Ovejaykuchu icha wakaykuchu, paganaykupaq qonaykupaq? chaymi Efrainpa mirayninkuna asuykurqaku kallpawan hapinankupaq.
9 Gat llaqtapi michiqkunan qaparirqanku qapariyninku karumanta uyarikusqanmanta, chaymi Gat llaqtapi llapa runakuna paykunaman rirqanku.

10 Gat runakunataq Efraín runakunaq millay ruwasqankuta rikuspa, kutispa Gat llaqta runakunata huñurqanku, sapankataqmi armadurankuwan p'achasqaku, hinaspan Efrainpa mirayninkunaman maqanakuq rirqanku.
11 Gat wayq'opin paykunawan maqanakurqanku, chaymi sinchita maqanakurqanku, chay p'unchaytaq askha runakunata wañuchinakurqanku.
12 Iskaykaq p'unchaypitaq Gat llaqtayoq runakunaqa Filistea runakunaq llapa llaqtankunaman kacharqanku, paykunata yanapanankupaq.
13 Hamuychis, yanapawayku, Efrainpa mirayninkuna Egiptomanta hamuq uywaykuta hap'inankupaq, mana imaraykupas maqanakunaykupaq.
14 Efrainpa mirayninkunaqa yarqaymanta ch'akiymantawanmi sayk'usqa kasharqanku, kinsa p'unchayña mana t'antata mikhusqankurayku. Filistea runakunapa llaqtankunamanta tawa chunka waranqa runakunam Gat llaqtayuq runakunata yanapanankupaq lluqsirqaku.
15 Chay runakunan Efrainpa mirayninkunawan maqanakusharqanku, hinan Señor Diosqa Efraín runakunata Filistea runakunaq makinman entregarqan.
16 Efrainpa llapa mirayninkunatan wañuchirqanku, Egiptomanta lloqsimuq llapa runakunata, manataqmi pipas puchurqanchu, aswanpas chunka runakunallan.
17 Kay mana allinqa Señor Diosmantan karqan Efraín runakunaq contranpi, paykunaqa Egipto llaqtamanta lloqsispa Señor Diospa siminta p'akirqanku, ñawpaq p'unchaykunapi Señor Diospa Israel llaqtapaq churasqan tiempo manaraq chayamushaqtin.
18 Filistea runakunamantapas askha iskay chunka waranqa runakuna wañurqanku, wawqenkunan paykunata apaspa llaqtankupi p'amparqanku.
19 Efrainpa wañuchisqa runakunaqa Gat wayq'opin askha p'unchaykuna watakuna saqesqa qheparqanku, manataqmi p'ampasqa karqankuchu, chaymi wayq'oqa runakunaq tullunkunawan hunt'aykusqa.
20 Chay maqanakuymanta ayqekuq runakunaqa Egipto llaqtaman hamurqanku, hinaspan llapa Israel runakunaman willarqanku tukuy ima pasasqanmanta.
21 Hinaqtinmi taytanku Efrainqa askha p'unchaykuna paykunata waqarqan, wawqenkunapas sonqochanankupaqmi hamurqanku.
22 Warminman rispataq huk qhari wawata wachakurqan, paytataq Beria sutiwan suticharqan, wasinpi llakisqa kasqanrayku.

76 RAKI

1 Amrampa churin Moisesqa chay p'unchaykunapin Cus hallp'api reyraq kasharqan, qhapaq suyunpipas allintan kawsarqan, Cuspa mirayninkunaq kamachikuynintan chaninpi, chaninpi, hunt'aq sonqowan ima pusarqan.
2 Cuspa llapa mirayninkunan Moisesta munakurqanku kamachikusqan p'unchaykunapi, chaymi Cus suyupi llapa tiyaqkuna payta mancharikurqanku.
3 Moisespa Cus llaqtata tawa chunka wata kamachikushaqtinmi, Moisesqa reypa tiyananpi tiyasharqan, reina Adonías ñawpaqenpi kashaqtin, llapa allin qhawarisqa runakunapas muyuriqninpi tiyasharqanku.
4 Reina Adoníastaq reypa ñawpaqenpi kamachikuqkunapa ñawpaqenpi tapuran: –¿Imatan qankuna Cuspa mirayninkuna kay unayta ruwashankichis?
5 Cheqaqtapunin yachankichis, tawa chunka wataña Cuspi kamachikusqanta, mana asuykamuwashasqanmanta, manataqmi Cuspa mirayninkunaq diosninkunata yupaychasqanmantapas.
6 Chay hinaqa, Cuspa wawankuna, uyariychis, amaña kay runaqa qankunapi kamachikuchun, imaynan payqa mana aychanchismantachu.
7 Qhawariy, churiy Menacroqa wiñasqañan, kamachikuchun, aswan allinmi señorniykiq churinta serviy, Egipto reypa kamachin wak llaqtayoq runata servinaykimantaqa.
8 Cus miraypi llapa runakunapas, kamachikuqkunapas uyarirqankun reina Adoniaspa rimasqan simikunata.
9 Llapallan runakuna ch'isikama alistakurqanku, tutamantataq tutamanta hatarispa Kikianuspa churin Menacrus rey kananpaq churarqanku.
10 Cuspa llapa mirayninkunan manchakurqanku Moisespa contranpi makinkuta haywariyta, Wiraqocha Moiseswan kashasqanrayku, Cuspa mirayninkunataq yuyarirqanku Moisesman jurasqanku juramentota, chayraykun mana ima mana allintapas ruwarqankuchu.
11 Cuspa mirayninkunan ichaqa Moisesman askha regalokunata qorqanku, hinaspan paykunamanta kacharqanku ancha respetowan.
12 Chaymi Moisesqa Cus hallp'amanta lloqsirqan, wasinman kutispataq manaña kamachikurqanñachu, Moisesqataq soqta chunka soqtayoq watayoq kasharqan Cus suyumanta lloqsispa, chay ruwayqa Señor Diosmantan karqan, ñawpaq p'unchaykunapi churasqan tiempo chayamusqanrayku, Hampa mirayninkunaq ñak'ariyninmanta Israelta horqomunanpaq.
13 Chaymi Moisesqa Madián llaqtaman rirqan, Faraonrayku Egiptoman kutipuyta manchakuspa, Madián llaqtapi unu p'uytupi tiyaykuspan.
14 Madianita Reuelpa qanchis ususinkunan lloqsirqanku taytankuq ovejankunata michinankupaq.
15 Pukyuman chayaspataq taytankuq ovejankunata qarpanankupaq unuta ukyarqanku.
16 Chaymi Madián llaqtapi michiqkuna hamuspa qarqorqanku, Moisestaq sayarispa paykunata yanapaspa ovejakunata qarparqan.
17 Hinaspan taytanku Reuelpa wasinman chayaspa willarqanku Moisespa paykunapaq ruwasqanta.
18 Paykunan nirqanku: –Huk Egipto runan michiqkunaq makinmanta qespichiwarqanku, paymi unuta huñuwaspayku ovejakunata qarpaykuwarqanku, nispa.
19 Reueltaq ususinkunata nirqan: –¿Maypitaq kashan? ¿imaraykutaq chay runata saqerparirqanki?
20 Hinan Reuelqa waqyachimuspa wasinman pusamurqan, paywan kuskataq t'antata mikhurqan.
21 Moisestaq Reuelman willarqan Egiptomanta ayqekusqanmanta, tawa chunka wata Cus suyupi kamachikusqanmanta, chay qhepamantaq kamachikuykunata qechusqankumanta, sumaqta respetasqa regalokunawan ima.
22 Reuelqa Moisespa rimasqanta uyarispan sonqollanpi nirqan: –Kay runataqa carcelmanmi churasaq, chaywanmi

Cuspa mirayninkunata allipunachisaq, paykunamanta ayqekusqanrayku, nispa.
23 Hinan carcelman aparqanku, Moisestaq chunka wata carcelpi kasharqan, Moises carcelpi kashaqtintaq Reuelpa ususin Zipora khuyapayarqan, hinaspan t'antawan unuwan tukuy tiempo yanaparqan.
24 Llapan Israel runakunan Egipto hallp'apiraq kasharqanku Egipto runakunata tukuy imaymana llank'aypi servispa, chay p'unchaykunapitaq Egipto nacionqa Israel runakunata sinchitapuni sinchita munarqan.
25 Chay tiempopin Señor Diosqa Egipto rey Faraonta waqachirqan, chaymi lepra onqoywan ñak'arichirqan chakinmanta uma coronakama. Israelpa mirayninkuna millay tratasqa kasqanraykum chay tiempopi Señor Diospa Egipto rey Faraonman chayarqa.
26 Señor Diosqa Israelpa miraynin runakunaq mañakuynintan uyarirqan, sinchita llank'asqankuraykutaq qaparisqankupas payman chayarqan.
27 Chaywanpas phiñakuyninqa manan paykunamanta kutirirqanchu, Faraonpa makinpas Israel runakunaq contranmanmi haywarirqan, Faraontaq Señor Diospa ñawpaqenpi kunkanta rumiyachirqan, Israel runakunaq hawanpi yugonta yaparqan, tukuy imaymana llank'aykunawantaq kawsayninkuta k'arakta k'irirqan.
28 Egipto nacionmanta rey Faraonta Señor Diosqa muchuchimuqtinmi, yachaysapa runakunata, layqakunatawan qhaliyachinankupaq mañakurqan.
29 Hinaqtinmi yachayniyoq runakunapas, layqakunapas payta niranku: —Wawakunaq yawarninta k'irikunaman churankuman chayqa, qhaliyapunmanmi, nispa.
30 Faraontaq paykunata uyarispa Gosen llaqtaman kamachinkunata kacharqan Israel runakunaq wawankuta pusamunankupaq.
31 Faraonpa ministronkunan rispa Israel runakunaq wawachankunata mamankuq sinqanmanta kallpawan hap'irqanku, sapa p'unchaytaq Faraonman pusaqku, sapa p'unchaytaq huk wawata, hampiqkunapas wañuchispa chay onqoywan hap'ichikuqku. chhaynatan tukuy p'unchaykuna ruwaqku.
32 Faraonpa wañuchisqan wawakunaqa kinsa pachak qanchis chunka phisqayoqmi karqan.
33 Señor Diosmi ichaqa Egipto reypa hampiqninkunata mana uyarirqanchu, chaymi chay onqoyqa astawan yapakurqan.
34 Faraontaq chunka wataña chay onqoywan ñak'arirqan, chaywanpas Faraonpa sonqonqa aswan k'ulluchakurqanmi Israel runakuna contra.
35 Chunka wata tukukuqtintaq, Wiraqocha Faraonta ñak'arichirqan ch'usaq ñak'ariykunawan.
36 Hinan Señor Diosqa wiksanpi millay tumorwan onqoywan k'irirqan, chay onqoytaq sinchi t'uqyayman tukupurqan.
37 Chay ratopin Faraonpa iskaynin ministronkuna Gosen hallp'amanta hamurqanku, chaypin llapa Israel runakuna kasharqanku, hinaspan Faraonpa wasinman rispa payta nirqanku: –Rikurqaykuñan Israel runakuna llank'ayninkupi pisiyapusqankuta, llank'ayninkupi mana allin qhawarisqa kasqankutapas", nispa.
38 Faraonqa ministronkunaq nisqankuta uyarispan Israel runakuna contra sinchita phiñakurqan, cuerpon nanasqanmanta sinchita llakikusqanrayku.
39 Paytaq nirqan: –Israel runakuna onqosqa kasqayta yachaspankun kutirispa burlakuwanku, kunanqa carretayta hap'iykuwaychis, hinan Gosen llaqtaman risaq, chaypin rikusaq Israel runakunaq burlakusqankuta, nispa. chayraykun kamachinkuna carretata paypaq hap'irqanku.
40 Hinaspan caballoman sillaykuchirqanku, pay kikinmanta mana sillaykuyta atisqanrayku.
41 Hinaqtinmi Jesusqa chunka caballopi sillakuq runakunata, chunka chakipi puriqkunatawan pusaspa Gosen llaqtaman Israel runakunaman rirqan.
42 Egipto nacionpa linderonman chayaqtinkun reypa caballonqa uvas chakraq ch'usaq k'iti cheqasninta pasarqan, chay cheqastaq iskay ladonpi cercochasqa kasharqan, huk ladomantataq pampa pampa karqan.
43 Chay cheqaspi caballokunaqa usqhayllan phawaylla t'inkinakurqanku, wakin caballokunataq reypa caballonta ñit'iykurqanku.
44 Reypa caballonqa rey sillakushaqtinmi uray pampaman urmaykurqan, urmaykuqtintaq carreta reypa uyanta muyurirqan, caballotaq reypa patanpi puñusharqan, reytaq qaparirqan aychan sinchita nanasqanrayku.
45 Reypa aychanpas llik'isqa karqan, tullunkunapas p'akisqa kasharqan, manataq sillakuyta atirqanchu, kay imaymanaqa Señor Diosmantan karqan, Israelpa mirayninkunaq qapariyninta, ñak'ariyninkutawan Wiraqocha uyarisqanrayku.
46 Kamachiqninkunaqa pisi-pisimantan hombronkuman aparqanku, hinaspan Egiptoman kutichirqanku, caballopi sillakuqkunapas Egiptoman kutimurqanku.
47 Puñunanpi churarqanku, reyqa wañupunanpaqña kashasqanmanta yacharqan, chaymi warmin Aparanith reina hamuspa reypa ñawpaqenpi qaparirqan, reytaq paywan kuska sinchita waqarqan.
48 Chay p'unchaymi llapa kamachikuqninkuna, kamachinkunapas hamuspa reyta rikurqanku, hinaspan paywan kuska sinchita waqarqanku.
49 Reypa umallinkunapas, llapan consejeronkunapiwanmi reyta yuyaycharqanku, paypa rantinpi hukta kamachinanpaq, churinkunamanta pitapas akllananpaq.
50 Reypa warmin Aparanit reina wachakusqan kinsa qharikuna iskay ususinkunayoqmi karqan, reypa concubina wawankunamantawan.
51 Paykunaq sutinmi karqan: Piwi churin Otri, iskay kaq Adikam, kinsa kaq Morion, panankuna, kuraq Batia, huknin Acuziq sutin.
52 Reypa phiwi churin Otriqa mana yuyayniyoqmi karan, usqhayllan rimaran.
53 Adikam ichaqa yachaysapa, yachaysapa runa, Egipto suyupi tukuy yachaykunata yachaq, ichaqa mana allin rikch'ayniyuq, rakhu aycha, ancha pisi sayayniyuq. sayayninpas huk metro hinan kasqa.
54 Reytaq churin Adicamta tukuy imapi yachaysapata, yachaysapata rikuspa, reyqa yuyaykurqan wañupusqan qhepaman paypa rantinpi rey kananpaq.
55 Abilotpa ususin Gedudata casarakurqan, payqa chunka watayoqmi karqan, tawa qharikunatan wachakurqan.
56 Chay qhepamantaq kinsa warmikunata casarakuspa pusaq qhari wawakunata kinsa warmi wawakunatawan wachakurqan.

57 Chay ch’aqwaymi reyta sinchita atiparqan, aychanpas chiri tiempopi chakraman wikch’usqa aya aycha hina q’aparqan, intiq rupayninpi.
58 Reyqa onqoynin sinchita kallpachasqanta rikuspataq churin Adicamta payman pusamunankupaq kamachirqan, paypa rantinpitaq hallp'api rey kananpaq churarqanku.
59 Kinsa wata tukukuqtintaq reyqa p’enqaypi, p’enqaypi, millakusqapiwan wañupurqan, kamachinkunataq payta apaspa p’amparqanku Zoan Mizraim llaqtapi Egipto reykunaq sepulturanpi.
60 Ichaqa manan reykunaq costumbrenkuman hinachu balsamowan hampichikurqanku, aychanqa ismusqañan kasharqan, q’apayniyoq kasqanraykun manaña asnayta atirqankuchu, chaymi usqhaylla p’amparqanku.
61 Kay mana allinqa Señor Diosmantan payman hamurqan, Señor Diosqa Israelta p'unchayninkunapi mana allin ruwasqanmanta mana allinta kutichipusqanrayku.
62 Hinaspan mancharisqa p'enqaypi wañupurqan, paypa rantinpitaq churin Adikam kamachikurqan.

77 RAKI

1 Adicamqa iskay chunka watayoqmi karqan Egipto suyupi kamachikushaqtin, tawa watataq kamachikurqan.
2 Israel runakuna Egiptoman iskay pachak soqta kaq watapin Egipto nacionta kamachikurqan, ichaqa manan unaychu Egipto nacionta kamachirqan, imaynan ñawpa taytankunapas kamachikurqanku hinata.
3 Taytan Melolqa isqon chunka tawayoq watatan Egipto nacionpi kamachikurqan, ichaqa chunka wata onqospa wañupurqan, Señor Diospa ñawpaqenpi millay runa kasqanrayku.
4 Llapa Egipto runakunan Adicampa sutinta churaranku ñawpa taytankunaq sutinta hina, Egiptopi costumbrenkuman hina.
5 Faraonpa llapa yachaysapa runakunan Adicam sutiwan suticharqanku Ahuz nispa, pisi rimayllapitaq Egipto simipi Ahuz nispa suticharqanku.
6 Adikamtaq sinchi millay millay karan, huk centímetro, huk centímetro sayayniyoq, hatun barbayoqtaq chakinpa wasankama chayaq.
7 Faraontaq taytanpa tiyananpi tiyaykurqan Egipto suyupi kamachikunanpaq, Egipto suyupi kamachikuqtataq yachaywan kamachirqan.
8 Kamachikushaqtintaq millay ruwaykunapi taytantawan ñawpaq kaq reykunatapas atiparqan, Israelpa mirayninkuna patapi yugonta yaparqan.
9 Kamachiqninkunawan kuska Gosen llaqtaman Israelpa mirayninkunaman rirqan, paykunapi llank'ayta kallpachaspataq paykunata nirqan: –Llank'ayniykichista hunt'aychis, sapa p'unchay llank'anaykichista, ama makiykichispas kunan p'unchaymantapacha llank'ayniykumanta pisiyachun, imaynan taytaypa p'unchayninkunapi ruwarqankichis hinata, nispa.
10 Israelpa mirayninkunamantan kamachikuqkunata churarqan, kamachinkunamantataq kamachiqkunata churarqan.
11 Hinaspan sapa p'unchay huk ladrillokunata churarqan chay yupayman hina ruwanankupaq, hinaspan kutirispa Egiptoman rirqan.
12 Chay tiempopin Faraonpa kamachiqninkunaqa Israel nacionpa kamachiqninkunata kamachirqanku Faraonpa kamachisqanman hina.
13 Faraonmi nin: Sapa p'unchay llank'anaykichista hunt'aychis, sapa p'unchay ladrillo tupuytapas hunt'aychis. ama imatapas pisiyachiychu.
14 Hinataq, sapa p’unchay ladrilloykichispi pisiyashankichis chayqa, paykunaq rantinpi huch’uy wawaykichiskunata churasaq.
15 Chay p'unchaykunapin Egiptopi llank'anata ruwaqkuna Faraonpa kamachisqanman hina ruwarqanku.
16 Israel runakunaq sapa p’unchay ladrillonku tupusqankupi ima pisipas tarikuqtinqa, Faraonpa llank’aqninkunaqa Israelpa warminkunamanmi riqku, hinaspan Israelpa mirayninkunamanta wawachakunata hap’iqku ladrillo pisiyasqanman hina, mamankuq wasanmanta kallpawan hap’ispa ladrillokunaq rantinpi wasiman churaqku.
17 Ñawpa taytankupas mamankunapas waqashaspa waqasharqanku, wasi perqapi wawachanku waqasqankuta uyarispanku.
18 Israel nacionniyoq runakunan Israel runakunata atiparqanku wawankuta wasiman churanankupaq, chaymi huk runa churinta perqaman churaspa morterota churarqan, ñawinkuna waqashaqtintaq wawanman waqarqan.
19 Egiptopi llank’aq runakunan askha p’unchaykuna Israel wawakunata chhaynata ruwarqanku, manataqmi pipas Israelpa wawakunata khuyapayarqanchu nitaq khuyapayarqanchu.
20 Chay wasipi wañuchisqa wawakunaq yupayninqa iskay pachak qanchis chunkan karqan, wakintataq taytankuq pisiyasqan ladrillokunaq rantinpi wasicharqanku, wakintaq wasimanta wañusqata horqorqanku.
21 Adikampa p’unchayninkunapi Israel runakunaman llank’asqankuqa, taytanpa p’unchayninkunapi llank’asqankumanta aswan askharaqmi karqan.
22 Israel runakunaqa sapa p’unchaymi sinchita llank’asqankurayku suspirarqanku, paykunan nirqanku: “¡Qhawariy, Faraon wañupuqtinmi churin sayarispa llank’ananchista pisiyachinqa!
23 Qhepa kaq llank’aykunatan aswanta yaparqanku ñawpaq kaqmantaqa, Israelpa mirayninkunataq chayta uyarispa suspirarqanku, llank’asqankuraykutaq Diosman qaparirqanku.
24 Chay p’unchaykunapin Diosqa Israel runakunaq qapariyninta uyarirqan, hinan Diosqa paykunaman yuyarirqan Abrahamwan, Isaacwan, Jacobwan rimanakusqanta.
25 Diosqa chay p’unchaykunapi Israel runakunaq q’epinkuta, llank’asqankutapas rikuspa, paykunata qespichinanpaq yuyaykurqan.
26 Amrampa churin Moisesqa chay p’unchaykunapin wisq’asqa kasharqan madianita Reuelpa wasinpi, Reuelpa ususin Ziporataq sapa p’unchay pakallapi mikhunata uywarqan.
27 Moisestaq chunka wata Reuelpa wasinpi carcelpi wisq'asqa kasharqan.
28 Egipto nacionta Faraonpa ñawpaq wata kamachikusqan chunka wata tukukuqtin, taytanpa rantinpi.

29 Ziporataq taytan Reuelta nirqan: –Manan pipas tapunchu nitaq maskhanchu hebreo runata, kunanqa chunka wata carcelpi wisq'arqanki, nispa.
30 Chay hinaqa, sichus allinpaq qhawarisunki chayqa, kachamusunchis kawsashaqchus icha wañusqachu kashan icha manachus chayta, taytan ichaqa manan yacharqanchu payta yanapasqanta.
31 Taytan Reueltaq payta nirqan: –¿Hayk'aqllapas sucederqanchu huk runata chunka wata mana mikhunata carcelpi wisq'aspa kawsananpaq?
32 Hinaqtinmi Ziporaqa taytanta nirqan: –Cheqaqtapunin uyarirqanki Hebreo runakunaq Diosnin hatun manchay millay kashasqanta, sapa kutillanmi paykunapaq milagrokuna ruwasqanta, nispa.
33 Paymi Abrahanta qespichirqan Caldea runakunaq Ur llaqtamanta, Isaactapas taytanpa espadanmanta, Jacobtataq Jabuc mayu patapi paywan maqanakuq Señorpa angelninmanta.
34 Kay runawantaqmi askha ruwaykunata ruwarqan, Egiptopi mayumanta, Faraonpa espadanmanta, Cuspa mirayninkunamantawan qespichirqan, chhaynallatataqmi yarqaymanta kacharichispa kawsachinman.
35 Chaymi Reuelqa allinpaq qhawarikurqan, hinan ususinpa nisqanman hina ruwarqan, hinaspan carcelman kacharqan Moisespa imachus pasasqanmanta yachananpaq.
36 Hinaqtinmi Jesusqa rikurqan Moisespa carcelpi tiyashaqta, ñawpaq taytankunaq Diosninta yupaychaspa mañakushaqta.
37 Reueltaq Moisesta kamachirqan carcelmanta horqomunankupaq, chaymi ruturqanku, carcelpi p’achantapas cambiaspa t’antata mikhurqan.
38 Chay qhepatataq Moisesqa wasi qhepapi kaq Reuel huertaman rirqan, chaypitaq Señor Diosmanta mañakurqan, paymi paypaq hatun milagrokunata ruwarqan.
39 Mañakushaqtintaq paypa chimpanpi qhawarispa, huerta chawpipi tarpusqa zafiro k’aspi hallp’aman churasqa kashaqta.
40 Chay k’aspiman asuykuspataq qhawarirqan, chaypin rikukurqan, chay k’aspi patapi qelqasqa, wiñasqataq Tukuy-atiyniyoq Señor Diospa sutin.
41 Chayta leespa makinta haywarispan sach’a-sach’a sach’a hina sach’a-sach’amanta p’uturqan, k’aspitaq makinpi kasharqan.
42 Kay k’aspiwanmi Diosninchispa llapa ruwayninkuna ruwasqa karqan, hanaq pachata kay pachatawan, llapan ejercitokunatawan, lamar-qochakunata, mayukunata, llapan challwakunatapas kamasqan qhepaman.
43 Diosqa Edén huertamanta Adanta qarqospa, makinpi k'aspita hap'ispa, hap'isqa hallp'ata tarpurqan.
44 Chay k'aspi Noeman uraykamuspataq Semman mirayninkunamanwan qosqa karqan, hebreo Abrahampa makinman chayanankama.
45 Hinaqtinmi Abrahamqa churin Isaacman tukuy kapuqninta qoykuspa, kay k'aspitapas qorqan.
46 Jacobqa Padan-Aram llaqtaman ayqekuspataq makinman hap’irqan, taytanman kutispataq mana saqerparirqanchu.
47 Egiptoman uraykamuspataq Joseman qorqan wawqenkunamanta aswan askhata, Jacob wawqen Esaumanta kallpawan hap’isqanrayku.
48 Joseq wañupusqan qhepamanmi Egiptopi allin qhawarisqa runakuna Joseypa wasinman haykurqanku, chay k’aspitaq Madianita Reuelpa makinman haykurqan, Egiptomanta lloqsispataq makinpi hap’ispa huertanpi tarpurqan.
49 Kinita runakunaq llapa kallpasapa runakunan ususin Ziporata hap’iyta munaspa p’istuyta munarqanku, ichaqa manan atirqankuchu.
50 Chaymi chay k’aspiqa Reuel huertapi tarpusqa qheparqan, chay k’aspiman derechoyoq hamuspa hap’inankama.
51 Reueltaq Moisespa makinpi k'aspita rikuspa admirakuspa ususin Ziporata qorqan warmi kananpaq.

78 RAKI

1 Chay tiempopin Edom nacionpa reynin Acborpa churin Baal-Canan wañupurqan, hinaspan Edom hallp'api wasinpi p'ampasqa karqan.
2 Wañupusqan qhepamanmi Esaúq mirayninkuna Edom hallp’aman kacharqanku, hinaspan Edom llaqtapi Hadad sutiyoq runata hap’irqanku, hinaspan reyninku Baal-Cananpa rantinpi rey kananpaq churarqanku.
3 Hadadtaq tawa chunka pusaqniyoq watata Edom runakunata kamachirqan.
4 Rey kashaspataq yuyaykurqan Moab runakunawan maqanakunanpaq, ñawpaqpi hina Esaúq mirayninkunaq kamachiyninman churananpaq, ichaqa manan atirqanchu, Moab runakuna chayta uyarisqankurayku, hinaspan usqhaylla wawqenkunamanta huk reyta akllanankupaq rirqanku.
5 Chay qhepamanmi askha runakunata huñuspa wawqenkuta Amón runakunaman kacharqanku, Edom rey Hadadwan maqanakunankupaq.
6 Hadadtaq Moab runakunaq ruwasqankuta uyarispa sinchita mancharikurqan, manataqmi paykunawan maqanakurqanchu.
7 Chay p’unchaykunapin Madián llaqtapi Amrampa churin Moisesqa casarakurqan Madianita Reuelpa ususin Ziporata.
8 Ziporataq Jacobpa ususinkunaq purisqanman hina purirqan, Sara, Rebeca, Raquel, Lea ima chanin kasqankumantaqa manan pisichu karqan.
9 Ziporataq wiksallikuspa huk qhari wawata wachakurqan, paytan suticharqan Gersom nispa, paymi nirqan: –Ñoqaqa wak llaqtayoqmi karqani. Ichaqa manan suegron Reuelpa kamachisqanman hinachu ñawpaq qaranta señalarqan.
10 Wakmanta wiksallikuspa huk qhari wawata wachakurqan, ichaqa ñawpaq qaranta señalakuspa Eliezer sutiwan suticharqan, Moises nisqanrayku: “Ñawpaq taytaypa Diosninmi yanapawarqan, Faraonpa espadanmantataq qespichiwarqan”, nispa.
11 Chay p'unchaykunapin Egipto rey Faraonqa Israel runakunaq llank'ayninta astawan yaparqan, Israel runakunaq yugontataq astawan llasaqyachirqan.
12 Hinaspan Egipto llaqtapi huk willakuyta kamachirqan: –Amaña runakunaman ladrillota ruwanankupaq pajata qoychischu, tarisqankuman hina pajata huñumunankupaq, nispa.
13 Ladrillokuna ruwasqankumanta willakuytapas sapa p’unchay qochunku, amataq imatapas pisiyachinqakuchu, llank’ayninkupi mana imatapas ruwasqankurayku.

14 Chayta uyarispankun Israelpa mirayninkunaqa waqarqanku, suspiraranku, sonqonkupi k’arak sonqo kasqankuraykun Señor Diosta qaparirqanku.
15 Señor Diosqa uyarirqanmi Israel runakunaq qapariyninta, rikurqantaqmi Egipto runakunaq sarunchasqankuta.
16 Señor Diosqa envidiakurqanmi llaqtanmanta herencianmantawan, hinaspan paykunaq kunkanta uyarirqan, hinaspan yuyaykurqan Egipto llaqtapi ñak’ariymanta horqonanpaq, Canaán hallp’ata paykunaman qonanpaq.

79 RAKI

1 Chay p'unchaykunapin Moisesqa suegron Reuel madián runaq ovejankunata mikhuchisharqan, Sin ch'inneq chimpapi, suegronmanta hap'isqan k'aspitaq makinpi kasharqan.
2 Huk p’unchaytaq huk cabrito ovejakunamanta karunchakurqan, Moisestaq qatiykachaspa Horeb llaqtaman Diospa orqonman chayarqan.
3 Horeb llaqtaman chayaspataq Señor Diosqa sach'a-sach'a ukhupi rikhurimurqan, hinan sach'a ninawan rawrashaqta tarirqan, ichaqa manan nina sach'a patapi atiyniyoqchu karqan ruphachinanpaq.
4 Hinataq Moisesqa anchata admirakurqan kay rikusqanmanta, chayraykun sach’a mana rupasqachu, kay atiyniyoq kaqta qhawananpaqtaq asuykurqan, hinan Wiraqocha Moisesta ninamanta waqyaspa kamachirqan Egiptoman uraykamunanpaq, Egipto rey Faraonman, Israelpa mirayninkunata servisqanmanta kachananpaq.
5 Hinan Señor Diosqa Moisesta nirqan: –Riy, Egiptoman kutiy, llapa wañuchiqniykikuna wañusqaña kasqankurayku, Faraonwan rimanki Israelpa mirayninkunata hallp'anmanta kachamunanpaq, nispa.
6 Hinan Señor Diosqa rikuchirqan Egipto suyupi milagrokunata, milagrokunatawan ruwananpaq Faraonpa, kamachisqan runakunaq ñawpaqenpi, Señor Dios kachamusqanpi creenankupaq.
7 Hinan Moisesqa Señor Diospa kamachikusqanta uyarispa suegronman kutispa willaran, Reueltaq payta nirqan: –Hawkalla riy, nispa.
8 Moisestaq Egiptoman rinanpaq sayarirqan, esposanta churinkunatawan pusaspa, ñanpi huk posadapi kashaspa, Diospa angelnin uraykamuspa, paypa contranpi imatapas maskharqan.
9 Piwi churinrayku wañuchiyta munarqan, mana señalasqa kasqanrayku, hinallataq Abrahanwan Señor Diospa rimanakuyninta p'akisqanrayku.
10 Moisesmi suegronpa nisqankunata uyariran, piwi churinta mana señalananpaq, chayraykun mana señalaranchu.
11 Hinan Ziporaqa rikuran Señor Diospa angelninta Moisespa contranpi imatapas ruwayta munashaqta, hinan yacharan churin Gersomta mana señalasqanrayku kasqanta.
12 Hinaqtinmi Ziporaqa usqhaylla chaypi kashaq filoyoq qaqa rumikunata hap'ispa churinta señalarqan, qosantapas churintapas Señorpa angelninpa makinmanta qespichirqan.
13 Moisespa wawqen Amrampa churin Aarontaq Egiptopi mayu patapi purisharqan.
14 Hinan Señor Diosqa chay cheqaspi payman rikhurimuspa nirqan: –Kunanqa ch'inneqpi Moisesman riy, hinaspan Diospa orqonman rispa paywan tupaykuspa much'aykurqan, nispa.
15 Aarontaq ñawinta qhawarispa Moisespa warmin Ziporata wawankunatawan rikuspa Moisesta tapuran: —¿Pitaq kaykunaqa?
16 Moisestaq payta nirqan: –Madián llaqtapi Diospa qowasqan esposaykuna, churiykuna ima. Chaymi Aaronta llakichirqa warmi wawankunarayku.
17 Aarontaq Moisesta nirqan: –Chay warmita wawankunatawan kachapuy taytanpa wasinman rinankupaq, hinan Moisesqa Aaronpa nisqanta uyarispa chayta ruwarqan, nispa.
18 Ziporataq wawankunawan kutispa Reuelpa wasinman rirqanku, chaypitaq qhepakurqanku Señor Dios llaqtanta watukuspa Egiptomanta Faraonpa makinmanta horqomunankama.
19 Hinan Moiseswan Aaronwan Egiptoman Israelpa mirayninkunaman hamurqanku, hinaspan paykunaman Señor Diospa tukuy siminta willarqanku, hinan runakunaqa anchata kusikurqanku.
20 Paqaristinmi Moiseswan Aaronwan tutamanta hatarispa Faraonpa wasinman rirqanku, hinaspan Diospa k'aspinta makinkuman hap'irqanku.
21 Reypa punkunman chayaqtinkutaq, iskay leonkuna fierromanta instrumentokunawan wisq’asqa kasharqanku, manataqmi pipas ñawpaqninkumanta lloqsimuqchu nitaq haykumuqpaschu, manachus reypa kamachisqan runakuna hamuspa, layqakuna hamuspa leonkunata layqakusqankuwan kutichipurqanku, chaymi reyman aparqanku.
22 Hinan Moisesqa usqhaylla leonkunaman k'aspita hoqarispa kacharirqan, hinan Moiseswan Aaronwan reypa wasinman haykurqanku.
23 Leonkunapas paykunawan kuskan kusisqa hamurqanku, paykunaq qatikuspankutaq kusikurqanku imaynan allqopas patronnin chakramanta hamuspa kusikun hinata.
24 Chayta rikuspataq Faraonqa admirakuspa mancharikurqan chay willakusqanmanta, paykunaq rikch'aynin Diospa wawankunaq rikch'ayninman rikch'akuq kasqanrayku.
25 Faraontaq Moisesta nirqan: –¿Imatan mañakushanki? Paykunataq kutichirqanku: –Hebreo runakunaq Señor Diosninmi qanman kachamuwarqanku: Llaqtayta kachamuway serviwanankupaq, nispa.
26 Chay rimasqankuta uyarispan Faraonqa sinchita mancharikuran, hinaspan paykunata nirqan: –Kunan p'unchay riychis, paqarintaq kutimuwaychis, reypa nisqanman hinan ruwarqanku, nispa.
27 Ripuqtinkun Faraonqa Balaamta waqyachirqan layqata, churinkuna Jannesta, Jambrestawan, reypa llapa layqakunata, layqakunata, yuyaychaqninkunatapas, llapankutaq reypa ñawpaqenpi tiyaykurqanku.
28 Reytaq Moisespa wawqen Aaronwan tukuy rimasqankuta paykunaman willarqan, hinan layqakuna reyta nirqanku: –¿Imaynataq chay runakuna qanman hamurqanku punkupi wisq'asqa leonkunarayku?
29 Reytaq nirqan: –Leonkunaman k'aspinkuta hoqarispa kacharispa noqaman hamusqankurayku, leonkunapas

paykunamanta kusikurqanku, imaynan allqopas patronnintawan tupaspa kusikun hinata, nispa.
30 Layqa Beorpa churin Balaamtaq reyman kutichispa khaynata niran: —Chaykunaqa manan pipas ñoqanchis hina layqakunachu kanku, nispa.
31 Kunantaq paykunata waqyamuy, hamuchunku, paykunata pruebasaqku, reytaq chayta ruwarqan.
32 Tutamantan Faraonqa Moisesta Aarontawan waqyachirqan reypa ñawpaqenman hamunankupaq, hinan paykunaqa Diospa k'aspinta hap'ispa reyman asuykuspanku nirqanku:
33 Hebreo runakunaq Diosnin Señor Diosmi khaynata niran: “Llaqtayta kachamuway serviwanankupaq”, nispa.
34 Hinaqtinmi reyqa paykunata tapuran: —¿Pitaq creesunkichisman Diospa kachasqan kasqaykichista, paypa kamachisqanman hina ñoqaman hamusqaykichistapas?
35 Chay hinaqa, huk musphanata otaq señalta ruwaychis, hinan rimasqayki simikuna creesqa kanqa.
36 Hinan Aaronqa usqhaylla makinmanta chay k'aspita wikch'uykurqan Faraonman kamachinkunamanwan, hinan chay k'aspiqa mach'aqwayman tukupurqan.
37 Chayta rikuspa layqakunaqa sapankanku varankuta pampaman wikch’uykuspa mach’aqwayman tukupurqanku.
38 Aaronpa k'aspinmanta mach'aqwaytaq umanta hoqarispa siminta kicharirqan layqakunaq k'aspinkunata millp'unanpaq.
39 Layqa Balaamtaq kutichispa nirqan: –Ñawpaqmantapachan mach'aqway runamasinta millp'un, kawsaqkunapas mikhunakunku, nispa.
40 Kunantaq qallariypi hina k’aspiman kutichiy, ñoqaykupas k’aspiykutapas qallariypi hina kutichipusaqku, k’aspiyki k’aspiykuta millp’unqa chayqa, yachasunmi Diospa espiritun qanpi kashasqanmanta, mana chayqa, noqaykuman rikch’akuq artesanollan kanki.
41 Aarontaq usqhaylla makinta haywarispa mach’aqwaypa chupanta hap’ispa makinpi k’aspiman tukupurqan, layqakunataq k’aspinkuwan chhaynata ruwarqanku, sapankankutaq mach’aqwaypa chupanmanta hap’irqanku, qallariypi hinataq k’aspiman tukupurqanku.
42 K'aspikunaman kutichipuqtinkutaq, Aaronpa k'aspinqa k'aspinkuta millp'upurqan.
43 Chayta rikuspataq reyqa kamachirqan Egipto reykunamanta willakuq qelqakunata apamunankupaq, paykunan apamurqanku Egipto reykunaq qelqasqan qelqata, chaypin qelqasqa kasharqan Egipto nacionpi llapa idolokuna, chaypin yuyaykurqanku Jehová Diospa sutinta tariyta, ichaqa manan tarirqankuchu.
44 Faraontaq Moisesta Aarontawan nirqan: –Diosniykichispa sutinta manan tarirqanichu kay libropi qelqasqata, manataqmi yachanichu sutinta, nispa.
45 Hinaqtinmi consejaqkuna, yachaysapa runakunapas reyman kutichirqanku: –Uyarirqaykuñan Hebreo runakunaq Diosninqa yachaysapa runakunaq churin, ñawpa reykunaq churin kasqanta, nispa.
46 Hinan Faraonqa Moisesman Aaronmanwan kutirispa paykunata nirqan: –Manan reqsinichu willasqaykichis Señorta, manataqmi llaqtanta kachasaqchu, nispa.
47 Paykunataq reyta nirqanku: –Dioskunaq Señor Diosninmi sutin, ñawpaq taytanchiskunaq p'unchayninmantapachan sutinta willawarqanku, hinaspan kachamuwarqanku: Faraonman rispa nimuychis: Llaqtayta kachamuway serviwanankupaq, nispa.
48 Kunan kachamuwayku ch'inneqpi kinsa p'unchay purinaykupaq, chaypi sacrificiota haywanaykupaq, Egiptoman uraykamusqayku p'unchaykunamantapachan mana ruphachina sacrificiotapas, sacrificiotapas nitaq sacrificiotapas makiykumanta qechuwarqanku, manataq kachamuwaykuchu chayqa, phiñakuyninmi qan contra rawrarinqa, hinaspan Egiptota muchuchinqa onqoywan otaq chaywan espada.
49 Hinan Faraonqa paykunata nirqan: –Kunan willaway atiyninta, atiynintapas. paykunataq nirqanku: –Paymi hanaq pachata, kay pachata, lamar-qochakunata, llapa challwakunatapas kamarqan, paymi k'anchayta kamarqan, tutayaqtapas kamarqan, kay pachaman paramuchispa qarparqan, qurakunata, qurakunatapas wiñachirqan, runata, uywakunata, sach'a-sach'a uywakunatapas kamarqan, hanaq pacha pisqukunata, mama qucha challwakunatapas, siminwanmi kawsaspa wañunku.
50 Cheqaqtapunin mamaykiq wiksanpi kamasunki, kawsay samaytataq churarqasunki, uywaspataq Egipto reypa tiyananpi churarqasunki, samayniykitapas almaykitapas qechusunki, maymantachus hap’isqa kasqayki hallp’aman kutipusunki.
51 Hinaqtinmi reypa phiñakuyninku chay rimasqankuwan, hinaspan paykunata nirqan: –¿Pitaq llapa nacionkunaq Diosninkunamanta chayta ruwayta atinman? mayuyqa ñoqaqmi, ñoqa kikiypaqtaqmi ruwarqani.
52 Hinaqtinmi Jesusqa paykunata qarqorqan, Israel runakunata qayna p’unchaymantapas ñawpaqpi llank’asqankumantapas aswan sinchita llank’anankupaq kamachirqan.
53 Moiseswan Aaronwantaq reypa qayllanmanta lloqsirqanku, hinan Israel runakunata rikurqanku mana allinpi kashaqta, llank’anata kamachiqkuna sinchita llank’asqankuta.
54 Hinan Moisesqa Señorman kutispa nirqan: –¿Imanaqtintaq llaqtaykita mana allinta ruwarqanki? Faraonman kachamuwasqaykimanta willanaypaq hamusqaymantapachan Israelpa mirayninkunata llumpayta mana allinta ruwarqa, nispa.
55 Hinan Señor Diosqa Moisesta nirqan: –Qhawarinki, Faraonqa makinta haywarispa, sinchi muchuykunawan ima, Israel runakunata hallp'anmanta kachamunanta, nispa.
56 Moiseswan Aaronwantaq Israelpa wawqenkunawan Egiptopi tiyarqanku.
57 Israelpa mirayninkunataq Egipto runakunaqa sinchita llank'asqankuwan k'arakta k'irirqanku.

80 RAKI

1 Iskay wata tukukuqtintaq, Señor Diosqa hukmanta Moisesta Faraonman kacharqan Israel runakunata horqomunanpaq, Egipto suyumanta qarqonanpaqwan.
2 Moisestaq Faraonpa wasinman rispa payman kachamuq Señorpa rimasqanta willarqan, ichaqa Faraonqa manan Wiraqochaq kunkanta uyariyta munarqanchu, chaymi Egiptopi Diosqa kallpanta sayarichirqan Faraonman kamachisqan runakunamanwan, hinan Faraonta llaqtantawan sinchi hatun sinchi muchuykunawan wañuchirqan.

3 Hinan Señor Diosqa Aaronpa makinwan kachamurqan, Egipto suyupa llapa yakunkunata yawarman tukuchirqan, mayukunatapas mayukunatapas.
4 Huk Egipto runa unu ukyaq hamuspa, p'uyñunman qhawarispa, llapan unu yawarman tukupuqta rikurqan. vasonmanta ukyaq hamuqtintaq vasopi unuqa yawarman tukupurqan.
5 Huk warmi masanta masaspa mikhunankunata wayk'uqtinmi yawarman tukupurqan.
6 Hinan Señor Diosqa wakmanta kachamuspa llapa ununkupi sapokunata paqarichimurqan, llapan sapokunataq Egipto runakunaq wasinman haykurqanku.
7 Egipto runakuna ukyaqtinkutaq wiksankupi sapokunawan hunt'aykusqa, mayupi tususqankuman hinataq wiksankupi tusurqanku.
8 Llapan upyana ununkupas wayk'usqanku unupas sapokunaman tukupurqan, puñunankupi puñuqtinkutaqmi sudorninku sapokunata uywarqan.
9 Tukuy chaykunaña kaqtinpas, Señor Diospa phiñakuyninqa manan paykunamanta t'aqakurqanchu, makintataq haywarirqan llapa Egipto runakuna contra sinchi muchuykunawan wañuchinanpaq.
10 Hinan ñut'u hallp'ankuta t'uqyachirqan, Egipto suyupitaq chay chuspikunaqa iskay metro sayaykama hallp'a pataman tukupurqan.
11 Egipto suyupi llapa tiyaqkunapipas, runaq animalpa aychanpipas animalpa aychanpipas askhallañan kasharqan, Señor Diosqa chay chuspikunata kachamurqan reyman reinamanpas, chaymi Egiptota sinchita llakichirqan chay chuspikunarayku.
12 Chaywanpas Señor Diospa phiñakuyninqa manan kutirirqanchu, makintaq Egipto suyuman haywarirqanraq.
13 Chaymi Señor Diosqa Egipto suyuman tukuy imaymana animalkunata kacharqan, hinaspan Egipto suyuntinpi runakunata, uywakunata, sach'akunata, Egipto suyupi llapa kaqkunatawan wañuchirqanku.
14 Hinaspan Señor Diosqa nina rawraq mach'aqwaykunata, alacránkunata, chupakunata, comadrejakunata, sapokunata, ñut'u hallp'api phawaykachaq mach'aqwaykunatawan kachamurqan.
15 Ch'uspikuna, waqrakuna, pulgakuna, kurukuna, chuspikuna, sapanka rikch'ayninman hina.
16 Llapan reptilkunapas raphrayoq animalkunapas Egiptoman hamuspanku Egipto runakunata sinchita llakichirqan.
17 Hinaqtinmi Egipto runakunaq ñawinman, ninrinmanpas pulgakuna, ch'uspikuna ima haykurqan.
18 Cuernotaq paykunaman haykumuspa qarqorqan, hinaspan wasinkumanta lloqsispa ukhu cuartonkuman rirqanku, hinaspan qatiykacharqan.
19 Egipto runakunaqa askha animalkunarayku pakakuspankun punkunkuta wisq'aykurqanku, hinan Diosqa lamar-qochapi kaq Sulanutta kamachirqan Egiptoman wichaspa rinanpaq.
20 Chay warmiqa suni makiyoqmi kasqa, 10 metro sayayniyoqmi.
21 Hinaqtinmi wasi pataman rispa, wasi pataman wisq'arqan, hinaspan kuchurqorqan, hinaspan makinta haywarirqan wasiman, cerrojotapas cerrojotapas horqospa, Egipto nacionpi wasikunata kicharirqan.
22 Chay qhepamanmi Egipto nacionpa wasinman askha animalkuna haykumurqan, chay animalkunan Egipto runakunata ch'usaqyachirqan, chaymi paykunata sinchita llakichirqan.
23 Chaywanpas Señor Diospa phiñakuyninqa manan Egipto runakunamanta t'aqakurqanchu, makintaq paykuna contra haywarisqaraqmi karqan.
24 Diosmi Egipto onqoyta kachamurqan, caballokunapi, asnokunapi, camellokunapi, torokunapi, ovejakunapi, runakunapipas.
25 Egipto runakunaqa tutamantan hatarispanku uywankuta michinaman apanankupaq, llapa uywankuta wañusqata tarirqanku.
26 Egipto runakunaq uywankunamantaqa chunkamanta hukllan puchurqan, Gosen llaqtapi Israelpa uywankunamantapas manan hukllapas wañurqanchu.
27 Diosqa Egipto runakunaq aychanmanmi nina rawrachiyta kachamurqan, chaymi qarankuta p'akirqan, chaymi llapa Egipto runakunaman sinchita k'irirqan chaki puntanmanta umankuq coronankama.
28 Aychankupi askha t'uqyaykuna kasharqan, chaymi aychanku ismuspa ismunankama.
29 Chaywanpas Señor Diospa phiñakuyninqa manan kutirirqanchu, makintaq Egipto suyuntinman haywarirqanraq.
30 Hinan Señor Diosqa sinchi llumpay rumita kachamurqan, chaymi uvas sach'ankuta p'akirqan, ruru sach'ankunatapas p'akirqan, ch'akichirqantaq paykunaman urmaykunankupaq.
31 Llapa q'omer qorakunapas ch'akipuspa chinkapurqan, rit'i chawpipi chaqrusqa nina uraykamusqanrayku, chayraykun granizopas ninapas tukuy imaymanata ruphachirqan.
32 Runakunapas animalkunapas nina rawraywan, runtuwan ima wañurqanku, llapa leonkunapas sayk'usqa karqanku.
33 Hinan Señor Diosqa Egiptoman askha langostakunata kachamurqan, Chasel, Salom, Chargol, Chagole nisqa langostakuna, sapanka langostakuna, chay runtuq puchuq langostakunatan mikhurqan.
34 Hinaqtinmi Egipto runakunaqa kusikurqanku chay langostakunata, chakrapi rurukunataña mikhurqanku chaypas, askhataña hap'ispa kachicharqanku mikhunankupaq.
35 Hinan Señor Diosqa lamar-qochamanta sinchi wayrata kutirichirqan, chaymi llapa langostakunata, kachiyoq langostakunatapas, puka lamar-qochaman wikch'uykachirqan. Egipto nacionpa linderonpiqa manam huk langostallapas qiparqachu.
36 Diosmi Egipto nacionman tutayachirqan, chaymi Egipto nacionpas Patros nacionpas kinsa p'unchay tutayaqman tukupurqan, chhaynapin huk runaqa mana rikurqanchu makinta siminman hoqarispa.
37 Chay tiempopin askha Israel runakuna wañuranku, paykunan Señor Dios contra sayarirqanku, Moisespa Aarontapas mana kasukuspanku, Diospa kachamusqanpi mana creeqkunapas.
38 Paymi niran: "Manan Egipto nacionmanta lloqsisaqkuchu ch'inneq ch'inneqpi yarqaymanta wañunanchispaq, manataq Moisespa rimasqanta mana uyariyta munaspaqa", nispa.

39 Señor Diosqa kinsa p’unchay tutayaqpi paykunata ñak’arichirqan, chay p’unchaykunapitaq Israel runakuna p’amparqanku, Egipto runakuna mana yachaspa, manataq paykunamanta kusikurqankuchu.
40 Egipto nacionpin kinsa p’unchay sinchita tutayarqan, tutayaq chayamuqtintaq pipas sayaq runaqa tiyasharqan, tiyashaqtaq tiyasharqan, puñushaqtaq kaqllata puñusharqan, purishaqtaq chay cheqasllapi pampapi tiyasharqan. Chaymi tukuy Egipto runakunawan pasarurqa tutayay tukunankama.
41 Laqhayaq p’unchaykunan pasapurqan, hinan Señor Diosqa Moisesta Aarontawan Israel runakunaman kacharqan: –Pascua fiestaykichista raymichaychis, Pascua fiestaykichista ruwaychis, chawpi tutatataq llapa Egipto runakunaq chawpinpi hamusaq, hinaspan llapa phiwi churinkuta wañuchisaq, runaq ñawpaq wawanmantapacha animalpa phiwi churinkama, Pascua fiestaykichista rikuspaymi qankunata pasasaq, nispa.
42 Israelpa mirayninkunaqa Moisestawan Aaronwan Señor Diospa kamachisqanman hinan ruwarqanku.
43 Kuska tutamantan Señor Diosqa Egipto nacionpa chawpinman lloqsispa Egipto runakunaq lliw phiwi churinkunata wañuchirqan, runaq ñawpaq churinmantapacha animalpa phiwi churinkama.
44 Chay tutamantan Faraonqa llapa kamachinkunapiwan llapa Egipto runakunapiwan hatarirqanku, chaymi Egipto suyuntinpi sinchita qaparirqanku, manan huk wasipas karqanchu, chaypin mana ayapas karqanchu.
45 Egipto nacionmanta piwi wawakunaq rikch'ayninkunapas, wasinkupi perqakunapi k'uyusqa, thunisqa, pampaman urmaykusqa.
46 Piwi churinkupa tullunkunatapas chay tutapi Egipto nacionpa allqunkuna rastrillaspanku Egipto runakunapa ñawpaqenman aysaspa ñawpaqenkuman wischuykurqaku.
47 Llapan Egipto runakunan rikurqanku qonqaylla paykunaman chayamusqan millay.
48 Chay tutan Egipto nacionpi llapa familiakuna waqarqanku, sapanka qhari churinmanta, ususinmanta, phiwi churimanta, chay tutataq karumanta uyarikurqan.
49 Chay tuta Faraonpa ususin Batia reywan kuska Moisesta Aarontawan wasinkupi maskhaq rirqanku, hinaspan wasinkupi tarirqanku llapa Israel runakunawan mikhushaqta, ukyaspa, kusikushaqta.
50 Batiataq Moisesta nirqan: –¿Kaychu allin ruwasqaymanta premio kanqa, uywaqniyki, mast'arisuqniyki, kay millaytapas ñoqaman taytaypa wasinmanpas apamuwasqaykimanta?
51 Moisestaq payta nirqan: –Cheqaqtapunin Señor Diosqa Egipto suyuman chunka muchuchiykunata apamurqan. ¿Mayqenninkumantachu ima mana allinpas hamurqasunki? ¿hukninchu afectasurqanki? Paytaq nirqan: –Manan, nispa.
52 Moisestaq payta nirqan: –Mamaykiq phiwi churiñña kanki chaypas, manan wañunkichu, Egipto llaqtaq chawpinpiqa manan ima mana allinpas chayasunkichu, nispa.
53 Hinaqtinmi Jesusqa niran: –¿Ima allinpaqtaq ñoqapaq reyta, wawqeytapas, llapa familiankunatapas, kamachisqan runakunatapas, Egipto nacionmanta lliw phiwi churinkunawan kuska wañushaqta rikuspay?
54 Hinaqtinmi Moisesqa payta nirqan: –Cheqaqtapunin wawqeykipas, wawqenkunapas, Egipto suyupi tiyaqkunapas, Señor Diospa nisqanta mana uyariyta munarqankuchu, chayraykun kay millay paykunaman hamurqan, nispa.
55 Egipto rey Faraonmi Moisesman, Aaronman, chay cheqaspi paykunawan kashaq wakin Israel runakunamanpas asuykuran.
56 Sayariychis wawqeykichista, llapa Israel runakunata, ovejakunata, toronkutapas, llapan kaqninkunatapas, mana ima puchuqtapas saqenqakuchu, Señor Diosniykichista mañakuylla ñoqapaq.
57 Hinan Moisesqa Faraonta nirqan: –Mamaykiq phiwi churinña kanki chaypas, ama manchakuychu, manan wañunkichu, Señor Diosmi kamachirqan kawsanaykipaq, chhaynapi hatun kallpanta, kallpasapa makintawan rikuchisunaykipaq, nispa.
58 Hinan Faraonqa Israel runakunata kachamunankupaq kamachirqan, llapan Egipto runakunataq kallpacharqanku kachanankupaq, paykunan nirqanku: Llapanchismi chinkapushanchis, nispa.
59 Llapan Egipto runakunan Israel runakunata kacharqanku, askha qhapaq kaykunata, ovejakunata, torokunata, ancha chaniyoq kaqkunatawan, Señor Diospa jurasqanman hina.
60 Hinaqtinmi Israel runakunaqa tutamanta lloqsirqanku, chaymi Egipto runakuna paykunata horqomunankupaq paykunaman hamuspa nirqanku: –¿Suwakunachu kanchis tutamanta lloqsinanchispaq?
61 Israel runakunan Egipto runakunata mañakurqanku qolqemanta vasokunata, qorimanta ruwasqa p’achakunata, p’achakunatawan, hinan Israel runakunaqa Egipto runakunamanta p’achakunata qechurqanku.
62 Hinan Moisesqa usqhaylla sayarispa Egipto mayuman rirqan, chaymantataq Joseq ataúdninta hoqarispa aparqan.
63 Israelpa mirayninkunapas sapakamam taytanpa ataúdninta, ayllunpa ataúdnintapas apamurqaku.

81 RAKI

1 Israel runakunaqa Ramsés llaqtamanta Sucot llaqtamanmi purirqanku, yaqa soqta pachak waranqa qharikuna, huch’uy wawakunapas warminkumanpas.
2 Hinallataq askha runakunapas, askha uywakuna, ovejakuna, vacakuna ima.
3 Israelpa mirayninkuna Egipto hallp'api sinchi llank'aypi tiyasqankuqa iskay pachak chunka wata karqan.
4 Iskay pachak chunka wata tukukuqtintaq, Señor Diosqa Egipto suyumanta Israel runakunata kallpasapa makinwan horqomurqan.
5 Israel runakunaqa Egiptomanta, Gosenmanta, Ramesesmantawan purirqanku, ñawpaq killapa chunka phisqayoq p’unchayninpitaq Sucot llaqtapi campamentota churarqanku.
6 Egipto runakunaqa Señor Diospa maqasqan llapa phiwi churinkuta p'amparqanku, llapan Egipto runakunataq kinsa p'unchay wañusqakunata p'amparqanku.
7 Israelpa mirayninkunaqa Sucot llaqtamanta rispanku, Etom llaqtapi, ch'inneq k'uchupi karpakurqanku.
8 Egipto runakuna phiwi churinkuta p’ampasqanku qhepaman kinsa p’unchay qhepamanmi askha qharikuna Egiptomanta hatarispa Israel runakunata qatikurqanku Egiptoman kutipunankupaq, Israel runakunata esclavo kasqankumanta qarqosqankumanta wanakusqankurayku.

9 Hinan huk runa runamasinta nirqan: –Cheqaqtapunin Moiseswan Aaronwan Faraonta nirqanku: –Kimsa p'unchay ch'inneqman rispa Señor Diosninchisman sacrificiota haywasaqku, nispa.
10 Chhaynaqa, tutamantan hatarisun, hinaspataq paykunata kutirichisunchis, sichus noqanchiswan kuska Egiptoman patronninkunaman kutimunqaku chayqa, yachasunmi paykunapi iñiy kashasqanmanta, ichaqa mana kutimuqtinkuqa paykunawan maqanakusun, hinaspataq kutimusaqku hatun atiywan, kallpasapa makiwan ima.
11 Faraonpa llapa kamachiqninkunan tutamanta hatarirqanku, paykunawan kuska yaqa qanchis pachak waranqa runakuna, chay p'unchaytaq Egipto llaqtamanta lloqsispa Israel runakunaq tiyasqanku cheqasman chayarqanku.
12 Llapa Egipto runakunan rikurqanku Moisesta, Aaronta, Israelpa mirayninkunatapas Pi-hahirotpa ñawpaqenpi tiyashaqta, mikhushaspa, ukyaspa, Señor Diospa fiestanta ruwashaqta.
13 Llapan Egipto runakunan Israel runakunata nirqanku: –Cheqaqtapunin ninkichis: Kimsa p'unchay ch'inneqpi purisaqku, Diosniykuman sacrificiota haywaspa kutimusaqku, nispa.
14 Kunan p'unchayqa phisqa p'unchayñan pasarqon risqaykimanta, ¿imanaqtintaq mana patronniykikunaman kutinkichu?
15 Hinan Moiseswan Aaronwan paykunata nirqanku: –Diosninchis Señor Diosmi noqaykupi willawanchis: “Manañan Egiptoman kutinkichisñachu, aswanpas lechewan mielwan puriq hallp’aman apakusaqku, imaynan Señor Diosninchis ñawpaq taytanchiskunaman jurarqan qowananchispaq”, nispa.
16 Egipto suyupi kamachikuq runakunaqa Israel runakuna Egiptoman kutipunankupaq mana uyarisqankuta rikuspa, Israelwan maqanakunankupaq chumpikurqanku.
17 Señor Diosmi Israel runakunaq sonqonta kallpacharqan Egipto runakunamanta sinchita maqanankupaq, chaymi Egipto runakunata sinchita maqanakurqanku, llapan Egipto runakunataq Israel runakunaq ñawpaqenmanta ayqekurqanku, Israelpa makinwan askha runakuna wañupusqankurayku.
18 Faraonpa umallinkunaqa Egiptoman rispa Faraonman willarqanku: –Israel runakuna ayqekurqanku, manañan Egiptoman kutipunqakuñachu, chhaynatan Moiseswan Aaronwan rimapayawarqanku, nispa.
19 Faraontaq chayta uyarispa, sonqonpas, llapa kamachisqan runakunaq sonqonpas Israel contra kutirikurqanku, Israelta kachamusqankumantataq kutirirqanku; Hinan llapa Egipto runakuna Faraonta yuyaycharqanku Israel runakunata qatiykachananpaq, q'epinkuman kutipunankupaq.
20 Hinaqtinmi sapankanku wawqenkuta tapuranku: –¿Imatan kay ruwaranchis, Israel runakunata kamachi kasqanchismanta kachamuwanchis?
21 Señor Diosqa llapa Egipto runakunaq sonqonta kallpacharqan Israel runakunata qatipanankupaq, Señor Diosqa Puka Lamar-qochapi Egipto runakunata thuñichiyta munasqanrayku.
22 Hinaqtinmi Faraonqa sayarispa carretanta hap’ispa llapa Egipto runakunata kamachirqan huñunakunankupaq.
23 Llapan Egipto runakunataq Faraonwan kuska Israel runakunata qatiykachanankupaq rirqanku, Egipto campamentopitaq llumpay hatun llasaq campamento karqan, yaqa chunka pachak waranqa runakuna.
24 Kay campamentopi llapa runakunan Israel runakunata qatiykacharqanku Egiptoman kutichimunankupaq, chaymi Puka Lamar-qocha patapi campamentoman chayarqanku.
25 Israelpa mirayninkunaqa, tukuy Egipto runakunata qatipasqankuta qawaspankum, Israelpa mirayninkunaqa anchata mancharikurqaku, chaymi Israelpa mirayninkunaqa Tayta Diosta qaparirqaku.
26 Egipto runakunaraykun Israel runakunaqa tawa t'aqaman t'aqanakurqanku, yuyaykusqankupitaq t'aqanakurqanku, Egipto runakunata manchakusqankurayku, Moisestaq sapankankuta rimapayarqan.
27 Ñawpaq kaq t’aqaqa Rubenpa, Simeonpa, Isacarpa mirayninmi karqan, chaymi paykunaqa Egipto runakunata sinchita mancharikusqankurayku lamar-qochaman wikch’uykunankupaq yuyaykurqanku.
28 Hinan Moisesqa paykunata nirqan: –Ama manchakuychischu, sayariychis, kunan p'unchay Señor Diospa qespichisqanta rikuychis, nispa.
29 Iskaykaq t’aqataq Zabulonpa mirayninkuna, Benjamín, Neftalí, Egipto runakunawan kuska Egiptoman kutipunankupaq yuyaykurqanku.
30 Hinan Moisesqa paykunata nirqan: –Ama manchakuychischu, imaynan kunan p'unchay Egipto runakunata rikunkichis hinata, manaña wiñaypaq rikunkichisñachu, nispa.
31 Kimsa kaq t’aqataq Judá ayllumanta Josemantawan karqanku, paykunataq Egipto runakunawan maqanakuq rinankupaq yuyaykurqanku.
32 Hinaqtinmi Moisesqa paykunata nirqan: –Qankuna sayariychis, Señor Diosmi qankunarayku maqanakunqa, ch'inllataqmi kankichis, nispa.
33 Tawa kaq t'aqataq Leví, Gad, Aser mirayninkunamanta karqanku, hinaspan yuyaykurqanku Egipto runakunaq chawpinman rispa paykunata p'enqachinankupaq, Moisestaq paykunata nirqan: –Mana manchakuychischu, Señor Diosta waqyaychis, paykunaq makinmanta qespichisunaykipaq, nispa.
34 Chay qhepatataq Moisesqa runakuna ukhumanta sayarispa Señor Diosta mañakuspa nirqan:
35 Kay pachaq Señor Diosníy, kunanqa Egiptomanta horqomusqayki llaqtaykita qespichiy, amataq Egipto runakunaqa hatunchakuchunkuchu atiyninkupas atiyninkupas paykunaq kasqanmanta.
36 Hinaqtinmi Señor Diosqa Moisesta nirqan: –¿Imanaqtintaq qapariwanki? Israelpa mirayninkunaman niy paykuna ripunankupaq, hinaspa lamar-qocha pataman k'aspiykita haywarispa t'aqay, Israelpa mirayninkunapas chayninta pasanqaku, nispa.
37 Moisestaq chhaynata ruwaspa lamar-qocha pataman k’aspinta hoqarispa t’aqanachirqan.
38 Lamar-qocha unuqa chunka iskayniyoq t’aqamanmi t’aqakurqan, Israel runakunataq chakipi zapatokunawan pasarqanku, imaynan huk runa allin allichasqa ñanninta pasanman hinata.
39 Hinan Señor Diosqa Israel runakunaman rikuchirqan Egiptopi lamar-qochapipas musphana ruwasqankunata Moisespa Aaronwan.

40 Israel runakuna lamar-qochaman haykuqtinkun Egipto runakuna qhepankuta hamurqanku, lamar-qochaq unutaq wakmanta paykunaman haykumurqan, llapankutaq unuman chinkaykurqan, manataqmi huk runallapas puchurqanchu, manataqmi huk runallapas puchurqanchu, aswanpas Faraonllan, paymi Señorta graciasta qorqan, paypitaq iñirqan, chayraykun Señor Diosqa mana chay tiempopi Egipto runakunawan kuska wañuchirqanchu.
41 Hinan Señor Diosqa huk angelta kamachirqan Egipto runakuna ukhumanta pusamunanpaq, paykunan Nínive hallp'aman wikch'uykurqanku, hinaspan unayta kamachirqan.
42 Chay p'unchaymi Señor Diosqa Israel nacionta Egipto nacionmanta qespichirqan, hinan llapa Israel runakuna Egipto runakuna wañupusqankuta rikurqanku, hinaspan rikurqanku Señor Diospa hatun makinta Egiptopi lamar-qochapipas ruwasqanpi.
43 Chaymantataq Moises Israel runakunawan kay takiyta Señor Diosman takirqanku, Señor Dios Egipto runakunata paykunaq ñawpaqenpi urmachisqan p'unchaypi.
44 Hinaqtinmi llapa Israel runakuna takirqanku: "Señor Diosmanmi takisaq, payqa ancha hatunchasqan, caballotapas sillakuqtapas lamar-qochamanmi wikch'uykusqa", nispa. Qhawariychis, Diospa kamachikuy qelqanpi qelqasqa kashan.
45 Chay qhepamanmi Israel runakunaqa Mara llaqtapi campamentota sayarirqanku, hinaspan Señor Diosqa Israel runakunaman kamachikuykunata, kamachikuykunatapas qorqan Mara llaqtapi.
46 Mara llaqtamanta lloqsispa Elim llaqtaman chayarqanku, Elim llaqtapitaq chunka iskayniyoq unu pukyukuna, qanchis chunka dátil sach'akuna ima kasharqan, chaypitaq wawakunapas unu qayllapi karpakurqanku.
47 Elim llaqtamanta lloqsispa Sin ch'inneqman chayarqanku, Egiptomanta ripusqankumanta iskay kaq killapa chunka phisqayoq p'unchayninpi.
48 Chay tiempopin Señor Diosqa Israel runakunaman maná nisqa mikhunata qorqan, sapa p'unchaytaq Israel runakunapaq mikhunata parachimurqan.
49 Israel runakunaqa tawa chunka wata maná nisqa mikhunata mikhurqanku, ch'inneqpi tukuy p'unchaykuna Canaán suyuman hamunankukama.
50 Sin ch'inneqmanta lloqsispa Alus llaqtapi campamentota churarqanku.
51 Alus llaqtamanta lloqsispataq Refidim llaqtapi campamentota churarqanku.
52 Israel runakuna Refidim llaqtapi kashaqtinkun, Elifazpa churin Amalec, Zefoq wawqen Esaupa churin, Israelwan maqanakuq hamurqan.
53 Jesusqa pusaq pachak waranqa runakunata pusamurqan, layqakunata, layqakunatawan, hinaspan Refidim llaqtapi Israelwan maqanakunanpaq alistakurqan.
54 Israel contran hatun sinchi millay maqanakurqanku, hinan Señor Diosqa Amalek runakunata llaqtantawan Moisespa Israelpa mirayninkunaman qorqan, Moisespa kamachin Efrateo Nunpa churin Josuepa makinmanpas.
55 Israel runakunan Amalec runakunatawan llaqtanta espadawan wañuchiranku, Israel runakunata ichaqa sinchitapuni maqanakurqanku.
56 Hinan Señor Diosqa Moisesta nirqan: –Kayta qelqay yuyarinaykipaq huk libropi, hinaspa churay serviqniyki Nunpa churin Josuepa makinman, hinaspa Israel runakunata kamachinki: Canaán suyuman chayaspaqa, hanaq pachamanta Amalek runakunata yuyariyta llapanta chinkachinki, nispa.
57 Moisestaq chhaynata ruwaspa, chay librota hap'ispa kay simikunata qelqarqan.
58 Yuyariy Amalec runakunata Egipto nacionmanta lloqsispa ñanpi imatachus ruwasusqaykita.
59 Paymi ñanpi tupaspa qhepaykita maqarqan, sayk'usqa, sayk'usqa kashaqtiyki, qhepaykipi pisi kallpayoq kaqkunata.
60 Chhaynaqa, Wiraqocha Diosniykichis, kay hallp'api, kay hallp'api, kay hallp'api, kay hallp'a muyuriqpi llapa awqaykichiskunamanta samayta qosunkichis, chay hallp'a ukhumanta amalec runakunaq yuyariyninta pichaspaqa, manan qonqankichu.
61 Amalec runakunata, yuyariyninta, miraynintapas khuyapayakuq reyqa, paymanta mañakusaq, llaqtanmantataq ch'usaqyachisaq.
62 Hinaqtinmi Moisesqa tukuy chaykunata huk libropi qelqarqan, hinaspan Israel runakunata kamachirqan tukuy chaykunata qhawarinankupaq.

82 RAKI

1 Israel runakunaqa Refidim llaqtamanta lloqsispa Sinai ch'inneqpi karparqanku, Egiptomanta lloqsisqankumanta kinsa killapi.
2 Chay tiempopin Moisespa suegron Madianita Reuel hamurqan ususin Ziporawan iskay churinkunawan, Israel runakunata Señor Diospa musphana ruwasqanmanta uyarisqanrayku, Egiptomanta qespichisqanmanta.
3 Reueltaq Moisesman chayarqan ch'inneqman, chaypin kasharqan Diospa orqonqa.
4 Moisestaq suegronta jap'iq rirqan, llapan Israel runakunataq paywan kasharqanku.
5 Reuelqa wawankunapiwanmi askha p'unchaykuna Israel runakuna ukhupi qhepakurqan, Reueltaq chay p'unchaymantapacha Señor Diosta reqsirqan.
6 Israel runakuna Egipto nacionmanta ripusqankumanta kinsa kaq killapi, soqta kaq p'unchaypi, Sinaí orqopi chunka kamachikuykunata Israelman qorqan.
7 Llapan Israel runakunan chay kamachikuykunata uyarirqanku, chay p'unchaytaq llapa Israel runakuna Señor Diospi anchata kusikurqanku.
8 Señor Diospa k'anchariyninmi Sinaí orqo patapi tiyaykurqan, hinan Moisesta waqyakurqan, Moisestaq phuyu chawpinta hamuspa orqoman wicharqan.
9 Moisestaq tawa chunka p'unchay tawa chunka tuta orqo patapi kasharqan. manan t'antata mikhurqanchu, manataq unuta ukyarqanchu, Señor Diostaq kamachikuykunata, taripaykunatapas yachachirqan Israel runakunaman yachachinanpaq.
10 Israel runakunaman kamachisqan chunka kamachikuykunatan Señor Diosqa iskay rumipi qelqarqan, chaykunatan Moisesman qorqan Israel runakunata kamachinanpaq.
11 Tawa chunka p'unchay tawa chunka tuta tukukuqtintaq, Sinaí orqopi Moiseswan rimaspa Señor Diosqa Moisesman qorqan Diospa dedonwan qelqasqa rumi tablakunata.
12 Israel runakunaqa Moisespa orqomanta uraykamusqanta rikuspa, Aaronpa muyuriqninpi huñunakuspanku nirqanku:

–Kay runa Moisesmantaqa manan yachanchischu imachus pasasqanmanta, nispa.
13 Kunan sayarispa, huk diosta ruwawayku, paymi ñawpaqeykuman rinqa, ama wañunaykipaq.
14 Aarontaq sinchita mancharikuran runakunata, chaymi kamachiran qorita apamunankupaq, hinaspan runakunapaq chullusqa torilloman tukuchirqan.
15 Hinan Señor Diosqa Moisesta manaraq orqomanta uraykamushaspa nirqan: Uraykuy, Egiptomanta horqomusqayki llaqtaykin waqllipun, nispa.
16 Chullusqa torillota ruwaspanku, qonqoriykuspanku, kunanqa saqerpariway, kay pachamanta wañuchinaypaq, paykunaqa k'ullu kunkayoq runakunan kanku.
17 Hinan Moisesqa Señor Diospa uyanta mañakurqan, hinaspan Señor Diosmanta mañakurqan runakunapaq torillo ruwasqankumanta, chaymantataq orqomanta uraykamuspa makinpi kasharqan iskay rumi tablakuna, chaykunatan Diosqa qorqan Israel runakunata kamachinanpaq.
18 Moisesqa campamentoman asuykuspan runakunaq ruwasqan torillota rikuspa, Moisespa phiñakuyninta hap’ispa orqo uranpi tablakunata p’akirqan.
19 Moisestaq campamentoman hamuspa torillota hap’ispa ninawan ruphachirqan, hinaspan ñut’urqan sumaq ñut’u hallp’aman tukunankama, hinaspan unu pataman ch’aqchuykuspa israelitakunaman qorqan ukyanankupaq.
20 Hinaqtinmi chay torillota ruwaq kinsa waranqa runakuna espadawan wañuranku.
21 Paqaristinmi Moisesqa runakunata nirqan: –Señor Diosmanmi wichasaq, Señor Diosman huchallikusqaykimanta hucha pampachayman, nispa.
22 Moisesqa hukmantan Señor Diosman rirqan, tawa chunka p'unchay tawa chunka tutataq Señorwan qhepakurqan.
23 Tawa chunka p'unchaypitaq Moisesqa Israelpa mirayninkunapaq Señorta valekurqan, Señor Diostaq Moisespa mañakuyninta uyarirqan, Israelpa rantinpitaq Señor Diosta valekurqan.
24 Hinaqtinmi Señor Diosqa Moisesta nirqan iskay rumi tablakunata rutuspa Señor Diosman pusamunanpaq, paymi chunka kamachikuykunata qelqananpaq.
25 Hinan Moisesqa chhaynata ruwaran, uraykamuspataq iskay tablakunata rutuspa Sinaí orqoman Señor Diosman wicharqan, Señor Diostaq chunka kamachikuykunata qelqarqan chay tablakunapi.
26 Moisesqa tawa chunka p'unchay tawa chunka tutantinmi Señor Dioswan qhepakurqan, hinan Señor Diosqa kamachirqan Israel runakunaman qonanpaq kamachikuykunata, juiciokunatapas.
27 Israel runakunata respetaspataq Señor Diosqa kamachirqan Señor Diospaq santuariota ruwanankupaq, chaypi sutin samarinanpaq, Señor Diostaq rikuchirqan santuarioq rikch’ayninta, llapa barcokunaq rikch’aynintawan.
28 Tawa chunka p’unchay tukukuqtintaq, Moisesqa orqomanta uraykamurqan, iskay tablakunatataq makinpi hap’irqan.
29 Moisestaq Israelpa mirayninkunaman hamuspa, Señor Diospa lliw siminta paykunaman willarqan, Señor Diospa yachachisqan kamachikuykunata, kamachikuykunata, taripaykunatawan yachachirqan.
30 Hinaqtinmi Moisesqa Israel runakunaman Señor Diospa siminta willaran: “Huk santuariota ruwanankupaq, Israel runakuna ukhupi tiyananpaq”, nispa.
31 Runakunaqa anchatan kusikurqanku Señor Diospa Moisespa tukuy allin rimasqanmanta, hinaspan nirqanku: –Señor Diospa nisusqaykitan ruwasaqku, nispa.
32 Hinaqtinmi runakunaqa huk runa hina sayarispanku, Señor Diospa santuarionman qoykukuq ofrendakunata qorqanku, sapankataqmi Señor Diospa ofrendanta apamurqanku santuariopi llank’anankupaq, tukuy servicionpaqwan.
33 Llapa Israel runakunan sapankanku Señor Diospa ch'uya cheqasninpi llank'anankupaq llapa kaqninkunata apamurqanku qorita, qolqeta, bronceta, ch'uya cheqaspaq tukuy imakunatapas.
34 Llapa yachaysapa runakunan hamuspa Señorpa ch'uya cheqasninta ruwarqanku, Señorpa kamachisqanman hina, sapankanku llank'aypi llank'asqankupi. Llapa yachaysapa runakunapas santuariota, mueblekunata, ch'uya serviciopaq llapa vasokunatapas ruwarqanku, Moisesta Señor Diospa kamachisqanman hina.
35 Pichqa killa tukukuptinmi karpa santuario llamkayta tukururqaku, Israelpa mirayninkunañataqmi Moisesman Tayta Diospa kamachisqanta tukuy imata ruwarqaku.
36 Hinaspan Moisesman aparqanku santuariota llapa mueblekunatapas. Wiraqocha Moisesman rikuchisqan rikch'anachiy hina, Israelpa mirayninkunapas.
37 Hinan Moisesqa chay llank’ayta rikuspa, Wiraqocha kamachisqanman hina ruwasharqanku, chaymi Moisesqa paykunata samincharqan.

83 RAKI

1 Chunka iskayniyoq killapi, iskay chunka kinsayoq p’unchaypi, Moisesqa Aaronta churinkunatawan pusaspa p’achankuta p’achachispa hawiykuspa Señor Diospa kamachisqanman hina ruwarqan, Moisestaq chay p’unchaypi Señor Diospa kamachisqan llapa ofrendakunata apamurqan.
2 Chay qhepamanmi Moisesqa Aaronta churinkunatawan pusaspa paykunata nirqan: Qanchis p'unchaymi karpa punkupi qhepakunkichis, kay hinatan kamachiwarqankichis, nispa.
3 Aaronpas churinkunapiwanmi Moiseswan Señor Diospa kamachisqanman hina ruwarqanku, hinaspan qanchis p'unchay karpa punkupi qhepakurqanku.
4 Pusaq kaq p’unchaypi, ñawpaq kaq killa qallariy p’unchaypi, iskay kaq watapi, Israel runakuna Egiptomanta ripusqankumanta, Moisesqa ch’uya cheqasta sayarichirqan, Moisesqataq karpapi llapa mueblekunata, ch’uya cheqaspi llapa mueblekunatawan churarqan, Señor Diospa kamachisqanman hinataq hunt’arqan.
5 Hinan Moisesqa Aaronta churinkunatawan waqyaspa, paykuna kikinkupaq Israel runakunapaqpas ruphachina sacrificiota, hucha sacrificiotapas apamurqanku, Moisesta Señor Diospa kamachisqanman hina.
6 Chay p’unchaymi Aaronpa iskaynin churinkuna Nadabwan Abihuwan mana kamachisqa ninata hap’ispa Señor Diospa ñawpaqenman aparqanku, hinan Señorpa ñawpaqenmanta nina lloqsimuspa ruphachirqan, chay p’unchaytaq Señor Diospa ñawpaqenpi wañurqanku.

7 Moises santuariota sayarichiyta tukusqan p’unchaypi, Israelpa umallinkunaqa altarta sapaqchanankupaq ofrendankuta Señor Diosman apayta qallarirqanku.
8 Sapanka kamachikuqmi huk p’unchaypaq ofrendankuta apamuqku, sapa p’unchaytaq chunka iskayniyoq p’unchaypaq huk kamachikuqta.
9 Llapan ofrendakunata, sapankanku p'unchayninpi, pachak kinsa chunka siclo llasaq qolqemanta p'uyñuta, ch'uya cheqaspa siclonman hina qanchis chunka siclo qollqemanta huk p'uyñu, iskayninkutaq sumaq hak'uwan hunt'a, aceitewan chaqrusqa mikhuna ofrendapaq.
10 Huk cuchara, chunka siclo qori llasaq, incienso hunt'a.
11 Ruphachina sacrificiopaq huk toro, huk carnero, huk watayoq cordero.
12 Hucha sacrificiopaq huk cabritotapas.
13 Sumaq kawsay sacrificiota haywanapaqqa, iskay torota, phisqa carnerokunata, phisqa cabratokunata, huk watayoq phisqa corderokunata.
14 Chhaynatan Israel nacionpi chunka iskayniyoq umallikunaqa sapa p’unchay sapanka p’unchayman hina ruwaqku.
15 Chay qhepatataq, chunka kinsayoq p’unchaypi, Moisesqa Israel runakunata kamachirqan Pascua fiestata ruwanankupaq.
16 Israel runakunapas chunka tawayoq p’unchaypin Pascua fiestata ruwaranku, Moisesta Señor Diospa kamachisqanman hina.
17 Iskaykaq killapitaq, qallariy p'unchaypi, Señor Diosqa Moisesta nirqan.
18 Ishkay chunka watayoqmanta wichayman Israel runakunaq umankunata yupay, wawqeyki Aaronwan, Israelpa chunka iskayniyoq umallinkunatawan.
19 Moisestaq chhaynata ruwaran, hinan Aaronqa Israelpa chunka iskayniyoq umallinkunawan hamuspa Sinaí ch’inneqpi Israel runakunata yuparqanku.
20 Israelpa mirayninkunaqa iskay chunka watayoqmanta wichaymanmi karqan, soqta pachak kinsa waranqa phisqa pachak phisqa chunka.
21 Levipa mirayninkunaqa manan yupasqachu karqanku Israelpa wawqenkuna ukhupi.
22 Israelpa mirayninkunaqa huk killayoqmanta wichaymanmi ishkay chunka iskayniyoq waranqa iskay pachak qanchis chunka kinsayoq qharikuna karanku.
23 Levipa mirayninkunaqa iskay chunka iskayniyoq waranqa runakunan karanku huk killayoqmanta wichayman.
24 Moisestaq sacerdotekunata Leví runakunatawan sapankankuta churarqan, sapankanku carpa ch'uya cheqaspi servinankupaq, Señor Diospa kamachisqanman hina.
25 Killaq iskay chunka p'unchayninpin chay phuyuqa Testigo karpamanta apasqa karqan.
26 Chay tiempopin Israel runakunaqa Sinai ch'inneqmanta puririrqanku, kinsa p'unchaytaq purirqanku, phuyutaq Paran ch'inneq patapi samaykurqan. Chaypin Señor Diospa phiñakuynin Israel contra rawrarirqan, mikhunata mañakuspa Señorta phiñachisqankurayku.
27 Hinan Señor Diosqa paykunata uyarispa huk killa mikhunata qorqan.
28 Chay qhepatataq Señor Diospa phiñakuynin paykuna contra rawrarirqan, hinaspan paykunata sinchita wañuchirqan, chaypitaq p’ampasqa karqanku.
29 Israel runakunan chay cheqastaqa Kebrot-Hatava nispa suticharqanku, aycha munapayaq runakunata chaypi p’ampasqankurayku.
30 Hinaspan Kebrot Hatava llaqtamanta lloqsispa Paran ch'inneqpi kaq Hazerot llaqtapi karpakurqanku.
31 Israel runakuna Hazerot llaqtapi kashaqtinkun Moisesrayku Señor Diospa phiñakuynin Miriam contra rawrarirqan, chaymi lepra onqoyniyoq kapurqan, rit'i hina yuraq.
32 Chay warmiqa qanchis p’unchaymi campamentomanta hawapi wisq’asqa kasharqan lepra onqoywan watiqmanta chaskinankama.
33 Chay qhepamanmi Israel runakuna Hazerot llaqtamanta lloqsirqanku, hinaspan Paran ch’inneq k’uchuman pampachakurqanku.
34 Chay tiempopin Señor Diosqa Moisesta nirqan Israelpa mirayninkunamanta chunka iskayniyoq runakunata kachamunanpaq, huk runata huk aylluman, Canaán suyuta qhawaq rinankupaq.
35 Moisestaq chunka iskayniyoq runakunata kacharqan, Canaán suyuman maskhaq t'aqwirinankupaq, hinaspan Camot llaqtaman chayashaqtiyki Sin ch'inneqmanta Recobkama llapa hallp'ata t'aqwirqanku.
36 Tawa chunka p'unchay tukukuqtintaq Moisesman Aaronmanwan chayarqanku, sonqonkupi hinataq willarqanku, chunka runakunataq Israelpa mirayninkunaman millay willakuyta willarqanku, chay hallp'a maskhasqanku hallp'amanta.
37 Nunpa churin Josué, Jefunepa churin Calebpiwantaq kay hallp'ata t'aqwiqkunamanta karqanku, nirqanku: –Chay allpaqa ancha allinmi, nispa.
38 Señor Dios kusikuwasun chayqa, kay hallp’aman pusawasun, hinaspa qowasun, chay hallp’aqa lechewan mielwan puriq hallp’an.
39 Israelpa mirayninkunan ichaqa mana paykunata uyariyta munarqankuchu, chay suyumanta millay willakuq chunka runakunaq rimasqankutan uyarirqanku.
40 Señor Diosqa Israel runakunaq rimapakusqankuta uyarispan phiñakuspa jurarqan:
41 Kay millay miraykunamantaqa manan huk runapas iskay chunka watayoqmanta wichayman hallp'ata rikunqachu, aswanpas Jefuneq churin Calebwan Nunpa churin Josuewanllan.
42 Cheqaqtapunin kay millay miray kay ch’inneqpi chinkapunqa, wawankunapas chay hallp’aman hamunqaku, hap’ikapunqakutaq; chhaynapin Wiraqochaq phiñakuynin Israel contra rawrarirqan, tawa chunka watataq ch'inneqpi purichirqan, chay millay miray tukukunankama, Señorta mana qatikusqankurayku.
43 Runakunaqa unayñan Paran ch'inneqpi tiyarqanku, chaymantataq Puka Lamar-qocha ñanninta ch'inneqman rirqanku.

84 RAKI

1 Chay tiempopin Levíq churin Quehatpa churin Jetzerpa churin Coré Israelpa mirayninkunamanta askha runakunata hap’ispa Moiseswan, Aaronwan, llapa runakunawan ima ch’aqwarqanku.

2 Hinan Señor Diosqa paykunata phiñakurqan, hinan hallp'a siminta kicharispa millp'upurqan, wasinkutapas llapan kaqninkunatapas, Corepa llapa runakunatapas.
3 Chay qhepamanmi Diosqa Seir orqo ñanninta unayta runakunata muyuchirqan.
4 Chay ratopin Señorqa Moisesta nirqan: –Ama Esaúq mirayninkunawan maqanakuyta hatarichiychu, manan paykunaq kaqninkunataqa qosqaykichu, chaki chaki saruyta atisqanman hinaqa, Seir orqota Esaúman herencia kananpaq qosqayrayku, nispa.
5 Chayraykun Esaupa mirayninkunaqa ñawpaq tiempopi Seirpa mirayninkunawan maqanakurqanku, chaymi Señorqa Seirpa mirayninkunata Esaúq mirayninkunaman entregarqan, ñawpaqenkumantataq ch'usaqyachirqan.
6 Chayraykun Señor Diosqa Israel runakunata nirqan: –Ama wawqeykichis Esaúq mirayninkunawanqa maqanakuychischu, manan imapas qanpachu, aswanpas qolqewanmi mikhunata rantispa mikhunkichis, qolqewantaq unuta rantispa ukyankichis, nispa.
7 Israel runakunataq Señor Diospa nisqanman hina ruwarqanku.
8 Israel runakunataq ch'inneqninta muyurqanku, Sinai orqo ñanninta unayta muyuspa, manataq Esaúpa mirayninkunata llamiykurqankuchu, chunka isqonniyoq watataq chay distritopi qheparqanku.
9 Chay tiempopin Citim runakunaq reynin Latino wañupurqan tawa chunka phisqayoq wata kamachikusqanpi, chay watapin Israel runakuna Egipto nacionmanta ripusqankumanta chunka tawayoq wata.
10 Kitim hallp'api pay kikinpaq wasichakusqan cheqaspin p'amparqanku, paypa rantinpitaq Abimnas kinsa chunka pusaqniyoq wata kamachikurqan.
11 Chay p'unchaykunapin Israel runakunaqa chunka isqonniyoq wata tukukuqtin, Esaupa mirayninkunaq linderonta pasarqanku, hinaspan Moab ch'inneq ñanninta pasarqanku.
12 Hinan Señor Diosqa Moisesta nirqan: –Ama Moab llaqtata muyuykuychu, amataq paykunawan maqanakuychu, manan imatapas qosqayki hallp'ankumanta, nispa.
13 Israel runakunan chunka isqonniyoq wata Moab ch'inneq ñanninta pasarqanku, manataqmi paykunawan maqanakurqankuchu.
14 Israel runakuna Egipto nacionmanta kinsa chunka soqtayoq watapi ripuqtinkutaq, Señor Diosqa amor runakunaq reynin Sehonpa sonqonta muchuchirqan, hinaspan maqanakurqan Moab runakunawan maqanakuq.
15 Hinan Sihonqa Egipto reypa yuyaychaqnin Balaampa churin Janeaspa churin Beorman, churin Balaammanpas willaqkunata kacharqan Moab llaqtata ñakanankupaq, chhaynapi Sehonpa makinman qosqa kananpaq.
16 Chaymi willakuqkunaqa Janeaspa churin Beorta, churin Balaamtawan pusamurqanku, Mesopotamia suyupi Petor llaqtamanta, chaymi Beorwan churin Balaamwan Sihon llaqtaman hamurqanku, Moab llaqtatawan reyninkuta ñakarqanku amor runakunaq reynin Sihonpa qayllanpi.
17 Chaymi Sihonqa llapa ejercitonwan lloqsispa Moab llaqtaman rispa paykunawan maqanakurqan, hinaspan paykunata atiparqan, Señor Diostaq makinman entregarqan, Moab reytapas wañuchirqan.
18 Sihonqa Moabpa llapa llaqtankunatan awqanakuypi hap'ikapurqan. Hesbon llaqtatapas qechupurqanmi, Hesbon llaqtaqa Moabpa huknin llaqtan karqan, Sehonqa kamachikuqninkunata umalliqninkunatawan Hesbón llaqtaman churarqan, chay p'unchaykunapitaq Hesbonqa Sehonpa kapurqan.
19 Chaymi rikch'anachiyta rimaq Beor, churin Balaamwan kay simikunata rimarqanku: –Hay Hesbón llaqtaman, Sihón llaqtaqa hatarichisqa, takyachisqataqmi kanqa, nispa.
20 ¡Ay! ¡Qankunaqa chinkapunkichismi, ¡Kemos llaqta runakuna! Qhawariychis, Diospa kamachikuy qelqanpi qelqasqa kashan.
21 Sihon Moab llaqtata atipaspataq, Moabmanta hap'isqa llaqtakunapi guardiakunata churarqan, Moab runakunamanta askha runakunataq maqanakuypi urmarqanku, churinkunata ususinkunatawan, hinaspan reyninkuta wañuchirqan. chaymi Sihonqa llaqtanman kutipurqan.
22 Sihonmi Beorman churin Balaammanpas askha qolqeta qoritawan qorqan, hinaspan paykunata qarqospa Mesopotamia llaqtaman rirqanku llaqtankuman, llaqtankumanpas.
23 Chay tiempopin llapa Israel runakuna Moab ch'inneq ñanninta pasaspa Edom ch'inneqta muyuykurqanku.
24 Egipto nacionmanta ripusqankumanta tawa chunka wata qallariy killapin llapa runakuna Sin ch'inneqman chayarqanku, chaypin Israel runakuna tiyarqanku Sin ch'inneqpi kaq Cades llaqtapi, chaypin Miriam wañupurqan, chaypin p'amparqanku.
25 Chay ratopin Moisesqa Edom rey Hadadman willaqkunata kacharqan: –Israel wawqeykin kay hinata nin: Mañakuykin hallp'aykita pasasaq, manan chakrata nitaq uvas chakratapas pasasaqkuchu, manan p'uytuq unuta ukyasaqkuchu, nispa. reypa ñanninpi purisaqku.
26 Edomtaq payta nirqan: –Ama llaqtayta pasankichu, chaymi Edomqa Israel runakunawan tupananpaq ripurqan atiyniyoq runakunawan, nispa.
27 Esaupa mirayninkunaqa manan munarqankuchu Israel runakunata hallp'ankuta pasayta, chaymi Israel runakunaqa paykunamanta karunchakurqanku, manataq paykunawan maqanakurqankuchu.
28 Manaraq chayta ruwashaqtinmi Señor Diosqa Israel runakunata kamachirqan: 'Ama Esaúpa mirayninkunawanqa maqanakunkichischu, chayraykun Israel runakunaqa paykunamanta t'aqakurqanku, manataqmi paykunawan maqanakurqankuchu", nispa.
29 Chaymi Israel runakunaqa Cades llaqtamanta ripurqanku, hinan llapa runakuna Hor orqoman chayarqanku.
30 Chay ratopin Señor Diosqa Moisesta nirqan: –Wawqeyki Aaronta niy chaypi wañunanta, manan Israel runakunaman qosqay hallp'aman hamunqachu, nispa.
31 Aaronqa Tayta Diospa kamachisqanman hinan Hor orqoman wicharqan tawa chunka wata, phisqa kaq killapi, killa qallariy p'unchaypi.
32 Aaronqa pachak iskay chunka kinsayoq watayoqmi kasharqan Hor orqopi wañupuqtin.

85 RAKI

1 Uray ladonpi tiyaq Canaán rey Aradtaq, Israel runakuna wateqaqkunaq ñanninta hamusqankuta uyarispa,

soldadonkunata arreglaspa Israel runakunawan maqanakunankupaq.
2 Israel runakunan sinchita mancharikurqanku, askha ejercitoyoq kasqanrayku, chaymi Israel runakunaqa Egiptoman kutipunankupaq yuyaykurqanku.
3 Israel runakunataq kinsa p'unchay puriyta hina Maserat Beni Jaacón llaqtaman kutipurqanku, rey Aradmanta sinchita mancharikusqankurayku.
4 Israelpa mirayninkunaqa manan maypi kasqankuman kutiyta munarqankuchu, chaymi kinsa chunka p’unchay Beni Jaacón llaqtapi qhepakurqanku.
5 Levipa mirayninkunaqa Israelpa mirayninkuna mana kutirinanta qawaspankum, Tayta Diosrayku envidiakurqaku, hinaspam wawqin Israel runakunawan maqanakurqaku, hinaspam huk hatun cuerpota wañuchirqaku, hinaspam Hor orqoman kutinankupaq hikutarqaku.
6 Kutimuptinkuñataqmi rey Aradqa Israel runakunawan maqanakunankupaq ejercitonta allichachkarqaraq.
7 Israel runakunan prometekurqanku: –Sichus kay llaqtata makiyman entregawaq chayqa, llaqtankutan ch'usaqyachisaq, nispa.
8 Señor Diosqa Israel runakunaq rimasqanta uyarispan Canaán runakunata paykunaq makinman entregarqan, hinaspan paykunata llaqtankutapas ch’usaqyachirqan.
9 Israel runakunaqa Hor orqomanta lloqsispa Obot llaqtapi karpakurqanku, Obot llaqtamantataq Moab nacionpa linderonpi Ije-abarim llaqtapi karpakurqanku.
10 Hinaqtinmi Israel runakuna Moab llaqtaman kachamurqanku: –Haku, llaqtaykita pasaspayku, Moab runakunan ichaqa mana saqeyta munarqankuchu Israelpa mirayninkunata hallp’ankuta pasananta, Moab runakunan sinchita mancharikurqanku Israelpa mirayninkuna paykunata ruwananta, imaynan amor runakunaq reynin Sehon paykunata ruwarqan hinata, paymi hallp’ankuta hap’ikapuspa askha runakunata wañuchirqan, nispa.
11 Chayraykun Moab llaqtaqa mana saqeyta munarqanchu Israel runakuna hallp'anta pasayta, chaymi Señor Diosqa Israel runakunata kamachirqan: “Ama Moabwan maqanakunankupaq, chaymi Israel runakunaqa Moab llaqtamanta lloqsipurqanku”, nispa.
12 Israel runakunaqa Moab nacionpa linderonmanta lloqsispanku, Moab nacionpa linderon Arnón chimpaman chayarqanku, Moab llaqtawan amor runakunawan chawpinpi, hinaspan Cedemot ch’inneqpi amor runakunaq reynin Sihonpa linderonpi karpakurqanku.
13 Hinaqtinmi Israel runakunaqa amor runakunaq reynin Sehonman willaqkunata kacharqanku.
14 Llaqtaykita pasasun, manan chakramanpas nitaq uvas chakramanpas kutisaqkuchu, reypa hatun ñannintan risaqku fronteraykita pasanaykukama, ichaqa Sihonqa manan saqeyta munarqanchu Israel runakunata pasananta.
15 Chaymi Sihonqa llapa amor runakunata huñuspa ch'inneqman rirqan Israel runakunawan tupananpaq, hinaspan Jahaz llaqtapi Israelwan maqanakurqan.
16 Amor runakunaq reynin Sehontan Señor Diosqa Israel runakunaq makinman entregarqan, hinan Israel runakunaqa Sihonpa llapa runakunata espadawan wañuchirqan, hinaspan Moab runakunaq huchanmanta vengakurqanku.
17 Israel runakunan Sihon hallp'ata Arammanta Jabuckama Amón mirayninkunaman hap'ikapurqanku, hinaspan llaqtakunamanta llapa qechusqankuta hap'ikapurqanku.
18 Israel runakunan llapa chay llaqtakunata hap'ikapurqan, Israeltaq amor runakunaq llapa llaqtankunapi tiyarqan.
19 Llapan Israel runakunan yuyaykurqanku Amón runakunawan maqanakunankupaq, allpankutapas hap’ikapunankupaq.
20 Chaymi Señor Diosqa Israel runakunata nirqan: –Amón runakunata ama muyuchiychischu, amataq paykuna contra maqanakuyta hatarichiychischu, manan imatapas qosaqchu hallp'ankumanta, Israelpa mirayninkunapas Señor Diospa nisqanta kasukuspa, manataq Amonpa mirayninkunawan maqanakurqankuchu.
21 Israelpa mirayninkunaqa Basán ñanninta kutispa Basan rey Og hallp'aman rirqanku, Basan rey Ogtaq Israel runakunawan maqanakuq rirqan, paywantaq askha kallpasapa runakuna, amor runakunaq ancha kallpasapa soldadonkunapas kasharqan.
22 Basan rey Ogqa ancha atiyniyoqmi karan, churin Naaronmi ichaqa llumpay atiyniyoq karan, paymantapas aswan kallpayoqraqmi karan.
23 Ogtaq sonqonpi nirqan: –Israelpa llapa campamenton kinsa parsa t'aqata hap'iykushan, kunanmi mana espadawan ni lanzawan huk kutillapi wañuchisaq, nispa.
24 Ogtaq Jahaz orqoman wichaspa huk hatun rumita hap’ispa, kinsa parsa sayayniyoq rumita hap’ispa umanman churarqan, hinaspan yuyaykurqan Israel runakunaq campamentonman wikch’uykunanpaq, chay rumiwan llapa israelitakunata waqachinanpaq.
25 Señorpa angelninmi hamuspa Ogpa umanman rumita t’oqyachirqan, chay rumitaq Ogpa kunkanman urmaykurqan, chaymi Ogqa kunkanpi rumi llasasqanrayku pampaman urmaykurqan.
26 Chay ratopin Señor Diosqa Israel runakunata nirqan: –Ama manchakuychischu, paytapas llapa llaqtantapas llapa hallp'antapas makiykichismanmi qoykuykichis, Sihontapas ruwarqankichis hinatan paytapas ruwankichis, nispa.
27 Hinaqtinmi Moisesqa pisi Israel runakunawan kuska Jesuspa kasqanman uraykamurqan, hinan Moisesqa Ogta k’aspiwan waqachispa wañuchirqan.
28 Chay qhepamanmi Israel runakunaqa Ogpa mirayninkunata llapa llaqtantawan qatiykacharqanku, hinaspan maqaspa wañuchirqanku manaña puchunankama.
29 Chay qhepamanmi Moisesqa Israel runakunata kacharqan Jaazer llaqtata qhawanankupaq, Jazer llaqtaqa ancha reqsisqa llaqtan karqan.
30 Chayta qhawaqkunaqa, Jazer llaqtaman rispa, chay llaqtata t’aqwirirqanku, chay wateqaqkunataq Señorpi confiarqanku, chaymi Jaazer llaqta runakunawan maqanakurqanku.
31 Hinaqtinmi chay runakunaqa Jaazer llaqtachakunatapas hap’ikapurqanku, hinan Señor Diosqa paykunaman hap’iykuran, chaypi tiyaq amor runakunatataq qarqorqanku.
32 Israel runakunan Jordán mayu chimpapi soqta chunka llaqtakunata hap'ikapurqanku, Arnón mayumanta Hermán orqokama.
33 Israelpa mirayninkunaqa Jordán mayu chimpan Moab pampamanmi chayarqanku, Jericó chimpapi.
34 Moab llaqta runakunaqa uyarirqankun Israelpa mirayninkuna amor runakunaq iskay reyninkunata,

Sehonwan Ogwan ima mana allin ruwasqankuta, chaymi Moab llaqtapi llapa runakuna Israel runakunata sinchita mancharikurqanku.
35 Moab llaqtapi kurak runakunataq nirqanku: –Qhawariychis, kay pachapi llapa reykunamantapas aswan atiyniyoq amor runakunaq iskay reynin Sihon, Og, Israel runakunaq contranpi sayariyta mana atirqankuchu, ¿imaynataq paykunaq ñawpaqenpi sayasunman?
36 Cheqaqtapunin ñawpaqtaqa huk willakuyta apachimuwarqanku ñanninkupi hallp'aykuta pasanaykupaq, manataqmi paykunata saqeyta munarqaykuchu, kunanqa llasa espadankuwan kutirispa chinkachiwasun; Moab llaqtaqa Israel runakunaraykun sinchita mancharikurqanku, Israelpa mirayninkunawan imachus ruwanankuta yuyaykurqanku.
37 Moab llaqtapi kurak runakunan yuyaykurqanku Moab llaqtayoq Ziporpa churin Balak sutiyoq runata, hinaspan chay tiempopi rey kananpaq churarqanku, Balactaq ancha yachaysapa runa karqan.
38 Moab llaqtapi kurak runakunan sayarispa Madián runakunata kacharqanku paykunawan allipunakunankupaq, chay p'unchaykunapin Moabwan Madiánwan sinchi maqanakuy, awqanakuypas karqan, Edom rey Bedadpa churin Hadadpa p'unchayninmantapacha, paymi Moab chakrapi Madián llaqtata wañuchirqan.
39 Hinan Moab runakuna Madián runakunaman kacharqanku, paykunawan allipunakunankupaq, hinan Madián llaqtapi kurak runakuna Moab hallp'aman hamurqanku Madián runakunawan thakpi kawsanankupaq.
40 Moab llaqtapi kurak runakunan Madián llaqtapi kurak runakunawan rimanakurqanku Israelmanta salvanankupaq imatachus ruwanankuta.
41 Llapan Moab runakunan Madián llaqtapi kurak runakunata nirqanku: –Kunanqa Israelpa mirayninkunaqa muyuriqninchispi kaq llapa runakunatan llamiykushanku, imaynan toropas chakrapi pastota llamiykushan hinata, chhaynatan ruwarqanku noqaykumanta aswan kallpayoq amor runakunaq iskay reyninkunata, nispa.
42 Madián nacionmanta kurak runakunan Moab llaqtata nirqanku: –Uyarirqaykutaqmi amor runakunaq reynin Sihon atipaspa hallp'aykichista hap'ikapushaspa, Mesopotamiamanta Janeaspa churin Beorman, churin Balaammanwan kachamusqanta. chayraykun Sihonpa makin atiparqankichis, hallp'aykichista hap'inanpaq.
43 Chhaynaqa, churin Balaammanpas kachamuychis, payqa hallp'anpiraqmi kashan, hinaspa payman pagaychis, payman hamuspa manchachisqaykichis runakunata ñakananpaq. chaymi Moab llaqtapi kurak runakunaqa chayta uyarispanku, Beorpa churin Balaamman kachanankupaq.
44 Hinan Moab rey Ziporpa churin Balac Balaamman willaqkunata kacharqan.
45 Qhawariy, Egiptomanta huk llaqta lloqsimushan, kay pachata qataykushanku, ñoqaq contraypitaq qhepakushanku.
46 Kunan hamuychis kay runakunata ñakamuychis ñoqarayku, paykunan ñoqapaq ancha atiyniyoq kanku, ichapas atipasaq paykunawan maqanakunaypaq, hinaspa qarqoyman, uyarisqayrayku, pichus saminchasqaykiqa saminchasqa kasqanta, ñakasqaykipas ñakasqa kasqanta.
47 Chaymi Balakpa kachasqankunaqa Balaamman rispa Balaamta pusamurqanku Moabwan maqanakunankupaq runakunata ñakananpaq.
48 Hinaqtinmi Balaamqa Israel llaqtata ñakananpaq Balacman hamurqan, hinan Señor Diosqa Balaamta nirqan: –Ama kay llaqtata ñakaychu, saminchasqan kashan, nispa.
49 Balaamqa sapa p'unchaymi Balaamta kallpacharqan Israelta ñakananpaq, Balaamtaq Balaamman Señor Diospa nisqanta mana uyarirqanchu.
50 Balaamqa Balaam munasqanman hina mana hunt'akunanta rikuspa, sayarispa wasinman kutipurqan, Balaampas hallp'anman kutipurqan, chaymantataq Madián llaqtaman rirqan.
51 Israel runakunaqa Moab pampamanta lloqsispa Jordán mayupi Bet-jesimotmanta Abel-Sitim llaqtakama, Moab pampaq tukukuyninpi.
52 Israel runakuna Sitim pampapi tiyaspankun Moabpa ususinkunawan qhelli huchapi puriyta qallarirqanku.
53 Israelpa mirayninkunaqa Moab llaqtaman asuykuspankum, Israelpa campamentonpa chimpanpi karpankuta sayarichirqaku.
54 Moab runakunan Israel runakunata mancharikurqanku, hinan Moab runakunaqa llapa ususinkuta warminkutapas casarakurqanku, sumaq rikch'ayniyoq, qori qolqewan, ancha chaninniyoq p'achawan ima.
55 Moab runakunataq chay warmikunata karpankuq punkunpi tiyachirqanku, chhaynapi Israel runakuna paykunata rikuspa paykunaman kutirinankupaq, Moabwan ama maqanakunankupaq.
56 Llapan Moab runakunan Israel runakunawan chayta ruwarqanku, sapankataq warminta ususinta karpanpa punkunpi churarqanku, llapa Israel runakunataq Moab runakunaq ruwasqankuta rikurqanku, hinan Israel runakunaqa Moabpa ususinkunaman kutirispa munapayarqanku, hinaspan paykunaman rirqanku.
57 Hinataq, huk hebreo runa Moab karpan punkuman hamuspa, Moabpa huk ususinta rikuspa sonqonpi mañakuspa, karpa punkunpi paywan rimariqtin, kuska rimashaqtinku, karpapi qharikuna lloqsimuspa kay simikuna hina hebreo runaman rimaqku.
58 Cheqaqtapunin yachankichis wawqenkuna kasqanchista, llapanchismi kanchis Lotpa mirayninchis, wawqen Abrahampa mirayninkunapas, ¿imanaqtintaq mana ñoqaykuwan qhepakunkichischu, imanaqtintaq mana mikhunkichischu t'antaykutapas sacrificioykutapas?
59 Chay hinata Moab runakuna rimasqankuwan llallichispanku, alabasqa rimayninkuwan aysaykuspanku, karpapi tiyaykuspanku, paypaq wayk'uspanku sacrificiota haywarirqanku, paytaq sacrificio ruwasqankumanta t'antamantawan mikhurqan.
60 Hinaqtinmi vinota qorqanku, paytaq ukyaspa macharqan, hinaspan ñawpaqenman churarqanku huk sumaq sipasta, paywantaq munasqanman hina ruwarqan, manan yacharqanchu ima ruwasqanmanta, askha vinota ukyasqanrayku.
61 Chay hinatan Moab runakuna Israelta chay cheqaspi Sitim pampapi Israelta ruwarqanku, chaymi Señor Diosqa Israel contra phiñakurqan, chaymi paykunaman onqoyta kachamurqan, Israel runakunamantataq iskay chunka tawayoq waranqa runakuna wañurqanku.

62 Simeonpa mirayninmanta huk runan karqan Salupa churin Zimri sutiyoq, paymi llapa Israel runakunaq ñawpaqenpi Madián rey Zurpa ususin Cosbi sutiyoq madián runakunawan tuparqan.
63 Sacerdote Aaronpa churin Elazerpa churin Fineastaq Zimripa millay ruwasqanta rikuspa, lanzata hap'ispa sayarispa qhepanta rirqan, hinaspan iskayninta t'oqyachispa wañuchirqan, hinan Israel runakunamanta onqoyqa tukupurqan.

86 RAKI

1 Unquy tukukuqtinmi Señor Diosqa Moisesta, sacerdote Aaronpa churin Elazertawan nirqan.
2 Israelpa mirayninpa umallinkunata yupay, iskay chunka watayoqmanta wichayman, llapan ejercitopi riqkunata.
3 Moiseswan Elazerwanmi Israel runakunata yuparqanku ayllunkuman hina, llapan Israel runakunataq qanchis pachak, qanchis pachak kinsa chunka.
4 Levipa mirayninkunaqa iskay chunka kinsayoq waranqan karqan, huk killayoqmanta wichaymanpas, chaykunamantaqa manan huk runapas Sinaí ch'inneqpi Moisespa Aaronpa yupasqanku runakunamantaqa karqanchu.
5 Señor Diosmi paykunaman willasqa ch'inneqpi wañunankuta, chaymi llapanku wañurqanku, manataqmi huk runapas puchurqanchu, aswanpas Jefuneq churin Caleb, Nunpa churin Josué ima.
6 Chay qhepatataq Señor Diosqa Moisesta nirqan: –Israel runakunata niy, Israelpa wawqenkunaq huchanmanta Madián runakunata vengakunankupaq, nispa.
7 Moisestaq chhaynata ruwaran, Israelpa mirayninkunaqa chunka iskayniyoq waranqa qharikunata akllaspa huk ayllumanta waranqa runakunata akllaspa Madián llaqtaman rirqanku.
8 Israel runakunan Madián contra maqanakurqanku, hinaspan llapa qharikunata wañuchirqanku, Madián suyupi phisqa umalliqkunatapas, Beorpa churin Balaamtapas espadawan wañuchirqanku.
9 Israel runakunan Madián runakunaq warminkunata preso aparqanku, huch'uy wawakunantin uywankutapas, llapan kaqninkunatapas.
10 Llapan saqueokunata, llapa saqueokunatapas hap'ispa, Moisesman, Elazermanwan Moab pampaman aparqanku.
11 Hinan Moiseswan Elazerwan huñunasqa umallikunapiwan kusikuspa paykunata chaskiq rirqanku.
12 Madián runakunaq llapa qechusqankunata rakinakurqanku, Israelpa mirayninkunapas wawqen Israel runakunaq ruwasqanmantan Madián llaqtamanta vengakurqanku.

87 CAPÍTULO

1 Chay ratopin Señor Diosqa Moisesta nirqan: P'unchayniyki tukukunanpaqña kashan, kunanqa Nunpa churin Josueta hap'ispa karpaman churay, ñoqataq kamachisaq, Moisestaq chayta ruwarqan, nispa.
2 Hinan Señor Diosqa karpapi rikhurimurqan huk puyu sayaq, chay phuyutaq karpa punkupi sayasharqan.
3 Señor Diosqa Nunpa churin Josueta kamachispa nirqan: –Kallpachakuy, mana manchakuq kay, Israel runakunata qonaypaq jurasqay hallp'aman pusanki, ñoqataq qanwan kasaq, nispa.
4 Hinan Moisesqa Josueta nirqan: –Kallpachakuy, kallpasapa kay, Israel runakunata kay hallp'ata herenciata hina chaskinki, Señor Diostaq qanwan kanqa, manan saqesunkichu nitaq saqerparisunkichu, ama manchakuychu nitaq hukmanyaychu, nispa.
5 Hinaqtinmi Moisesqa llapa Israel runakunata waqyaspa nirqan: –Qankunaqa rikurqankichismi ch'inneqpi Señor Diosniykichispa allin ruwasqanta, nispa.
6 Kunantaq kay kamachikuy simipi llapa simikunata kasukuychis, Señor Diosniykichispa ñanninta puriychis, ama Señor Diospa kamachisusqayki ñanmanta kutirikuychischu, nitaq pañamanpas nitaq lloq'emanpas.
7 Moisesqa Israel runakunaman yachachirqan kamachikuykunata, taripaykunata, kamachikuykunatapas, Señor Diospa kamachisqanman hina ruwanankupaq.
8 Wiraqochaq ñanninta, kamachikuyninkunatawan paykunaman yachachirqan; Qhawariychis, Moisespa makinpi Israelpa mirayninkunaman qosqan Diospa kamachikuy qelqanpi qelqasqa kashan.
9 Moisesqa Israel runakunata kamachiyta tukuspataq Señor Diosqa payta nirqan: —Abarim orqoman wichaspa chaypi wañuy, wawqeyki Aaronta hina llaqtaykiman huñusqa kay, nispa.
10 Hinan Moisesqa Señor Diospa kamachisqanman hina wicharqan, hinaspan Tayta Diospa kamachisqanman hina Moab hallp'api wañurqan, Egipto suyumanta israelitakunaq tawa chunka watanpi.
11 Israel runakunan kinsa chunka p'unchay Moab pampakunapi Moisesmanta waqarqanku, Moisespa waqasqanku p'unchaykuna, waqasqanku p'unchaykuna tukukurqan.

88 RAKI

1 Moisespa wañukusqan qhepamanmi Señor Diosqa Nunpa churin Josueta nirqan.
2 Sayarispa Jordán mayuta chimpaspa Israel runakunaman qosqay hallp'aman, Israel runakunata hallp'ata chaskinkichis.
3 Líbano ch'inneqmantapacha Perat mayu hatun mayukama, llapa chakiykikunaq sarusqan cheqasniykichismi kanqa.
4 Manan pipas qan contra sayarinqachu tukuy kawsasqayki p'unchaykunapi; imaynan Moiseswan karqani, chhaynatan qanwan kasaq, kallpasapa allin kallpayoqlla kasaq Moisespa kamachisusqayki llapa kamachikuy simita hunt'anaypaq, ama ñanmanta kutiychu nitaq pañamanpas lloq'emanpas, tukuy ruwasqaykipi t'ikarinaykipaq.
5 Hinan Josueqa Israelpa oficialninkunata kamachirqan: –Campamentota pasaspa runakunata kamachiy: –Mikhunata wakichiychis, kinsa p'unchaymantawantaq Jordán mayuta chimpankichis hallp'ata hap'ikapunaykichispaq, nispa.
6 Israelpa mirayninkunapa kamachiqninkunam chaynata ruwarqaku, hinaspam runakunata kamachirqaku, Josuepa kamachisqanta tukuy imatapas ruwarqaku.
7 Josuetaq iskay runakunata kacharqan Jerico suyuta qhawanankupaq, chay runakunataq Jericó llaqtata qhawaq rirqanku.

8 Qanchis p’unchay qhepamanmi Josueman hamurqanku campamentopi, hinaspan nirqanku: –Señor Diosmi llapa hallp’ata makiykuman qoykuwanchis, chaypi tiyaqkunapas ñoqaykuraykun manchakuywan chullusqa kashanku, nispa.
9 Chay qhepatataq Josueqa tutamantanta hatarirqanku llapa Israel runakunawan kuska, Sitim llaqtamanta lloqsirqanku, Josuepas llapa Israel runakunawantaq Jordán mayuta chimparqanku. Josueqa pusaq chunka iskayniyoq watayoqmi kasharan Israelwan kuska Jordán mayuta chimpashaspa.
10 Qallariy killapa chunka kaq p'unchawninpim runakunaqa Jordán mayumanta wicharqaku, hinaspam Jericó llaqtapa intipa qespimunan lawninpi Gilgal llaqtapi campamentota churarqaku.
11 Israel runakunan Pascua fiestata ruwarqanku Jericó pampapi Gilgal llaqtapi, chay killapi chunka tawayoq p’unchaypi, Moisespa kamachikuy siminpi nisqanman hina.
12 Pascua fiesta paqarin p'unchaymi maná nisqa mikhunata tukupurqan, Israel runakunapaqqa manañan maná nisqa mikhunata mikhurqankuñachu.
13 Jericó llaqtaqa Israel runakunaq contranpin wisq’asqa kasharqan, manan pipas lloqsimurqanchu nitaq haykurqanchu.
14 Iskay kaq killapin, killa qallariy p'unchaypi, Señor Diosqa Josueta nirqan: –Sayariy, Jerico llaqtata llapa llaqtamasinkunawan kuska makiykiman qoykuni. Llapan maqanakuq runaykikunan llaqtata muyuykunqaku, sapa p'unchay huk kutita, chhaynatan soqta p'unchayta ruwankichis.
15 Sacerdotekunan trompetakunata tocanqaku, trompeta waqaqta uyarinkichis chayqa, llapa runakunan sinchita qaparinqaku, chhaynapin llaqtaq perqankuna thuñisqa kanqa. llapa runakunan sapankanku awqankuq contranpi wicharinqaku.
16 Josuetaq Señor Diospa kamachisqanman hina ruwarqan.
17 Qanchis kaq p'unchaypitaq qanchis kutita llaqtata muyurirqanku, sacerdotekunataq trompetakunata tocarqanku.
18 Qanchis kaq kutipitaq Josueqa runakunata nirqan: Qapariychis, Señor Diosmi llaqtantinta makinchisman qoykuwanchis, nispa.
19 Llaqtallan, llapan chaypi kaqkunapas Señor Diospa ñakasqan kanqa, ñakasqa kaymantataq hark’akunkichis, paqtan Israelpa campamentonta ñakasqata ruwaspa ch’aqwachiwaqchis.
20 Llapan qollqe, qori, bronce, fierro ima, Señor Diospaq sapaqchasqa kanqa, Señorpa qolqe waqaychanan wasimanmi haykunqa.
21 Runakunan trompetakunata tocaspa sinchita qaparirqanku, hinan Jerico llaqtaq perqankuna thuñikurqan, llapa runakunataq wicharirqanku, sapankanku derechota, hinaspan llaqtata hap’ispa llapa chaypi kaqkunata ch’usaqyachirqanku, qharitapas warmitapas, waynatapas, machutapas, torotapas, ovejatapas, asnotapas, espadapa kantunwan.
22 Llaqtantintan ninawan ruphachirqanku. Qolqemanta, qorimanta, broncemanta, fierromanta ima vasokunallatan Señor Diospa waqaychananman churarqanku.
23 Hinan Josueqa chay tiempopi jurarqan: –Jericó llaqtata hatarichiq runa ñakasqa kachun. piwi churinpi teqsinta churanqa, sullk'a churinpitaq punkukunata sayarichinqa.
24 Judá nacionpa churin Zabdipa churin Carmipa churin Acanmi chay ñakasqa kaqta traicionaspa chay ñakasqa kaqta hap’ispa karpapi pakaykurqan, hinan Señor Diosqa Israel contra phiñakurqan.
25 Israel runakuna Jericó llaqtata ruphachisqankumanta kutimuqtinkun Josueqa runakunata kacharqan Ai llaqtata qhawanankupaq, chaywan maqanakunankupaqwan.
26 Hinaqtinmi chay runakunaqa rispa Ai llaqtata qhawaspa nirqanku: –Ama llapa runakuna Ai llaqtaman richunku, yaqa kinsa waranqa runakunalla chay llaqtata muchuchichunku, chaypi runakunaqa pisillan kanku, nispa.
27 Josuetaq chhaynata ruwaran, paywan kuskataq yaqa kinsa waranqa qharikuna rirqanku, hinaspan Ai llaqta runakunawan maqanakurqanku.
28 Israel nacionpa contranpin sinchita maqanakurqanku, hinan Ai llaqtayoq runakunaqa kinsa chunka soqtayoq Israel runakunata wañuchirqanku, Israel runakunataq Ai llaqta runakunaq ñawpaqenmanta ayqekurqanku.
29 Chayta rikuspan Josueqa p'achankunata llik'ikuspa pampaman k'umuykuspa Señor Diospa ñawpaqenpi k'umuykurqan, Israel kurak runakunawan kuska, hinaspan ñut'u allpata umankuman churarqanku.
30 Josuetaq nirqan: –Señor Diosníy, ¿imanaqtintaq kay runakunata Jordán mayuta chimpachirqanki? ¿ima nisaqtaq Israel runakuna awqankuman kutirikuptinku?
31 Chay hinaqa, llapan Canaán runakuna, chay hallp'api tiyaqkuna, chayta uyarispanku, muyuriwasun, sutiykutapas ch'usaqyachiwanqaku.
32 Hinan Señor Diosqa Josueta nirqan: –¿Imanaqtintaq uyaykiman k'umuykunki? hatariy, uraykamuy, Israel runakunaqa huchallikuspanku ñakasqa kaqta qechurunku. Manañam paykunawanqa kasaqchu, mana paykuna ukhumanta ñakasqa kaqta chinkachiptinkuqa.
33 Josuetaq sayarispa runakunata huñurqan, hinaspan Señor Diospa kamachisqanman hina Urim mayuta apamurqan, Judá ayllutaq hap'isqa karqan, Carmiq churin Acantaq hap'isqa karqan.
34 Josuetaq Acanta nirqan: –Waway, willaway imatachus ruwasqaykita, hinan Acan nirqan: Saqueokunaq chawpinpin rikurqani Sinarmanta sumaq p'achata, iskay pachak siclo qolqetawan, phisqa chunka siclo llasaq qori cuñatawan. Chaykunata munapayaspaymi hapirurqani, hinaspam qawarqani karpa chawpipi hallp'api llapallanku pakasqa kasqankuta.
35 Hinan Josueqa runakunata kacharqan Acanpa karpanmanta apanankupaq, hinaspan Josueman aparqanku.
36 Josuétaq Acanta, kay unukunatapas, churinkunata, ususinkunata, tukuy kaqninkunata ima, Acor wayq'uman aparqanku.
37 Josuetaq chaypi ninawan ruphachirqan, llapa Israel runakunataq Acanta rumiwan ch’aqerqanku, hinaspan chay cheqastaqa Acor wayq’o nispa suticharqan, chaymi Señor Diospa phiñakuynin thasnukurqan, Josuétaq chay llaqtaman rispa llaqtawan maqanakurqan.
38 Señor Diostaq Josueta nirqan: –Ama manchakuychu, amataq mancharikuychu, qhawariy Ai llaqtata, reyninta, llaqtantawan, paykunatataq Jericota reyninmanwan ruwarqanki hinata paykunata ruwanki, chaypa qechusqanta, uywankunallata qankuna kikiykichispaq hap'inkichis. qhepanpi llaqtapaq embuscada churay.

39 Chaymi Josueqa Señor Diospa nisqanman hina ruwarqan, chaymi maqanakuq wawankunamanta kinsa chunka waranqa kallpasapa runakunata akllarqan, hinaspan paykunata kacharqan, hinaspan llaqtata pakaykurqanku.
40 Hinaqtinmi Jesusqa paykunata kamachiran: –Rikuwaspaykichisqa llullakuspan ayqekusaqku, paykunataq qatikachawanqaku, chaymi embuscadamanta hatarispa llaqtata hap'ikapunkichis.
41 Josuetaq maqanakurqan, llaqta runakunataq Israel ladoman lloqsirqanku, mana yachaspa llaqta qhepapi paykunata pakaykusqankuta.
42 Josuepas llapa israelitakunapas sayk'usqa hina qhawarikuspan ch'inneq ñanninta ayqekurqanku q'otukuspa.
43 Hinan Ai llaqtapi llapa runakunata huñurqanku Israel runakunata qatipanankupaq, hinaspan llaqtamanta lloqsispa aysasqa karqanku, manataqmi huk runapas qheparqanchu, llaqtata kichasqata saqespa Israel runakunata qatiparqanku.
44 Hinaqtinmi embuscadapi kaq runakunaqa maypi kasqankumanta hatarispanku usqhaylla llaqtaman hamurqanku, hinaspan hap'ispa ninawan hap'ichirqanku, Ai llaqta runakunataq kutirirqanku, hinaspan rikurqanku llaqtaq q'osñinta hanaq pachaman wichashaqta, manataqmi huk ladomanpas huk ladomanpas qhepaman kutipurqankuchu.
45 Ai llaqtamanta llapa runakunan Israel nacionpa chawpinpi kasharqanku, wakintaq kay ladomanta, wakintaq huk ladomanta, hinaspan paykunata maqarqanku mana mayqenninkupas qhepananpaq.
46 Israel runakunataq Ai llaqtapi rey Melosta kawsashaqta hap'ispa Josueman aparqanku, Josuetaq sach'aman warkuspa wañupurqan.
47 Israel runakunataq llaqtata ruphachispa kutipurqanku, chaypi llapa runakunatataq espadawan wañuchirqanku.
48 Ai llaqtamanta qaripas warmipas wañuqkunaqa chunka iskayniyoq waranqa runakunan karanku. Josueman Señor Diospa nisqan hina, llaqtapi uywakunallata, qechusqakunatawan apakurqanku.
49 Jordán chimpapi llapa reykuna, Canaán suyupi llapa reykuna, Israelpa mirayninkuna Jerico llaqtaman, Ai llaqtaman ima mana allin ruwasqankuta uyarispanku, Israelwan maqanakunankupaq huñunakurqanku.
50 Gabaon llaqtapi tiyaq runakunallan sinchita mancharikurqanku Israel runakunawan maqanakunankuta mana chinkananpaq, chaymi llullakuspa Josueman rirqanku, llapa Israel runakunamanwan, hinaspa paykunata nirqanku: Karu llaqtamanta hamurqayku, kunanqa ñoqaykuwan rimanakuychis, nispa.
51 Gabaon llaqtapi tiyaq runakunan Israel runakunata llumpayta ayparqanku, Israelpa mirayninkunapas paykunawan rimanakurqanku, paykunawantaq thak-kaypi rimanakurqanku, huñunakuypi umalliqkunapas jurarqanku, chay qhepamantaq Israel runakunaqa yacharqanku paykunaq vecinon kasqankuta, paykuna ukhupi tiyasqankutapas.
52 Israel runakunan ichaqa mana wañuchirqankuchu. Señor Diospa sutinpi jurasqankurayku, k'aspi rutuq, unu hap'iq ima kapurqanku.
53 Josuetaq paykunata nirqan: –¿Imanaqtintaq q'otuwarqankichis? Paykunataq kutichirqanku: –Amor runakunaq llapa reyninkunaman tukuy ima ruwasqaykita kamachiykikunaman willasqa kaspa, kawsayniykumanta sinchita mancharikusqaykurayku, chayta ruwarqayku, nispa.
54 Chay p'unchaymi Josueqa paykunata churarqan k'aspita k'utunankupaq, unu ch'usaqyachinankupaq, hinaspan Israel ayllukunaman kamachi kanankupaq t'aqarqan.
55 Jerusalenpi rey Adonisedecqa Israel runakunaq Jerico llaqtaman Ai llaqtaman tukuy ima ruwasqankuta uyarispanmi, Hebrón llaqtapi rey Hohamman, Jarmut llaqtapi rey Piramman, Laquis rey Jafiaman, Eglón rey Debermanpas kacharqan.
56 Asuykuspa yanapaykuway, Israelpa mirayninkunatawan Gabaón llaqtapi tiyaqkunata Israel runakunawan allipunakuq runakunata wañuchinaykupaq.
57 Hinan huñunakurqanku, hinan amor runakunaq phisqa reyninkuna llapa campamentonkuwan wicharqanku, paykunaqa lamar-qocha patapi rit'i hina askha kallpasapa runakunan karqanku.
58 Llapan reykunaqa Gabaonpa ñawpaqenpi campamentota churakuspankun Gabaon llaqtapi tiyaq runakunawan maqanakuyta qallarirqanku, Gabaon llaqtapi llapa runakunataq Josueman kacharqanku: "Usqhaylla hamuychis yanapawayku, amor runakunaq llapa reyninkunan huñunakurqanku ñoqaykuwan maqanakunankupaq", nispa.
59 Hinan Josueqa llapa maqanakuq runakunawan Gilgal llaqtamanta lloqsirqanku, hinan Josueqa qonqaylla paykunaman hamuspa chay phisqa reykunata sinchita wañuchirqan.
60 Señor Diosmi Israel runakunaq ñawpaqenpi paykunata p'enqachirqan, paykunan Gabaón llaqtapi sinchi millay wañuchiywan wañuchirqanku, hinaspan Bet-Horón llaqtaman wichaspa Maqueda llaqtakama qatiparqanku, hinaspan Israel runakunaq ñawpaqenmanta ayqekurqanku.
61 Paykuna ayqekushaqtinkun, Señor Diosqa hanaq pachamanta runtukunata paykunaman kachamurqan, Israel runakunata wañuchisqankumantaqa aswan askharaqmi runtuwan wañurqanku.
62 Israel runakunataq paykunata qatiykacharqanku, hinan ñanpi maqasharqankuraq.
63 Maqanakushaqtinkun ch'isiyapusharqan, hinan Josueqa llapa runakunaq qayllanpi nirqan: –Inti, Gabaonpi sayariy, Ajalón wayq'opitaq killa, awqankunamanta nacion vengakunankama, nispa.
64 Señor Diosqa Josueq kunkanta uyarirqan, intitaq hanaq pacha chawpipi sayarirqan, soqta chunka kinsa chunka ratutaq sayarirqan, killapas sayasharqan, manataq huk p'unchay hunt'achu uraykamurqan.
65 Manataqmi chhayna p'unchaypas karqanchu, chay p'unchay ñawpaqtapas qhepatapas, Señor Diosqa huk runaq kunkanta uyarirqan, Israelpaq Señor Dios maqanakusqanrayku.

89 RAKI

1 Hinan Josué kay takiyta rimarqan, Señor Dios amor runakunata Josueq Israelpa mirayninkunaman qosqan p'unchaypi.
2 Señor Diosníy, atiyniyoq ruwaykunatan ruwarqanki, hatun ruwaykunatan ruwarqanki; ¿Pitaq qamman rikchakuq? simiymi sutiykita takinqa.

3 Allin kayniypas, kallpayniypas, alto torrey, mosoq takiyta takisqayki, graciaswan takisqayki, qanmi kanki qespikuyniypa kallpan.
4 Kay pachapi llapa reykunan alabasunki, kay pachapi kamachikuqkuna takisunkiku, Israelpa mirayninkunapas qespichisqa kasqaykimantan kusikunqaku, takinqaku, atiyniykitapas alabanqaku.
5 Señor Diosníy, qanmanmi willarqayku; Diosniyku kanki nispa nirqayku, awqaykupa contranpi pakakunayku, kallpasapa torreyku kasqaykirayku.
6 Qanmanmi waqyakuspayku mana p'enqakurqaykuchu, qanpin hap'ipakuspa qespichisqa karqayku. qapariqtiyku, kunkaykuta uyarirqanki, espadamanta almaykuta qespichiwarqanki, khuyapayakuyniykita rikuchiwarqanku, qespikuyniykita qowarqanku, kallpaykiwanmi sonqoykuta kusichirqanki.
7 Qespikuyniykupaqmi lloqsirqanki, makiykiwanmi llaqtaykita kacharichirqanki; ch'uya kayniykimanta hanaq pachamanta kutichiwarqankiku, chunka waranqa runakunamanta qespichiwarqankiku.
8 Intipas killapas hanaq pachapin sayasharqan, qantaq phiñakuyniykipi sayarqanki sarunchawaqniyku contra, paykuna patapitaq juzgasqaykita kamachirqanki.
9 Kay pachapi llapa kamachikuqkuna sayarirqanku, suyukunapi reykuna huñunakurqanku, manataqmi ñawpaqeykipi kuyurirqankuchu, maqanakuyniykikunatan munarqanku.
10 Phiñakuyniykipin paykuna contra hatarirqanki, paykunamanmi phiñakuyniykita uraykachirqanki; phiñakuyniykipin paykunata ch'usaqyachirqanki, sonqoykipitaq ch'usaqyachirqanki.
11 Phiñakuyniykiwanmi suyukunapas tukukapurqan, phiñakuyniykiraykun suyukunapas pisiyapun, phiñakuyniyki p'unchaypin reykunata k'irirqanki.
12 Paykunaman phiñakuyniykita hich'arqanki, phiñakuy phiñakuyniyki paykunata hap'irqan; huchankutan paykunaman kutichirqanki, millay ruwayninkupitaq ch'usaqyachirqanki.
13 Huk trampata mast'arirqanku, chaypi urmarqanku, pakakusqanku llikapi, chakinku hap'isqa.
14 Makiykiqa listoñan kasharqan llapa awqaykikunapaq, paykunan nirqanku: "Espadankuwanmi hallp'ata hap'ikapurqanku, makinkuwanmi llaqtata tiyarqanku. Uyankuta p'enqaywan hunt'achirqanki, waqrankuta pampaman uraykachirqanki, phiñakuyniykipi manchachirqanki, phiñakuyniykipitaq chinkachirqanki.
15 Paykunaq hawanpi wayra-paraykiq qaparisqanwanmi kay pachaqa khatatatarqan, chhaphchikurqantaq, manan wañuymanta almankuta hark'arqankichu, aya p'ampanamanmi kawsayninkuta urmachirqanki.
16 Wayra-paraykipi qatiparqanki, wayra-paraykipin wañuchirqanki, parankutapas runtumanmi tukuchirqanki, ukhu t'oqokunapin urmarqanku mana hatariyta atinankupaq.
17 Ayankuqa callekuna chawpiman wikch'usqa q'opa hinan kasqa.
18 Phiñakuyniykipi tukusqa, chinkachisqa ima karqanku, kallpaykiwanmi llaqtaykita qespichirqanki.
19 Chayraykun sonqoykuqa qanwan kusikushanku, qespichisqaykiraykun almaykupas hatunchakushanku.
20 Qalluykun willasunki atiyniykita, takisaqku, alabasaqkutaqmi admirakuypaq ruwasqaykikunata.
21 Awqaykumanta qespichiwarqankun, contranchispi sayariqkunamantapas qespichiwarqankun, ñawpaqeykumantan paykunata ch'usaqyachirqankichis, chakiykupa uranpitaq urmachirqankichis.
22 Chhaynapin llapa awqaykikuna wañunqaku Wiraqocha, millay runakunataq wayraq tanqasqan paja hina kanqaku, munakusqayki runakunataq unuq qayllanpi tarpusqa sach'akuna hina kanqaku.
23 Hinaqtinmi Josueqa llapa Israel runakunawan Gilgalpi kaq campamentoman kutipurqanku, llapa reykunata atipaspa, manataqmi huk puchuqpas puchurqanchu.
24 Pichqa reykunaqa sapallanku chakipi ayqekuspanku huk machaypi pakakurqaku, Josueñataqmi maqanakuy pampapi maskarqa, ichaqa manam tarirqachu.
25 Chay qhepamanmi Josueman willaranku: –Reykunata tariruspanku huk machaypi pakasqa kasqankuta, nispa.
26 Hinaqtinmi Josueqa nirqan: –Machaypa siminpi runakunata churay, paykunata cuidanankupaq, ama paykuna kikinkumanta apakunankupaq. Israelpa mirayninkunapas chaynatam rurarqaku.
27 Hinan Josueqa llapa Israel runakunata waqyaspa guerrapi oficialkunata nirqan: –Chakiykichista kay reykunaq kunkanman churaychis, hinan Josueqa nirqan: –Chay hinatan Señor Diosqa llapa awqaykichiskunata ruwanqa", nispa.
28 Chay qhepamanmi Josueqa kamachirqan reykunata wañuchispa machayman wikch'upunankupaq, machaypa siminman hatun rumikunata churanankupaq.
29 Chaymantataq Josueqa chay p'unchaypi llapa runakunawan kuska Maqueda llaqtaman rirqan, hinaspan espadawan wañuchirqan.
30 Llaqtapi kaq almakunata, llapa kapuqninkunatapas ch'usaqyachirqan, Jericó llaqtata hinan reywan llaqta runakunatawan ruwarqan.
31 Chaymantataq Libna llaqtaman rispa paywan maqanakurqan, Señor Diostaq makinman qorqan, Josuetaq espadawan wañuchirqan llapa almankunatapas, Jerico llaqtata hinan paytapas reymanpas ruwarqan.
32 Chaymantataq Laquis llaqtaman rirqan chaywan maqanakunanpaq, Gaza rey Horamtaq Laquis llaqta runakunata yanapananpaq rirqan, Josuetaq payta llaqtantawan wañuchirqan manaña pipas puchunankama.
33 Josuetaq Laquis llaqtata llapa runakunatawan hap'ispa Libna llaqtata hina ruwarqan.
34 Chaymantataq Josueqa Eglón llaqtaman rirqan, chay llaqtatapas hap'ispa llapa llaqta runakunatapas espadawan wañuchirqan.
35 Chaymantataq Hebrón llaqtaman rispa chaywan maqanakurqan, hap'ispataq llapan Israel llaqtawan kuska Debir llaqtaman kutipurqan, hinaspan chaywan maqanakuspa espadawan wañuchirqan.
36 Hinaqtinmi Jesusqa llapa runakunata ch'usaqyachirqan, manataqmi pitapas puchuqta saqerqanchu, Jerico llaqtata hinan paytapas reytapas ruwarqan.
37 Hinan Josueqa Cades-barneamanta Azakama amor runakunaq llapa reyninkunata wañuchirqan, hinan Israel llaqtata Señor Dios maqanakurqan.
38 Josuetaq Israel runakunawan kuska Gilgal llaqtaman campamentoman rirqanku.

39 Chay tiempopi Cazor llaqtapi rey Jabinqa Josuepa tukuy ima ruwasqanta uyarispan Madián rey Jobatman, Simrón rey Labánman, Acsaf rey Jefalman, amor runakunaq llapa reyninkunamanpas kacharqan:
40 Usqhaylla hamuspayku yanapawayku, Israelpa mirayninkunata manaraq hamushaspa, amor runakunaq wakin reyninkunata hina ruwawanankupaq.
41 Llapan kay reykunaqa Chazor llaqtaq reynin Jabinpa nisqanta uyarirqanku, hinaspan llapa campamentonkuwan kuska lloqsirqanku, chunka qanchisniyoq reykuna, llaqtankutaq lamar-qocha patapi rit'i hina askha karqanku, mana yupay atina caballokunawan carretakunawan kuska, hinaspan Merom yakupi huñunakurqanku, Israelwan maqanakunankupaqtaq huñunakurqanku.
42 Hinan Señor Diosqa Josueta nirqan: –Ama paykunata manchakuychu, paqarin p'unchaymi ñawpaqeykipi llapa wañuchisqakunata entregasaq, caballonkuta t'oqyachispa carretankuta ninawan ruphachinki, nispa.
43 Hinan Josueqa llapa guerrapi maqanakuq runakunawan qonqaylla paykunaman hamuspa maqaykurqanku, hinaspan paykunaq makinman urmaykurqanku, Señor Diosqa Israel runakunaq makinmanmi paykunata entregarqan.
44 Chaymi Israel runakunaqa llapa reykunata campamentonkuwan qatiykacharqanku, mana pipas puchunankama, Josuetaq Señor Diospa nisqanman hina paykunata ruwarqan.
45 Hinan Josueqa Chazor llaqtaman kutispa espadawan wañuchirqan, chaypi llapa runakunatataq wañuchirqan, ninawantaq ruphachirqan, Chazor llaqtamantataq Simrón llaqtaman rispa, maqaspa ch'usaqyachirqan.
46 Chaymantataq Acsaf llaqtaman pasaspa Simrón llaqtata hina ruwarqan.
47 Chaymantataq Adulam llaqtaman rirqan, chaypi llapa runakunatataq wañuchirqan, Acsafta Simrón llaqtatapas ruwarqan hinata.
48 Paykunamantan pasarqan atipasqan reykunaq llapa llaqtankunaman, hinaspan llapan puchuq runakunata atiparqan, llapantataq thunirqan.
49 Israel runakunaqa saqueollankuta, uywankullatan hap'ikapurqanku, sapa runata wañuchiqtinkuqa manan huk almatapas kawsananta saqerqankuchu.
50 Imaynan Señor Diosqa Moisesta kamachirqan hinata Josuepas llapa Israel runakunapas, manan imapipas pantarqankuchu.
51 Chaymi Josueqa llapa Israel runakunawan Señor Diospa kamachisqanman hina llapa Canaán suyuta wañuchirqanku, kinsa chunka hukniyoq rey kaspankutaq llapa reyninkunata wañuchirqanku, Israel runakunataq llapan suyunkuta hap'ikapurqanku.
52 Jordán chimpapi kaq Sihonpa, Ogpa gobiernakunanmantawan, Moisesqa askha llaqtakunata atiparqan, Moisestaq Ruben runakunaman, Gad runakunaman, Manasés ayllumanpas qorqan.
53 Josuétaq Jordán chimpapi inti haykuy ladonpi kaq llapa reykunata atiparqan, hinaspan isqon ayllukunaman, Israelpa kuskan ayllunmanwan herenciata qorqan.
54 Pichqa watañam Josueqa chay reykunawan guerrata ruwarqa, hinaspam llaqtankuta Israel runakunaman quykurqa, chaymi allpaqa hawkayarurqa guerramanta amor runakunapa hinaspa Canaán runakunapa lliw llaqtankunapi.

90 RAKI

1 Israelpa mirayninkuna Jordán mayuta chimpaspa pichqa kaq watapi, Israelpa mirayninkuna Canaán runakunawan maqanakusqankumanta samarisqanku qhepaman, chay tiempopin Edomwan Quitim runakunawan hatun sinchi maqanakuykuna hatarirqan, Kitim runakunataq Edomwan maqanakurqanku.
2 Kitim llaqtapi rey Abianotaq chay watapi kinsa chunka hukniyoq watapi kamachikusqan watapi lloqsirqan, paywan kuskataq Quitim runakunaq askha kallpasapa soldadonkunawan kuska rirqan, hinaspan Seir llaqtaman rirqan Esauq mirayninkunawan maqanakunanpaq.
3 Edom rey Hadadtaq chay willakusqanta uyarispa, llumpay runakunawan, kallpasapa soldadokunawan ima, paywan tupananpaq rirqan, Edom chakrapitaq paywan maqanakurqan.
4 Esaupa mirayninkunatataq Quitimpa miraynin atiparqan, Kitimpa mirayninkunataq Esaúpa mirayninkunamanta iskay chunka waranqa runakunata wañuchirqanku, Esaupa llapa mirayninkunataq paykunaq ñawpaqenmanta ayqekurqanku.
5 Hinan Kitim runakuna qatiparqanku, hinaspan Edom rey Hadadman chayarqanku, payqa ñawpaqenkupin phawaykachasharqan, hinaspan kawsashaqta hap'ispa Kitim llaqtapi rey Abianoman aparqanku.
6 Abianotaq wañuchinankupaq kamachirqan, Edom rey Hadadtaq tawa chunka pusaqniyoq wata kamachikushaqtin wañupurqan.
7 Kitim runakunataq Edom llaqtata qatipashallarqanku, chaymi paykunata sinchita wañuchirqanku, chaymi Edomqa Quitim runakunaq kamachisqan kapurqan.
8 Kitim runakunan Edom nacionta kamachiranku, Edomtaq Quitim runakunaq makinpi kapurqan, chay p'unchaymantapachan huk suyulla kapurqan.
9 Chaymantapachan manaña hoqariyta atirqankuchu, qhapaq suyunkutaq Kitim runakunawan huklla kapurqan.
10 Abianotaq Edom llaqtapi kamachikuqkunata churarqan, Edom runakunataq Abianoq kamachisqan kapurqanku, hinallataq Abianoqa Quitim hallp'anman kutipurqan.
11 Kutimuspanmi gobiernonta mosoqyachirqan, reypa wasinpaqtaq hatun allin takyasqa palaciota hatarichirqan, Kitim runakunata Edom runakunatawan allinta kamachirqan.
12 Chay p'unchaykunapin Israel runakuna llapa Canaán runakunata amor runakunatawan qarqoqtinku, Josueqa yuyaqña kapurqan, machuñataqmi kapurqan.
13 Hinan Señor Diosqa Josueta nirqan: –Qanqa machuñan kanki, wiñasqañataqmi kanki.
14 Kunantaq kay hallp'ata rakiy isqon ayllukunaman, Manasespa kuskan ayllumanwan, Josuetaq sayarispa Señor Diospa nisqanman hina ruwarqan.
15 Hinaspan Israel ayllukunaman llapan hallp'ata rakirqan, t'aqa-t'aqankuman hina.
16 Leví aylluman ichaqa manan herenciata qorqanchu, Señor Diospa ofrendankunaqa paykunaq herencianmi, imaynan Señor Diosqa Moisespa nisqanman hina.
17 Josuétaq Hebrón orqota Jefuneq churin Calebman qorqan, wawqenkunamanta huk parteta aswan askhata, Moiseswan Señor Diospa nisqan hina.

18 Chayraykun Hebrón llaqtaqa Calebpa wawankunaq herencian kapurqan kunankama.
19 Hinan Josueqa llapa Israel runakunaman sorteo hallp'ata rakirqan, Señor Diospa kamachisqanman hina.
20 Israelpa mirayninkunam Leví runakunaman herenciankumanta llaqtakunata qurqaku, uywankupaq hinaspa kapuqninkupaq michinakunatapas, Israelpa mirayninkunata Moisesman kamachisqanman hina, chaymi allpata rakirqaku hatuntapas uchuytapas.
21 Paykunan rirqanku hallp'ata hap'ikapunankupaq, hinan Israel runakunaqa Nunpa churin Josueman herenciata qorqanku.
22 Señor Diospa siminwanmi payman qorqanku Efraín orqopi Timnat-serac llaqtata.
23 Kay herenciakunatan sacerdote Elazerwan Nunpa churin Josuewan, ayllu umallikunawan Israel runakunaman suerteta qorqanku Silo llaqtapi, Señor Diospa ñawpaqenpi, karpa punkupi, hinaspan saqerqanku hallp'ata rakiyta.
24 Señor Diosmi Israel runakunaman chay hallp'ata qorqan, Señor Diospa nisqanman hina, ñawpaq taytankuman Señor Diospa jurasqanman hina.
25 Wiraqochataq Israel runakunaman samayta qorqan muyuriqninkupi llapa awqankumanta, manataq pipas paykunaq contranpi sayarirqanchu, Wiraqochataq llapa awqankunata paykunaq makinman qorqan, manataqmi hukpas pantarqanchu llapa allinkunamanta Wiraqocha Israelpa wawankunaman rimasqanmanta, ari Wiraqochaqa tukuy imatan ruwarqan.
26 Josuetaq llapa Israel runakunata waqyaspa samincharqan, hinaspan kamachirqan Señor Diosta servinankupaq, hinaspan paykunata kacharqan, sapankankutaq llaqtankuman rirqanku, sapankankutaq herenciankuman rirqanku.
27 Israel runakunaqa Josuepa tukuy p'unchayninkunapin Señor Diosta servirqanku, Señor Diostaq paykunaman samachirqan, llaqtankupitaq mana imamanta manchakuspa tiyarqanku.
28 Chay p'unchaykunapitaq, Quitim llaqtapi rey Abiano wañupurqan, kinsa chunka pusaqniyoq watapi kamachikusqan watapi, chaymi qanchis kaq watapi Edom suyupi kamachikusqanmanta, pay kikinpaq hatarichisqan cheqaspitaq p'amparqanku, Latinotaq paypa rantinpi phisqa chunka wata kamachikurqan.
29 Kamachikusqan tiempopin huk ejercitota horqomurqan, hinan rispa, Javanpa churin Eliseoq mirayninkuna Britaniapi, Kernaniapi tiyaq runakunawan maqanakurqan.
30 Hinan uyarirqan Edom Quitim runakunaq makinmanta hatarisqanta, hinan Latino paykunaman rispa paykunata maqaspa kamachirqan, hinaspataq Kitim runakunaq makinman churarqan, Edomtaq tukuy p'unchaykuna huk qhapaq suyuman tukupurqan Kitim runakunawan.
31 Achka watakunañam Edom llaqtapi mana rey karqachu, chaymi paykunapa gobiernonkuqa karqa Kitimpa mirayninkunawan reyninkunawan.
32 Israelpa mirayninkuna Jordán mayuta chimpasqankumanta iskay chunka soqtayoq watapi, Israel runakuna Egiptomanta ripusqankumanta soqta chunka soqtayoq wata qhepamanmi Josueqa yuyaqña kapurqan, chay p'unchaykunapitaq pachak pusaq watayoq kasharqan.
33 Hinan Josueqa llapa Israel runakunata, kuraq runakunata, juezkunata, oficialninkunatawan waqyachirqan, Señor Diosqa llapa awqankumanta samariyta qosqan qhepamanmi, Josuetaq Israelpa kurak runakunata juezninkunatawan nirqan: –Qhawariychis, machuñañan kani, ñawpaqeykichismanta qarqosqa nacionkunata Señor Diospa ruwasqantan rikunkichis, Señor Diosmi maqanakurqan", nispa qampaq.
34 Kunan kallpachakuychis Moisespa kamachikuy siminpi llapa simikunata hunt'anaykichispaq, hunt'anaykichispaqpas, ama karunchakunaykichispaq, pañaman otaq lloq'emanpas, amataq chay hallp'api puchuq suyukunaman hamunaykichispaq. amataq diosninkuq sutinta rimankichischu, aswanpas Señor Diosniykichismanmi k'askakunkichis, kunan p'unchaykama ruwasqaykichis hina, nispa.
35 Hinan Josueqa Israel runakunata anchata kallpacharqan tukuy p'unchayninkupi Señor Diosta servinankupaq.
36 Llapa Israel runakunan nirqanku: –Tukuy p'unchaymi Señor Diosninchista servisaqku, ñoqaykupas, wawaykupas, wawaykupas, mirayniykupas, wiñaypaqmi servisaqku", nispa.
37 Chay p'unchaymi Josueqa runakunawan rimanakurqan, hinan Israel runakunata kacharqan, sapankanku herenciankuman, llaqtankumanpas rirqanku.
38 Chay p'unchaykunapin Israel runakuna llaqtankupi mana manchakuspa tiyashaqtinku, Egiptomanta horqomusqanku abuelonku ayllukunaq ataúdninta p'amparqanku, sapankankutaq wawankunaq herencianman hina, Jacobpa chunka iskayniyoq churinkuna Israel runakuna p'amparqanku, sapankankutaq wawankunaq kayninpi.
39 Israelpa mirayninkuna Egipto nacionmanta pusamusqanku Jacobpa chunka iskayniyoq churinkunata pampasqanku llaqtakunapa sutinmi.
40 Rubentawan Gadta p'amparqanku Jordán chimpapi, Romía llaqtapi, chay llaqtatan Moisespa wawankunaman qorqan.
41 Simeonta Levitawantaq Simeonpa mirayninkunaman qosqan Mauda llaqtapi p'amparqanku, chay llaqtaq chakrantaq Leviq mirayninkunapaq karqan.
42 Judá llaqtata p'amparqanku Belén llaqtaq chimpanpi Benjamin llaqtapi.
43 Isacarpa, Zabulonpa tullunkunatataq Sidón llaqtapi p'amparqanku, wawankuman urmaq t'aqapi.
44 Dantaqa Estael llaqtapi wawankunaq llaqtanpi p'amparqanku, Neftalíta, Asertawantaq Cades-naftalí llaqtapi p'amparqanku, sapankankutaq wawankunaman qosqanku cheqaspi p'amparqanku.
45 Hinaspan Josepa tullunkunata p'amparqanku Siquem llaqtapi, Jacobpa Hamor llaqtamanta rantisqan chakrapi.
46 Benjamín llaqtatan p'amparqanku Jerusalén llaqtapi, Benjamín runakunaman qosqa jebuseo runakunaq chimpanpi. Israelpa mirayninkunam sapakama taytankuta wawankunapa llaqtanpi pamparurqaku.
47 Iskay wata tukukuqtintaq Nunpa churin Josue pachak chunka chunka watayoq wañupurqan, Josuetaq Israelta juzgasqanqa iskay chunka pusaqniyoq wata karqan, Israeltaq tukuy kawsasqan p'unchaykunapi Señor Diosta servirqan.
48 Josuepa huk asuntonkunapas, maqanakuyninkunapas, Israel runakunata anyasqanpas, llapan kamachisqankunapas, Israelpa mirayninkuna Israelpa

mirayninkunaman hamusqan llaqtakunapa sutinpas, Israelpa mirayninkunaman Josuepa rimasqan libropi, Tayta Diospa guerrankunapa libronpipas, Moisespa Josuepa hinaspa Israelpa mirayninkunapa qillqasqanku libropim qellqasqa kachkan.
49 Israel runakunan Josueta p'amparqanku herencianpa linderonpi, Timnat-Serac llaqtapi, chay llaqtaqa Efraín orqopin qosqa karqan.
50 Chay p'unchaykunapin Aaronpa churin Elazer wañupurqan, hinaspan Efraín orqopi qosqa churin Fineaspa orqopi p'amparqanku.

91 RAKI

1 Chay tiempopin Josue wañupuqtinqa, Canaán runakunaq mirayninkunaqa chay suyupiraq kasharqanku, chaymi israelitakunaqa decidikurqanku qarqonankupaq.
2 Hinaqtinmi Israel runakunaqa Señorta tapuranku: –¿Pitaq ñawpaqtaqa Canaán runakunawan maqanakuq risun? Señor Diostaq nirqan: –Judá llaqtan wicharinqa, nispa.
3 Hinan Judá runakuna Simeonta nirqanku: –Noqaykuwan kuska sorteoykuman riy, hinan Canaán runakunawan maqanakusaqku, ñoqaykupas qanwan kuska risaqku, suerteykipi, chhaynapin Simeonpa mirayninkunapas Judá runakunawan kuska rirqanku.
4 Judá runakunataq Canaán runakunawan maqanakurqanku, chaymi Señor Diosqa Canaán runakunata Judá mirayninkunaman entregarqan, Bezec llaqtapitaq chunka waranqa runakunata wañuchirqanku.
5 Bezec llaqtapin Adonibezecwan maqanakurqanku, hinan payqa paykunaq ñawpaqenmanta ayqekurqan, hinaspan qatiykachaspa hap'irqanku, hinaspan hap'ispa hatun dedonkunata, chaki dedonkunatawan kuchurqanku.
6 Adonbezectaq nirqan: –Kimsa chunka reykunan hatun dedonkuta, chaki dedonkutapas kuchusqa, mikhunata huñurqanku mesaypa uranpi, imaynan ñoqapas ruwarqani hinata, chaymi Dios kutichipuwarqan, hinan Jerusalén llaqtaman pusamurqanku, chaypitaq wañupurqan, nispa.
7 Simeonpa mirayninkunataq Judá runakunawan kuska rirqanku, hinaspan Canaán runakunata espadawan wañuchirqanku.
8 Señor Diosqa Judá runakunawan kuska kasharqan, paykunan orqota hap'ikapurqanku, Joseq mirayninkunataq Betel llaqtaman rirqanku, chay llaqtaqa Luz llaqtan, Señortaq paykunawan kasharqan.
9 Josepa mirayninkuna Betel wasita qhawaspa qhawaqkuna huk runata rikurqanku llaqtamanta lloqsishaqta, hinaspan hap'ispa nirqanku: –Kunanqa llaqtaman haykuy punkuta rikuchiwayku, hinan qanta khuyapayasqaykiku, nispa.
10 Chay runaqa llaqta haykumunan ñanta paykunaman rikuchirqan, hinan Josepa mirayninkuna hamuspa Llaqtata espadawan wañuchirqanku.
11 Chay runatataq ayllunwan kacharqanku, hinaspan hit runakunaman rispa huk llaqtata hatarichirqan, hinaspan suticharqan Luz, chhaynapin llapa israelitakuna llaqtankupi tiyarqanku, Israelpi wawakunataq llaqtankupi tiyarqanku, Israelpa mirayninkunapas Josueq p'unchayninkunapin Señor Diosta servirqanku, Josueq qhepantataq kurak runakunaq p'unchayninkunata unayta tukurqanku, hinaspan rikurqanku Josueq hatun llank'ayninta Señor, Israel llaqtapaq ruwasqanta.
12 Josue wañukusqan qhepamanmi ancianokunaqa chunka qanchisniyoq wata Israelta juzgarqanku.
13 Llapa kurak runakunapas Israelpa Canaán runakunawan maqanakurqanku, hinallataq Señor Diosqa Canaán runakunata Israel runakunaq ñawpaqenmanta qarqorqan, Israel runakunata hallp'ankuman churananpaq.
14 Hinaspan Abrahamman, Isaacman, Jacobmanwan llapa rimasqankunata hunt'arqan, hinallataq Canaán runakunaq hallp'an paykunaman wawankunamanpas qonanpaq jurasqan juramentotawan.
15 Hinaspan Señor Diosqa llapa Canaán suyuta Israel runakunaman qorqan, ñawpaq taytankuman jurasqanman hina, Señor Diostaq paykunaman samarichirqan muyuriqninkupi kaqkunamanta, Israel runakunataq llaqtankupi mana imamanta manchakuspa tiyarqanku.
16 Wiñay-wiñaypaq Señor Diosqa saminchasqa kachun, amen, amenpas.
17 Kallpachakuychis, Señorpi confiaq llapaykichispa sonqonkupas allin kallpayoq kachun. Tukukuy.